รายงานการประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันศุกร์ที่ ๒๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐
ณ ตึกรัฐสภา

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๔๕ นาฬิกา

จำนวนสมาชิกฯ ที่มาประชุมทั้งหมด ๒๑๒ คน

ประธานวุฒิสภา : ขณะนี้มีสมาชิกฯ มาครบองค์ประชุมแล้ว ผมขอเปิดประชุม

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม

รับทราบรายงานผลการปฏิบัติราชการ ของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ประจำปี ๒๕๔๐

ด้วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ได้เสนอรายงานผลการปฏิบัติราชการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ประจำปี ๒๕๔๐ ต่อวุฒิสภาเพื่อทราบ ตามมาตรา ๑๓ (๕) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘

(สำเนา)

ด่วนมาก

ที่ นร ๑๕๐๒/๑๘๖๗๕

สำนักงาน ป.ป.ป.

ถนนพิษณุโลก กทม. ๑๐๓๐๐

๒๕ ตุลาคม ๒๕๔๐

เรื่อง รายงานผลการปฏิบัติราชการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ประจำปี ๒๕๔๐

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานผลการปฏิบัติราชการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ประจำปี ๒๕๔๐
จำนวน ๑ เล่ม

ด้วยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๑๓ (๕) ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีหน้าที่รายงานผลการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อนายกรัฐมนตรี ประธานวุฒิสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎร ภายในเดือนตุลาคมทุกปี แล้วพิมพ์เผยแพร่รายงานประจำปีนั้น ต่อไป

สำนักงาน ป.ป.ป. จึงขอเสนอรายงานผลการปฏิบัติราชการของคณะกรรมการ ป.ป.ป. ประจำปี ๒๕๔๐ มาพร้อมนี้ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และจะได้ดำเนินการจัดพิมพ์รายงานประจำปีนี้ เผยแพร่ต่อวุฒิสมาชิกด้วย

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

กล้านรงค์ จันทิก

(นายกล้านรงค์ จันทิก)

เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป.

กองวิจัยและวางแผน

โทร. ๒๘๒๐๑๕๘

โทรสาร ๒๘๒๒๕๓๒

ประธานวุฒิสภา : จึงขอแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

(ที่ประชุมรับทราบ)

ประธานวุฒิสภา : ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุม ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๓ กระทู้ถาม ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องที่คณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้ว

ท่านสมาชิกฯ ครับ เราเลื่อนรายงานของคณะกรรมาธิการกันมาหลายครั้งแล้ว ก็เกรงใจเหลือเกิน แต่วันนี้ก็มีกฎหมายที่จะต้องพิจารณาเป็นจำนวนมาก ถ้าจะขอความกรุณาว่า ในการพิจารณารายงานจะซักถามกันเอาแต่เนื้อ ๆ แล้วก็จะได้ว่ากันไปตามลำดับของระเบียบวาระที่ได้บรรจุไว้ และขอความกรุณาอยู่กันจนเสร็จก็แล้วกัน มีข้าวกลางวันเลี้ยงอยู่ที่ตึกโน้น ตอนบ่ายเราจะมีการประชุมรัฐสภา อย่างไรเราก็ไปไหนไม่ได้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นวันนี้ก็จะว่ากันไปตามลำดับ

๔.๑ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดการมลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมพิจารณาเสร็จแล้ว

(สำเนา)

ที่ สว 0009/(ร 52)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท. 10300

9 กันยายน 2540

เรื่อง การพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการจัดการมลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา เรื่อง ปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 1 ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาญัตติ เรื่อง ขอให้วุฒิสภามอบหมายให้คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา กระทำกิจการภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (นายสุชน ชาลีเครือ เป็นผู้เสนอ) และได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการจัดการมลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งคณะกรรมาธิการฯ คณะนี้ประกอบด้วย

1. นายสุชน ชาลีเครือ	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
3. นายบูรพา อัตถากร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
4. หม่อมราชวงศ์จัตุมงคล โสณกุล	กรรมาธิการ
5. นายชัยเชต สุนทรพิพิธ	กรรมาธิการ
6. นายทวีศักดิ์ เสสะเวช	กรรมาธิการ
7. นายประชัย เลี่ยวไพรัตน์	กรรมาธิการ
8. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา	กรรมาธิการ
9. นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม	กรรมาธิการ
10. นายมนัส สุขสมาน	กรรมาธิการ
11. นายสมหมาย สุรกุล	กรรมาธิการ
12. นายโสภณ สุภาพงษ์	กรรมาธิการ
13. นายอรุณ ขัยเสรี	กรรมาธิการ

14. นายอรุณ เชิดบุญชาติ	กรรมาธิการ
15. นายพิสิษฐ์ ณ พัทลุง	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
16. นางสาวลินดา บุนนาค	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
17. นายพรเทพ พรประภา	โฆษกคณะกรรมาธิการ

อนึ่ง คณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้งให้ นางวรารัตน์ ด่านวิวัฒน์ วิทยากร 6 ฝ่ายประชุม 1 กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 76 วรรคสอง

จากการพิจารณาญัตติดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการฯ ได้แบ่งกรณีศึกษาเกี่ยวกับญัตติเป็น 10 กรณีศึกษา คือ

กรณีศึกษาที่ 1 แนวทางในการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
กรณีศึกษาที่ 2 การประเมินผลการประกาศเขตควบคุมมลพิษ เมืองพัทยา
กรณีศึกษาที่ 3 การประเมินผลโครงการฟื้นฟูบูรณะ เมืองพัทยา
กรณีศึกษาที่ 4 ผลกระทบจากการตัดถนนผ่านป่าชายเลนและการวิเคราะห์ปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียงวัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ
กรณีศึกษาที่ 5 ความปลอดภัยในการก่อสร้าง
กรณีศึกษาที่ 6 ผลกระทบจากการขุดเจาะน้ำบาดาลในกรุงเทพมหานคร
กรณีศึกษาที่ 7 ปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
กรณีศึกษาที่ 8 อันตรายที่เกิดจากสารพิษที่ท่าเรือคลองเตย
กรณีศึกษาที่ 9 การประเมินผลการประกาศเป็นเขตอนุรักษ์ บริเวณเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
กรณีศึกษาที่ 10 การนิคมอุตสาหกรรมกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

บัดนี้ คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม ได้พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการจัดการมลพิษทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ในกรณีศึกษาที่ 7 เรื่อง ปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยกรณีศึกษาที่เหลืออยู่ 5 กรณีศึกษาตามแนวทางที่คณะกรรมาธิการฯ ได้วางเป้าหมายในการพิจารณาศึกษาไว้แล้วนั้น เมื่อคณะกรรมาธิการ ฯ ได้พิจารณาศึกษาแล้วเสร็จจักได้ทำรายงานของคณะกรรมาธิการนำกราบเรียนเสนอประธานวุฒิสภาเพื่อนำเสนอที่ประชุมวุฒิสภาในโอกาสต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมในกรณีศึกษาที่ 7 ต่อที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อโปรดพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

สุชน ชาลีเครือ
(นายสุชน ชาลีเครือ)
ประธานคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม

กองกรรมาธิการ
โทร. 244-1571, 244-1735
โทรสาร 244-1572-4

รายงานผลการพิจารณาศึกษา
ของ
คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา
เรื่อง การจัดการมลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 7 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม 2539 ได้พิจารณาญัตติ เรื่อง ขอให้วุฒิสภามอบหมายให้คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา กระทำกิจการอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่ง นายสุชน ชาลีเครือ เป็นผู้เสนอ และได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม พิจารณาศึกษา เรื่อง การจัดการมลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเกิดให้ผลในทางปฏิบัติ โดยมีกำหนดระยะเวลาพิจารณาศึกษา 2 ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามีมติมอบหมาย และจากการพิจารณาศึกษาดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมาธิการฯ ได้แบ่งกรณีศึกษา เกี่ยวกับญัตติเป็น 10 กรณีศึกษา คือ

1. แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. การประเมินผลการประกาศเขตควบคุมมลพิษ เมืองพัทยา
3. การประเมินผลโครงการฟื้นฟูบูรณะ เมืองพัทยา
4. ผลกระทบจากการตัดถนนผ่านป่าชายเลนและการวิเคราะห์ปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียงวัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ
5. ความปลอดภัยในการก่อสร้าง
6. ผลกระทบจากการขุดเจาะน้ำบาดาลในกรุงเทพมหานคร
7. ปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
8. อันตรายที่เกิดจากสารพิษที่ท่าเรือคลองเตย
9. การประเมินผลการประกาศเป็นเขตอนุรักษ์ บริเวณเกาะพีพี จังหวัดกระบี่
10. การนิคมอุตสาหกรรมกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

ตลอดจนได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการ จำนวน 10 คณะ เพื่อพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น สำหรับกรณีศึกษาที่ 1 เรื่อง แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กรณีศึกษาที่ 2 เรื่อง การประเมินผลการประกาศเขตควบคุมมลพิษ เมืองพัทยา กรณีศึกษาที่ 3 เรื่อง การประเมินผลโครงการฟื้นฟูบูรณะ เมืองพัทยา และกรณีศึกษาที่ 4 เรื่อง ผลกระทบจากการตัดถนน

ผ่านป่าชายเลนและการวิเคราะห์ปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียงวัดอโศการา-
จังหวัดสมุทรปราการ คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาเสร็จแล้ว และได้เสนอรายงานของคณะกรรมา-
ธิการฯ ต่อที่ประชุมวุฒิสภาในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 3 (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันศุกร์ที่ 7
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาเห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมาธิการฯ
ดังกล่าวแล้ว

บัดนี้ การพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการฯ ในกรณีศึกษาที่ 7 เรื่อง ปัญหาเรื่องฝุ่น
ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้เสร็จสิ้นแล้ว คณะกรรมาธิการฯ จึงขอเสนอรายงานการ
พิจารณาศึกษาต่อวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม
โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 158
และข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 84 ดังนี้

คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ประกอบด้วย

1. นายสุชน ชาลีเครือ	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
3. นายบูรพา อัตถากร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
4. หม่อมราชวงศ์จัตุมงคล โสณกุล	กรรมาธิการ
5. นายชัยเชต สุนทรพิพิธ	กรรมาธิการ
6. นายประชัย เลี่ยวไพรัตน์	กรรมาธิการ
7. นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา	กรรมาธิการ
8. นายพิสิษฐ์ ณ พัทลุง	กรรมาธิการ
9. นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม	กรรมาธิการ
10. นายมนัส สุขสมาน	กรรมาธิการ
11. นายสมหมาย สุรกุล	กรรมาธิการ
12. นายโสภณ สุภาพงษ์	กรรมาธิการ
13. นายอรุณ ชัยเสรี	กรรมาธิการ
14. นายอรุณ เชิดบุญชาติ	กรรมาธิการ
15. นายธีระ พันธุมวนิช	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
16. นางสาวลินดา บุนนาค	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ
17. นายพรเทพ พรประภา	โฆษกคณะกรรมาธิการ

ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 5 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 1 สิงหาคม
2540 ได้แต่งตั้งให้ นายทวีศักดิ์ เสสะเวช เป็นกรรมาธิการ แทนตำแหน่งที่ว่าง เนื่องจาก นายธีระ
พันธุมวนิช กรรมาธิการและเลขานุการคณะกรรมาธิการได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม
2540 และที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ครั้งที่ 40 วันศุกร์ที่ 11 กรกฎาคม 2540 ได้มีมติแต่งตั้ง
ให้ นายพิสิษฐ์ ณ พัทลุง กรรมาธิการ เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการแทน

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการ ตามประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการสามัญประจำวุฒิสภา ลงวันที่ 1 เมษายน 2536 คือ นายสุพัฒน์ หวังวงศ์วัฒนา ผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาตามญัตติ ดังต่อไปนี้

วิธีพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะอนุกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา พิจารณาปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับปัญหาเข้าร่วมเป็นที่ปรึกษาประจำคณะอนุกรรมาธิการ ดังนี้

1) นายเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา	ประธานคณะอนุกรรมาธิการ
2) นายมนัส สุขสมาน	อนุกรรมาธิการ
3) นายโสภณ สุภาพงษ์	อนุกรรมาธิการ และเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการ
4) นายปรีชา ออประเสริฐ	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
5) นายธงชัย พรรณสวัสดิ์	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
6) นายแสงสันต์ พานิช	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
7) นายวัลลภ เตียศิริ	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
8) นายกิตติ คัมภีระ	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
9) นายเอกสิทธิ์ สิ้มสุวรรณ	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
10) ศจ.นพ.ประพาส ยงใจยุทธ	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
11) นายประแสง มงคลศิริ	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
12) นางสาวอรนุช ไพศาลอัชพงษ์	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ
13) นางสาวกาญจนา สวยสม	ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ประจำคณะอนุกรรมาธิการ

2. พิจารณาศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย งานศึกษา เอกสารกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ คำสั่ง สถิติและตัวเลขที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำวิจารณ์และการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังรายนามในบรรณานุกรมของรายงาน

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการฯ ขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยในการศึกษารายละเอียดคณะกรรมาธิการฯ ได้มอบให้คณะอนุกรรมาธิการฯ รับผิดชอบในการพิจารณาสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งในการจัดทำเป็นรายงานโดยคณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณารายงานของคณะอนุกรรมาธิการด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานพิจารณาศึกษาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการฯ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ ทั้งนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการฯ ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามแต่จะเห็นสมควรต่อไป ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายพิสิษฐ์ ณ พัทลุง)
เลขานุการคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม

บทสรุป
ปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1. สภาพปัญหา

ฝุ่นเป็นปัญหาเรื้อรังของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมาอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วง 10 กว่าปีที่ผ่านมา ตั้งแต่กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ พบว่าปริมาณฝุ่น ทั้งฝุ่นรวม (ฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 100 ไมครอน ลงมา) และฝุ่นขนาดเล็ก หรือ PM10 (ฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ลงมา) ในอากาศในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีระดับสูงกว่าค่ามาตรฐานมาทุกปีโดยตลอด โดยมีระดับฝุ่นเปลี่ยนแปลงขึ้นลงในแต่ละปีขึ้นอยู่กับปริมาณแหล่งกำเนิดฝุ่นที่มีอยู่ในพื้นที่ในปีนั้น ๆ กล่าวคือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีระดับฝุ่นเพิ่มมากขึ้นมาเป็นลำดับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 และลดลงในช่วง ปี พ.ศ. 2536 และ พ.ศ. 2537 แล้วกลับเพิ่มสูงขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 ที่ผ่านมา โดยมีปริมาณฝุ่นบริเวณริมถนนสูงกว่าค่ามาตรฐานหลายเท่าตัว

ในช่วงปี พ.ศ. 2536 และ พ.ศ. 2537 ที่ฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีปริมาณลดลงนั้น เป็นเพราะว่าในช่วงดังกล่าวมีฝุ่นถูกระบายออกสู่อากาศในปริมาณที่ลดลง คือ ได้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำมันดีเซลให้ดีขึ้น จึงทำให้รถที่ใช้น้ำมันดีเซลมีควันดำน้อยลง และในขณะเดียวกันการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของฝุ่นที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งก็มีจำนวนลดลงเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างอาคาร หรือการก่อสร้างทางด่วนพิเศษชั้นที่ 1 ซึ่งเสร็จสิ้นลง ส่วนในปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2539 ปรากฏว่ามีการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ ๆ เช่น โครงการรถไฟฟ้าธนายง โครงการรถไฟลอยฟ้าโฮปเวลล์ และโครงการทางด่วนพิเศษชั้นที่ 2 ซึ่งมีพื้นที่ก่อสร้างแผ่ครอบคลุมไปในหลาย ๆ พื้นที่ของกรุงเทพมหานคร และยังมีโครงการก่อสร้างอาคารสูงและถนนบนพื้นราบเกิดขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก การบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้าง ประกอบกับการเพิ่มจำนวนขึ้นของรถประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ซึ่งมีการระบายฝุ่นออกมาเป็นจำนวนมากในรูปของควันขาว

ปริมาณฝุ่นในอากาศในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่พบว่าสูงเกินกว่าค่ามาตรฐานหลายเท่าตัวนั้น สามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่สัมผัสอยู่ทุกวันได้ โดยเฉพาะอันตรายที่เกิดขึ้นต่อระบบทางเดินหายใจและโรคปอดต่าง ๆ. โดยมีข้อมูลการสำรวจทางการแพทย์และทางด้านระบาดวิทยาซึ่งพบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีอัตราชุกของโรคปอดอักเสบจากฝุ่นสูงกว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองในต่างจังหวัด นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ กันของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแล้ว พบว่าพื้นที่เขตชั้นในของกรุงเทพมหานครมีอัตราชุกของโรคปอดอักเสบจากฝุ่นสูงที่สุดและค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ ในพื้นที่ที่

ห่างออกไปจากใจกลางกรุงเทพมหานครและในเขตปริมณฑล นอกจากนี้ยังมีการพบว่าตำรวจจราจรที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมาอย่างต่อเนื่อง มีสมรรถภาพการทำงานของปอดลดลงและมีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรังสูงถึงร้อยละ 20 ซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าที่พบในประชาชนทั่วไปในกรุงเทพมหานครถึงร้อยละ 9

ฝุ่นในอากาศในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเกิดมาจากแหล่งกำเนิดหลัก ๆ เรียงตามลำดับความสำคัญ 6 ประเภท ด้วยกัน คือ ยานพาหนะทางบก การก่อสร้างประเภทต่าง ๆ การบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้าและสถานประกอบการต่าง ๆ เมรุเผาศพ และการเผาวัสดุต่าง ๆ ในที่แจ้ง

อนึ่ง รายงานฉบับนี้จำกัดการพิจารณาศึกษา เฉพาะปัญหาของฝุ่นที่เกิดจากแหล่งกำเนิดทางบกเท่านั้น

ยานพาหนะทางบก ที่เป็นแหล่งกำเนิดฝุ่นที่สำคัญ คือ รถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ซึ่งระบายฝุ่นออกสู่อากาศในรูปของควันดำที่หลงเหลือจากการสันดาปที่ไม่สมบูรณ์ของน้ำมันดีเซลในเครื่องยนต์ และรถจักรยานยนต์ 2 จังหวะ ซึ่งระบายฝุ่นออกสู่อากาศในรูปของควันขาว ซึ่งเป็นละอองไอของน้ำมันหล่อลื่น ถึงแม้ว่าในขณะนี้จะมีการดำเนินมาตรการต่าง ๆ หลายมาตรการ เพื่อลดการระบายฝุ่นจากรถทั้ง 2 ประเภทนี้ก็ตาม เช่น การลดอุณหภูมิการกลั่นและการลดปริมาณสารกำมะถันของน้ำมันดีเซล การบังคับใช้น้ำมันเครื่อง 2T ชนิดลดควันขาวสำหรับรถจักรยานยนต์ 2 จังหวะ การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์รถใหม่ประเภทต่าง ๆ ที่ผลิตออกจากผู้ผลิต โดยมีการจำกัดปริมาณฝุ่นที่ให้มีการระบายออกจากรถได้ การตรวจสภาพรถด้านการระบายมลพิษ และการตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่ใช้งานบนถนนที่มีการระบายควันดำเกินมาตรฐาน แต่ก็ยังพบว่ามีรถทั้ง 2 ประเภท เป็นจำนวนมากที่มีการระบายฝุ่นออกสู่อากาศในระหว่างการใช้งานอยู่บนถนน โดยเฉพาะรถโดยสารขนาดใหญ่ประเภทต่าง ๆ ทั้งแบบประจำทางและไม่ประจำทาง และรถจักรยานยนต์ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรการบางอย่างที่ดำเนินการอยู่ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เช่น การตรวจสภาพรถด้านการระบายมลพิษ การตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่มีการระบายมลพิษเกินมาตรฐาน น้ำมันเครื่อง 2T ชนิดลดควันขาวบางส่วนที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดยังมีคุณภาพไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากทำมาจากน้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว และมาตรฐานในปัจจุบันของน้ำมันหล่อลื่นชนิดลดควันขาวยังมีคุณภาพไม่สูงพอ นอกจากนี้แล้ว ผู้ใช้รถยังไม่เห็นความสำคัญของการบำรุงดูแลรักษารถเพื่อลดการระบายมลพิษ มีการบรรทุกเกินน้ำหนัก และผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ยังมีการเติมน้ำมันหล่อลื่นผสมไปกับน้ำมันเบนซินถังน้ำมัน

การก่อสร้างประเภทต่าง ๆ เช่น การก่อสร้างอาคาร ถนน ระบบขนส่งมวลชน และระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ มีการฟุ้งกระจายของฝุ่นดินและทรายไปในอากาศจากกิจกรรมต่าง ๆ ของการก่อสร้างและกระแสลมที่พัดผ่านบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง เช่น กองวัสดุก่อสร้าง การเก็บกวาดทำความสะอาดอาคารในระหว่างการก่อสร้าง และการแล่นไปมาของรถประเภทต่าง ๆ ในพื้นที่ก่อสร้างหรือถนนที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างซึ่งมีพื้นผิวทางเป็นดิน เป็นต้น โดยการก่อสร้างต่าง ๆ ส่วนใหญ่ในปัจจุบันนี้ยังไม่ได้มีการตระหนักและให้ความสำคัญต่อปัญหาฝุ่นที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ในการก่อสร้าง

โดยเห็นว่าเป็นสิ่งปกติที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการก่อสร้าง จึงมักไม่มีการดำเนินมาตรการเพื่อควบคุมและลดการฟุ้งกระจายของฝุ่น ซึ่งกำหนดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535 ส่วนใหญ่ก็เน้นไปในด้านการควบคุมด้านความปลอดภัย ไม่ได้ให้ความสำคัญในการควบคุมปัญหาฝุ่นแต่อย่างใด การควบคุมแก้ไขปัญหาฝุ่นจากการก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ คือ เป็นการลงโทษภายหลังจากที่เกิดปัญหาขึ้นแล้ว โดยไม่มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและมาตรการที่ชัดเจนให้แก่ผู้ดำเนินโครงการก่อสร้างไปปฏิบัติ ในการควบคุมการเกิดฝุ่งกระจายของฝุ่นเพื่อป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกในช่วงปลายปี พ.ศ. 2539 กรุงเทพมหานครได้ทำการปรับปรุงระเบียบและกำหนดหลักเกณฑ์ในการก่อสร้างอาคารและสาธารณูปโภค โดยได้เพิ่มแนวทางและข้อกำหนดในการควบคุมฝุ่นที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น แต่ยังขาดในส่วนที่ใช้ในการควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้างถนน ทางด่วนพิเศษ และระบบขนส่งมวลชน

การบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้าง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างทุกประเภท โดยเฉพาะการบรรทุกและขนส่งดินและทราย ซึ่งมักจะไม่มีการปกคลุมส่วนบรรทุกให้มิดชิดหรือล้อรถมีดินทรายเกาะติดอยู่ ทำให้ดินทรายที่บรรทุกมาหรือติดอยู่ตามล้อตกหล่นลงสู่ถนนตลอดทางที่วิ่งไป และถูกรถอื่น ๆ วิ่งทับไปมาจนมีขนาดเล็กลงไปเรื่อย ๆ และในที่สุดสามารถฟุ้งกระจายขึ้นไปในอากาศได้เมื่อมีกระแสลมพัดผ่าน หรือถูกลมกระพือจากรถที่วิ่งไปมา กรุงเทพมหานครได้จัดให้มีโครงการถนนปลอดฝุ่นขึ้นในเขตต่าง ๆ ทั้ง 38 เขต โดยได้ให้เจ้าหน้าที่เทศกิจทำการกวดขันจับกุมและทำการปรับรถบรรทุกต่าง ๆ ที่ไม่มีผ้าใบปกปิดส่วนบรรทุกให้มิดชิดหรือมีล้อรถสกปรกไปด้วยดินทราย อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงปรากฏมีรถบรรทุกที่ฝ่าฝืนอยู่เป็นจำนวนมาก

โรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้าและสถานประกอบการต่าง ๆ มีการระบายฝุ่นจากการเผาเชื้อเพลิงเพื่อให้ได้พลังงานมาใช้ในกระบวนผลิตและจากกระบวนการผลิตเองด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม โดยในขณะนี้มีแหล่งกำเนิดขนาดใหญ่ที่มีการระบายฝุ่นในปริมาณค่อนข้างมากคือ โรงไฟฟ้าพระนครใต้และโรงไฟฟ้าพระนครเหนือ โดยเฉพาะโรงไฟฟ้าพระนครใต้มีการระบายฝุ่นในปริมาณที่สูงกว่ามาตรฐานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้เกิดจากการใช้น้ำมันเตาที่มีคุณภาพไม่ดีพอ คือ มีปริมาณ Asphaltene และสารกำมะถันสูง และไม่มีอุปกรณ์กำจัดฝุ่น โดยที่มีอยู่ช่วงระยะเวลาหนึ่งที่โรงไฟฟ้าพระนครใต้ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง และได้เปลี่ยนมาใช้น้ำมันเตาแทน เนื่องจากมีปริมาณก๊าซธรรมชาติไม่เพียงพอ ในส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ เริ่มมีความสำคัญน้อยลงเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่ผลักดันและส่งเสริมให้โยกย้ายออกจากเขตกรุงเทพมหานคร

เมรุเผาศพ ในกรุงเทพมหานครมีจำนวนรวมทั้งหมด 211 เตา ใช้ฟืนหรือถ่านเป็นเชื้อเพลิง 143 เตา ใช้น้ำมันดีเซล 63 เตา และใช้ก๊าซ 5 เตา โดยส่วนใหญ่เป็นเตาเผาแบบห้องเผาเดียว ทำให้การเผาไหม้ไม่สมบูรณ์และเกิดเขม่าควันขึ้น แต่จะเกิดเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในช่วงต้น

ของการเผาศพเท่านั้น และหากเปลี่ยนมาใช้เตาเผาที่มีห้องเผามากกว่า 1 ห้องเผา จะสามารถขจัดปัญหาเขม่าควันได้

การเผาวัสดุต่าง ๆ ในที่แจ้ง เช่น การเผาขยะ การเผาเศษวัสดุต่าง ๆ ที่หลงเหลือจากการเกษตรกรรม และการเผาหญ้าและวัชพืชเพื่อปรับปรุงพื้นที่สำหรับการเพาะปลูก เป็นต้น ยังคงมีกระจัดกระจายโดยทั่วไป ทำให้เกิดเขม่าฝุ่นเถ้าเป็นจำนวนมากและฟุ้งกระจายไปในอากาศลอยไปตามกระแสลมแผ่ปกคลุมเป็นพื้นที่กว้าง

2. ข้อเสนอแนะ

คณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ได้พิจารณาปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อเสนอต่อวุฒิสภา ดังนี้

2.1 ระยะสั้น

2.1.1 ทำการประเมินผลระบบการตรวจสภาพรถด้านมลพิษ ทั้งสำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกและรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ และปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการควบคุมรถให้มีการระบายมลพิษในปริมาณที่ต่ำที่สุดและอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2.1.2 ให้มีการพิจารณาทบทวนกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ทั้งหมด รวมทั้งการจัดองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตรวจสอบ/ตรวจจับรถในระหว่างที่มีการใช้งานบนถนนที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน เพื่อปรับปรุงให้เป็นระบบที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการลดจำนวนรถที่ใช้งานบนถนนที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน และให้มีการฝึกอบรมเป็นประจำเกี่ยวกับเทคนิควิธีการตรวจวัดมลพิษจากรถอย่างถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ด้านการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษ

2.1.3 ให้กรมตำรวจเร่งดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสั่งห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้อยู่ภายใต้มาตรฐาน

2.1.4 เร่งดำเนินการกำหนดมาตรฐานควันขาวจากรถจักรยานยนต์ และรถสามล้อเครื่อง รวมทั้งมาตรฐานวิธีการตรวจวัด

2.1.5 ให้มีการปรับปรุงมาตรฐานน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้มีความเข้มงวดมากขึ้น โดยอ้างอิงมาตรฐานของ JASO (Japanese Automobile Standards Organization) ของประเทศญี่ปุ่นหรือมาตรฐานของ ISO (International Organization for Standardization) เพิ่มการเข้มงวดตรวจสอบน้ำมันเครื่อง 2T ที่จำหน่ายอยู่ในท้องตลาดให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน พร้อมทั้งทำการรณรงค์ให้ความรู้แก่กลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ให้ทราบและเข้าใจถึงปัญหาและผลกระทบของควันขาวและให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

2.1.6 เร่งดำเนินการเพื่อห้ามนำเข้าเครื่องยนต์ และอะไหล่เก่าใช้แล้วจากต่างประเทศ

2.1.7 เร่งรัดให้มีการจัดสร้างสถานีขนถ่ายสินค้าชานเมืองทั้ง 4 มุมเมือง เพื่อลดจำนวนรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่จะต้องผ่านเข้ามาในเขตกรุงเทพมหานคร

2.1.8 ทำการปฏิรูประบบรถโดยสารประจำทาง ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยรัฐบาลอาจจะต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ และควรยกเลิกระบบรถโดยสารร่วมบริการที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดยเปิดให้เอกชนเข้ามารับสัมปทานการเดินรถโดยสารประจำทางในบางเส้นทาง

2.1.9 ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไปในการร่วมกันแก้ไขปัญหาฝุ่น โดยช่วยกันทุกวิถีทางในการลดการระบายฝุ่นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ให้มากที่สุด ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในทุกระดับชั้น

2.1.10 ใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อส่งเสริมการควบคุมมลพิษทางอากาศ เช่น

ก) ปรับภาษีน้ำมันดีเซล ให้อยู่ในระดับเดียวกันกับภาษีของน้ำมันเบนซินโดยขณะนี้ภาษีน้ำมันดีเซลต่ำกว่าภาษีของน้ำมันเบนซินประมาณ 40 สตางค์

ข) ปรับภาษีป้ายทะเบียนรถประจำปี ที่กำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติรถยนต์ ให้มีอัตราเพิ่มขึ้นตามอายุของรถ โดยในปัจจุบันนี้ รถที่มีอายุมากขึ้นจะเสียภาษีลดลงเรื่อย ๆ

ค) ลดภาษีหรือยกเว้นภาษีนำเข้า สำหรับรถหรือผลิตภัณฑ์ที่มีมลพิษต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่บังคับใช้ตามกฎหมายอยู่ในขณะนั้น ๆ

ง) จัดเก็บภาษีสำหรับผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษตามหลักการของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (Polluter Pays Principle)

2.1.11 กำหนดให้มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไข สำหรับให้ผู้ดำเนินการก่อสร้างทุกประเภทปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินการก่อสร้าง และมาตรการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดแก่สุขภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน โดยอาศัยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

2.1.12 โครงการก่อสร้างต่าง ๆ ของรัฐจะต้องให้ความสำคัญของปัญหาฝุ่น โดยต้องจัดเตรียมงบประมาณเผื่อไว้ด้วย สำหรับใช้ในการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขตลอดขั้นตอนการก่อสร้าง ด้วยการกำหนดให้มีข้อบ่งชี้การขจัดฝุ่นจากการก่อสร้างให้สอดคล้องกับสภาพการก่อสร้างแต่ละโครงการในข้อกำหนดพื้นฐาน เอกสารสัญญา รายการประกอบแผน เอกสารราคา และสร้างกลไกของรัฐบาลในการควบคุมผ่านระเบียบการพัสดุและการจัดจ้าง

2.1.13 ให้กรุงเทพมหานคร เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณูปโภคต่าง ๆ และเป็นผู้กำหนดแผนงาน และแผนการใช้งบประมาณของโครงการก่อสร้างถนนและระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ และควรให้มีการใช้สารเคมีลดการฟุ้งกระจายของฝุ่น

2.1.14 ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน โดยสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรง กำหนดมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อการป้องกันและการขจัดฝุ่น และส่งเสริมให้องค์กรเอกชนมีการควบคุมกำกับดูแลกันเอง โดยรัฐเป็นฝ่ายคอยส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้สัมฤทธิ์ผล

2.1.15 เข้มงวดกวดขันเป็นพิเศษ ในการตรวจสอบ/ตรวจจับโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าของโครงการ เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่โครงการของเอกชน

2.1.16 การบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ จะต้องทำอย่างเข้มงวด ต่อเนื่อง ยุติธรรมเท่าเทียมกันและไม่มีการเลือกปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในสังคม

2.1.17 ให้โรงไฟฟ้าพระนครใต้ และโรงไฟฟ้าพระนครเหนือ ใช้น้ำมันเตาที่มีคุณภาพดีที่จะทำให้เกิดการระบายฝุ่นขม่าควันน้อยลง

2.1.18 ใช้น้ำมันดีเซลหรือก๊าซเป็นเชื้อเพลิงในเมรุเผาศพ แทนการใช้ฟืนหรือถ่าน

2.2 ระยะยาว

2.2.1 ปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษทางอากาศ คือ

ก) ให้สามารถกำหนดมาตรฐานมลพิษจากยานพาหนะใหม่ในกรณีที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามนโยบายที่รัฐบาลกำหนดไว้

ข) ให้ครอบคลุมยานพาหนะทางบกที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกด้วย

2.2.2 ปรับปรุงขั้นตอนในการพิจารณากำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้สามารถกำหนดมาตรฐานให้แล้วเสร็จได้ โดยใช้ขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการที่น้อยลง

2.2.3 ปรับปรุงพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ให้สามารถกำหนดให้มีการตรวจสภาพรถด้านมลพิษสำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกได้มากกว่า 1 ครั้ง/ปี

2.2.4 ปรับปรุงพระราชบัญญัติรถยนต์ พศ. 2522 ให้สามารถรับจดทะเบียนรถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าได้

2.2.5 พิจารณาศึกษาถึงความเป็นไปได้ ในการจัดทำกฎหมายเฉพาะด้านสำหรับการควบคุมมลพิษทางอากาศ (Air Pollution Control Law) เพื่อให้การควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศสามารถทำได้อย่างมีเอกภาพ และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการในทางปฏิบัติ

2.2.6 ให้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับอู่หรือศูนย์บริการซ่อมรถ ในด้านของอุปกรณ์เครื่องมือและคุณสมบัติของบุคคลากรที่จำเป็นต้องมี เพื่อให้มีการบริการซ่อมบำรุงรถที่มีคุณภาพและตามมาตรฐานของผู้ผลิตรถ

2.2.7 เพิ่มระบบขนส่งมวลชนให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนใช้รถส่วนตัวให้น้อยลง

2.2.8 ส่งเสริมให้มีการใช้รถยนต์และรถโดยสารประจำทางที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงให้มากขึ้น เพราะจะสามารถลดปัญหาฝุ่นละอองได้ โดยให้ติดตั้งอุปกรณ์แปลงสภาพไอเสียเพื่อลดปริมาณการระบายสารมลพิษทางอากาศชนิดอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจน และสารประกอบไฮโดรคาร์บอน

2.2.9 ใช้ระบบท่อร่วม (Common Duct) สำหรับระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ โดยให้กรุงเทพมหานครเป็นเจ้าของในการดำเนินการก่อสร้าง แล้วให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเช่า หรือร่วมลงทุน และการก่อสร้างอาจใช้การเจาะอุโมงค์ที่ไม่ต้องรบกวนต่อการจราจร และการเปิดหน้าดิน

2.2.10 ให้โรงไฟฟ้าพระนครใต้ และโรงไฟฟ้าพระนครเหนือ เปลี่ยนมาใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงแทนการใช้น้ำมันเตา

2.2.11 ส่งเสริมและผลักดันให้โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการต่าง ๆ ออกจากเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ให้ไปตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ได้จัดไว้ให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม โดยแยกพื้นที่อุตสาหกรรมออกจากพื้นที่ชุมชนและที่พักอาศัย

2.2.12 ปรับปรุงมาตรฐานเตาเผาของเมรุเผาศพ จากเดิมที่เป็นเตาเผาที่มีห้องเผาเดี่ยว ไปเป็นเตาเผาที่มีห้องเผามากกว่า 1 ห้อง

2.2.13 ห้ามการเผาวัสดุทุกชนิดในที่กลางแจ้งโดยเด็ดขาดในทุกพื้นที่ โดยภาครัฐต้องจัดระบบการให้บริการจัดเก็บและกำจัดวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ ขึ้นมารองรับ

2.2.14 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประหยัดการใช้พลังงาน และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยลดปริมาณการระบายมลพิษทางอากาศลงได้

2.1.15 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการต่างๆ รวมทั้งผู้ประกอบการก่อสร้างและขนส่ง ให้มีการดำเนินงานและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้ได้ตามมาตรฐาน ISO 14000

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
1. การลดฝุ่นจากยานพาหนะทางบก 1.1 การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันดีเซล	1. ลดอุณหภูมิ ณ จุดกลั่นที่ร้อยละ 90 จาก 370 เป็น 357 °C 2. ลดสารกำมะถันในน้ำมันดีเซลเหลือ 0.25% ในขณะนี้และจะลดให้เหลือ 0.05% ในวันที่ 1 ม.ค 42 3. เพิ่มค่าซีเทนจาก 47 เป็น 49 4. ปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำมันดีเซลให้ดีขึ้นอีก	1. คุณภาพของน้ำมันที่กล่าวข้างต้นจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของน้ำมันดิบค่อนข้างมาก ซึ่งน้ำมันดิบที่มีคุณภาพดีจะหาได้ค่อนข้างยากและราคาแพง 2. การปรับปรุงคุณภาพน้ำมัน จะมีความเกี่ยวพันกับการปรับปรุงกระบวนการกลั่นน้ำมันด้วยซึ่งจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนและต้องการระยะเวลาในการดำเนินการ ไม่สามารถที่จะดำเนินการให้เกิดผลในทันที จำเป็นต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า	-	1. ทำการศึกษาและพิจารณาร่วมกับบริษัทผู้ค้าน้ำมันต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดการยอมรับร่วมกัน	-
1.2 การบังคับใช้น้ำมันเครื่อง 2T สำหรับรถจักรยานยนต์	1. สมอ. กำหนดมาตรฐานน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันดำ สำหรับรถจักรยานยนต์ 2 จังหวะ เป็นมาตรฐานบังคับ โดยให้มีควันขาวซึ่งมีความทึบแสงได้ไม่เกินร้อยละ 30	1. การสอบจำหน่ายน้ำมันเครื่อง 2T ซึ่งไม่ได้มาตรฐาน สมอ. 2. มาตรฐานน้ำมันเครื่อง 2T ของ สมอ. ยังไม่ล้มวดพอ 3. ผู้ใช้รถจักรยานยนต์นิยมเติมน้ำมันเครื่องผสมไปกับน้ำมันเบนซินในถัง	-	1. ให้มีการจดทะเบียนน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวกับกรมทะเบียนการค้าเพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมน้ำมันเครื่อง 2T 2. ควรปรับปรุงมาตรฐานน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวของ สมอ. ให้เข้มงวดตามมาตรฐาน JASO ของญี่ปุ่นหรือมาตรฐาน ISO 3. ควรรณรงค์ให้ผู้ใช้รถจักรยานยนต์ทราบถึงปัญหาและผลกระทบของควันขาวและวิธีการแก้ไข	-

มาตรการ	กระบวนการดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
1.3 การกำหนดมาตรฐานมลพิษจากรถใหม่ที่ผลิตจากผู้ผลิต	1. สมอ. กำหนดมาตรฐานมลพิษจากรถใหม่ ที่ผลิตจากผู้ผลิต ในรูปของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเฉพาะด้านความปลอดภัยสารมลพิษจากเครื่องยนต์ 1.1 รถขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ใช้มาตรฐานของกลุ่มประชาคมยุโรปเป็นเกณฑ์ 1.2 รถจักรยานยนต์ใช้มาตรฐานของประเทศไต้หวันเป็นเกณฑ์ โดยที่บังคับใช้ในปัจจุบันเป็นระดับที่ 3 และมาตรฐานระดับที่ 4 จะเริ่มบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2542	1. สมอ. ไม่สามารถประกาศบังคับใช้มาตรฐานได้ทันตามกำหนดเวลาที่รัฐบาลกำหนด 2. พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติสำหรับการกำหนดมาตรฐานมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทต่าง ๆ รวมทั้งยานพาหนะทางบกตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ แต่ไม่ครอบคลุมการกำหนดมาตรฐานมลพิษสำหรับรถใหม่ที่ผลิตจากโรงงาน	1. ปรับปรุงขั้นตอนในการประกาศบังคับใช้มาตรฐานของ สมอ. ให้สามารถทำได้เร็วขึ้น 2. ปรับปรุง พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้สามารถครอบคลุมการกำหนดมาตรฐานมลพิษจากรถใหม่	-	-
1.4 การกำหนดมาตรฐานมลพิษจากรถใช้งาน	1. กรมควบคุมมลพิษกำหนดมาตรฐานและวิธีการตรวจวัดมลพิษจากรถใช้งาน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ/ตรวจจับมลพิษจากระหว่างใช้งานบนเส้นทางจราจรและการตรวจสภาพประจำปี	1. พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้อำนาจกระทรวงมหาดไทย ออกกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ดังนั้นมาตรฐานมลพิษจากยานพาหนะทางบก จึงไม่สามารถบังคับใช้กับรถตาม พรบ. การขนส่งทางบกได้ 2. ยังไม่มีมาตรฐานควบคุมการระบายฝุ่น (ควันขาว) จากรถจักรยานยนต์และรถสามล้อใช้งาน	1. ให้มาตรฐานที่กำหนดตาม พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติสามารถบังคับใช้กับรถตาม พรบ. การขนส่งทางบกด้วย	1. เร่งดำเนินการกำหนดมาตรฐานควันขาวจากรถจักรยานยนต์และมาตรฐานวิธีการตรวจวัด	-

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
1.5 การตรวจสภาพรถด้านมลพิษประจำปี	1. รถตาม พรบ. การขนส่งทางบก ต้องตรวจสภาพด้านมลพิษปีละ 1 ครั้ง ในขั้นตอนเสียภาษีประจำปี 2. กรมการขนส่งทางบกเริ่มดำเนินการตรวจสภาพด้านมลพิษสำหรับรถตาม พรบ. รถยนต์ ตั้งแต่ปี 37 และตั้งแต่ 1 ต.ค. 39 เป็นต้นไป รถส่วนบุคคลที่มีอายุ 7 ปี ขึ้นไปและรถจักรยานยนต์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ต้องผ่านการตรวจสภาพด้านมลพิษก่อนการต่อทะเบียนประจำปี	1. รถตาม พรบ. การขนส่งทางบก ควรจะได้รับการตรวจสภาพปีละครั้งต่อปี แต่ปัจจุบัน พรบ. การขนส่งทางบกกำหนดให้มีการตรวจสภาพในขั้นตอนการเสียภาษีประจำปีเพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น 2. พรบ. การขนส่งทางบก กำหนดให้เอกชนที่ได้รับอนุญาตจากกรมการขนส่งทางบกทำการตรวจสภาพรถตาม พรบ.การขนส่งทางบกได้ แต่ที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะรถตาม พรบ. การขนส่งทางบกมีจำนวนน้อย และกรมการขนส่งทางบกยังให้บริการตรวจสภาพโดยไม่คิดค่าบริการ ทำให้เจ้าของรถนำรถไปตรวจที่กรมการขนส่งทางบก 3. ระบบการตรวจสภาพด้านมลพิษ สำหรับรถตาม พรบ. รถยนต์ ในปัจจุบันให้สถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) เป็นผู้ดำเนินการ มีข้อจำกัดที่ทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการลดมลพิษจากรถ เช่น ก) ตรอ. ได้รับอนุญาตให้มีการซ่อมรถด้วย ทำให้เกิดลักษณะ Conflict of Interest คือ กรณีที่ ตรอ. ตรวจและแจ้งผลว่ารถมีการระบายมลพิษเกินมาตรฐาน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วอาจจะไม่เกินมาตรฐาน เพื่อหวังที่จะมีรายได้เพิ่มจากการให้บริการซ่อมปรับแต่งเครื่องยนต์ ข) การทุจริตของสถานตรวจสภาพรถเอกชนที่ขอรับเงินค่าบริการ หรือเจ้าของรถเป็นผู้เสนอให้เอง เพื่อให้รถได้รับผลผ่าน ว่าผ่าน	1. ปรับปรุง พรบ. การขนส่งทางบก ให้สามารถกำหนดให้มีการตรวจสภาพรถด้านมลพิษสำหรับรถตาม พรบ. การขนส่งทางบกได้มากกว่า 1 ครั้ง/ปี	1. ปรับปรุงระบบการตรวจสภาพรถสำหรับรถตาม พรบ. การขนส่งทางบก โดยส่งเสริมให้เป็นระบบที่เอกชนดำเนินการ และมีระบบการกำกับควบคุมดูแลการทำงานที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ 2. ทำการประเมินผลความสำเร็จและ ประสิทธิภาพในรูปของการช่วยลดมลพิษ ข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคของระบบการตรวจสภาพรถด้านมลพิษประจำปีสำหรับรถตาม พรบ. รถยนต์ที่ใช้ในปัจจุบัน และปรับปรุงให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมให้รถมีการระบายมลพิษลดลง 3. ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกแก่ผู้รับขี่และเจ้าของรถให้เห็นถึงความสำคัญของการดูแล บำรุงรักษาและปรับแต่งเครื่องยนต์ของรถให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดการเผาไหม้เชื้อเพลิงอย่างสมบูรณ์และลดปริมาณการระบายมลพิษ	1. กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับผู้ หรือศูนย์บริการซ่อมรถในด้านของอุปกรณ์เครื่องมือและคุณสมบัติของบุคลากร ที่จำเป็นต้องมีเพื่อให้มีการซ่อมบำรุงรถที่มีคุณภาพและตามมาตรฐานของผู้ผลิตรถ

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
		การตรวจสภาพ ทั้งที่อาจจะมีผลการตรวจวัดเกินมาตรฐาน หรือไม่ได้มีการตรวจสภาพเลย หรือแม้กระทั่งไม่ได้นำรถไปที่ ตรอ. ค) ตรอ. บางแห่งให้ลำดับความสำคัญในเรื่องการให้บริการตรวจสภาพด้านมลพิษน้อยกว่าการให้บริการซ่อมบำรุง เนื่องจากมีรายได้น้อยกว่า เมื่อมีงานบริการซ่อมบำรุงมาก ก็ทำให้ไม่อยากให้บริการตรวจสภาพรถด้านมลพิษ ทำให้เกิดปัญหาไม่สะดวกแก่ผู้มารับบริการ ง) ตรอ. บางแห่งให้บริการตรวจวัดมลพิษที่ไม่ได้คุณภาพ หรือให้ผลไม่ถูกต้อง จ) กรมการขนส่งทางบกมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการดูแลควบคุมงานด้านการตรวจสภาพจำนวนไม่เพียงพอ			
1.6 การตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่อยู่ในระหว่างการใช้งานบนเส้นทางการจราจรด้านมลพิษ	1. กรมควบคุมมลพิษ กรมตำรวจ และกรมการขนส่งทางบกร่วมดำเนินแผนปฏิบัติการตรวจสอบ/ตรวจจับรถระหว่างใช้งานบนเส้นทางจราจร 2. การลงโทษรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน ให้ยึดระวางใช้วิ่งชั่วคราวจนกว่าจะแก้ไขได้ตามมาตรฐาน และเปรียบเทียบปรับ รถตาม พรบ. การขนส่งทางบก ในอัตรา 5,000 บาท และรถตาม พรบ.รถยนต์	1. มีหน่วยงาน 3 หน่วย คือ กรมการขนส่งทางบก กรมตำรวจ และกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งใช้กฎหมายที่แตกต่างกันถึง 4 ฉบับ ในการตรวจสอบ/ตรวจจับ และกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ มีอัตรากำหนดในการดำเนินการตรวจสอบ/ตรวจจับและการลงโทษที่ต่างกัน ทำให้การตรวจสอบ/ตรวจจับขาดความเป็นเอกภาพและขาดความสม่ำเสมอแก่ผู้ขับขี่รถยนต์ทั่วไป 2. ตรว. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้ตั้งด่านตรวจรถยนต์ ตามพรบ.รถยนต์ ซึ่งนั้นในการตรวจสอบ/ตรวจจับด่านตรวจบนทางหลวงและทางหลวงชนบท พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พรบ. ส่งเสริมฯ จะสามารถตรวจสอบ/ตรวจจับได้เฉพาะรถตาม	1. ให้มีการพิจารณาทบทวนกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งการจัดองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ/ตรวจจับรถระหว่างการใช้งานบนเส้นทางการจราจรที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน เพื่อปรับปรุงให้เป็นระบบที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการลดจำนวนรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน 2. ให้กรมตำรวจ เร่งออกระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อสั่งห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้รับการ	1. ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ขับขี่รถทราบและเข้าใจถึงระบบ ขั้นตอน และวิธีการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อลดจำนวนรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานและรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้พนักงานดูแลบำรุงรักษาเครื่องยนต์ให้มีสภาพสมบูรณ์ 2. ให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการตรวจวัดมลพิษจากรถอย่างถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ด้านการตรวจสอบ/ตรวจจับอย่างสม่ำเสมอ	-

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้าน การแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
	ในอัตรา 1,000 บาท	พรบ. รถยนต์เท่านั้น ไม่สามารถตรวจสอบ/ตรวจจับรถตาม พรบ. การขนส่งทางบก ได้ 3. พรบ. การขนส่งทางบก บังคับใช้ได้กับรถตาม พรบ. การขนส่งทางบกเท่านั้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตรวจการของกรมการขนส่งทางบกจึงไม่สามารถตรวจสอบ/ตรวจจับรถตาม พรบ. รถยนต์ได้ แต่กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ตรวจการขนส่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พรบ. ส่งเสริมฯ ซึ่งสามารถตรวจสอบ/ตรวจจับรถตาม พรบ. รถยนต์ ได้ แต่มีข้อกำหนดในการดำเนินการและการลงโทษที่ต่างจากตำรวจจราจรที่ดำเนินการตรวจสอบ/ตรวจจับตาม พรบ. จราจรทางบก อย่างไรก็ตาม กระทรวงมหาดไทยสามารถแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบกเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบ/ตรวจจับรถตาม พรบ. จราจรทางบก ได้ แต่ยังไม่มีการแต่งตั้ง 4. เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรสามารถทำการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษ ได้ โดยอาศัยกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ ซึ่งอัตรามีความสับสนในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ว่าจะใช้บทลงโทษตามกฎหมายฉบับใด ซึ่งโดยหลักการแล้วกรรมเดียวกันหากผิดกฎหมายหลายฉบับ จะต้องใช้บทลงโทษของกฎหมายที่มีบทลงโทษหนักที่สุด 5. ในปัจจุบันนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรทำการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษ โดยใช้	ปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับมาตรฐาน		

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอและด้านกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
		ข้อกำหนดของ พรบ. การขนส่งทางบกและ พรบ. จราจรทางบกสำหรับรถตาม พรบ.นั้น ๆ โดยจะทำการเปรียบเทียบปรับในอัตรา 1,000 และ 500 บาท ตามลำดับ ซึ่งไม่เป็นไปตามอัตราที่กำหนด เนื่องจากสมาคมขนส่งสินค้าได้ขุมนุมประท้วง และได้มีข้อตกลงร่วมกับกรมตำรวจให้มีการลดค่าปรับลง ในขณะที่กรมการขนส่งทางบกยังคงเปรียบเทียบปรับรถตาม พรบ. การขนส่งทางบกที่มีมลพิษเกินมาตรฐานในอัตรา 5,000 บาท 6. ในการตรวจสอบ/ตรวจจับของเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบก นอกจากจะเปรียบเทียบปรับแล้ว ยังมีการสั่งห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะทำการแก้ไขให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยต้องนำรถกลับมาให้ตรวจซ้ำเพื่อเป็นการยืนยัน ในขณะที่ตำรวจจราจรเปรียบเทียบปรับเท่านั้น ไม่มีการสั่งห้ามใช้รถเป็นการชั่วคราว เนื่องจากกรมตำรวจยังไม่มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวตาม พรบ. การขนส่งทางบกและ พรบ. จราจรทางบก 7. ในการเปรียบเทียบปรับรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร มีการแบ่งเงินค่าปรับที่ได้ให้เป็นเงินรางวัลนำจับกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในอัตราร้อยละ 50 ของเงินค่าปรับ ซึ่งอาจเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานได้ คือ ตรวจสอบ/			

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
		ตรวจจับให้มีจำนวนรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานจำนวนมาก (บางคันอาจจะไม่เกินมาตรฐาน) เพื่อให้เงินค่าปรับมาก ๆ จะได้เงินรางวัลนำจับมากขึ้นด้วย แต่การตรวจสอบ/ตรวจจับของกรมการขนส่งทางบก ไม่มีการให้เงินรางวัลนำจับแต่อย่างใด 8. วิธีการตรวจวัดมลพิษจากรถของเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามมาตรฐานการตรวจวัดที่กำหนดโดยกรมควบคุมมลพิษ 9. ยังมีความสับสนในการมอบหมายความรับผิดชอบในการตรวจสอบ/ตรวจจับของหน่วยงานภายในกรมตำรวจ ซึ่งแม้ว่าจะมีการจัดตั้งแผนกปฏิบัติงานจราจร กองกำกับการ 5 ภายใต้กองบังคับการตำรวจจราจรเพื่อทำหน้าที่ ก็ยังมีการตั้งด่านตรวจจับโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรของ สน. ท้องที่			
1.7 การส่งเสริมให้มีการใช้รถที่มีมลพิษต่ำ โดยเฉพาะฝุ่น	1. รัฐบาลสมัยนายกฯ อานันท์ ปันยารชุน ได้อนุมัติงบกลางให้ องค์การสมก. ซื้อรถโดยสารประจำทางที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง 2.กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ โดยกรมควบคุมมลพิษและศูนย์เทคโนโลยีอิเลกทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งประเทศไทย ดำเนินการ	1. รถที่ขับเคลื่อนด้วยก๊าซธรรมชาติยังมีราคาแพง ทั้งราคารถและค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาและซ่อมบำรุง รวมทั้งยังมีสถานีเติมก๊าซธรรมชาติเพียงแห่งเดียว ทำให้การใช้รถก๊าซธรรมชาติยังไม่เป็นที่แพร่หลาย 2. รถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้ายังมีราคาแพง แม้ว่าค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงจะต่ำ แต่ยังมีปัญหาในการนำรถมาใช้กันทั่วไป ก) ยังไม่มีข้อกำหนดใน พรบ. รถยนต์ที่อนุญาตให้มีการรับจดทะเบียนรถไฟฟ้า เนื่องจากการรับจดทะเบียนรถ ตาม พรบ.	1. ให้มีการปรับปรุง พรบ. รถยนต์ให้สามารถรับจดทะเบียนรถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าได้	1. ใช้มาตรการด้านภาษี เพื่อส่งเสริมให้รถที่มีมลพิษต่ำมีราคาที่ต่ำลง 2. ให้ องค์การสมก. เพิ่มจำนวนรถโดยสารประจำทางที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงและมีการติดตั้งอุปกรณ์แปลงไอเสีย Catalytic Converter เพื่อลดปริมาณการระบายสารมลพิษอื่น ๆ ด้วย	1. ส่งเสริมให้มีการใช้รถยนต์และรถโดยสารประจำทางที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงให้มากขึ้น เพราะสามารถลดปัญหาฝุ่นละอองได้ และให้ติดตั้งอุปกรณ์แปลงสภาพไอเสียเพื่อลดปริมาณการระบายสารมลพิษทางอากาศชนิดอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจน และสารประกอบไฮโดรคาร์บอน

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
	วิจัยและพัฒนาฐานทางทะเลที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า	รถยนต์ในปัจจุบันนี้พิจารณาตามขนาด ซีซี ของเครื่องยนต์ แต่รถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าใช้มอเตอร์ไปหมุนล้อรถ ไม่ได้ใช้เครื่องยนต์ ข) ยังขาดโครงสร้างพื้นฐานในด้านการให้บริการประจุไฟฟ้าแก่แบตเตอรี่ที่ใช้ในรถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า			
1.8 การห้ามนำเข้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่า	1. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้กำหนดนโยบายไม่ให้มีการนำเข้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่าจากต่างประเทศ เมื่อเดือนมีนาคม 2540	1. สมาคมส่งเสริมผู้ค้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่า ได้ทำการร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงานเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรฐานมลพิษจากยานพาหนะใหม่ ซึ่งจะมีผลต่อการประกอบรถจากเครื่องยนต์เก่าที่นำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งจะไม่สามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่กำหนด	1. ให้กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เร่งออกประกาศห้ามนำเข้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่าใช้แล้วจากต่างประเทศ	-	-
2. การลดฝุ่นจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ 2.1 การกำหนดมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อควบคุมปัญหาฝุ่น	1. กทม. จัดทำประกาศเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การก่อสร้างอาคารและสาธารณูปโภค เมื่อ พ.ศ. 2530 โดยอณุสิทประกาศ พ.ศ. 2534 เรื่องหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการก่อสร้างดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนตัวอาคาร เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิด	1. ปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการก่อสร้างถนน ทางด่วน ระบบสาธารณูปโภค และระบบขนส่งมวลชน ที่กำหนดเป็นกฎหมายเพื่อป้องกันอันตราย ที่อาจเกิดแก่สุขภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน 2. โครงการก่อสร้างต่าง ๆ ที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นโครงการของภาครัฐหรือเอกชน มักไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณไว้สำหรับการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการเกิดฝุ่น	1. กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการก่อสร้างถนน ทางด่วนพิเศษ ระบบสาธารณูปโภค และระบบขนส่งมวลชน เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดแก่สุขภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน และบังคับใช้ได้เป็นกฎหมาย ซึ่งอาจจะอาศัย พรบ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 31 ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวง	1. ส่งเสริมให้องค์กรเอกชนโดยสมาคมวิชาชีพ ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรง กำหนดมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อป้องกันและจัดฝุ่นให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนดและส่งเสริมให้องค์กรเอกชนมีการควบคุมกันเอง โดยรัฐเป็นฝ่ายคอยสนับสนุน	1. โครงการก่อสร้างต่าง ๆ ของรัฐควรจัดเตรียมงบประมาณเผื่อไว้ด้วย สำหรับใช้ในการดำเนินมาตรการควบคุมมลพิษ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขหรือระเบียบและข้อปฏิบัติ และผนวกไว้เป็นเงื่อนไขในสัญญาว่าจ้างผู้รับเหมาก่อสร้าง 2. สร้างกลไกของรัฐบาลในการควบคุมส่วนระเบียบการพัฒนาและการจัดจ้าง ให้มีรอบร่างของมาตร

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
	แก่สุขภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน โดยกำหนดระเบียบปฏิบัติและข้อกำหนดในการควบคุมฝุ่นที่ชัดเจนขึ้น 2. กรมควบคุมมลพิษได้จัดทำระเบียบและข้อปฏิบัติในการควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาตรฐานเป็นเงื่อนไขในการทำสัญญาก่อสร้างต่างๆ 3. องค์กรเอกชน โดยสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยสภาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดประชุมโต๊ะกลม เพื่อกำหนดมาตรฐานในการทำงานก่อสร้าง (Code of Practice) 4. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยอาศัย พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ตระหนักถึงความเป็นไปได้ในการควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้าง	3. กลไกของรัฐบาลในการกำกับดูแลเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจน และกระจายในหลายหน่วยงานยังไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง กฎหมายยังอยู่ในกรอบอันกว้าง และในแต่ละฉบับร่างขึ้นมาเพื่อรองรับกิจกรรม รวมทั้งยกระทบในแต่ละความรับผิดชอบต่างกัน 4. องค์กรเอกชน ยังไม่มีความแข็งแรงในการทำกับดูแล และตรวจสอบกันเอง โดยเฉพาะในระดับปฏิบัติงานการก่อสร้าง	สาธารณสุขในการกำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และมาตรา 32 ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดท้องถิ่นเพื่อกำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น และกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับให้ผู้ดำเนินกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพหรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ		การป้องกัน และการจัดฝุ่นจากการก่อสร้างให้สอดคล้องกับสภาพการก่อสร้างแต่ละโครงการ

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
	และผลกระทบจากโครงการขนาดใหญ่จะกำหนดรายการเพื่อการศึกษาและรายงานในทุกโครงการที่ขออนุมัติเพื่อการก่อสร้าง การทำงานเป็นไปในรูปของกรรมการและอาจมีคณะทำงานในเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะโครงการ				
2.2 การประสานงานเกี่ยวกับงานก่อสร้างสาธารณูปโภค	1. กำหนดหลักและวิธีการประสานงานเกี่ยวกับการขุดและซ่อมถนนระหว่างหน่วยงานสาธารณูปโภคกับ กทม. โดยให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประสานการปฏิบัติงานสาธารณูปโภค และจัดทำข้อตกลงการใช้พื้นที่ใต้ดิน 2. กทม. และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น รับรู้การก่อสร้างงานสาธารณูปโภคต่างๆ เฉพาะส่วนที่ตนเองรับมอบอำนาจและโครงการของเอกชนที่ต้องขออนุญาตเท่านั้น	1. โดยทั่วไปการก่อสร้างงานสาธารณูปโภคจะแยกรับผิดชอบตามหน่วยงานของรัฐหลายหน่วย มักจะได้รับงบประมาณดำเนินการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคไม่พร้อมกันและมีแผนการดำเนินการไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้การก่อสร้างโครงการต่าง ๆ ต้องมีการขุดผิวถนนหรือพื้นดินทิ้งไว้เป็นเวลานาน รอจนกว่าการก่อสร้างของทุกระบบจะแล้วเสร็จ 2. หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการสาธารณูปโภค ยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องปัญหาฝุ่น จึงขาดการกำกับดูแลตามกระบวนการของการก่อสร้างอย่างรัดกุมและเคร่งครัด 3. ยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานการก่อสร้างสาธารณูปโภคขั้นตอนการทำงานและความเวลาช่วงที่จะมีผลกระทบต่อปัญหาฝุ่น ยังขาดมาตรการป้องกัน แก้ไข เพื่อจัดฝุ่นให้ลดผลไปจากการก่อสร้าง	-	1. หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการสาธารณูปโภค จะต้องให้ความสำคัญของปัญหาฝุ่น จะต้องหามาตรการป้องกันและแก้ไข ตลอดขั้นตอนการก่อสร้างด้วยการกำหนดในข้อกำหนดพื้นฐาน (TOR) เอกสารสัญญา (General Condition) รายการประกอบแผน (Specification) เอกสารราคา (Bill of Quantity) ในระดับที่ตรวจสอบได้ 2. มอบให้ กทม. เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณูปโภคต่าง ๆ และเป็นผู้กำหนดแผนงานและแผนการใช้งบประมาณของโครงการก่อสร้างถนน และระบบสาธารณูปโภค	1. เปลี่ยนะทดนิควิธีการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค โดยใช้ระบบท่อร่วม หรือ Common Duct ซึ่งทำให้สามารถก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคที่รองรับหลายๆอย่างได้ในท่อร่วม โดยกรุงเทพมหานครเป็นเจ้าของดำเนินการก่อสร้างแล้วให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเช่า หรือร่วมลงทุน อีกทั้งการก่อสร้างอาจใช้การเจาะอุโมงค์ที่ไม่ต้องรบกวนต่อการจราจรและการเปิดหน้าดิน

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
	จึงไม่มีผู้รับผิดชอบในการประสานงานการก่อสร้าง 3. การดำเนินการจะใช้วิธีการว่าจ้างบริษัทผู้รับเหมาแยกตามโครงการ จะประสานเฉพาะที่เกี่ยวกับงวดงานและงวดเงินที่ผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่จะไม่สนใจเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมและการจัดฝุ่นจากการก่อสร้างในแต่ละหน่วยงาน			ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันในเรื่องลำดับเวลาการก่อสร้างของระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ และหากจะต้องมีการเปิดผิวถนนหรือผิวพื้นดินทิ้งไว้เป็นเวลานาน ก็ควรทำการกลบและทำผิวถนนหรือพื้นดินแบบชั่วคราวในลักษณะที่จะไม่เกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่นเมื่อมีรถวิ่งไปมาหรือมีลมพัดผ่าน เช่น การใช้วัสดุสังเคราะห์หรือมีดหน้าด้วยสารเคมีที่ลดการฟุ้งกระจายของฝุ่น (Chemical Dust Suppressant	
2.3 การกำหนดมาตรฐานของถนน ตรอก ซอย และทางชั่วคราว	1. ถนน ตรอก ซอย และทางชั่วคราวต่าง ๆ ใน กทม. และปริมณฑลยังไม่มีมาตรฐานแน่นอน บางแห่งเป็นถนนลาดยางแอสฟัลท์บางแห่งเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นต้น	1. ยังไม่มีรายละเอียดที่แน่นอนเกี่ยวกับพื้นผิวทางของถนน ตรอก ซอย และทางชั่วประเภทต่าง ๆ เช่น บาทวิถีและไหล่ทาง การคลุมดิน และวัสดุที่ใช้ทำพื้นผิวทางและไหล่ทางฯลฯ	-	1. การเปิดทางเข้า/ออก เขตทางหลวงจะต้องมีการขออนุญาตเชื่อมต่อ 2. ต้องมีการระบายน้ำออกสู่ท่อระบายสาธารณะ ไม่ให้ระบายออกสู่ถนน 3. วัสดุรองพื้นถนนและพื้นถนนจะต้องมีมวยและเม็ดทราย (Silt Content มีขนาดไม่เกิน 200 mesh) ไม่เกินกว่า 15% โดยน้ำหนัก 4. กำหนดมาตรฐานในด้านระยะขนาดและวัสดุ สำหรับถนน ตรอก ซอย และทางชั่วคราวต่าง ๆ	-

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
2.4 การควบคุมฝุ่นจากการผสมคอนกรีต	1. กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ประกาศกฎกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ประกอบกิจกรรมหรือขยายโรงงานผลิตคอนกรีตผสมเสร็จ กำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับการป้องกันและควบคุมฝุ่นที่เกิดจากการผสมคอนกรีตซึ่งสามารถนำมาใช้กับกิจกรรมการผสมคอนกรีตที่ตั้งอยู่ในเขตก่อสร้างได้	1. ประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรมมีผลบังคับใช้กับโรงงานผลิตคอนกรีตผสมเสร็จ อย่างไรก็ตามโครงการก่อสร้างบางโครงการจะมีโรงผสมคอนกรีตตั้งอยู่ในพื้นที่ก่อสร้างด้วยเพื่อผสมคอนกรีตให้ทันในโครงการเอง ซึ่งประกาศของกรมโรงงานอุตสาหกรรมไม่มีผลบังคับใช้กับโรงผสมคอนกรีตเหล่านี้	-	1. ให้มีการกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติของกรมโรงงานอุตสาหกรรม สำหรับการควบคุมฝุ่นจากการผสมคอนกรีต เป็นเงื่อนไขในข้อกฎหมายการรับเหมาก่อสร้าง สำหรับโครงการก่อสร้างที่จะมีโรงผสมคอนกรีตตั้งอยู่ในพื้นก่อสร้างด้วย	-
3. การลดฝุ่นจากกิจกรรมการบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้าง	1. กรมควบคุมมลพิษ และ กทม. โดยสำนักงานเขตจังของสำนักงานเขตต่าง ๆ ได้ดำเนินการร่วมกันในการตรวจตั้งตรวจสอบ/ตรวจจับ และเปรียบเทียบปรับรถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างที่ไม่มีการปกคลุมรถให้มิดชิดด้วยผ้าใบ หรือวัสดุอื่น ๆ 2. กทม. ดำเนินโครงการถนนปลอดฝุ่นในพื้นที่ทั้ง 38 เขต โดยรถบรรทุกทุกคันที่วิ่งเข้าไปในเขตนั้น ๆ	1. ปัจจุบันในการดำเนินการตรวจสอบ/ตรวจจับรถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างที่ไม่ได้ปกคลุมจริง ๆ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากรถบรรทุกส่วนมากจะวิ่งในเวลากลางคืน ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตรวจสอบ/ตรวจจับ 2. บุคลากรในการดำเนินงานยังมีไม่เพียงพอ	-	1. ตำรวจจราจร ควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ/ตรวจจับรถบรรทุกที่ไม่มีการปกคลุมให้มิดชิด หรือล้อสกปรกไปด้วยดินทราย 2. เพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่เทศกิจให้มากขึ้น 3. ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่เจ้าของหรือผู้ที่ขับรถให้ทำการปกคลุมรถบรรทุกให้มิดชิด	-

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
	จะต้องมีการปกคลุมให้มิดชิด และต้องทำความสะอาดล้อให้ปราศจากดินทราย				
4. การลดฝุ่นจากแหล่งกำเนิดอื่น ๆ				1. ควบคุมการระบายฝุ่นจากโรงไฟฟ้าพระนครเหนือและพระนครใต้ โดยเปลี่ยนมาใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงแทนน้ำมันเตา 2. ให้กรมโยธาธิการปรับปรุงแบบมาตรฐานเตาเผาของเมรุเผาศพ จากเดิมที่เป็นเตาเผาที่มีห้องเดียว ไปเป็นเตาเผาที่มีห้องเผามากกว่า 1 ห้อง หรือห้องเทาควัน และใช้น้ำมันดีเซลหรือก๊าซเป็นเชื้อเพลิง	1.ส่งเสริมและผลักดันให้โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการออกจากเขต กทม. ให้ไปตั้งอยู่ในพื้นที่ที่จัดไว้ให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม 2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งผู้ประกอบการก่อสร้างและชนส่ง ให้มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน ISO 14000 3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการประหยัดการใช้พลังงานและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4. ห้ามการเผาวัสดุทุกชนิดในที่กลางแจ้งโดยเด็ดขาดในทุกที่ทุกแห่ง โดยรัฐจะต้องจัดระบบการให้บริการจัดเก็บและกำจัดวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ
5. มาตรการด้านอื่น ๆ			1. จะพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำกฎหมายเฉพาะด้านสำหรับการควบคุมมลพิษทางอากาศ (Air Pollution	1. มีการปรับโครงสร้างภาษีน้ำมัน ให้ภาษีน้ำมันดีเซลอยู่ในระดับอัตราเดียวกันกับภาษีน้ำมันเบนซิน	1. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในทุกระดับชั้น เป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะสร้างให้เกิดการเปลี่ยน

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
			Control Law) เพื่อให้การควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศสามารถทำได้อย่างมีเอกภาพ และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการในทางปฏิบัติ	2. มีการปรับภาษีโครงสร้างภาษีรถยนต์ประจำปีที่กำหนดอยู่ใน พรบ.รถยนต์ให้มีอัตราเพิ่มขึ้นตามอายุของรถ 3. ให้จัดเก็บภาษีผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษตามหลักการของพรบ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมฯ(Polluter Pays Principle) 4. เร่งรัดให้มีการจัดสร้างสถานีขนถ่ายสินค้าชานเมืองทั้ง 4 มุมเมือง 5. ทำการปฏิรูประบบรถโดยสารประจำทางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยรัฐบาลจะต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ 6. ส่งเสริมให้กลุ่มวิชาชีพด้านการก่อสร้างเข้ามามีส่วนร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์และเทคนิควิธีปฏิบัติในการควบคุมและป้องกันผู้นจากการก่อสร้าง 7. จะเข้มงวดเรื่องนี้เป็นพิเศษในด้านการตรวจสอบ/ตรวจจับโครงการก่อสร้าง ซึ่งรัฐเป็นเจ้าของโครงการ 8. ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่เจ้าของหรือผู้ที่จะมีโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ร่วมกันแก้ไขปัญหาฝุ่น 9. มีการรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในทุกระดับของการศึกษาในการปฏิบัติงานต่อผลกระทบจาก	แปลงพฤติกรรม สร้างแนวร่วมและการมีส่วนร่วมในการควบคุมและแก้ไขปัญหา 2. การใช้กฎหมายบังคับเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาซึ่งเหมาะที่จะใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในช่วงระยะเวลาหนึ่ง การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในระยะยาว ต้องมีการสร้างจิตสำนึกของทุกฝ่ายให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้กฎหมายบังคับ 3. การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีคุณภาพ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้งานและมาตรการต่าง ๆ ดำเนินไปได้ตามแผนงานและบรรลุวัตถุประสงค์ตั้งไว้ 4. เพิ่มระบบขนส่งมวลชนให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ 5. การส่งเสริมและสนับสนุนให้ประหยัดการใช้พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ 7. มาตรการด้านการเงินการคลังควรถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสูงใจอย่างหนึ่งในการสนับสนุนการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เช่น การใช้ความแตกต่างของภาษีอากรต่าง ๆ ได้แก่ ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต หรือภาษีรายได้ ซึ่งอาจอยู่

มาตรการ	การดำเนินการ	ปัญหา/อุปสรรค	ข้อเสนอแนะด้านการแก้ไขกฎหมาย	ข้อเสนอแนะทั่วไป	
				ระยะสั้น	ระยะยาว
				ภาวะเกี่ยวกับฝุ่นและคุณภาพชีวิต 10. การบังคับใช้กฎหมายต่างๆ จะต้องทำอย่างเข้มงวด ต่อเนื่อง ยุติธรรม เท่าเทียมกัน และไม่มีการเลือกปฏิบัติ 11. การดำเนินการแก้ไขปัญหาควรดำเนินการในลักษณะที่ให้ประชาชน ภาคเอกชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วม โดยการสร้างแนวร่วมให้ทุกฝ่ายเกิดความคิดและรู้สึกว่าเป็นปัญหาร่วมกันที่จะต้องช่วยกันแก้ไข 12. สนับสนุน/ส่งเสริมให้มีการศึกษาเรื่องมลภาวะทางฝุ่นละอองต่อสุขภาพและสิ่งก่อสร้าง	ในรูปของ Tax Incentive หรือ Tax Penalty หรือ Emission Tax เป็นต้น 9. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งผู้ประกอบการก่อสร้างและขนส่ง ให้มีการดำเนินงานและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้ได้ตามมาตรฐาน ISO 14000

1. บทนำ

กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล 5 จังหวัด ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดสมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร มีพื้นที่รวมกันประมาณ 7,817 ตารางกิโลเมตร และในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์รวมกัน 9,008,996 คน คิดเป็นความหนาแน่นของประชากร 1,152 คน/ตารางกิโลเมตร โดยตัวกรุงเทพมหานครเองนั้นมีพื้นที่ประมาณ 1,576 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ 5,584,963 คน คิดเป็นความหนาแน่นของประชากร 3,543 คน/ตารางกิโลเมตร (สำนักงานทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

กรุงเทพมหานคร ได้รับการจัดให้เป็นหนึ่งในเมืองมหานครของโลก ที่คาดว่าจะมีประชากรมากกว่า 10 ล้านคน ภายในปี พ.ศ. 2543 โดยองค์การอนามัยโลกและองค์การพิทักษ์สิ่งแวดล้อมของสหประชาชาติและมีการรายงานว่ามีปัญหาฝุ่นในบรรยากาศอยู่ในขั้นรุนแรง คือ มีระดับความเข้มข้นของฝุ่นในบรรยากาศสูงกว่าเกณฑ์ที่เสนอแนะโดยองค์การอนามัยโลกมากกว่า 2 เท่า (รายงานของ WHO/UNEP เรื่อง "Urban Air Pollution in Megacities of the World" ปี พ.ศ. 2535 และรายงานของธนาคารโลก เรื่อง "The World Bank's Economic Report on Urban Environment Problems in Thailand" ปี พ.ศ. 2536)

ในปี พ.ศ. 2539 สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้พระราชทานพระราชเสาวณีย์แสดงความห่วงใยต่อปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครแก่อดีตนายกรัฐมนตรี (นายบรรหาร ศิลปอาชา) ในคราวเสด็จประพาสประเทศฝรั่งเศส "ผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลก (WHO) เล่าให้ฟังว่าได้เข้ามาวิจัยเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเรื่องอากาศที่เป็นพิษในกรุงเทพมหานคร พบว่า อยู่ในระดับที่ไม่น่าไว้วางใจ และไม่แนะนำให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปี เดินทางเข้ามาประเทศไทย เพราะภูมิต้านทานของเด็กต่ำมาก ขอให้รัฐบาลหยิบยกประเด็นนี้มาหาทางแก้ไขอย่างจริงจัง และด้วยความรวดเร็ว โดยให้เป็นการแก้ปัญหาที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง....."

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศในบรรยากาศอย่างต่อเนื่องมาตลอด ของกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา (ก่อนเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2535 เป็นการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ) มีผลยืนยันว่า กรุงเทพมหานครประสบปัญหามลพิษทางอากาศอย่างรุนแรงมาตลอด โดยเฉพาะในบริเวณที่ใกล้กับถนน ที่มีการจราจรหนาแน่นและติดขัด พบว่ามีความเข้มข้นของสารมลพิษในอากาศหลายชนิดอยู่ในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบว่ามีระดับฝุ่นในอากาศสูงกว่ามาตรฐานของประเทศไทยไปหลายเท่าตัว โดยร้อยละ 40 ของฝุ่นเกิดจากไอเสียของยานพาหนะที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล และรถจักรยานยนต์ (รถยนต์เบนซินมีการระบายฝุ่นในปริมาณไม่มากนัก เมื่อเทียบกับรถยนต์ดีเซล และรถจักรยานยนต์) ร้อยละ 40 มาจากกิจกรรมการก่อสร้างต่าง ๆ

รวมทั้งการบรรทุกขนส่งต่าง ๆ และอีกร้อยละ 20 มาจากสถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งละอองเกลือจากทะเล

ปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครและในเขตชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ๆ รวมทั้งในจังหวัดปริมณฑลรอบกรุงเทพมหานคร 5 จังหวัด คือ สมุทรปราการ ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร เป็นปัญหาที่มีพื้นฐานสืบเนื่องมาจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตตัวเมือง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากการผลิตภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างของสังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมชนบทไปเป็นสังคมเมือง มีการอพยพจากชนบทเข้ามาสู่ตัวเมืองมากมาย มีการก่อสร้างถนนหนทาง ระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ อาคารสำนักงาน และที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากเพื่อให้มีความสามารถในการรองรับการขยายของตัวเมืองออกสู่รอบนอก รวมทั้งมีการเพิ่มขึ้นของการประกอบกิจการต่าง ๆ และการคมนาคมขนส่ง การเพิ่มขึ้นของปริมาณการเดินทางและจำนวนยานพาหนะ ขณะที่โครงข่ายถนนมีไม่เพียงพอ และระบบขนส่งมวลชนยังขาดประสิทธิภาพที่จะรองรับความต้องการที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดอย่างหนัก ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เองที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศและทำให้อากาศมีคุณภาพเสื่อมโทรมลงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีฝุ่นแขวนลอยอยู่ในอากาศในปริมาณที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย และปริมาณของฝุ่นจะยังคงไม่ลดลง หากจำนวนรถยนต์ยังมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีการจราจรที่ติดขัดมากขึ้นอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ฝุ่นในอากาศเป็นปัญหามลพิษที่สำคัญของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่จะต้องได้รับการแก้ไขให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยเร่งด่วน ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2539 กรมควบคุมมลพิษได้เสนอแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครและชุมชนในประเทศไทย มีรองนายกรัฐมนตรี (นายสมัคร สุนทรเวช) เป็นประธาน ซึ่งแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2538 และแผนปฏิบัติการเร่งด่วนดังกล่าวยังได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเฉพาะกิจ เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาภาวะมลพิษทางอากาศ เสียงและน้ำเสียในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอดีตนายกรัฐมนตรี (นายบรรหาร ศิลปอาชา) เป็นประธาน

อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร ยังคงประสบปัญหาและอุปสรรคทั้งในทางปฏิบัติและในด้านกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสมควรที่จะต้องได้รับการพิจารณาแก้ไขต่อไปโดยด่วน

2. ผลการพิจารณาศึกษา

2.1 คำนิยามของฝุ่น

คำนิยามของฝุ่น ในรายงานฉบับนี้ "ฝุ่น" หมายถึง อนุภาคใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะของแข็ง ของเหลว ที่แขวนลอยอยู่ในอากาศ ซึ่งรวมถึงควันดำ ควันขาว ฝุ่นหิน ดิน ทราย และละอองของเหลวต่าง ๆ

2.2 สภาพปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กรมควบคุมมลพิษได้ดำเนินการตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรุงเทพมหานคร ทั้งในบริเวณทั่วไปที่เป็นย่านชุมชนที่อยู่อาศัย ย่านธุรกิจการค้า และย่านอุตสาหกรรม ซึ่งตรวจวัดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยมีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไปแบบกึ่งถาวร จำนวน 5 สถานี ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากถนนสายหลักมากกว่า 50 เมตรขึ้นไป และมีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณริมถนนแบบกึ่งถาวร จำนวน 4 สถานี และจุดตรวจวัดคุณภาพอากาศริมถนนแบบชั่วคราวประมาณ 15 จุด/ปี ซึ่งตรวจวัดในแต่ละจุด 2 ถึง 4 สัปดาห์ โดยการตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณริมถนนนี้จะห่างจากถนนไม่เกิน 10 เมตร รายละเอียดของสถานที่ตั้งสถานี และจุดตรวจวัดคุณภาพอากาศต่าง ๆ แสดงอยู่ในตารางที่ 1

ตารางที่ 2 แสดงผลสรุปในภาพรวมของระดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่น (ทั้งฝุ่นรวมหรือฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 100 ไมครอน และฝุ่น PM10 หรือฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน หรือ 1/1000 มิลลิเมตร ซึ่งมีอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจมาก เนื่องจากมีขนาดเล็กมาก เมื่อหายใจเข้าไป ฝุ่น PM10 จะสามารถผ่านระบบทางเดินหายใจเข้าไปถึงถุงลมในปอดได้) ในอากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานคร ในช่วง ปี พ.ศ. 2537 - 2539 ส่วนตารางที่ 3 แสดงผลสรุประดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวมในอากาศบริเวณริมถนนสายต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครในช่วง ปี พ.ศ. 2536 - 2539 โดยที่ประเทศไทยได้กำหนดมาตรฐานความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวม และฝุ่น PM10 ในอากาศไว้เท่ากับ 0.33 และ 0.12 มิลลิกรัม/ลูกบาศก์เมตร ตามลำดับ

รูปที่ 1 แสดงถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวมในอากาศในบริเวณทั่วไปของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2539 ส่วนรูปที่ 2 และรูปที่ 3 แสดงถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวมและฝุ่น PM10 ในอากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2539 และตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2539 ตามลำดับ

จากผลการตรวจวัดที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่ากรุงเทพมหานครประสบปัญหาเรื่องฝุ่นในอากาศซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมาโดยตลอด โดยที่ทุกปีที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มมีการติดตามตรวจสอบระดับความเข้มข้นของฝุ่นในอากาศในกรุงเทพมหานคร จะพบว่ามีระดับความเข้มข้นของฝุ่นรวมและฝุ่น PM10 สูงเกินกว่าค่ามาตรฐานของประเทศไทยทุกปี ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนเป็นอย่างยิ่ง

ตารางที่ 1 สถานที่ตั้งสถานีและจุดตรวจวัดคุณภาพอากาศในกรุงเทพมหานครของกรมควบคุมมลพิษ

ประเภทของสถานี	สถานที่ตั้งสถานีและจุดตรวจวัด
1. สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศในบรรยากาศทั่วไปแบบกึ่งถาวร	1. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ถนนพระรามที่ 6 2. สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถนนอิสระภาพ 3. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขราษฎร์บูรณะ ถนนประชาอุทิศ 4. กรมอุตุนิยมวิทยา บางนา 5. สถาบันราชภัฏจันทรเกษม ถนนรัชดาภิเษก
2. สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศและเสียงริมถนน 2.1 สถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศและเสียงริมถนนแบบกึ่งถาวร	1. กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ถนนพระรามที่ 6 2. โรงพยาบาลจุฬาฯ ถนนพระรามที่ 4 3. กรมการขนส่งทางบก ถนนพหลโยธิน 4. วงเวียนโอเดียน ถนนเยาวราช
2.2 จุดตรวจวัดคุณภาพอากาศและเสียงริมถนนแบบชั่วคราว	1. ป้อมยามกรมปศุสัตว์ ถนนพญาไท 2. ป้อมยามสถานีไฟฟ้าย่อยบางยี่ขัน ถนนจรัลสนิทวงศ์ 3. ป้อมยามตำรวจประตูน้ำ ถนนราชปรารภ 4. ป้อมยามตำรวจเยาวราช ถนนเยาวราช 5. ป้อมยามสำนักงานสถิติแห่งชาติ ถนนหลานหลวง 6. ป้อมยามตำรวจแม้นศรี ถนนบำรุงเมือง 7. ป้อมยามตำรวจสิบสามห้าง บางลำภู ถนนพระสุเมรุ 8. บริษัท เวิลด์ทราเวิล จำกัด ถนนสี่พระยา 9. ป้อมยามตำรวจสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถนนอิสระภาพ 10. ธนาคารทหารไทย สาขาสมเด็จพระปิ่นเกล้า ถนนตากสิน 11. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขสามเสนใน ถนนพหลโยธิน 12. โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน ถนนสีลม 13. กรมตำรวจ ถนนพระรามที่ 1 14. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขหัวหมาก ถนนรามคำแหง 15. ป้อมยามกรมพัฒนาที่ดิน ถนนพหลโยธิน

ที่มา : กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ

ตารางที่ 2 ผลสรุประดับฝุ่นในอากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานคร (ค่าความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง) ในช่วง ปี พ.ศ. 2537 – 2539

ฝุ่น	ตัวแปร	พ.ศ. 2537	พ.ศ. 2538	พ.ศ. 2539
TSP[1] หรือฝุ่นรวม ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง	ช่วงที่ตรวจวัดได้ (มิลลิกรัม/ลบ.ม.)	0.05 – 1.13	0.07 - 2.18	0.03 – 2.42
ค่ามาตรฐาน = 0.33 มิลลิกรัม/ลบ.ม.	ค่า 95 เปอร์เซนไทล์ (มิลลิกรัม/ลบ.ม.)	0.69	1.25	0.84
	ค่าเฉลี่ย (มิลลิกรัม/ลบ.ม.)	0.36	0.53	0.48
	ร้อยละของจำนวนตัวอย่างที่มีค่าเกินมาตรฐาน	48.28 (126/261)[3]	62.20 (181/291)[3]	58.33 (168/288)[3]
PM10[2] หรือฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ค่าเฉลี่ย 24 ชั่วโมง	ช่วงที่ตรวจวัดได้ (มิลลิกรัม/ลบ.ม.)	0.029 - 0.174	0.023 - 0.265	0.019 - 0.416
ค่ามาตรฐาน = 0.12 มิลลิกรัม/ลบ.ม.	ค่า 95 เปอร์เซนไทล์ (มิลลิกรัม/ลบ.ม.)	0.116	0.143	0.144
	ค่าเฉลี่ย (มิลลิกรัม/ลบ.ม.)	0.071	0.079	0.084
	ร้อยละของจำนวนตัวอย่างที่มีค่าเกินมาตรฐาน	4.09 (19/464)[3]	13.99 (107/765)[3]	11.13 (102/916)[3]

ที่มา : กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ : 1. TSP (Total Suspended Particulate Matter) หรือฝุ่นรวม หมายถึง ฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 100 ไมครอน ลงมา

2. PM10 หมายถึง ฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ลงมา

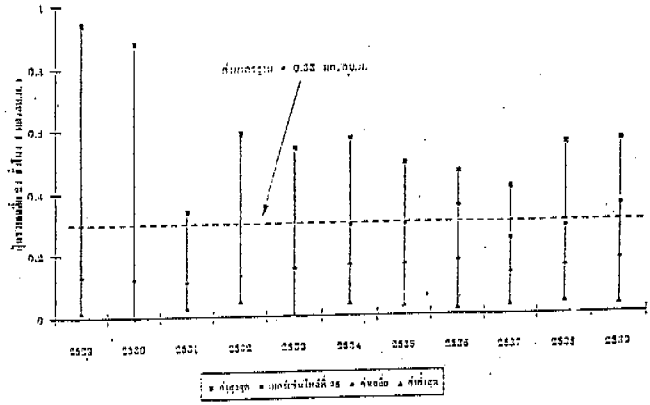
3. ตัวเลขในวงเล็บ แสดงถึงจำนวนตัวอย่างการเก็บฝุ่นที่มีค่าเกินมาตรฐานต่อจำนวนครั้งของการเก็บตัวอย่างทั้งหมด

ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง ปี พ.ศ. 2537 พบว่าระดับฝุ่นในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มลดลง แต่กลับพบว่ามีระดับสูงขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งพบว่ามีจำนวนตัวอย่างฝุ่นรวมและฝุ่น PM 10 ที่มีค่าสูงกว่ามาตรฐานของประเทศไทยถึงร้อยละ 62.2 และ 13.99 ของจำนวนตัวอย่างที่ตรวจวัดทั้งหมดตามลำดับ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากในปี พ.ศ. 2537 โดยพบว่ามีเพียงร้อยละ 48.28 และ 4.09 ตามลำดับ และถึงแม้ว่าจะพบว่าลดลงไปบ้างในปี พ.ศ. 2539 ก็ตาม แต่ก็ลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ พบว่าในปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนตัวอย่างฝุ่นรวมและฝุ่น PM10 ที่มีค่าสูงกว่ามาตรฐานร้อยละ 58.33 และ 11.13 ตามลำดับ

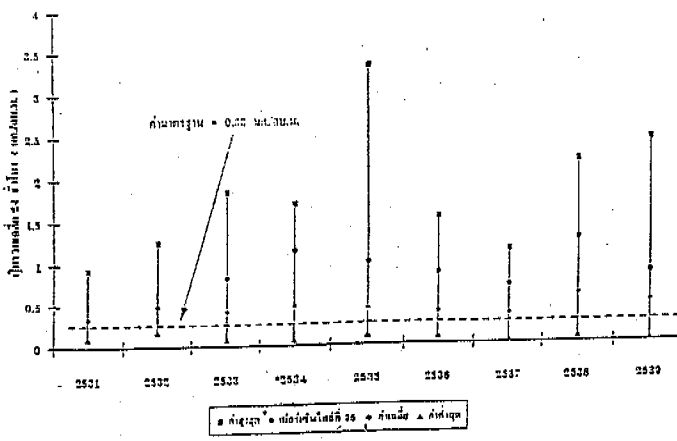
ตารางที่ 3 ผลสรุประดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวมในอากาศบริเวณริมถนนสาย ต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครในช่วง ปี พ.ศ. 2536 - 2539

จุดตรวจวัด	ความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ช.ม. ของฝุ่นรวม (มิลลิกรัม/ลบ.ม.)							
	พ.ศ. 2536		พ.ศ. 2537		พ.ศ. 2538		พ.ศ. 2539	
	เฉลี่ย	สูงสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	เฉลี่ย	สูงสุด
1. กรมบังคับคดี	0.33	0.75	-	-	-	-	-	-
2. สถานีไฟฟ้าย่อยบางยี่ขัน ถ.จรัลสนิทวงศ์	0.33	0.46	0.34	0.53	0.17	0.49	0.34	0.93
3. ประตูน้ำ ถ. ราชปรารภ	0.73	1.53	0.52	0.81	0.79	0.93	0.56	0.88
4. ย่านเยาวราช ถ. เยาวราช	0.50	0.86	0.36	0.56	0.32	0.40	0.55	0.78
5. สนง.สถิติแห่งชาติ ถ.ทลวนหลวง	0.23	0.45	0.23	0.45	0.19	0.38	0.21	0.31
6. ย่านบางลำภู ถ. พระสุเมรุ	0.27	0.40	0.25	0.33	0.23	0.34	0.29	0.38
7. โรงเรียนอนุบาลสามเสน ถ.พระรามที่ 6	0.21	0.46	-	-	-	-	-	-
8. สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จ ถ.อิสระภาพ	0.49	0.80	0.38	0.51	0.83	1.38	0.83	2.42
9. บ. เวิลด์ทราเวิล ถ. สี่พระยา	-	-	0.22	0.37	0.32	0.46	0.49	0.68
10. ธนาคารทหารไทย ถ. ตากสิน	0.21	0.33	-	-	0.70	1.06	0.90	0.56
11. ย่านสะพานควาย ถ. พหลโยธิน	0.31	0.41	0.34	0.43	1.71	2.18	0.88	1.02
12. รพ. กรุงเทพคริสเตียน ถ. สีลม	0.34	0.50	0.49	0.65	0.40	0.64	0.30	0.38
13. กรมตำรวจ ถ. พระรามที่ 1	0.29	0.60	0.28	0.40	0.40	0.64	0.35	0.61
14.ไปรษณีย์โทรเลขหัวหมาก ถ.รามคำแหง	0.83	1.11	0.69	1.13	0.97	1.46	0.93	1.26
15. กรมพัฒนาที่ดิน ถ. พหลโยธิน	0.24	0.41	0.23	0.25	0.28	0.38	0.24	0.33
16. กรมปศุสัตว์ ถ. พญาไท	0.43	0.54	0.39	0.48	0.40	0.66	0.54	0.69
17. ย่านแม้นศรี ถ. บำรุงเมือง	-	-	0.33	0.49	-	-	0.45	0.73
18. รพ.สมเด็จพระปิ่นเกล้า ถ. ตากสิน	-	-	0.19	0.24	-	-	-	-

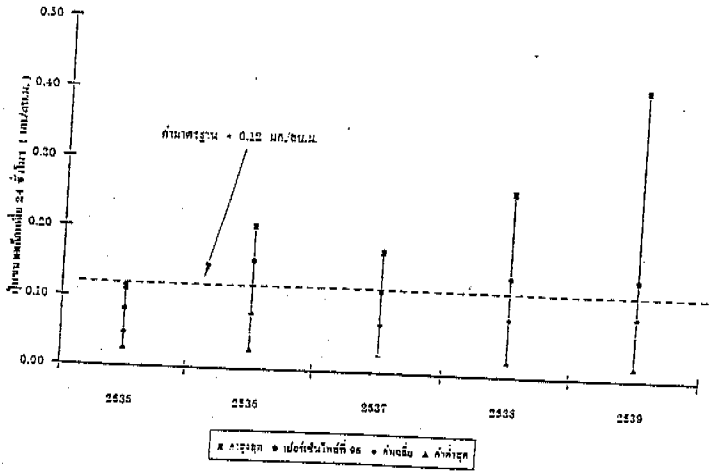
ที่มา : กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ

รูปที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวมในอากาศ ในบริเวณทั่วไปของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2539

รูปที่ 2 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวมในอากาศ บริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2539

รูปที่ 3 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระดับความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่น PM10 หรือฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ในอากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2539

จากรูปที่ 1และ รูปที่ 2 พบว่าระดับฝุ่นรวมในอากาศทั้งในบริเวณทั่วไปและบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน คือ มีแนวโน้มลดลง ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง ปี พ.ศ. 2537 แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่เกินเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งคาดว่าเป็นผลเนื่องจากในช่วงดังกล่าว ได้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงทั้งน้ำมันเบนซินและน้ำมันดีเซล โดยเฉพาะน้ำมันดีเซลได้มีการลดอุณหภูมิการกลั่นของน้ำมันดีเซลจาก 370 องศาเซลเซียส ลงเป็น 357 องศาเซลเซียส และลดปริมาณสารกำมะถันจากร้อยละ 1 ลงมาเหลือ ร้อยละ 0.5 โดยน้ำหนัก ซึ่งทำให้รถที่ใช้น้ำมันดีเซลมีการระบายควันดำในปริมาณที่ลดลง ประกอบกับในช่วงดังกล่าวมีการลดจำนวนของการก่อสร้างต่าง ๆ โดยเฉพาะการก่อสร้างทางด่วนพิเศษชั้นที่ 1 ได้เสร็จสิ้นลง แต่ในปี พ.ศ. 2538 กลับพบว่ามีระดับฝุ่นเพิ่มสูงขึ้นอีกทั้งในบริเวณทั่วไปและบริเวณริมถนน และต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2539 ซึ่งน่าจะมีสาเหตุเนื่องมาจากปริมาณรถที่ยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และการจราจรที่ติดขัดมากขึ้น และในช่วงดังกล่าวมีการก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างใหม่ ๆ เพิ่มจำนวนมากขึ้น รวมถึงการก่อสร้างถนน ระบบสาธารณูปโภค และโครงการคมนาคมขนส่งขนาดใหญ่อีกหลายโครงการ เช่น โครงการรถไฟฟ้าธนายง โครงการรถไฟลอยฟ้าโฮปเวลล์ และทางด่วนพิเศษชั้นที่ 2 เป็นต้น ซึ่งแผ่ขยายครอบคลุมไปทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตลอดจนการบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างมีจำนวนเพิ่มตามขึ้นด้วย ระดับของฝุ่นขนาดเล็กหรือฝุ่น PM10 ในอากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานครก็มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทำนองเดียวกันกับฝุ่นรวม ดังในรูปที่ 3

2.3 ผลกระทบของฝุ่น

2.3.1 ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย

ฝุ่นที่แขวนลอยอยู่ในอากาศมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โดยฝุ่นละอองขนาดใหญ่จะทำให้เกิดความระคายเคืองต่อระบบทางเดินหายใจส่วนบน ส่วนฝุ่นขนาดเล็ก PM10 ที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน จะสามารถเล็ดลอดผ่านเข้าไปถึงระบบทางเดินหายใจส่วนล่างและถุงลมในปอดได้ เป็นผลให้เกิดโรคทางเดินหายใจและโรคปอดต่าง ๆ โดยก่อให้เกิดการระคายเคืองและทำลายเนื้อเยื่อของปอด ซึ่งหากได้รับในปริมาณมาก หรือในช่วงระยะเวลานาน ๆ จะสามารถสะสมในเนื้อเยื่อปอด เกิดเป็นพังผืด หรือแผลขึ้นได้ และทำให้การทำงานของปอดเสื่อมประสิทธิภาพลง ทำให้หลอดลมอักเสบ มีอาการหอบหืด ถุงลมโป่งพอง และมีโอกาสเกิดโรคของระบบทางเดินหายใจเนื่องจากติดเชื้อเพิ่มขึ้นได้ ความรุนแรงของผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย จะขึ้นกับองค์ประกอบที่มีอยู่ในฝุ่นด้วย ซึ่งสามารถประเมินและวิเคราะห์ได้จากแหล่งที่มาของฝุ่นได้

นายแพทย์ วิชัย เอกพลากร ได้ศึกษาสมรรถภาพการทำงานของปอดในตำรวจจราจรที่ทำงานในกรุงเทพมหานคร ใน ปี พ.ศ. 2533 พบว่า ตำรวจจราจรมีสมรรถภาพการทำงานของปอดลดลงร้อยละ 9.5 และใน ปี พ.ศ. 2534 พบว่า ตำรวจจราจรมีสมรรถภาพการทำงานของปอดลดลงร้อยละ 23.3 ซึ่งเพิ่มมากขึ้นกว่าในปีที่ผ่านมา

ในรายงานการศึกษาเรื่องปัญหาสุขภาพจากมลพิษในตำรวจจราจร พ.ศ.2535 ของ แพทย์หญิง วนิดา ศศิวิมลกุล โรงพยาบาลตำรวจ จำนวน 264 ราย ในหน่วยต่าง ๆ ของตำรวจจราจร โดยสำรวจประวัติการทำงาน ประวัติการปฏิบัติงานจราจร จุดที่ปฏิบัติการจราจร ชั่วโมงการทำงาน ประวัติการสัมผัสสารมลพิษ ประวัติการป่วย บริโภคนิสัย การตรวจร่างกายโดยละเอียดทุกระบบโดยเฉพาะระบบทางเดินหายใจ มีการตรวจหน้าที่การทำงานของปอดและตรวจรังสีทรวงอก พบว่า ตำรวจจราจรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี และมีอายุการปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 1-4 ปี มีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง (หมายถึงผู้ป่วยซึ่งมีลักษณะทางคลินิค ดังนี้คือ ไอเสมอ ๆ มีเสมหะในลำคอ หายใจลำบาก คัดจมูกบ่อย หอบเหนื่อยขณะออกแรง เจ็บหน้าอก หายใจมีเสียงวี๊ด และมีอาการในกลุ่มทางเดินหายใจอื่น ๆ อย่างน้อย 3 อาการขึ้นไปในรอบ 90 วันที่ผ่านมา ร่วมกับมีสมรรถภาพการทำงานของปอดเสื่อมลงที่ระดับร้อยละ 80 และมีภาพรังสีทรวงอกเปลี่ยนแปลง) ถึงร้อยละ 20 ซึ่งเมื่อเทียบกับอัตราชุกของโรคเดียวกันในประชากรกรุงเทพมหานครในปีเดียวกัน ซึ่งสำรวจโดย แพทย์หญิง อรพรรณ์ เมฆาดิลกกุล และ แพทย์หญิง สุวรรณี โชติพนัง พบเพียงร้อยละ 11 เท่านั้น ซึ่งนับว่าอัตราการป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรังของตำรวจจราจรสูงกว่าประชาชนทั่วไปถึงร้อยละ 9

ใน ปี พ.ศ. 2538 กรมควบคุมมลพิษ ได้ทำการสำรวจเพื่อประเมินผลกระทบจากมลพิษทางอากาศต่อสุขภาพอนามัยประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งพบว่ามี

อัตราชุกของโรคปอดอักเสบจากฝุ่นสูงถึงร้อยละ 19 โดยเมื่อเทียบกับในอำเภอชุมแสงของจังหวัดนครสวรรค์แล้ว พบว่ามีอัตราชุกเพียงร้อยละ 7 เท่านั้น นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ต่าง ๆ กันของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลแล้ว พบว่าพื้นที่ชั้นใน (เขตราชเทวี) ของกรุงเทพมหานครมีอัตราชุกของโรคปอดอักเสบจากฝุ่นและก๊าซอื่น ๆ สูงที่สุด คือ ร้อยละ 27 และค่อย ๆ ลดลงเรื่อย ๆ ในพื้นที่ที่ห่างออกไปจากใจกลางกรุงเทพมหานครคือ ร้อยละ 18 ในเขตพื้นที่ชั้นกลาง (เขตราษฎร์บูรณะ) ร้อยละ 15 ในเขตพื้นที่ชั้นใน (เขตลาดกระบัง) และร้อยละ 16 ในเขตปริมณฑล (อำเภอบางพลี)

ขณะนี้กรมควบคุมมลพิษอยู่ในระหว่างการสำรวจและศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบของฝุ่นต่อสุขภาพอนามัยของคนกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการศึกษาในเชิง Cost-Benefit ที่เกิดขึ้นด้วย โดยได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากธนาคารโลกคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในปีนี้

2.3.2 ผลกระทบต่อบรรยากาศทั่วไป

ฝุ่นละอองจะลดความสามารถในการมองเห็น (Visibility) เนื่องจากฝุ่นละอองในบรรยากาศทั้งที่เป็นของแข็งและของเหลว จะสามารถดูดซับและหักเหแสงได้ ทำให้ทัศนวิสัยในการมองเห็นเสื่อมลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาด และความหนาแน่น รวมทั้งองค์ประกอบทางเคมีของฝุ่นละอองแต่ละประเภท ดังจะเห็นได้จากการที่ท้องฟ้าของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีหมอกควันปกคลุมหนาแน่นมากขึ้นในช่วง 2-3 ปี ที่ผ่านมา โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวของแต่ละปี ซึ่งอากาศจะค่อนข้างเย็นในตอนเช้าและฝุ่นขนาดเล็กที่แขวนลอยอยู่ในอากาศจะเป็นแกนกลางให้ความชื้น หรือไอน้ำในอากาศมาเกาะและกลั่นตัวได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดเป็นหมอกควัน (Smog) ในตอนเช้าตรู่ไปจนถึงช่วงสาย ๆ ของวัน

2.3.3 ผลกระทบต่อวัตถุและสิ่งก่อสร้าง

ฝุ่นละอองในบรรยากาศสามารถทำอันตรายต่อวัตถุและสิ่งก่อสร้างได้ เช่น การสึกกร่อนของโลหะ การทำลายผิวหน้าของสิ่งก่อสร้าง การเสื่อมคุณภาพของผลงานทางศิลปะ ความสกปรก/เลอะเทอะของวัตถุ และถนนหนทาง เป็นต้น โดยในปัจจุบันนี้มีการศึกษาสำรวจผลกระทบของฝุ่นต่อวัตถุและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในประเทศไทยค่อนข้างจำกัด

ในปี พ.ศ. 2537 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้รายงานผลการศึกษาของโครงการ Atmospheric Corrosion-Organic Coatings ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพอากาศและสิ่งแวดล้อมในบรรยากาศที่มีผลกระทบต่อคุณสมบัติของวัสดุต่าง ๆ ได้แก่ โลหะเปลือย โลหะเคลือบด้วยโลหะ เหล็กกล้าทาสี และพลาสติกเสริมแรงไฟเบอร์กลาส (FRB) โดยทำการทดสอบเปรียบเทียบทั้งในเขตเมืองที่กรุงเทพมหานคร (สถาบันวิจัยฯ) เขตอุตสาหกรรม (พระประแดง) เขตชายทะเล (หัวหิน) ห่างจากชายทะเล 50 เมตร และเขตชนบทนอกเมือง (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) โดยพิจารณาปัจจัยทางอุตุนิยมวิทยาและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการสึกกร่อน

ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ ระยะเวลาของการรับแสงอาทิตย์ จำนวนของรังสีสัมผัส ระยะเวลาของฝนตก ปริมาณฝนตกระยะเวลาการเปียก และปริมาณสารมลพิษ (SO_2 , NaCl , NO_2 , H_2S , ฝุ่น)

ผลการศึกษาการสึกกร่อนของวัสดุต่าง ๆ ในบรรยากาศ โดยดูจากอัตราการสึกกร่อนในปีแรกในเขตพื้นที่ต่าง ๆ พบว่ามีอัตราการสึกกร่อนจากมากไปน้อยดังนี้ เขตชายทะเล เขตอุตสาหกรรม เขตเมือง และเขตชนบท โดยพบว่าอัตราการสึกกร่อนเฉลี่ยของวัสดุในปีที่ 2 จะมีค่าลดลง เนื่องจากการสึกกร่อนที่เกิดขึ้นในปีแรกจะทำหน้าที่เสมือนเป็นเกราะป้องกันการทำปฏิกิริยาระหว่างผิววัสดุกับอากาศต่อไป

2.4 เป้าหมายและแนวโน้มปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในอนาคต

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ได้กำหนดเป้าหมายในการลดระดับความเข้มข้นของฝุ่นรวมในอากาศในกรุงเทพมหานครให้อยู่ในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน คือ ต่ำกว่าค่ามาตรฐานของประเทศไทย (0.33 มิลลิกรัม/ลูกบาศก์เมตร) ภายใน ปี พ.ศ. 2544 หรือเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 นี้ โดยให้มีการลดระดับฝุ่นลงไปเป็นลำดับ คือ

พ.ศ. 2540 ความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวม ไม่เกิน 0.80 มิลลิกรัม/ลูกบาศก์เมตร
ความเข้มข้นเฉลี่ย 1 ปี ของฝุ่นรวม ไม่เกิน 0.10 มิลลิกรัม/ลูกบาศก์เมตร

พ.ศ. 2542 ความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวม ไม่เกิน 0.50 มิลลิกรัม/ลูกบาศก์เมตร

พ.ศ. 2544 ความเข้มข้นเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ของฝุ่นรวม ไม่เกิน 0.30 มิลลิกรัม/ลูกบาศก์เมตร

อย่างไรก็ตาม จะสังเกตเห็นได้ว่าถึงแม้จะมีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานครมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539 แล้วก็ตาม โดยภาพรวมแล้วระดับฝุ่นในอากาศในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2539 ที่ผ่านมามีปริมาณลดลงจากใน ปี พ.ศ. 2538 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ดังนั้น หากไม่มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานครอย่างเข้มงวด และต่อเนื่องเพื่อลดการระบายฝุ่นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ แล้ว ปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะไม่ลดความรุนแรงลงในอนาคตอันใกล้นี้ และไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนด โดยจะเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกด้วย หากมีแหล่งกำเนิดฝุ่นเพิ่มมากขึ้น

2.5 แหล่งกำเนิดฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ฝุ่นในอากาศในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมาจากแหล่งกำเนิดหลัก 6 ประเภทด้วยกัน คือ ยานพาหนะทางบก การก่อสร้างประเภทต่าง ๆ กิจกรรมการบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้าง โรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้าและสถานประกอบการ เมรุเผาศพ และการเผาวัสดุในที่แจ้ง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.5.1 แหล่งกำเนิดฝุ่นประเภทยานพาหนะทางบก

ยานพาหนะทางบก ได้แก่ รถยนต์ รถโดยสาร รถสามล้อเครื่อง รถบรรทุก รถไฟ และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น เป็นพาหนะที่ใช้กันเป็นจำนวนมากในการเดินทางและการขนส่งทั้งในเขตเมืองและระหว่างเมือง โดยที่รถประเภทต่าง ๆ เหล่านี้สามารถเคลื่อนที่ไปได้โดยใช้พลังงานจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงในเครื่องยนต์ซึ่งมีหลายขนาดและหลายประเภท โดยแต่ละชนิดจะมีลักษณะการทำงานและการใช้เชื้อเพลิงที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความแตกต่างกันในเรื่องของประเภทและปริมาณของสารมลพิษทางอากาศที่เกิดขึ้นด้วย โดยที่ฝุ่นเป็นสารมลพิษทางอากาศประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นและระบายออกมาทางท่อไอเสียในรูปของควัน ไม่ว่าจะเป็นควันดำและควันขาวก็ตาม นอกจากนั้น ยังมีก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ และสารประกอบไฮโดรคาร์บอน

รถประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ที่จดทะเบียนในกรุงเทพมหานครมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยจากสถิติของกรมการขนส่งทางบกพบว่าตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 จนถึงปี พ.ศ. 2539 มีจำนวนรถในกรุงเทพมหานครเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยถึงปีละประมาณ 300,000 คัน โดยเมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2539 มีรถที่จดทะเบียนในกรุงเทพมหานครทั้งหมด 3,549,082 คัน โดยเป็นรถส่วนบุคคลและรถจักรยานยนต์ถึง 1,806,527 คัน หรือร้อยละ 50.9 และ 1,527,834 คัน หรือร้อยละ 43.0 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4 และคาดว่าในปัจจุบันนี้จะมีไม่น้อยกว่า 3.8 ล้านคัน โดยการเพิ่มขึ้นของจำนวนรถทำให้มีการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังแสดงในตารางที่ 5 ผลที่ตามมาคือมีการระบายสารมลพิษทางอากาศเพิ่มขึ้นไปด้วย

กรมควบคุมมลพิษได้ทำการคาดประมาณปริมาณการระบายสารมลพิษทางอากาศจากท่อไอเสียของรถประเภทต่าง ๆ ที่วิ่งไปมาตามถนนสายต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพมหานคร ดังแสดงในตารางที่ 6 ซึ่งพบว่าใน ปี พ.ศ. 2537 มีปริมาณฝุ่นที่ระบายจากรถประเภทต่าง ๆ รวมกันทั้งหมดถึง 31,691 ตัน โดยมาจากรถจักรยานยนต์ รถโดยสารและรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลมากที่สุดเรียงตามลำดับ รวมกันทั้งหมดถึงร้อยละ 89 ของปริมาณฝุ่นที่ระบายจากรถทั้งหมดทุกประเภท (มลพิษทางอากาศที่เกิดจากรถจักรยานยนต์ ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซไฮโดรคาร์บอน ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ และควันขาว มลพิษทางอากาศที่เกิดจากรถยนต์ดีเซล ได้แก่ ควันดำ

ก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ ก๊าซไฮโดรคาร์บอน และก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และมลพิษทางอากาศเกิดจากรถยนตร์เบนซิน ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และก๊าซไนโตรเจนออกไซด์ และก๊าซไฮโดรคาร์บอน)

ตารางที่ 4 สถิติการจดทะเบียนรถประจำปีในเขตกรุงเทพมหานครของกรมการขนส่งทางบก

ประเภทรถ	จำนวนรถที่จดทะเบียนในกรุงเทพมหานคร					
	พ.ศ. 2533	พ.ศ. 2535	พ.ศ. 2536	พ.ศ. 2537	พ.ศ. 2538	พ.ศ. 2539
รถยนต์ส่วนบุคคล	1,168,059	1,206,122	1,364,026	1,538,829	1,664,749	1,806,527
รถแท็กซี่/สามล้อ	31,343	36,294	55,053	64,869	68,044	72,001
รถจักรยานยนต์	728,679	1,006,302	1,105,084	1,233,503	1,373,072	1,527,834
รถบัส	20,923	23,394	24,074	24,139	24,364	24,647
รถบรรทุก	67,987	84,328	90,349	83,250	91,427	98,234
รถอื่น ๆ	28,823	16,848	17,521	18,453	19,425	19,839
รวมทั้งสิ้น	**2,045,814**	**2,373,288**	**2,656,107**	**2,963,043**	**3,241,081**	**3,549,082**

ที่มา : กองวิชาการ กรมการขนส่งทางบก

ตารางที่ 5 ปริมาณการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร

ประเภทเชื้อเพลิง	ปริมาณการใช้เชื้อเพลิงในกรุงเทพมหานคร			
	พ.ศ. 2534	พ.ศ. 2537	พ.ศ. 2538	พ.ศ. 2539
ก๊าซ LPG (กิโลกรัม)	403,680,000	401,081,000	393,256,000	339,013,000
น้ำมันก๊าด (ลิตร)	39,550,000	39,629,000	26,914,000	21,194,000
เบนซินพิเศษ (ลิตร)	1,019,730,000	1,594,461,000	1,802,632,000	1,996,699,000
เบนซินธรรมดา (ลิตร)	530,890,000	478,331,000	464,212,000	420,835,000
ดีเซลหมุนเร็ว (ลิตร)	2,715,490,000	3,053,937,000	3,560,505,000	3,768,238,000
ดีเซลหมุนช้า (ลิตร)	116,690,000	185,687,000	194,946,000	121,220,000
น้ำมันเตา (ลิตร)	1,495,200,000	4,173,038,000	4,286,134,000	3,907,124,000

ที่มา : กองน้ำมันเชื้อเพลิง กรมทะเบียนการค้า

ตารางที่ 6 ปริมาณสารมลพิษทางอากาศที่คาดประมาณว่าระบายออกจากท่อไอเสียของรถประเภทต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร ใน ปี พ.ศ.2537

ประเภทรถ	คาร์บอนมอนอกไซด์ (ตัน)	ไฮโดรคาร์บอน (ตัน)	ไนโตรเจนออกไซด์ (ตัน)	ฝุ่น (ตัน)
รถขนาดเล็ก[1] (Light Duty Vehicles & Trucks)	1,827,070 (79%)	315,899 (64%)	41,029 (31%)	2,162 (7%)
รถขนาดกลาง[2] (Medium Duty Van & Trucks)	12,664 (1%)	5,737 (1%)	8,889 (7%)	1,303 (4%)
รถขนาดใหญ่[3] (Heavy Duty Buses & Trucks)	44,295 (2%)	13,720 (3%)	82,363 (61%)	13,039 (41%)
รถจักรยานยนต์ (Motorcycles)	429,527 (18%)	158,890 (32%)	1,968 (1%)	15,187 (48%)
รวมทั้งสิ้น	**2,313,556 (100%)**	**494,246 (100%)**	**134,249 (100%)**	**31,691 (100%)**

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ: 1. รถขนาดเล็ก ได้แก่ รถเก๋ง รถแท็กซี่ รถสามล้อเครื่อง และรถปิ๊กอัพ
2. รถขนาดกลาง ได้แก่ รถตู้ และรถบรรทุก 6 ล้อ
3. รถขนาดใหญ่ ได้แก่ รถบรรทุก 10 ล้อ รถโดยสาร (รถบัส) และรถเทรเลอร์

1) รถจักรยานยนต์ คาดว่าในปัจจุบันนี้มีอยู่ในกรุงเทพมหานครประมาณ 1.5 ล้านคัน โดยส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 เป็นรถจักรยานยนต์ประเภทใช้เครื่องยนต์ 2 จังหวะ ที่มีการระบายฝุ่นในรูปของควันขาวซึ่งเป็นละอองไอของน้ำมันหล่อลื่น โดยในปี พ.ศ. 2537 คาดว่ามีการระบายฝุ่นจากรถจักรยานยนต์ในกรุงเทพมหานครในปริมาณสูงถึง 15,187 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 48 ของปริมาณฝุ่นทั้งหมดที่ระบายจากรถทุกประเภทในกรุงเทพมหานครรวมกัน สาเหตุของการเกิดควันขาวในรถจักรยานยนต์ 2 จังหวะ คือ การใช้น้ำมันหล่อลื่นที่ไม่ได้ตามมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม การใช้น้ำมันหล่อลื่นมากเกินความจำเป็น โดยการเติมน้ำมันหล่อลื่นเพิ่มผสมลงไปน้ำมันเบนซินในถังน้ำมัน และเครื่องยนต์ทรุดโทรมขาดการบำรุงดูแลรักษาอย่างถูกต้อง

2) รถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ได้แก่ รถโดยสารประจำทาง รถทัวร์ รถบรรทุกขนาดใหญ่ รถบรรทุกขนาดเล็กและขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ เป็นต้น มีการระบายฝุ่นในรูปของควันดำจากการเผาไหม้ไม่สมบูรณ์ของน้ำมันดีเซล โดยในปี พ.ศ. 2537 คาดว่ามีการระบายฝุ่นจากรถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลในกรุงเทพมหานครในปริมาณสูงถึง 13,039 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 41 ของปริมาณ

ฝุ่นทั้งหมดที่ระบายจากรถทุกประเภทในกรุงเทพมหานครรวมกัน สาเหตุของการเกิดควันดำในรถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล คือ น้ำมันดีเซลมีคุณภาพต่ำ เช่น มีอุณหภูมิการกลั่นสูง มีสารกำมะถันและสารประกอบโพลียะโรเมติกไฮโดรคาร์บอนสูง เป็นต้น การบรรทุกน้ำหนักเกินกว่าที่เครื่องยนต์จะรับได้ การปรับตั้งเครื่องยนต์ไม่ถูกต้อง การปรับตั้งปั๊มหัวฉีดน้ำมันไม่ถูกต้องทำให้มีการฉีดน้ำมันดีเซลมากขึ้นกว่าปกติเพื่อให้เครื่องยนต์มีกำลังมากขึ้น หัวฉีดน้ำมันสกปรกและอุดตัน ไส้กรองอากาศอุดตัน และเครื่องยนต์ทรุดโทรมขาดการบำรุงดูแลรักษาอย่างถูกต้อง

รูปภาพรถควันดำ

รูปภาพรถจักรยานยนต์ควันขาว

2.5.2 แหล่งกำเนิดฝุ่นประเภทการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

การก่อสร้างประเภทต่าง ๆ สามารถที่จะก่อให้เกิดฝุ่นดิน ทราย ปูนซิเมนต์ หิน และฝุ่นที่เกิดขึ้นจากวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ฟุ้งกระจายไปในอากาศได้ หากไม่มีการจัดการและการควบคุมที่ดีพอ โดยเกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ของการก่อสร้าง เช่น การขุด การเจาะ การเปิดหน้าดิน การผสมปูนซิเมนต์หรือผสมคอนกรีต การเทและกองวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ในที่สาธารณะหรือขอบถนน การกวาดเก็บ รวมไปถึงการทิ้งเศษวัสดุเหลือใช้ลงมาจากที่สูง การบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้าง การที่มีเศษดิน หิน ทราย ตกหล่นและสะสมอยู่บนพื้นในบริเวณที่ก่อสร้าง เป็นต้น

โดยทั่วไปแล้ว ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักจะละเลยและไม่เห็นความสำคัญของการควบคุมการฟุ้งกระจายของฝุ่นไปในอากาศ เนื่องจากเห็นว่ายังไม่เป็นปัญหาที่จะต้องควบคุมและแก้ไขต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และต้องการเร่งงานให้เสร็จโดยเร็ว นอกจากนี้มักจะมีความเห็นว่าฝุ่นที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างเป็นฝุ่นดิน ทราย ที่มีขนาดใหญ่ ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย เพียงแต่ก่อให้เกิดความรำคาญเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว ฝุ่นที่เกิดจากการก่อสร้างอาจประกอบไปด้วยฝุ่นที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน ได้มากถึงร้อยละ 20

การก่อสร้างและกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องที่ก่อให้เกิดปัญหาฝุ่น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ด้วยกัน คือ

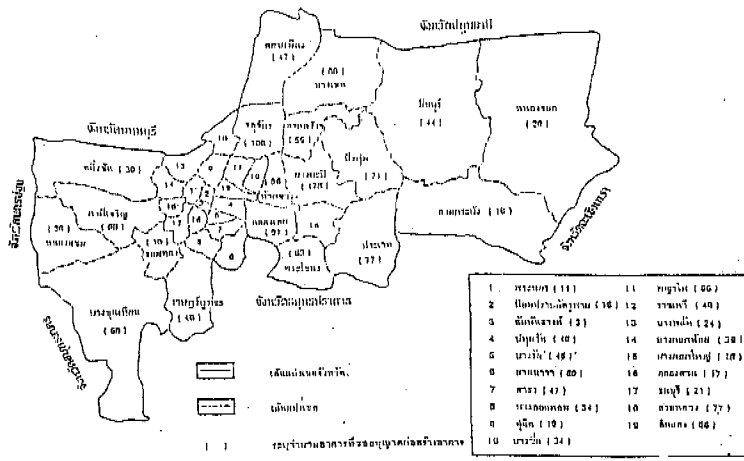
1) *การก่อสร้างและการรื้อถอนอาคารประเภทต่าง ๆ* ไม่มีการปกคลุมอาคารที่อยู่ในระหว่างการก่อสร้างหรือรื้อถอนให้มิดชิดด้วยผ้าใบหรือตาข่าย เพื่อป้องกันไม่ให้ฝุ่นที่เกิดขึ้นฟุ้งกระจายออกมาสู่อากาศภายนอก ไม่มีการกั้นรั้วให้เป็นระเบียบเพื่อป้องกันไม่ให้เศษดิน ทราย หรือวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการก่อสร้างกระจัดกระจายออกมาภายนอกบริเวณพื้นที่ก่อสร้าง ทั้งเศษวัสดุก่อสร้างจากที่สูงโดยไม่ใช้ท่อทิ้งเศษวัสดุ การกองดิน ทรายหรือวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ โดยไม่มีการปกคลุมให้มิดชิด หรือผิวพื้นภายในบริเวณที่ก่อสร้างปกคลุมไปด้วยเศษหิน ดิน ทราย และเกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่นไปในอากาศเมื่อมีลมพัดหรือมีรถแล่นผ่านไปมา หรือติดมากับล้อรถออกสู่ถนนภายนอก โดยไม่ได้ผ่านการทำความสะอาด จากข้อมูลของสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร พบว่าในปี พ.ศ. 2538 เพียงปีเดียว มีการยื่นขออนุญาตทำการก่อสร้างอาคารในกรุงเทพมหานคร มีจำนวนรวมกันทั้งสิ้นถึง 1,662 ราย โดยแยกไปตามเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดแสดงในรูปที่ 4 ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงจำนวนอาคารอีกเป็นจำนวนนับไม่ถ้วนที่ได้รับอนุญาตการก่อสร้างในปีก่อน ๆ ที่ผ่านมา (ตารางที่ 7 และ 8) ซึ่งยังก่อสร้างไม่แล้วเสร็จ

2) *การก่อสร้างโครงการขนส่งขนาดใหญ่ และขนาดรอง และระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ* ซึ่งมีการขยายเส้นทางการเปิดหน้าดินและการก่อสร้างออกไปเป็นบริเวณกว้างครอบคลุมพื้นที่ทั่วกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดฝุ่นฟุ้งกระจายไปในอากาศเป็นพื้นที่บริเวณกว้าง ซึ่งจาก

ข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการจัดการจราจรทางบก (สจร.) ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 พบว่า มีการก่อสร้างโครงการขนส่งขนาดใหญ่และขนาดรองในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาจราจรและขนส่ง โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2540 - 2541 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน จำนวน 6 หน่วยงาน ถึง 90 โครงการ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 9 โดยแบ่งเป็นโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- กรุงเทพมหานคร 30 โครงการ
- กรมทางหลวง 27 โครงการ
- การทางพิเศษแห่งประเทศไทย 14 โครงการ
- กรมโยธาธิการ 17 โครงการ
- องค์การรถไฟฟ้ามหานคร 1 โครงการ
- การรถไฟแห่งประเทศไทย 1 โครงการ

นอกจากนี้ ยังมีโครงการก่อสร้างอาคาร ก่อสร้างและปรับปรุงถนนและระบบสาธารณูปโภคในเขตกรุงเทพมหานครของสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2540 อีกเป็นจำนวนมาก ดังรายละเอียดในตารางที่ 10

รูปที่ 4 จำนวนการยื่นขอใบอนุญาตก่อสร้างอาคารในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2538

ตารางที่ 7 การออกใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร ปี 2533-2539 แยกตามประเภทอาคาร

ประเภทอาคาร	จำนวนใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร (ราย) ที่ออกให้โดย กทม.							รวมทั้งสิ้น
	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	(ราย)
ที่พักอาศัย	380	442	561	982	1,187	1,172	480	5,208
พาณิชย์ & สำนักงาน	119	175	135	230	77	102	65	903
สำนักงาน-พาณิชย์ & พาณิชย์-ที่พักอาศัย	194	217	277	150	134	98	74	1,142
โรงแรม	35	25	32	11	11	12	1	127
สถานพยาบาล	10	10	15	13	16	7	4	75
โรงงาน	52	34	34	32	17	17	11	197
คลังสินค้า	36	37	40	29	24	16	13	195
สถานีบริการน้ำมัน	19	32	37	62	67	65	54	336
สะพาน	49	63	64	80	78	76	48	458
อื่น ๆ	68	61	102	135	78	99	69	612
รวม	962	1,096	1,297	1,724	1,689	1,662	819	9,249

ที่มา : กองควบคุมอาคาร สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 8 การออกใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร ปี 2533-2539 แยกตามความสูง (จำนวนชั้น) ของอาคาร

ความสูง	จำนวนใบอนุญาตให้ก่อสร้างอาคาร (ราย) ที่ออกให้โดย กทม.							รวมทั้งสิ้น
	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	(ราย)
1-3 ชั้น	183	156	196	352	215	306	204	1,612
4-7 ชั้น	299	335	439	728	683	696	316	903
8-12 ชั้น	145	186	242	351	604	564	252	1,142
13-20 ชั้น	121	138	143	91	27	21	12	127
21-30 ชั้น	98	140	122	113	32	38	22	75
30 ชั้นขึ้นไป	60	69	82	56	29	37	13	197
อื่น ๆ	56	72	73	33	99	-	-	612
รวม	962	1,096	1,297	1,724	1,689	1,662	819	9,249

ที่มา : กองควบคุมอาคาร สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 9 รายชื่อโครงการขนส่งขนาดใหญ่และขนาดรองในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาจราจรและขนส่งต่าง ๆ ที่กำลังก่อสร้าง ในช่วงปี 2540-2541 จำนวน 90 โครงการ

เจ้าของโครงการ	ชื่อโครงการ
1. กรุงเทพมหานคร (30 โครงการ)	1. ทางคู่ขนานลอยฟ้าถนนบรมราชชนนี ช่วงบิ๊นเกล้า - ทางแยกต่างระดับสิรินธร 2. สะพานพระราม 8 และถนนเชื่อมต่อ 3. ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร (BTS) 4. ปรับปรุงซอยสาธารณะ 5. ปรับปรุงถนนสรงประภา 6. ปรับปรุงถนนสายไหม 7. ก่อสร้างถนนเอกมัย - รามอินทรา 8. ทางลอดใต้ทางแยกรัชโยธิน 9. ทางลอดใต้แยกบางพลัด 10. ทางลอดใต้ทางแยกท่าพระ 11. ทางลอดใต้ทางแยกมไหสวรรค์ 12. ทางลอดใต้ทางแยกบนถนนรัชดาภิเษกที่แยกถนนสุทธิสารวินิจฉัย 13. ทางลอดใต้ทางแยกบนถนนรัชดาภิเษกที่แยกถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ 14. สะพานลอยข้ามทางแยกบนถนนรัชดาภิเษกที่แยกถนนพระราม 4 - ถนนสุนทรโกษา 15. ปรับปรุงถนนกำแพงเพชร 2 ตัดใหม่ 16. ถนนศรีอยุธยา ถึงถนนอโศก - ดินแดง (เลียบปึงมักกะสัน) 17. ก่อสร้างถนนพุทธมลฑลสาย 1 18. ปรับปรุงถนนบางนา 19. ก่อสร้างสะพานข้ามทางแยกถนนเพชรเกษม-ถนนพุทธมลฑลสาย 1 - สุขาภิบาล 1 20. ก่อสร้างถนนพุทธบูชา 21. เชื่อมถนนสาธร-ถนนพระราม 3 22. ปรับปรุงถนนพระราม 3 23. ถนนรามคำแหง - ถนนศรีนครินทร์ 24. ถนนกรุงเทพกรีฑา - ร่มเกล้า 25. ต่อขยายแนวถนนพัฒนาการไปสวนหลวง ร.9 (ถนนสุขุมวิท 103) 26. สะพานลอยข้ามทางแยกถนนพระราม 9 - ถนนรัชดาภิเษก 27. สะพานลอยข้ามทางแยกถนนพระราม 9 - ถนนรามคำแหง 28. ถนนสายสุประดิษฐ์ - ถนนพระราม 3 29. ถนนพหลโยธิน - ถนนวัดนโกสินทร์สมโภชน์ 30. ทางลอดแยกถนนวิภาวดีรังสิต - ถนนอโศก - ดินแดง
2. กรมทางหลวง (27 โครงการ)	1. ถนนลำลองคลองประปา 2. ทางหลวงวงแหวนรอบนอกด้านตะวันออก 3. ทางหลวงวงแหวนรอบนอกด้านใต้ ช่วง อ. พระประแดง - อ.บางขุนเทียน 4. ทางหลวงวงแหวนรอบนอกด้านใต้ ช่วงถนน ธนบุรี - ปากท่อ - ถนนบางนา - ตราด 5. ทางหลวงวงแหวนรอบนอกด้านตะวันตก 6. ทางหลวงพิเศษกรุงเทพ - ชลบุรี (สายใหม่) 7. ส่วนต่อขยายด้านเหนือโครงการยกระดับถนนวิภาวดีรังสิต (DMT Ext.North)

ตารางที่ 9 รายชื่อโครงการขนส่งขนาดใหญ่และขนาดรองในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาจราจรและขนส่งต่าง ๆ ที่กำลังก่อสร้าง ในช่วงปี 2540-2541 จำนวน 90 โครงการ (ต่อ)

เจ้าของโครงการ	ชื่อโครงการ
2. กรมทางหลวง (ต่อ) (27 โครงการ)	8. ส่วนต่อเชื่อม DMT และระบบทางด่วนชั้นที่ 2 (ทล.) 9. ถนนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - ถนนสุขาภิบาล 1 10. ทางหลวง 338 บางกอกน้อย - ถนนนครอินทร์ ช่วงตลิ่งชัน - พุทธมณฑลสาย 2 (ทางคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี ช่วงทางแยกต่างระดับสิรินธร - พุทธมณฑลสาย 2) 11. ถนนพุทธมณฑลสาย 2 - นครอินทร์ 12. ถนนงามวงศ์วานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - แยกแคสาย ตอนที่ 1 13. ถนนงามวงศ์วานมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ - แยกแคสาย ตอนที่ 2 14. ถนนธนบุรี - ปากท่อ ตอนสาวคะนอง - บรรจบทางหลวง 37 (ทางคู่ขนาน 2 ข้าง) 15. ถนนสาวคะนอง - พระประแดง 16. ถนนสำโรง - สมุทรปราการ 17. ถนนหลักสี่ - แยกปากเกร็ด 18. ถนนพระราม 6 - แคสาย - อ. ปากเกร็ด 19. แยกทางหลวง 3344 - อ. บางพลี 20. อุโมงค์ลอดทางแยกหลักสี่ 21. สะพานลอยข้ามทางแยกสำโรง - วังทีน - ถนนเทพารักษ์ 22. ทางแยกต่างระดับจุดตัดทางหลวง 302 กับ 3110 23. ทางยกระดับแจ้งวัฒนะ - ถนนรามอินทรา ตอนแยกหลักสี่ - แยกอนุสาวรีย์หลักสี่ 24. สะพานลอยอ่อนนุช 25. สะพานลอยข้ามทางแยกจุดตัดถนนศรีนครินทร์ - ถนนพัฒนาการ 26. ทางแยกต่างระดับที่จุดตัดทางหลวงหมายเลข 36 กับทางหลวงหมายเลข 3344 27. ทางหลวงหมายเลข 3268 (ถนนเทพารักษ์)
3. การทางพิเศษแห่งประเทศไทย (14 โครงการ)	1. ระบบทางด่วน สายบางนา - บางพลี - บางปะกง 2. ทางด่วนชั้นที่ 3 สายเหนือช่วงถนนรัชดาภิเษกใกล้แยกวงศ์สว่าง - ทางหลวงกรุงเทพ-ชลบุรี (สายใหม่) 3. ทางด่วนสายบางปะอิน - แยกปากเกร็ด ช่วงแจ้งวัฒนะ - เชียงราก 4. ทางด่วนสายสาวคะนอง - บางขุนเทียน - สมุทรสาคร ช่วงสาวคะนอง-ทางหลวงวงแหวนรอบนอก 5. ทางด่วนสายสาวคะนอง - บางขุนเทียน - สมุทรสาคร ช่วงทางหลวงวงแหวนรอบนอก - ถนนแยกอ้อย 6. ทางด่วนสายสาวคะนอง - บางขุนเทียน - สมุทรสาคร ช่วงถนนแยกอ้อย - สมุทรสาคร 7. ส่วนต่อเชื่อม DMT และระบบทางด่วนชั้นที่ 2 8. ระบบทางด่วนชั้นที่ 2 ส่วน D ช่วงพระราม 9 - ศรีนครินทร์ 9. ระบบทางด่วนชั้นที่ 2 ถนนรวมและกระจายการจราจร 10. ทางลงถนนเพชรบุรี 11. ทางลงถนนสุขุมวิท 12. ทางแยกต่างระดับคลองเตย 13. รถเมล์รางใต้ทางด่วนชั้นที่ 2 สายอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ - บางขื่อ - แจ้งวัฒนะ 14. ทางแยกต่างระดับพระราม 9

ตารางที่ 9 รายชื่อโครงการขนส่งขนาดใหญ่และขนาดรองในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อแก้ไขปัญหาจราจรและขนส่งต่าง ๆ ที่กำลังก่อสร้าง ในช่วงปี 2540-2541 จำนวน 90 โครงการ (ต่อ)

เจ้าของโครงการ	ชื่อโครงการ
4. กรมโยธาธิการ (17 โครงการ)	1. ถนนวงแหวนอุตสาหกรรม 2. ถนนนครเขื่อนขันธ์ - ถนนพระราม 2 3. สะพานกรุงธนบุรีใหม่ 4. สะพานวัดนครอินทร์ และถนนเชื่อมต่อ ถนนติวานนท์ - ถนนเพชรเกษม - ถนนรัตนาธิเบศร์ 5. ถนนเลี่ยงเมือง 6. ถนนเลี่ยงเมืองนนทบุรี - ถนนสนามบินน้ำ 7. ถนนสนามบินน้ำ - ทางด่วนชั้นที่ 2 8. ถนนเลี่ยงเมือง อ. ปากเกร็ด 9. ท่าน้ำนนท์ - ราชวิถี - ถนนนครชัยศรี 10. ปรับปรุงถนนศรีสมาน 11. ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน - ถนนเพชรเกษม 12. ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน - ถนนเพชรเกษม - ถนนพระราม 2 13.ปรับปรุงซอยแบริ่ง และถนนต่อเชื่อมซอยลาซาล 14. สะพานกรุงเทพฯ ใหม่ 15. ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน - ถนนเพชรเกษม - ทางหลวงวงแหวนรอบนอก 16. ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน - ถนนเพชรเกษม - ทางด่วนฉลิมมหานคร 17. สะพานปากเกร็ด และถนนเชื่อมต่อ
5. องค์การรถไฟฟ้ามหานคร (1 โครงการ)	1. รถไฟฟ้ามหานคร ระยะแรก (สายสีน้ำเงิน)
6. การรถไฟแห่งประเทศไทย (1 โครงการ)	1. ระบบการขนส่งทางรถไฟ และถนนยกระดับในกรุงเทพมหานคร (BERTS)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการจัดการจราจรทางบก

ตารางที่ 10 โครงการที่กำลังดำเนินการก่อสร้างของสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ 2540

แหล่งเงินงบประมาณ	ชื่อโครงการ
งบเงินอุดหนุนของรัฐบาล	1. โครงการระบบระบายน้ำและถนนเลียบคลองช่องนนทรี 2. โครงการก่อสร้างถนนสายรองใน กทม. 9 โครงการ เขตลาดพร้าว - ถนนสุคนธสวัสดิ์ - ถนนวัดสุทัศน์ - ถนนนาคนิวาส ช่วงที่ 1 และ 2 - ถนนอยู่เย็น เขตบางเขน - ถนนรัตนโกสินทร์สมโภชน์ - ถนนลาดปลาเค้า เขตบึงกุ่ม - ถนนนวลจันทร์ เขตบางกะปิ - ถนนลาดพร้าว 101 และถนนโพธิ์แก้ว - เชื่อมถนนรามคำแหงกับซอยลาดพร้าว 130 3.โครงการถนนสายรองของกรุงเทพมหานครเพิ่มเติม 4 โครงการ 3.1 ปรับปรุงซอยลาซาล (สุขุมวิท 105) 3.2. ต่อขยายแนวถนนพัฒนาการไปสวนหลวง ร.9 3.3. ถนนพหลโยธิน - ถนนรัตนโกสินทร์สมโภชน์ 3.4. ปรับปรุงถนนสรงประภา 4.โครงการปรับปรุงถนนพระรามที่ 3 5.โครงการก่อสร้างถนนสายหลักเพื่อแก้ไขปัญหาจราจร 15 โครงการ 5.1 โครงการถนนพระรามที่ 9 (เหนือ - ใต้) 5.2 โครงการก่อสร้างถนนพุทธมลฑลสาย 1 จากถนนเพชรเกษมสุดเขต กทม. 5.3. โครงการถนนกรุงเทพกรีฑา - ร่มเกล้า จากถนนศรีนครินทร์ถึงถนนร่มเกล้า 5.4 โครงการถนนรามคำแหง - ถนนศรีนครินทร์ (ผ่านซอยรามคำแหง 24) 5.5 โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนสุขุมวิท 77 (ซอยอ่อนนุช) จากแยกอ่อนนุช 65 (ซอยพัฒนาชุมชน) ถึงทางเข้าวัดพลมานีย์ 5.6 โครงการก่อสร้างถนนรามคำแหง (สุขาภิบาล 3) จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ถึงคลองบางชัน 5.7 โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนเฉลิมพระเกียรติ ร.9 5.8 โครงการก่อสร้างปรับปรุงถนนนิมิตรใหม่ จากถนนสุวินทวงศ์ ถึงสุดเขต กทม. 5.9 โครงการก่อสร้างถนนเอกมัย - รามอินทรา 5.10 โครงการก่อสร้างถนนรามคำแหง - ถนนพัฒนาการ 5.11 โครงการก่อสร้างสะพานข้ามถนนรัชดาภิเษก-พระราม9-อโศก-ดินแดง และบริเวณทางแยกรามคำแหง - ถนนพระรามที่ 9 5.12 โครงการก่อสร้างปรับปรุงทางแยกถนนดินแดง - วิภาวดีรังสิต บริเวณใต้ทางด่วนเฉลิมมหานคร

ตารางที่ 10 โครงการที่กำลังดำเนินการก่อสร้างของสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ 2540 (ต่อ)

แหล่งเงินงบประมาณ	ชื่อโครงการ
	5.13 โครงการต่อเชื่อมถนน ตรอก ซอย 14 โครงการ - ต่อเชื่อมถนนรัชดาภิเษก - ถนนจอมทอง (ผ่านซอยพัฒนาครูมิ่ง) - ต่อเชื่อมถนนแจ้งวัฒนะ - ถนนพหลโยธิน (ผ่านซอยแจ้งวัฒนะ 4) - ต่อเชื่อมถนนเพชรเกษม - ถนนจรัญสนิทวงศ์ (ผ่านซอยจรัญสนิทวงศ์ 1) - ต่อเชื่อมถนนสุขุมวิท 55 - ถนนสุขุมวิท 53 (ผ่านซอยสุขุมวิท 49/1) - ต่อเชื่อมถนนอิสรภาพ - ถนนอรุณอัมรินทร์ (ผ่านซอยแสงศึกษา) - ต่อเชื่อมถนนเพชรเกษม-ถนนเลียบคลองบางหว้า (ผ่านซอยเพชรเกษม 68) - ต่อเชื่อมถนนเลียบวารี - ถนนสังฆสันติสุข - ต่อเชื่อมถนนสุขุมวิท - ถนนสุขุมวิท 77 (ผ่านซอยสุขุมวิท 93) - ต่อเชื่อมถนนเจริญกรุง - ถนนจันทร์ (ผ่านซอยเจริญกรุง 84) - ต่อเชื่อมถนนวิภาวดีรังสิต - ถนนประชาสงเคราะห์ (ผ่านซอยเพิ่มสิน) - ต่อเชื่อมถนนรัชดาภิเษก - ถนนสุทธิสารวินิจฉัย - ต่อเชื่อมถนนวิภาวดีรังสิต - ถนนรัชดาภิเษก (ผ่านซอยโชคชัยร่วมมิตร) - ต่อเชื่อมถนนพระรามที่ 6 - ถนนเพชรบุรี (ผ่านซอยมั่นสิน) - ต่อเชื่อมถนนสุทธิสารวินิจฉัย - ถนนพหลโยธิน (ผ่านซอยร่วมมิตรมิตร) 5.14 โครงการปรับปรุงทางแยกเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า หน้ากรมประชาสัมพันธ์ 5.15 โครงการการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด (CCTV) 6. โครงการถนนพรานนก - พุทธมณฑลสาย 4 7. โครงการถนนอักษะ (พุทธมณฑลสาย 3-4) 8. โครงการเชื่อมถนนสุขาภิบาล 2-3 สายที่ 1 9. โครงการถนนอรุณอัมรินทร์ 10. โครงการถนนเชื่อมถนนรัตนโกสินทร์ - ถนนนิมิตรใหม่ 11. โครงการถนนเลียบคลองเปรมประชากร (ฝั่งตะวันตก) 12. โครงการถนนรามคำแหง - สุขาภิบาล 3 13. โครงการถนนหลวงแพ่ง (ทางเข้าวัดพลมานีย์ ถึงสุดเขต กทม.) 14. โครงการถนนฉลองกรุง (ถนนสุขุมวิท 77 - ถนนสุวินทวงศ์) 15. โครงการทางลอดใต้ทางแยก 4 แห่ง - ทางแยกรัชโยธิน - ทางแยกบางพลัด - ทางแยกท่าพระ - ทางแยกมไหสวรรค์ 16. โครงการก่อสร้างสะพานข้ามทางแยกถนนเพชรเกษมถนนพุทธมณฑล 1 -สุขาภิบาล 1 17. โครงการถนนสายใหม่ (สำนักงานเขตบางเขนดำเนินการ) 18. โครงการเชื่อมถนนสุขาภิบาล 2-3 สายที่ 3 19. โครงการถนนกำแพงเพชร 2 ตัดใหม่ 20. โครงการถนนแครือธุธยา ถึงอโศก - ดินแดง (เลียบปึงมักกะสัน) 21. โครงการถนนนิมิตรใหม่ จากสุดเขตกรุงเทพฯ - ถนนลำลูกกา

ตารางที่ 10 โครงการที่กำลังดำเนินการก่อสร้างของสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ 2540 (ต่อ)

แหล่งเงินงบประมาณ	ชื่อโครงการ
	22. โครงการสะพานข้ามทางแยก - ทางแยกถนนรัชดาภิเษก-สุทธิสาร - ทางแยกรัชดาภิเษก - ถนนพระราม 4 - ถนนสุนทรโกษา - ทางแยกรัชดาภิเษก - ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ 23. โครงการเชื่อมถนนสาสุประดิษฐ์ - ถนนพระราม 3 24. โครงการปรับปรุงจุดตัดถนน 5 แห่ง - ถนนศรีนครินทร์ - ถนนกรุงเทพกรีฑา - ถนนกรุงเทพกรีฑา - ถนนร่มเกล้า - ถนนเจ้าคุณทหาร - ถนนฉลองกรุง - ถนนฉลองกรุง - ถนนสุขุมวิท 77 - ถนนสุขุมวิท 77 - ถนนพัฒนาการ 25. โครงการแก้ไขปัญหาจราจรในถนนพระราม 9 และส่วนต่อเนื่อง 3 สาย - ช่วงที่ 1 ถนนพระราม 9 - เทียมร่วมมิตร - ถนนประชาอุทิศ - ช่วงที่ 2 ถนนประชาอุทิศ - คลองชวดใหญ่ - ช่วงที่ 3 ถนนคู่ขนานถนนพระราม 9 ฝั่งเหนือ
โครงการพระราชดำริ	1. ก่อสร้างถนนโครงการสายที่ 1 เชื่อมถนนเพชรบุรี กับถนนพระราม 9 2. โครงการก่อสร้างทางคู่ขนานลอยฟ้า ถนนบรมราชชนนี (ตอนปิ่นเกล้า-ธนส่งสายใต้) 3. โครงการสะพานพระราม 9 และถนนต่อเชื่อม
งบประมาณของ กทม.	1. โครงการก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างถนนพหลโยธิน กับถนนวิภาวดีรังสิตผ่านพื้นที่ทหาร 2. ก่อสร้างปรับปรุงถนนกำแพงเพชร 2 - ทางต่างระดับถนนรัชดาภิเษก - วิภาวดี 3. ก่อสร้างปรับปรุงถนนบางนา-ตราด เริ่มจากบริเวณวัดโสมนัส - ถนนวงแหวนรอบนอก 4. ก่อสร้างถนนพุทธมณฑลสาย 3 จากบริเวณหน้าโรงงานกำจัดมูลฝอยหนองแขม - ทางรถไฟสายใต้ 5. ก่อสร้างปรับปรุงถนนพุทธบูชา จากถนนบุรีรมย์ - ถนนพระรามที่ 2 6. โครงการก่อสร้างถนนเจ้าคุณทหาร ขั้นที่ 2 7. โครงการก่อสร้างถนน และสะพานใต้ทางด่วนจากถนนประชาอุทิศ - ถนนพระราม 2 8. ก่อสร้างถนนพระรามที่ 6 (เหนือ-ใต้) จากถนนสี่พระยา - ถนนสุรวงศ์ 9. ก่อสร้างสะพานข้ามคลองบางกอกใหญ่ (สะพานเจริญพาศน์) 10. โครงการปรับปรุงสะพานเนาวจำเนียร เขตธนบุรี - บางกอกใหญ่ 11. โครงการก่อสร้างสะพานคนเดินข้ามถนนลาดพร้าว 5 แห่ง 12. โครงการก่อสร้างสะพานคนเดินข้ามถนนประชาชื่น และถนนประชาราษฎร์ 3 แห่ง 13. โครงการก่อสร้างสะพานคนเดินข้ามถนนจรัญสนิทวงศ์ และถนนอรุณอัมรินทร์ จำนวน 4 แห่ง - ปากซอยวัดพระยาทำ ถนนอรุณอัมรินทร์ - บริเวณถนนจรัญสนิทวงศ์ 20 - ปากซอยจรัญสนิทวงศ์ 68 - ปากซอยจรัญสนิทวงศ์ 74

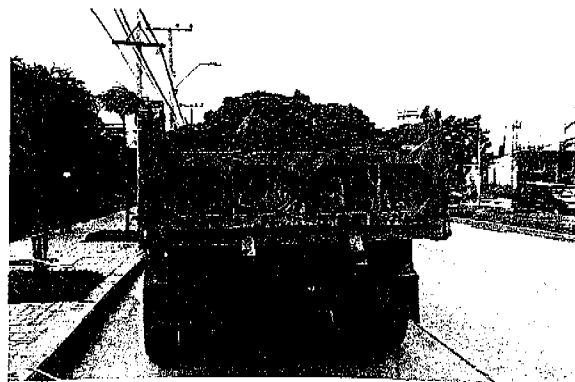
ตารางที่ 10 โครงการที่กำลังดำเนินการก่อสร้างของสำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ 2540 (ต่อ)

แหล่งเงินงบประมาณ	ชื่อโครงการ
	14. ก่อสร้างสะพานคนเดินข้ามถนนเจริญกรุง ถนนจันทร์ (ซอยเย็นหลุยส์ 3) และถนนพระรามที่ 4
	15. โครงการก่อสร้างสะพานคนเดินข้ามถนนพระราม 3 จำนวน 7 แห่ง
	- บริเวณปากซอยกรรณิการ์
	- บริเวณปากทางเข้าสถานีรถไฟย่อยบางโคล่
	- บริเวณหน้าสวนอาหารบัว
	- บริเวณหน้าวัดคลองไหม่
	- บริเวณหน้าร้านหัวปลาช่องนนทรี
	- บริเวณหน้าหมู่บ้านศรีกรุง
	- บริเวณหน้าศูนย์การค้าเยื่องกงรัชดา 2
	16. ก่อสร้างบันไดทำน้ำพร้อมกำแพงกันดิน
	17. โครงการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยแบบแฟลตของข้าราชการและลูกจ้าง กทม.
	- เขตบึงกุ่ม และลาดพร้าว
	- เขตดอนเมือง และบางเขน
	- บริเวณด้านหลังสำนักงานเขตบางเขน
	- บริเวณถนนพิชัย เขตดุสิต
	- เขตประเวศ และเขตมีนบุรี
	- เขตลาดกระบัง และเขตบางเขน
	18. โครงการก่อสร้างตึก 24 ชั้น อาคารเรียนวิทยาลัยเกื้อการุณย์
	19. โครงการก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ 20 ชั้น (โรงพยาบาลกลาง)
	20. โครงการก่อสร้างต่อเติมอาคารที่จอดรถโรงพยาบาลกลาง
	21. โครงการปรับปรุงขยายถนน กรุงเทพ - กรีฑา จากถนนศรีนครินทร์ - สนามกอล์ฟ ศูนโล่
	22. โครงการก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์กึ่ม - เลื่อน น้อยวัฒน์
	23. โครงการก่อสร้างศาลาว่าการกรุงเทพฯ 2 ดินแดง (ระยะที่1)
	29. โครงการก่อสร้างสนามคนเมือง หน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
	30. โครงการก่อสร้างถนนรามคำแหง 39 จากถนนรามคำแหง - แยกศรีวรา
	31. โครงการปรับปรุงถนนเลียบคลองทวีวัฒนา จากถนนเพชรเกษมถึงสุดเขต กทม.
	32. โครงการปรับปรุงถนนเลียบคลองภาษีเจริญฝั่งเหนือ จากศูนย์บริการสาธารณสุข 48 - บริเวณแยกมาเจริญ

ที่มา : สำนักการโยธา กรุงเทพมหานคร

2.5.3 แหล่งกำเนิดฝุ่นประเภทกิจกรรมการบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้าง

การบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้างนั้น มักจะไม่มีการปกคลุมให้มิดชิดด้วยผ้าใบ หรือวัสดุอื่นๆ ทำให้ฝุ่นละอองเกิดการฟุ้งกระจายออกจากตัวรถออกมาสู่ชุมชนและถนนหนทาง ก่อให้เกิดปัญหาฝุ่นละอองขึ้นได้โดยเฉพาะการบรรทุกนั้น ถ้ารถที่ใช้ในการบรรทุกมีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรง หรือมีการใช้งานแบบที่ไม่มีการดูแลรักษาเครื่องยนต์ จะก่อให้เกิดควันดำขึ้นได้ รวมทั้งเมื่อนำรถเข้าไปใช้ในเขตการก่อสร้างจะมีโคลน ตม ทราย ติดล้อรถ และเมื่อนำรถดังกล่าวออกมาวิ่งบนทาง จะทำให้เกิดมีการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองได้

รูปภาพรถบรรทุกดินที่ไม่ได้ปกคลุม

รูปภาพการกองทรายริมทางเท้า

2.5.4 แหล่งกำเนิดฝุ่นประเภทโรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้า และสถานประกอบการต่าง ๆ

โดยทั่วไป ฝุ่นที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้าและสถานประกอบการต่าง ๆ จะเกิดจากการเผาเชื้อเพลิงเพื่อให้ได้มาซึ่งพลังงานเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิต และเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตเองด้วยปริมาณฝุ่นที่เกิดขึ้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของเชื้อเพลิงและการควบคุมการเผาเชื้อเพลิงในเตาเผา ชนิดของวัตถุดิบที่ใช้ กระบวนการผลิต และระบบกำจัดฝุ่นที่ใช้

ในปัจจุบันนี้ ในภาพรวมแล้วปัญหาเรื่องฝุ่นที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดประเภทนี้ในกรุงเทพมหานครจะเริ่มมีน้อยลงเรื่อย ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่พยายามผลักดันและส่งเสริมให้อุตสาหกรรมออกไปจากเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รวมทั้งการจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้อุตสาหกรรมกระจายไปสู่ส่วนภูมิภาค และไปรวมตัวกันอยู่ในเขตอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้การจัดการและการควบคุมสามารถทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการจำกัดการใช้เชื้อเพลิงประเภทถ่านหิน และการส่งเสริมให้มีการนำก๊าซธรรมชาติมาใช้เป็นเชื้อเพลิง ปัญหาฝุ่นจึงมักจะเกิดจากการประกอบการขนาดเล็ก และเป็นปัญหาเฉพาะที่ ใน ปี พ.ศ. 2538 กรมควบคุมมลพิษได้รับเรื่องร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหามลพิษต่าง ๆ จำนวนทั้งหมด 297 เรื่อง โดยเป็นปัญหาเรื่องฝุ่นจำนวน 68 เรื่อง

อย่างไรก็ตาม ในขณะนี้ยังมีแหล่งกำเนิดขนาดใหญ่ซึ่งมีการระบายฝุ่นในปริมาณค่อนข้างมากในจังหวัดปริมณฑลซึ่งอาจจะส่งผลถึงระดับฝุ่นในกรุงเทพมหานคร คือ โรงไฟฟ้าพระนครใต้ ตั้งอยู่ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และโรงไฟฟ้าพระนครเหนือ ตั้งอยู่ในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งโรงไฟฟ้าทั้งสองแห่งเป็นโรงไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยซึ่งมีหน่วยผลิตไฟฟ้าพลังความร้อนที่ใช้น้ำมันเตาเป็นเชื้อเพลิงและไม่มีการติดตั้งระบบกำจัดฝุ่น

ผลการตรวจวัดของกรมควบคุมมลพิษ ใน ปี พ.ศ. 2539 ที่ผ่านมา พบว่า ในจำนวน 5 หน่วยผลิตไฟฟ้าพลังความร้อนของโรงไฟฟ้าพระนครใต้ มีจำนวน 4 หน่วย คือ หน่วยที่ 1, 3, 4 และ 5 มีการระบายฝุ่นเกินมาตรฐานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งกำหนดไว้ต้องไม่เกิน 300 มิลลิกรัม/ลบ.ม. (ตารางที่ 11) ยกเว้นหน่วยที่ 2 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจาก หน่วยที่ 2 ใช้น้ำมันเตาที่ผลิตจากน้ำมันดิบเพ็ชรที่มีปริมาณส่วนผสมของขี้เถ้า และ Asphaltene ต่ำ คือร้อยละ 0.02 และร้อยละ 0.2 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าในน้ำมันเตาที่ใช้ในหน่วยอื่น ๆ ซึ่งเป็นน้ำมันเตาชนิดที่ 2 โดยทั้งนี้ มีปริมาณการระบายฝุ่นจากโรงไฟฟ้าพระนครใต้รวมกันทั้งหมด 5,846.25 ตัน/ปี ส่วนหน่วยผลิตไฟฟ้าพลังความร้อนทั้ง 3 หน่วยของโรงไฟฟ้าพระนครเหนือมีปริมาณการระบายฝุ่นอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากใช้น้ำมันเตาที่มีปริมาณส่วนผสมของขี้เถ้าและ Asphaltene ต่ำ คือร้อยละ 0.02 ร้อยละ 1.13 ตามลำดับ โดยมีปริมาณการระบายฝุ่นจากโรงไฟฟ้าพระนครเหนือรวมกันทั้งหมด 761.44 ตัน/ปี ดังรายละเอียดผลการตรวจวัดแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 11 ค่ามาตรฐานการระบายฝุ่นจากโรงงานอุตสาหกรรมตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2536) เรื่อง กำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงาน

สารมลพิษ	แหล่งกำเนิด	ค่ามาตรฐาน
ฝุ่นละออง (Particulate)	หม้อไอน้ำที่ใช้เชื้อเพลิง	
	- น้ำมันเตา	300 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
	- ถ่านหิน	400 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
	- เชื้อเพลิงอื่น ๆ	400 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
	ภาชนะบรรจุ หล่อหลอม รีดดึง และ/หรือผลิตเหล็กกล้า อลูมิเนียม	300 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
	การผลิตทั่วไป	400 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

ตารางที่ 12 ผลการตรวจวัดปริมาณการระบายฝุ่นจากปล่องโรงไฟฟ้าพระนครใต้และโรงไฟฟ้าพระนครเหนือ ใน ปี พ.ศ. 2539 โดยกรมควบคุมมลพิษ

โรงไฟฟ้า	หน่วยที่	ขนาดกำลังผลิต (เมกกะวัตต์)	คุณสมบัติเชื้อเพลิง			ปริมาณการระบายฝุ่น	
			Sulphur (%)	Ash (%)	Asphaltene(%)	มิลลิกรัม/ลบ.ม.	ตัน/ปี
โรงไฟฟ้าพระนครใต้	1	200	1.7	0.02	4.4	444.94	1,324.83
	2	200	0.31	0.02	0.2	73.44	221.23
	3	310	1.8	0.02	5.7	444.44	1,651.88
	4	310	1.7	0.02	5.6	343.42	1,214.93
	5	310	2.0	0.02	5.6	393.93	1,433.40
	รวม	1330	-	-	-	------	5,846.25
โรงไฟฟ้าพระนครเหนือ	1	75	1.6	0.02	1.13	185.4	363.77
	2	75	1.5	0.02	1.13	162.86	175.34
	3	87.5	1.5	0.02	1.13	79.28	222.33
	รวม	237.5	-	-	-	------	761.44

ที่มา : กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ

หมายเหตุ หน่วยที่ 5 ของโรงไฟฟ้าพระนครใต้ไม่สามารถทำการตรวจวัดได้ เนื่องจากมีปัญหาความไม่พร้อมของช่องสำหรับเก็บตัวอย่างที่ปล่อง แต่คาดว่าปริมาณการระบายฝุ่นควรจะใกล้เคียงกับของหน่วยที่ 3 และหน่วยที่ 4 เนื่องจากมีขนาดกำลังการผลิตเท่ากัน ดังนั้น จึงใช้ค่าเฉลี่ยของหน่วยที่ 3 และ หน่วยที่ 4 มาใช้ในการคำนวนสำหรับหน่วยที่ 5

2.5.5 แหล่งกำเนิดฝุ่นประเภทเมรุเผาศพ

จากการสำรวจวัดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครจำนวน 172 วัด พบว่ามีวัดที่มีเมรุเผาศพอยู่จำนวน 165 วัด รวมจำนวนเมรุเผาศพทั้งหมด 211 เตา ซึ่งใช้ฟืนหรือถ่านเป็นเชื้อเพลิง 143 เตา ใช้น้ำมันดีเซลเป็นเชื้อเพลิง 63 เตา และใช้ก๊าซเป็นเชื้อเพลิง 5 เตา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเตาเผาแบบที่มีห้องเผาเดียว ทำให้การเผาไหม้ไม่สมบูรณ์และมีเขม่าควันเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจะเกิดเพียงช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ในช่วงต้นของการเผาศพเท่านั้น (การเผาศพแต่ละครั้งจะใช้เวลาทั้งหมดประมาณ 2 ชั่วโมง) หากมีการเปลี่ยนมาใช้เตาเผาที่มีห้องเผามากกว่า 1 ห้องเผา แล้ว จะสามารถขจัดปัญหาเรื่องเขม่าควันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีการติดตั้งระบบกำจัดฝุ่นเพิ่มเติมไปด้วย

2.5.6 แหล่งกำเนิดฝุ่นประเภทการเผาวัสดุในที่แจ้ง

การเผาวัสดุในที่แจ้ง ได้แก่ การเผาขยะมูลฝอยหรือวัสดุสิ่งของต่าง ๆ การเผาหญ้า การเผาเศษวัสดุที่เหลือจากการเกษตร ในที่กลางแจ้ง ซึ่งจะเกิดเขม่าขี้เถ้าเป็นจำนวนมาก ฟุ้งกระจายไปในอากาศและลอยไปตามกระแสลม ซึ่งการเผาในที่แจ้งดังกล่าว ยังคงมีกระจัดกระจายโดยทั่วไป โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรกรรมในจังหวัดปริมณฑล ในช่วงหน้าแล้งก่อนเข้าสู่ช่วงฤดูกาลเพาะปลูก จะมีการปรับปรุงและเตรียมพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกและมีการเผาเศษวัสดุต่าง ๆ ซึ่งเขม่าขี้เถ้าที่เกิดขึ้นสามารถฟุ้งกระจายลอยไปตามกระแสลมเข้ามาถึงในเขตกรุงเทพมหานครได้

2.6 กฎหมายในปัจจุบันที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ (รายละเอียดในภาคผนวก)

2.6.1 กฎหมายสำหรับการควบคุมฝุ่นจากยานพาหนะทางบก

1) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2514
2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535
3) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522
4) พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511
5) พระราชบัญญัติรถยนตร์ พ.ศ. 2522
6) พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2521
7) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

2.6.2 กฎหมายสำหรับการควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้างและการขนส่ง

1) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
2) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
3) พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535
4) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522
5) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535
6) ประกาศกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2539
7) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
8) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ 2515
9) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานด้านสาธารณูปโภค พ.ศ. 2529
10) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

2.6.3 กฎหมายสำหรับการควบคุมฝุ่นจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
2) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535
3) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

3. การดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องฝุ่น ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และข้อเสนอแนะ

รัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมาได้ดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาเรื่องฝุ่นมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา หลังจากที่มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยได้มีการกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่จะควบคุมระดับฝุ่นในบรรยากาศให้อยู่ภายในเกณฑ์มาตรฐานภายในสิ้นแผน 8 หรือ ปี พ.ศ. 2544 โดยได้กำหนดมาตรการและแผนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และต่อมาในปี พ.ศ. 2539 ยังได้มีการจัดทำแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาให้เร็วขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะได้มีการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานครมาระยะหนึ่งแล้วก็ตาม โดยภาพรวมแล้วระดับฝุ่นในอากาศในกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ. 2539 ที่ผ่านมามีปริมาณลดลงจากในปี พ.ศ. 2538 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากยังคงมีปัญหาและอุปสรรคบางประการทั้งในด้านการปฏิบัติ งบประมาณ และด้านกฎหมายที่จะต้องได้รับการแก้ไขต่อไป

3.1 การลดฝุ่นจากยานพาหนะทางบก

3.1.1 การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันดีเซล

1) การดำเนินการ

การปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติและกรมทะเบียนการค้า โดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2521 โดยที่ผ่านมาได้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำมันดีเซล ดังนี้

- ลดอุณหภูมิ ณ จุดกลั่นที่ร้อยละ 90 จาก 370 เป็น 357 องศาเซลเซียส
- ลดสารกำมะถันในน้ำมันดีเซลเป็นลำดับ จากร้อยละ 1.0 เป็นร้อยละ 0.5 และเหลือเป็นร้อยละ 0.25 ในปัจจุบันนี้ ซึ่งจะมีผลทำให้ปริมาณฝุ่น (ควันดำ) ที่เกิดขึ้นลดลง โดยที่จะลดสารกำมะถันในน้ำมันดีเซลลงต่อไปอีกให้เหลือเพียงร้อยละ 0.05 ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2542
- เพิ่มค่าซีเทนจาก 47 เป็น 49
- ปัจจุบันนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำมันดีเซลเพิ่มเติมให้ดีขึ้นไปอีก เช่น การลดอุณหภูมิจุดกลั่นให้ต่ำลงไปอีก การลดค่าความหนาแน่น การลดปริมาณโพลี่อะโรเมติกส์

2) ปัญหาอุปสรรค

ไม่มี

3) ข้อเสนอแนะ

ในการพิจารณาปรับปรุงคุณภาพน้ำมันต่อไป ควรทำการศึกษาและพิจารณาร่วมกับบริษัทผู้ค้าน้ำมันต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นและเกิดการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นอยู่และความจำเป็นที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา เช่นเดียวกับที่เคยทำสำเร็จมาแล้วในการลดสารตะกั่วในน้ำมันเบนซินและการนำน้ำมันไร้สารตะกั่วมาใช้ ซึ่งในขณะนี้น้ำมันเบนซินที่จำหน่ายในประเทศไทยทั้งหมดเป็นน้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วทั้งหมด

3.1.2 การบังคับใช้น้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวสำหรับรถจักรยานยนต์

1) การดำเนินการ

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดมาตรฐานน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาว (Low Smoke) เป็นมาตรฐานบังคับสำหรับน้ำมันเครื่องที่ใช้สำหรับรถจักรยานยนต์ 2 จังหวะ โดยให้มีควันขาวซึ่งมีความทึบแสงได้ไม่เกินร้อยละ 30

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. มีการลักลอบจำหน่ายน้ำมันเครื่อง 2T สำหรับรถจักรยานยนต์ ซึ่งไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยมีราคาถูกกว่า จึงเป็นที่นิยมของผู้ใช้รถจักรยานยนต์

ข. มาตรฐานน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ยังมีความเข้มงวดไม่เพียงพอ

ค. ในปัจจุบันนี้ ถึงแม้ว่ารถจักรยานยนต์รุ่นใหม่ทั้งหมดจะมีระบบจ่ายน้ำมันเครื่องแบบอัตโนมัติโดยอิสระ หรือที่เรียกว่าระบบ Autolube แล้วก็ตาม ซึ่งสามารถปรับปริมาณการจ่ายน้ำมันเครื่องให้เพียงพอและเหมาะสมกับการทำงานของเครื่องยนต์ในสภาวะต่าง ๆ กัน โดยไม่จำเป็นต้องเติมน้ำมันเครื่องผสมกับน้ำมันเบนซินในถังน้ำมันเหมือนกับรถจักรยานยนต์รุ่นเก่าในอดีต แต่อย่างไรก็ตามผู้ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนหนึ่งยังคงนิยมเติมน้ำมันเครื่องผสมเพิ่มเติมไปกับน้ำมันเบนซินในถังน้ำมัน เนื่องจากต้องการให้มั่นใจว่าเครื่องยนต์ได้รับการหล่อลื่นที่เพียงพอ ซึ่งเป็นการใช้น้ำมันเครื่องมากเกินความจำเป็นและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดควันขาว

3) ข้อเสนอแนะ

ก. ให้มีการจดทะเบียนน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวกับกรมทะเบียนการค้า เพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมคุณภาพของน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวที่จำหน่ายในท้องตลาด

ข. ให้มีการปรับปรุงมาตรฐานน้ำมันเครื่อง 2T ลดควันขาวของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้มีความเข้มงวดมากขึ้น โดยอ้างอิงมาตรฐานของ JASO (Japanese Automobile Standards Organization) ของประเทศญี่ปุ่นหรือมาตรฐานของ ISO (International Organization for Standardization)

ค. ให้มีการรณรงค์ให้ความรู้แก่กลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ให้ทราบและเข้าใจถึงปัญหาและผลกระทบของควันขาว รวมทั้งวิธีการแก้ไข

3.1.3 การกำหนดมาตรฐานมลพิษจากรถใหม่ที่ผลิตจากผู้ผลิต

1) การดำเนินการ

การกำหนดมาตรฐานมลพิษจากรถใหม่ที่ผลิตจากผู้ผลิตเป็นการดำเนินการของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งกำหนดในรูปของมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเฉพาะด้านความปลอดภัย สารมลพิษจากเครื่องยนต์ โดยมีการกำหนดให้มาตรฐานการระบายฝุ่นในไอเสียมีความเข้มงวดขึ้นเรื่อย ๆ เป็นลำดับ ตามความรุนแรงของปัญหามลพิษที่เป็นอยู่และเทคโนโลยีด้านยานยนต์

ก. รถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ซึ่งมีการระบายฝุ่นในรูปของควันดำ ใช้มาตรฐานของประเทศกลุ่มประชาคมยุโรปเป็นแนวทาง โดยได้แบ่งเป็นมาตรฐานสำหรับรถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลขนาดเล็กและรถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลขนาดใหญ่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 มาตรฐานการระบายฝุ่นจากท่อไอเสียของรถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล

ประเภทรถ	วันบังคับใช้	มาตรฐานอ้างอิง	น้ำหนักอ้างอิง (R) (กิโลกรัม))	มาตรฐานปริมาณการระบายฝุ่น
รถยนต์ที่มีขนาดเล็ก				(กรัม/กิโลเมตร)
1. รถยนต์นั่งไม่เกิน 6 ที่นั่ง	29 ก.พ. 2539	ECE R 83-01(C) (91/441/EEC)	----------	0.14
2. รถยนต์นั่งเกิน 6 ที่นั่ง หรือที่ดัดแปลงจากรถบรรทุก หรือที่มีมวลเต็มที่ราบรถบรรทุกเกิน 2,500 กก. หรือใช้ทำนองการทำงานของรถบรรทุกเล็ก	1 ม.ค. 2540	93/59/EEC	R ≤ 1250	0.14
			1250 < R ≤ 1700	0.19
			1700 < R	0.25
รถยนต์ที่มีขนาดใหญ่				(กรัม/กิโลวัตต์-ชั่วโมง)
รถยนต์นั่งเกิน 6 ที่นั่ง และรถบรรทุกที่มีมวลเกิน 3500 กิโลกรัม	1 ม.ค. 2540	EURO I (91/542(A)/EEC)	----------	0.36
	1 ม.ค. 2542	EURO II (91/542(B)/EEC)	----------	0.15

ที่มา : สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ข. รถจักรยานยนต์ ซึ่งมีการระบายฝุ่นออกมาทางท่อไอเสียในรูปของควันขาว โดยมาตรฐานที่ใช้บังคับในปัจจุบันเป็นมาตรฐานระดับที่ 3 อ้างอิงมาจากมาตรฐานของประเทศกลุ่มประชาคมยุโรปและมาตรฐานของประเทศอเมริกา ซึ่งควบคุมเฉพาะการระบายก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (13 กรัม/กิโลเมตร) และสารประกอบไฮโดรคาร์บอน (5 กรัม/กิโลเมตร) เท่านั้น ไม่มีมาตรฐานควบคุมการระบายฝุ่น และใช้มาตรฐานเดียวกันบังคับกับทั้งรถจักรยานยนต์ 2 และ 4 จังหวะ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีมติกำหนดมาตรฐานระดับที่ 4 สำหรับรถจักรยานยนต์ โดยอ้างอิงมาตรฐานของประเทศไต้หวัน ซึ่งนอกจากจะมีการกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายไอเสีย ซึ่งควบคุมเฉพาะการระบายก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (4.5 กรัม/กิโลเมตร) และสารประกอบไฮโดรคาร์บอนรวมกับก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจน (3 กรัม/กิโลเมตร) แล้ว ยังมีการกำหนดมาตรฐานการระบายฝุ่นในรูปของควันขาวต้องมีความทึบแสงไม่เกินร้อยละ 15 โดยกำหนดแผนการบังคับใช้ ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 กำหนดบังคับใช้มาตรฐานไอเสียรถจักรยานยนต์ใหม่ ระดับที่ 4

ขนาดรถจักรยานยนต์ (ซีซี)	กำหนดวันบังคับใช้
ไม่เกิน 110	1 กรกฎาคม 2542
ไม่เกิน 125	1 กรกฎาคม 2543
ทุกขนาด	1 กรกฎาคม 2544

ที่มา : กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. ที่ผ่านมา เมื่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้กำหนดนโยบายในการบังคับใช้มาตรฐานมลพิษที่ระบายจากรถ โดยกำหนดเวลาที่จะให้บังคับใช้ไว้ด้วย มักจะเกิดปัญหาที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไม่สามารถประกาศบังคับใช้มาตรฐานดังกล่าวได้ทันตามกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากในการกำหนดมาตรฐานของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม โดยปกติจะใช้เวลาประมาณ 18 ถึง 24 เดือน จึงจะสามารถดำเนินการประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นมาตรฐานบังคับได้ โดยในขั้นตอนดำเนินการจะต้องมีการทำประชาพิจารณ์ของมาตรฐานที่จะกำหนดต่อสาธารณชน ซึ่งหากมีผู้คัดค้านไม่เห็นด้วยกับมาตรฐานที่จะกำหนด สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะต้องนำกลับไปพิจารณาใหม่อีก โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะเป็นผู้ตัดสินในขั้นสุดท้าย ซึ่งทำให้การบังคับใช้มาตรฐานล่าช้าออกไป ไม่เป็นไปตามที่กำหนดเวลาที่กำหนดไว้

ข. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติสำหรับการกำหนดมาตรฐานมลพิษจากแหล่งกำเนิดประเภทต่าง ๆ รวมทั้งยานพาหนะทางบกตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ แต่ไม่ครอบคลุมถึงการกำหนดมาตรฐานมลพิษสำหรับรถใหม่ที่ผลิตจากโรงงาน จึงไม่สามารถใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ในการกำหนดมาตรฐานได้ หากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งต่างจากกฎหมาย Clean Air Act ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งให้อำนาจแก่องค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อม (U.S. Environmental Protection Agency) ในการกำหนดมาตรฐานมลพิษจากยานพาหนะใหม่ด้วย

3) ข้อเสนอแนะ

ก. ปรับปรุงขั้นตอนในการพิจารณากำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้สามารถกำหนดมาตรฐานให้แล้วเสร็จได้โดยใช้ขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการที่น้อยลง เพื่อให้สามารถออกมาตรฐานบังคับได้เร็วขึ้นและทันต่อเหตุการณ์ และเป็นไปตามกำหนดระยะเวลาที่รัฐบาลได้กำหนดไว้

ข. เพิ่มเติมให้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติสามารถครอบคลุมการกำหนดมาตรฐานมลพิษจากยานพาหนะใหม่ด้วย ในกรณีที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้

3.1.4 การกำหนดมาตรฐานมลพิษจากรถใช้งาน

1) การดำเนินการ

กรมควบคุมมลพิษ ได้กำหนดมาตรฐานและวิธีการตรวจวัดมลพิษจากรถใช้งาน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบต่อมาตรฐานที่ปรับปรุงใหม่ ซึ่งเสนอโดยกรมควบคุมมลพิษในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2540 นี้เอง เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบ/ตรวจจับด้านมลพิษจากรถระหว่างการใช้งานบนเส้นทางจราจร และการตรวจสภาพรถด้านมลพิษประจำปี โดยประกอบด้วยมาตรฐานควบคุมการระบายฝุ่นในรูปของควันดำจากรถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซลด้วย ดังรายละเอียดในตารางที่ 15 หลังจากนั้น กรมตำรวจและกรมการขนส่งทางบกจะนำมาตรฐานที่กำหนดโดยกรมควบคุมมลพิษไปประกาศใช้ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก และพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกต่อไปตามลำดับ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ตารางที่ 15 มาตรฐานควบคุมการระบายฝุ่นจากรถใช้งานของกรมควบคุมมลพิษที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2540

ประเภทรถ	มลพิษ	สภาวะการตรวจวัด	เครื่องมือตรวจวัด	มาตรฐาน
รถที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์	ควันดำ	ขณะไม่มีภาระ	ระบบกระดาษกรอง	ร้อยละ 50
			ระบบวัดความทึบแสง	ร้อยละ 45
		ขณะมีภาระสูงสุดและอยู่บนเครื่องทดสอบ	ระบบกระดาษกรอง	ร้อยละ 40
			ระบบวัดความทึบแสง	ร้อยละ 35

ที่มา : กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้คำนิยามคำว่า "ยานพาหนะทางบก" หมายถึง รถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนตร์ ดังนั้นมาตรฐานมลพิษจากยานพาหนะทางบกจึงไม่สามารถใช้บังคับกับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก ซึ่งได้แก่ รถบรรทุกขนาดใหญ่ประเภทต่าง ๆ และรถโดยสารทั้งประจำทาง และไม่ประจำทาง เป็นต้น จะบังคับใช้ได้เฉพาะรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนตร์เท่านั้น ซึ่งได้แก่ รถส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ รถแท็กซี่ และรถสามล้อเครื่อง เป็นต้น ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติไม่สามารถทำการตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่ใช้งานอยู่บนถนนได้ทุกประเภท จำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงาน และใช้กฎหมายหลายฉบับในการตรวจสอบ/ตรวจจับ ซึ่งทำให้เกิดความสับสนกับเจ้าหน้าที่และประชาชนทั่วไป เนื่องจากกฎหมายแต่ละฉบับมีการกำหนดแนวทาง และขั้นตอนการปฏิบัติในการตรวจสอบ/ตรวจจับ และมีบทลงโทษที่แตกต่างกัน

ข. ในขณะนี้ ยังไม่มีมาตรฐานควบคุมการระบายฝุ่น (ควันขาว) จากรถจักรยานยนต์และรถสามล้อเครื่องใช้งาน เพื่อใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสภาพด้านมลพิษประจำปีหรือใช้ในการตรวจสอบ/ตรวจจับระหว่างการใช้งานบนเส้นทางจราจร

3) ข้อเสนอแนะ

ก. เพิ่มเติมให้มาตรฐานที่กำหนดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติสามารถบังคับใช้กับยานพาหนะทางบกที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกด้วย

ข. เร่งดำเนินการกำหนดมาตรฐานควันขาวจากรถจักรยานยนต์และรถสามล้อเครื่อง รวมทั้งมาตรฐานวิธีการตรวจวัด

3.1.5 การตรวจสภาพรถด้านมลพิษประจำปี

1) การดำเนินการ

ก. รถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก ได้แก่ รถบรรทุก และรถโดยสารประจำทางและไม่ประจำทาง เป็นต้น ต้องผ่านการตรวจสภาพด้านมลพิษปีละ 1 ครั้ง ในขั้นตอนการเสียภาษีประจำปีตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก โดยปริมาณการระบายมลพิษจะต้องอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จึงจะได้รับการต่อทะเบียนประจำปี ในปัจจุบันการตรวจสภาพรถดำเนินการโดยกรมการขนส่งทางบก โดยเจ้าของรถไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการตรวจสภาพ

ข. รถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ ได้แก่ รถส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ รถแท็กซี่ และรถสามล้อ เป็นต้น กรมการขนส่งทางบก ได้เริ่มดำเนินการระบบการตรวจสภาพด้านมลพิษสำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์มาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2537 โดยในปัจจุบันนี้ ได้กำหนดให้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2539 เป็นต้นไป รถส่วนบุคคลที่มีอายุการใช้งานมาตั้งแต่ 7 ปี ขึ้นไป และรถจักรยานยนต์ตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ต้องผ่านการตรวจสภาพด้านมลพิษให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จึงจะสามารถได้รับการต่อทะเบียนประจำปีได้ และในปีถัด ๆ ไป จะลดอายุของรถที่ต้องได้รับการตรวจสภาพลงไปเป็นลำดับ จนในที่สุดรถแต่ละคันจะต้องได้รับการตรวจสภาพประจำปีเป็นครั้งแรกเมื่ออายุครบ 3 ปี ส่วนรถแท็กซี่ต้องผ่านการตรวจสภาพด้านมลพิษทุก 6 เดือน ในการดำเนินการตรวจสภาพดังกล่าว กรมการขนส่งทางบกไม่ได้ดำเนินการเอง แต่ได้ให้สถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) รายย่อย ซึ่งดำเนินการโดยเอกชนที่ได้รับใบอนุญาตจากกรมการขนส่งทางบก เป็นผู้ดำเนินการแทน โดยเรียกเก็บค่าบริการตรวจสภาพจากเจ้าของรถ ในอัตราที่กรมการขนส่งทางบกกำหนดใน ปี พ.ศ.2540 จากข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2540 มีสถานตรวจสภาพรถเอกชนรายย่อยที่ได้รับอนุญาตจากกรมการขนส่งทางบกในเขตกรุงเทพมหานครและและจังหวัดใกล้เคียง จำนวนทั้งหมด 228 แห่ง โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนสถานตรวจสภาพรถเอกชน (ตรอ.) รายย่อยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปี พ.ศ. 2540

จังหวัด	จำนวน ตรอ. (แห่ง)			รวมทั้งสิ้น (แห่ง)
	ตรวจรถยนต์	ตรวจรถจักรยานยนต์	ตรวจรถยนต์และรถจักรยานยนต์	
กรุงเทพมหานคร	86	37	34	157
นนทบุรี	7	6	1	14
สมุทรปราการ	11	9	4	24
สมุทรสาคร	2	7	3	12
พระนครศรีอยุธยา	4	8	-	12
ปทุมธานี	7	2	-	9
รวม	117	69	42	228

ที่มา : กรมการขนส่งทางบก

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. รถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก ควรที่จะได้รับการตรวจสภาพบ่อยครั้งต่อปี เนื่องจากรถเหล่านี้มีการใช้งานหนักค่อนข้างมากตลอดเวลา ซึ่งหากไม่ได้รับการบำรุงดูแลรักษาที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เครื่องยนต์ทรุดโทรมเร็วและมีการระบายมลพิษมาก แต่ในปัจจุบันนี้ การตรวจสภาพด้านมลพิษประจำปีสำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกยังมีไม่เพียงพอ โดยจะสังเกตเห็นได้จากยังมีรถเป็นจำนวนมากที่วิ่งไปมาบนถนนที่มีควันดำออกมาสูงมากและเกินมาตรฐาน โดยในขณะนี้การตรวจสภาพรถสามารถทำได้เพียง 1 ครั้ง/ปี ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกได้กำหนดให้ขั้นตอนการตรวจสภาพควบคู่ไปกับขั้นตอนการเสียภาษีประจำปีเท่านั้น และกำหนดให้มีการเสียภาษีเพียง 1 ครั้ง/ปี

ข. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก กำหนดให้เอกชนที่ได้รับอนุญาตจากกรมการขนส่งทางบก สามารถทำการตรวจสภาพรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกแทนกรมการขนส่งทางบกได้ แต่ที่ผ่านมาการตรวจสภาพรถโดยเอกชนไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากจำนวนรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ ประกอบกับกรมการขนส่งทางบกยังให้บริการตรวจสภาพรถโดยไม่คิดค่าบริการ และมีความสะดวกมากกว่าในการนำรถไปตรวจสภาพที่กรมการขนส่งทางบก โดยเสียภาษีและต่อทะเบียนไปในคราวเดียวกัน เมื่อเทียบกับการที่จะต้องนำรถไปตรวจสภาพที่สถานตรวจสภาพเอกชนแล้วจึงไปทำการเสียภาษีและต่อทะเบียนที่กรมการขนส่งทางบกอีกครั้งหนึ่ง จึงทำให้ไม่เกิดความคุ้มทุนในการลงทุนเปิดรับบริการตรวจสภาพรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก หรือมิฉะนั้นค่าบริการก็จะสูงมากจนเจ้าของรถส่วนใหญ่จะไม่มาใช้บริการ แต่จะนำรถไปตรวจสภาพที่กรมการขนส่งทางบกซึ่งไม่เสียค่าบริการแต่อย่างใด

ค. ระบบการตรวจสภาพรถด้านมลพิษ สำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งให้สถานตรวจสภาพรถเอกชนรายย่อยเป็นผู้ดำเนินการยังมีข้อจำกัดหลายอย่าง ซึ่งอาจจะทำให้ไม่บรรลุถึงวัตถุประสงค์สุดท้ายที่ต้องการลดการระบายมลพิษจากรถได้ โดยได้รับการร้องเรียนและความเห็นต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

- สถานตรวจสภาพรถเอกชน ได้รับอนุญาตให้มีการซ่อมรถด้วย ซึ่งทำให้เกิดลักษณะของ Conflict of Interest ขึ้น จึงอาจเกิดกรณีที่สถานตรวจสภาพรถทำการตรวจและแจ้งผลว่ารถมีการระบายมลพิษเกินมาตรฐาน ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วอาจจะไม่เกินมาตรฐาน เพื่อหวังที่จะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการให้บริการซ่อมปรับแต่งเครื่องยนต์

- การทุจริตของสถานตรวจสภาพรถเอกชนที่ขอรับเงินค่าบริการ หรือเจ้าของรถเป็นผู้เสนอให้เงินเอง เพื่อให้รถได้รับผลแสดงว่าผ่านการตรวจสภาพ ทั้ง ๆ ที่อาจจะมีมลพิษเกินมาตรฐาน หรือไม่ได้มีการตรวจสภาพแต่อย่างใดเลย หรือแม้กระทั่งไม่ต้องนำรถไปที่สถานตรวจสภาพเลย

- สถานตรวจสภาพรถเอกชนบางแห่งให้ความสำคัญในเรื่องการให้บริการตรวจสภาพรถด้านมลพิษน้อยกว่าการให้บริการซ่อมบำรุง เนื่องจากได้รายได้น้อยกว่า จึงทำให้ไม่อยากให้บริการตรวจสภาพรถด้านมลพิษ เมื่อมีงานด้านการบริการซ่อมบำรุงเข้ามามาก ทำให้เกิดปัญหาความไม่สะดวกแก่ผู้มารับบริการ

- สถานตรวจสภาพรถเอกชนบางแห่ง ให้บริการตรวจวัดมลพิษที่ไม่ได้คุณภาพหรือให้ผลไม่ถูกต้อง เนื่องจากไม่ได้มีการตรวจสอบการทำงานของเครื่องมือตรวจวัดให้ถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นการจงใจหรือไม่จงใจก็ได้

- กรมการขนส่งทางบก มีเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลควบคุมงานด้านการตรวจสภาพรถจำนวนน้อย ไม่เพียงพอที่จะดูแลควบคุมการทำงานของสถานตรวจสภาพรถเอกชนรายย่อย ๆ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากได้ทั่วถึง เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา

3) ข้อเสนอแนะ

ก. ปรับปรุงพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก ให้สามารถกำหนดให้มีการตรวจสภาพรถด้านมลพิษสำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกได้มากกว่า 1 ครั้ง/ปี

ข. ปรับปรุงระบบการตรวจสภาพรถสำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก โดยส่งเสริมให้เป็นระบบที่เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ และมีระบบการกำกับควบคุมดูแลการทำงานที่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ค. ทำการประเมินผลความสำเร็จประสิทธิภาพ ในรูปของการช่วยลดมลพิษ ข้อจำกัด ปัญหาและอุปสรรคของระบบการตรวจสภาพรถด้านมลพิษประจำปีสำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนต์ที่ใช้ในปัจจุบัน และปรับปรุงระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สุดท้ายในการลดการระบายมลพิษ

ง. ให้กรมการขนส่งทางบกกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับอู่หรือศูนย์บริการซ่อมรถ ในด้านของอุปกรณ์เครื่องมือและคุณสมบัติของบุคคลากรที่จำเป็นต้องมี เพื่อให้มีการบริการซ่อมบำรุงรถที่มีคุณภาพและตามมาตรฐานของผู้ผลิตรถ

จ. ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกแก่ผู้ขับขี่และเจ้าของรถให้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลบำรุงรักษาและปรับแต่งเครื่องยนต์ของรถให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะเป็นการช่วยทำให้เกิดการเผาไหม้เชื้อเพลิงอย่างสมบูรณ์ และลดปริมาณการระบายมลพิษและทำให้อากาศมีคุณภาพที่ดีขึ้น

3.1.6 การตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่ใช้งานบนเส้นทางจราจรด้านมลพิษ

1) การดำเนินการ

ก. กรมควบคุมมลพิษ กรมตำรวจ และกรมการขนส่งทางบก ได้ร่วมดำเนินการตามแผนปฏิบัติการตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่อยู่ในระหว่างใช้งานบนเส้นทางจราจรด้านมลพิษที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น โดยกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกันประจำเดือนและประจำวัน และจัดหน่วยปฏิบัติการออกปฏิบัติงานตรวจสอบ/ตรวจจับทุกวัน ซึ่งกรมตำรวจจะดำเนินการในเขตพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร กรมการขนส่งทางบกจะดำเนินการในบริเวณวงแหวนรอบนอกตามถนนสายหลักที่

เป็นเส้นทางเข้าและออกกรุงเทพมหานคร และกรมควบคุมมลพิษจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมกับหน่วยปฏิบัติการของกรมตำรวจ และกรมการขนส่งทางบก

ข. การลงโทษรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน ให้มีการสั่งระงับใช้รถเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะแก้ไขให้ได้ตามมาตรฐาน และเปรียบเทียบปรับผู้ขับขี่ในอัตรา ดังนี้

- รถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก 5,000 บาท
- รถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนตร์ 1,000 บาท

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. มีหน่วยงานถึง 3 หน่วยงาน คือ กรมการขนส่งทางบก กรมตำรวจ และกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งใช้กฎหมายที่แตกต่างกันถึง 4 ฉบับ ในการตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่อยู่ในระหว่างใช้งานบนเส้นทางจราจรด้านมลพิษ คือ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2514 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ มีข้อกำหนดในการดำเนินการตรวจสอบ/ตรวจจับ และการลงโทษที่แตกต่างกัน ทำให้การตรวจสอบ/ตรวจจับขาดความเป็นเอกภาพและสร้างความสับสนแก่ผู้ขับขี่รถมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามหลายครั้งหลายครา ในคณะกรรมการหลาย ๆ ระดับ จนถึงคณะกรรมการระดับประเทศก็ตาม ก็ยังไม่สามารถที่จะสร้างความเป็นเอกภาพที่ยั่งยืนต่อเนื่องได้ มีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติและมาตรการลงโทษอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยงาน ตามสถานการณ์และนโยบายของหัวหน้าส่วนราชการของหน่วยงานนั้น ๆ

ข. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ให้คำนิยามคำว่า "ยานพาหนะทางบก" หมายถึง รถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนตร์ ดังนั้น ในการตรวจสอบ/ตรวจจับยานพาหนะทางบกด้านมลพิษ พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จะสามารถตรวจสอบ/ตรวจจับได้เฉพาะรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนตร์เท่านั้น ไม่สามารถตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกได้

ค. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก บังคับใช้เฉพาะกับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกเท่านั้น ดังนั้นเจ้าหน้าที่ตรวจการขนส่งของกรมการขนส่งทางบกจึงสามารถตรวจสอบ/ตรวจจับได้เฉพาะรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกเท่านั้น ไม่สามารถตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนตร์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้แต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ตรวจการขนส่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้สามารถตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติรถยนตร์ได้ แต่ก็มีข้อกำหนดในการดำเนินการและการลงโทษที่แตกต่างจากของตำรวจจราจรที่ดำเนินการตรวจสอบ/ตรวจจับตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก อย่างไรก็ตาม กระทรวงมหาดไทยสามารถแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบกเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบ/ตรวจจับรถตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกได้ แต่ขณะนี้ ยังไม่มีการแต่งตั้งแต่อย่างใด

ง. เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถทำการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษได้โดยอาศัยกฎหมายทั้ง 4 ฉบับ (เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรของแผนกตรวจพิสูจน์มลภาวะ กองกำกับการ 5 กองบังคับการตำรวจจราจร ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ) ซึ่งยังมีความสับสนในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ว่าจะใช้บทลงโทษตามกฎหมายฉบับใด ซึ่งโดยหลักการแล้วกรณีเดียวกันหากผิดกฎหมายหลายฉบับ จะต้องใช้บทลงโทษของกฎหมายที่มีบทลงโทษหนักที่สุด

จ. ในปัจจุบันนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรทำการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษโดยใช้ข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก และพระราชบัญญัติจราจรทางบก สำหรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ โดยจะทำการเปรียบเทียบปรับในอัตรา 1,000 และ 500 บาท ตามลำดับ ซึ่งไม่เป็นไปตามอัตราที่ได้กล่าวมาแล้วเบื้องต้น เนื่องจากสมาคมขนส่งสินค้าได้ชุมนุมประท้วงเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2539 และได้มีข้อตกลงร่วมกับกรมตำรวจให้มีการลดค่าปรับลง ในขณะที่ทางกรมการขนส่งทางบกยังคงเปรียบเทียบปรับรถที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกที่มีมลพิษเกินมาตรฐานในอัตรา 5,000 บาท ตามเดิม

ฉ. ในการตรวจสอบ/ตรวจจับของเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบกนอกจากจะมีการเปรียบเทียบปรับแล้ว ยังมีการสั่งห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะทำการแก้ไขให้มีมลพิษอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยจะต้องนำรถกลับมาให้ทำการตรวจซ้ำเพื่อเป็นการยืนยัน แต่ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีเพียงการเปรียบเทียบปรับเท่านั้น ไม่มีการสั่งห้ามใช้รถเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการแก้ไขให้ได้ตามมาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากกรมตำรวจยังไม่มีการกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกและพระราชบัญญัติจราจรทางบก ทั้งนี้ การที่ไม่มีการสั่งห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานเป็นการชั่วคราว ทำให้เกิดการปฏิบัติที่เรียกว่าการต่อใบสั่ง คือ ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะอนุโลมให้การปรับในแต่ละครั้งมีอายุ 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ออกใบสั่ง โดยไม่มีการจับซ้ำในช่วงดังกล่าว ซึ่งเมื่อครบกำหนด 30 วัน ผู้ขับขี่ก็จะนำรถมาให้ตรวจ รับใบสั่ง และเสียค่าปรับ โดยไม่มีการนำรถไปซ่อมบำรุงปรับแต่งให้มลพิษอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานแต่อย่างใด และจะทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ซึ่งหากอัตราค่าปรับต่ำ ก็จะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการนำรถไปซ่อมบำรุง

ช. ในการเปรียบเทียบปรับรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีการแบ่งเงินค่าปรับที่ได้ให้เป็นเงินรางวัลนำจับกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ในอัตราร้อยละ 50 ของเงินค่าปรับ เพื่อเป็นกำลังใจแก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งสามารถทำได้ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งทางบก และการเดินเรือ พ.ศ. 2535 ซึ่งอาจเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้ คือ ตรวจสอบ/ตรวจจับให้มีจำนวนรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานจำนวนมาก (แม้ว่ารถบางคันอาจมีมลพิษไม่เกินมาตรฐาน) เพื่อให้มีจำนวนเงินค่าปรับมาก ๆ ซึ่งจะทำให้ได้เงินรางวัลนำจับมากไปด้วย ทั้งนี้ การตรวจสอบ/ตรวจจับของเจ้าหน้าที่ของกรมการขนส่งทางบก ไม่มีการให้เงินรางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่แต่อย่างใด

ซ. วิธีการตรวจวัดมลพิษจากรถของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยังปฏิบัติไม่ถูกต้องตามมาตรฐานวิธีการตรวจวัดที่กำหนดโดยกรมควบคุมมลพิษ ทำให้ผลการตรวจวัดไม่ถูกต้อง และอาจมีผลทำให้รถที่อาจมีมลพิษไม่เกินมาตรฐานถูกตรวจวัดเป็นมีมลพิษเกินมาตรฐานได้

ฌ. ยังมีความสับสนในการมอบหมายความรับผิดชอบในการตรวจสอบ/ตรวจจับของหน่วยงานภายในกรมตำรวจ ถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งแผนกตรวจพิสูจน์มลภาวะ กองกำกับการ 5 ภายใต้กองบังคับการตำรวจจราจร เพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวแล้วก็ตาม แต่ปรากฏว่ายังมีการตั้งด่านตรวจสอบ/ตรวจจับ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรของสถานีตำรวจท้องที่ ซึ่งไม่ได้อยู่ในแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและสับสนในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสับสนของผู้ขับขี่รถด้วย

3) ข้อเสนอแนะ

ก. ให้มีการพิจารณาทบทวนกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ทั้งหมด รวมทั้งการจัดองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ/ตรวจจับรถในระหว่างที่มีการใช้งานบนเส้นทางจราจรที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน เพื่อปรับปรุงให้เป็นระบบที่มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพในการลดจำนวนรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานที่ถูกนำมาใช้งานบนเส้นทางจราจร

ข. ให้กรมตำรวจเร่งดำเนินการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อสั่งห้ามใช้รถที่มีมลพิษเกินมาตรฐานเป็นการชั่วคราว จนกว่าจะได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้อยู่ภายใต้มาตรฐาน

ค. ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ขับขี่รถทราบ และเข้าใจถึงระบบ ขั้นตอนและวิธีการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อลดจำนวนรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน และรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้หมั่นดูแลบำรุงรักษาเครื่องยนต์ให้มีสภาพสมบูรณ์อยู่เสมอ

ง. ให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิควิธีการตรวจวัดมลพิษจากรถอย่างถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ด้านการตรวจสอบ/ตรวจจับรถด้านมลพิษเป็นประจำ

3.1.7 การส่งเสริมให้มีการใช้รถที่มีมลพิษต่ำ โดยเฉพาะฝุ่น

1) การดำเนินการ

ก. รัฐบาลในสมัยนายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน ได้อนุมัติเงินงบกลางเป็นจำนวน 200 ล้านบาท ให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ จัดซื้อรถโดยสารประจำทางที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงซึ่งมีการระบายฝุ่นต่ำมาก เป็นจำนวน 82 คัน โดยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยเป็นผู้ลงทุนจัดสร้างสถานีเติมก๊าซธรรมชาติให้เป็นจำนวน 1 แห่ง ตั้งอยู่ที่บริเวณรังสิต สามารถให้บริการเติมก๊าซธรรมชาติได้วันละ 200 คัน

ข. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษและศูนย์เทคโนโลยีอิเล็คทรอนิคและคอมพิวเตอร์แห่งประเทศไทย (NECTEC) ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนายานพาหนะที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า เช่น รถสามล้อ รถเมล์ รถนั่งส่วนบุคคล และเรือ เป็นต้น และส่งเสริมให้มีการผลิตในเชิงพาณิชย์เพื่อให้มีการใช้กันอย่างทั่วไป

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. รถที่ขับเคลื่อนด้วยก๊าซธรรมชาติยังมีราคาแพง ทั้งราคารถ และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาและซ่อมบำรุง นอกจากนี้ ในปัจจุบันมีจำนวนสถานีเติมก๊าซธรรมชาติเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ทำให้การใช้รถก๊าซธรรมชาติยังไม่เป็นที่แพร่หลาย

ข. รถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้ายังมีราคาแพง ถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา และซ่อมบำรุงจะต่ำก็ตาม และยังมีปัญหาอุปสรรคต่อการนำมาใช้กันทั่วไปในประเทศไทยหลายประการ

- ยังไม่มีข้อกำหนดในพระราชบัญญัติรถยนต์ ที่อนุญาตให้มีการรับจดทะเบียนรถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าได้ เนื่องจากการรับจดทะเบียนรถตามพระราชบัญญัติรถยนต์ในปัจจุบันนี้ พิจารณาตามขนาด ซีซี ของเครื่องยนต์ ทั้งนี้เพราะรถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าใช้มอเตอร์ไปหมุนล้อรถ ไม่ได้ใช้เครื่องยนต์

-ยังขาดโครงสร้างพื้นฐานในด้านการให้บริการประจุไฟให้แก่แบตเตอรี่ที่ใช้ในรถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้า

3) ข้อเสนอแนะ

ก. ส่งเสริมให้มีการใช้รถยนต์และรถโดยสารประจำทาง ที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงให้มากขึ้น เพราะจะสามารถช่วยลดปริมาณฝุ่นได้ โดยให้ติดตั้งอุปกรณ์แปลงสภาพไอเสีย เพื่อลดปริมาณการระบายสารมลพิษทางอากาศชนิดอื่น ๆ ด้วย ได้แก่ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซออกไซด์ของไนโตรเจน และสารประกอบไฮโดรคาร์บอน

ข. ให้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติรถยนต์ ให้สามารถรับจดทะเบียนรถที่ขับเคลื่อนด้วยไฟฟ้าได้

ค. ใช้มาตรการด้านภาษี เพื่อส่งเสริมให้รถที่มีมลพิษต่ำมีราคาที่ต่ำลง

3.1.8 การห้ามนำเข้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่า

1) การดำเนินการ

เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2540 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้กำหนดนโยบายห้ามไม่ให้มีการนำเข้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่าจากต่างประเทศ เพื่อควบคุมและป้องกันไม่ให้มีการนำเครื่องยนต์เก่าใช้แล้วซึ่งมีการระบายมลพิษสูงมาใช้ และไม่ให้ประเทศไทยเป็นแหล่งรองรับของใช้แล้วที่มีมลพิษสูงจากต่างประเทศ

2) ปัญหาอุปสรรค

สมาคมส่งเสริมผู้ค้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่า ได้ทำการร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงาน เกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรฐานมลพิษจากยานพาหนะใหม่ ซึ่งจะมีผลต่อการประกอบรถจากเครื่องยนต์เก่าที่นำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งจะไม่สามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

3) ข้อเสนอแนะ

ให้กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เร่งออกประกาศห้ามนำเข้าเครื่องยนต์และอะไหล่เก่าใช้แล้วจากต่างประเทศ

3.1.9 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) มีการปรับโครงสร้างภาษีน้ำมัน ให้ภาษีของน้ำมันดีเซลอยู่ในระดับอัตราเดียวกันกับภาษีของน้ำมันเบนซิน โดยขณะนี้ภาษีของน้ำมันดีเซลต่ำกว่าภาษีของน้ำมันเบนซินประมาณ 40 สตางค์

2) มีการปรับโครงสร้างภาษีรถยนต์ประจำปีที่กำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติรถยนต์ ให้มีอัตราเพิ่มขึ้นตามอายุของรถ โดยในปัจจุบันนี้รถที่มีอายุการใช้งานมากขึ้นจะเสียภาษีรถยนต์ประจำปีลดลงเรื่อย ๆ เป็นลำดับ ตามอายุของรถที่เพิ่มขึ้น

3) ให้จัดเก็บภาษีมลพิษสำหรับผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษตามหลักการของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 คือผู้ที่เป็นผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น (Polluter Pays Principle)

4) เร่งรัดให้มีการจัดสร้างสถานีขนถ่ายสินค้าชานเมืองทั้ง 4 มุมเมือง เพื่อลดจำนวนรถบรรทุกขนาดใหญ่ที่จะต้องผ่านเข้ามาในเขตกรุงเทพมหานคร

5) ทำการเพิ่มระบบขนส่งมวลชนให้เพียงพอ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนใช้รถส่วนตัวให้น้อยลง

6) ทำการปฏิรูประบบรถโดยสารประจำทางให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยรัฐบาลอาจจะต้องสนับสนุนด้านงบประมาณ เนื่องจากไม่สามารถขึ้นค่าโดยสารประจำทางได้ และควรยกเลิกระบบรถโดยสารประจำทางร่วมบริการที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดยเปิดให้เอกชนเข้ามารับสัมปทานการเดินรถโดยสารประจำทางในบางเส้นทาง

3.2 การลดฝุ่นจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

3.2.1 การกำหนดมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อควบคุมปัญหาฝุ่น

1) การดำเนินการ

ก. กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ก่อสร้างอาคารและระบบสาธารณูปโภค ซึ่งได้ประกาศเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2539 โดยได้ยกเลิกประกาศกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2534 เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคาร เพื่อป้องกันภยันตรายที่อาจเกิดแก่สุขภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน ซึ่งออกตามความในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2526 เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร ของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 โดยกำหนดระเบียบปฏิบัติและข้อกำหนดในการควบคุมการเกิดฝุ่นที่ชัดเจนขึ้น

ข. กรมควบคุมมลพิษ ได้จัดทำระเบียบและข้อปฏิบัติ (Code of Practice) ในการควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ใช้ผนวกเป็นเงื่อนไขในการทำสัญญาก่อสร้างต่าง ๆ ที่ผู้รับเหมาก่อสร้างจะต้องดำเนินการ

ค. องค์กรภาคเอกชน โดยสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (ว.ส.ท.) สมาคมวิศวกรที่ปรึกษา (วปท.) สมาคมสถาปนิกสยาม สมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อม และสมาคมอุตสาหกรรมการก่อสร้าง ได้จัดประชุมโต๊ะกลม เพื่อกำหนดมาตรฐานในการทำงานก่อสร้าง (Code of Practice) และมอบหมายภาระหน้าที่ให้วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ดำเนินการต่อไปให้ครอบคลุมในทุกประเด็น เพื่อให้วิศวกร/สถาปนิก ช่างเทคนิค ผู้รับเหมาก่อสร้าง ยึดถือปฏิบัติในการทำงานก่อสร้าง

ง. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยอาศัยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2535 ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้าง และผลกระทบจากโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ จะกำหนดรายการเพื่อการศึกษาและรายงานในทุกโครงการที่ขออนุมัติเพื่อการก่อสร้าง การทำงานเป็นไปในรูปของกรรมการและอาจมีคณะทำงานในเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะโครงการตามความจำเป็นและความเหมาะสม

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. ปัจจุบันยังไม่มีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการก่อสร้างถนน ทางด่วน ระบบสาธารณูปโภค และระบบขนส่งมวลชน ที่กำหนดเป็นกฎหมายเพื่อป้องกันภยันตรายที่อาจเกิดแก่สุขภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน มีแต่การใช้กฎหมายที่ใช้ในการปราบปรามเมื่อปัญหาเกิดขึ้นแล้วเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นต้น

ข. โครงการก่อสร้างต่าง ๆ ที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการส่วนใหญ่ ไม่ว่า

จะเป็นโครงการของรัฐหรือเอกชน มักไม่มีการจัดเตรียมงบประมาณไว้สำหรับการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการเกิดฝุ่น

ค. กลไกของรัฐบาลในการกำกับดูแลในเรื่องนี้ไม่ชัดเจน และกระจายในหลายหน่วยงาน ยังไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง กฎหมายยังอยู่ในกรอบอันกว้าง และในแต่ละฉบับร่างขึ้นมาเพื่อรองรับกิจกรรม รวมทั้งผลกระทบในแต่ละความรับผิดชอบที่แตกต่างจากกัน จึงไม่ก่อให้เกิดผลในเชิงควบคุมและกำกับดูแลได้อย่างจริงจัง

ง. องค์กรเอกชน ยังไม่มีความเข้มแข็งในการกำกับดูแล และตรวจสอบกันเอง โดยเฉพาะในระดับปฏิบัติงานการก่อสร้าง ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบของภาคเอกชนในการตรวจตรา กำกับดูแลกันเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคม สาธารณะ และคุณภาพชีวิต

3) ข้อเสนอแนะ

ก. กำหนดให้มีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขสำหรับการก่อสร้างทุกประเภทรวมทั้งการก่อสร้างอาคาร ถนน ทางด่วน ระบบสาธารณูปโภค และระบบขนส่งมวลชน เพื่อป้องกันภยันตรายที่อาจเกิดแก่สุขภาพ ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน บังคับใช้ให้เป็นกฎหมายซึ่งอาจจะอาศัยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 31 ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการกำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และมาตรา 32 ให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดท้องถิ่น เพื่อกำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น และกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับให้ผู้ดำเนินกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพ หรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการ และมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ

ข. โครงการก่อสร้างต่าง ๆ ของรัฐควรต้องจัดเตรียมงบประมาณเผื่อไว้ด้วย สำหรับใช้ในการดำเนินมาตรการควบคุมมลพิษให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขหรือระเบียบและข้อปฏิบัติ และผนวกไว้เป็นเงื่อนไขในสัญญาว่าจ้างผู้รับเหมาก่อสร้าง

ค. สร้างกลไกของรัฐบาลในการควบคุมผ่านระเบียบการพัสดุ และการจัดจ้าง ให้มีขอบข่ายของมาตรการป้องกัน และการขจัดฝุ่นจากการก่อสร้าง ให้สอดคล้องกับสภาพการก่อสร้างแต่ละโครงการ

ง. ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน โดยสมาคมวิชาชีพ ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโดยตรง กำหนดมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อการป้องกันและการขจัดฝุ่น ให้อยู่ในพิกัดที่กำหนด และส่งเสริมให้องค์กรเอกชนมีการควบคุมกำกับดูแลกันเอง โดยรัฐเป็นฝ่ายคอยส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้สัมฤทธิ์ผล

3.2.2 การประสานงานเกี่ยวกับงานก่อสร้างด้านสาธารณูปโภค

1) การดำเนินการ

ก) กำหนดหลัก และวิธีการประสานงานเกี่ยวกับการขุด และจัดซ่อมถนน ระหว่างหน่วยงานสาธารณูปโภคกับกรุงเทพมหานคร ออกตามความในหมวดที่ 4 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานด้านสาธารณูปโภค พ.ศ. 2539 เรื่องวิธีการและขั้นตอนการประสานงานการปฏิบัติงานสาธารณูปโภค ข้อ 22 ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประสานการปฏิบัติงานสาธารณูปโภคและจัดทำข้อตกลงการใช้พื้นที่ใต้ผิวดิน

ข) กรุงเทพมหานคร และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล และสุขาภิบาล ในเขตปริมณฑล รับรู้การก่อสร้างงานสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพียงเฉพาะในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ และโครงการของภาคเอกชนที่ต้องขออนุญาตเท่านั้น จึงไม่มีผู้รับผิดชอบในการประสานงานการก่อสร้าง เพื่อขจัดผลกระทบต่อการจราจร และการเกิดฝุ่น

ค) การดำเนินการจะใช้วิธีการว่าจ้างบริษัทผู้รับเหมาแยกตามโครงการ จะประสานงานเพียงเฉพาะที่เกี่ยวกับงวดงานและงวดเงินที่ผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่จะไม่สนใจเกี่ยวกับมาตรการในการควบคุมและการขจัดฝุ่นจากการก่อสร้าง ในแต่ละหน่วยงาน

2) ปัญหาอุปสรรค

ก) โดยทั่วไปการก่อสร้างงานสาธารณูปโภคจะแยกรับผิดชอบตามหน่วยงานของรัฐหลายหน่วย มักจะได้รับงบประมาณดำเนินการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคไม่พร้อมกัน และมีแผนการดำเนินการไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้การก่อสร้างโครงการต่าง ๆ ต้องมีการเปิดผิวถนนหรือผิวพื้นดินทิ้งไว้เป็นเวลานาน รอจนกว่าการสร้างของทุกระบบจะแล้วเสร็จ จึงจะทำการกลบและทำผิวถนนหรือพื้นดินอย่างถาวรและยังมีอีกมากที่มีการขุดเจาะหลายครั้ง ณ จุดเดียวกันแม้จะกลบเรียบร้อยแล้ว

ข) หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการสาธารณูปโภค ยังไม่ให้ความสำคัญในเรื่องปัญหาฝุ่นและมลภาวะ ดังนั้น จึงขาดการกำกับดูแลตามกระบวนการของการก่อสร้างอย่างรัดกุมและเคร่งครัด เริ่มตั้งแต่การทำโครงการ การออกแบบ การก่อสร้าง และควบคุมงาน รวมไปถึงการตรวจรับงานและการบำรุงรักษา

ค) ยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานการก่อสร้าง สาธารณูปโภค ถึงขั้นตอนการทำงาน และตารางเวลาช่วงที่จะมีผลกระทบต่อปัญหาฝุ่น ยังขาดมาตรการป้องกัน แก้ไข เพื่อขจัดฝุ่นให้หมดไปจากการก่อสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เหล่านี้

3) ข้อเสนอแนะ

ก) หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการสาธารณูปโภค จะต้องให้ความสำคัญของปัญหาฝุ่น จะต้องหามาตรการป้องกันและแก้ไข ตลอดขั้นตอนการก่อสร้าง ด้วยการกำหนดในข้อกำหนดพื้นฐาน (TOR) เอกสารสัญญา (General Condition) รายการประกอบแผน (Specification) เอกสารราคา (Bill of Quantity) ฯลฯ ในระดับที่สามารถตรวจสอบได้

ข. ในระยะสั้น ควรมอบให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณูปโภคต่าง ๆ และเป็นผู้กำหนดแผนงานและแผนการใช้งบประมาณของโครงการก่อสร้างถนนและระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ให้สอดคล้องกันในเรื่องลำดับเวลาการก่อสร้างของระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ และหากจะต้องมีการเปิดผิวถนนหรือผิวพื้นดินทิ้งไว้เป็นเวลานาน ๆ ก็ควรให้ทำการกลบและทำผิวถนนหรือพื้นดินแบบกึ่งถาวรในลักษณะที่จะไม่เกิดฝุ่นกระจายของฝุ่นเมื่อมีรถวิ่งไปมา หรือมีลมพัดผ่าน เช่น การใช้ยางแอสฟัลท์ หรือการฉีดพ่นด้วยสารเคมีที่ลดการฟุ้งกระจายของฝุ่น (Chemical Dust Suppressant)

ค. ในระยะยาว ควรเปลี่ยนระบบสาธารณูปโภคโดยใช้ระบบท่อร่วม หรือ Common Duct ซึ่งจะทำให้สามารถก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคที่รองรับหลาย ๆ อย่างได้ในท่อร่วม โดยกรุงเทพมหานคร เป็นเจ้าของดำเนินการก่อสร้างแล้วให้หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเช่า หรือร่วมลงทุน อีกทั้งการก่อสร้างอาจใช้การเจาะอุโมงค์ที่ไม่ต้องรบกวนต่อการจราจรและการเปิดหน้าดิน

3.2.3 การกำหนดมาตรฐานของถนน ตรอกซอย และทางรถวิ่ง

1) การดำเนินการ

ถนน ตรอกซอย และทางรถวิ่งต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน บางแห่งเป็นถนนราดยางแอสฟัลท์ บางแห่งเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก บางแห่งมีบาทวิถีหรือไหล่ทางซึ่งผิวทางทำด้วยวัสดุถาวร บางแห่งผิวไหล่ทางเป็นดิน (อาจมีหญ้าหรือพืชปกคลุมบ้างหรือไม่มีเลย) ถนนบางแห่ง และทางเข้า/ออกเป็นถนนดินลูกรังหรือหินคลุก ซึ่งมีการฟุ้งกระจายของฝุ่นขึ้นไปในอากาศได้ เมื่อมีกระแสลมพัดแรงหรือรถวิ่งไปมา

2) ปัญหาและอุปสรรค

ยังไม่มีรายละเอียดที่แน่นอนเกี่ยวกับพื้นผิวทางของถนน ตรอกซอย และทางรถวิ่งประเภทต่าง ๆ เช่น

- บาทวิถี และไหล่ทาง
- การคลุมดิน และวัสดุที่ใช้ทำพื้นผิวทาง และไหล่ทาง
- การระบายน้ำ และระบบสาธารณูปโภคอื่น ๆ เช่น โทรศัพท์ ไฟฟ้า และประปา เป็นต้น
- ทางเข้า/ออก และเชื่อมต่อกับทางเอกชน

3) ข้อเสนอแนะ

ก. การเปิดทางเข้า/ออก เขตทางหลวงจะต้องมีการขออนุญาตเชื่อมต่อ

ข. ต้องมีการระบายน้ำออกสู่ท่อระบายสาธารณะ ไม่ให้ระบายออกสู่ถนน

ค. วัสดุรองพื้นถนนและพื้นถนนจะต้องมีมวลละเอียด (Silt Content มีขนาดไม่เกิน 200 mesh) ไม่เกินกว่าร้อยละ 15 โดยน้ำหนัก

ง. กำหนดมาตรฐานในด้าน ระยะ ขนาดและวัสดุ สำหรับถนน ตรอกซอย และทางรถวิ่งประเภทต่าง ๆ

3.2.4 การควบคุมฝุ่นจากการผสมคอนกรีต

1) การดำเนินการ

กรมโรงงานอุตสาหกรรม ได้ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ประกอบกิจการหรือขยายโรงงานคอนกรีตผสมเสร็จ (Ready Mixed Concrete Plant) กำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติสำหรับการป้องกันและควบคุมฝุ่นที่เกิดจากการผสมคอนกรีต ซึ่งสามารถนำมาใช้กับกิจกรรมการผสมคอนกรีตที่ตั้งอยู่ในเขตก่อสร้างได้

2) ปัญหาอุปสรรค

ประกาศของกรมโรงงานอุตสาหกรรมมีผลบังคับใช้กับโรงงานคอนกรีตผสมเสร็จ อย่างไรก็ตามโครงการก่อสร้างบางโครงการจะมีโรงผสมคอนกรีตตั้งอยู่ในพื้นที่ก่อสร้างด้วย เพื่อผสมคอนกรีตให้ภายในโครงการเอง ซึ่งประกาศของกรมโรงงานอุตสาหกรรมไม่มีผลบังคับใช้กับโรงผสมคอนกรีตเหล่านี้

3) ข้อเสนอแนะ

ให้มีการกำหนดระเบียบและข้อปฏิบัติของกรมโรงงานอุตสาหกรรมสำหรับการควบคุมฝุ่นจากการผสมคอนกรีต เป็นเงื่อนไขในสัญญาการรับเหมาก่อสร้างสำหรับโครงการก่อสร้างที่จะมีโรงผสมคอนกรีตตั้งอยู่ในพื้นที่ก่อสร้างด้วย

3.2.5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) ส่งเสริมให้กลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ ด้านการก่อสร้าง เช่น วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย และสมาคมวิศวกรสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์และเทคนิควิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในการควบคุมและป้องกันการเกิดฝุ่นจากกิจกรรมก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพด้านการก่อสร้าง ซึ่งต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับกิจกรรมการก่อสร้างทุกครั้ง โดยที่ไม่ต้องให้มีการใช้กฎหมายมาควบคุมบังคับ

2) จะเข้มงวดกวดขันเป็นพิเศษในการตรวจสอบ/ตรวจจับโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าของโครงการ เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่โครงการของภาคเอกชน มิใช่เข้มงวดแต่เฉพาะโครงการของเอกชนอย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้

3) ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่เจ้าของหรือผู้ที่จะมีโครงการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเรื่องฝุ่น โดยมีการจัดเตรียมงบประมาณไว้เป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณโครงการ เพื่อใช้ในกิจกรรมต่างๆ ในการควบคุมฝุ่นในขณะก่อสร้าง

4) มีการรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกในทุกระดับของการศึกษาในการปฏิบัติงานตระหนักถึงผลกระทบจากมลภาวะเกี่ยวกับฝุ่น และคุณภาพชีวิต ให้มีศูนย์กลางรับร้องเรียน และสามารถติดต่อประสานงานกับองค์กรที่รับผิดชอบเพื่อการจัดและป้องกันได้

3.3 การลดฝุ่นจากกิจกรรมการบรรทุกและขนส่งวัสดุก่อสร้าง

1) การดำเนินการ

ก. กรมควบคุมมลพิษและกรุงเทพมหานคร โดยฝ่ายเทศกิจของสำนักงานเขตต่าง ๆ ได้ดำเนินการร่วมกันในการกวดขันตรวจสอบ/ตรวจจับ และเปรียบเทียบปรับรถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้าง ที่ไม่มีการปกคลุมรถให้มิดชิดด้วยผ้าใบ หรือวัสดุอื่น ๆ เกิดการตกหล่นของสิ่งของลงบนถนน หรือก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่นไปในอากาศ

ข. กรุงเทพมหานคร ดำเนินโครงการเช็นปลอดฝุ่นในพื้นที่ทั้ง 38 เขต โดยรถบรรทุกทุกคันที่วิ่งเข้าไปในเขตนั้น ๆ จะต้องมีการปกคลุมตัวรถให้มิดชิด และต้องทำความสะอาดล้อรถให้ปราศจากดินทราย หากไม่ดำเนินการ จะถูกจับและเปรียบเทียบปรับ

2) ปัญหาอุปสรรค

ก. ปัจจุบันในการดำเนินการตรวจสอบ/ตรวจจับรถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างที่ไม่ได้ปกคลุม จริง ๆ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากรถบรรทุกส่วนมากมักจะวิ่งในเวลากลางคืน ซึ่งไม่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานการตรวจสอบ/ตรวจจับ

ข. บุคลากรในการดำเนินงานยังมีไม่เพียงพอ

3) ข้อเสนอแนะ

ก. ตำรวจจราจรควรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ/ตรวจจับรถบรรทุกที่ไม่มีการปกคลุมให้มิดชิด หรือล้อสกปรกไปด้วยดินทราย

ข. เพิ่มอัตรากำลังของเจ้าหน้าที่เทศกิจให้มากขึ้น

ค. ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่เจ้าของหรือผู้ที่ขับขี่รถให้ทำการปกคลุมรถบรรทุกให้มิดชิด ไม่ให้มีสิ่งของตกหล่นลงบนถนน หรือปลิวฟุ้งกระจายไปในอากาศ

3.4 การลดฝุ่นจากแหล่งกำเนิดอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1) เนื่องจากทั้งโรงไฟฟ้าพระนครใต้และโรงไฟฟ้าพระนครเหนือตั้งอยู่ด้านทิศใต้และทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในแนวทิศทางกระแสลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (ฤดูร้อน) และตะวันออกเฉียงเหนือ (ฤดูหนาว) จะทำให้ฝุ่นที่ระบายออกจากโรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่ง

สามารถถูกพัดพาเข้ามาในกรุงเทพมหานครได้ นอกจากนี้ โรงไฟฟ้าทั้ง 2 แห่ง ยังตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมืองและเป็นแหล่งกำเนิดในภาคอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้น จึงควรที่จะมีการควบคุมการระบายมลพิษที่เข้มงวด โดยการติดตั้งระบบควบคุมมลพิษหรือการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงที่สะอาดและมีมลพิษน้อยที่สุด เช่น ในระยะสั้น ควรใช้น้ำมันเตาที่มีคุณภาพดีกว่าที่ใช้ในปัจจุบัน คือ มีปริมาณยี่เก้า Asphaltene และสารกำมะถันต่ำ และในระยะยาว ควรที่จะพิจารณาเปลี่ยนมาใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิงแทน

2) ส่งเสริมและผลักดันให้โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการต่าง ๆ ออกจากเขตกรุงเทพมหานคร ให้ไปตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ได้จัดไว้ให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม โดยแยกพื้นที่อุตสาหกรรมออกจากพื้นที่ชุมชนและที่พักอาศัย

3) ให้กรมโยธาธิการปรับปรุงแบบมาตรฐานเตาเผาของเมรุเผาศพ จากเดิมที่เป็นเตาเผาที่มีห้องเผาเดี่ยวไปเป็นเตาเผาที่มีห้องเผามากกว่า 1 ห้อง หรือห้องเผาควันและใช้น้ำมันดีเซลหรือก๊าซเป็นเชื้อเพลิงแทนการใช้ฟืนหรือถ่าน

4) ห้ามการเผาวัสดุทุกชนิดในที่กลางแจ้งโดยเด็ดขาดในทุกพื้นที่ โดยภาครัฐจะต้องจัดระบบการให้บริการจัดเก็บและกำจัดวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ เช่น ขยะมูลฝอย เศษวัสดุเหลือใช้จากการเกษตรกรรม เป็นต้น ขึ้นมารองรับ

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. จะพิจารณาศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดทำกฎหมายเฉพาะด้านสำหรับการควบคุมมลพิษทางอากาศ (Air Pollution Control Law) เพื่อให้การควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ สามารถทำได้อย่างมีเอกภาพ และไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินการในทางปฏิบัติ

2. การบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ จะต้องทำอย่างเข้มงวด ต่อเนื่อง ยุติธรรม เท่าเทียมกัน และไม่มีการเลือกปฏิบัติ มิฉะนั้นแล้ว จะไม่สามารถทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในสังคมได้เลย ดังที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งทุกฝ่ายยังขาดความเข้มงวดกวดขันและความต่อเนื่องในการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ และมีการเลือกปฏิบัติ ไม่เท่าเทียมกัน

3. การใช้กฎหมายบังคับ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาเท่านั้น ซึ่งเหมาะที่จะใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในระยะยาว จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกของทุกฝ่ายในสังคมให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้กฎหมายเป็นตัวกำหนดบังคับ

4. การดำเนินการแก้ไขปัญหา ควรดำเนินการในลักษณะที่ให้ประชาชน ภาคเอกชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วม โดยการสร้างแนวร่วมและสร้างให้ทุกฝ่ายเกิดความคิดและความรู้สึกว่าเป็นปัญหาร่วมกันที่จะต้องช่วยกันแก้ไข

5. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในทุกระดับชั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สร้างแนวร่วม และการมีส่วนร่วมในการควบคุมและแก้ไขปัญหา

6. การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีคุณภาพ เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้งานและมาตรการต่าง ๆ ดำเนินไปได้ตามแผนงานและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

7. มาตรการด้านการเงินการคลัง ควรถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือจูงใจอย่างหนึ่งในการสนับสนุนการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เช่น การใช้ความแตกต่างของภาษีอากรต่าง ๆ ได้แก่ ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต หรือภาษีรายได้ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของ Tax Incentive หรือ Tax Penalty หรือ Emission Tax เป็นต้น

8. การส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการประหยัดการใช้พลังงาน และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยลดปัญหามลพิษต่าง ๆ ได้

9. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ รวมทั้งผู้ประกอบการก่อสร้างและขนส่งให้มีการดำเนินงานและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมให้ได้ตามมาตรฐาน ISO 14000

10. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาในเรื่องผลกระทบที่เกิดจากฝุ่นละอองที่มีต่ออาคาร และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและแก้ไขต่อไป

5. บรรณานุกรม

1. **พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535** และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, 2537

2. **พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522** กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม,2537

3. **พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522** กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย

4. **รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร ระบบฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดอากาศเสียในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ. 2535** คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กันยายน 2537

5. **โครงการศึกษาประเมินผลกระทบจากมลพิษทางอากาศต่อสุขภาพอนามัยประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** สมาคมอาชีวเวชศาสตร์ เสนอ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม , เมษายน 2538

6. **มลพิษทางอากาศจากรถยนต์** กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, เมษายน 2538

7. **รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร ระบบฐานข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศและเสียงในประเทศไทย พ.ศ. 2537** คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เสนอ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, มกราคม 2539

8. **รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารแผนปฏิบัติการจัดการมลพิษทางอากาศและเสียงจากยานพาหนะในประเทศไทย** บริษัทแอร์แอนด์เวสท์ เทคโนโลยี จำกัด เสนอ กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, มีนาคม 2539

9. **รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2538** กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม , มิถุนายน 2539

10. **สถานการณ์และการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ปี 2536 – 2537** กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม , มิถุนายน 2539

11. **เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครและชุมชนในประเทศไทย ครั้งที่ 4/2539** กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม , 1 สิงหาคม 2539

12. **Atmospheric Corrosion–Organic Coatings** : Final Report Asean–Japan Cooperation Programme on Materials Science and Technology Thailand Project Volume I, II

แผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร

1. เหตุผล

กรุงเทพมหานครประสบปัญหามลพิษทางอากาศด้านฝุ่นละอองมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี โดยถึงแม้ว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 จนถึง พ.ศ. 2537 จะพบว่ามีแนวโน้มของปัญหาที่ลดลงก็ตาม แต่ก็ยังพบว่าความเข้มข้นสูงสุดของฝุ่นละอองในบรรยากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2537 อยู่ในระดับที่เกินเกณฑ์มาตรฐานของประเทศไทยหลายเท่าตัว คือ ตรวจพบระดับสูงสุดที่บริเวณโปรษณีย์โทรเลขหัวหมาก ถนนรามคำแหง เท่ากับ 1.13 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานของประเทศไทยที่กำหนดไว้เท่ากับ 0.33 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ถึง 3 เท่าตัว โดยพบว่าร้อยละ 40 ของฝุ่นละอองในอากาศเกิดจากของยานพาหนะ ร้อยละ 40 เกิดจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ และที่เหลืออีกร้อยละ 20 มาจากสถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2538 ที่ผ่านมา กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้ตรวจพบว่าปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานครได้กลับทวีความรุนแรงขึ้นอีก กล่าวคือ ได้ตรวจพบความเข้มข้นสูงสุดของฝุ่นละอองในบรรยากาศบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานครที่บริเวณโปรษณีย์โทรเลขสามเสน ถนนพหลโยธิน เท่ากับ 2.18 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานของประเทศไทยถึง 6.5 เท่าตัว โดยคาดว่าปัญหาฝุ่นละอองที่พบว่าเพิ่มขึ้นในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. 2538 น่าจะมีสาเหตุมาจากกิจกรรมการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ที่มีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากมาย เช่น การรื้อถอนและก่อสร้างอาคาร การก่อสร้างถนนและทางพิเศษ และการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ เป็นต้น และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการก่อสร้าง เช่น การกองและขนส่งวัสดุก่อสร้าง เป็นต้น

ปริมาณฝุ่นละอองที่มีอยู่สูงมากในอากาศในกรุงเทพมหานครในขณะนี้ สามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประชาชนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่บริเวณริมถนนสายหลักในกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันนี้ พบว่ากรุงเทพมหานครมีสถิติผู้เจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจสูงมาก และมีอัตราเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีรายงานว่ามีผู้ป่วยด้วยโรคภูมิแพ้ที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนถึง 1 ล้านคน นอกจากผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพอนามัยแล้ว ยังมีผลกระทบทางอ้อมอื่น ๆ เกิดขึ้นด้วย เช่น เกิดความสกปรก ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่เพิ่มมากขึ้น การสูญเสียแรงงานและรายได้จากการขาดงานเนื่องจากจากการเจ็บป่วย และการสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศเนื่องจากเห็นว่ากรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีปัญหามลพิษรุนแรง ไม่เหมาะที่จะมาเที่ยว เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ฝุ่นละอองเป็นปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครที่อยู่ในขั้นวิกฤตและจะต้องได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยจะต้องทำการควบคุมแหล่งกำเนิดฝุ่นละอองต่าง ๆ ที่ได้

กล่าวมาแล้ว ให้ลดปริมาณการระบายฝุ่นละอองออกสู่บรรยากาศให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อลดปริมาณฝุ่นละอองในบรรยากาศให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานซึ่งจะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย

2. หลักการ

แผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร จะเน้นมาตรการที่สามารถปฏิบัติได้ในทันที โดยอาศัยกฎระเบียบและบทบัญญัติภายใต้กฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่มีกำหนดอยู่แล้ว เพื่อบรรเทาปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานครลงมาในระดับหนึ่งโดยเร็ว ภายในระยะเวลา 6-12 เดือน โดยจะประกอบด้วยแนวทางหลัก 3 ประการ ด้วยกันคือ

2.1 การควบคุมโดยตรงที่แหล่งกำเนิดของฝุ่นละออง ให้มีการลดการระบายฝุ่นละอองออกสู่บรรยากาศโดยตรง หรือลดการระบายหรือปล่อยทิ้งสิ่งอื่นใดออกสู่สิ่งแวดล้อมซึ่งจะทำให้เกิดฝุ่นละอองฟุ้งกระจายไปในบรรยากาศในภายหลัง

2.2 การจำกัดฝุ่นละอองหรือสิ่งอื่นใดในสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นต้นเหตุให้เกิดฝุ่นละอองฟุ้งกระจายไปในบรรยากาศ

2.3 การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ความเข้าใจถึงอันตรายของฝุ่นละออง แหล่งกำเนิดของฝุ่นละอองและวิธีการควบคุม แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของแหล่งกำเนิดฝุ่นละอองต่าง ๆ และแก่ประชาชนทั่วไป ให้เกิดความร่วมมือกันในการควบคุมและแก้ไขเพื่อบรรเทาปัญหาฝุ่นละออง

3. รายละเอียดแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร

แผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร แบ่งรายละเอียดออกเป็นแผนย่อย 9 แผน ด้วยกัน (แต่ละแผนย่อยมีรายละเอียดอยู่ในเอกสารแนบ) คือ

3.1 แผนตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน

3.2 แผนตรวจสอบ/ตรวจจับการก่อสร้างอาคาร

3.3 แผนตรวจสอบ/ตรวจจับการก่อสร้างถนนและระบบขนส่งมวลชน

3.4 แผนตรวจจับรถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ

3.5 แผนทำความสะอาดถนน

3.6 การสนับสนุน ขสมก.,บขส. และกรมการขนส่งทางบกในการตรวจวัดควันดำ

3.7 การปรับปรุงมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อควบคุมปัญหาฝุ่นละออง

3.8 แผนรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม

3.9 การให้มีส่วนร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ

แผนย่อยที่ 1: แผนตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน

1. **เป้าหมาย** คู่จอดรถโดยสารประจำทางและถนนสายต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
   - รถโดยสารประจำทางของ ขสมก.
   - รถโดยสารประจำทางร่วมบริการ
   - รถมินิบัส
   - รถโดยสารประจำทางไมโครบัส
   - รถโดยสาร บขส. และรถร่วมบริการ
   - รถโดยสารประจำทางย่านชานเมือง
   - รถบรรทุกและรถยนต์ส่งต่าง ๆ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่
   - รถที่จดทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติรถยนต์

2. **หน่วยปฏิบัติ** หน่วยเฉพาะกิจ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จาก
   - กรมควบคุมมลพิษ
   - กองบังคับการตำรวจจราจร กรมตำรวจ
   - กรมการขนส่งทางบก

   ปฏิบัติการตามแนวทางปฏิบัติร่วมการตรวจสอบ/ตรวจจับรถที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน (เอกสารแนบ)

3. **เวลาปฏิบัติ** ทุกวัน เว้นวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 09:30-15:30 น. เป็นเวลา 6 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539

4. **วิธีการปฏิบัติ**
   (4.1) ประชาสัมพันธ์และแจ้งให้ทราบถึงการเข้มงวดตรวจสอบ/ตรวจจับ
   (4.2) กรมควบคุมมลพิษ ทำแผนการตรวจสอบ/ตรวจจับประจำเดือน
   (4.3) ตั้งด่านบริเวณหน้าคู่จอดรถโดยสารประจำทางและทำการตรวจสอบควันดำรถโดยสารประจำทางที่กำลังเดินทางกลับเข้าคู่
   (4.4) ตั้งด่านตรวจจับรถบรรทุกและรถยนต์ส่งประเภทต่าง ๆ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่บนถนนสายต่าง ๆ
   (4.5) ตรวจสอบและตักเตือนในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539 เป็นเวลา 1 เดือน
   (4.6) เปรียบเทียบปรับรถตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกที่มีมลพิษเกินมาตรฐาน (โทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท) ในอัตรา 5,000 บาท ส่วนรถที่จดทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติรถยนต์ ปรับในอัตรา 1,000 บาท ตามพระราชบัญญัติการจราจรทางบก

(4.7) ออกคำสั่งห้ามใช้รถและทำเครื่องหมายห้ามใช้รถไว้ที่กระจกบังลมด้านหน้าจนกว่าจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรฐาน

(4.8) ยกเลิกคำสั่งห้ามใช้รถและเอาเครื่องหมายห้ามใช้รถออก เมื่อตรวจสอบแล้วพบว่ารถมีควันดำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

(4.9) ทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครและชุมชนในประเทศไทยเป็นประจำทุกเดือน

แผนย่อยที่ 2: แผนตรวจสอบ/ตรวจจับการก่อสร้างอาคาร

1. **เป้าหมาย**

- การก่อสร้างอาคารตั้งแต่ 8 ชั้นขึ้นไป (กรุงเทพมหานคร ได้ออกใบอนุญาตเพื่อก่อสร้างอาคารในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ถึง พ.ศ. 2538 จำนวน 3,509 ราย เฉพาะในปี พ.ศ. 2538 มีจำนวนคำขออนุญาต 669 ราย) และอาคารขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 1,000 ตารางเมตรขึ้นไป
- การก่อสร้างอาคารต่ำกว่า 8 ชั้นลงมา

2. **หน่วยปฏิบัติ** หน่วยเฉพาะกิจ เขตละ 1 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จาก
   - ฝ่ายโยธา (หัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจ)
   - ฝ่ายเทศกิจ
   - ฝ่ายรักษาความสะอาด

3. **เวลาปฏิบัติ** ทุก 2 วัน เว้นวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 09:30-15:30 น. เป็นเวลา 6 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539

4. **วิธีการปฏิบัติ**

4.1 ประชาสัมพันธ์และแจ้งให้ทราบกันถึงการเข้มงวดตรวจสอบ/ตรวจจับ

4.2 เขตต่าง ๆ ทำแผนการตรวจสอบ/ตรวจจับประจำเดือน

4.3 ตรวจสอบและตักเตือนในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539 เป็นเวลา 1 เดือน

4.4 ตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อกำหนดใน ประกาศกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2534 เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดแก่สุขภาพ ชีวิตร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน โดยทำการเปรียบเทียบปรับผู้ฝ่าฝืน ไม่เกิน 60,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือนหรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกิน 10,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง และระงับการก่อสร้างหากไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ภายใน 30 วัน ทั้งนี้ ในเบื้องต้นจะเน้นการตรวจจับอาคารที่มีความสูงมากกว่า 8 ชั้นขึ้นไป (เกิน 23 เมตร) รวมถึงอาคารขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ตั้งแต่ 1,000 ตารางเมตรขึ้นไป ส่วนการก่อสร้างอาคารทั่วไป คือ อาคารที่ต่ำกว่า 8 ชั้นลงมา (ไม่เกิน 10 เมตร) มีประกาศกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2534 ควบคุมในเรื่องการออกใบอนุญาต เพื่อก่อสร้างอาคารรายละเอียดที่ต้องทำการตรวจสอบ ได้แก่

(1) รั้วทึบชั่วคราวสูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร ปิดกั้นตามแนวเขตที่ติดต่อกับที่สาธารณะ หรือที่ดินต่างเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือถนนหรือทางจราจรอื่น ๆ

(2) มีวัสดุปิดกั้นตัวอาคาร ตลอดแนวด้านข้าง และความสูงของอาคารที่กำลังก่อสร้าง

(3) มีปล่องชั่วคราวสำหรับทิ้งของและวัสดุต่าง ๆ จากที่สูง

(4) ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการกองวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ และไม่รุกล้ำ หรือปล่อยให้ออกมาในที่สาธารณะ หรือที่ดินข้างเคียง หรือที่ดินต่างเจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือถนนหรือทางจราจรอื่น ๆ

4.5 ตรวจสอบการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยรอบเขตพื้นที่ก่อสร้างตาม ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ทำการเปรียบเทียบปรับไม่เกิน 2,000 บาท และสั่งให้ดำเนินการเก็บกวาด และทำความสะอาดให้เรียบร้อยภายใน 4 ชั่วโมง หากไม่ ดำนินการให้เปรียบเทียบปรับต่อไปทุกวัน และให้ฝ่ายรักษาความสะอาดการเก็บกวาดและทำความสะอาด โดยผู้ดำเนินการก่อสร้างเป็นผู้ออกค่าการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมด รายละเอียดที่ต้องทำการตรวจสอบข้อได้แก่

(1) รถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ที่เข้าออกพื้นที่ก่อสร้าง ต้องจัดให้มีการป้องกันวัสดุตกหล่นหรือรั่วไหลลงบนถนน และต้องจัดให้มีที่ล้างทำความสะอาดล้อก่อนออกนอกพื้นที่ก่อสร้าง

(2) ต้องจัดให้มีทางระบายและที่กักเก็บน้ำทิ้งในพื้นที่ก่อสร้าง เพื่อกักเก็บน้ำทิ้งไม่ให้รั่วไหลลงบนถนน

(3)บริเวณโดยรอบพื้นที่ก่อสร้าง โดยเฉพาะถนนหน้าพื้นที่ก่อสร้างบริเวณทางเข้าออก ไม่มีกรวด หิน ดิน เลน ทราย หรือเศษวัสดุก่อสร้าง ตกหล่นและตกค้างอยู่บนถนนทำให้ถนนสกปรก เปรอะเปื้อน

4.6 ทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครและชุมชนในประเทศไทยเป็นประจำทุกเดือน โดยจัดส่งให้กรมควบคุมมลพิษภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดมา

5. <u>ลำดับความสำคัญของพื้นที่</u> (เรียบลำดับตามจำนวนคำขออนุญาตก่อสร้างอาคารตั้งแต่ 8 ชั้นขึ้นไป ในปี พ.ศ. 2538)

1. เขตบางกะปิ (72 ราย)
2. เขตจตุจักร (47 ราย)
3. เขตคลองเตย (44 ราย)
4. เขตประเวศ (37 ราย)
8. เขตสาธร (27 ราย)
9. เขตพญาไท (27 ราย)
10. เขตพระโขนง (26 ราย)
11. เขตปทุมวัน (26 ราย)

5. เขตห้วยขวาง (36 ราย)
6. เขตสวนหลวง (31 ราย)
7. เขตยานนาวา (27 ราย)
12. เขตบางรัก (25 ราย)
13. เขตภาษีเจริญ (28 ราย)
14. เขตอื่น ๆ ที่เหลือ 25 เขต

(รวม 216 ราย เขตละไม่เกิน 21 ราย)

แผนย่อยที่ 3: แผนตรวจสอบ/ตรวจจับการก่อสร้างถนน และระบบขนส่งมวลชน

1. **เป้าหมาย** - การก่อสร้างถนนตั้งแต่ 4 ช่องทางขึ้นไป ทางด่วนพิเศษ ทางยกระดับ ระบบขนส่งมวลชน กรุงเทพ (ธนายง) ระบบรถไฟยกระดับ (โฮปเวลล์) และการก่อสร้างอื่น ๆ

2. **หน่วยปฏิบัติ** หน่วยเฉพาะกิจ เขตละ 1 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จาก
   - ฝ่ายโยธา (หัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจ)
   - ฝ่ายเทศกิจ
   - ฝ่ายรักษาความสะอาด

3. **เวลาปฏิบัติ** ทุก 2 วัน เว้นวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 09:30-15:30 นาฬิกา เป็นเวลา 6 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539

4. **วิธีการปฏิบัติ**
   4.1 ประชาสัมพันธ์และแจ้งให้ทราบกันถึงการเข้มงวดตรวจสอบ/ตรวจจับ
   4.2 เขตต่าง ๆ ทำแผนการตรวจสอบ/ตรวจจับประจำเดือน
   4.3 ตรวจสอบและตักเตือนในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539 เป็นเวลา 1 เดือน
   4.4 ตรวจสอบการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยรอบเขตพื้นที่ก่อสร้าง ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2523 ทำการเปรียบเทียบปรับไม่เกิน 2,000 บาท และสั่งให้ดำเนินการเก็บกวาดและทำความสะอาดให้เรียบร้อยภายใน 24 ชั่วโมง หากไม่ดำเนินการก็ให้เปรียบเทียบปรับต่อไปทุกวัน และอาจพิจารณาระงับการก่อสร้างชั่วคราวและให้ฝ่ายรักษาความสะอาดมาทำการเก็บกวาดและทำความสะอาด โดยผู้ดำเนินการก่อสร้างเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมด รายละเอียดที่ต้องทำการตรวจสอบ ได้แก่
      (1) รถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ที่เข้าออกพื้นที่ก่อสร้างต้องจัดให้มีการป้องกันวัสดุตกหล่นหรือรั่วไหลลงบนถนน และต้องจัดให้มีที่ล้างทำความสะอาดล้อก่อนออกนอกพื้นที่ก่อสร้าง
      (2) ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการกรองวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ และไม่รุกล้ำหรือปล่อยให้ออกมาในที่สาธารณะ หรือที่ดินข้างเคียง หรือที่ดินต่างเจ้าของหรือผู้ครอบครอง หรือถนนหรือทางจราจรอื่น ๆ

(3) ต้องจัดให้มีทางระบายและที่กักเก็บน้ำทิ้งในพื้นที่ก่อสร้างเพื่อกักเก็บน้ำทิ้งไม่ให้รั่วไหลลงบนถนน

(4) บริเวณโดยรอบพื้นที่ก่อสร้าง โดยเฉพาะถนนหน้าพื้นที่ก่อสร้าง บริเวณทางเข้าออก ไม่มีกรวด หิน ดิน เลน ทราบ หรือเศษวัสดุก่อสร้างตกหล่นและตกค้างอยู่บนถนนทำให้ถนนสกปรกเปรอะเปื้อน

4.6 ทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครและชุมชนในประเทศไทยเป็นประจำทุกเดือน โดยจัดส่งให้กรมควบคุมมลพิษภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดมา

แผนย่อยที่ 4: แผนตรวจจับรถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ

1. **เป้าหมาย** รถบรรทุกขนส่งวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ (โดยเฉพาะ กรวด หิน ดิน ทราย และปูน)

2. **หน่วยปฏิบัติ** หน่วยเฉพาะกิจ เขตละ 1 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จาก
   - ฝ่ายเทศกิจ (หัวหน้าหน่วยเฉพาะกิจ)
   - ฝ่ายรักษาความสะอาด
   - กองบังคับการตำรวจจราจร กรมตำรวจ
   - สถานีตำรวจนครบาล

3. **เวลาปฏิบัติ** ทุก 2 วัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ ตั้งแต่เวลา 10:00-16:00 นาฬิกา และ 21:00-03:00 นาฬิกา เป็นเวลา 6 เดือน โดยเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539

4. **วิธีการปฏิบัติ**
   (4.1) ประชาสัมพันธ์และแจ้งให้ทราบกันถึงการเข้มงวดตรวจสอบ/ตรวจจับ
   (4.2) เขตต่าง ๆ ทำแผนการตรวจสอบ/ตรวจจับประจำเดือน
   (4.3) ตั้งด่านในบริเวณที่เป็นเส้นทางเข้า-ออกกรุงเทพมหานครเป็นประจำของรถบรรทุก ได้แก่

o ถนนพระรามที่2	o ถนนเพชรเกษม
o ถนนปิ่นเกล้า-นครไชยศรี	o ถนนรัชดา-ท่าพระ
o ถนนบางนา-ตราด	o ถนนพหลโยธิน
o ถนนพระรามที่ 3	o ถนนสุวินทวงศ์
o ถนนเอกชัย	o ถนนศรีนครินทร์
o ถนนงามวงศ์วาน	o ถนนลำลูกกา
o ถนนติวานนท์	o ถนนสุขุมวิท
o ถนนฉลองกรุง	o ถนนรามอินทรา
o ถนนจรัสสนิทวงศ์	o ถนนราษฎร์บูรณะ
o ถนนเทพารักษ์	oถนนพุทธมณฑลสายต่าง ๆ
o ถนนวิภาวดีรังสิต	o ถนนบรมราชชนนี
o ถนนวงแหวน-บางขุนเทียน	o ถนนวงแหวน-ตลิ่งชัน
o ถนนอุดมสุข	o ถนนนิมิตรใหม่
o ถนนกรุงธนบุรี	oถนนบรมราชชนนี-ตลิ่งชัน
o ถนนบรมราชชนนี-ศาลาแดง	o ด่วนดาวคะนอง
o ด่วนประชาชื่น	o ต่างระดับรัชวิภา

(4.4) ตรวจสอบและตักเตือนในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2539 เป็นเวลา 1 เดือน

(4.5) เปรียบเทียบปรับรถบรรทุกที่ไม่ได้จัดให้มีการป้องกันการตกหล่นหรือรั่วไหลลงบนถนน ของกรวด หิน ดิน เลน ปูน หรือทราย ที่บรรทุกอยู่ หรือล้อรถสกปรกเปรอะเปื้อนด้วยดิน เลน หรือทราย ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยปรับในอัตรา 1,000 บาท (ระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท) สิ่งที่จะต้องตรวจสอบได้แก่

(1) มีหรือไม่มีผ้าใบ/วัสดุ คลุมดิน ปูน ทราย หรือวัสดุที่บรรทุก

(2) ล้อและตัวรถ เปรอะเปื้อนสกปรก

(3) ฝากั้นหรือตัวถังรถบรรทุกรั่วไหล เป็นเหตุให้ดิน หิน ปูน ทรายรั่วไหลออกมา

(4.6) เปรียบเทียบปรับรถบรรทุกที่ทำสิ่งของที่บรรทุกตกหล่น รั่วไหล ปลิวฟุ้งกระจายลงบนถนน ตาม พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 โดยปรับในอัตรา 3,000 บาท (ระวางโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท) โดยให้ยึดรถนั้นไว้ที่สถานีตำรวจ หรือที่ทำการเขตจนกว่าจะชำระค่าปรับและสั่ง ให้ดำเนินการเก็บกวาด และทำความสะอาดให้เรียบร้อยภายใน 24 ชั่วโมง หากไม่ดำเนินการ ก็ให้ฝ่ายรักษาความสะอาดมาทำการเก็บกวาดและทำความสะอาดโดยเจ้าของ หรือผู้ครอบครองรถเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมด

(4.7) ทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานทุกเดือน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในกรุงเทพมหานครและชุมชนในประเทศไทยเป็นประจำทุกเดือน โดยจัดส่งให้กรมควบคุมมลพิษภายในวันที่ 10 ของเดือนถัดมา

แผนย่อยที่ 5: แผนทำความสะอาดถนน

1. เป้าหมาย
   - ถนนขนาดความกว้างตั้งแต่ 4 ช่องทางขึ้นไป (ทำความสะอาดโดยใช้รถล้าง กวาด และดูดสิ่งสกปรก หรือใช้คนกวาดในกรณีที่ไม่มีรถล้าง กวาด และดูดสิ่งสกปรก หรือมีไม่เพียงพอ)
   - ถนนขนาดความกว้างน้อยกว่า 4 ช่องทาง และถนนซอย (ทำความสะอาดโดยใช้คนกวาด)

2. หน่วยปฏิบัติ
   - ฝ่ายรักษาความสะอาดของเขตต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร
   - เทศบาลและสุขาภิบาลของจังหวัดปริมณฑล โดยกระทรวงมหาดไทย

3. เวลาปฏิบัติ
   (4.1) เขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร เทศบาลและสุขาภิบาลของจังหวัดปริมณฑลทำแผนการทำความสะอาดถนนสายต่าง ๆ ประจำเดือน
   (4.2) สำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ประชาสัมพันธ์และติดป้ายบริเวณถนนสายที่จะทำความสะอาดในแต่ละวัน เพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้าทั่วกัน
   (4.3) ทำความสะอาดถนนโดยใช้รถล้าง กวาด และดูดสิ่งสกปรก ในถนนที่มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 4 ช่องทาง หากไม่มีรถ ล้าง กวาด และดูดฝุ่น หรือมีไม่เพียงพอ ให้ทำความสะอาดโดยใช้คนกวาด
   (4.4) ทำความสะอาดถนนโดยใช้คนกวาด ในถนนที่มีขนาดความกว้างน้อยกว่า 4 ช่องทางและถนนซอย

5. การสนับสนุน
   (5.1) การจ้างลูกจ้างชั่วคราว สำหรับพนักงานขับรถ ล้าง กวาด และดูดสิ่งสกปรก และพนักงานกวาดถนน ให้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อม
   (5.2) การสนับสนุนในระยะยาว
   (1) แผนปฏิบัติการเขตควบคุมมลพิษจังหวัดปริมณฑล ได้รับงบประมาณเพื่อทำการจัดซื้อรถล้าง กวาด และดูดสิ่งสกปรก ดังนี้

สมุทรปราการ	2 คัน ปี พ.ศ. 2539
นนทบุรี	4 คัน ปี พ.ศ. 2539
นครปฐม	1 คัน ปี พ.ศ. 2539
	1 คัน ปี พ.ศ. 2541

   (2) ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อม ในการจัดซื้อรถล้าง กวาด และดูดสิ่งสกปรก ให้เขตต่าง ๆ ที่มีประมาณ 10 คัน และให้แก่เทศบาลจังหวัดปทุมธานี และสมุทรสาคร ประมาณ 2 คัน (รวมประมาณ 12 คัน เป็นเงินงบประมาณ 96 ล้านบาท)

แผนย่อยที่ 6: การสนับสนุน ขสมก., บขส. และกรมการขนส่งทางบก ในการตรวจวัดควันดำ

1. **เป้าหมาย** - ให้อู่รถโดยสารประจำทางของ ขสมก. จำนวน 33 อู่ ท่ารถ บขส. จำนวน 3 ท่า และกรมการขนส่งทางบก สามารถตรวจสอบควันดำของรถโดยสารประจำทาง ในแต่ละอู่ได้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ได้ตามมาตรฐานควันดำ

2. **หน่วยปฏิบัติ** - องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ
   - บริษัทขนส่ง จำกัด
   - กรมการขนส่งทางบก

3. **เวลาปฏิบัติ** ระยะเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2539

4. **วิธีการปฏิบัติ** ทำการจัดซื้อเครื่องมือวัดควันดำ ให้ประจำอู่รถโดยสารประจำทางของขสมก. จำนวน 33 อู่ อู่ละ 1 เครื่อง ท่ารถบขส. จำนวน 3 ท่า ท่าละ 1 เครื่อง และ กรมการขนส่งทางบก จำนวน 5 เครื่อง (รวมทั้งสิ้น 41 เครื่อง) โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนเงิน 8,200,000 บาท

แผนย่อยที่ 7: การปรับปรุงมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อควบคุมฝุ่นละออง

1. **เป้าหมาย** - ปรับปรุงมาตรฐานการก่อสร้างเพื่อควบคุมฝุ่นละออง

2. **หน่วยปฏิบัติ** - หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ รวมทั้งสำนักงบประมาณ
   - หน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตให้ดำเนินการก่อสร้าง
   - หน่วยงานด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น

3. **เวลาปฏิบัติ** ทันทีและต่อเนื่องตลอดไป

4. **วิธีการปฏิบัติ**
   (4.1) ให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งที่มีโครงการก่อสร้าง ผนวกเงื่อนไขการควบคุมฝุ่นละอองไว้ในการประมูลการก่อสร้าง และกำหนดเป็นเงื่อนไขในสัญญาก่อสร้างด้วย
   (4.2) ในกรณีที่เป็นโครงการของเอกชน ให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจในการออกใบอนุญาตให้ดำเนินการก่อสร้าง ถือเป็นนโยบายให้มีข้อกำหนดในการควบคุมฝุ่นละอองเป็นเงื่อนไขในการอนุญาตให้ดำเนินการก่อสร้าง
   (4.3) ให้เร่งรัดการก่อสร้างทุกโครงการให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด
   (4.4) ให้ปรับปรุงไหล่ทางของถนนสายต่าง ๆ ให้ทำด้วยวัสดุถาวร เช่น ยางแอสฟัลท์ หรือคอนกรีตเสริมเหล็ก โดยในระยะสั้นนี้ ให้ใช้คันหินกั้นบริเวณขอบถนนกับไหล่ทาง เพื่อไม่ให้รถลงไปวิ่งบนไหลถนน
   (4.5) การก่อสร้างถนนต่าง ๆ ต่อไปทั้งหมด ให้ปูผิวไหล่ทางด้วยวัสดุถาวร เช่น ยางแอสฟัลท์ หรือคอนกรีตเสริมเหล็ก
   (4.6) ให้มีการจัดทำทางเบี่ยง (ถ้าสามารถทำได้) โดยลาดยางแอสฟัลท์ เพื่อไม่ให้รถลงไปวิ่งบนถนนที่ยังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง
   (4.7) ทางเลือกในการประสานงานการดำเนินงานด้านสาธารณูปโภค ในการก่อสร้างถนนและระบบขนส่งมวลชนต่าง ๆ
      (1) ให้ปรับผิวถนนด้วยวัสดุกึ่งถาวรเป็นการชั่วคราว เช่น ยางแอสฟัลท์ ในขณะที่ยังรอการติดตั้งหรือย้ายระบบสาธารณูปโภคต่าง ๆ
      (2) ให้หน่วยงานด้านสาธารณูปโภคทั้งหมดมอบงบประมาณและอำนาจให้แก่เจ้าของโครงการในการติดตั้งระบบสาธารณูปโภคไปพร้อมกับการสร้างถนน
      (3) ให้ทำการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคต่างๆ โดยการใช้ท่อร่วม (Common Duct)
   (4.8) ให้สำนักงบประมาณ พิจารณาปรับราคากลางของการสร้าง/ปรับปรุงถนนในชุมชน

แผนย่อยที่ 8: แผนรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วม

1. **เป้าหมาย** - ประชาชนผู้ใช้รถยนต์ประเภทต่าง ๆ ที่มาเติมน้ำมันที่สถานีบริการน้ำมัน

2. **หน่วยปฏิบัติ** - กรมควบคุมมลพิษ
   - กรมอาชีวศึกษา
   - สถานีบริการน้ำมันต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ประมาณ 400 แห่ง
   - บริษัทผู้ค้าน้ำมันต่าง ๆ

3. **เวลาปฏิบัติ** ระยะเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2539

4. **วิธีการปฏิบัติ** (4.1) ประชุมบริษัทผู้ค้าน้ำมันต่าง ๆ เพื่อขอความสนับสนุนด้านงบประมาณและความร่วมมือในการใช้เครือข่ายสถานีบริการน้ำมันของแต่ละบริษัทในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์การแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานคร
   (4.2) กรมควบคุมมลพิษ จัดอบรมเจ้าของสถานีบริการน้ำมันเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางอากาศและฝุ่นละอองในกรุงเทพมหานครที่เกิดจากรถยนต์ประเภทต่าง ๆ วิธีการป้องกัน ควบคุม และแก้ไข และขอความร่วมมือในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความรู้ และสื่อต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนที่นำรถมาเติมน้ำมันจากสถานีบริการน้ำมันโดยจัดอบรม 8 ครั้ง แต่ละครั้งมีสถานีบริการน้ำมันเข้ารับการอบรมประมาณ 50 แห่ง
   (4.3) จัดทำสื่อต่าง ๆ ที่จะนำไปเผยแพร่ที่สถานีบริการน้ำมันต่าง ๆ
   (4.4) กรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับกรมอาชีวศึกษา จัดอบรมช่างเทคนิคของอู่บริการซ่อมเครื่องยนต์ ให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับแต่งเครื่องยนต์ให้ลดมลพิษ มีไอเสียได้มาตรฐาน โดยอบรม 13 ครั้ง ผู้เข้ารับการอบรม ประมาณ 500 คน

5. **การสนับสนุน** งบประมาณ 10 ล้านบาท สำหรับการจัดทำสื่อเผยแพร่ต่าง ๆ และค่าเช่าเวลาโฆษณาในสื่อต่าง ๆ โดยขอรับการสนับสนุนจากบริษัทผู้ค้าน้ำมันต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และเงินสมทบจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

แผนย่อยที่ 9: การให้มีส่วนร่วมจากฝ่ายต่าง ๆ

1. **เป้าหมาย** - บริษัทผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างต่าง ๆ
   - บริษัทผู้ประกอบการขนส่งต่าง ๆ
   - บริษัทผู้ประกอบการรถโดยสารประจำทางต่าง ๆ รวมทั้ง ขสมก.
   - ประชาชนทั่วไป

2. **หน่วยปฏิบัติ**
   - กรมควบคุมมลพิษ
   - เขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร
   - กรมการขนส่งทางบก
   - กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
   - กรมอนามัย
   - องค์กรเอกชน

3. **เวลาปฏิบัติ** ระยะเวลา 6 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2539

4. **วิธีการปฏิบัติ** (4.1) จัดประชุมบริษัทผู้ประกอบการรับเหมาก่อสร้างต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการควบคุมฝุ่นละอองจากกิจกรรมการก่อสร้างต่าง ๆ ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบข้อกำหนดที่มีอยู่ในปัจจุบัน และขอความร่วมมือในมาตรการต่าง ๆ ที่ยังไม่มีกำหนดไว้ในกฎระเบียบ ได้แก่
      (1) พื้นผิวทางเข้าออกบริเวณก่อสร้าง ให้ทำด้วยวัสดุถาวร เช่น ยางแอสฟัลท์ หรือคอนกรีตเสริมเหล็ก
      (2) ทำความสะอาดรถบรรทุกและล้อรถ ก่อนออกสู่ถนน
      (3) เก็บกวาดและทำความสะอาดพื้นที่โดยรอบบริเวณก่อสร้างทุกวัน
      (4) ให้นำร่างระเบียบและข้อปฏิบัติในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ ที่กรมควบคุมมลพิษจัดทำขึ้นไปปฏิบัติเป็นการชั่วคราว

   (4.2) จัดประชุมบริษัทผู้ประกอบการขนส่งต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการควบคุมฝุ่นละอองจากกิจกรรมการขนส่งต่าง ๆ
      (1) ให้ดำเนินการตรวจสอบและทำการบำรุงรักษาเครื่องยนต์ของรถบรรทุกให้สมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาและมีควันดำไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน
      (2) จัดให้มีสิ่งปกคลุมหรือมีการป้องกันไม่ให้เกิดการตกหล่นของวัสดุต่าง ๆ ที่บรรทุกอยู่บนถนน

(3) ทำการล้างสิ่งสกปรกและทำความสะอาดล้อรถ ก่อนนำรถมาใช้บนถนนทุกครั้ง

(4.3) จัดประชุมบริษัทผู้ประกอบการรถโดยสารประจำทาง รวมทั้ง ขสมก.

(1) ขอความร่วมมือให้ดำเนินการตรวจสอบ และทำการบำรุงรักษาเครื่องยนต์ของรถโดยสารประจำทางให้สมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาและมีควันดำไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน

(2) ประกาศเกียรติคุณให้กับเขตการเดินรถโดยสารประจำทางของ ขสมก. และบริษัทผู้ประกอบการรถโดยสารประจำทางต่าง ๆ ที่มีรถอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานควันดำในสัดส่วนที่สูงที่สุดในแต่ละเดือน

(4.4) สร้างระ บบ Hot Line รับแจ้งเหตุและแหล่งกำเนิดฝุ่น โดยมีผู้ร่วมเครือข่าย ได้แก่ กรมควบคุมมลพิษ, จส. 100 , สถานีวิทยุ Green Wave, สถานีวิทยุ 101 และอื่น ๆ เพื่อรับแจ้งรถควันดำ รถบรรทุกที่ทำสิ่งของโดยเฉพาะกรวด หิน ดิน เลน ทราย และปูน ตกหล่น และทำความสกปรกให้กับถนน การก่อสร้างต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดการฟุ้งกระจายของฝุ่นละออง และทำความสกปรกให้กับถนน โดยดำเนินการแจ้งผู้รับผิดชอบต่อไป คือ

(1) แจ้งให้กรมการขนส่งทางบก ทำการเรียกรถควันดำที่ถูกแจ้งดังกล่าวมารับการตรวจสอบที่กรมการขนส่งทางบก และดำเนินการตามกฎหมาย ต่อไป

(2) แจ้งเขตของกรุงเทพมหานครที่การก่อสร้างที่ถูกแจ้งตั้งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบไปทำการตรวจสอบและดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

(4.5) จัดทำโปสเตอร์ขนาดใหญ่ (Cut out) เพื่อนำไปติดในบริเวณที่เป็นแหล่งชุมชนต่าง ๆ หรือสถานที่สาธารณะ รวมทั้งอาคารที่ทำการทั้งภาครัฐและเอกชน

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
1. พระราชบัญญัติจราจร ทางบก พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535	- กรมตำรวจ	มาตรา 10 ทวิ - ห้ามมิให้ผู้ใดนำรถที่เครื่องยนต์ก่อให้เกิด ก๊าซ ฝุ่นควัน ละอองเคมี หรือเสียงเกินเกณฑ์ที่อธิบดีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษามาใช้ในทางเดินรถ มาตรา 143 ทวิ - เจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ตรวจการ มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับรถหยุดรถ เพื่อทำการตรวจสอบในเมื่อรถนั้นมีสภาพไม่ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 10 ทวิและมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้ระงับการใช้รถนั้นเป็นการชั่วคราว และให้เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซ่อมหรือแก้ไขรถให้ถูกต้อง มาตรา 144 - เมื่อเจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ได้ซ่อมหรือแก้ไขรถถูกต้องตามคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการซึ่งสั่งตาม มาตรา 143 ทวิ แล้ว ให้นำรถไปให้เจ้าพนักงานจราจร หรือผู้ที่อธิบดีแต่งตั้งให้มีอำนาจตรวจรถตรวจรับรอง เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่จะนำรถออกใช้ในทางได้เมื่อได้รับตรวจรับรอง	มาตรา 152 - ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 10 ทวิ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาทถ้วน มาตรา 156 - ผู้ใดนำรถที่เจ้าพนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ตรวจการได้สั่งให้เจ้าของรถหรือผู้ขับขี่ซ่อม หรือแก้ไขตาม มาตรา 143 ทวิ ไปใช้งานโดยยังมิได้รับไปตรวจรับตาม มาตรา 144 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท และปรับรายวันอีกวันละ 500 บาท จนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
2. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2514	- กรมตำรวจ	ข้อ 1 - ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้ในทางหรือแม่น้ำลำคลอง ซึ่งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเรือกลที่มีควันอันเป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียอนามัยแก่ประชาชน หรือมีระดับเสียงอันเป็นการเดือนร้อนรำคาญแก่ประชาชนตามที่กำหนดไว้ในประกาศของเจ้าหน้างานจราจร หรืออธิบดีกรมเจ้าท่า ซึ่งได้ประกาศตามข้อ 2 ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ยินยอมให้ใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเรือกลตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าผู้ขับรถหรือนายท้ายเรือดังกล่าวเป็นผู้ครอบครองซึ่งใช้รถหรือเรือนั้น ข้อ 2 - ให้เจ้าพนักงานจราจรโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และอธิบดีกรมเจ้าท่าโดยอนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเครื่องวัดควันและลักษณะควันที่เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียอนามัยแก่ประชาชน และเครื่องวัดเสียงและระดับเสียงอันเป็นการเดือนร้อนรำคาญแก่ประชาชนแล้วแต่กรณี	ข้อ 3 - ผู้ใดฝ่าฝืน ข้อ 1 ต้องระวางโทษปรับ 500 บาท สำหรับรถยนต์ 200 บาท สำหรับเรือกล หรือ 100 สำหรับรถจักรยานยนต์ และให้เจ้าพนักงานจราจรหรืออธิบดีกรมเจ้าท่าหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมเจ้าท่ามอบหมายสั่งยึดหรือห้ามใช้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเรือกลนั้นแล้วแต่กรณี จนกว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองจะได้แก้ไขรถหรือเรือดังกล่าวมิให้มีควันหรือระดับเสียงตามประกาศ ข้อ 2 และเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งห้ามได้มีหนังสืออนุญาตให้นำไปใช้ในทางหรือแม่น้ำลำคลองได้ และให้เจ้าพนักงานดังกล่าวมีอำนาจกำหนดมาตรการควบคุมรถหรือเรือที่ถูกห้ามใช้ด้วย ข้อ 4 - ผู้ใดนำรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือเรือกลที่เจ้าพนักงานตาม ข้อ 2 ได้สั่งห้ามใช้ตาม ข้อ 3 ไปใช้ในทางหรือแม่น้ำลำคลองโดยไม่มีหนังสืออนุญาต ต้องระวางโทษปรับ 2,000 บาท
3. พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511	- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	มาตรา 15 - เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม อาจกำหนดแก้ไขและยกเลิกมาตรฐานสำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใด ๆ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
4. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535	- กรมการขนส่งทางบก	มาตรา 71 - รถที่ใช้ในการขนส่งต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มีเครื่องอุปกรณ์และส่วนควบถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง กับได้จดทะเบียนตาม มาตรา 73 และเสียภาษีตาม มาตรา 85 แล้ว มาตรา 72 - รถที่จะนำมาจดทะเบียนและเสียภาษี ต้องผ่านการตรวจสภาพรถจากพนักงานตรวจสภาพ หรือจากสถานตรวจสภาพที่ได้รับอนุญาตตาม มาตรา 74 เว้นแต่รถประเภท หรือชนิดใดที่สมควรได้รับการยกเว้นการตรวจสภาพเป็นครั้งคราวให้กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 74 - ผู้ใดประสงค์จะจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถ เพื่อรับรองสภาพรถตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน ใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจรถให้มีอายุ 3 ปี นับแต่วันที่ออกใบอนุญาต	มาตรา 148 - ผู้ใดใช้รถโดยไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 71 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท มาตรา 126 - ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 157 - ผู้ใดรับอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถโดยทุจริต หรือจงใจออกใบรับรองตรวจสภาพรถ โดยไม่ตรงตามความเป็นจริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 40,000 บาท และนายทะเบียนกลางมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตจัดตั้งสถานตรวจสภาพรถนั้นเสียได้

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมสุ่นละลองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 83 - เมื่อผู้ตรวจการตรวจพบว่า รถคันใดมีสภาพไม่มั่นคงแข็งแรง หรือมีเครื่องอุปกรณ์หรือส่วนควบไม่ครบถ้วน หรือไม่ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้ตรวจการรายงานให้นายทะเบียนทราบแต่ถ้าปรากฏโดยชัดแจ้งว่า การใช้รถคันนั้นต่อไปน่าจะเป็นเหตุให้เกิดภยันตรายแก่การขนส่ง ให้ผู้ตรวจการมีอำนาจสั่งระงับใช้ไว้เป็นการชั่วคราวได้ และให้รีบรายงานให้นายทะเบียนทราบภายในสี่สิบสี่ ชั่วโมง ให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่ง ผู้เป็นเจ้าของรถตามวรรคหนึ่ง จัดการส่งรถคันนั้นไปให้พนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพที่ได้รับอนุญาตตรวจสอบความบกพร่องตามรายงานของผู้ตรวจการภายในเวลาที่กำหนด เมื่อนายทะเบียนมีคำสั่งตามวรรคสองแล้ว ให้ผู้ได้รับอนุญาตประกอบการขนส่งดังกล่าวไว้จนกว่านายทะเบียนจะมีคำสั่งอนุญาตให้ใช้ได้ต่อไป	มาตรา 148 - ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของผู้ตรวจการหรือนายทะเบียนตาม มาตรา 83 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 50,000 บาท
		มาตรา 84 - เมื่อพนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตเห็นว่ารถที่นำมาให้ตรวจตาม มาตรา 83 สมควรจะต้องซ่อมแซมบำรุง เพื่อให้รถกลับมีสภาพมั่นคงแข็งแรง หรือจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์หรือส่วนควบให้ถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้แจ้งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งดำเนินการซ่อมแซม ปรับปรุง หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้อง แล้วให้พนักงานตรวจสภาพหรือสถานสภาพรถที่ได้รับอนุญาตตรวจสอบความถูกต้อง และรายงานให้นายทะเบียนทราบ	มาตรา 85 - ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และยังต้องระวางโทษปรับอีก วันละไม่เกิน 10,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		เมื่อได้พิจารณาเห็นสมควรตามรายงานของพนักงานตรวจสภาพหรือสถานตรวจสภาพรถที่ได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้นายทะเบียน อนุญาตให้ผู้ได้รับอนุญาตประกอบการขนส่งใช้รถนั้นได้	
5. พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522	- กรมตำรวจ - กรมการขนส่งทางบก	มาตรา 7 - กำหนดให้รถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ต้องเป็นรถที่มีส่วนควบและมีเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และผ่านการตรวจสภาพรถตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ในเวลาที่ของดทะเบียน มาตรา 12 - รถใดที่จดทะเบียนแล้ว หากปรากฏในภายหลังว่ามีส่วนควบหรือเครื่องอุปกรณ์สำหรับรถไม่ครบถ้วนถูกต้องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเพิ่มสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้าไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจผู้ขึ้น ห้ามมิให้ผู้ใดใช้รถนั้นจนกว่าจะจัดให้ครบถ้วนถูกต้องหรือเอาออกแล้ว ในกรณีที่นายทะเบียนเห็นว่าเจ้าของรถไม่อาจจัดให้มีครบถ้วนถูกต้องหรือเอาออกได้ ให้นายทะเบียนสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนรถนั้นได้	- ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน1,000 บาท - ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 15 - ในกรณีที่นายทะเบียนหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีแต่งตั้งเห็นว่ารถในขณะที่ใช้มีลักษณะที่เห็นได้ว่าน่าจะไม่ปลอดภัยในการใช้ให้มีอำนาจสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของรถนำรถนั้นไปให้นายทะเบียนตรวจสภาพภายในเวลาที่กำหนด	- ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท
6. พระราชบัญญัติน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2521	- กรมทะเบียนการค้า	มาตรา 13 - ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจออกประกาศเพื่อกำหนดคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ	
7. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	- กรมควบคุมมลพิษ - กรมตำรวจ - กรมการขนส่งทางบก	มาตรา 55 - ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ และโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดสำหรับควบคุมการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสีย หรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 56 - ในกรณีที่มีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสีย หรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น และมาตรฐานดังกล่าวไม่ต่ำกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		รัฐมนตรีประกาศกำหนดตาม มาตรา 55 ให้มาตรฐานดังกล่าวมีผลใช้บังคับต่อไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น แต่ถ้ามาตรฐานดังกล่าวต่ำกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตาม มาตรา 55 ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายนั้นแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด ในกรณีที่มีอุปสรรคไม่อาจดำเนินการเช่นว่านั้นได้ ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้ชี้ขาด เมื่อมีคำชี้ขาดเป็นประการใด ให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำชี้ขาดนั้น มาตรา 57 - ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นบัญญัติให้อำนาจส่วนราชการใดกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดในเรื่องใดไว้ แต่ส่วนราชการนั้นไม่ใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดมาตรฐานดังกล่าว ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดในเรื่องนั้นได้ และให้มีผลว่าเป็นมาตรฐานตามกฎหมายในเรื่องนั้นด้วย มาตรา 58 - ในกรณีเห็นสมควร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดสูงกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตาม	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 55 หรือมาตรฐานซึ่งกำหนดตามมาตรฐานอื่นและมีผลบังคับใช้บังคับตาม มาตรา 56 เป็นพิเศษ สำหรับในแหล่งควบคุมมลพิษตามมาตรา 59 มาตรา 64 - ยานพาหนะที่จะนำมาใช้จะต้องไม่ทำให้เกิดมลพิษเกินกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตามมาตรา 55 มาตรา 65 - ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจพบว่าได้มีการใช้ยานพาหนะโดยฝ่าฝืนตาม มาตรา 64 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะนั้นโดยเด็ดขาด หรือจนกว่าจะได้มีการปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตามมาตรา 55 มาตรา 66 - ในการออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะตาม มาตรา 65 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทำเครื่องหมายให้เห็นปรากฏเด่นชัดเป็นตัวอักษรที่มีข้อความว่า " ห้ามใช้โดยเด็ดขาด " หรือ "ห้ามใช้ชั่วคราว" หรือเครื่องหมายอื่นใด ซึ่งเป็นที่รู้และเข้าใจของประชาชนโดยทั่วไปว่ามีความหมายอย่างเดียวกันไว้ ณ ส่วนใดส่วนหนึ่งของยานพาหนะนั้นด้วย การทำและการถอดเครื่องหมายห้ามใช้ตามวรรคหนึ่งหรือการใช้ยานพาหนะในขณะ ที่มีเครื่องหมายดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง	มาตรา 102 - ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 65 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 67 - ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม มาตรา 65 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ยานพาหนะหยุด เพื่อตรวจสอบหรือเข้าไปในยานพาหนะ หรือกระทำการใด ๆ ที่จำเป็นเพื่อตรวจสอบเครื่องยนต์และอุปกรณ์ของยานพาหนะนั้นได้ มาตรา 68 - ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยอากาศเสีย รังสี หรือมลพิษอื่นใดที่อยู่ในสภาพเป็นควัน ไอ ก๊าซ เขม่า ฝุ่น ละออง เถ้าถ่าน หรือมลพิษอากาศในรูปแบบใดออกสู่บรรยากาศไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตาม มาตรา 55 หรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใดกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น และมาตรฐานนั้นยังมีผลบังคับตาม มาตรา 56 หรือมาตรฐานที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดเป็นพิเศษ สำหรับเขตควบคุมมลพิษตาม มาตรา 58 เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง มีหน้าที่ต้องติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นใดสำหรับการควบคุม กำจัด ลด หรือขจัดมลพิษซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสภาพอากาศตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดเว้นแต่จะได้มีระบบ อุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้ทำการตรวจสภาพและทดลองแล้วเห็นว่ายังใช้การได้ดีอยู่แล้ว เพื่อการนี้ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้มีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดอากาศเสียอุปกรณ์	มาตรา 103 - ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม มาตรา 67 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝูงและองจากยานพาหนะ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		หรือเครื่องมือดังกล่าวด้วยก็ได้ มาตรา 85 - ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะ หรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร และให้พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าพนักงานควบคุมผลพิษเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 86 - ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง หรือ มาตรา 65 และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมผลพิษตาม มาตรา 82(1) ให้ทำต่อหน้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ หรือยานพาหนะ ถ้าหากบุคคล ดังกล่าวไม่ได้ ให้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งได้ยอร้องให้มาเป็นพยาน	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
1. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	- กรมตำรวจ - กรุงเทพมหานคร	มาตรา 13 - เจ้าของรถซึ่งใช้บรรทุกสัตว์ กรวด หิน ดิน ทราย สิ่งปฏิกูล มูลฝอย หรือสิ่งอื่นใด ต้องจัดให้รถนั้นอยู่ในสภาพที่ป้องกันมิให้มูลสัตว์หรือสิ่งดังกล่าว ตกหล่น รั่วไหล ปลิว ฟุ้งกระจาย ลงบนถนนในระหว่างที่ใช้รถนั้น รวมทั้งต้องป้องกันมิให้น้ำมันจากรถรั่วไหลลงบนถนน ถ้ามีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานจราจร หรือตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจรมีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่นำรถไปที่สถานีตำรวจ ที่ทำการชุมชน หรือสำนักงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและยึดรถนั้นไว้จนกว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถจะชำระค่าปรับ	มาตรา 55 - ผู้ใดขับขี่รถซึ่งบรรทุกมูลสัตว์ กรวด หิน ดิน เลน ทราย มูลฝอย หรือมีน้ำมัน และวัตถุดังกล่าวได้ตกหล่น ปลิว ฟุ้ง กระจาย หรือรั่วไหลลงบนถนน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 3,000 บาท
		มาตรา 19 - ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งวาง หรือกองวัตถุใด ๆ บนถนน เว้นแต่เป็นการกระทำในบริเวณที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศกำหนดด้วยความเห็นชอบของพนักงานจราจร	มาตรา 57 - ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 19 นี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท
		มาตรา 26 - ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูล มูลฝอย หรือเท หรือกองกรวด หิน ดิน เลน ทราย หรือสิ่งอื่นใดในบริเวณที่ได้ปลูกหญ้า หรือต้นไม้ ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนอื่นหรือรัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของ	มาตรา 54 - ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 26 นี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 51 - ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ประชาชนผู้พบเห็นอาจแจ้งความต่อพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยไม่ชักช้า และให้ถือว่าประชาชนผู้พบเห็นการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	มาตรา 59 - พนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 51 ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามที่มีการแจ้งความนั้น
2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528	- กรุงเทพมหานคร	ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ที่ออกตามความใน มาตรา 66 และ มาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เรื่อง การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 หมวด 1 - การรักษาต้นไม้ ข้อ 6 - ผู้ใดทิ้งขยะมูลฝอย กรวด หิน ดิน เลน ทราย หรือสิ่งอื่นใดที่น่าจะเป็นอันตรายแก่หญ้า หรือต้นไม้ ลงที่สนามหญ้า หรือโคนต้นไม้ ซึ่งปลูกหรือมีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ	ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
		หมวด 2 - การรักษาทางระบายน้ำ ข้อ 10 - ผู้ใดเท หรือทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้กรวด หิน ดิน ทราย หรือเศษวัสดุก่อสร้างไหล หรือตกลงในท่อระบายน้ำที่ประชาชนใช้สำหรับการระบายน้ำ	ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		หมวด 3 – การรักษาถนน ข้อ 13 - ผู้ใดขับรถบรรทุกกรวด หิน ดิน เลน หรือทราย โดยไม่ได้จัดให้มีการป้องกันให้สิ่งดังกล่าวตกหล่น หรือรั่วไหลลงบนถนน อันอาจก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญหรือทำให้ถนนสกปรก เปรอะเปื้อน ข้อ 16 - ผู้ใดตั้ง วาง กอง หรือทิ้งไม้ กรวด หิน ดิน เลน ทราย เสา ท่อ หรือวัตถุอื่นใด บนถนนในลักษณะเกะกะ กีดขวาง โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือได้รับอนุญาตแต่ละเลย หรือปล่อยให้สิ่งดังกล่าวออกนอกบริเวณที่ได้รับอนุญาต	ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
3. พระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535	– กรมทางหลวง – กรมตำรวจ	มาตรา 45 – ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใด ๆ เป็นเหตุให้ขยะ มูลฝอย สิ่งปฏิกูล น้ำเสีย น้ำโสโครก เศษหิน ดิน ทราย หรือสิ่งอื่นใดในเขตทางหลวงหรือกระทำด้วยประการใด ๆ เป็นเหตุให้ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล เศษหิน ดิน ทราย ตกหล่นบนทางจราจรหรือไหล่ทาง	มาตรา 71 - ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
4. พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535	– กรมตำรวจ	มาตรา 20 - ผู้ขับขี่ซึ่งขับรถบรรทุกคน สัตว์ หรือสิ่งของ ต้องจัดให้มีสิ่งป้องกันมิให้ คน สัตว์ สิ่งของที่บรรทุก ตกหล่น รั่วไหล ส่งกลิ่น ส่องแสงสะท้อน หรือปลิวไปจากรถอันอาจก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ ทำให้ทางสกปรก เปรอะเปื้อน ทำให้เสื่อมเสียสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน	มาตรา 148 - ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 20 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
5. พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และ พ.ศ. 2535	- กรมโยธาธิการ - กรุงเทพมหานคร	มาตรา 8 - เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงแข็งแรง ความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุข การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรม และการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร ตลอดจนการอื่นที่จำเป็นเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคาร มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด (11) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร (12) หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การออกใบรับรอง และการออกใบแทนพระราชบัญญัตินี้ **กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (2526)** - ออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5(3) และ มาตรา 8(11) เรื่อง หลักการ วิธีการ และเงื่อนไขในการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อ ถอน เคลื่อนย้าย ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารในรายละเอียด ดังนี้ ข้อ 5 - ในการก่อสร้างอาคารที่ติดต่อกับที่สาธารณะ ผู้ดำเนินการจะก่อสร้างได้ เมื่อได้จัดให้มีสิ่งป้องกันวัสดุร่วงหล่นที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินแล้ว	มาตรา 65 - ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกิน 10,000 บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ข้อ 10 - ในการก่อสร้างอาคารที่มีความสูงตั้งแต่ 10 เมตรขึ้นไปที่มีระยะทางวัดจากแนวอาคารด้านนอกถึงที่สาธารณะ หรือที่ดินต่างเจ้าของหรือผู้ครอบครองน้อยกว่าหนึ่งของความสูงนั้น ผู้ได้รับใบอนุญาตหรือผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีรั้วชั่วคราวสูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร ปิดกั้นตามแนวเขตที่ ติดต่อกับที่สาธารณะ หรือที่ดินต่างเจ้าของหรือผู้ครอบครอง และมีสิ่งป้องกันวัสดุร่วงหล่นที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินด้วย ข้อ 26 - การรื้อถอนอาคารที่ใกล้หรือติดต่อกับที่สาธารณะ อาคารอื่น หรือที่ดินต่างเจ้าของหรือผู้ครอบครอง น้อยกว่า 2 เมตร ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีการป้องกันฝุ่นละอองและเศษวัสดุร่วงหล่นที่อาจเป็นภยันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ข้อ 27 - การรื้อถอนอาคารที่มีความสูงเกิน 15 เมตร และอยู่ห่างจากทางหรือที่สาธารณะตามแนวรอบน้อยกว่า 4.5 เมตร ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีสิ่งป้องกันวัสดุที่อาจร่วงหล่นคลุมทางหรือที่สาธารณะนั้น ถ้ามีทางเดินเท้าตามแนวทางหรือที่สาธารณะ ผู้ดำเนินการต้องสร้างหลังคาที่มั่นคง แข็งแรง ขนาดใหญ่เพียงพอที่จะป้องกันเศษวัสดุที่อาจร่วงหล่นเป็นภยันตรายต่อสุขภาพ ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ตลอดแนวของอาคารที่จะรื้อถอนนั้นด้วย	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ข้อ 28 - การรื้อถอนผนัง อาคารด้านนอกที่สูงจากพื้นดินเกิน 8 เมตร และอยู่ห่างจากอาคารอื่น ทาง หรือที่สาธารณะตามแนวราบน้อยกว่าความสูงของอาคาร ผู้ดำเนินการต้องจัดให้มีแผงรับวัสดุที่อาจร่วงหล่นจากการรื้อถอนตลอดแนวด้านนอกของผนังอาคารด้านนั้น แผงรับวัสดุดังกล่าวต้องมีความมั่นคง แข็งแรง และขนาดใหญ่เพียงพอที่จะสามารถรองรับวัสดุที่ร่วงหล่นได้ และต้องติดตั้งให้เอียงลาดเพื่อป้องกันวัสดุที่ร่วงหล่นกระเด็นออกมานอกแผง หรือกองค้างอยู่ในแผงรับนั้น ข้อ 29 - การขนถ่ายวัสดุที่รื้อถอนลงจากที่สูงมาสู่ที่ต่ำ ผู้ดำเนินการต้องกระทำโดยใช้รางหรือสายพานเลื่อนที่มีความลาดเหมาะสมและปลอดภัยจากการตกหล่น สำหรับการขนถ่ายวัสดุโดยลิฟต์ส่งของ หรือปั้นจั่น หรือโซน หรือทิ้ง เป็นต้น ผู้ดำเนินการจะกระทำได้ต่อเมื่อได้จัดให้มีการป้องกันมิอันตรายต่อสุขภาพ อนามัย ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินแล้ว ห้ามผู้ดำเนินการกองวัสดุที่รื้อถอนไว้บนพื้นที่หรือส่วนของอาคารที่สูงกว่าพื้นดิน	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
6. ประกาศกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2539 เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ในการก่อสร้างอาคารและสาธารณูปโภค	- กรุงเทพมหานคร	มีการกำหนดหลักเกณฑ์การควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้าง โดยแบ่งเป็น 4 หมวด ได้แก่ หมวด 1 อาคาร การก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนหรือเคลื่อนย้าย หมวด 2 สาธารณูปโภค การก่อสร้าง การปรับปรุง หมวด 3 การขนส่งวัสดุ หมวด 4 บทลงโทษ ทั้งนี้ หมวด 1-3 ได้ระบุวิธีการปฏิบัติเป็นขั้นตอนในการดำเนินการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนหรือเคลื่อนย้าย โดยแบ่งเป็นส่วนก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ และมีแบบรายงานผลการตรวจสอบงานก่อสร้างให้กรอกแล้วรับรองโดยวิศวกรและสถาปนิกผู้ควบคุมงาน เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ประกอบการด้วย	ผู้ฝ่าฝืนได้รับโทษตามที่กำหนดไว้ใน พรบ.ต่างๆ ดังนี้ 1. พรบ. ควบคุมอาคาร พ.ศ.2535 แก้ไข เพิ่มเติม โดย พรบ.ควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 2. พรบ. รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 3. พรบ. สาธารณสุข พ.ศ. 2535 4. พรบ. วิชาชีพวิศวกรรม พ.ศ. 2505 แก้ไข เพิ่มเติม โดย พรบ.วิชาชีพวิศวกรรม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2512 และพรบ.วิชาชีพวิศวกรรม (ฉบับที่ 2) 5. พรบ. ส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 6. พรบ. ทางหลวง พ.ศ. 2535

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
7. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่มุ่งการป้องกันและรักษาอนามัยของประชาชน และการจัดการสุขาภิบาล ซึ่งรวมถึงขยะ มูลฝอย การดักกลิ่นซึ่งเป็นที่น่ารังเกียจ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ สถานที่มิดสุขลักษณะ สัตว์ เหตุเดือดร้อนรำคาญ โดยมอบอำนาจให้แก่เจ้าพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ เทศบาลและสุขาภิบาลเป็นผู้ควบคุม	- กรมอนามัย - กรุงเทพมหานคร	มาตรา 6 - ให้อำนาจรัฐมนตรีในการ - กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแล สำหรับกิจการหรือดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ - กำหนดมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนและวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแลหรือแก้ไข มาตรา 8 - ให้อำนาจอธิบดีกรมอนามัยในการออกคำสั่งให้เจ้าของหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน ระงับการกระทำหรือให้กระทำการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหาย หรือให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขท้องถิ่นปฏิบัติการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายดังกล่าว โดยให้ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น มาตรา 25 - ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้น ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ ซึ่งรวมถึง	มาตรา 68 - ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 6 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท มาตรา 69 - ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของอธิบดีกรมอนามัยหรือตัดรางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานสาธารณสุข ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		(4) การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิด กลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ มาตรา 27 - ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใด เพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญ ต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น	มาตรา 74 - ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยไม่มีเหตุผลหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 28 – ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น ระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นว่าสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคต ให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน ท้องถิ่น ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชน อาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นก็ได้	มาตรา 74 – ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น โดยไม่มีเหตุผลหรือข้อแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 31 - ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	
		มาตรา 32 - เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ดังต่อไปนี้ (1) กำหนดประเภทของกิจการตาม มาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการ ให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมเฉพาะในท้องถิ่นนั้น (2) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไปสำหรับให้ผู้ดำเนินกิจการตาม (1) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพหรืออุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ	มาตรา 73 - ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
		มาตรา 33 - ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการตามประเภทที่มีข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมตาม มาตรา 32 (1) ในลักษณะที่เป็นการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในการออกใบอนุญาต เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไขโดยเฉพาะให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติ เพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้โดยทั่วไปในข้อกำหนดของท้องถิ่นตาม มาตรา 32(2) ก็ได้	มาตรา 71 - ผู้ใดดำเนินกิจการที่ส่วนท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพโดยไม่มีใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 76 - ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดไว้ในใบอนุญาต ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
8. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515	- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน	ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยเขตก่อสร้าง พ.ศ. 2538 ออกตามความใน ข้อ 2 (7) และ ข้อ 14 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ข้อ 5 - ให้นายจ้างจัดทำรั้ว หรือคอกกั้นและปิดประกาศแสดงเขตก่อสร้างในบริเวณที่ดำเนินการก่อสร้าง ข้อ 6 - ให้นายจ้างกำหนดเขตอันตรายในงานก่อสร้าง โดยจัดให้มีรั้วหรือคอกกั้น หรือแผงกั้นกันของตกและเครื่องป้ายแจ้ง "เขตอันตราย" ปิดประกาศให้ชัดเจน ในเวลากลางคืนให้มีสัญญาณไฟสีแดงตลอดเวลาด้วย	ข้อ 8 - นายจ้างและลูกจ้างผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความใน ข้อ 2 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
		ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานในสถานที่ที่มีอันตรายจากการตกจากที่สูง วัสดุกระเด็น ตกหล่น และการพังทลาย พ.ศ. 2534 ออกตามความใน ข้อ 2(7) แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ลงวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2515 ข้อ 14 - การป้องกันอันตรายจากการพังทลาย วัสดุกระเด็นตกหล่น ข้อ 15 - ให้นายจ้างป้องกันการกระเด็น ตกหล่นของวัสดุโดยใช้แผ่นกั้นสำโบ หรือตาข่าย ปิดกั้นหรือรองรับ ในกรณีที่มีการลำเลียงวัสดุจากที่สูง ต้องจัดทำราง ปล่อง หรือใช้เครื่องมือลำเลียงลงจากที่สูง	ข้อ 8 - นายจ้างและลูกจ้างผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความใน ข้อ 2 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่สืบทอดอำนาจที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับภาวะแวดล้อม พ.ศ. 2519 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับฝุ่นจับ พ.ศ. 2530 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการขยายเสาเข็ม พ.ศ. 2531 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยลิฟท์ขนส่งวัสดุชั่วคราว พ.ศ. 2524 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างว่าด้วยการรื้อถอน พ.ศ. 2525	ข้อ 8 - นายจ้างและลูกจ้างผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความใน ข้อ 2 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
9. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานด้านสาธารณูปโภค พ.ศ. 2529	- หน่วยงานที่เกี่ยวกับงานด้านสาธารณูปโภค - กรุงเทพมหานคร	หลักและวิธีการประสานงานเกี่ยวกับการขุดและจัดซ่อมถนนระหว่างหน่วยงานสาธารณูปโภคกับกรุงเทพมหานคร ออกตามความในหมวดที่ 4 - เรื่องวิธีการและขั้นตอนการประสานการปฏิบัติงานสาธารณูปโภค ข้อ 22 ให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประสานการปฏิบัติงานสาธารณูปโภคและจัดทำข้อตกลงการใช้พื้นที่ใต้ผิวถนน	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
10. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	- กรมควบคุมมลพิษ	มาตรา 9 - ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจหรือมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัด สั่งให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใด รวมทั้งบุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับอันตรายหรือความเสียหาย ทำการควบคุม ระงับ หรือบรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภยันตรายต่อสาธารณชนอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ ซึ่งหากปล่อยไว้จะเป็นอันตรายร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน	มาตรา 98 - ผู้ใดฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติ หรือขัดขวางการกระทำใด ๆ ตามคำสั่งออกตาม มาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายจากภาวะมลพิษด้วย ให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
		มาตรา 55 - ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม มีอำนาจกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด สำหรับควบคุมการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสีย หรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดตาม มาตรา 32	
		มาตรา 68 - ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม มีอำนาจกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยอากาศเสีย รังสี หรือมลพิษอื่นใดที่อยู่ในสภาพเป็นควัน ไอ ก๊าซ เขม่า ฝุ่น ละออง เถ้าถ่าน หรือมลพิษอากาศในรูปแบบใดออกสู่บรรยากาศไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่ง	มาตรา 92 - เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนดตาม มาตรา 68 ที่ละเว้นไม่ใช้อุปกรณ์ และเครื่องมือที่มีอยู่สำหรับการควบคุมมลพิษทางอากาศและลักลอบปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่บรรยากาศ ต้องเสียค่าปรับรายวันในอัตรา 4 เท่าของจำนวนเงิน

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมมลพิษจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		กำเนิดที่กำหนดตาม มาตรา 55 หรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใดกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนด มีหน้าที่ต้องติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นใดสำหรับการควบคุม กำจัด ลด หรือขจัดมลพิษซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสภาพอากาศตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด เว้นแต่จะได้มีระบบ อุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้ทำการตรวจสภาพและทดลองแล้ว เห็นว่ายังใช้การได้อยู่แล้ว เพื่อการนี้ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้มีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าวด้วยก็ได้ มาตรา 80 – ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือผู้ควบคุมตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด ต้องเก็บสถิติ ข้อมูลในแต่ละวัน ซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบ อุปกรณ์ หรือเครื่องมือดังกล่าว โดยบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ และจัดทำรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	ค่าใช้จ่ายประจำวันสำหรับการเปิดเครื่องทำงานของอุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าว ตลอดเวลาที่ดำเนินการเท่านั้น มาตรา 106 – เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษผู้ใดฝ่าฝืนไม่จัดเก็บสถิติ ข้อมูล หรือไม่ทำบันทึกหรือรายงานดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้างประเภทต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
11. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง หลักเกณฑ์การอนุญาตให้ประกอบกิจการหรือขยายโรงงานผลิตยางมะตอยผสมเสร็จ	- กรมโรงงานอุตสาหกรรม	การขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน พิจารณา 1. ด้านทำเลสถานที่ตั้ง 2. ด้านบริเวณภายในโรงงาน 3. ด้านสิ่งแวดล้อม การขออนุญาตขยายโรงงาน พิจารณาตามหลักเกณฑ์ตามหลักเกณฑ์เดียวกับการขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน จะไม่พิจารณาอนุญาตสำหรับโรงงานที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์ฯ ยกเว้นโรงงานที่ขออนุญาตเพื่อปรับปรุงแก้ไขโรงงานหรือการอื่น โดยไม่มีผลให้กำลังการผลิตเพิ่มขึ้น	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
1. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	- กรมควบคุมมลพิษ	มาตรา 6 - เพื่อประโยชน์ในการร่วมกันส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ บุคคลอาจมีสิทธิและหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) การได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2) การได้รับชดใช้ค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐ ในกรณีที่ได้รับความเสียหายจากภยันตรายที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษ อันมีสาเหตุมาจากกิจการหรือโครงการใดที่รัฐเริ่มสนับสนุนหรือดำเนินการ โดยส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ (3) การร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำผิดต่อเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่ได้พบเห็นการกระทำใด ๆ อันละเมิด หรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (4) การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (5) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยเคร่งครัด มาตรา 9 - ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจหรือมอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัด สั่งให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใด รวมทั้งบุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับอันตรายหรือความเสียหาย ทำการควบคุม ระงับหรือบรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้น เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภยันตรายต่อสาธารณชนอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ	มาตรา 98 - ผู้ใดฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติหรือขัดขวางการกระทำใด ๆ ตามคำสั่งออกตามมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากบุคคลดังกล่าวเป็นเหตุก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายจากภาวะมลพิษด้วย ให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในหมวดนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 10 - ให้นายกรัฐมนตรีกำหนดมาตรการป้องกันและจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า มาตรา 11 - ให้นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษและพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมไม่เกินอัตราท้ายพระราชบัญญัตินี้ และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 32 - เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่อง (4) มาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป	
	- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม	มาตรา 46 - ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศ กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ให้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องเสนอพร้อมกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการแต่ละประเภทและแต่ละขนาดด้วย ในกรณีที่โครงการหรือกิจการประเภทหรือขนาดใดหรือที่จะจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ใดที่มีการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้แล้ว และเป็นมาตรฐานที่สามารถใช้กับโครงการหรือกิจการประเภทหรือขนาดเดียวกันหรือในพื้นที่ในลักษณะเดียวกันได้ รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ อาจประกาศในพระราชกิจจานุเบกษากำหนดให้โครงการหรือกิจการในทำนองเดียวกันได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ได้ แต่ทั้งนี้ โครงการหรือกิจการนั้นจะต้องแสดงความยินยอมปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆที่กำหนดไว้ในการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนด	
	- กรมควบคุมมลพิษ	มาตรา 55 - ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดสำหรับควบคุมการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสียหรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อมเพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้ได้ มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนดในมาตรา 32	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 56 - ในกรณีที่มีการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสียหรือมลพิษอื่นใด จากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อมโดยอาศัยตามกฎหมายอื่น และมาตรฐานดังกล่าวไม่ต่ำกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่รัฐมนตรีประกาศก่อนกำหนดตามมาตรา 55 ให้มาตรฐานดังกล่าวมีผลใช้บังคับต่อไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนั้น แต่ถ้ามาตรฐานดังกล่าวต่ำกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 5 ให้ส่วนราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายนั้นแก้ไขให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด ในกรณีที่มีอุปสรรคไม่อาจดำเนินการเช่นว่านั้นได้ ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นผู้ชี้ขาด เมื่อมีคำชี้ขาดเป็นประการใดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำชี้ขาดนั้น มาตรา 57 - ในกรณีที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้อำนาจส่วนราชการใดกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดเรื่องใดไว้ แต่ส่วนราชการนั้นไม่ใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดมาตรฐานดังกล่าว ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษและโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดเรื่องนั้นได้ มาตรา 58 - ในกรณีที่เห็นสมควรให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจาก	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		แหล่งกำเนิดสูงกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตามมาตรา 55 หรือมาตรฐานซึ่งกำหนดตามกฎหมายอื่น และมีผลบังคับตามมาตรา 56 เป็นพิเศษ สำหรับในเขตควบคุมมลพิษตามมาตรา 59 มาตรา 58 - ในกรณีที่ปรากฏว่าท้องที่ใดที่มีปัญหามลพิษ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุมลดและขจัดมลพิษได้ มาตรา 68 - ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยอากาศเสีย รังสี หรือมลพิษอื่นใดที่อยู่ในสภาพเป็นควัน ไอ ก๊าซ เขม่า ฝุ่น ละออง เข้าสู่ หรือมลพิษอากาศในรูปแบบใดออกสู่บรรยากาศไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตามมาตรา 55 หรือมาตรฐานที่ส่วนราชการใดกำหนดโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายอื่น เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่กำหนด มีหน้าที่ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นใดสำหรับการควบคุม กำจัด ลดหรือขจัดมลพิษซึ่งอาจมีผลกระทบต่อสภาพอากาศตามที่เจ้าหน้าที่ควบคุมมลพิษกำหนด	มาตรา 92 - เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 68 ผู้ใดละเว้นไม่ใช้อุปกรณ์และเครื่องมือของตนที่มีอยู่สำหรับการควบคุมมลพิษอากาศและลักลอบปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่บรรยากาศ จะต้องเสียค่าปรับรายวันในอัตรา 4 เท่า ของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายประจำวันสำหรับการเปิดเครื่องทำงานของอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียของตนตลอดเวลาที่ดำเนินการเช่นว่านั้น

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		เว้นแต่จะได้มีระบบ อุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าว ซึ่งเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้ทำการตรวจสภาพและทดลองแล้วเพื่อการนี้ เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษจะกำหนดให้มีผู้ควบคุมการดำเนินงานระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมือดังกล่าวด้วยก็ได้	
		มาตรา 80 - เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือผู้ควบคุมตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนดต้องมีหน้าที่เก็บสถิติและข้อมูลในแต่ละวัน ซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบอุปกรณ์ หรือเครื่องมือดังกล่าว โดยบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ และจัดทำรายงานเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	มาตรา 106 - เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ผู้ควบคุม หรือผู้จ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียผู้ใดไม่จัดเก็บสถิติ ข้อมูล หรือไม่ทำบันทึกหรือรายงานตามมาตรา 80 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
		มาตรา 82 - ให้พนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจดังต่อไปนี้ (1) เข้าไปในอาคาร สถานที่ และเขตที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมหรือแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือเขตที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียของบุคคลใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ระบบบำบัดอากาศเสียหรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสีย หรือมลพิษอื่น รวมทั้งตรวจบันทึกรายละเอียด สถิติ หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าว หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้	

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		(2) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครอง ผู้ควบคุมหรือผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการระบบบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสีย จัดการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมระบบบำบัดอากาศเสียหรือระบบกำจัดของเสียหรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆเพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น แต่ถ้าแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ให้แจ้งเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป หากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน ให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจดำเนินการตามที่กำหนดไว้ (3) ออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษซึ่งมิใช่โรงงานอุตสาหกรรมตามมาตรา 90 มาตรา 91 หรือมาตรา 92 ในกรณีแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรม ให้มีหนังสือแจ้งไปยังเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานให้ออกคำสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองโรงงานอุตสาหกรรมนั้น โดยให้ถือว่าเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานเป็นเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัตินี้ หากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานไม่ดำเนินการออกคำสั่งปรับภายในระยะเวลาอันสมควร ให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจออกคำสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมนั้นได้ (5) ออกคำสั่งเป็นหนังสือเพิกถอนการควบคุมตามมาตรา 89 หรือมาตรา 70 ในกรณีที่ผู้ควบคุมนั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงข้อบัญญัติท้องถิ่น	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ระเบียบ ประกาศหรือเงื่อนไขที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ยิ่งสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 83 - ในกรณีที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติราชการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษอาจดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) เสนอแนะการสั่งปิด หรือพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือการสั่งให้หยุดใช้หรือทำประโยชน์ด้วยประการใด ๆ เกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษตามมาตรา 68 หรือมาตรา 78 ที่จงใจไม่ได้ทำการบำบัดออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจควบคุมดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตามกฎหมาย (3) ให้คำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ มาตรา 85 - ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือยานพาหนะหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร และให้พนักงานเจ้าหน้าที่และเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองรวกโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 66 - ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าพนักงานที่ตามมาตรา 50 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 65 และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามมาตรา 82 (1) ให้ทำต่อหน้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือถ้าหาหนะถ้าหากบุคคลดังกล่าวไม่ได้ ให้ทำต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อย 2 คน ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษได้ขอร้องให้มาเป็นพยาน มาตรา 67 - เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียผู้ควบคุม หรือบุคคลอื่นใด ซึ่งไม่พอใจคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตามมาตรา 82(2) (3) (4) หรือ (5) มีสิทธิร้องคัดค้านคำสั่งนั้นต่อคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ถ้าผู้ร้องคัดค้านไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 46 และมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 **เรื่อง** กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 130 วันที่ 8 ตุลาคม 2535) เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 2 (2535) (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม109 ตอนที่ 136 วันที่ 22 ตุลาคม 2535	
		ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2538) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 **เรื่อง** กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไป อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศโดยทั่วไปไว้ดังนี้	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ข้อ 4 ค่าสารในบรรยากาศโดยทั่วไปในช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดให้เป็นไปดังต่อไปนี้ (2) ค่าเฉลี่ยของฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน ในเวลา 24 ชม. จะต้องไม่เกิน 0.12 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และค่ามัธยฐิมเรขาคณิตของสารดังกล่าวในเวลา 1 ปี จะต้องไม่เกิน 0.05 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (3) ค่าเฉลี่ยของฝุ่นละอองรวมหรือฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 100 ไมครอน ในเวลา 24 ชม. จะต้องไม่เกิน 0.33 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร และค่ามัธยฐิมเรขาคณิตของสารดังกล่าวในเวลา 1 ปี จะต้องไม่เกิน 0.10 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่ยังมีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
2. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535	- กรมอนามัย	มาตรา 6 - เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงดังต่อไปนี้ (1) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแลสำหรับกิจการ หรือการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ (2) กำหนดมาตรฐานสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน และวิธีการดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปทุกท้องถิ่น หรือให้ใช้บังคับเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็ได้ มาตรา 8 - ในกรณีที่เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนซึ่งจำเป็นต้องมีการแก้ไขโดยเร่งด่วน โดยอธิบดีกรมอนามัยมีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าของวัตถุหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายดังกล่าวระงับการกระทำหรือให้กระทำการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายเช่นว่านั้นได้ตามที่เห็นสมควร	มาตรา 6 - ผู้ใดฝ่าฝืนกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา 6 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 บาท

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ถ้าบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งตามวรรคหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งภายในระยะเวลาตามสมควร อธิบดีกรมอนามัยจะสั่งให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขปฏิบัติการใด ๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายดังกล่าวนั้นแทนก็ได้ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่พฤติการณ์และบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ในจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานคร ให้อธิบดีกรมอนามัยแจ้งแก่ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อสั่งให้นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดปฏิบัติการตามความในวรรคสองสำหรับในเขตท้องที่จังหวัดนั้น มาตรา 25 - ในกรณีที่มีเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้นดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ (3) อาคารอันเป็นที่อยู่อาศัยของคนหรือสัตว์ โรงงานหรือสถานที่ประกอบการใดไม่มีการระบายอากาศ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือสะอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ (4) การกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่น สะออง เขม่า เถ้าหรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ	

อุทหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 26 - ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชน รวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ตลอดทั้งการดูแล ปรับปรุง บำรุงรักษาบรรดาถนน ทางบก ทางน้ำ รางระบายน้ำ ฯ คลอง และสถานที่ต่าง ๆ ในเขตของตนให้ปราศจากเหตุรำคาญ ในการนี้ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือเพื่อระงับ กำจัด และควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ได้	
		มาตรา 27 - ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในที่หรือทางสาธารณะ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีกในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่า ไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง และเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับเหตุรำคาญนั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุ	มาตรา 74 - ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 28 วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม โดยไม่มีเหตุหรืออ้อยแก้ตัวอันสมควร หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 23 มาตรา 27 วรรคสอง หรือมาตรา 28 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		หรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญ ต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น มาตรา 28 - ในกรณีที่มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในสถานที่เอกชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่น มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นระงับเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรว่าจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับเหตุรำคาญนั้น หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้ ในกรณีที่ไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับเหตุรำคาญนั้นและอาจจัดการตามความจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีเหตุรำคาญเกิดขึ้นอีก และถ้าเหตุรำคาญเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลยหรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าเหตุรำคาญที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิดอันตรายร้ายแรงต่อสุขภาพหรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือ ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่นั้น	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหาของกฎหมาย	บทลงโทษ
		ทั้งหมด หรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับเหตุรำคาญนั้นแล้วก็ได้ มาตรา 31 - ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มาตรา 32 - เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการที่ประกาศตามมาตรา 31 ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นดังต่อไปนี้ (1) กำหนดประเภทของกิจการตามมาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น (2) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขทั่วไป สำหรับให้ผู้ดำเนินกิจการตามมาตรา (1) ปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพ หรือสุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินกิจการ และมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ	มาตรา 73 - ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกำหนดของท้องถิ่นซึ่งออกตามความในมาตรา 32(2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 33 - เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ข้อกำหนดของท้องถิ่นตามมาตรา 32(1) ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินกิจการตามประเภทที่มีข้อกำหนดของท้องถิ่นกำหนดให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมตามมาตรา 32 (1) ในลักษณะที่เป็นการค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 56 ในการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจกำหนดเงื่อนไข โดยเฉพาะให้ผู้รับใบอนุญาตปฏิบัติเพื่อป้องกันอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชนเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้โดยทั่วไปในข้อกำหนดของท้องถิ่นตามมาตรา 32 (2) ก็ได้ ใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ใช้ได้สำหรับกิจการประเภทเดียวและสำหรับสถานที่แห่งเดียว	มาตรา 71 - ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 33 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกิน 10,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับ
		ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมการค้าซึ่งเป็นที่ รังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพ พ.ศ.2519 โดยที่เป็นการสมควรตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง ควบคุมการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 67 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2519 ประกอบกับมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2492 - 2515 เรื่องเพิ่มเติมการค้าบางประเภทเป็นการค้าซึ่งเป็นที่รังเกียจหรืออาจเป็นอันตราย	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		เมื่อมีประกาศของรัฐมนตรีตามมาตรา 32 (1) ให้โรงงานที่กำหนดในประกาศดังกล่าวเป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ด้วย มาตรา 8 – เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อให้โรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่งหรือทุกจำพวกตามมาตรา 7 ต้องปฏิบัติตามในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับที่ตั้งของโรงงาน สภาพแวดล้อมของโรงงานลักษณะอาคารของโรงงาน หรือลักษณะภายในของโรงงาน (4) กำหนดหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติ กรรมวิธีการผลิตและการจัดให้มีอุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นใดเพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนที่อาจเกิดแก่บุคคล หรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน (5) กำหนดมาตรฐาน และวิธีการควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน (6)กำหนดการจัดให้มีเอกสารที่จำเป็นประจำโรงงานเพื่อประโยชน์ในการควบคุมหรือตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย	มาตรา 45 – ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 (1) (2) (3) (4) (5) หรือ (6) หรือ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท มาตรา 46 – ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา 8 (6) หรือ (7) หรือประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
3. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535	- กรมโรงงานอุตสาหกรรม - กรุงเทพมหานคร	มาตรา 4 - พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่โรงงานของทางราชการที่ฝ่าดำเนินการโดยทางราชการ เพื่อประโยชน์แห่งความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ แต่ในการประกอบกิจการโรงงานดังกล่าวให้นำหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัตินี้ ไปเป็นแนวทางในการดำเนินการ มาตรา 7 - ให้รัฐมนตรี มีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้โรงงานตามประเภท ชนิดหรือขนาดใด เป็นโรงงานจำพวกที่ 1 โรงงานจำพวกที่ 2 หรือโรงงานจำพวกที่ 3 แล้วแต่กรณีโดยคำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุมดูแล การป้องกันหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหายและการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งออกดังนี้ (1) โรงงานจำพวกที่ 1 ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการโรงงาน (2) โรงงานจำพวกที่ 2 ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่เมื่อจะประกอบกิจการโรงงาน ต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบก่อน (3) โรงงานจำพวกที่ 3 ได้แก่โรงงานประเภท ชนิด และขนาดที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ต่อสุขภาพ กรุงเทพมหานครโดยได้รับความเห็นชอบจากสภากรุงเทพมหานครจึงข้อตราบัญญัติกรุงเทพมหานครขึ้นไว้ดังต่อไปนี้ ข้อ 6 ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบการค้าซึ่งให้ควบคุมต้องยื่นเรื่องราวตามแบบที่ได้กำหนดไว้ต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และต้องปฏิบัติและจัดสถานที่สำหรับประกอบการค้านั้นให้เป็นไปตามเงื่อนไขอันเกี่ยวด้วยสุขลักษณะ ซึ่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้กำหนดไว้ตามควรแก่กรณีดังต่อไปนี้ (4) เมื่อเจ้าพนักงานสาธารณสุขเห็นว่าสถานที่ใดสมควรจะต้องทำขึ้นด้วยวัตถุอย่างเพื่อป้องกันมิให้น้ำรั่วซึมหรือขังอยู่ได้ หรือเห็นว่าควรมีปอพักน้ำโสโครกหรือทำการกำจัดน้ำโสโครก ไขมัน ให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล หรือต้องมีเครื่องระบายน้ำ เครื่องป้องกันกลิ่น ไอเสีย ความกระเทือน ฝุ่น ละออง เขม่า เถ้า ควัน มูล หรือสิ่งอื่นใด ซึ่งอาจเป็นเหตุรำคาญแก่ผู้อยู่ในที่ใกล้เคียงข้อกำหนดดังกล่าวต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		(7) กำหนดข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงานที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ทราบเป็นครั้งคราวหรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ (8)กำหนดการอื่นใดเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินงาน เพื่อป้องกันหรือระงับหรือบรรเทาอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน กฎกระทรวงตามวรรคหนึ่งจะกำหนดให้ยกเว้นโรงงาน ชนิด ประเภท หรือขนาดใดจากการต้องปฏิบัติในเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้ และกฎกระทรวงดังกล่าว จะสมควรกำหนดให้เรื่องที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิคหรือเป็นเรื่องที่ต้องเปลี่ยนแปลงรวดเร็วตามสภาพสังคม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาก็ได้	
		มาตรา 9 - ในกรณีที่จะต้องมีการตรวจสอบโรงงานหรือเครื่องจักรเพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ อาจมีการกำหนดให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา	มาตรา 47 - ผู้ใดจัดทำผลการตรวจสอบตามมาตรา 9 อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมสุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหาแห่งกฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 32 - เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมความมั่นคงความปลอดภัยของประเทศ หรือของสาธารณชนให้รัฐมนตรี โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องดังต่อไปนี้ (1) กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภทหรือชนิดที่จะตั้งหรือขยาย หรือที่จะไม่ให้ตั้งหรือขยายในท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง (2) กำหนดชนิด คุณภาพ อัตราส่วนของวัตถุดิบ แหล่งกำเนิดของวัตถุดิบและหรือปัจจัยหรือชนิดของพลังงานที่จะนำมาใช้หรือผลิตในโรงงาน มาตรา 37 - ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่พบว่า ผู้ประกอบกิจการโรงงานผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือการประกอบกิจการโรงงานมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือแก้ไข หรือปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสมภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ในกรณีที่เห็นสมควร เมื่อได้รับอนุมัติจากปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมาย ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดวัตถุดิบ เครื่องจักร หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้ในการประกอบกิจการโรงงานที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้	มาตรา 50 - ผู้ใดประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 วรรคหนึ่ง หรือตั้งโรงงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาตตามมาตรา 12 วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่โรงงานตามวรรคหนึ่ง เป็นโรงงานประเภทหรือชนิดที่กำหนดจำนวนหรือขนาดที่จะให้ตั้งหรือไม่ให้ตั้งในท้องที่ใดตามประกาศที่ออกตามมาตรา 32 (1) ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 52 - ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดขยายโรงงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาตขยายโรงงานตามมาตรา 18 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่โรงงานตามวรรคหนึ่งเป็นโรงงานประเภทหรือชนิดที่กำหนดจำนวนหรือขนาดที่จะให้ขยายหรือไม่ให้ขยายในท้องที่ใดตามประกาศที่ออกตามมาตรา 32 (1) ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 4 ปี หรือไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	พนักงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ประทับตราเครื่องจักร เพื่อมิให้เครื่องจักรทำงานได้ในระหว่างการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง มาตรา 39 - ในกรณีที่ประกอบกิจการโรงงานใดจงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 37 โดยไม่มีเหตุอันควรหรือในกรณีที่ปรากฏว่าการประกอบกิจการของโรงงานใดอาจจะก่อให้เกิดอันตราย ความเสียหายหรือความเดือดร้อนอย่างรุนแรงแก่บุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงาน ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว และปรับปรุงแก้ไขโรงงานนั้นเสียใหม่หรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ถ้าผู้ประกอบกิจการโรงงานได้ปรับปรุงแก้ไขโรงงานหรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมาย สั่งให้ประกอบกิจการโรงงานต่อไปได้ ถ้าผู้ประกอบกิจการโรงงานไม่ปรับปรุงแก้ไขโรงงานหรือไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมาย มีอำนาจสั่งให้ปิดโรงงานได้ และในกรณีที่เป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ให้คำสั่งปิดโรงงานดังกล่าวมีผลเป็นการเพิกถอนใบอนุญาตด้วย	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		มาตรา 42 - ในกรณีที่ผู้ประกอบกิจการโรงงานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 37 ถ้ามีเหตุที่ทางราชการสมควรเข้าไปดำเนินการแทน ให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงมอบหมายมีอำนาจสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือมอบหมายให้บุคคลใด ๆ เข้าจัดการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นได้ ในกรณีเช่นนี้ ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าจัดการนั้นตามจำนวนที่จ่ายจริง รวมกับเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 30 ต่อปี ของจำนวนดังกล่าว ถ้าทางราชการได้เข้าไปจัดการแก้ไขปัญหามลพิษหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากโรงงาน ให้ขอรับเงินช่วยเหลือจากกองทุนสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่ง แวดล้อมแห่งชาติเพื่อใช้จ่ายในการดำเนินการได้ และเมื่อได้รับเงิน ตามวรรคหนึ่งจากผู้ประกอบกิจการโรงงานแล้วให้ชดใช้เงินช่วยเหลือที่ได้รับมาคืนแก่กองทุนสิ่งแวดล้อมดังกล่าวต่อไป	
		กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา (1) (2) (3) (4) (5) (6) และ (8) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		หมวด 1 **ที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ลักษณะอาคารและลักษณะภายในของโรงงาน** **ข้อ 1** ห้ามตั้งโรงงานจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ในบริเวณดังต่อไปนี้ (1) บ้านจัดสรรเพื่อการพักอาศัย อาคารชุดเพื่อการพักอาศัยและบ้านแถวเพื่อการพักอาศัย (2) ภายในระยะ 50 เมตร จากเขตติดต่อสาธารณสถาน ได้แก่ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา วัดหรือศาสนสถาน โรงพยาบาล โบราณสถาน และสถานที่ราชการของหน่วยงานของรัฐ และให้หมายความรวมถึงแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด **ข้อ 2** ห้ามตั้งโรงงานจำพวกที่ 3 ในบริเวณดังต่อไปนี้ (1) บ้านจัดสรรเพื่อการพักอาศัย อาคารชุดเพื่อการพักอาศัยและบ้านแถวเพื่อการพักอาศัย (2) ภายในระยะ 100 เมตร จากเขตติดต่อสาธารณสถาน ได้แก่ โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา วัดหรือศาสนสถาน โรงพยาบาล โบราณสถานและสถานที่ราชการของหน่วยงานของรัฐ และให้หมายความรวมถึงแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด **ข้อ 4** โรงงานจำพวกที่ 3 นอกจากห้ามตั้งในบริเวณตามข้อ 2 แล้ว ต้องตั้งอยู่ในทำเลและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีบริเวณเพียงพอ	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		ที่จะประกอบกิจการอุตสาหกรรมตามขนาดและประเภทหรือชนิดของโรงงาน โดยไม่อาจก่อให้เกิดอันตราย เหตุรำคาญ หรือความเสียหายต่อบุคคล หรือทรัพย์สินของผู้อื่นด้วย หมวด 3 คนงานประจำโรงงาน ข้อ 10 โรงงานต้องมีวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งอื่นใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และต้องจัดให้มีผู้ควบคุมดูแลและผู้ปฏิบัติงานประจำสำหรับระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา หมวด 4 การควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ข้อ 16 ห้ามระบายอากาศเสียออกจากโรงงาน เว้นแต่ได้ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง จนอากาศที่ระบายออกนั้นมีปริมาณของสารเจือปนไม่เกินกว่าค่าที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช้วิธีทำให้เจือจาง (DILUTION)	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		<u>กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535</u> อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 และมาตรา 8 (7) แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้ ข้อ 4 โรงงานที่มีผลกระทบรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมตามที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต้องจัดทำรายงานข้อมูลการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารมลพิษในระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม	
	กรมโรงงานอุตสาหกรรม	<u>ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2536) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535</u> <u>เรื่อง</u> กำหนดปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงาน อาศัยอำนาจตามความในข้อ 16 แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม จึงออกประกาศกำหนดค่าปริมาณของสารเจือปนในอากาศที่ระบายออกจากโรงงานไว้ ดังนี้	

กฎหมายต่าง ๆ ในขณะนี้ที่มีบทบัญญัติที่สามารถใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรมและสถานประกอบการต่าง ๆ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สรุปเนื้อหากฎหมาย	บทลงโทษ
		<u>การขอขยายโรงงาน</u> พิจารณาตามหลักเกณฑ์เดียวกันกับการขออนุญาตประกอบกิจการโรงงานจะไม่พิจารณาอนุญาตสำหรับโรงงานที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์ ฯ ยกเว้นโรงงานที่ขออนุญาตเพื่อปรับปรุงแก้ไขโรงงานหรือการยื่น โดยไม่มีผลให้กำลังการผลิตเพิ่มขึ้น	

ประธานวุฒิสภา : เชิญคณะกรรมาธิการเข้าประจำที่ครับ

(คณะกรรมาธิการเข้าประจำที่)

ประธานวุฒิสภา : เชิญคณะกรรมาธิการแถลง

นายสุชน ชาลีเครือ (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกฯ ผู้ทรงเกียรติทุกท่าน กระผม นายสุชน ชาลีเครือ ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อม วุฒิสภา ใคร่ขออนุญาตต่อท่านประธานวุฒิสภา เสนอรายงานของคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมต่อที่ประชุมวุฒิสภาในหัวข้อเรื่อง ปัญหาฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ขอรายงานโดยสรุปดังต่อไปนี้

สำหรับการจัดทำรายงานในครั้งนี้ ทางคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมได้ตั้งคณะอนุกรรมาธิการขึ้นมาพิจารณาศึกษาเป็นกรณีพิเศษ โดยคณะกรรมาธิการได้รับเกียรติจากท่านเกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่งเป็นประธานอนุกรรมาธิการ อย่างไรก็ดี ในข้อมูลในรายงานนั้น คณะกรรมาธิการได้การศึกษาอย่างละเอียด มีข้อมูลทางวิชาการ และข้อมูลการวิจัยสนับสนุนจากรายงานของคณะกรรมาธิการ เข้าใจว่าท่านสมาชิกฯ ได้นำไปศึกษามาพอสมควรแล้ว เล่มที่อยู่ในมือของท่านขณะนี้ กระผมอยากจะกล่าวโดยสรุปเป็น ๓ ส่วน ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยเรื่องบทสรุป ซึ่งได้บรรจุเอาไว้ในหน้า ๕ - ๑๑ ส่วนที่ ๒ เป็นรายงานหลักของรายงาน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ หน้า ๒๗ - ๘๕ ส่วนที่ ๓ เป็นภาคผนวกของรายงาน ซึ่งพอจะสรุปรายละเอียดดังต่อไปนี้คือ เป็นแผนปฏิบัติการเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องฝุ่นในกรุงเทพมหานคร กฎหมายต่าง ๆ ที่มีบทบัญญัติสำหรับใช้ในการควบคุมฝุ่นละอองจากยานพาหนะ กฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมฝุ่นละอองจากการก่อสร้าง และกฎหมายที่มีบทบัญญัติสามารถที่จะควบคุมฝุ่นละอองจากโรงงานอุตสาหกรรม ท่านประธานฯ และท่านสมาชิกฯ ที่เคารพครับ สภาพปัญหาของฝุ่นในกรุงเทพมหานครนั้น ท่านจะพบเห็นอยู่ทุกวัน แต่จากข้อมูลการศึกษาของคณะกรรมาธิการได้พบว่าปริมาณฝุ่นในอากาศในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีปริมาณสูงเกินมาตรฐานหลายเท่า สามารถก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและอนามัยของประชาชนที่สัมผัสอยู่ทุกวันได้ โดยเฉพาะอันตรายที่เกิดขึ้นจากระบบทางเดินหายใจ และโรคปอดต่าง ๆ ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจทางการแพทย์และทางด้านระบาดวิทยาพบว่า อัตราชุกของโรคปอดอักเสบ

จากฝุ่นกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสูงถึงร้อยละ ๑๕ ในขณะเดียวกันได้มีการวิจัยและสำรวจพบว่า ในเขตอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีอัตราชุกเพียงร้อยละ ๗ เท่านั้น นอกจากนี้ฝุ่นในกรุงเทพมหานครยังมีผลกระทบต่อบรรยากาศโดยทั่วไป ก่อให้เกิดมลภาวะ ทำให้มีการลดทัศนวิสัยในการมองเห็น เกิดหมอกควันปกคลุมท้องฟ้าอย่างหนาทึบมากขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับแหล่งกำเนิดของฝุ่นในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น พอที่จะแยกให้เห็นได้ ๖ ประการดังนี้

ประการที่ ๑ เกิดจากยานพาหนะทางบก สาเหตุหลักเรื่องนี้เกิดจากรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ซึ่งระบายฝุ่นออกสู่อากาศในรูปของควันดำที่หลงเหลือจากการสันดาปที่ไม่สมบูรณ์ของน้ำมันดีเซลในเครื่องยนต์ และรถจักรยานยนต์๒ จังหวะ ซึ่งระบายฝุ่นออกสู่อากาศในรูปของควันขาว ซึ่งเป็นละอองไอของน้ำมันหล่อลื่น

ประการที่ ๒ เกิดจากสาเหตุของการก่อสร้าง เช่น การก่อสร้างการรื้อถอนอาคารประเภทต่าง ๆ หรือการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ เช่น โครงการขนส่งมวลชน โครงการรถไฟฟ้าธนายง โครงการโฮปเวลล์ รถไฟฟ้ามหานคร และการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภคที่เห็นโดยทั่วไป

ประการที่ ๓ เกิดจากการบรรทุกและการขนส่งวัสดุก่อสร้าง ซึ่งได้แก่การขนส่งวัสดุก่อสร้างโดยรถยนต์บรรทุก ท่านจะพบว่า รถบรรทุกดิน รถบรรทุกทราย ซึ่งวิ่งอยู่ในกรุงเทพมหานครนั้นมักจะไม่มีการปกคลุมในส่วนที่บรรทุกให้มิดชิด

ประการที่ ๔ เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมไฟฟ้า ซึ่งท่านจะพบว่า ในเขตกรุงเทพมหานครมีโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่อยู่ ๒ โรงด้วยกัน คือโรงไฟฟ้าพระนครเหนือและโรงไฟฟ้าพระนครใต้ มีการระบายฝุ่นในปริมาณที่สูงเกินกว่ามาตรฐานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้เกิดจากการใช้น้ำมันเตาที่มีคุณภาพไม่ดีพอ จึงทำให้มีปริมาณสารกำมะถันสูง

ประการที่ ๕ ฝุ่นควันที่เกิดจากเมรุเผาศพ ซึ่งขณะนี้ในเขตกรุงเทพมหานครได้มีการลงทะเบียนไว้ว่า มีเมรุเผาศพจำนวน ๒๑๑ เตา ใช้ฟืนและถ่านเป็นเชื้อเพลิง ๑๔๓ เตา ใช้น้ำมันดีเซล ๖๓ เตา และใช้ก๊าซ ๕ เตา เตาเผาส่วนใหญ่จะเป็นเตาเผาแบบห้องเดี่ยว ทำให้การเผาไหม้ไม่สมบูรณ์และเกิดเขม่าควันดำขึ้นมาก

ประการที่ ๖ สาเหตุฝุ่นควันเกิดจากการเผาวัสดุในที่แจ้ง ท่านผู้มีเกียรติครับ ในเขตรอบนอกกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจะพบว่า มีการเผาขยะ เผาหญ้าหรือเผาวัชพืช โดยทั่วไป ทำให้เกิดเขม่าควันจำนวนมาก ฟุ้งกระจายสู่อากาศและแผ่คลุมเป็นบริเวณกว้าง

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นคณะกรรมาธิการสิ่งแวดล้อมได้ศึกษา และทำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาไว้ ๒ ระดับด้วยกัน ปัญหาและมาตรการในระยะสั้นและระยะยาว กระผมขออนุญาตอ่านมาตรการในระยะสั้น

สำหรับมาตรการระยะสั้นส่วนแรกเป็นการเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาเรื่องฝุ่น ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กรมการขนส่งทางบก กรมตำรวจและกรุงเทพมหานคร จะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเอาจริงเอาจัง

ส่วนที่ ๒ ให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปในการแก้ไขปัญหาเรื่องฝุ่น โดยช่วยกันทุกวิถีทางที่จะลดการระบายฝุ่นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ให้มากที่สุด ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงไปทุกระดับชั้น

สำหรับมาตรการในระยะยาวคณะกรรมาธิการได้สรุปไว้ ๑๕ ประเด็นด้วยกัน ซึ่งรายละเอียดจะอยู่หน้าที่ ๘ ถึงหน้าที่ ๑๑ ท่านประธานฯ และท่านสมาชิกฯ ผู้มีเกียรติครับ รายงานทั้งหมดที่ได้นำเสนอต่อที่ประชุม คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นรายงานที่พวกเราพยายามทำงานกันอย่างทุ่มเท แต่อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นของท่านสมาชิกฯ อาจจะหลากหลายหรือมีความเห็นที่แตกต่างไปจากคณะกรรมาธิการ ถ้าหากท่านสมาชิกฯ จะอภิปรายหรือเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อที่จะเสริมหรือเติมแต่งให้รายงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น คณะกรรมาธิการพร้อมที่จะรับพิจารณาข้อคิดเห็นของท่านสมาชิกฯ ด้วยความยินดีและถือเป็นเกียรติอย่างยิ่ง กระผมจึงใคร่ขอกราบเรียนต่อที่ประชุมได้โปรดพิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการต่อไป ขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณทองดี

นายทองดี นิคงรัมย์ : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ผม นายทองดี นิคงรัมย์ สมาชิกวุฒิสภา ผมให้ข้อสังเกตนิดหนึ่งซึ่งเราไม่ได้พูดถึงเลย คือขณะนี้

ทั้งรัฐธรรมนูญก็ดี ทั้งกฎหมายก็ดี ได้มีการกระจายอำนาจเข้าสู่การบริหารส่วนท้องถิ่น การเก็บขยะจะต้องเกิดขึ้น ต้องเกิดขึ้นแน่นอนและมีการเดินขบวนบ้างแล้ว เอาขยะไปทิ้งในหมู่บ้าน ก. หมู่บ้าน ข. และตำบล ก. ตำบล ข. ต่างคนต่างรับผิดชอบ ฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำให้ได้ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นขอฝากด้วยว่า การทำสิ่งแวดล้อมนั้นงานเร่งด่วนคือให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีที่ทิ้งขยะของตัวเอง ทำอย่างไรให้กำจัดสิ่งแวดล้อมตรงนี้ให้เกิดขึ้นให้ได้ เพราะในอนาคตอันใกล้นี้จะต้องมีแน่นอน และบาง อ.บ.ต. ก็มีแล้ว แต่อาศัยของเทศบาลบ้าง ของสุขาภิบาลบ้าง ไม่ถูกต้อง เรื่องนี้ เป็นสิ่งสำคัญ ฉะนั้นขอฝากไว้แค่นี้ ขอให้ท่านได้รับพิจารณาตรงนี้งานเร่งด่วน ขอฝากไว้

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณนิเชตครับ

นายนิเชต สุนทรพิทักษ์ : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ผม นิเชต สุนทรพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภา ผมต้องขอชื่นชมกับรายงานนี้ แต่ในขณะเดียวกันก็อยากจะฝากไปยังท่านกรรมาธิการว่า ที่กล่าวมาทั้งหมด ๑๕ ประเด็นที่พูดถึงนั้น ประเด็นที่สำคัญประเด็นหนึ่งที่ผมคิดว่า น่าจะพิจารณาด้วยก็คือ น่าจะคิดถึงบทบาทที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่อยู่ใน กทม. และปริมณฑลจะได้มีบทบาทช่วย ซึ่งผมเชื่อว่า ถ้าเราผลักดันแนวคิดเรื่องสิ่งแวดล้อมลงไปให้เป็นภาคปฏิบัติในสถาบันการศึกษาตั้งแต่ประถม มัธยม อุดม บทบาทนี้ก็จะมีส่วนที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติการที่กว้างขวาง และจะมีผลกระทบต่อภาวการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น ผมขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ถือว่าเป็นการปิดอภิปรายโดยที่คณะกรรมาธิการมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจะขอมติจากที่ประชุมว่า จะเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเหล่านั้นหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบ

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี ขอบคุณคณะกรรมาธิการครับ

ต่อไป ๔.๒ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ ซึ่งคณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรมพิจารณาเสร็จแล้ว

(สำเนา)

ที่ สว 0009/(ร 44)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท 10300

29 สิงหาคม 2540

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ ของ คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม จำนวน 1 ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาญัตติ เรื่อง ขอเสนอญัตติให้สภามอบหมายให้คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา กระทำกิจการอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา และได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

1. นายสรรเสริญ ไกรจิตติ	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
3. พลเอก ศิรินทร์ ธูปกล่ำ	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
4. นายเกษม สรศักดิ์เกษม	โฆษกคณะกรรมาธิการ
5. นายกิรินทร์ ชัชวาลวงศ์	
6. นายกู้เกียรติ สุนทรบุระ	
7. นายพูนศักดิ์ วรรณพงษ์	
8. นายรัตน์ ศรีไกรวิน	
9. พลตำรวจเอก วสิษฐ เดชกุญชร	

10. นายวิษณุ เครืองาม
11. นายวีระชัย สูตรสุวรรณ
12. พลอากาศเอก สมศักดิ์ เวสุวรรณ์
13. พลเรือโท สำราญ ธำรงค์
14. นายสุชาติ ไตรประสิทธิ์
15. นายอุดล บุญประกอบ
16. นายเผ่าเทพ อุปการนิติเกษตร เลขานุการคณะกรรมาธิการ

อนึ่ง คณะกรรมาธิการได้แต่งตั้งให้ นางวิภาวรรณ หะวานนท์ นิติกร 6 ฝ่ายประชุม 3 กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็น ผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 76 วรรคสอง

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ และได้จัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการเสร็จเรียบร้อยแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สรรเสริญ ไกรจิตติ

(นายสรรเสริญ ไกรจิตติ)
ประธานคณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม
วุฒิสภา

กองกรรมาธิการ
โทร. 2441572, 2441670
โทรสาร 2441572

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง
การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ
ของ
คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม
วุฒิสภา

****

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 7 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม 2539 ได้พิจารณาญัตติเรื่อง ขอเสนอญัตติให้วุฒิสภามอบหมายให้คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา กระทำกิจการอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งนายสมภพ โหตระกิตย์ เป็นผู้เสนอ และที่ประชุมได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ โดยศึกษาถึงความเป็นมา สภาพปัญหาในการบริการ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง โดยมีกำหนดระยะเวลาพิจารณาศึกษา 1 ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามอบหมาย และคณะกรรมาธิการได้ขอขยายเวลาการพิจารณาศึกษาออกไปอีก 120 วัน เนื่องจากจำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้รายงานของคณะกรรมาธิการมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บัดนี้ การพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการได้เสร็จสิ้นลงแล้ว จึงขอรายงานต่อวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 158 และข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 84 ดังนี้

1. ในการพิจารณาศึกษาเรื่องนี้ ในช่วงระหว่างที่วุฒิสภามีมติมอบหมายให้พิจารณาศึกษา (วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2539) จนถึงวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 มี นายสมภพ โหตระกิตย์ เป็นประธานคณะกรรมาธิการ ซึ่งต่อมานายสมภพ โหตระกิตย์ ได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 ที่ประชุมจึงได้มีมติเลือกตั้งตำแหน่งในคณะกรรมาธิการ ดังนี้

- เลือกตั้ง นายสรรเสริญ ไกรจิตติ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง เป็นประธานคณะกรรมาธิการ

- เลือกตั้ง นายไพศาล กุมาลย์วิสัย รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง

- เลือกตั้ง พลเอก ศิรินทร์ ธูปกล่ำ กรรมาธิการ เป็น รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง

2. คณะกรรมาธิการได้แต่งตั้ง นางวิภาวรรณ ทะวานนท์ นิติกร 6 ฝ่ายประชุม 3 กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้องบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 76 วรรคสอง

3. ในการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าว คณะกรรมาธิการได้แต่งตั้งบุคคลเป็นผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมาธิการ และนักวิชาการประจำคณะกรรมาธิการ เพื่อให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และแสดงความคิดเห็น โดยได้เชิญบุคคลดังกล่าวมาร่วมประชุม รวมทั้งร่วมเดินทางไปศึกษาดูงานกับคณะกรรมาธิการในบางโอกาส ซึ่งผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมาธิการและนักวิชาการประจำคณะกรรมาธิการ ประกอบด้วย

ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมาธิการ คือ

1. นายปรัชญา เวสารัชช์	ศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. นายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์	ผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด

นักวิชาการประจำคณะกรรมาธิการ คือ

1. นายทวีศักดิ์ พรสุขสว่าง	รองผู้อำนวยการ (ฝ่ายวิชาการ) โครงการปริญญาตรี (หลักสูตรนานาชาติ) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. นายอนุพงศ์ สุขเกษม	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานบุคคล 8 กลุ่มระบบมาตรฐานการบริหารงานบุคคล สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

สำหรับรายละเอียดวิธีการพิจารณาศึกษา และผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการปรากฏตามรายงานต่อไปนี้

วิธีการพิจารณาศึกษา

ในการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ นั้น คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการ ดังนี้

1. พิจารณาศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความ รายงานการวิจัย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ

2. พิจารณาศึกษาโดยการสอบถามความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

3. พิจารณาศึกษาข้อมูลและข้อเท็จจริงโดยเชิญผู้ปฏิบัติงาน ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน มาชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็น ประกอบด้วย

<u>ส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง</u>

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล — เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

นายจำนงค์ สวมประดำ — รองเลขาธิการวุฒิสภา

<u>สำนักนายกรัฐมนตรี</u>

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

นางชุตาภรณ์ ลัมพสาระ — ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

<u>กระทรวงการคลัง</u>

กรมศุลกากร

นายวันชัย ปุสสเด็จ — รองอธิบดีกรมศุลกากร

<u>กระทรวงคมนาคม</u>

กรมการขนส่งทางบก

นายปรีชา ออประเสริฐ — รองอธิบดีกรมการขนส่งทางบก

การท่าเรือแห่งประเทศไทย

นายสัมฤทธิ์ สุขการีย์ — รองผู้อำนวยการฝ่ายสินค้า

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

นายมานพ อาวุชานนท์ — ผู้อำนวยการองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

นายมนตรี โตสมบุญ — รองผู้อำนวยการองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

<u>กระทรวงมหาดไทย</u>	
กรมตำรวจ	
พลตำรวจโท วิรุฬห์ พื้นแสน	ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจภาค 1
พลตำรวจตรี ประมวล นีละคุปต์	ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
พันตำรวจเอก จักรทิพย์ กุญชร	รองผู้บังคับการตำรวจนครบาล
พันตำรวจเอก ปัญญา มาเม่น	ผู้กำกับการหัวหน้าสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
พันตำรวจโท วิเชียร ตันตะวิริยะ	รองผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
พันตำรวจโท ทรงพล ทองมณี	สารวัตรสถานีตำรวจภูธร กิ่งอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
จ่าสิบตำรวจ เหมราช นิลน้อย	ผู้บังคับหมู่งานป้องกันและปราบปราม สถานีตำรวจภูธร อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
กรมที่ดิน	
นายอรรถพร ทองประไพ	รองอธิบดีกรมที่ดิน
ว่าที่ร้อยตรี สอาด ชมบุญ	เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร
<u>กระทรวงยุติธรรม</u>	
สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ	
นายจรัญ ภักดีธนากุล	เลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ
<u>ภาคเอกชน</u>	
สมาคมการค้าอสังหาริมทรัพย์	
นายธีรพจน์ จรูญศรี	นายกสมาคมผู้ค้าอสังหาริมทรัพย์

สมาคมชิปปิ้งแห่งประเทศไทย

นายประหยัด ตั้งขจาตกิ	อุปนายกสมาคมชิปปิ้งแห่งประเทศไทย
นายสามารถ อะเนกะมัย	เลขาธิการสมาคมชิปปิ้งแห่งประเทศไทย

4. พิจารณาศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการบริการประชาชนจากการเดินทางไปศึกษาดูงานด้านการให้บริการประชาชนของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

4.1 ศึกษาดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายบริหาร

- วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2540	ศึกษาดูงาน ณ สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร
- วันที่ 5 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ ท่าเรือกรุงเทพ
- วันที่ 12 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ
- วันที่ 19 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ กรมสรรพากร
- วันที่ 21 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ ที่ว่าการอำเภอพระนครศรีอยุธยา และสถานีตำรวจภูธรอำเภอพระนครศรีอยุธยา

4.2 ศึกษาดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายตุลาการ

- วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2540	ศึกษาดูงาน ณ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้
- วันที่ 3 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ ศาลอาญา
- วันที่ 7 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ ศาลจังหวัดกาญจนบุรี
- วันที่ 10 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ ศาลแรงงานกลาง
- วันที่ 14 - 15 มีนาคม 2540	ศึกษาดูงาน ณ ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ และศาลแขวงเชียงใหม่
- วันที่ 18 - 21 เมษายน 2540	ศึกษาดูงาน ณ ศาลจังหวัดภูเก็ต และศาลจังหวัดปัตตานี

5. พิจารณาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานต่าง ๆ จากการเดินทางไปศึกษาและดูงานด้านการให้บริการประชาชนของต่างประเทศ ดังนี้

5.1 ศึกษาดูงาน ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และมาเลเซีย
ระหว่างวันที่ 8-12 กันยายน 2539

5.2 ศึกษาดูงาน ณ สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ
สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
ระหว่างวันที่ 14-25 มิถุนายน 2540

ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ โดยแบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

ตอนที่หนึ่ง	ปัญหาการบริการประชาชน
ตอนที่สอง	การบริการประชาชนในประเทศไทย
ตอนที่สาม	แนวคิดว่าด้วยการบริการประชาชน
ตอนที่สี่	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน สำหรับหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ
ตอนที่ห้า	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน สำหรับหน่วยงานฝ่ายบริหาร
ตอนที่หก	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน สำหรับหน่วยงานฝ่ายตุลาการ
ตอนที่เจ็ด	บทสรุป

ตอนที่หนึ่ง
ปัญหาการบริการประชาชน

โดยทั่วไปการบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยในปัจจุบันยังมิได้มีการวัดหรือประเมินผลอย่างจริงจังกล่าวคือยังมิได้มีการประเมินความพึงพอใจของประชาชนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง แม้แต่ในแง่การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก็มีการดำเนินการบ้างเพียงบางครั้งบางคราว หรือจัดให้ประชาชนแสดงความเห็นในกล่องแสดงความเห็น ซึ่งไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนเท่าที่ควร นอกจากนี้การประเมินผลสัมฤทธิ์ของบริการโดยมีเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ชัดเจนยังเป็นไปอย่างจำกัด

จากการศึกษาของคณะกรรมาธิการพบว่ายังมีปัญหาหลายประการในการให้บริการของหน่วยงานของรัฐในประเทศไทย ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. สภาพปัญหา

ถึงแม้รัฐบาลจะเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทในการบริการประชาชนดูแลปรับปรุงบริการของตน และได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2532 และคณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนของหน่วยงานของรัฐได้มีบทบาทส่งเสริมผลักดันการพัฒนาบริการอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ก็ยังคงมีเสียงวิจารณ์ทั้งจากประชาชนและสื่อมวลชนว่าการบริการของรัฐยังมีคุณภาพไม่ดี มีปัญหาตกค้างสำหรับบางหน่วยงาน พอสรุปได้ ดังนี้

1.1 ***การเรียกร้องผลประโยชน์โดยมิชอบ*** - มีการเรียกร้องหรือแสดงท่าทีหรือประวิงเวลาเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์จากประชาชนผู้มาติดต่อโดยวิธีการต่างๆ หากไม่ได้ตามที่ต้องการข้าราชการบางคนก็ใช้วิธีการกลั่นแกล้ง เช่น เรียกร้องเอกสารหรือหลักฐานเพิ่มเติม จับผิดข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ ตั้งข้อกล่าวหาดำเนินคดี ฟ้องเรื่อง นัดให้มาใหม่ทั้งๆ ที่มีเจตนาจะไม่ให้บริการตามที่นัด เป็นต้น การเรียกร้องเหล่านี้อาจเป็นการเรียกร้องโดยตรงหรือเป็นที่รับรู้ในบรรดาประชาชนผู้ติดต่อว่าต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนเท่าใดสำหรับข้าราชการนอกเหนือจากที่รัฐกำหนดไว้ตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ผู้ติดต่อเป็นผู้ประกอบการซึ่งมีธุรกิจติดต่อกับหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่เป็นประจำก็มักไม่ต้องการร้องเรียนหรือนำเสนอหลักฐานดำเนินการกับเจ้าหน้าที่เหล่านั้น เพราะเกรงว่าจะกระทบกระเทือนกับการประกอบธุรกิจของตน ประชาชนโดยทั่วไปก็ไม่ต้องการมีปัญหากับเจ้าหน้าที่ซึ่งจะทำให้ตนเองเสียเวลาหรือเสียประโยชน์โดยใช่เหตุ การที่ประชาชนหรือผู้ติดต่อไม่ต้องการมีปัญหาต่อเนื่องกับเจ้าหน้าที่ และการที่ไม่ปรากฏหลักฐานการเรียกร้องหรือการรับเงินที่ชัดเจน จึงเป็นเรื่องที่ทำให้ผู้บริหารหน่วยงานไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้หรือใช้เป็นข้ออ้างที่จะไม่ดำเนินการกับผู้ใต้บังคับบัญชาของตน

1.2 ***การบริการยังด้อยคุณภาพ*** - ถึงแม้หลายหน่วยงานได้เร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพในการให้บริการของตนแล้วก็ตาม แต่บริการหลายเรื่องที่หน่วยงานของรัฐจัดให้กับเอกชนยังมีความล่าช้า มีหลายขั้นตอน มีเงื่อนไขต้องปฏิบัติยุ่งยาก มีการเรียกร้องเอกสารมากมาย แบบฟอร์มและเงื่อนไขที่กำหนดไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความยุ่งยากในการกรอกและการเตรียมตัวสำหรับประชาชนในการติดต่อกับราชการ การบริการบางครั้งมีความผิดพลาดต้องติดต่อหลายครั้ง ผ่านหลายโต๊ะหลายขั้นตอน ต้องติดต่อหลายหน่วยงาน

1.3 ***เจ้าหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้รับบริการไม่เหมาะสม*** - ในการขอรับบริการประชาชนยังได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ไม่เสมอภาค ไม่คงเส้นคงวา ปล่อยให้มีการลัดคิว ช่วยเหลือพรรคพวกของเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ให้ผลประโยชน์กับเจ้าหน้าที่ก่อน คุณภาพที่ได้รับบริการของประชาชนแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน เจ้าหน้าที่บางคนใช้กิริยาท่าทางและวาจาไม่สุภาพ ไม่ให้เกียรติ ไม่เต็มใจบริการ ทำงานผิดพลาด ชักช้า ไม่ตอบสนองความต้องการหรือปัญหาเฉพาะราย ไม่ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ปัดความรับผิดชอบ

1.4 ***ผู้รับบริการไม่ได้รับรู้ข้อมูลเพียงพอ*** - ประชาชนยังประสบปัญหาการได้รับรู้รับทราบข้อมูลในการรับบริการไม่เพียงพอ ไม่ทราบว่าต้องเตรียมตัวอย่างไร เจ้าหน้าที่ไม่ให้ข้อมูลหรือให้ข้อมูลไม่ถูกต้อง ไม่มีการอธิบายหรือให้ความช่วยเหลือในกรณีที่ราชการไม่สามารถจัดบริการให้ได้ตามที่ร้องขอ ไม่มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ไม่ทราบเงื่อนไขหรือขั้นตอน ไม่ทราบกฎระเบียบ กฎระเบียบและขั้นตอนมีความยุ่งยากสับสน ประชาชนไม่เข้าใจคำแนะนำหรือข้อกำหนดภาษาทางราชการเข้าใจยาก

2. สาเหตุของปัญหา

ในทางปฏิบัติปัญหาดังกล่าวข้างต้นเกิดจากสาเหตุที่สำคัญหลายประการ ได้แก่

2.1 ***บทบาทของรัฐ*** - สาเหตุของปัญหาในการจัดบริการที่มีคุณภาพประการสำคัญเกิดจากวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ซึ่งสืบทอดจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไข นั่นคือบทบาทของรัฐซึ่งระบบราชการเป็นกลไกดำเนินการ บทบาทของรัฐที่เป็นอยู่ขึ้นกับสมมติฐานที่ว่ารัฐเป็นผู้ต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกประเภทในสังคม ดังนั้นในประเทศไทยระบบราชการจึงมีบทบาทกว้างขวางและครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดบริการประเภทต่างๆ ในลักษณะที่ปราศจากการแข่งขัน

2.2 ***กฎระเบียบ*** - สภาพบริการที่เป็นปัญหานั้นส่วนหนึ่งเกิดจากกฎระเบียบขั้นตอนที่หน่วยงานของรัฐกำหนดยุ่งยาก ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และสภาพปัญหาเฉพาะของผู้รับบริการแต่ละรายไม่ชัดเจน ไม่ยืดหยุ่น เจ้าหน้าที่ใช้กฎหมายโดยติดยึดกับรูปแบบและถ้อยคำอย่างเคร่งครัดโดยไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์ของการกำหนดกฎระเบียบ

2.3 ***ระบบงาน*** - สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งของการบริการที่ย่อหย่อนเกิดจากลักษณะขององค์กรและระบบการทำงานของหน่วยงานของรัฐเอง องค์กรของรัฐที่เป็นอยู่ยังเป็นองค์กรที่

รวมอำนาจ มีสายการบังคับบัญชายาว มีความไม่ชัดเจนในแง่ขอบเขตภารกิจและความรับผิดชอบ มีความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ มีระบบงานที่ยุ่งยากหลายขั้นตอน มีผู้เกี่ยวข้องมากมาย การกำหนดผู้รับผิดชอบไม่เหมาะสม ขาดการประสานงาน ระบบข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสม สภาพเหล่านี้ทำให้หน่วยงานของรัฐมีข้อจำกัดในการจัดบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน

2.4 *ผู้ให้บริการ* - การที่มีการเผชิญหน้าโดยตรงระหว่างประชาชนผู้รับบริการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐก่อให้เกิดปัญหาบริการได้เช่นกัน ปัญหาดังกล่าวอาจพิจารณาจากสาเหตุของพฤติกรรมและปัญหาส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการเอง และยังเกิดจากสาเหตุของความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ การขาดจิตสำนึกต่อการบริการ ความกลัวผิดพลาด การดูแลบังคับบัญชาไม่ทั่วถึง การเล่นพรรคเล่นพวก การปกป้องผู้กระทำผิด การแสวงประโยชน์โดยมิชอบ การตรวจสอบควบคุมที่ย่อหย่อน

2.5 *ทรัพยากรสนับสนุน* - จากการที่ผู้รับบริการมีเพิ่มมากขึ้น การบริการที่เน้นตัวเจ้าหน้าที่อย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ หน่วยงานของรัฐจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ ความจำกัดของทรัพยากรสนับสนุนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจึงจัดเป็นสาเหตุประการหนึ่งซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดบริการคุณภาพแก่ประชาชน ทรัพยากรที่กล่าวนี้หมายความรวมไปถึงอาคารสถานที่ กำลังคนที่มีคุณภาพ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และเทคโนโลยี ซึ่งหากเทคโนโลยีไม่ทันสมัย หน่วยงานมีงบประมาณจำกัด ฐานข้อมูลไม่เพียงพอ สถานที่และสภาพแวดล้อมไม่ดี ผลประโยชน์ตอบแทนและแรงจูงใจไม่เพียงพอหรือขาดแคลนกำลังคนที่มีคุณภาพ การบริการของหน่วยงานนั้นย่อมขาดประสิทธิภาพเป็นธรรมดา

สาเหตุของปัญหาดังกล่าวข้างต้นอาจจำแนกเป็นรายละเอียดได้ ดังนี้

● **สาเหตุจากบทบาทของรัฐ**

นับตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาการบริการของหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยเกิดจากสมมติฐานบางประการซึ่งมีวิวัฒนาการจากรูปแบบการเมืองการปกครองของประเทศตั้งแต่สมัยการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงปัจจุบัน สมมติฐานดังกล่าวได้แก่

1) ***รัฐคือผู้คุ้มครองดูแลประชาชน*** - จากสมมติฐานนี้ บทบาทของรัฐจึงครอบคลุมวิถีชีวิตทั้งมวลของประชาชนโดยรัฐทำหน้าที่กำหนดกฎระเบียบ ขั้นตอน บทบาทหน้าที่และวิธีการปฏิบัติให้กับคนทุกคนในสังคม รวมทั้งมีหน้าที่ในการดูแลให้เป็นไปตามที่รัฐกำหนดด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้กลไกของรัฐคือระบบราชการจึงเข้าเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย บริการของรัฐจึงเป็นเงื่อนไขที่รัฐกำหนดขึ้นเอง และเรียกร้องให้ประชาชนต้องมารับบริการซึ่งผูกขาดโดยรัฐเช่นกัน

ผลที่เกิดขึ้นคือ รัฐเป็นผู้กำหนดสาระและเงื่อนไขบริการให้แก่ประชาชนมากมายทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนบุคคล (เช่น การทะเบียนราษฎร์) การดำรงชีวิต (เช่น กรรมสิทธิ์

ต่าง ๆ) หรือการประกอบอาชีพ (เช่น การดำเนินธุรกิจการค้า) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือบริการที่รัฐกำหนดมีมากมายจนเกินความจำเป็น ทั้งการบริการดังกล่าวยังเป็นการผูกขาดอีกด้วย เพื่อให้มีการปรับปรุงบริการจึงสมควรทบทวนว่ารัฐควรเลิกหรือปรับเปลี่ยนบริการใดออกไปบ้าง ทั้งนี้เพราะสถานการณ์ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก และประชาชนมีขีดความสามารถพอที่จะดูแลตนเองได้มากขึ้นแล้ว

2) ***รัฐเท่านั้นที่มีความพร้อมในการดำเนินการ*** - สมมติฐานข้อนี้เกี่ยวพันกับความไม่มั่นใจในความสามารถของภาคเอกชนและประชาชน ทั้งนี้ เนื่องจากแต่เดิมกำลังคนที่ดีที่สุดของประเทศอยู่ในระบบราชการเป็นส่วนใหญ่ ผลคือรัฐโดยระบบราชการจึงต้องมีบทบาทในทุกเรื่องที่รัฐถือว่าเป็นหน้าที่ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น การบริการที่รัฐกำหนดให้ประชาชนและภาคเอกชนต้องรับจึงเป็นการบริการที่รัฐจัดทำเสียเองโดยหน่วยงานของรัฐ รัฐจึงตั้งหน่วยงานมากมายลงไปให้บริการกับประชาชนทุกระดับทั้งในเรื่องของการให้คำแนะนำปรึกษา การให้อนุญาต การตรวจสอบ ดูแล และการอำนวยความสะดวก

ข้อสมมติข้อนี้ได้เปลี่ยนไป ในยุคปัจจุบันรัฐมิได้มีความพร้อมดังที่เคยเป็น คนที่เก่งมิได้อยู่ในระบบราชการเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ระบบราชการยังสูญเสียกำลังคนระดับมันสมองออกไปมาก เมื่อรัฐโดยระบบราชการขาดความพร้อม ผลที่เกิดคือประสิทธิภาพในการบริการของรัฐด้อยลงเมื่อเทียบกับมาตรฐานบริการที่ภาคเอกชนได้พัฒนาขึ้น แนวทางหนึ่งที่รัฐดำเนินการคือปรับเปลี่ยนให้ภาคเอกชนดำเนินการบางส่วน เช่น การให้บริการเรื่องการคมนาคม การบันเทิง การติดต่อสื่อสาร แต่เนื่องจากสมมติฐานเดิมที่ว่ารัฐต้องเป็นผู้ควบคุมดูแลยังคงอยู่ รูปแบบการปรับเปลี่ยนจึงเป็นการที่รัฐเข้าไปมีส่วนควบคุม ให้ใบอนุญาต และกำกับเอกชน ผลคือภาคเอกชนผู้ให้บริการต้องอ้างอิงและพึ่งพิงรัฐ การบริการของภาคเอกชนที่รัฐปรับเปลี่ยนไปให้ถึงแม้จะมีความสะดวกรวดเร็วขึ้น แต่ยังมีราคาแพงมากกว่าที่เอกชนจะจัดทำเองในระบบการแข่งขันปกติ เพราะเอกชนต้องเสียค่าใช้จ่ายการลงทุนและต้องเสียค่าใช้จ่ายให้รัฐอีกด้วย

3) ***รัฐเท่านั้นที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและประชาชนโดยแท้*** - ตามข้อสมมตินี้ ประชาชนหรือภาคเอกชนต่างดำเนินการเพียงเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือหน่วยงาน มิได้ทำเพื่อสังคมและประเทศชาติ รัฐจึงต้องดูแลไม่เปิดโอกาสดังกล่าว วิธีการที่ใช้คือกำหนดกฎระเบียบเงื่อนไขและขั้นตอนในการบริการมากมายในรายละเอียด เพื่อปิดช่องโหว่ ป้องกันการใช้ดุลพินิจหรือการตีความ การให้บริการตามกฎระเบียบจึงเกิดความล่าช้าและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการแต่ละราย รวมทั้งทำให้เกิดช่องทางการหลีกเลี่ยงระเบียบ การเลือกปฏิบัติ การฉ้อฉลต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัญหาของการให้บริการประชาชนในปัจจุบัน

ข้อสมมตินี้ก็เปลี่ยนไปเช่นกัน แนวคิดระยะหลังซึ่งมุ่งกระจายอำนาจให้ภาคเอกชนและประชาชนรับไปดำเนินการต้องขึ้นกับสมมติฐานที่ว่าทั้งสองภาคดังกล่าวมีความรับผิดชอบเพียงพอในระดับหนึ่งแล้ว ดังนั้น รัฐจึงไม่จำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขและวิธีการที่ยุ่งยาก

ซับซ้อนและปฏิบัติยาก ซึ่งจะทำให้มีความพยายามหลีกเลี่ยงกฎระเบียบโดยไม่รู้จบ สิ่งที่พึงกระทำคือกระจายบทบาทการให้บริการออกไปให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนรับไปดำเนินการ กำหนดขอบเขตเป้าหมายที่พึงประสงค์ กำหนดมาตรฐานบริการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้รับบริการและผู้ประเมินภายนอก และตรวจสอบผลความรับผิดชอบดังกล่าว

4) *รัฐเท่านั้นที่เข้าใจปัญหาที่เกี่ยวกับประชาชน* - ข้อสมมติฐานเช่นนี้ทำให้การบริการมีลักษณะกำหนดจากบนลงล่าง รัฐเป็นผู้กำหนดว่าประชาชนต้องการบริการอะไร โดยเงื่อนไขและวิธีการอย่างไร เมื่อไร เท่าใด การกำหนดเช่นนี้ทำให้เกิดความไม่สะดวกในวิธีปฏิบัติ เพราะข้อกำหนดบริการเป็นข้อกำหนดรวมสำหรับประชาชน แต่ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะรายของแต่ละคนได้ ที่สำคัญคือข้อกำหนดดังกล่าวเน้นความสะดวกของผู้กำหนดคือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่คำนึงถึงสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันและความสะดวกของผู้รับบริการ

● สาเหตุจากกฎระเบียบ

ปัญหาของการบริการในประเทศไทยเกิดจากการบริหารราชการโดยอาศัยกฎระเบียบเป็นพื้นฐานในการดำเนินการ จึงมีกฎระเบียบต่าง ๆ มากมาย บางกฎหรือบางระเบียบมีความซ้ำซ้อน ล้าสมัย ไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมเศรษฐกิจปัจจุบัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1) *เป็นระบบบริการโดยพื้นฐานของกฎระเบียบ* - การบริหารราชการเป็นการบริหารกฎระเบียบ การบริการก็เช่นกัน ดังนั้น รัฐจึงกำหนดกฎระเบียบ เงื่อนไข และขั้นตอนการให้บริการอย่างละเอียดรัดกุม เมื่อเป็นเช่นนี้ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมิใช่ผู้ให้บริการแต่เป็นผู้ตัดสินว่าประชาชนควรจะได้รับบริการหรือไม่ อย่างไร มากน้อยแค่ไหน โดยยึดเอามาตรฐานของกฎระเบียบขั้นตอนเป็นบรรทัดฐาน การบริการเช่นนี้จึงมีลักษณะที่เป็นทางการและไม่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะของผู้รับบริการ หากประชาชนต้องการบริการที่แตกต่างไปจากที่กำหนดย่อมถือเป็นข้อยกเว้นของการบริการปกติ ซึ่งเป็นเรื่องใหญ่ ยุ่งยาก และอาจทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องรับผิดด้วย วิธีที่ดีที่สุดคือเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการปฏิเสธไม่ให้บริการ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเสียแต่ต้น

2) *ใช้กฎระเบียบเคร่งครัดโดยไม่คำนึงถึงเจตนารมณ์หรือเป้าหมายบริการ* - การบริการซึ่งเน้นกฎระเบียบยังก่อปัญหาในทางปฏิบัติอีกประการหนึ่งคือเจ้าหน้าที่ยึดกฎระเบียบเป็นสรณะและยึดข้อบัญญัติแห่งกฎระเบียบตามนัยแห่งอักษรโดยไม่คำนึงว่าสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จำเป็นจะต้องใช้กฎระเบียบที่แตกต่างกันออกไป แต่เนื่องจากยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบ เจ้าหน้าที่จึงไม่ตีความหรือไม่สามารถตีความที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้รับบริการ

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือมีกฎระเบียบหลายเรื่องที่กำหนดรายละเอียดมากเกินไปจนไม่สามารถตีความเป็นอย่างอื่นอันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้รับบริการได้เพียงพอ นอก

จากนี้ การใช้กฎระเบียบในทางปฏิบัติมักละเลยเจตนารมณ์ที่กำหนด จึงมักมีการบริการจำกัดตามนัยแห่งตัวอักษรซึ่งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการบริการในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

3) ***กฎระเบียบมีความล้าสมัย*** - กฎและระเบียบที่ใช้เป็นกรอบในการบริการประชาชนนั้น หากเป็นกฎหมายซึ่งต้องออกโดยรัฐสภามักกระทำได้ยากและล่าช้า ดังนั้นจึงมีกฎหมายอีกเป็นจำนวนมากซึ่งส่วนราชการที่ให้บริการประชาชนต้องการแก้ไข แต่ผ่านความเห็นชอบจากฝ่ายนิติบัญญัติล่าช้า หรือส่วนราชการเห็นว่าเป็นเรื่องยุ่งยากในการเสนอและผลักดันให้ผ่านสภานิติบัญญัติจึงไม่สนใจแก้ไขปรับปรุง ดังนั้น จึงมีกฎระเบียบจำนวนมากที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นกฎระเบียบที่ล้าสมัยแล้ว

4) ***กฎระเบียบมีความซ้ำซ้อน*** - เนื่องจากการบริหารราชการไทยมีการจัดแบ่งหน่วยงานตามลักษณะความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านการเงิน ด้านเทคนิค หรือด้านการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย แต่ละหน่วยงานได้รับการจัดตั้งโดยมีอำนาจตามกฎหมายรองรับแตกต่างกันไป และใช้กฎหมายแตกต่างกัน ดังนั้นการดำเนินการต่อปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือการบริการประชาชนจึงมีลักษณะตัดตอน มีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ แต่ละหน่วยงานมีกฎหมายรองรับซึ่งแตกต่างกัน และบางกฎระเบียบมีความซ้ำซ้อนและไม่สอดคล้องกัน ผลคือประชาชนต้องรับบริการจากหลายหน่วยงาน แต่ละหน่วยงานมักไม่ประสานงานกันหรือไม่จัดบริการแบบเบ็ดเสร็จ จึงทำให้เกิดความล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์

● สาเหตุจากระบบงาน

องค์กรและระบบงานของหน่วยงานของรัฐเป็นอุปสรรคสำคัญของการจัดบริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน ปัญหานี้อาจพิจารณาได้จากบางประเด็นต่อไปนี้

1) ***การทำงานเป็นระบบผูกขาด*** - บริการของรัฐส่วนใหญ่เป็นบริการผูกขาด ซึ่งรัฐเป็นผู้ดำเนินการเอง ไม่มีการแข่งขัน เมื่อไม่มีการแข่งขันก็ไม่สามารถเทียบเคียงได้ว่าบริการที่ดีกว่านี้จะเป็นอย่างไร เมื่อเป็นเช่นนี้การปรับปรุงพัฒนาบริการของรัฐจึงขึ้นกับตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ปัญหาคือเจ้าหน้าที่ทุกระดับของรัฐก็ไม่มีแรงจูงใจอันใดในการปรับปรุงบริการของตน ความพยายามปรับปรุงบริการกลับเป็นเรื่องยุ่งยากหากต้องไปเกี่ยวข้องกับการแก้ไขกฎระเบียบ อีกทั้งการของบประมาณที่แตกต่างไปจากเดิม ต้องประสบปัญหาความคล่องตัวด้านการเงินและการพัสดุ การพัฒนาเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ ความยุ่งยากเหล่านี้เป็นอุปสรรคที่มีมากเกินกว่าที่จะทำให้เกิดความสนใจปรับปรุงบริการใด ๆ ของรัฐ

2) ***การบริการเป็นระบบปิด*** - การบริการในระบบปิดเป็นระบบที่ทุกอย่างถูกกำหนดโดยหน่วยงานของรัฐเป็นหลัก ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือการร่วมแก้ไขกฎ ระเบียบ ขั้นตอนการดำเนินการ ทรัพยากรในการบริการ เทคโนโลยีที่ใช้ สภาพแวดล้อม และเงื่อนไขการบริการนั้น ผู้ให้บริการเป็นผู้กำหนดเองโดยผู้รับบริการไม่มีทางเลือก ระบบปิดเช่นนี้ไม่ได้รับแรงกดดันใด ๆ จากผู้รับบริการ ผลคือเจ้าหน้าที่ของรัฐมักเคยชิน

กับการจัดบริการแบบเดิมเพราะไม่สามารถมองเห็นปัญหาหรือความจำเป็นใด ๆ สำหรับการปรับปรุง และประชาชนก็ไม่กล้าคัดค้านเพราะสุดท้ายประชาชนก็ต้องพึ่งบริการของรัฐอยู่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มีสิ่งใดประกันความยุ่งยากที่จะเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหากผู้รับบริการทำตัวเป็นคนมีปัญหา

ระบบบริการแบบปิดเช่นนี้ยังหมายถึงว่าหน่วยงานผู้ให้บริการไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการในการให้บริการ เพราะเป็นเรื่องภายในประชาชนไม่มีสิทธิรับรู้ แต่ประชาชนต้องมีหน้าที่ศึกษาหาความรู้เองในเรื่องเกี่ยวกับกฎเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีปฏิบัติในการติดต่อขอรับบริการจากรัฐตามข้อสมมติที่ว่าประชาชนมีหน้าที่ต้องรู้กฎหมายจะปฏิเสธความไม่รู้นี้เสียมิได้

3) ***เป็นระบบรวบอำนาจและแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างหน่วยงาน*** - การจัดองค์กรและกำหนดอำนาจให้กับองค์กรของรัฐยังเน้นการรวมอำนาจไว้กับผู้บริหารระดับสูง ไม่ได้กระจายไปยังหน่วยงานระดับปฏิบัติโดยเฉพาะหน่วยงานที่ให้บริการโดยตรงแก่ประชาชน ทั้งยังมีการแบ่งขอบเขตภารกิจแก่หน่วยงานตามลักษณะหน้าที่เฉพาะ เช่น การเงิน การพัสดุ เป็นต้น ดังนั้น ไม่เพียงแต่หน่วยบริการจะมีข้อจำกัดในแง่การใช้ดุลพินิจเท่านั้น การจัดบริการที่ต้องประสานระหว่างหน่วยงานหรือฝ่ายภายในองค์กรเดียวกันยังเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก การประสานงานระหว่างองค์กรซึ่งแต่ละองค์กรต่างเป็นเอกเทศขึ้นกับกฎหมายเฉพาะของตนยิ่งเป็นเรื่องที่ยากขึ้นไปอีก ลักษณะเช่นนี้เป็นอุปสรรคต่อการจัดบริการจุดเดียวหรือบริการรวมศูนย์อันจะให้ความสะดวกต่อประชาชนผู้รับบริการ

4) ***เป็นระบบที่เน้นการควบคุมในแง่กระบวนการ*** - ระบบการบริหารและบริการที่เป็นอยู่ในส่วนราชการจำนวนมากเน้นกระบวนการและขั้นตอนเป็นหลัก แต่ให้ความสนใจกับผลงานหรือความพึงพอใจของผู้รับบริการน้อย การควบคุมหรือตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยบริการจึงมักเน้นที่กระบวนการมากกว่าผลสัมฤทธิ์ การประเมินผลมักไม่เน้นที่ผลในเชิงปริมาณและคุณภาพหรือหากเน้นผลก็จะเน้นผลเชิงปริมาณมากกว่าผลเชิงคุณภาพซึ่งไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของการบริการประชาชนในยุคปัจจุบัน

5) ***ระบบประชาสัมพันธ์*** - การประชาสัมพันธ์เป็นจุดอ่อนประการหนึ่งของการบริการประชาชน ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลหลายประการคือ ทัศนคติเรื่องบริการ การคิดยึดว่าข้อมูลข่าวสารของทางราชการเป็นเรื่องปกปิดเป็นความลับ การขาดโครงสร้างพื้นฐานในการประชาสัมพันธ์ การขาดนักประชาสัมพันธ์อาชีพ และการขาดแรงจูงใจในการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6) ***ขั้นตอนการบริการ*** - ขั้นตอนการบริการมีลักษณะที่ยืดยาวและซับซ้อน เช่น มีบริการต่อเนื่องหลายจุด ส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากการแบ่งงานภายในของหน่วยบริการตามความชำนาญเฉพาะด้าน และอีกส่วนหนึ่งเกิดจากความพยายามที่จะตรวจสอบและควบคุม

การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยบริการ ดังนั้น จึงทำให้เกิดความล่าช้าและไม่สะดวกต่อผู้รับบริการ

● สาเหตุจากผู้ให้บริการ

เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้ให้บริการเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของปัญหาในการบริการ ซึ่งสาเหตุที่สำคัญได้แก่

1) *ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ให้บริการ* - มีทัศนคติหลายประการของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการ ทัศนคติดังกล่าวได้แก่

การปกป้องตัวเอง - เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบขั้นตอนอย่างเคร่งครัด เพราะกฎระเบียบขั้นตอนนั้นเป็นมาตรฐานกำหนดความถูกต้องและบทบาทของเจ้าหน้าที่ ถึงแม้การดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความไม่สะดวกต่อผู้รับบริการก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากความสะดวกและความต้องการของผู้รับบริการมิได้มีส่วนเสริมประโยชน์ให้แก่เจ้าหน้าที่แต่ประการใด อีกทั้งการเลี่ยงกฎ ระเบียบ ขั้นตอนเพียงเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการกลับจะเป็นโทษภัยต่อเจ้าหน้าที่อย่างเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงต้องรักษาประโยชน์ของตนเองก่อนอื่น

ความเหนือกว่า - เจ้าหน้าที่ของรัฐยังติดยึดกับระบบเจ้าขุนมูลนาย ในการให้บริการ ประชาชนต้องพึ่งเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้กำหนดว่าจะให้บริการอย่างไร ผู้พึ่งพาต้องเป็นผู้ด้อยกว่าส่วนผู้ให้ความพึ่งพาเป็นผู้เหนือกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเด็กหรือผู้น้อยต้องพึ่งผู้ใหญ่อันเป็นพื้นฐานของแนวคิดศักดินาแต่เดิม ดังนั้น เจ้าหน้าที่จะให้บริการดีหรือไม่ดีอย่างไร รวดเร็วหรือล่าช้าเพียงใด ก็เป็นเรื่องของความเมตตา ความพร้อม และความสะดวกของเจ้าหน้าที่ส่วนผู้รับบริการมีหน้าที่รับบริการแต่เพียงอย่างเดียว

การขาดจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน - การบริการประชาชนที่ไม่เป็นที่น่าพอใจนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากตัวเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการขาดความสำนึกว่าตนเองปฏิบัติงานเพื่อผู้อื่น ดังนั้น จึงกำหนดกฎเกณฑ์ ขั้นตอน วิธีการ และมีการแสดงออกซึ่งไม่ตอบสนองต่อประโยชน์และความต้องการของผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่มักคิดว่าตนเองปฏิบัติราชการ มิได้เป็นผู้ที่ต้องรับใช้ประชาชน แต่เป็นผู้บริหารระเบียบ ทำงานให้เป็นไปตามกฎหมายและขั้นตอนที่องค์กรกำหนด แต่ไม่จำเป็นต้องสนองความต้องการของประชาชน ลักษณะของการขาดจิตสำนึกในการบริการนี้เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งของปัญหาในการให้บริการประชาชน

การแสวงประโยชน์ - เจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งถือว่าการให้บริการประชาชนเป็นโอกาสที่รัฐจัดให้เพื่อเพิ่มค่าตอบแทนเสริมจากเงินเดือนที่ไม่เพียงพอ จึงเกิดพฤติกรรมการเรียกร้องผลประโยชน์ การฉ้อฉล การทุจริตประพฤติมิชอบ ซึ่งเมื่อประกอบกับการที่ระบบบริการเป็นระบบปิด ไม่โปร่งใส จึงทำให้เจ้าหน้าที่สามารถมีพฤติกรรมที่มิชอบเหล่านี้ได้โดยปราศจากการถูกลงโทษหรือจับผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการแสวงประโยชน์กระทำกันเป็นกลุ่มหรือผู้

บังคับบัญชาเบื้องต้นรับรู้รับทราบหรือร่วมทุจริตประพฤติมิชอบด้วยแล้ว โอกาสที่จะดำเนินการกับเจ้าหน้าที่เหล่านี้ย่อมมีน้อยมาก

กรอบความคิดแบบราชการ - เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นข้าราชการซึ่งมองการบริการในกรอบจำกัดของทางราชการ ซึ่งเน้นการตรวจสอบควบคุมโดยใช้กฎระเบียบเป็นหลัก การคำนึงถึงประโยชน์ของราชการและเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติตามคำสั่งหรือตามกฎข้อบังคับ การสนใจกระบวนการมากกว่าผล กรอบความคิดเหล่านี้เป็นอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาบริการสำหรับประชาชน

2) *การประเมินเจ้าหน้าที่* - หน่วยงานของรัฐยังขาดการประเมินผลที่ให้คุณหรือโทษอย่างชัดเจนเกี่ยวกับประสิทธิภาพและพฤติกรรมการบริการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ หากเจ้าหน้าที่ทำตามระเบียบขั้นตอนก็ถือว่าปฏิบัติหน้าที่สมบูรณ์แล้ว บริการของเจ้าหน้าที่จะเป็นอย่างไรยังมีความสำคัญรองลงไป การบริการที่ดีหรือไม่ดีไม่ส่งผลกระทบต่อโอกาสหรือความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด (ยกเว้นกรณีกระทำผิดทางวินัยซึ่งมีหลักฐานแจ้งชัด)

3) *บทบาทของผู้บริหาร* - ผู้บริหารเองต้องทำงานภายใต้กรอบของกฎระเบียบอย่างดีที่สุดที่จะกระทำได้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพบริการคือการอบรมดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา และเอาใจใส่ความต้องการของประชาชน แต่ในสภาพทั่วไป ผู้บริหารยังต้องพึ่งผู้ใต้บังคับบัญชา และเนื่องจากผู้บริหารไม่ได้ติดต่อกับประชาชนโดยตรง การรับรู้พฤติกรรมเจ้าหน้าที่และการรับรู้ปัญหาความต้องการของประชาชนก็เป็นการรับรู้ที่ผ่านจากเจ้าหน้าที่ซึ่งรายงานตามทัศนะของตนเพื่อ ความสะดวกและเพื่อประโยชน์ของตนเป็นหลัก ในขณะเดียวกันการได้เลื่อนขั้นตำแหน่งหรือการได้รับพิจารณาความดีความชอบของผู้บริหารก็ไม่เกี่ยวข้องกับระดับความพึงพอใจของประชาชนแต่อย่างใดเช่นกัน นอกจากนี้ผู้บริหารเองก็ไม่มีแรงจูงใจในการปรับปรุงบริการ หรือหากมีก็เป็นแรงกดดันจากผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือผู้บังคับบัญชาซึ่งส่วนใหญ่เป็นการกดดันเพื่อให้ตอบสนองประโยชน์เฉพาะราย มิได้เน้นการปรับปรุงระบบบริการเป็นหลัก

- สาเหตุจากทรัพยากรสนับสนุน

ทรัพยากรสนับสนุนในการจัดบริการของรัฐนั้นมีหลายประการ ข้อจำกัดในเชิงปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรเหล่านี้จัดเป็นสาเหตุสำคัญของการบริการประชาชนได้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1) *สถานที่ให้บริการ* - สภาพแวดล้อมกายภาพในการบริการประชาชนสำหรับหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทนับว่าไม่เอื้อต่อการให้บริการ ทั้งนี้เนื่องจากความจำกัดและสภาพสิ่งปลูกสร้างที่เก่าทรุดโทรม สร้างขึ้นในช่วงที่มีผู้รับบริการจำนวนไม่มาก ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการก่อสร้างใหม่ การซ่อมแซมบำรุงรักษา หรือการเสริมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ ห้องสุขา ฯลฯ

2) *วัสดุอุปกรณ์* - การบริการที่จะมีประสิทธิภาพนั้นต้องได้รับการสนับสนุนจากวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพและทันสมัย โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม นอกจากนี้ ยังต้องมีวัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกสบายแก่ผู้รับบริการ เป็นต้นว่า อุปกรณ์ประเภทน้ำดื่ม โทรศัพท์ เครื่องขยายเสียง หรือแม้แต่เอกสารประชาสัมพันธ์ และคู่มือการบริการ อุปกรณ์เหล่านี้ยังมีความขาดแคลนอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยบริการซึ่งอยู่ห่างไกลความเจริญ

3) *เทคโนโลยีสนับสนุน* - ระบบบริการแบบใหม่ที่ต้องการความรวดเร็วนั้นต้องอาศัยการสนับสนุนโดยวัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเช่นนี้ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการวางระบบซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจและการสนับสนุนอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงบประมาณ กระทรวงการคลัง องค์การโทรศัพท์ ฯลฯ ในขณะเดียวกันผู้นำของหน่วยงานต้องมีวิสัยทัศน์สามารถเล็งเห็นประโยชน์และรูปแบบการใช้เทคโนโลยีในงานบริการเฉพาะด้านของตน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเองต้องสามารถให้ข้อมูลและความจำเป็นในการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนบริการด้วย

4) *กำลังคน* - ความขาดแคลนเชิงปริมาณและคุณภาพด้านกำลังคนที่ให้บริการในหน่วยบริการต่างๆ ยังเป็นสาเหตุสำคัญของปัญหาบริการดังกล่าวแล้ว ในสถานการณ์ที่รัฐบาลจำกัดกำลังคน ความขาดแคลนกำลังคนในส่วนนี้ยิ่งเพิ่มขึ้นเมื่อความต้องการบริการเพิ่มขึ้น นอกจากนี้กำลังคนด้านบริการโดยทั่วไปเป็นเจ้าหน้าที่ระดับล่าง โอกาสความก้าวหน้าในงานมีจำกัด แต่ความเบื่อหน่ายในการให้บริการซึ่งเป็นงานจำเจมีสูง จึงยิ่งทำให้กำลังคนคุณภาพในการบริการมีจำกัดตามไปด้วย

นอกเหนือจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นสาเหตุจากหน่วยงานของรัฐเองแล้ว ยังมีสาเหตุอื่นจากภายนอกหน่วยงานของรัฐอีก เป็นต้นว่าการแทรกแซงใช้อิทธิพลทางการเมืองหรืออิทธิพลท้องถิ่น พฤติกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ของประชาชนในการกดดันเจ้าหน้าที่ - สมยอมกับเจ้าหน้าที่ ไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ หรือไม่สนใจและไม่เตรียมพร้อมในการขอรับบริการจากเจ้าหน้าที่

โดยสรุป สภาพปัญหาการบริหารของรัฐที่สำคัญและยังคงปรากฏอยู่ ได้แก่ การเรียกร้องผลประโยชน์โดยมิชอบ การบริการที่ด้อยคุณภาพโดยหน่วยงานของรัฐ การปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่ และการที่ผู้รับบริการได้รับข้อมูลไม่เพียงพอ

สภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นเกิดจากสาเหตุต่างๆ ได้แก่ บทบาทของรัฐในการกำหนดบริการ กฎระเบียบ ระบบงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และทรัพยากรสนับสนุน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ต้องได้รับการพิจารณาแก้ไขเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริการแก่ประชาชนต่อไป

ตอนที่สอง
การบริการประชาชนในประเทศไทย

การให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐในประเทศไทย หากพิจารณาตามโครงสร้างอำนาจการปกครองของประเทศ อาจแบ่งได้เป็น 3 ฝ่าย คือ

1) การให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งได้แก่ รัฐสภา

2) การให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายบริหาร ซึ่งได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ

3) การให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายตุลาการ ซึ่งได้แก่ ศาล

จากการศึกษาข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ พบว่าการให้บริการประชาชนโดยรัฐในประเทศส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการของหน่วยงานฝ่ายบริหารเกือบทั้งสิ้น สำหรับการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายตุลาการนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะมีลักษณะเป็นการให้บริการประชาชนเหมือนหน่วยงานฝ่ายบริหารเช่นเดียวกัน โดยเน้นในเรื่องการให้บริการทางธุรการศาล เช่น การยื่นฟ้อง ยื่นคำร้อง การขอประกันตัว การขอรับหลักทรัพย์และเงินวางศาลคืนจากศาล เป็นต้น ส่วนการให้บริการของหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภายังมิได้มีหน้าที่ในการจัดบริการแก่ประชาชนโดยตรง

การให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ หากพิจารณาในภาพรวมแล้ว โดยทั่วไปเป็นการดำเนินการในอำนาจหน้าที่หรือความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงอาจกล่าวได้ว่าการให้บริการประชาชนโดยรัฐนั้นเป็นการให้บริการตามกฎหมาย ซึ่งอาจเป็นเรื่องของการอนุญาต อนุมัติ ให้ความเห็นชอบ รับรอง จดทะเบียน รับแจ้ง ยกเว้น ผ่อนผัน ขยายระยะเวลา จัดทำเอกสารสำคัญที่ประชาชนต้องมี การให้สัมปทาน ตรวจสอบ ควบคุม วิเคราะห์ ตรวจรับงานหรือสิ่งของ รับชำระหนี้ ให้คำวินิจฉัย และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับกำหนด

1. ลักษณะประเภทของบริการ

การบริการของรัฐอาจแจกแจงได้หลายประเภท ดังนี้

1.1 การให้บริการที่กฎหมายกำหนดให้ประชาชนต้องมาติดต่อขอรับบริการจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งอาจเป็นการให้บริการที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคง ตัวอย่างเช่น

1) การยื่นขอชำระภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร

2) การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

3) การขอทำบัตรประจำตัวประชาชน ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526

4) การขอรับบริการเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร์ เช่น การแจ้งเกิด แจ้งตาย การย้ายที่อยู่ เพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ตามพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534

5) การขอหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

6) การขอประทานบัตร ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510

7) การขอใบอนุญาตนำเข้า นำเข้ามาผลิต หรือมีในครอบครองซึ่งยุทธภัณฑ์ ตามพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530

8) การขอใบอนุญาตเป็นนายหน้าประกันภัย-นิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

9) ใบอนุญาตตั้งสถานพยาบาล ตามพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2504

10) ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

ฯลฯ

1.2 การให้บริการในฐานะที่หน่วยงานของรัฐเป็นคู่สัญญากับประชาชน ตัวอย่างเช่น

1) การตรวจรับพัสดุ และการตรวจรับการจ้าง

2) การต่ออายุสัญญาในการซื้อหรือจ้าง

3) การดูแลนักเรียนตามสัญญาการดูแลนักเรียนไทยในต่างประเทศของสำนักงาน ก.พ.

4) การปลูกสร้างอาคารตามสัญญาปลูกสร้างอาคารระหว่างส่วนราชการกับผู้รับเหมาเอกชน

5) การร่วมลงทุนสถานบริการน้ำมันระหว่างการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยกับเอกชน

ฯลฯ

1.3 การให้บริการในลักษณะการให้ความอนุเคราะห์ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานตามที่ประชาชนร้องขอ ซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการช่อมหรือการชดจัด ระงับ หรือปัดเป่าความเดือดร้อนเกี่ยวกับชีวิต ทรัพย์สิน และการดำรงชีวิต ตัวอย่างเช่น

1) การแจ้งความให้พนักงานตำรวจดำเนินการระงับเหตุร้าย

2) การขอรับบริการรักษาพยาบาลตามสถานพยาบาลของรัฐ

3) การขอรับบริการการจัดหางาน

4) การขอเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ

5) การขอใช้น้ำประปา และไฟฟ้า

ฯลฯ

1.4 การให้บริการของหน่วยงานของรัฐในลักษณะการให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน โดยประชาชนอาจไม่ต้องร้องขอ ตัวอย่างเช่น

1) การให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติหรืออุบัติภัย
2) การสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนและขอทาน
3) การสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กถูกทารุณ
4) การจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เข้าไปรักษาพยาบาลประชาชน
5) การแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมในชุมชนแออัด
6) การอนุเคราะห์บุคคลพิการหรือผู้ถูกทอดทิ้ง

ฯลฯ

1.5 การให้บริการของหน่วยงานของรัฐที่ต้องกระทำต่อบุคคลบางประเภท ตัวอย่างเช่น

1) การให้บริการผู้ต้องขังตามควรแก่กรณี
2) การให้ประกันตัวผู้ต้องหา
3) การดำเนินการกับผู้ป่วยจิตเภท
4) การดำเนินการกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ
5) การดำเนินการกับกลุ่มผู้ประท้วงหรือร้องเรียน
6) การบริการอบรมวิชาชีพสำหรับบุคคลบางประเภท

ฯลฯ

2. นโยบายบริการประชาชนของรัฐบาล

ในการแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2539 รัฐบาลปัจจุบันได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริการประชาชนไว้ ดังนี้

"ผลักดันให้มีการปรับทัศนคติและระบบการทำงานของภาครัฐจากการปกครองประชาชนมาเป็นการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน รวมทั้งพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของรัฐให้เป็นที่พอใจของประชาชน" และ

"ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐนำอุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่และในการให้บริการประชาชน โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลทุกระดับตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับชาติ โดยสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐ"

3. ความเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการให้บริการในประเทศไทย

การบริการของรัฐจะมีคุณภาพประการใดนั้น ยังไม่มีการสำรวจอย่างเป็นระบบที่ครอบคลุมเพียงพอ จึงมีเฉพาะข้อมูลเพียงส่วนน้อยซึ่งสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริการของรัฐ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการว่าด้วยการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน (ปปร.) ได้สำรวจความคิดเห็นในเรื่องความต้องการลักษณะบริการจากรัฐ ได้รับผลสรุปความคิดเห็นดังนี้

- ความเสมอภาคในการบริการ (ร้อยละ 27)
- ความรวดเร็ว (ร้อยละ 20)
- ความเป็นธรรม (ร้อยละ 14)
- การเป็นที่พึ่งของประชาชน (ร้อยละ 13)
- ความมีอุตมการณ์ของข้าราชการในการรับใช้ประชาชน (ร้อยละ 11)
- ความสะดวก (ร้อยละ 8)
- การมีส่วนร่วมของประชาชน (ร้อยละ 6)

2) รายการ Top Ten ช่อง 9 (20 ตุลาคม 2539) ได้จัดลำดับหน่วยงานของรัฐซึ่งประชาชนต้องการให้ปรับปรุงบริการเรียงจากลำดับต้นจนถึงลำดับที่ 10 ดังนี้

- องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ
- สำนักงานเขต และที่ว่าการอำเภอ
- สถานีตำรวจ
- โรงพยาบาล
- บริษัทขนส่ง จำกัด
- กรมที่ดิน
- การรถไฟแห่งประเทศไทย
- กรมสรรพากร
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- กรมการขนส่งทางบก

นอกจากนี้ประชาชนยังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการของหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าว เช่น

- บริการไม่สะดวก รถน้อย รถแน่น รถมีสภาพทรุดโทรม
- ผู้ให้บริการไม่สุภาพ พูดจาไม่รับแขก
- บริการล่าช้า
- สถานที่ไม่มีระเบียบ ไม่สะอาด

3)จากผลการสำรวจของกระทรวงยุติธรรมเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนมารับบริการที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรีพบว่า ประชาชนมีความต้องการเกี่ยวกับการบริการ เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

- การบริการที่รวดเร็ว
- ความกระตือรือร้นและความเต็มใจในการให้บริการของเจ้าหน้าที่
- การให้บริการตามลำดับก่อน-หลัง
- การได้รับทราบขั้นตอนและระยะเวลาในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในราชการที่ติดต่อ
- การมีวาจาสุภาพและอ้มแย้มแจ่มใสของเจ้าหน้าที่
- ความรอบรู้ในการทำงานและความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องของเจ้าหน้าที่
- การมีกฎเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการติดต่อราชการที่ง่ายและสะดวก
- ความสุจริตของเจ้าหน้าที่
- การจัดสถานที่ทำงานที่สะดวก ง่ายต่อการติดต่อ
- การมีระบบรักษาความปลอดภัยที่เข้มแข็ง
- การเพิ่มระยะเวลาในการทำงานนอกเหนือจากเวลาราชการปกติ

4)จากการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนของกระทรวงมหาดไทย โดยสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการร่วมกับสถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย พบว่าความต้องการบริการจากรัฐในทัศนะของประชาชน มีดังนี้

- สะดวก รวดเร็ว ทันกับความต้องการ
- ไม่มีขั้นตอนการทำงานมากนัก
- ไม่ปล่อยให้งานค้าง
- ตรงต่อเวลา ไม่เห็นแก่หน้าใคร
- ข้าราชการไม่เรื่องมากกับประชาชน
- ประชาชนได้รับความสนใจจากเจ้าหน้าที่
- บริการด้วยความสุภาพ มีมรรยาท
- มีน้ำใจกับประชาชน
- มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงการไปติดต่อกับทางราชการ
- ข้าราชการมีความกระตือรือร้นในการทำงาน
- ไม่มีการเรียกร้องเงินทอง

5) จากการระดมความคิดกลุ่มย่อย โดยบริษัท ฟาร์อีสต์ ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน พ.ศ. 2540 มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการบริการประชาชน ดังนี้

- มีการเลือกปฏิบัติ
- ไม่สุภาพ ไม่ให้การต้อนรับที่ดี
- ขาดการประชาสัมพันธ์
- มีการรับสินบน รับผลประโยชน์ มีนอกมีใน
- ล่าช้า ทำงานไม่ตรงเวลา เฉื่อยชา
- เน้นเรื่อง "การปกครอง" มากกว่า "การบริการ"
- ขาดจิตสำนึกในการบริการ
- ไม่ทันสมัย
- กฎระเบียบยุ่งยาก

ฯลฯ

การบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐในประเทศไทยมีลักษณะหลากหลาย เป็นต้นว่า เป็นการบริการที่รัฐจำเป็นต้องจัดให้แก่ประชาชนตามที่กฎหมายกำหนด บริการในลักษณะที่รัฐเป็นคู่สัญญากับประชาชน บริการในลักษณะของการอนุเคราะห์ บริการในรูปของการสงเคราะห์ รวมทั้งบริการที่ให้แก่บุคคลบางประเภท

ถึงแม้รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการเร่งรัดส่งเสริมคุณภาพของบริการก็ตาม แต่ยังมีปัญหาซึ่งประชาชนเห็นว่ารัฐควรดำเนินการเพื่อปรับปรุงแก้ไข ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องการเรียกร้องผลประโยชน์ การเลือกปฏิบัติ การปฏิบัติต่อผู้รับบริการที่ไม่เหมาะสม การไม่ให้ความเป็นธรรม เป็นต้น ดังจะได้กล่าวถึงแนวทางแก้ไขในตอนต่อไป

ตอนที่สาม
แนวคิดว่าด้วยการบริการประชาชน

การบริการเป็นกระบวนการที่หน่วยงานหรือบุคคลจัดให้มีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อื่น ได้แก่ ลูกค้า ประชาชน หน่วยงาน ฯลฯ ในรายงานฉบับนี้ คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ให้ความสนใจเฉพาะบริการที่จัดภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของรัฐโดยหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจก็ตาม ทั้งนี้ การบริการประชาชนเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานของตน

1. ความต้องการบริการ

ในสถานการณ์ที่ประชาชนต้องพึ่งบริการจากหน่วยงานของรัฐ โดยทั่วไปแล้วประชาชนคาดหวังที่จะได้รับบริการที่เหมาะสมทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ

1.1 <u>เชิงปริมาณ</u> - ได้รับบริการที่รวดเร็ว เพียงพอต่อความต้องการ เสียค่าใช้จ่ายน้อย ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง มีผู้ได้รับบริการมาก

1.2 <u>เชิงคุณภาพ</u> - ได้รับการปฏิบัติที่สุภาพ ให้เกียรติ เป็นธรรม เสมอภาค สะดวก ถูกต้อง ไม่ผิดพลาด ตอบสนองปัญหาหรือความต้องการเฉพาะด้านของแต่ละคนได้อย่างเพียงพอ

2. เป้าหมายของบริการ

เป้าหมายของบริการ โดยทั่วไปเป็นเป้าหมายที่หน่วยงานของรัฐกำหนด เช่น จำนวนประชาชนที่ได้รับบริการ จำนวนเอกสารหรือใบอนุญาตที่ออกให้แก่ประชาชน จำนวนภาษีอากรที่จัดเก็บได้ เป็นต้น เป้าหมายเหล่านี้ยังไม่ได้สะท้อนคุณภาพของบริการซึ่งพิจารณาจากทัศนะของประชาชน

เป้าหมายหลักของการบริการซึ่งพิจารณาจากผลที่เกิดแก่ผู้รับบริการ ได้แก่ ความเข้าใจ ความพอใจ และการสนับสนุน

2.1 ***ความเข้าใจ*** - ประชาชนมีความเข้าใจชัดเจนว่าจะต้องเตรียมตัวอย่างไร ทราบว่ากระบวนการบริการเป็นอย่างไร ใช้ระยะเวลาเท่าใด เสียค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด ต้องเตรียมเอกสารหรือหลักฐานใด หากมีปัญหาจะถามได้จากใคร หรือผู้ใดจะช่วยแก้ไขปัญหาให้

2.2 ***ความพอใจ*** - ประชาชนพอใจเนื่องจากได้รับบริการตามขั้นตอนกระบวนการที่รัฐจัดให้ด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ยุติธรรม ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินกว่าที่ทางการกำหนด ข้าราชการปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความสุภาพ เรียบร้อย มีความเต็มใจช่วยเหลือ เมื่อมีข้อสงสัยได้รับคำตอบที่ถูกต้องและชัดเจน หากมีปัญหาข้าราชการเต็มใจให้ความช่วยเหลือ ไม่มีการปัดความรับผิดชอบ

2.3 *การสนับสนุน* - ประชาชนปฏิบัติตามระเบียบ ขั้นตอน และเงื่อนไขที่กำหนด ร่วมแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงบริการ จินดีเสียค่าใช้จ่ายตามที่กำหนด ไม่ข่มขู่บังคับเจ้าหน้าที่ ไม่ให้อามิสสินจ้างเจ้าหน้าที่ หรืออาศัยความรู้จักตุ้นเคยส่วนตัวเพื่อกระทำการที่ผิดกฎหมายหรือละเมิดสิทธิในการรับบริการของผู้อื่น

ประเด็นข้างต้นเหล่านี้เป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐพึงให้ความสำคัญและกำหนดมาตรฐานหรือเป้าหมายเชิงคุณภาพในการบริการของตน

3. ผลเสียหายจากการไม่ปรับปรุงคุณภาพบริการ

หากรัฐหรือหน่วยงานของรัฐไม่สามารถจัดบริการที่มีคุณภาพเป็นที่พอใจของประชาชนโดยส่วนรวมได้ อาจเกิดผลกระทบหลายประการ ดังนี้

3.1 **ผลกระทบต่อความเชื่อถือของประชาชน** - ประชาชนอาจขาดความเชื่อถือต่อระบบราชการและกลไกการทำงานของรัฐ จึงเกิดการต่อต้านหรือเรียกร้องโดยไม่คำนึงถึงระเบียบและขั้นตอนใดๆ โดยการเรียกร้องบางเรื่องอาจเป็นการเรียกร้องที่รุนแรง นอกจากนี้ประชาชนอาจไม่ร่วมมือและไม่สนับสนุนหน่วยงานของรัฐ อันจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง และสังคมของประเทศด้วย ตัวอย่างที่เกิดขึ้นได้แก่ การประท้วง การปิดถนน การชุมนุมเรียกร้องต่างๆ รวมทั้งการที่ประชาชนไม่เชื่อคำอธิบายของตัวแทนภาคราชการ ทั้งๆ ที่ภาคราชการได้มีการแสดงผลการศึกษาวิจัยสนับสนุนแล้วก็ตาม

3.2 **ผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ** - หากบริการของรัฐมีความล่าช้า ย่อมก่อความเสียหายต่อการลงทุนและโอกาสในการแข่งขันของภาคเอกชนในด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อันจะส่งผลกระทบต่อโอกาสการพัฒนาประเทศโดยรวม ตัวอย่างที่เกิดขึ้นได้แก่ การที่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ขัดขวางโครงการพัฒนาต่างๆ เช่น การผาโรงงานแทนทาลัมที่ภูเก็ต เป็นต้น

3.3 **ผลกระทบต่อภาคการเมือง** - เมื่อประชาชนขาดความเชื่อถือกลไกของรัฐก็จะทำให้เกิดปฏิกิริยาเรียกร้องและกดดันภาคการเมืองซึ่งเป็นฝ่ายควบคุมระบบราชการ หากเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้การบริหารงานของประเทศเกิดความยุ่งยาก เพราะประชาชนจะเร่งรัดสิ่งที่ตนต้องการจากฝ่ายการเมืองโดยตรง เช่น กรณีการเรียกร้องของสมัชชาคนจน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงานและกลุ่มอื่นๆ โดยไม่ยินยอมรับฟังข้าราชการ ภาคการเมืองก็จะต้องเสียเวลาดำเนินการเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยแทนที่จะดูแลด้านนโยบายเป็นหลัก นอกจากนี้จะเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคการเมืองเข้าแทรกแซงการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐมากยิ่งขึ้น

3.4 **ผลกระทบต่อความเป็นธรรมในสังคม** - หากบริการของรัฐขาดคุณภาพก็ย่อมจะเป็นเงื่อนไขที่ก่อความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคมมากขึ้น ความแตกต่างลักลั่นในการได้รับบริการจากรัฐอาจก่อให้เกิดความรุนแรงในสังคมติดตามมา ตัวอย่างพบได้มากมาย

เกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลพรรคพวกกันเอง หรือการให้ประโยชน์ต่อผู้ที่ให้ผลตอบแทนแก่ข้าราชการ เป็นต้น

3.5 ผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของประเทศ - ในกระแสโลกาภิวัตน์ดังที่เป็นอยู่ สถานะของประเทศไทยเป็นที่รับรู้รับทราบจากสังคมโลก มีผู้เข้ามาติดต่อและสัมผัสกับบริการของประเทศไทยทั้งที่เป็นภาครัฐด้วยกันเอง ภาคเอกชน และประชาชนจากประเทศต่าง ๆ หากบริการของรัฐไม่มีประสิทธิภาพก็ย่อมกระทบต่อเกียรติภูมิและความน่าเชื่อถือของประเทศไทยในวงการระหว่างประเทศ และจะส่งผลต่อเนื่องถึงการลงทุนจากต่างประเทศหรือความร่วมมือจากต่างประเทศด้วย ดังตัวอย่างความมั่นใจของนักลงทุนในภาวะทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ขณะนี้

4. แนวทางปรับปรุงบริการ

การปรับปรุงบริการอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบหลายวิธีการดังที่ปรากฏจากการปรับปรุงบริการของส่วนราชการในประเทศไทยเอง การปรับปรุงบริการของภาคเอกชน และการปรับปรุงบริการในประเทศอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่

4.1 *การกำหนดมาตรฐานบริการ* - เป็นการกำหนดปริมาณและคุณภาพของผลงานที่ต้องการให้เกิดจากการบริการของรัฐ ตัวอย่างมาตรฐานเชิงปริมาณ เช่น กำหนดระยะเวลาการให้บริการ ปริมาณผู้ได้รับบริการ ขอบเขตพื้นที่ในการบริการ ฯลฯ และมาตรฐานเชิงคุณภาพ เช่น ความถูกต้องเหมาะสมของผลงาน การสอดคล้องกับความต้องการ ฯลฯ ในการกำหนดมาตรฐานบริการนี้หน่วยบริการต้องกำหนดดัชนีชี้วัดบริการและประชาชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานบริการด้วย

4.2 *การให้ข่าวสารข้อมูล* - เป็นการประชาสัมพันธ์และชี้แจงแก่ประชาชนเพื่อให้ทราบข้อมูลที่จำเป็นในการขอรับบริการจากรัฐ เป็นต้นว่า ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอน เงื่อนไข และมาตรฐานบริการ การให้ข่าวสารข้อมูลนั้นถือเป็นการบริการโดยระบบเปิดคือ หน่วยบริการต้องมีความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและเอกสารทางการ การจัดทำระบบเครือข่ายข้อมูลเพื่อการบริการแก่ประชาชน การประชาสัมพันธ์ การจัดทำฐานข้อมูลในการบริการ การจัดทำเอกสารคู่มือผู้รับบริการเผยแพร่ การรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน การแนะนำช่วยเหลือและคลี่คลายข้อสงสัยของประชาชน เป็นต้น

4.3 *การปรับปรุงกฎระเบียบ* - เป็นการทบทวนกฎระเบียบที่เป็นอยู่ว่ายังมีความไม่เหมาะสมประการใดซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการประชาชน เมื่อทบทวนแล้วก็ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม จัดทำระเบียบข้อบังคับให้เป็นหมวดหมู่ มีการชำระกฎระเบียบให้ทันสมัย ไม่กำหนดรายละเอียดเชิงปฏิบัติมากเกินไป ปล่อยให้เจ้าหน้าที่สามารถใช้ดุลพินิจให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะรายของประชาชนแต่ละคน ลดระเบียบที่ไม่จำเป็น กระจายบทบาทบริการให้ภาคเอกชนหรือองค์กรปกครองท้องถิ่น เป็นต้น

4.4 *ปรับปรุงระบบและกระบวนการบริการ* - เป็นการดำเนินการด้วยการจัดการภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มคุณภาพของการบริการ การปรับปรุงระบบและกระบวนการบริการอาจดำเนินการได้หลายประการ เช่น การให้บริการจุดเดียว (ทั้งในลักษณะของการให้บริการจุดเดียวในหน่วยงานเดียวกัน และศูนย์บริการเดียวที่ให้บริการแก่ประชาชนซึ่งต้องติดต่อหลายหน่วยงาน) การกระจายศูนย์บริการ การลดขั้นตอนและระยะเวลาบริการ การสร้างระบบบริการแข่งขัน การเลิกบริการบางอย่างที่ไม่จำเป็น เช่น การเลิกเงื่อนไขการขออนุญาตบางเรื่อง การปรับปรุงระบบประเมินผล การควบคุมดูแลเจ้าหน้าที่ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล การปรับปรุงแบบฟอร์มและเงื่อนไขบริการ การพัฒนาระบบการทำงานเป็นทีม การกระจายอำนาจ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ การสร้างองค์การแนวราบ เป็นต้น

4.5 *การสร้างความพร้อมและพัฒนาบุคลากร* - เป็นการปรับปรุงคุณภาพของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการบริการโดยการอบรมความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ จิตสำนึกและทักษะในการบริการ กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดูแลติดตามการทำงานของผู้ให้บริการอย่างใกล้ชิด ประเมินผลงาน ดำเนินการต่อผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง สร้างผลตอบแทนและประโยชน์เกื้อกูลที่เหมาะสม เร่งรัดพัฒนาระบบการบังคับบัญชา พัฒนาระบบความรับผิดชอบต่อผลงาน ปกป้องสนับสนุนและให้รางวัลผู้บริการที่ดี เป็นต้น

4.6 *การปรับปรุงเทคโนโลยีและสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์* - เป็นการพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริการประชาชน และมีการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์สมัยใหม่ที่ช่วยให้งานบริการเป็นไปอย่างรวดเร็วถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ในภาพรวมประชาชนต้องการบริการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การบริการต้องสะดวกรวดเร็ว ถูกต้อง ไม่มีการเรียกร้องเกินกว่าที่รัฐกำหนดและเป็นธรรม การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้หน่วยบริการต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์สำคัญของการบริการ คือ ต้องทำให้ประชาชนเข้าใจ เกิดความพอใจ และสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยบริการ

ความพยายามที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพของบริการนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะหากรัฐจัดบริการซึ่งด้อยคุณภาพแล้ว จะส่งผลกระทบที่เกิดความเสียหายหลายประการ คือลดความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อบริการของรัฐ กระทบต่อการพัฒนาประเทศ กระทบต่อความน่าเชื่อถือทางการเมือง กระทบต่อความเป็นธรรมในสังคม รวมทั้งอาจก่อความเสียหายต่อความน่าเชื่อถือของประเทศด้วย

แนวทางในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงบริการของรัฐอาจทำได้หลายแนวทาง ที่สำคัญได้แก่ การกำหนดมาตรฐานบริการ การปรับปรุงในด้านการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน การปรับปรุงกฎระเบียบ การปรับปรุงระบบและกระบวนการบริหาร การสร้างความพร้อมและพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการปรับปรุงเทคโนโลยีและให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องมือในการบริการต่างๆ

ตอนที่สี่
ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน สำหรับหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ

หน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ รัฐสภา ซึ่งได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานทางธุรการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ภาระหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภามิได้มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการให้บริการแก่ประชาชน หากแต่เน้นหนักที่การให้บริการแก่สมาชิกรัฐสภาเท่านั้น

ในต่างประเทศ โดยส่วนมากหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติก็มิได้มีบทบาทหน้าที่โดยตรงในการให้บริการแก่ประชาชน แต่ก็มีบางแห่งที่มีหน้าที่บางอย่างที่เจ้าหน้าที่ได้ให้บริการโดยตรงแก่ประชาชนโดยเฉพาะในเรื่องของการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาระงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ในตอนที่สี่นี้จึงจะเสนอประเด็นบางเรื่องที่อาจนำมาพิจารณาจัดทำกิจกรรมในการให้บริการประชาชนสำหรับหน่วยงานนิติบัญญัติในประเทศไทย

1. บทบาทเกี่ยวกับบริการของหน่วยงานสังกัดฝ่ายนิติบัญญัติ

ในประเทศไทย มีสองหน่วยงานซึ่งสังกัดโดยตรงกับหน่วยงานนิติบัญญัติ ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา หน่วยงานทั้งสองนี้มีลักษณะงานคล้ายกัน คือ เป็นหน่วยสนับสนุนภารกิจของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เช่น ดูแลด้านการประชุม การจัดทำรายงานการประชุม การเดินทางหรือการปฏิบัติภารกิจอื่นของสมาชิกของทั้งสองสภา

ตามภารกิจดังกล่าว ทั้งสองสำนักงานไม่มีหน้าที่ให้บริการโดยตรงแก่ประชาชน อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนบ้าง เช่น กรณีที่ประชาชนร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติโดยมิชอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและไม่สามารถดำเนินการอื่นใดได้ตามกระบวนการปกติแล้ว ก็ทำเรื่องร้องเรียนเพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมาธิการของสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ความช่วยเหลือ (สำหรับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับการร้องเรียนในลักษณะนี้น้อยมาก) เมื่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้รับเรื่องก็จะส่งไปให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการหรือเสนอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาสั่งการ ซึ่งประธานสภาผู้แทนราษฎรอาจสั่งการให้คณะกรรมาธิการชุดหนึ่งชุดใดดูแลหรือตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นสอบสวน ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ประสานงาน ติดตามเรื่อง และแจ้งให้ประชาชนผู้ร้องเรียนทราบ

2. งานบริการประชาชนของหน่วยงานสังกัดฝ่ายนิติบัญญัติ

ถึงแม้ตามภาระหน้าที่แล้ว หน่วยงานสังกัดฝ่ายนิติบัญญัติไม่มีบทบาทเกี่ยวกับการบริการประชาชนโดยตรง แต่ที่เป็นอยู่หน่วยงานดังกล่าวมีบทบาทในการบริการประชาชนบ้างบางส่วน ได้แก่

2.1 การเผยแพร่ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ - ได้มีการจัดทำเอกสารเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐสภา การดำเนินงานของรัฐสภา รวมทั้งจัดทำเอกสารอื่น เช่น เอกสารเกี่ยวกับรัฐสภา รวบรวมกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งประชาชนสามารถซื้อหรือขอเอกสารบางอย่างได้โดยตรง

2.2 การแนะนำและเยี่ยมชมรัฐสภา - มีบทบาทในการนำคณะบุคคล เช่น สถานศึกษา องค์การหรือหน่วยงานเยี่ยมชมรัฐสภา ให้ข้อมูลแนะนำและตอบคำถามเกี่ยวกับรัฐสภาตามที่คณะบุคคลร้องขอ รวมทั้งจัดกิจกรรมในบางโอกาส เช่น ในวันเด็ก เพื่อให้ประชาชนและเยาวชนได้เยี่ยมชมพระที่นั่งอนันตสมาคม หรือบริการฝึกงานให้แก่นิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับกิจการของรัฐสภา เป็นต้น

2.3 การเผยแพร่ประชาธิปไตย - เนื่องจากรัฐสภามีสถานีวิทยุกระจายเสียงของตน จึงมีบทบาทในการจัดทำรายการที่เกี่ยวกับบทบาทของรัฐสภาเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย เป็นต้น ว่า รายการเพื่อเผยแพร่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

สำหรับรูปแบบและวิธีการบริการประชาชนสำหรับฝ่ายนิติบัญญัตินั้น สามารถปรับใช้แนวทางดังที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชนสำหรับฝ่ายบริหาร (ปรากฏในตอนที่ห้า) ได้เป็นส่วนใหญ่ ในที่นี้จึงจะไม่เน้นสาระเชิงวิธีการ แต่จะให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริการประชาชนที่หน่วยงานสังกัดฝ่ายนิติบัญญัติสามารถพิจารณาดำเนินการได้ในอนาคต

3. บริการที่สามารถจัดทำในอนาคต

เนื่องจากหน่วยงานสังกัดฝ่ายนิติบัญญัติมิใช่หน่วยปฏิบัติการเช่นหน่วยงานสังกัดฝ่ายบริหารหรือฝ่ายตุลาการ บริการที่หน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติสามารถจัดทำได้จึงเป็นบริการเชิงข้อมูลและบริการสนับสนุนดังต่อไปนี้

3.1 บริการข้อมูลสารสนเทศ - จากการที่รัฐสภามีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการศึกษาค้นคว้าและการเผยแพร่เพื่อความรู้ความเข้าใจของประชาชน บริการส่วนนี้จึงสมควรจะได้รับการดำเนินการให้กว้างขวางยิ่งขึ้นโดยวิธีต่าง ๆ ได้แก่

- เอกสาร - รัฐสภาควรรวบรวมเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกิจการของรัฐสภา ทั้งที่เป็นเอกสารที่รัฐสภาเก็บรักษาไว้ หรือเอกสารการศึกษาวิจัยเพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่แก่ประชาชนผู้สนใจทั่วไป
- ข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ - รัฐสภาควรจัดข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรัฐสภา สมาชิกรัฐสภา กระบวนการนิติบัญญัติ กฎหมาย กิจกรรมสำคัญ กฎหมาย

ที่รอพิจารณาในสภา โดยจัดทำในรูปข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเตอร์เนต ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ หรืออาจจัดทำในรูปแผ่นข้อมูลซึ่งผู้สนใจสามารถซื้อหาได้

- การเผยแพร่ผ่านวิทยากรของรัฐสภา - รัฐสภาควรจัดหา พัฒนา หรือประสานงานให้มีวิทยากรผู้รู้เรื่องราวของรัฐสภาเพื่อให้บริการเผยแพร่ความรู้แก่สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับกิจการของสภาตามแต่ที่หน่วยงานหรือสถานศึกษาสนใจขอมา
- ห้องสมุดรัฐสภา - รัฐสภาควรพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อบริการประชาชนโดยทั่วไป โดยเน้นข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองและกฎหมายเป็นหลัก

3.2 บริการเผยแพร่กิจกรรมนอกสถานที่ - บางช่วงรัฐสภาอาจจัดหน่วยเคลื่อนที่เพื่อเผยแพร่กิจกรรมของรัฐสภา แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนิติบัญญัติ และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

3.3 บริการร้านค้าของรัฐสภา - เป็นบริการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐสภาไทยให้กว้างขวางขึ้น โดยมีร้านค้าที่จำหน่ายเอกสาร แผ่นข้อมูล ซีดี วีดีทัศน์ หรือของที่ระลึก เพื่อกระตุ้นความสนใจของเยาวชนและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับกิจการของรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการเปิดให้บุคคลทั่วไปสามารถเยี่ยมชมรัฐสภาได้ บริการร้านค้าก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการเยี่ยมชม

3.4 พิพิธภัณฑ์หรือห้องแสดงกิจการรัฐสภา - เป็นการจัดการในอนาคตเมื่อรัฐสภามีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ โดยรวบรวมวัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร ภาพบุคคลสำคัญ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการนิติบัญญัติในประเทศไทย

กิจกรรมดังกล่าวนี้ถือเป็นกิจกรรมใหม่ที่อาจดำเนินการได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เน้นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความสนใจ สำหรับภารกิจการบริการประชาชนที่ทำอยู่แล้ว เช่น การให้ข้อมูล และการรับคำร้องทุกข์นั้น ควรจะขยายการดำเนินการให้เกิดความสะดวก ช่วยเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาระบบการคานอำนาจและการตรวจสอบระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารด้วย

ตอนที่ห้า
ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน สำหรับหน่วยงานฝ่ายบริหาร

จากปัญหาและประเด็นจำเป็นในการปรับปรุงประสิทธิภาพบริการของหน่วยงานของรัฐ ดังได้กล่าวแล้ว คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา มีข้อเสนอในการปรับปรุงประสิทธิภาพบริการประชาชนในรูปนโยบาย รวมทั้งข้อเสนอแนะมาตรการ และวิธีการสำหรับประเด็นปัญหาการบริการประชาชน 5 ประการ ได้แก่ บทบาทของรัฐ กฎระเบียบ ระบบงาน ผู้ให้บริการ และทรัพยากรสนับสนุน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เป้าหมายการบริการประชาชน

ในภาพรวมรัฐบาลควรกำหนดเป้าหมายกว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยบริการนำไปยึดถือปฏิบัติ โดยทุกหน่วยบริการต้องให้บริการดังต่อไปนี้

1.1 ***ต้องมีความโปร่งใส*** - ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ขั้นตอน เงื่อนไข และมาตรฐานการบริการของทุกหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น หน่วยบริการต้องแสดงเงื่อนไข ขั้นตอนหรือข้อมูลที่ประชาชนจำเป็นต้องรับทราบโดยไม่ปิดบัง

1.2 ***ต้องมีคำอธิบาย*** - ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถให้บริการตามที่ประชาชนร้องขอได้ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้นต้องอธิบายและให้คำแนะนำที่เหมาะสมแก่ผู้ขอรับบริการ

1.3 ***ต้องเป็นธรรม*** - การบริการประชาชนต้องเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง มีความเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติ

1.4 ***ต้องสุภาพและเป็นกันเอง*** - ผู้ให้บริการต้องปฏิบัติต่อผู้รับบริการด้วยความสุภาพและเป็นกันเอง มีความกระตือรือร้นในการบริการ และเต็มใจช่วยเหลือแนะนำผู้รับบริการ

1.5 ***ต้องตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ*** - หน่วยบริการต้องเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนผู้รับบริการเพื่อนำข้อมูลความคิดเห็นดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงบริการของตนอย่างต่อเนื่อง

1.6 ***ต้องปลอดจากการเรียกร้องเกินกว่าที่กำหนด*** - ประชาชนผู้รับบริการต้องทราบว่าตนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเท่าใดในอัตราที่ชัดเจน หน่วยบริการต้องมีหน้าที่ดูแลป้องกันมิให้มีการเรียกร้องค่าตอบแทนจากการบริการเกินกว่าที่กำหนด และต้องป้องกันผู้รับบริการจากการประพฤติที่ไม่เหมาะสมจากเจ้าหน้าที่ผู้เรียกร้องดังกล่าว

1.7 ***ต้องมีประสิทธิภาพ*** - บริการที่รัฐจัดให้แก่ประชาชนต้องเป็นบริการคุณภาพสามารถเทียบได้กับมาตรฐานสากลของบริการลักษณะเดียวกันที่จัดในประเทศอื่นหรือจัดโดยภาคเอกชน

2. นโยบายการบริการประชาชน

รัฐบาลควรกำหนดนโยบายการบริการประชาชน ดังนี้

2.1 การบริการของรัฐที่จัดให้แก่ประชาชนต้องเป็นบริการที่มีคุณภาพ โดยอย่างน้อยต้องมีมาตรฐานบริการใกล้เคียงกับบริการลักษณะเดียวกันกับที่ภาคเอกชนจัดขึ้น หรือที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐในต่างประเทศ

2.2 ผู้รับบริการทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับบริการคุณภาพจากหน่วยงานของรัฐ และรัฐบาลมีหน้าที่จัดบริการให้ได้ตามคุณภาพมาตรฐานสำหรับบริการแต่ละประเภทที่รัฐจัดขึ้น

2.3 หน่วยงานของรัฐต้องกำหนดมาตรฐานบริการของตนให้ชัดเจน สามารถประเมินได้อย่างเป็นรูปธรรม และต้องมีการประกาศมาตรฐานบริการดังกล่าวให้ประชาชนได้รับทราบ

2.4รัฐบาลต้องเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐปรับปรุงและยกระดับมาตรฐานบริการประชาชนอย่างต่อเนื่องและถือว่าการเร่งรัดและสนับสนุนหน่วยงานของรัฐให้ปรับปรุงประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนเป็นภารกิจสำคัญของรัฐบาล

2.5หน่วยงานของรัฐต้องประชาสัมพันธ์กฎ ระเบียบ ขั้นตอน เงื่อนไขของการบริการให้ประชาชนผู้ติดต่อได้รับทราบ และต้องชี้แจงตอบข้อสงสัยให้แก่ผู้ข้องใจทุกราย

2.6ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่สามารถให้บริการแก่ประชาชนได้ตามมาตรฐานหรือตามที่ต้องการหรือไม่สามารถอธิบายและให้คำแนะนำแก่ประชาชนได้อย่างชัดแจ้ง ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าพบหัวหน้าหน่วยบริการที่ตนติดต่อได้

2.7รัฐบาลจะต้องจัดให้มีการประเมินผลการบริการของทุกหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมให้มีผู้ทรงคุณวุฒิหรือตัวแทนของผู้รับบริการเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินและรายงานผลการประเมินบริการของทุกหน่วยงานในรายงานบริการประจำปีของรัฐบาล

2.8 รัฐบาลต้องกำหนดเงื่อนไขและประเภทของบริการประชาชนเท่าที่จำเป็น และในกรณีที่ภาคเอกชนและภาคประชาชนสามารถให้บริการได้ตามมาตรฐานที่กำหนด รัฐจะต้องกระจายบทบาทในการบริการให้แก่หน่วยงานของเอกชนและประชาชนไปดำเนินการโดยรัฐบาลเป็นผู้ดูแลให้ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน

2.9 รัฐบาลต้องส่งเสริมและให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่ซึ่งให้บริการคุณภาพแก่ประชาชน และจะต้องเร่งรัดพัฒนา สับเปลี่ยน โยกย้าย หรือลงโทษเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่สามารถให้บริการคุณภาพตามที่หน่วยบริการกำหนด

2.10 การบริการเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องมีส่วนรับภาระค่าใช้จ่ายและมิใช่หน้าที่ของรัฐในการสงเคราะห์ผู้รับบริการ รัฐบาลจะให้ความช่วยเหลือเฉพาะผู้ที่ไม่มีฐานะหรือรายได้เพียงพอในการรับภาระค่าใช้จ่ายการบริการเท่านั้น

2.11 รัฐบาลต้องจัดให้มีทางเลือกในการรับบริการของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อประกันว่าประชาชนจะมีโอกาสได้รับบริการมากขึ้นทั้งในปริมาณและคุณภาพที่เป็นธรรม

3. มาตรการดำเนินการด้านบทบาทของรัฐ

เพื่อให้สามารถจัดบริการได้ตามนโยบายที่กำหนดรัฐบาลควรกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของรัฐไว้ดังนี้

3.1 ประกาศให้ พ.ศ. 2541 – 2550 เป็นทศวรรษแห่งการบริการประชาชน

3.2 ทบทวนบริการที่รัฐดำเนินการอยู่ในปัจจุบันและพิจารณาปรับปรุง ดังนี้

- ในกรณีบริการจำเป็นซึ่งไม่มีภาคเอกชนหรือภาคประชาชนรับดำเนินการได้ หน่วยงานของรัฐยังคงต้องดำเนินการต่อไปโดยกำหนดให้ประชาชนสามารถหาทางเลือกในการรับบริการได้ และให้เร่งรัดปรับปรุงบริการดังกล่าว
- ในกรณีบริการที่ภาคเอกชนหรือภาคประชาชนสามารถรับภาระได้บางส่วน ให้กระจายหรือตัดช่วงบริการออกไปโดยหน่วยงานของรัฐดูแลให้เป็นไปตามมาตรฐานบริการ
- ในกรณีที่ภาคเอกชนหรือภาคประชาชนสามารถจัดบริการได้ดีกว่าหรือเท่าเทียมบริการของรัฐ ให้ลดบทบาทของรัฐลงโดยยังคงจัดบริการที่จำกัดให้แก่ประชาชนเพื่อให้เป็นทางเลือกแก่ประชาชนและป้องกันการผูกขาดหรือการสร้างภาระแก่ประชาชน
- ในกรณีที่บริการของรัฐหมดความจำเป็นให้ยกเลิกบริการดังกล่าว

4. มาตรการดำเนินการด้านกฎระเบียบ

เพื่อแก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาเกี่ยวกับกฎระเบียบซึ่งเป็นอุปสรรคในการบริการของรัฐ รัฐบาลควรกำหนดมาตรการดังนี้

4.1 ออกพระราชบัญญัติการบริการประชาชนโดยมีสาระดังนี้

- กำหนดให้ทุกส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจซึ่งมีการบริการประชาชนประกาศมาตรฐานบริการประชาชน
- กำหนดให้มีหน่วยงานที่เป็นกลางเพื่อทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการบริการประชาชน
- ประกาศผลการบริการประชาชนในเอกสารรายงานบริการประชาชนของรัฐทุกปี
- ให้เร่งรัดปรับปรุงหรือยกเลิกบริการหรือหน่วยงานที่ให้บริการต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด
- ให้มีการปรับปรุงและยกระดับมาตรฐานบริการอย่างต่อเนื่อง

4.2ให้ทุกหน่วยบริการสำรวจกฎหมายที่ใช้ปฏิบัติและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเสนอรัฐสภาดำเนินการในกรณีที่ต้องมีการตราเป็นพระราชบัญญัติ

4.3 ให้ทุกหน่วยบริการเสนอปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการบริการให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

4.4 ให้ทุกหน่วยบริการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวง หรือระเบียบข้อบังคับอื่นใดที่เกี่ยวกับการบริการเพื่อให้เกิดความสะดวก คล่องตัว และเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริการประชาชน

4.5ให้มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งทำหน้าที่ร่วมกับกระทรวง ทบวง กรมซึ่งมีหน้าที่บริการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎระเบียบที่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อการบริการประชาชน

5. มาตรการดำเนินการด้านระบบงาน

เพื่อปรับปรุงระบบและกระบวนการปฏิบัติงานด้านบริการ ควรดำเนินการดังนี้

5.1 กำหนดให้หน่วยบริการเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพบริการของตนอย่างน้อยในเรื่องต่อไปนี้

- จัดทำแบบฟอร์มที่ต้องใช้ในการติดต่อขอรับบริการให้ง่ายขึ้น
- ลดเงื่อนไขที่ไม่จำเป็นในการขอรับบริการของประชาชน
- จัดระเบียบในการยื่นขอรับบริการ
- พัฒนาระบบบริการจุดเดียว
- ประสานระหว่างหลายหน่วยบริการเพื่อจัดให้มีการบริการร่วมกันจุดเดียว

5.2 พัฒนาศูนย์ข้อมูลสารสนเทศบริการ

- จัดให้มีหน่วยสารสนเทศกลางของรัฐทำหน้าที่ในการรวบรวมและปรับปรุงข้อมูลต่าง ๆ ให้ทันสมัย เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หรือให้ข้อมูลการบริการประชาชนแก่ผู้ติดต่ออย่างทั่วถึงโดยผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย
- กำหนดให้ทุกหน่วยบริการจัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศในเรื่องที่บริการเพื่อให้บริการด้านข้อมูลแก่ประชาชนได้อย่างสะดวกและรวดเร็วโดยผ่านเครื่องมือการสื่อสารสมัยใหม่
- จัดทำเครือข่ายระบบข้อมูลบริการของรัฐโดยเชื่อมโยงศูนย์ข้อมูลสารสนเทศของทุกหน่วยบริการเข้าด้วยกันและให้หน่วยสารสนเทศกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์รวม

5.3 ส่งเสริมให้มีการแข่งขันด้านบริการ

- จัดให้มีการประกวดและให้รางวัลแก่หน่วยบริการและเจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการซึ่งสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างดีเยี่ยมเกินมาตรฐานที่กำหนด
- จัดให้มีแผ่นประกาศรับรองมาตรฐานบริการของหน่วยบริการซึ่งหน่วยบริการติดแสดงในช่วงเวลาที่กำหนด

5.4 จัดตั้งสถาบันส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการบริการโดยหน่วยงานของรัฐ โดยจัดตั้งเป็นสถาบันอิสระเชิงวิชาชีพที่มิใช่เป็นหน่วยงานราชการปกติ เพื่อทำหน้าที่ดังนี้

- ส่งเสริมสนับสนุนและช่วยเหลือหน่วยบริการในการกำหนดมาตรฐานบริการ
- สนับสนุนให้มีหน่วยงานติดตามและประเมินมาตรฐานบริการของหน่วยงานของรัฐ
- ศึกษาวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลในการปรับปรุงประสิทธิภาพบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐ
- ติดตามและรายงานผลการบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐ
- จัดทำหลักสูตรพัฒนาบริการและสนับสนุนให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการต่าง ๆ
- ติดตามรับฟังข้อเสนอแนะและความต้องการของประชาชนในเรื่องบริการของรัฐ
- ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการให้บริการคุณภาพแก่หน่วยงานของรัฐ

5.5 ให้การสนับสนุนหน่วยบริการ ดังนี้

- ส่งเสริมให้มีการกระจายการใช้ดุลพินิจให้แก่หน่วยบริการ โดยเฉพาะระดับผู้ปฏิบัติให้มากขึ้น โดยมีกรอบในการปฏิบัติที่ชัดเจน
- สนับสนุนและเร่งรัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริการ
- ส่งเสริมความก้าวหน้าและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรของหน่วยบริการ

5.6 ส่งเสริมให้มีการประเมินประสิทธิภาพการบริการอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

- กำหนดให้มีการสำรวจระดับความพอใจของประชาชนผู้รับบริการของทุกหน่วยบริการ โดยมีการจัดทำตัวชี้บ่งความพอใจของผู้รับบริการ(Customers' Satisfaction Indicators)อย่างชัดเจน การสำรวจนี้ควรกระทำโดยหน่วยงานซึ่งมิได้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการให้บริการหรือรับบริการ
- ให้ใช้ผลการประเมินผลความพึงพอใจประกอบกับการประเมินประสิทธิภาพตามมาตรฐานบริการเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อส่งเสริมหรือปรับปรุงหน่วยบริการ ได้แก่ การสนับสนุนด้านงบประมาณ การให้รางวัล การประกาศเกียรติคุณ การให้โบนัสตอบแทนพิเศษ (ในกรณีที่สามารถดำเนินการได้ผลดี) หรือเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาในกรณีที่การบริการต่ำกว่ามาตรฐานที่พึงประสงค์
- ให้มีคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชนทำหน้าที่ประเมินคุณภาพบริการของหน่วยงานของรัฐอย่างน้อยปีละครั้ง และให้จัดทำรายงานประเมินผลการบริการของหน่วยงานของรัฐเป็นรายงานของรัฐบาลปีละครั้ง

5.7 พิจารณากำหนดให้แยกหน่วยงานบริการออกจากระบบราชการปกติ โดยให้เป็นหน่วยที่มีความคล่องตัวในการทำงานมากขึ้นภายใต้กรอบมาตรฐานและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริการในลักษณะที่เรียกว่า หน่วยบริการอิสระหรือหน่วยบริหารพิเศษ (executive agency) ซึ่งมีฐานะเป็นผู้รับสัญญาการให้บริการในนามของรัฐ โดยมีลักษณะทั่วไปดังนี้

- ปฏิบัติงานคล้ายหน่วยงานเอกชน มีระบบและวิธีการทำงานของตนเป็นอิสระ
- รัฐทำข้อตกลงกับหน่วยงานในลักษณะสัญญาจ้างซึ่งมีข้อกำหนดชัดเจน
- ผู้ปฏิบัติงานมิใช่ข้าราชการประจำและได้รับผลตอบแทนจากหน่วยบริการโดยตรง
- ความอยู่รอดของหน่วยงานและการได้รับผลตอบแทนของเจ้าหน้าที่ขึ้นกับประสิทธิภาพในการจัดการของหน่วย

6. มาตรการด้านผู้ให้บริการ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ รัฐบาลควรดำเนินการ ดังนี้

6.1 มอบให้หน่วยงานกลาง เช่น สำนักงาน ก.พ. จัดทำหลักสูตรอบรมการให้บริการและจัดทำเครือข่ายอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการอย่างต่อเนื่อง

6.2 มอบให้คณะกรรมการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐกำหนดมาตรฐานพฤติกรรมบริการสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ต้องเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดและประเมินได้ และประกาศให้ผู้รับบริการได้รับทราบมาตรฐานพฤติกรรมโดยทั่วกัน

6.3 ให้หน่วยบริการของรัฐทุกหน่วยกำหนดมาตรการที่ชัดเจนในการดำเนินการเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนผู้รับบริการ ทั้งนี้ ประชาชนต้องมีสิทธิได้พบกับหัวหน้าหน่วยบริการหากเกิดปัญหาดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่บริการยังไม่สามารถให้คำตอบที่ชัดเจนได้

6.4ให้ทุกหน่วยบริการประเมินเจ้าหน้าที่ของตนในด้านคุณภาพบริการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และให้รางวัลหรือยกย่องเจ้าหน้าที่ผู้มีความดีเด่นในการให้บริการประชาชน

6.5 ให้หน่วยบริการจัดให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่บริการเป็นระยะทุก 4 ปี

6.6 ให้ใช้มาตรการที่เฉียบขาดกับเจ้าหน้าที่ซึ่งเรียกร้องผลประโยชน์หรือกลั่นแกล้งผู้รับบริการเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ส่วนตน

7. มาตรการด้านทรัพยากรสนับสนุน

ในด้านการสนับสนุนเพื่อให้หน่วยบริการสามารถปรับปรุงคุณภาพการบริการ รัฐบาลควรเร่งรัดให้หน่วยงานกลางและหน่วยบริการดำเนินการหรือให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีในเรื่องต่อไปนี้

7.1 ปรับปรุงอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในการบริการ

7.2 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการ

7.3 ส่งเสริมประสิทธิภาพบริการโดยผ่านเครือข่ายของธนาคาร การสื่อสารแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย หรืออื่น ๆ เพื่อลดจำนวนผู้เข้ารับบริการโดยตรงจากหน่วยบริการหรือลดระยะเวลาในการขอรับบริการจากหน่วยบริการ

7.4 กำหนดมาตรฐานกายภาพของหน่วยบริการ เช่น มาตรฐานสถานที่ให้บริการ สภาพแวดล้อม สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริการ

7.5 กระจายจุดบริการให้กว้างขวางและครอบคลุมมากขึ้น

7.6 ส่งเสริมให้มีระบบบริการเคลื่อนที่มากขึ้น

7.7 สนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพบริการของหน่วยบริการ

8. แนวปฏิบัติอื่นในการปรับปรุงคุณภาพบริการประชาชน

เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมประสิทธิภาพการบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐ รัฐบาลควรกำหนดแนวปฏิบัติให้ทุกหน่วยบริการรับไปดำเนินการดังนี้

8.1 เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการต้องมีป้ายชื่อแสดงตนอย่างชัดเจน

8.2ทุกหน่วยบริการต้องจัดให้มีจุดประชาสัมพันธ์และเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์เพื่อให้บริการข้อมูลแก่ประชาชน

8.3 ทุกหน่วยบริการต้องจัดแสดงข้อมูลในเรื่องของกฎระเบียบ เงื่อนไข ขั้นตอน และแผนผังการบริการเพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้รับบริการ

8.4 การบริการของรัฐต้องเป็นไปตามลำดับก่อนหลังของการติดต่อ แต่ทั้งนี้ หน่วยบริการอาจอนุเคราะห์ให้เป็นการเฉพาะรายด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม เช่น ผู้ติดต่อเป็นหญิงมีครรภ์ คนชรา และผู้ป่วย

8.5 ในกรณีการติดต่อขอรับบริการลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการแตกต่างกัน ให้จัดช่องติดต่อด่วนพิเศษสำหรับเรื่องที่สามารถให้บริการได้เร็วออกไปจากช่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณานาน

8.6 ระยะเวลาที่รับบริการเริ่มจากเวลา 08.30 ถึง 15.30 น. โดยไม่มีการพักกลางวัน ทั้งนี้ ให้หน่วยบริการจัดเจ้าหน้าที่หมุนเวียนกัน สำหรับการบริการพิเศษนอกเหนือจากนี้ให้เป็นดุลพินิจของหน่วยบริการแต่ละแห่ง

8.7 ทุกหน่วยบริการต้องจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ และแสดงมาตรฐานดังกล่าวให้ปรากฏ

8.8 ทุกหน่วยบริการต้องดูแลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตนตามมาตรฐานบริการ โดยจัดประเมินอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการตามผลการประเมินดังกล่าว

8.9 ทุกหน่วยบริการต้องจัดให้เจ้าหน้าที่บริการได้มีโอกาสสับเปลี่ยนหน้าที่เพื่อให้พ้นจากภาระจำเจในหน้าที่บริการอย่างน้อยปีละ 30 วัน

8.10 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการบริการต้องได้รับการฝึกอบรมทุกคนอย่างน้อยคนละ 3 วันต่อปี

8.11 หน่วยบริการควรจัดทำคู่มือปฏิบัติงานและต้องจัดปฐมนิเทศให้แก่เจ้าหน้าที่บริการทุกคนก่อนเริ่มงานบริการ

8.12 หน่วยบริการต้องจัดให้มีห้องสุขาชาย-หญิงซึ่งมีมาตรฐานความสะอาดเท่าเทียมกับห้องสุขาสำหรับข้าราชการ

8.13 ทุกหน่วยบริการต้องกำหนดมาตรฐานสภาพแวดล้อมของการบริการและปรับปรุงคุณภาพของสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และอย่างน้อยต้องมีระดับมาตรฐานคุณภาพที่ดีขึ้นทุก 3 ปี

8.14 หน่วยบริการควรจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการ ในกรณีที่การขอรับบริการนั้นมีหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการค่อนข้างยุ่งยาก

8.15 ทุกหน่วยบริการต้องจัดให้มีช่องทางในการร้องทุกข์ของประชาชน ในกรณีที่ได้รับบริการไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

8.16 ทุกหน่วยบริการต้องมีแผนงานการปรับปรุงการให้บริการของตนอย่างชัดเจน ต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม และสามารถตรวจสอบได้

โดยสรุป การบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปอย่างโปร่งใส มีคำอธิบายได้ เป็นธรรม เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความสุภาพ เป็นกันเอง ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ปลอดจากการเรียกร้องเกินกว่าที่รัฐกำหนด และต้องมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้เกิดผลตามความคาดหวังข้างต้น นโยบายบริการของรัฐต้องเน้นการจัดบริการคุณภาพ หน่วยบริการต้องแข่งขันปรับปรุงคุณภาพบริการของตนอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ที่ดีแก่ประชาชน มีการประเมินผลอย่างจริงจัง นอกจากนั้นรัฐพึงกำหนดเงื่อนไขบริการประชาชนให้เหลือเท่าที่จำเป็น ดูแลสอดส่องและพัฒนาเจ้าหน้าที่ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีทางเลือกในการรับบริการ

ตามนโยบายดังกล่าว รัฐบาลควรกำหนดมาตรการให้เกิดผลทั้งที่เป็นมาตรการในด้านการทบทวนบทบาทหน้าที่การบริการของรัฐ การปรับปรุงระบบบริการ การพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน การให้ความสนับสนุนในด้านทรัพยากร งบประมาณ และเทคโนโลยี รวมทั้งอาจใช้มาตรการระยะสั้นอื่น ๆ ที่เกิดผลต่อการปรับปรุงคุณภาพบริการ

ตอนที่หก

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน สำหรับหน่วยงานฝ่ายตุลาการ

หน่วยงานฝ่ายตุลาการที่ให้บริการแก่ประชาชนในปัจจุบันก็คือ ศาลยุติธรรม โดยทั่วไป การให้บริการประชาชนของศาลยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลแขวง หรือศาลชำนัญพิเศษต่าง ๆ เช่น ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร เป็นต้น จะแบ่งลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนเป็น 3 ลักษณะงาน กล่าวคือ

1. งานคดี เป็นงานของผู้พิพากษาที่จะพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ รวมทั้งการสั่งคำร้อง คำขอ คำแถลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีของคู่ความ

2. งานธุรการ เป็นงานของข้าราชการธุรการของศาลที่สนับสนุนการพิจารณาคดีของศาล เช่น งานประชาสัมพันธ์ งานการเงิน งานหน้าบัลลังก์ งานหมาย งานสำนวนคดี งานรับฟ้อง เป็นต้น

3. งานบริหารทรัพยากรของศาล เป็นงานที่ผู้บริหารศาลจะต้องดำเนินการเพื่อสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ให้การปฏิบัติงานของศาลดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น งบประมาณ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้น

งานทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวต้องสอดคล้อง สัมพันธ์ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน การให้บริการประชาชนจึงจะมีคุณภาพ สะดวก และรวดเร็ว

ลักษณะงานการให้บริการประชาชนของหน่วยงานฝ่ายตุลาการมีลักษณะที่ละเอียดอ่อน มีปรัชญาแนวคิดที่ค่อนข้างแตกต่างกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานฝ่ายบริหาร เนื่องจากจุดมุ่งหมายสูงสุดของการให้บริการประชาชนของหน่วยงานฝ่ายตุลาการนั้น มุ่งเน้นการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนเป็นหลักสำคัญมากกว่าการทำให้คู่ความทุกฝ่ายพอใจหรือการดำเนินการโดยรวดเร็วแต่ประกันความยุติธรรมให้แก่ประชาชนไม่ได้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่สื่อถึงกันอย่างรวดเร็ว การให้บริการประชาชนของหน่วยงานฝ่ายตุลาการจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ ซึ่งจากการศึกษาการให้บริการประชาชนของหน่วยงานฝ่ายตุลาการพบว่า ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติเหมือนกับหน่วยงานฝ่ายบริหาร ในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) อัตรากำลังผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการมีไม่เพียงพอต่อจำนวนคดีที่เพิ่มขึ้นทุกปี

2) สถานที่ให้บริการคับแคบไม่เหมาะสมและไม่สะดวกในการให้บริการ

3) ขาดการสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ที่ทันสมัยในการปฏิบัติงาน

4) บุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพของตน

5) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบัน

6) ระบบ วิธีการ และขั้นตอนการปฏิบัติงานค่อนข้างยุ่งยากและซ้ำซ้อน ทั้งนี้ เนื่องจากมีกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ กำหนดไว้มากมาย ทำให้ปรับปรุงค่อนข้างยาก

7)งานศาลเป็นการระงับข้อพิพาทระหว่างบุคคลสองฝ่ายหรือหลายฝ่าย ซึ่งมีผลประโยชน์หรือทัศนคติแตกต่างกัน จึงเป็นการยากที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกฝ่ายได้

8)ประชาชนผู้รับบริการไม่ค่อยเข้าใจระบบและขั้นตอนการทำงานของศาลทำให้การมาติดต่อกับศาลเกิดความล่าช้า และเปิดโอกาสให้มีผู้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ฉวยโอกาสหลอกลวง

จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวจะเห็นว่า การให้บริการประชาชนของหน่วยงานฝ่ายตุลาการมิได้แตกต่างจากหน่วยงานฝ่ายบริหารมากนัก เพียงแต่การปฏิบัติงานให้บริการประชาชนของหน่วยงานฝ่ายตุลาการมุ่งเน้นไปในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รูปแบบการดำเนินการค่อนข้างรัดกุม ดังนั้น ข้อเสนอในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชนสำหรับหน่วยงานฝ่ายตุลาการสามารถใช้หลักการตามข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชนสำหรับหน่วยงานฝ่ายบริหาร (ปรากฏในตอนที่ห้า)เป็นแนวทางในการดำเนินการได้ แต่จะขอเสนอและเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ ๆ สำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของหน่วยงานฝ่ายตุลาการ ดังนี้

1. เป้าหมายในการให้บริการ

1.1 สร้างระบบบริการประชาชนให้รวดเร็ว เสมอภาค เป็นธรรม และเป็นที่พอใจของประชาชน

1.2 สร้างระบบบริการประชาชนให้เป็นระบบเปิด โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

1.3 สร้างระบบบริการประชาชนให้มีมาตรฐานและคุณภาพการให้บริการทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

2. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

2.1 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการจัดทำมาตรฐานการบริการที่แสดงถึงเวลาปริมาณ และคุณภาพที่สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน ข้อเท็จจริงและทรัพยากรของหน่วยบริการ แล้วแจ้งหรือประกาศให้ประชาชนผู้มารับบริการทราบเพื่อเป็นสัญญากับประชาชน

2.2 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนอย่างจริงจัง เพื่อให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกับระบบสากล เช่น ปรับปรุงกฎ ระเบียบ

ให้สามารถสืบพยานอย่างต่อเนื่องได้ หรือให้ผู้พิพากษามีโอกาสร่วมในการค้นหาข้อเท็จจริงได้ เป็นต้น

2.3 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการปรับปรุง และพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลให้มีคุณภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่ในการสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้พิพากษาเกี่ยวกับงานพิจารณาคดีในบางเรื่องได้

2.4 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญเรื่องนี้เป็นลำดับแรก

2.5 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการจะต้องดำเนินการวางระบบปรับปรุงและลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในปัจจุบันให้มีความคล่องตัวมากขึ้น โดยมีแผนดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

2.6 กำหนดให้มีหน่วยงานกลางในกระทรวงยุติธรรมเพื่อทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ประสานงาน สนับสนุน และส่งเสริมให้หน่วยงานบริการของฝ่ายตุลาการดำเนินการปรับปรุงคุณภาพในการให้บริการประชาชน

2.7 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการดำเนินการในเรื่องการเผยแพร่ประชา - สัมพันธ์และให้ความรู้แก่ประชาชนผู้มารับบริการในเรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและเป็นระบบ

2.8 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการพัฒนา ปรับปรุง วางระบบขั้นตอนการดำเนินการในการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนให้เป็นระบบเปิด โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

2.9 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการจัดวางระบบการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อปรับปรุงการบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

2.10 กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการวางระบบการจูงใจเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เช่น ให้มีการให้รางวัลหน่วยบริการดีเด่น เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานดีเด่น เป็นต้น

2.11กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการจัดวางระบบการประเมินผลการให้บริการประชาชนของตนอย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน สามารถเผยแพร่เป็นรายงานให้ประชาชนผู้มารับบริการได้ทราบ

2.12กำหนดให้หน่วยบริการของฝ่ายตุลาการจัดวางระบบให้มีทางเลือกในการให้บริการให้มากขึ้น เช่น การให้บริการเสียค่าธรรมเนียมทางไปรษณีย์ การคืนเงินค่าธรรมเนียมทางธนาคาร การสืบพยานทาง Video conference เป็นต้น

ตอนที่เจ็ด
บทสรุป

การพัฒนาประสิทธิภาพการบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐนั้น ขึ้นกับสมมติฐานสำคัญซึ่งเป็นกรอบของการบริการภาครัฐ นั่นคือสมมติฐานที่ว่า "บริการเป็นหน้าที่ของรัฐ และเป็นสิทธิของประชาชน" กล่าวคือ รัฐมีหน้าที่ในการจัดบริการที่จำเป็นให้กับประชาชน ในขณะเดียวกันบริการใดที่ไม่จำเป็นหรือเป็นบริการที่ภาคเอกชนหรือภาคประชาชนสามารถดำเนินการได้อย่างดีแล้ว รัฐก็ไม่สมควรให้บริการอีกต่อไป แต่รัฐต้องมีหน้าที่ดูแลและให้ประกันว่าประชาชนจะได้รับบริการที่เป็นธรรมและที่มีมีคุณภาพ

สำหรับประชาชนนั้นมีสิทธิได้รับบริการคุณภาพจากรัฐ ความตามนัยนี้ สมควรปรากฏเป็นนโยบายหรือได้บัญญัติเป็นหลักประกันในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ต้องมีมาตรการจำเป็นที่จะให้หลักประกันว่าประชาชนจะได้รับบริการคุณภาพดังกล่าว

ปัจจุบันการบริการยังเป็นสิทธิของรัฐ เนื่องจากรัฐเป็นผู้กำหนดประเภทบริการ ตลอดจนกฎเกณฑ์ เงื่อนไขต่าง ๆ และไม่ได้มีหลักประกันว่าประชาชนจะได้รับบริการคุณภาพแต่ประการใด บริการส่วนที่ได้รับการปรับปรุงเป็นเรื่องที่เกิดจากความริเริ่มจากหน่วยงานของรัฐ มิได้สะท้อนแรงกดดันหรือการเรียกร้องของประชาชน นอกจากนี้การบริการเป็นหน้าที่ของประชาชน เนื่องจากประชาชนต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่หน่วยงานของรัฐกำหนดทุกประการ

เพื่อให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชนอย่างแท้จริง รัฐบาลต้องคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ คือ

1. การบริการต้องคำนึงถึงประชาชนซึ่งเป็นลูกค้าเป้าหมายในการบริการ ความสำเร็จของงานบริการจะต้องวัดที่ความพึงพอใจของประชาชน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในกระกำหนดความต้องการ หน่วยงานของรัฐต้องรับฟังและปรับปรุงการบริการของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. การบริการจะต้องคำนึงถึงผลที่เกิดมากกว่ากระบวนการ กฎ ระเบียบ ขั้นตอน แบบฟอร์ม หรือเงื่อนไขต่าง ๆ และรัฐบาลต้องให้ความสนใจในการประเมินผลการบริการอย่างจริงจังและใช้ผลการประเมินนั้นเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนควรให้รางวัลหรือลงโทษเจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการอย่างจริงจัง

3. การบริการต้องมีคุณภาพ หลักการข้อนี้หมายถึงรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐต้องกำหนดมาตรฐานบริการที่ประชาชนจะได้รับ ต้องประกาศมาตรฐานดังกล่าว และต้องพยายามยกระดับมาตรฐานบริการอย่างต่อเนื่อง

เพื่อให้เกิดผลอย่างแท้จริง รัฐบาลต้องกำหนดเป้าหมายของการบริการให้ชัดเจน สามารถประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ต้องกำหนดนโยบายกำกับการให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐ ต้องกำหนดยุทธศาสตร์บริการ กำหนดมาตรฐาน และกำหนดกลไกในการตรวจสอบดูแล

การให้บริการของหน่วยงานของรัฐให้เป็นบริการที่มีคุณภาพซึ่งมีมาตรฐานที่สามารถวัดและประเมินผลได้

คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม วุฒิสภา ขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ เพื่อให้สภาได้โปรดพิจารณา และหากสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการแล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายเผ่าเทพ อุปการนิติเกษตร)
เลขานุการคณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม

ภาคผนวก 1
การบริการประชาชนของสาธารณรัฐสิงคโปร์และมาเลเซีย

สาธารณรัฐสิงคโปร์และมาเลเซียได้พัฒนาระบบบริการประชาชนโดยหน่วยงานของรัฐหลายประการ โดยมีบางประเด็นที่สมควรหยิบยกเป็นตัวอย่างประกอบการพิจารณาปรับปรุงระบบบริการประชาชนของภาคราชการไทย ดังนี้

สิงคโปร์

1. ข้อมูลพื้นฐานบางประการ

1.1 สิงคโปร์มีพื้นที่เป็นเกาะ มีเนื้อที่ 646 ตารางกิโลเมตร ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่ทั้งเกาะเป็นเขตชุมชนเมือง มีประชากร 3 ล้านคน ร้อยละ 78 เป็นคนจีน ร้อยละ 14 เป็นคนเชื้อสายมาเลย์ อีกร้อยละ 7 เป็นคนเชื้อสายอินเดีย และอื่น ๆ อีกร้อยละ 1

1.2 ผลิตภัณฑ์รวมของชาติ (GNP) ใน พ.ศ. 2538 เท่ากับ 24,000 ล้านเหรียญสหรัฐ อัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.9 อัตราว่างงานร้อยละ 2.6 อายุขัยเฉลี่ย 75 ปี อัตราตายของทารกแรกเกิด ร้อยละ 0.8 ประชากรที่มีที่พักอาศัยของตนเอง ร้อยละ 94

1.3 ได้รับการจัดลำดับให้อยู่ในอันดับสองของโลก จากการประเมินความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศใน พ.ศ. 2537 (World Competitiveness Report 1994)

1.4 มีข้าราชการ 60,000 คน ในกระทรวงและกรม และ 50,000 คน ในส่วนราชการอื่น ๆ เช่น ท้องถิ่น

2. หลักการบริหารระบบราชการ

2.1 ยึดหลักความยุติธรรมและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

2.2 เข้าใจสิ่งที่จำเป็นเร่งด่วนของชาติได้แก่ สภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยและมั่นคง ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต

2.3 ยึดค่านิยมการบริหารที่เน้นคุณธรรม ปลอดจากการประพฤติมิชอบ

2.4 ยึดผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน โดยการทำงานต้องนำไปใช้ประโยชน์ได้ และผู้ปฏิบัติต้องมีจิตสำนึกถึงความเร่งด่วนของงาน

2.5 ยึดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ต้องตอบสนองและประหยัด

3. แนวทางปฏิบัติราชการให้เป็นเลิศ

สิงคโปร์ถือว่าประชาชนเป็นเหตุผลที่ทำให้ต้องมีระบบราชการ ระบบราชการได้รับการสนับสนุนจากภาษีของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจึงมีสิทธิที่จะคาดหวังคุณภาพที่ดีจากระบบราชการ คุณภาพนี้หมายถึงการสนองความต้องการซึ่งกระทำด้วยความสุภาพ อ่อนโยน มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และไม่เอนเอียง นอกจากนั้นระบบราชการจะต้องทำงานให้คุ้มค่าเงิน ใช้ทรัพยากรการเงินและคนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเลือกวิธีการที่มีประสิทธิผลที่สุดในการปฏิบัติงาน

4. การทำงานอาศัยหลัก 6 ประการ

4.1 ให้บริการคุณภาพ -- ประชาชนเป็นลูกค้าภายนอก ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงลูกค้าภายใน ซึ่งได้แก่คนในระบบราชการด้วยกันเองด้วย ทั้งนี้ เพราะหากให้บริการแก่ลูกค้าภายในไม่ดีแล้ว ก็จะส่งผลต่อบริการที่ไม่ดีต่อลูกค้าภายนอกเช่นกัน หน่วยงานของรัฐจึงต้องแสวงหาข้อมูลย้อนกลับจากลูกค้าโดยตั้งหน่วยรับข้อมูล หน่วยปรับปรุงบริการ และโครงการปรับปรุงการติดต่อกับประชาชน

4.2 ให้บริการที่สุภาพและยุติธรรม -- รับใช้ประชาชนด้วยความเสมอภาค ซื่อสัตย์ และไม่เอนเอียง ใช้ระเบียบโดยไม่คำนึงถึงอิทธิพลหรือสถานะทางเศรษฐกิจ เปิดเผยการใช้ระเบียบและการตัดสินใจอย่างโปร่งใสเพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในความเป็นธรรมและเป็นกลางของระบบราชการ หากคำขอของผู้ใดไม่ได้รับการอนุมัติก็ต้องถือเป็นความจำเป็นยิ่งยวดที่จะต้องอธิบายด้วยความอดทนและสุภาพ

4.3 ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ดีที่สุด -- ระบบราชการจะให้บริการซึ่งตอบสนองความต้องการของประชาชน จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน หากเป็นเรื่องที่ยากก็ต้องให้ประชาชนมีโอกาสติดต่อกับผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไป แต่หากเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้จริง ๆ ก็ต้องรับฟังและให้ความเห็นใจ

4.4 มีความภูมิใจในการทำงาน -- ต้องพยายามทำให้ประชาชนพอใจ โดยการปรับปรุงมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง จะต้องกำหนดเป้าหมายสำหรับบริการที่มีคุณภาพ ต้องให้บริการตามมาตรฐานบริการและต้องแสดงพฤติกรรมที่ตัวเองหวังว่าจะได้รับจากผู้อื่นเช่นกัน

4.5 ต้องปรับปรุงต่อเนื่อง -- ประกาศมาตรฐานบริการที่พึงประสงค์ให้มากที่สุดเพื่อที่ประชาชนจะได้รับรู้และคาดหวัง รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุง รับฟังประชาชนและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนเสนอแนะเพื่อที่จะได้ปรับปรุงการบริการให้รวดเร็วขึ้น

4.6 ใช้ข้อมูลย้อนกลับให้เป็นประโยชน์ -- ให้ความสำคัญกับการกินดีอยู่ดีของข้าราชการและปรับปรุงโดยการอบรมและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในระบบเทคโนโลยีและความคาดหวังของประชาชน

5. ตัวอย่างการพัฒนางานบริการ

5.1 การบริการด้านศุลกากร - มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำให้ประชาชนได้รับบริการนำเข้าสินค้าที่รวดเร็ว เช่น สามารถแจ้งรายการสินค้าที่จะนำเข้าไปยังกรมศุลกากรและสรรพสามิตโดยผ่านระบบสื่อสารคอมพิวเตอร์ เมื่อพิจารณาแล้ว เจ้าหน้าที่สามารถอนุมัติผ่านเครื่องได้เช่นกัน ผู้นำเข้าจะพิมพ์ใบขออนุญาตจากเครื่องของตนเพื่อนำไปยื่นรับสินค้าได้ ขั้นตอนดำเนินการนี้ใช้เวลาประมาณ 20 นาที นอกจากนี้ผู้นำเข้ายังสามารถยื่นขอนำเข้าสินค้าและได้รับอนุญาตก่อนที่สินค้าจะเข้าประเทศได้อีกด้วย

5.2 การบริการด้านใบสั่งจราจร - ผู้ได้รับใบสั่งสามารถเสียค่าปรับที่เครื่องอัตโนมัติได้โดยไม่ต้องไปปรากฏตัวที่สถานีตำรวจ และหากไม่ยอมเสียค่าปรับก็จะได้รับการนัดหมายขึ้นศาลโดยเครื่องอัตโนมัติเช่นกัน

5.3 ระบบศาลเทคโนโลยี - มีการติดตั้งอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยในศาล ทำให้สามารถถ่ายถอดภาพและเสียงของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีได้โดยผ่านระบบสื่อสาร เช่น มีการพิจารณาคดีซึ่งพยานได้ให้การในขณะที่อยู่สหรัฐอเมริกา และมีการติดตั้งระบบส่งสัญญาณมายังห้องพิจารณาซึ่งผู้ที่อยู่ในศาลที่สิงคโปร์สามารถได้ยินและเห็นภาพของพยานได้

5.4 ระบบข้อมูลอัตโนมัติ - ในกรณีที่ประชาชนต้องการรับทราบข้อมูลของทางราชการ ก็สามารถโทรศัพท์ขอข้อมูลได้โดยระบบสื่อสารอัตโนมัติ

มาเลเซีย

1. ข้อมูลพื้นฐานบางประการ

1.1 มีเนื้อที่ 329,749 ตารางกิโลเมตร ประชากรประมาณ 20 ล้านคน อายุขัยโดยเฉลี่ยหญิง 73 ปี ชาย 69 ปี อัตราการตายเมื่อแรกเกิด ร้อยละ 1.4

1.2 แยกสายการบริหารประเทศออกเป็น*ฝ่ายบริหาร* ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี และกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ *ฝ่ายนิติบัญญัติ* ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา *ฝ่ายตุลาการ*ประกอบด้วยศาลสูงสุด ศาลสูง และศาลชั้นต้น

2. ระบบราชการ

2.1 มีส่วนราชการ 653 หน่วย ทั้งที่เป็นระดับสหพันธ์และระดับท้องถิ่น

2.2 ตำแหน่งข้าราชการในปี ค.ศ. 1994 ประมาณ 842,440 คน (ไม่รวมตำรวจและทหาร) ระหว่างปี ค.ศ. 1989-1994 มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 0.42 จำนวนข้าราชการจริงในปี ค.ศ. 1994 เท่ากับ 682,472 คน จำนวนข้าราชการคิดเป็นร้อยละ 8.93 ของกำลังแรงงานของประเทศ

2.3 ข้าราชการร้อยละ 65 เป็นชาย แนวโน้มข้าราชการหญิงจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อใช้วิสัยทัศน์ 2020

3. วิสัยทัศน์ 2020

มาเลเซียประกาศใช้วิสัยทัศน์ 2020 ซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางปรับระบบราชการ ดังนี้

"เมื่อสิ้นปี ค.ศ. 2020 มาเลเซียจะเป็นประเทศที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นสังคมที่มีความมั่นใจในตนเอง มีความเข้มแข็งในแง่ค่านิยมทางศีลธรรมและจริยธรรม เป็นสังคมประชาธิปไตยที่เสรี มีความอดกลั้น เอาใจใส่ดูแลกันและกัน มีความเป็นธรรม เสมอภาค ก้าวหน้าและเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีเศรษฐกิจที่มีความสามารถแข่งขัน เข้มแข็ง และยืดหยุ่น"

4. ตัวอย่างการดำเนินการตามโครงการปรับระบบราชการ

4.1 การจัดการเชิงคุณภาพ - ใช้กระบวนการปรับปรุงคุณภาพ การจัดการคุณภาพรวม

4.2 ออกบทบัญญัติเพื่อประชาชน - เป็นการกำหนดความผูกมัดตนเองของส่วนราชการเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้บริการคุณภาพแก่ประชาชนโดยกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่ชัดเจน

4.3 การปรับปรุงบริการในการติดต่อประชาชน - เน้นความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.4 ปรับปรุงระบบและกระบวนการทำงาน- เช่น ในการเก็บภาษีอากร การใช้แบบฟอร์ม การเก็บหลักฐาน การตรวจสอบและติดตามงาน การใช้อุปกรณ์ทันสมัย

4.5 การใช้ระบบศูนย์บริการจุดเดียว - เช่น การจ่ายค่าธรรมเนียมจุดเดียวในกรณีต้องจ่ายแก่หลายหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจ

4.6 พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.7 พัฒนาระบบติดต่อกับหน่วยราชการในการขอข้อมูล การลงทะเบียน หรือการเก็บข้อมูล

5. ยุทธศาสตร์หกประการในการปรับปรุงระบบบริการ

5.1 ใช้แบบฟอร์มร่วม

5.2 ออกใบอนุญาตร่วม

5.3 ขยายระยะเวลาการให้ใบอนุญาตให้นานขึ้น

5.4 ตั้งศูนย์ออกใบอนุญาต

5.5 ยกเลิกการออกใบอนุญาตและค่าธรรมเนียม

5.6 ปรับปรุงระบบและกระบวนการออกใบอนุญาต

6. ตัวอย่างวิธีการปรับปรุงบริการประชาชน

6.1 ปรับปรุงบริการในกรณีติดต่อโดยตรง (counter services) - โดยสร้างความโปร่งใสในการบริการ ระบุขั้นตอนและมาตรฐานการบริการให้ชัดเจน ให้ข้อมูลเพียงพอ และเข้าใจง่าย มีหน่วยประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน จัดระบบตอบคำถามโดยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์

6.2 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ - จัดหาที่นั่งพักซึ่งสะอาด โปร่ง กว้างขวาง เพิ่มเก้าอี้ จัดสัญญาณชี้ทางที่เห็นได้ง่าย จัดระบบการโดยสารที่สะดวก จัดระบบเข้าแถว ขยายระบบบริการติดต่อทางโทรศัพท์

6.3 เร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพในการบริการ - กำหนดมาตรฐานบริการ ลดเวลาคอย ให้ใช้บัตรเครดิต ใช้ระบบจูงใจ เช่น ให้ส่วนลดแก่ผู้เสียค่าบริการน้ำประปาแต่เนิ่น ผู้ใช้บริการที่ลืมใบแจ้งหนี้มาแสดงก็สามารถชำระเงินได้โดยได้รับใบเสร็จ จัดตู้ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถนำเช็คใส่ซองหย่อนลงได้โดยไม่ต้องไปเข้าแถวและเจ้าหน้าที่จะส่งใบเสร็จให้ถึงบ้านในภายหลัง จัดหน่วยบริการเคลื่อนที่ เปิดบริการโดยไม่หยุดพักกลางวัน ขยายเวลาบริการ เปิดหน่วยบริการเพิ่มตามแต่สถานการณ์

6.4 ปรับปรุงการให้บริการของเจ้าหน้าที่ - คัดเลือกเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการบริการ ปรับปรุงพฤติกรรมเจ้าหน้าที่ จัดอบรมให้เกิดค่านิยมในการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้มาติดต่อ เชื่อถือได้ มีแรงจูงใจสูงในการบริการ และมีความผูกพันกับงาน จัดระบบหมุนเวียนเจ้าหน้าที่เพื่อมิให้เกิดการเบื่อหน่าย จัดระบบรางวัลและการลงโทษที่เหมาะสม

6.5 ปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยสนับสนุนหลังโต๊ะบริการ

6.6 รับฟังเสียงประชาชน - จัดหน่วยรับฟังข้อมูลความต้องการและข้อเสนอแนะของประชาชน และนำมาปรับปรุงบริการ จัดการพบปะกับประชาชน สัมภาษณ์ทางวิทยุ ตั้งกล่องรับฟังความคิดเห็น

7. การบริการจุดเดียว

การบริการจุดเดียวของมาเลเซียมีหลายแบบได้แก่

7.1 ศูนย์จ่ายเงินจุดเดียว (one-stop bill payment centers) - วัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนสามารถจ่ายบิลแก่หน่วยงานหลายหน่วยของรัฐได้ที่จุดจ่ายเงินจุดเดียว เช่น ค่าน้ำ ค่าประปา ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ค่าบริการท้องถิ่น ระบบนี้เริ่มที่กัวลาลัมเปอร์และเปอตาลิงจายา ในปี ค.ศ. 1982 ทั้งนี้ โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถรับเงินที่จ่ายสำหรับหน่วยงานอื่นได้

7.2 เครือข่ายบริการประชาชน (public service network) - มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนสามารถได้รับบริการจากหน่วยงานของรัฐโดยผ่านระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งติดตั้งที่ศูนย์โปรษณีย์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น บริการของกรมการขนส่งทางบก (ทำทั้งประเทศใน ปี ค.ศ. 1994) การจดทะเบียนธุรกิจ การจ่ายค่าปรับจราจร เป็นต้น

7.3 ศูนย์บริการออกใบอนุญาตจุดเดียว (one-stop licensing) – เริ่มโดยกรมศุลกากร และสรรพสามิต ในปี ค.ศ. 1992 มุ่งที่จะให้ประชาชนได้รับใบอนุญาตของกรมนี้ตามที่กำหนดในกฎหมายต่างๆ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับภาษีการค้า สรรพสามิต ศุลกากร ก่อนหน้าที่จะมีระบบนี้ ประชาชนต้องไปติดต่อกับกองต่างๆ เป็นเอกเทศ ผลการตั้งศูนย์คือช่วยลดเวลาบริการให้เร็วขึ้น

7.4 ศูนย์ลงทุนจุดเดียว (one-stop investment center) – มีวัตถุประสงค์ในการช่วยให้ผู้ต้องการลงทุนสามารถได้ข้อมูลและการอนุญาตในการลงทุนที่จุดเดียว

7.5 ได้รับบริการจุดเดียว (one-stop counter service) – เป็นการอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชนซึ่งต้องการติดต่อกับหลายหน่วยงาน โดยนำหลายหน่วยงานมาอยู่ที่เดียวกัน เริ่มจากปี ค.ศ. 1984

ภาคผนวก 2
การบริการประชาชนของสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ

โครงการปฏิรูปการบริการของอังกฤษมีชื่อเรียกว่า The Citizen's Charter เป็นโครงการที่นายกรัฐมนตรีของอังกฤษเสนอต่อรัฐสภา เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1991 ทั้งนี้ เป็นผลจากการปฏิรูปในโรงเรียน โรงพยาบาล และกิจการที่พักอาศัยซึ่งเกิดขึ้นในระยะ 10 ปี ก่อนหน้า โครงการ The Citizen's Charter ถือเป็นโครงการต่อเนื่องโดยมุ่งหวังว่าจะเป็นแกนหลักของการบริการสาธารณะในทศวรรษที่ 1990

หลักการของ The Citizen's Charter คือการมอบอำนาจให้ประชาชนมากขึ้น มุ่งที่จะกำหนดกลไกปรับปรุงบริการ เปิดทางเลือกให้ประชาชน จัดบริการที่มีคุณภาพ เน้นความคุ้มค่าในการจัดบริการ และเน้นความรับผิดชอบในการบริการ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันคือการยกมาตรฐานของบริการสาธารณะให้เหนือกว่าบริการที่ดีที่สุดที่มีในปัจจุบัน

1. แนวคิดหลักว่าด้วย The Citizen's Charter

1.1 บริการสาธารณะเกิดจากภาษีอากรของประชาชน ดังนั้น ประชาชนจึงมีสิทธิคาดหวังว่าจะได้รับบริการที่มีคุณภาพดี มีประสิทธิภาพ และเสียค่าใช้จ่ายต่ำ

1.2 การดำเนินการของรัฐในเรื่องกำหนดกฎเกณฑ์ ภาษีอากร หรือบริหารงานยุติธรรม ต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม มีประสิทธิผล และสุภาพเรียบร้อย

1.3 บริการสำคัญคือ การศึกษาและสาธารณสุขต้องเข้าถึงประชาชนทุกคนไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม วัตถุประสงค์หลักของรัฐบาลคือเพิ่มทางเลือก เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันมากขึ้น และปรับปรุงบริการทุกด้าน

1.4 โครงการ The Citizen's Charter เป็นโครงการครอบคลุมที่สุดเท่าที่มีมาซึ่งมุ่งยกระดับคุณภาพ เพิ่มทางเลือก แสวงหาคุณค่าที่ดีกว่า และขยายขอบเขตความรับผิดชอบ

1.5 การดำเนินการตามโครงการนี้กระทำได้หลากหลายสุดแท้แต่ลักษณะของบริการ The Citizen's Charter มิใช่พิมพ์เขียวซึ่งกำหนดรูปแบบมาตรฐานสำหรับบริการทุกเรื่อง แต่เป็นคู่มือของความคิดและการริเริ่มในการยกมาตรฐานของแต่ละบริการให้ดีที่สุด

1.6 โครงการนี้จะเป็นหัวใจของนโยบายรัฐบาลในทศวรรษที่ 1990 แก่นสาระหลัก คือ คุณภาพของบริการสาธารณะ และความภาคภูมิใจสำหรับข้าราชการผู้ให้บริการ

1.7 ประเด็นหลักของ The Citizen's Charter ได้แก่

1) *คุณภาพ* - เป็นโครงการต่อเนื่องซึ่งมุ่งปรับปรุงคุณภาพของบริการสาธารณะ

2) *ทางเลือก* - เปิดทางเลือกให้มากที่สุดเพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้ปรับปรุงคุณภาพบริการ

3) *มาตรฐาน* – ประชาชนต้องได้รับทราบว่ามาตรฐานบริการเป็นอย่างไร และสามารถดำเนินการได้หากบริการไม่เป็นที่ยอมรับ

4) *คุณค่า* – เนื่องจากประชาชนเป็นผู้เสียภาษี บริการสาธารณะจึงต้องให้คุณค่าตอบแทนต่อเงินภาษีอย่างคุ้มค่า

2. หลักการบริการสาธารณะ

ประชาชนทุกคนพึงคาดหวังสิ่งต่อไปนี้

2.1 *มาตรฐาน* (standards) – ต้องมีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดแจ้ง พิมพ์และแสดงไว้ที่จุดบริการ มาตรฐานนี้ต้องครอบคลุมความสุภาพและความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ ต้องตรงกับบริการที่จัดให้ ต้องปฏิบัติทันที โดยอาจแสดงในรูประยะเวลาดำเนินการ ถ้าไม่สามารถกำหนดระยะเวลาได้ชัดเจนก็ต้องมีระยะเวลาเฉลี่ยกำหนดไว้ และยิ่งการบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็ต้องปรับปรุงมาตรฐานตามไปด้วย

2.2 *ความเปิดเผย* (openness) – ต้องไม่มีความลับในเรื่องการจัดบริการสาธารณะ ค่าใช้จ่าย ผู้รับผิดชอบ และประสิทธิผลตามมาตรฐานที่กำหนด ข้าราชการไม่ควรปกปิดตนเอง เว้นแต่ในกรณีที่เกิดการคุกคามต่อความปลอดภัย ผู้ติดต่อโดยตรงกับประชาชนควรติดชื่อและระบุชื่อของตนเองทางโทรศัพท์หรือในจดหมาย

2.3 *ข้อมูลข่าวสาร* (information) – ต้องมีข้อมูลข่าวสารที่สมบูรณ์ ทันการ และเข้าใจง่ายในเรื่องบริการที่ให้แก่ประชาชน ต้องพิมพ์เผยแพร่เป้าหมายผลสัมฤทธิ์ในการบริการ ถ้าเป็นไปได้ข้อมูลข่าวสารควรเปรียบเทียบกันได้เพื่อให้เกิดการผลักดันให้มีบริการที่ดีที่สุด

2.4 *ทางเลือก* (choice) – ภาคราชการต้องจัดให้มีทางเลือกให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถปฏิบัติได้ ต้องปรึกษาหารือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากบริการ ต้องรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับบริการอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบเพื่อใช้ตัดสินว่าควรจะให้บริการอะไร

2.5 *ไม่กีดกัน* (non – discrimination) – ควรจัดบริการโดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติหรือเพศ เมื่อจำเป็นควรพิมพ์เอกสารเป็นภาษาของคนกลุ่มน้อย

2.6 *เข้าถึง* (accessibility) – ควรจัดบริการให้สอดคล้องกับความสะดวกของประชาชน มิใช่ความสะดวกของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ หมายถึงจัดเวลาที่ยืดหยุ่น และจัดจุดรับโทรศัพท์ซึ่งให้ผู้โทรศัพท์สามารถได้พูดคุยกับคนที่สามารถช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว

2.7 *การดำเนินการเมื่อมีปัญหา* (and if things go wrong?) – อย่างน้อยประชาชนต้องได้รับการอธิบายอย่างดีหรือได้รับการขอโทษ ต้องได้รับทราบว่าทำไมจึงมีปัญหา ต้องมีกระบวนการร้องเรียนที่จัดพิมพ์และเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ หากมีปัญหารุนแรงต้องมีการแก้ไข และต้องไม่มีปัญหาลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นอีก

3. วิธีปรับปรุงบริการ

The Citizen's Charter เสนอกลไกดำเนินการหลายประการเพื่อปรับปรุงบริการของรัฐ

3.1 มอบงานให้เอกชนทำมากขึ้น

3.2 ให้มีการแข่งขันอย่างกว้างขวางมากขึ้น

3.3 ทำสัญญาให้คนนอกทำมากขึ้น

3.4 จัดระบบจ่ายค่าตอบแทนที่สัมพันธ์กับผลงานมากขึ้น

3.5 พิมพ์เป้าหมายผลงานทั้งระดับชาติและท้องถิ่น

3.6 จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรฐานบริการที่สามารถทำได้ให้ครอบคลุม

3.7 จัดให้มีกระบวนการร้องเรียนที่มีประสิทธิผล

3.8 จัดให้มีการตรวจการที่เป็นอิสระและจริงจังมากขึ้น

3.9 ช่วยแก้ไขคลี่คลายปัญหาแก่ประชาชนผู้ได้รับบริการไม่เหมาะสม

4. เอกสารมาตรฐานและเป้าหมาย

รัฐบาลจะจัดพิมพ์มาตรฐานใหม่ในการบริการประชาชนเรียกว่า Charter Standard โดยมีหลักการดังนี้

4.1 จัดพิมพ์มาตรฐานบริการและผลการดำเนินการตามมาตรฐาน

4.2 นำความเห็นของผู้ใช้บริการมาประกอบในการกำหนดมาตรฐาน

4.3 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการที่จัดโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย

4.4 ให้บริการที่สุภาพและมีประสิทธิภาพโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งต้องพร้อมระบุชื่อของตนเอง

4.5 จัดให้มีช่องทางที่ผู้บริการสามารถร้องเรียนได้หากไม่พอใจ และหากเป็นไปได้ต้องมีการตรวจสอบอย่างเป็นเอกเทศ

4.6 มีการทดสอบผลการให้บริการกับมาตรฐานที่กำหนด และต้องมีความผูกพันชัดเจนว่าจะทำให้บริการมีคุณค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่จ่ายไป

4.7 ผู้ที่ปฏิบัติได้มาตรฐานจะมีสิทธิใช้ Chartermark

5. การปฏิบัติให้เกิดผล

โครงการนี้เป็นโครงการที่หวังผลสูง รัฐบาลตั้งใจให้เห็นผลโดยเร็วที่สุด การดำเนินการต้องกระทำโดยหน่วยงานในพื้นที่ คือ โรงพยาบาล โรงเรียน สถานีตำรวจ และสำนักงานภาษี เพราะสถานที่เหล่านี้คือที่ซึ่งประชาชนคาดหวังว่าความพยายามในการยกระดับมาตรฐานจะเกิดผลเป็นจริงได้

บริการจะดีขึ้นในที่ซึ่งคนรับผิดชอบตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าโดยตรง The Citizen's Charter กำหนดกรอบและยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นว่านโยบายใหม่หมายถึงอะไร ในบาง

เรื่องหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการต้องจัดทำแผนดำเนินการและแจกแจงรายละเอียดให้ผู้ป่วย ผู้ปกครอง ผู้โดยสาร ผู้เสียภาษีอากร และกลุ่มอื่นๆ ได้รับทราบ

รัฐบาลตั้งใจประกันว่าเป้าหมายที่กำหนดในเอกสารนี้จะบรรลุผล ในบางแห่งได้มีการปฏิรูปแล้ว และจะเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการดำเนินการตามข้อเสนอของโครงการนี้ ในบางแห่งเจ้าหน้าที่กระตือรือร้นอยากจะให้บริการที่ดี แต่ถูกถ่วงรั้งโดยระบบที่ตนทำงานอยู่

รัฐบาลจะดำเนินการอย่างรวดเร็วและจะผลักดันกฎหมายเพื่อขจัดอุปสรรคทั้งปวง เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการปรับปรุงและสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้ตรวจสอบและผู้กำหนดระเบียบ

นายกรัฐมนตรีจะแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาด้านการริเริ่ม The Citizen's Charter จะตั้งหน่วยงานในสำนักงานคณะรัฐมนตรีเพื่อประสานโครงการภาคปฏิบัติซึ่งเกิดจากนโยบายนี้

งานชิ้นแรกคือการแปลงหลักการให้เป็นคู่มือนำไปสู่วิธีกำหนดมาตรฐานบริการ โดยพิจารณาจากความก้าวหน้าที่เคยทำมา

รัฐบาลจะดำเนินการขั้นต่อไปเพื่อกระตุ้นจูงใจให้ทุกหน่วยงานนำหลักการตามนโยบายนี้ไปถือปฏิบัติให้เหมาะสมกับลักษณะบริการของตน หน่วยงานที่คิดว่าจะสามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายนี้จะสามารถเสนอตัวเข้าร่วมโครงการและมีสิทธิใช้ Chartermark

6. ตัวอย่างมาตรฐานบริการ

6.1 <u>มาตรฐานบริการด้านสาธารณสุข</u>

1) มีแพทย์ทั่วไปอยู่เต็มเวลาและต้องอยู่ประจำอย่างน้อย 26 ชั่วโมงต่ออาทิตย์ตามช่วงเวลาซึ่งสะดวกสำหรับผู้ป่วย

2) ผู้ป่วยใหม่ทุกคนจะได้รับบริการตรวจฟรี

3) ผู้ซึ่งไม่ได้เข้ารับบริการที่โรงพยาบาลนานกว่า 3 ปี จะได้รับบริการตรวจฟรี

4) ถ้าต้องการ ผู้รับบำนาญซึ่งมีอายุเกิน 75 ปี จะได้รับการตรวจสุขภาพทุกปี

6.2 <u>มาตรฐานบริการรถไฟ</u>

1) *ความเที่ยงตรง* - ร้อยละ 92 ของรถไฟต้องถึงที่หมายภายในเวลาไม่เกิน 5 นาที จากเวลาที่กำหนดตลอดทั้งวัน (ร้อยละ 88 ในช่วงเช้าและเย็น)

2) *ความน่าเชื่อถือได้* - รถไฟร้อยละ 99 ต้องสามารถวิ่งได้

3) *ความสะอาด* - รถไฟทุกคันต้องได้รับการทำความสะอาดทั้งภายในและภายนอก

4) *การรับโทรศัพท์* - ร้อยละ 95 ของการโทรศัพท์เข้า จะได้รับการตอบภายใน 30 วินาที

5) *ระยะเวลาคอยที่บริเวณจองตั๋ว* - ผู้โดยสารไม่ควรคอยนานกว่า 3 นาที

6.3 มาตรฐานบริการสำหรับผู้เป็นพยานในศาล

1) ให้หมายเรียกพยานมีความชัดเจนและไม่เป็นทางการมากขึ้น

2) พยานทุกคนจะได้รับเอกสารอธิบายว่าจะเกิดอะไรขึ้นเมื่อมาศาล

3) จัดจุดประชาสัมพันธ์ทุกศาล

4) ให้หลักประกันว่าพยานในคดีที่ยึดเยื้อจะได้รับเชิญเมื่อจำเป็นเท่านั้น

5) เจ้าหน้าที่ของศาลต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเห็นใจต่อผู้เกี่ยวข้องในคดีโดยตรงโดยเฉพาะญาติของผู้เสียหาย

6) เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้ทำความคุ้นเคยกับห้องพิจารณาคดีก่อนปรากฏตัวต่อศาล

6.4 มาตรฐานบริการตำรวจ

1) จัดพิมพ์กำหนดมาตรฐานและดรรชนีผลงานต่อประชาชนในท้องถิ่น

2) จัดทำมาตรฐานที่วัดได้ในการทำงานของตำรวจ

3) ระบุชื่อเมื่อปรากฏตัว

4) กำหนดระยะเวลาในการตอบโทรศัพท์ และระยะเวลาการไปถึงที่เกิดเหตุ

5) จัดให้มีการตรวจสอบประสิทธิภาพของตำรวจทุกปี

7. ผลงานและค่าตอบแทน

รัฐบาลเห็นว่าการได้รับค่าตอบแทนมีผลโดยตรงต่อการทำงาน ดังนั้น ระบบการจ่ายค่าตอบแทนในภาครัฐต้องสอดคล้องกับผลงานที่เจ้าหน้าที่กระทำ มาตรการดำเนินการให้เป็นไปในแนวทางดังกล่าว ได้แก่

7.1 ทำสัญญาใหม่สำหรับแพทย์ประจำบ้าน โดยมีการจ่ายเพิ่มหากผลงานเข้าเป้า

7.2 ผู้บริหารทั่วไปของโรงพยาบาลได้ค่าตอบแทนตามผลงาน รวมทั้งความสำเร็จในการแก้ปัญหาระยะเวลาในการคอยรับบริการ

7.3 ในโรงเรียน ครูใหญ่และผู้ช่วยได้ค่าตอบแทนสูงขึ้นสำหรับผลงานที่ดีขึ้น

7.4 ให้ค่าตอบแทนพิเศษสำหรับครูที่ปฏิบัติงานสอนยอดเยี่ยมในชั้นเรียน

7.5 จัดระบบจ่ายค่าตอบแทนตามผลงานสำหรับข้าราชการพลเรือน

7.6 ผู้อำนวยการรัฐวิสาหกิจได้โบนัสตามผลงาน

เพื่อให้โยงผลงานกับค่าตอบแทน รัฐบาลมุ่งให้เกิดการดำเนินการมากขึ้นในประเด็นต่อไปนี้

1) มอบอำนาจตัดสินใจเรื่องค่าตอบแทนลงไปยังผู้รับผิดชอบในการบริการ

2) เพิ่มรางวัลสำหรับผลสัมฤทธิ์ของงาน และลงโทษผู้ที่มีผลงานล้มเหลว

3) ใช้ภาษีอากรให้คุ้มค่าใช้จ่าย และจัดรางวัลให้ผู้ที่ทำผลงานเพิ่ม

4) ให้หลักประกันว่าจะมีรางวัลตอบแทนให้เฉพาะเมื่อมีการบรรลุตามเป้าหมายบริการคุณภาพเท่านั้น

8. กระบวนการตรวจสอบ

จัดให้มีการตรวจสอบเป็นเอกเทศจากหน่วยงานปกติเพื่อช่วยให้ทราบข้อบกพร่องและปรับปรุงบริการ ผู้ตรวจสอบไม่มีหน้าที่ในการกำหนดหรือบังคับใช้ให้เป็นไปตามมาตรฐานบริการ เพราะผู้กำหนดคือรัฐบาลหรือผู้ได้รับเลือกตั้งของท้องถิ่น ผู้ตรวจสอบมีหน้าที่สำคัญในการตรวจสอบผลงานโดยพิจารณาจากมาตรฐานทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ตรวจสอบว่ามีการใช้จ่ายภาษีอากรคุ้มค่าเพียงใด

รัฐบาลจะดำเนินการให้ผู้บริหารท้องถิ่นตอบรายงานของผู้ตรวจสอบ จัดให้มีการปฏิรูประบบตรวจสอบโรงเรียนทั้งระดับชาติและท้องถิ่น รัฐบาลจะออกกฎหมายจัดอุปสรรคในการเข้าตรวจสอบของผู้ตรวจสอบ (Audit Commission) ตามกฎหมายนี้ผู้ตรวจสอบจะเปิดเผยรายละเอียดต่อสาธารณะว่าสภาท้องถิ่นมีผลงานอย่างไร และสภาท้องถิ่นต้องตอบรายงานนี้อย่างละเอียดและเผยแพร่ต่อสาธารณะ ต้องระบุว่าจะดำเนินการต่อไปอย่างไร โดยสภาท้องถิ่นต้องอภิปรายและเห็นชอบกับการตอบนี้ ทั้งนี้อาจยกเว้นเรื่องที่เป็นความลับบางเรื่องเท่านั้น

คณะกรรมการตรวจสอบจะจัดพิมพ์ผลการตรวจสอบและตารางเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของหน่วยงานบริการสาธารณสุขและเผยแพร่ต่อสาธารณะ

จุดที่จะให้ความสำคัญในการตรวจสอบเป็นเรื่องสำคัญได้แก่ ตำรวจ เรือนจำ สถานกักกันโรงเรียน และหน่วยบริการสังคมต่าง ๆ

ในการตรวจสอบนี้รัฐบาลต้องการให้มีผู้ตรวจสอบอาชีพเข้าร่วม ทั้งนี้ผู้ตรวจสอบต้องเป็นผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ และขณะเดียวกันก็ต้องเป็นผู้ที่รู้เรื่องเกี่ยวกับบริการที่ตรวจสอบเป็นอย่างดีด้วย

ตัวอย่างการดำเนินการตรวจสอบในด้านต่าง ๆ

1) *เรือนจำ* - มีการตั้งคณะผู้ตรวจสอบเรือนจำ (The Prisons Inspectorate) ตั้งแต่ ค.ศ. 1981 อำนวยการโดยผู้ที่มีชื่อเสียงและเป็นอิสระ มีที่ปรึกษามืออาชีพและมีประสบการณ์จำนวนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือ คณะผู้ตรวจสอบนี้มีสิทธิเข้าตรวจได้ทุกเรือนจำ รายงานของผู้ตรวจสอบจะส่งไปที่กระทรวงมหาดไทยและรัฐสภา รัฐบาลจะดำเนินการให้คณะผู้ตรวจสอบเข้มแข็งและเป็นอิสระยิ่งขึ้นในอนาคต

2) *ตำรวจ* - คณะผู้ตรวจสอบกิจการตำรวจ (The Inspectorate of Constabulary) มีหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานระดับชาติสำหรับตำรวจทั่วประเทศ ผู้ตรวจสอบนี้รายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้คำแนะนำแก่ผู้บังคับบัญชาตำรวจในเรื่องการบริหารจัดการและการปฏิบัติที่เหมาะสมในอาชีพตำรวจ

3) *โรงเรียน* - คณะผู้ตรวจสอบกิจการโรงเรียน (The Inspectorate of Schools) มีหน้าที่ให้ความเห็นที่เป็นอิสระเกี่ยวกับโรงเรียน การสอน และวิเคราะห์ผลงาน คณะผู้ตรวจสอบประกอบด้วยบุคคลหลากหลายประสบการณ์

4) *บริการสังคม* - คณะผู้ตรวจสอบบริการสังคม (Social Services Inspectorate) มีบทบาทอิสระในการตรวจสอบบริการสังคมด้านต่างๆ ซึ่งจัดโดยหน่วยงานของรัฐ

9. การร้องเรียน

กลไกการร้องเรียนต้องมีลักษณะดังนี้

9.1 เปิดเผยและดำเนินการได้ โดยต้องมีการกำหนดมาตรฐานบริการที่ชัดเจนไว้ ณ จุดบริการ

9.2 ให้ข้อมูลวิธีการร้องเรียนทันที และระบุจุดที่จะติดต่อเพื่อร้องเรียน

9.3 กำหนดประมวลขั้นตอนการดำเนินการเพื่อรับการร้องเรียน ต้องมีการกำหนดเป้าหมายชัดเจนในการแก้ปัญหาที่ได้รับการร้องเรียน รวมทั้งต้องมีการระบุกระบวนการต่อไปอีกหากผู้ร้องเรียนยังไม่พอใจ

ตัวอย่างการร้องเรียนด้านบริการสาธารณสุข

1) โรงพยาบาลและสถานพยาบาลทุกแห่งควรให้รายชื่อ ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ ของเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่รับผิดชอบในการรับเรื่องราวร้องเรียนจากผู้ป่วย ทุกโรงพยาบาลต้องให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วย เจ้าหน้าที่ผู้รับเรื่องจะสอบสวนและแจ้งรายละเอียดแก่ผู้ร้องเรียน อธิบายจุดที่ผิดพลาดและแนะนำว่าจะให้ทำอะไรต่อไปในอนาคต รวมทั้งต้องระบุว่าจะเสร็จสิ้นการดำเนินการเมื่อใด

2) หากผู้ร้องเรียนไม่พอใจก็สามารถยื่นเรื่องไปที่ผู้ตรวจการสาธารณสุข (Health Service Commissioner) ซึ่งมีอำนาจสอบสวน และโรงพยาบาลต้องให้ชื่อผู้ตรวจการแก่ผู้ร้องเรียนด้วย

3) รัฐบาลจะให้คำปรึกษาในเรื่องระบบอนุญาโตตุลาการเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่ร้องเรียนให้เรียบง่ายและรวดเร็วที่สุด

4) สำหรับบริการสาธารณสุขประจำครอบครัว ผู้ป่วยอาจเลือกใช้กระบวนการที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการโดยมีผู้ประนีประนอมมาช่วยแก้ปัญหาที่เกิดกับแพทย์ก็ได้

10. สรุป

มาตรการที่เสนอในสมุดปกขาว (The Citizen's Charter) ตลอดจนการเสนอ Charter Standard ฉบับใหม่ หมายความว่าในการจัดบริการทุกแห่งจะต้องให้ความสำคัญกับประชาชนเหนืออื่นใด ต้องมีการตระหนักถึงบริการที่ดี และเปิดเผยความไม่เหมาะสมทั้งหลาย ต้องมีการปฏิรูปใหม่ๆ ขนานใหญ่ในโรงเรียน ที่ทำการไปรษณีย์ ผู้ป่วย และผู้โดยสาร

รัฐบาลอังกฤษได้สรุปว่า การมี The Citizen's Charter นั้นไม่ได้หมายความว่าปัญหาที่มีอยู่ในบางส่วนของระบบราชการจะสูญสิ้นลงภายในชั่วคืน แต่หมายความว่าปัญหาเหล่านั้นจะได้รับ

การแก้ไข รัฐบาลเชื่อว่าโครงการที่กำหนดไว้ในสมุดปกขาวจะขยายตัวขึ้นและได้รับการปรับปรุงต่อไป จุดเน้นในเรื่องคุณภาพ ทางเลือก มาตรฐาน และความคุ้มค่าจะเป็นประเด็นพื้นฐานตลอดทศวรรษที่ 1990 รัฐบาลเชื่อว่า The Citizen's Charter จะนำความภาคภูมิใจและความพึงพอใจให้กับผู้ปฏิบัติทุกคน

สำหรับประชาชนซึ่งรัฐเป็นผู้ให้บริการนั้น รัฐบาลจะยึดมั่นผูกพันกับคุณภาพ และประชาชนจะได้มาซึ่งอำนาจที่จะรักษาคุณภาพเหล่านั้น รัฐบาลเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้แหละจะทำให้สหราชอาณาจักรสามารถพัฒนาได้ล้ำหน้ากว่าประเทศใด ๆ ในโลก

ภาคผนวก 3
การปรับปรุงบริการประชาชนของสหรัฐอเมริกา

1. ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1993 ประธานาธิบดี บิล คลินตัน (Bill Clinton) แห่งสหรัฐอเมริกา ได้ตั้งให้รองประธานาธิบดีอัลกอร์ (Al Gore) รับผิดชอบหน่วยงานที่เรียกว่า National Performance Review เพื่อทำหน้าที่รณรงค์ให้เกิดการปรับปรุงระบบงานของรัฐบาลสหพันธ์ขึ้น แนวคิดเรื่องบริการประชาชนเป็นแนวคิดหนึ่งซึ่งคณะทำงานได้ดำเนินการ โดยอาศัยแนวทางจากระบบการปรับปรุงการบริการของประเทศอังกฤษ ซึ่งประกาศในรูปของ The Citizen's Charter สำหรับสหรัฐอเมริกาได้ใช้คำขวัญซึ่งแสดงเจตนารมณ์ของการปฏิรูประบบราชการว่า "เป็นการทำงานโดยเอาประชาชนมาก่อน และรัฐบาลอเมริกันจะเป็นรัฐบาลที่มีสามัญสำนึก ปฏิบัติงานดีขึ้นโดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง" (Putting Customers First. Common Sense Government. Work Better and Costs Less)

2. การปฏิวัติด้านบริการ

การปฏิวัติด้านสารสนเทศในช่วงสิบปีที่ผ่านมาทำให้การดำรงชีวิตมีความซับซ้อนขึ้นจากอุตสาหกรรมในระบบเศรษฐกิจการผลิตแบบมวลรวมซึ่งประชาชนมีทางเลือกน้อยนั้น ในปัจจุบันประชาชนอเมริกันมีทางเลือกมากขึ้น สังคมกลายเป็นสังคมของผู้บริโภค ความคาดหวังของประชาชนสูงขึ้น ประชาชนต้องการคุณภาพ คุณค่า และความหลากหลาย ต้องการสิ่งที่ตรงกับความต้องการเฉพาะของตนมากกว่าสิ่งที่เป็นลักษณะตายตื่นทั่วไป ต้องการความสะดวกและรวดเร็ว

ความต้องการบริการเช่นนี้ ไม่สามารถกระทำได้จากการประกอบการที่มีการสั่งการจากเบื้องบนลงล่างและล้าสมัยดังที่เป็นอยู่ ดังนั้น องค์การขนาดใหญ่จึงได้ย่อยสลายลงมาเป็นองค์การขนาดย่อมซึ่งมีลำดับชั้นการบังคับบัญชาน้อยกว่า ผู้รับบริการเป็นผู้กำหนดว่าต้องการสินค้าและบริการอะไร องค์การธุรกิจจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า แต่รัฐบาลสหพันธ์ยังไม่ปรับตัว

ก่อนที่จะมีการปรับรื้อระบบในปี ค.ศ. 1993 หน่วยงานของรัฐบาลสหพันธ์ก็เช่นเดียวกับองค์การธุรกิจขนาดใหญ่ในทศวรรษที่ 1950 คือมีขนาดใหญ่ กว้างขวาง ทำงานช้า ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ไม่สนใจประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียภาษี นอกจากนี้บริการของรัฐยังมีลักษณะผูกขาด

ทั้งหมดทั้งปวงนี้คือสิ่งที่รัฐบาลต้องดำเนินการแก้ไข

3. ความต้องการบริการของประชาชน

สิ่งที่ประชาชนต้องการในแง่บริการจากรัฐคือ รวดเร็ว ตรงกับความต้องการ ได้รับความช่วยเหลือทันท่วงที มีทางเลือกว่าจะได้รับบริการที่ไหน อย่างไร ได้รับการแนะนำที่ชัดเจน และได้รับการปฏิบัติฉันท์มิตร ในอดีตผู้รับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐทำเหมือนกับรู้ดีว่าประชาชนต้องการอะไร จากการสำรวจข้อเท็จจริงพบว่า ความรู้สึกของพนักงานของรัฐมิได้ตรงกับความเป็นจริงเสมอไป

โดยสรุปแล้วประชาชนต้องการสิ่งต่อไปนี้

3.1 *ไม่ต้องการการปัดสวะ* - เวลาของประชาชนมีค่า โดยเฉพาะคนที่มีภารกิจยุ่งยากมากมาย คนเหล่านี้ยิ่งไม่ชอบการต้องติดต่อกับหลายหน่วยงาน ซึ่งเมื่อไปติดต่อกลับมีการปัดสวะไปว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน

3.2 *ต้องการได้รับการปฏิบัติที่สุภาพ* ด้วยความเคารพและกระตือรือร้น - สิ่งที่ประชาชนไม่พอใจคือขั้นตอนการปฏิบัติตึงตัว ไม่ยืดหยุ่น และไม่เป็นมิตร

3.3 *ให้การบริการที่สะดวกขึ้น* - คำถามของประชาชนอเมริกันคือ ถ้ารัฐบาลทำงานเพื่อประชาชนผู้เสียภาษี เหตุใดจึงได้รับบริการยากเย็นและล่าช้า การบริการของรัฐควรเป็นไปอย่างง่าย ๆ และสะดวก

3.4 *ต้องการความช่วยเหลือที่ไว้ใจได้และทันเหตุการณ์* - คนอเมริกันเป็นคนมีเหตุผล ต้องการให้มีบริการที่รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ถ้าไม่ได้ก็ต้องการคำอธิบาย และต้องการทราบชื่อผู้ที่จะติดต่อได้ในภายหน้า

4. การดำเนินการของรัฐบาล

ประธานาธิบดีบิล คลินตัน ได้ออกคำสั่งบริหารหมายเลข 12862 สั่งการไปยังทุกหน่วยงานของรัฐบาลสหพันธ์ มีใจความดังนี้

กำหนดมาตรฐานบริการลูกค้า

4.1 กำหนดว่าลูกค้าเป็นใคร หรือควรเป็นใคร

4.2 สำรวจลูกค้าเพื่อกำหนดประเภทและคุณภาพของบริการที่ลูกค้าต้องการ ตลอดจนระดับความพอใจที่มีต่อบริการในปัจจุบัน

4.3 กำหนดมาตรฐานบริการและวัดผลบริการกับมาตรฐานที่กำหนด

4.4 ตั้งเป้าให้มีมาตรฐานบริการเทียบได้กับระดับบริการที่ดีที่สุดในวงการธุรกิจ

4.5 สำรวจพนักงานปฏิบัติการในเรื่องอุปสรรคที่เกิดขึ้น และความคิดของบุคคลดังกล่าวในการผลักดันให้มีบริการเทียบกับระดับที่ดีที่สุดในวงการธุรกิจ

4.6 ให้ประชาชนมีทางเลือกในเรื่องของแหล่งที่จะรับบริการและวิธีได้รับบริการ

4.7 ให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร บริการ และมีระบบร้องเรียนที่สะดวกขึ้น

4.8 กำหนดวิธีดำเนินการกับการร้องเรียนของประชาชน

ในปี ค.ศ. 1994 หน่วยงานของรัฐได้ดำเนินการตามคำสั่งของประธานาธิบดีโดยจัดทำมาตรฐานบริการของตน ลูกค้าที่รับบริการจากหน่วยงานเหล่านี้ มีทั้งประชาชนทั่วไป นักธุรกิจ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้เดินทาง ผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ทหารผ่านศึก รัฐบาลรัฐและท้องถิ่น เป็นต้น

นับตั้งแต่ที่ได้ดำเนินการปรับปรุงบริการปรากฏว่า กว่า 150 หน่วยงาน ได้จัดพิมพ์มาตรฐานบริการและแจกจ่ายไปยังประชาชนผู้รับบริการ มาตรฐานเหล่านี้เป็นข้อความที่ง่าย ตรงไปตรงมา ใช้ภาษาอังกฤษธรรมดา และกว่า 50 หน่วยงาน ได้เพิ่มเติมมาตรฐานเหล่านี้ในโอกาสต่อมา

มาตรฐานบริการเหล่านี้ มีลักษณะแตกต่างไปจากเอกสารทางการในอดีตอย่างมาก กล่าวคือ

1) ระบุข้อความเฉพาะ ชัดเจน ไม่ดลุมเครือ (เช่น บริการภายใน 5 นาที)

2) เน้นตัวบุคคลและมุ่งตอบสนองความคาดหวังของลูกค้า (เช่น เราจะดำเนินการเรื่องคำร้องของท่านภายในหนึ่งวันทำการ)

3) ระบุพันธะผูกพันมั่นคง (เช่น ท่านมาติดต่อเราเพียงครั้งเดียว)

4) หากเป็นเรื่องที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามปกติ ก็จะระบุพันธะผูกพันเมื่อติดต่อหน่วยงานนั้น (เช่น เราจะแจ้งให้ท่านทราบหากไม่สามารถตอบคำถามของท่านได้ทันทีและจะแจ้งว่าใครจะเป็นผู้ตอบคำถามของท่านเมื่อใด)

5) หากไม่สามารถดำเนินการได้ตามความคาดหวังของประชาชน จะบอกว่าจะดำเนินการอย่างไรและเมื่อใด (เช่น ปัจจุบันสามารถตรวจสอบลายนิ้วมือได้ภายใน 21 วัน ปี ค.ศ. 1997 จะทำได้ภายใน 2 วัน นับตั้งแต่ที่ได้รับตัวอย่างลายนิ้วมือ)

6) ระบุหนทางร้องเรียน (เช่น หากมีปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ตามกระบวนการปกติ โปรดติดต่อสำนักงานแก้ไขปัญหา)

5. ตัวอย่างมาตรฐานบริการประชาชน

5.1 การประกันสังคม

- หากท่านขอบัตรประกันสังคมใหม่หรือแทนบัตรเก่าจากสำนักงานของเรา เราจะส่งบัตรที่ขอไปให้ทางไปรษณีย์ภายใน 5 วัน นับจากวันที่เราได้รับข้อมูลที่ต้องการ หากท่านมีความจำเป็นเร่งด่วน เราจะแจ้งหมายเลขบัตรดังกล่าวให้ภายใน 1 วันทำการ
- หากท่านนัดหมายกับเรา เราจะบริการท่านภายใน 10 นาที ของเวลานัดหมาย
- เราจะประมาณเวลาที่จำเป็นในการดำเนินการตามคำร้องของท่าน และเราจะอธิบายให้ครบถ้วนในกรณีที่มีการล่าช้า

5.2 โครงการแสตมป์อาหาร กระทรวงเกษตร

- เราสัญญาว่าจะให้ท่านทราบว่าท่านมีสิทธิจะได้รับแสตมป์อาหารหรือไม่ให้เร็วที่สุด แต่จะไม่เกิน 30 วัน

- หากท่านเป็นผู้มีสิทธิ เราสัญญาว่าจะให้ประโยชน์จากแสตมป์อาหารแก่ท่านภายใน 5 วัน

- เราสัญญาว่าจะให้ท่านทราบว่าประโยชน์ที่ท่านจะได้จากแสตมป์อาหารจะหมดเมื่อใดล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน และหากท่านยื่นคำร้องขอต่ออายุแสตมป์อาหารภายในวันที่ 15 ของเดือนสุดท้าย ประโยชน์ที่ท่านได้รับจะไม่มีการหยุดชะงัก

5.3 *คณะกรรมการความปลอดภัยสินค้าผู้บริโภค*

- โปรดโทรสายด่วนหมายเลข 1- 800 - 638 - 2772 เพื่อแจ้งเกี่ยวกับสินค้าที่ไม่ปลอดภัย รายงานความเสียหายที่เกิดจากสินค้า รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการเรียกคืนสินค้าและการซ่อมแซม เปลี่ยนแปลง และเรียนรู้การเลือกซื้อสินค้า

- ตอบโทรศัพท์ สัปดาห์ละ 7 วัน ตลอด 24 ชั่วโมง

- มีข้อแนะนำที่ปฏิบัติได้ง่ายเป็นภาษาอังกฤษหรือสเปนหรือภาษาอื่น ระหว่างชั่วโมงทำงาน

6. ตัวอย่างผลสำเร็จของการปรับรื้อระบบบริการ

6.1 *สนามบินระหว่างประเทศที่ไมอามี* - ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1995 ประชาชนต้องเสียเวลากับบริการตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากรบางครั้งใช้เวลาถึงสามชั่วโมง ดังนั้น ผู้อำนวยการสำนักตรวจคนเข้าเมืองที่ไมอามีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ประชุมปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งใช้เวลาเพียง 2 สัปดาห์ ในการดำเนินการแก้ไข ปัจจุบันสายการบินกลับเป็นฝ่ายมีปัญหา เนื่องจากหน่วยงานของรัฐสามารถปล่อยผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองได้ก่อนที่กระเป๋าสัมภาระจะลงมาถึงจุดรับของ

6.2 *บริการไปรษณีย์* - สภาส่งเสริมลูกค้าได้แนะนำต่อที่ทำการไปรษณีย์ว่าควรจะให้บริการกับลูกค้าอย่างไร ตัวอย่างเช่น ที่ทำการไปรษณีย์ที่ฮุสตันได้ทำแบบสำรวจความต้องการของประชาชน จากนั้นไปรษณีย์ได้จัดทำเป็นมาตรฐาน ประกาศมาตรฐานบริการ อบรมพนักงาน และส่งเสริมให้มีอาสาสมัครตรวจสอบการทำงานของพนักงาน ผลปรากฏว่าพนักงานไปรษณีย์ปรับตัวให้มีความสุภาพ เป็นมิตร และเร่งรัดบริการ เริ่มมีความภูมิใจในงาน และปฏิบัติต่อลูกค้าเหมือนที่ตนต้องการได้รับการปฏิบัติ จากผลการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าซึ่งหน่วยงานวิจัยอิสระได้จัดทำปรากฏว่า จากคะแนนร้อยละ 79 ที่บริการไปรษณีย์ได้รับในปี ค.ศ. 1991 คะแนนได้เพิ่มเป็นร้อยละ 88 ในปี ค.ศ. 1995

6.3 *บริการรักษาพยาบาลโรงพยาบาลทหารผ่านศึก* - ในอดีตผู้รับบริการต้องใช้เวลานับชั่วโมงเพื่อผ่านการสัมภาษณ์รับ โดยต้องตอบคำถามถึง 93 ข้อ เพื่อพิสูจน์ว่าเป็นทหารผ่านศึกซึ่งต้องการการรักษาพยาบาลจริง บางคำถามก็เป็นเรื่องที่ตอบยาก เช่น ตอบคำถามว่า "ระหว่างปีที่แล้ว ท่านมีบุตรหรือบุตรบุญธรรมที่ยังมิได้สมรสซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือระหว่างอายุ 18 -

23 ปี ซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียน หรือบุตรที่ยังมิได้สมรสอายุกว่า 17 ปี ซึ่งไม่สามารถช่วยตัวเองได้อย่างถาวรก่อนอายุ 18 ปีหรือไม่" เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1995 ผู้ขอรับบริการเพียงตอบคำถาม 3 ข้อเท่านั้น คือ มีรายได้เท่าไร มีผู้ต้องพึ่งพาท่านหรือไม่ ยอมให้ตรวจสอบประวัติการเสียภาษีรายได้หรือไม่

6.4 *ศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางธุรกิจจุดเดียว* - ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1995 รัฐบาลได้จัดทำโครงการทดลองที่ซุสตัน โดยตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางธุรกิจจุดเดียว ซึ่งผู้รับบริการพบกับคนเพียงคนเดียวก็สามารถได้รับข้อมูล บริการ และรับทราบระเบียบของหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด (14 หน่วยงานสหพันธ์) ศูนย์นี้รวมฐานข้อมูลทั้งหมดของทุกหน่วยงาน จัดที่จอดรถฟรี เปิดบริการช่วงค่ำของบางวัน และให้บริการในวันสุดสัปดาห์

6.5 *คณะกรรมการความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ผู้บริโภค* (The Customer Product Safety Commission) - เปิดบริการโทรศัพท์สายด่วนทุกวัน ตลอด 24 ชั่วโมง ให้บริการทั้งภาษาอังกฤษและสเปนและช่วงวันปกติอาจมีภาษาอื่นด้วย ผลคือประชาชนติดต่อผ่านสายด่วนมากกว่าเดิมอีกร้อยละ 80

6.6 *กรมสรรพากร* - กรมสรรพากรจัดให้ผู้เสียภาษีได้รับแบบฟอร์มและเอกสารเผยแพร่โดยทางอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านอินเตอร์เนตหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีโมเด็ม นอกจากนี้ ยังให้ผู้เสียภาษีอากรยื่นเสียภาษีผ่านเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งให้นายจ้างสามารถยื่นภาษีลูกจ้างและรายงานค่าจ้างไปพร้อมกัน ณ จุดเดียวโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ นายจ้างสามารถฝากเงินภาษีสหพันธ์ได้โดยอัตโนมัติ ไม่ต้องไปธนาคาร

6.7 *กระทรวงการต่างประเทศ* - ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1995 ลีอาห์ เลนอกซ์ สมาชิกทีมเทนนิสหญิงอายุ 16 ปีของสหรัฐฯ กำลังเดินทางไปแข่งที่ยุโรป ปรากฏว่าถูกล้วงกระเป๋าซึ่งมีหนังสือเดินทางอยู่ด้วยที่สนามบินจอห์น เอฟ เคนเนดี เจ้าหน้าที่สนามบินแจ้งกับพ่อของลีอาห์ว่า เดินทางออกนอกประเทศไม่ได้ พ่อของลีอาห์จึงได้โทรศัพท์ไปที่กระทรวงการต่างประเทศที่กรุงวอชิงตัน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาและลีอาห์เดินทางออกนอกประเทศได้ภายในคืนนั้น

ภาคผนวก 4
แนวคำถามและประเด็นการสังเกตระหว่างการดูงานภายในประเทศ

1. แนวคำถาม

1.1 หน่วยงานนี้ให้บริการอะไรกับประชาชนผู้มาติดต่อบ้าง

1.2 การบริการดังกล่าวมีมากน้อยเพียงใด

1.3 มีเงื่อนไขใดบ้างในการบริการ (ต้องเตรียมหลักฐานอะไรบ้าง ใช้เงินหรือไม่ จำนวนเท่าใด ผู้เตรียมทราบล่วงหน้าก่อนหรือไม่ ส่วนมากทราบจากอะไร)

1.4 ระยะเวลาในการบริการ (มีการกำหนดมาตรฐานเวลาในการบริการหรือไม่) ในทางปฏิบัติสามารถทำได้ตามเงื่อนไขเวลาที่กำหนดหรือไม่ ทำได้เกินกว่าครึ่งหรือไม่ ถ้าทำไม่ได้อะไรเป็นอุปสรรคสำคัญ

1.5 มีกระบวนการในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างไรบ้าง หน่วยงานกลางได้จัดประชาสัมพันธ์อย่างไร หน่วยบริการนี้มีวิธีการให้ข้อมูลแก่ประชาชนผู้มาติดต่ออย่างไร มีจุดประชาสัมพันธ์หรือมีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์เต็มเวลาหรือไม่

1.6 มีกระบวนการในการแก้ไขข้อข้องใจของประชาชนหรือไม่ อย่างไร หากประชาชนมีข้อขัดแย้งหรือไม่พอใจบริการจะร้องเรียนกับใคร กรณีข้อข้องใจเกิดขึ้นบ่อยครั้งแค่ไหน (กี่ครั้งต่อสัปดาห์) หน่วยบริการดำเนินการอย่างไร ส่วนใหญ่อะไรคืออุปสรรคที่ทำให้หน่วยบริการไม่สามารถให้บริการที่ประชาชนต้องการได้

1.7 มาตรฐานบริการ นอกจากมาตรฐานเวลาในการบริการแล้ว มีการกำหนดมาตรฐานอื่น ๆ หรือไม่ เช่น มาตรฐานความสะอาดของสถานที่ มาตรฐานพฤติกรรมบริการ

1.8 ลักษณะบริการหรือมาตรฐานบริการในอุดมคติหรือที่พึงปรารถนาของหน่วยงานคืออะไร ปัจจุบันหน่วยงานบริการนี้อยู่ในระดับใดแล้ว และมียุทธวิธีใดในการผลักดันให้บริการบรรลุเป้าหมายในอุดมคติดังกล่าว

1.9 ผู้ให้ข้อมูลมีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับอุปสรรคของการจัดบริการในด้านต่าง ๆ อย่างไร มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง

- ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของสถานที่ (ที่จอดรถ ห้องน้ำ สถานที่สำหรับเจ้าหน้าที่ สถานที่สำหรับผู้มาติดต่อ) เช่น ความเพียงพอ ความสะอาด ความสะดวก มีแนวทางปรับปรุงอย่างไร
- วัสดุอุปกรณ์ในการบริการ (เครื่องมือเครื่องใช้ของเจ้าหน้าที่ โทรศัพท์สาธารณะ เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องโทรสาร) ต้องการอะไรเพิ่มเติมบ้าง มีอะไรเป็นอุปสรรคในการแสวงหาอุปกรณ์
- วิธีการบริการ (มีหลายขั้นตอนหรือหลายโต๊ะหรือไม่ ต้องใช้แบบฟอร์มหลากหลายหรือไม่ แบบฟอร์มกรอกยุ่งยากเพียงใด มีเทคโนโลยีสารสนเทศ

สนับสนุนการบริการ เป็นต้นว่า ระบบโทรสาร E-mail โทรพิมพ์) มีแนวคิดในการปรับปรุงขั้นตอนและวิธีการบริการอย่างไรบ้าง

- บุคลากร (จำนวนและคุณภาพ) มีเพียงพอหรือไม่ มีปัญหาในเชิงพฤติกรรมและทัศนคติต่อผู้รับบริการเพียงใด มีข้อเสนอในการปรับปรุงอย่างไร
- ปัญหาอุปสรรคอื่นในการให้บริการ
- ปัญหาอุปสรรคอื่น ๆในการพัฒนาบริการของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

1.10 ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการปรับปรุงซึ่งนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ของตน เช่น การปรับปรุงระเบียบ กฎเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการ การปรับปรุงด้านเทคโนโลยีการพัฒนาข้าราชการ ค่าตอบแทน อำนาจการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ การกระจายอำนาจให้เอกชนดำเนินการแทน ฯลฯ

2. ประเด็นในการสังเกต

2.1 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของอาคารสถานที่ - ที่จอดรถ ความสะดวกในการเดินทาง ความกว้างขวางเพียงพอกับจำนวนผู้รับบริการ ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีโทรศัพท์สาธารณะที่ใช้การได้เพียงใด ประชาชนคอยโทรศัพท์มากหรือไม่

2.2 สภาพทั่วไปของการบริการ - ความชุลมุนหรือความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดบริการ มีการแซงคิวหรือไม่ มีความรวดเร็วหรือความล่าช้าในการบริการอย่างไร มีการโต้เถียงหรือแสดงความไม่พอใจต่อเจ้าหน้าที่หรือไม่

2.3 ระบบประชาสัมพันธ์ - ป้ายประชาสัมพันธ์เพียงพอและชัดเจนหรือไม่ มีจุดประชาสัมพันธ์ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำหรือไม่ มีผู้สนใจรับทราบข้อมูลหรือไม่ มีเอกสารประชาสัมพันธ์หรือไม่

2.4 สภาพผู้เข้ารับบริการ - เป็นประชาชนกลุ่มใดโดยเฉพาะหรือเป็นประชาชนทั่วไป มีจำนวนมากและแออัดหรือไม่ มีหน้าท่าทางปกติหรือแสดงความหงุดหงิดร้าคาญใจ

2.5 สภาพเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ - ลักษณะท่าทางและท่าทีในการปฏิบัติต่อผู้รับบริการ วิธีการตอบข้อสงสัย การแสดงอารมณ์หรือการใช้คำพูดของเจ้าหน้าที่บริการ

ภาคผนวก 5
รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายบริหาร
ณ สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร
26 กุมภาพันธ์ 2540

1. ข้อมูลเบื้องต้น

กรมที่ดินได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร์ศก 120 (พ.ศ. 2444) หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการให้กระทรวงเกษตราธิการจัดการออกโฉนดที่ดินเป็นครั้งแรกที่เมืองกรุงเก่า โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศพระบรมราชโองการ (ประกาศออกโฉนดที่ดิน) ลงวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2444 อันเป็นมูลฐานของระบบการทะเบียนที่ดินในประเทศไทย ต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2472 ได้มีประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติให้การทำนิติกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือการได้มาเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งถือปฏิบัติมาจนถึงทุกวันนี้

ระบบการทะเบียนของไทยมีรากฐานมาจากระบบทอร์เรนส์ของประเทศออสเตรเลีย แต่ก็มีความแตกต่างกันบางประการ เช่น ระบบการจดทะเบียนของไทยไม่มีการจัดตั้งกองทุนประกันความเสียหายเพื่อชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้ต้องเสียหายอันเนื่องจากการออกโฉนดที่ดินหรือการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวในกรณีออกโฉนดที่ดินหรือจดทะเบียนไปโดยผิดพลาด และกรมที่ดินต้องรับผิดร่วมด้วย เป็นต้น

ระบบทะเบียนที่ดินมีส่วนเกี่ยวพันกับระบบเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด เพราะการบริหารงานที่ดินนั้นนอกจากจะมีวัตถุประสงค์เป็นการป้องกันข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะต้องตอบสนองความต้องการทางระบบเศรษฐกิจด้วย การดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดินของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด เป็นบริการที่ต้องใช้ความระมัดระวัง และต้องใช้เวลา เมื่อมาถึงปัจจุบันซึ่งต้องการบริการที่สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง กรมที่ดินก็ได้พิจารณานำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในกระบวนการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน เริ่มพัฒนาระบบไมโครฟิลม์ในการเก็บรักษาเอกสารเกี่ยวกับทะเบียนที่ดิน การออกโฉนดที่ดินด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ภาระงานอีกด้านหนึ่งของกรมที่ดินคือการรังวัดและทำแผนที่ ซึ่งได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และได้นำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการจัดทำเอกสารสิทธิของกรมที่ดินด้วย นอกจากนั้นกรมที่ดินได้เปิดให้เอกชนสามารถดำเนินธุรกิจรังวัดที่ดินได้

ในการให้บริการประชาชนนั้น กรมที่ดินได้พยายามเร่งรัดปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น

1) คณะกรรมการอำนวยการรื้อปรับระบบงานบริการประชาชนในสำนักงานที่ดินจังหวัดและสาขา ได้ทดลองหาต้นแบบการรื้อปรับระบบงานบริการประชาชนในสำนักงานที่ดินอย่างเต็มรูปแบบ และได้เสนอแนะการรื้อปรับระบบบริการเป็น 2 ระยะ คือ

- ระยะสั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน โดยแก้ไขระเบียบคำสั่งที่เป็นอำนาจของกรมที่ดินที่จะดำเนินการได้ และยังไม่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ กำหนดเวลาดำเนินการภายใน 1 ปี
- ระยะยาว เป็นการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน โดยจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มรูปแบบ กำหนดระยะเวลาดำเนินการภายใน 2-3 ปี

2) สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครได้พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การนำระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม การรื้อปรับระบบงานให้บริการประชาชนในสำนักงานที่ดิน การประชาสัมพันธ์งานให้บริการประชาชนของสำนักงานที่ดินในเชิงรุก การพัฒนาบุคลากร การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

2. บริการกรมที่ดิน

ประชาชนได้ติดต่อขอรับบริการจากกรมที่ดินในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับที่ดิน เช่น การซื้อขายที่ดิน ขายฝาก โอนชำระหนี้ โอนให้ตัวการ โอนตามคำสั่งศาล ให้ แลกเปลี่ยนที่ดิน ขอถือกรรมสิทธิ์ร่วม ให้เช่าที่ดิน การจำนอง การไถ่ถอนจำนอง บุริมสิทธิ ภาระจำยอม สิทธิเก็บกิน การขอเอกสารสิทธิที่ดิน การขอแก้คำนำหน้านามและชื่อสกุล เป็นต้น

ปัจจุบัน (เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540) กรมที่ดินมีสำนักงานที่ดินจังหวัด 76 สำนักงาน สำนักงานที่ดินอำเภอ 855 สำนักงาน มีสาขา 192 สาขา มีอัตรากำลังข้าราชการประมาณ 10,000 คน ลูกจ้าง 4,000 คน

แต่ละปีมีผู้ติดต่อขอรับบริการ 7 ล้านเรื่อง แต่ละเรื่องโดยเฉลี่ยมีผู้รับบริการ 3 คน เท่ากับมีผู้ขอรับบริการประมาณปีละ 20 ล้านคน

3. ปัญหาการบริการ

3.1 กฎหมาย - งานของกรมที่ดินทุกเรื่องมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจน เช่น ในเรื่องการออกโฉนด การแบ่งแยก การจัดสรรที่ดิน การจดทะเบียนอาคารชุด เป็นต้น กรมที่ดินได้รับการร้องเรียนจากประชาชนอยู่เสมอในเรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ดิน และได้พยายามปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น ปัญหาสาธารณูปโภคของหมู่บ้านจัดสรรซึ่งได้รับการละเลยเมื่อผู้จัดสรรปิดการขายแล้ว กรมที่ดินจึงได้ร่างกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรใหม่ ขณะนี้คณะกรรมการกฤษฎีกากำลังพิจารณา ทั้งนี้ การแก้ไขกฎหมายเป็นเรื่องยุ่งยากและเสียเวลา เช่น กฎหมายว่าด้วยการครอบครองปรปักษ์ซึ่งอาจเหมาะสมกับสถานการณ์ในอดีตซึ่งที่ดินมีมาก คนน้อย ราคาไม่สูง

แต่ปัจจุบันที่ดินเป็นของมีราคา หากเปิดโอกาสให้มีการครอบครองปรปักษ์ก็ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งและความไม่มั่นคงสำหรับผู้มีเอกสารสิทธิ กรมที่ดินจึงได้พยายามเสนอให้แก้ไขกฎหมายเรื่องนี้ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ หรือกรณีการให้เช่าที่ดินสำหรับนิติบุคคลหรือบุคคลต่างชาติ กฎหมายแพ่งให้เช่าได้เป็นระยะไม่เกิน 30 ปี ซึ่งทำให้ผู้ลงทุนรายใหญ่ไม่สนใจเข้ามาลงทุนในประเทศ กรมที่ดินจึงเสนอให้ขยายระยะเวลาเป็น 99 ปี หรือ 100 ปี แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ

3.2 ภาระงาน - มีภาระงานหลายด้านซึ่งกรมที่ดินได้รับมอบหมายโดยไม่ได้รับการสนับสนุน เช่น กรมที่ดินต้องมีภาระในการเก็บค่าธรรมเนียมภาษีหัก ณ ที่จ่ายเพื่อนำส่งกรมสรรพากร การเก็บค่าธรรมเนียมจดทะเบียนนำส่งแก่องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งต้องแยกเป็นรายอบต. (ปี พ.ศ. 2539 มี 2,143 อบต. และเพิ่มเป็นกว่า 6,000 อบต. ในปี พ.ศ. 2540) โดยกรมที่ดินไม่ได้รับการสนับสนุนด้านกำลังคนหรืองบประมาณแต่อย่างใด

3.3 ขั้นตอนการปฏิบัติงาน - มีปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน เช่น

- ได้รับการร้องเรียนว่ากรมที่ดินเรียกเอกสารจำนวนมากโดยไม่จำเป็น มีการตรวจสอบพิถีพิถันเกินไป ซึ่งในเรื่องดังกล่าว กรมที่ดินเห็นว่ามีความจำเป็น
- การประเมินราคาที่ดินในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกระทำเป็นรายแปลงเรียกดูได้ตามหมายเลขโฉนด แต่ในต่างจังหวัดยังไม่มีความพร้อม ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความฉ้อฉลและความผิดพลาดได้
- การอายัดมีความยุ่งยาก มีหลายหน่วยงานที่แจ้งระงับการจดทะเบียน มีคู่กรณียื่นคำขออายัด บางเรื่องเป็นกรณีพิพาทต้องขึ้นศาล ทำให้เสียเวลาในการทำงาน

3.4 กำลังคน - ขาดแคลนกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ปัญหาสำคัญคือปัญหาสมองไหล กรมที่ดินได้ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยผลิตวิศวกรรังวัดได้ปีละประมาณ 20 กว่าคน ขณะนี้ผลิตได้แล้ว 20 รุ่น มีผู้สำเร็จการศึกษา 150 คน ยังคงอยู่กับกรมที่ดินไม่ถึง 40 คน เมื่อขาดแคลนวิศวกรรังวัด ก็ต้องอาศัยช่างราชการซึ่งสำเร็จการศึกษาด้านอื่นที่ใกล้เคียง เช่น ภูมิศาสตร์ หรือใช้ช่างราชการที่มีวุฒิต่ำ ซึ่งทำให้การบริการเป็นไปอย่างจำกัด กรมที่ดินจึงได้เร่งรัดพัฒนาเจ้าหน้าที่ของตนโดยจัดหลักสูตรต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรนักบริหารงานที่ดินระดับสูง

3.5 การพัฒนาด้านเทคโนโลยี - การพัฒนาเทคโนโลยีในการให้บริการของกรมที่ดินมีประโยชน์อย่างมากในการให้บริการที่รวดเร็วและถูกต้อง ทั้งยังช่วยลดการใช้กำลังคนได้พอควร อย่างไรก็ดี กรมที่ดินมีขีดจำกัดในการขยายขีดความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ในสำนักงานโดยเพิ่มได้ปีละ 5 สำนักงาน สำนักงานละประมาณ 5 ล้านบาท ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากข้อจำกัดด้านงบประมาณ แต่ที่สำคัญเกิดจากความไม่พร้อมของกรมที่ดินในด้านบุคลากรที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

3.6 สถานที่ - มีข้อจำกัดเนื่องจากต้องใช้พื้นที่ในการเก็บเอกสาร ทำให้เหลือพื้นที่ในการให้บริการประชาชนน้อยลง เมื่อประชาชนที่ขอรับบริการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นดังที่เป็นอยู่สถานที่ในการให้บริการจึงไม่เพียงพอ

3.7 การติดตามแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดิน - เนื่องจากที่ดินเป็นทรัพย์สินที่มีราคาสูง จึงมีมิจฉาชีพใช้วิธีการต่าง ๆ ทั้งที่ผิดกฎหมายหรืออาศัยช่องโหว่ของกฎหมายแสวงประโยชน์จนทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน แต่กรมที่ดินยังขาดแคลนข้าราชการคุณภาพที่จะสามารถติดตามแก้ไขได้ทันทีในทุกเรื่อง ซึ่งนับเป็นข้อจำกัดสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริการประชาชนของกรมที่ดิน

3.8 ความรับผิดชอบ - แต่ละปีมีเรื่องเป็นคดีความที่กรมที่ดินต้องรับผิดชอบปีละกว่า 30 ราย ซึ่งกรมที่ดินต้องตั้งงบประมาณชดใช้ ขณะนี้กรมที่ดินตกเป็นจำเลยสะสมแล้วกว่า 300 คดี มีมูลค่าหลายหมื่นล้านบาท

3.9 ปัญหาที่ได้รับการร้องเรียนจากประชาชน - ปัญหาการรีดไถ ถ่วงเรื่อง มาทำงานสาย กลับก่อนเวลา ความไม่โปร่งใสในการทำงานของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

4. ความพยายามปรับปรุงบริการของกรมที่ดิน

การปรับปรุงบริการของกรมที่ดินนั้น ถึงแม้จะมีการดูงานและมีตัวแบบการบริหารงานที่ดินในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จแล้ว แต่ก็ต้องระวังในการนำมาใช้ในประเทศไทย เพราะมีเงื่อนไขที่ต่างกัน หากนำมาใช้โดยไม่รอบคอบกลับจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนได้ ตัวอย่างเช่น ประเทศออสเตรเลียเป็นระบบที่มีการจัดการที่ดี แต่มีเงื่อนไขบางอย่างที่ต่างกับประเทศไทย เช่น ออสเตรเลียมีสำนักงานกฎหมายทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนให้ประชาชนในการติดต่อขอบริการจากรัฐ การรังวัดใช้บริการจากเอกชนทั้งสิ้นโดยมีวิศวกรที่มีคุณภาพ และมีคณะกรรมการวิชาชีพควบคุม มีเทคโนโลยีสนับสนุน ประชาชนมีความรู้ คนส่วนใหญ่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีรายได้สูง แต่หากนำระบบนี้มาใช้ในประเทศไทยจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนและรังวัดสูงขึ้น และประชาชนที่ขาดความรู้อาจถูกเอาเปรียบหรือฉ้อโกงได้ ดังนั้น กรมที่ดินจึงต้องดำเนินการเองเกือบทุกขั้นตอน ซึ่งเป็นภาระของหน่วยงานของรัฐมาก

กรมที่ดินได้ดำเนินการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพดังตัวอย่างต่อไปนี้

4.1 กำหนดพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาของข้าราชการและประกาศให้ประชาชนทราบทุกสำนักงาน ทั้งระบุให้ติดต่อกับผู้บริหารระดับสูงได้ การดำเนินการเช่นนี้ทำให้ข้าราชการกรมที่ดินซึ่งไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาให้การสนับสนุน ซึ่งจะทำให้ลดโอกาสการประพฤติมิชอบลงได้

4.2 พัฒนาระบบสารสนเทศเรื่องที่ดินและภูมิศาสตร์ (Land Information System - LIS และ Geographic Information System - GIS) และได้เริ่มนำไปใช้ในบางพื้นที่บริการแล้ว เช่น ที่สำนักงานที่ดินเขตพระโขนงและเขตลาดพร้าว

4.3 ผลักดันให้เกิดระบบศูนย์ข้อมูลกลางสำหรับข้อมูลที่ดินทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบและบริการเป็นไปอย่างถูกต้องและรวดเร็ว

5. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบริการกรมที่ดิน

เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของกรมที่ดิน มีข้อเสนอแนะบางประการ ดังนี้

5.1 แก้ไขกฎหมายที่ดินที่ยกเว้นให้เจ้าหน้าที่ที่จดทะเบียนนิติกรรมไม่ต้องรับผิดหรือถูกดำเนินคดีในกรณีที่มีการจดทะเบียนผิดพลาดคลาดเคลื่อนโดยไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ เรื่องนี้เคยเสนอผ่านคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว แต่ไม่ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร ขณะนี้กรมที่ดินกำลังดำเนินการเสนออีกครั้งหนึ่ง

5.2 ให้การสนับสนุนด้านกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพแก่กรมที่ดิน โดยเฉพาะหน่วยงานกลางเช่น สำนักงาน ก.พ. ควรมีส่วนร่วมดูแลให้กรมที่ดินสามารถมีกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลนให้เพียงพอ

5.3 เร่งรัดปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ของกรมที่ดิน เนื่องจากกรมที่ดินเน้นการประชาสัมพันธ์ในรูปเอกสารในหน่วยบริการ แต่ไม่เปิดช่องทางในการประชาสัมพันธ์รูปแบบอื่น เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน ศูนย์ข้อมูลทางโทรศัพท์ การใช้อินเตอร์เนตและอี-เมล การประชาสัมพันธ์ผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำชุมชนต่าง ๆ จึงควรให้การสนับสนุนงบประมาณและกำลังคนด้านประชาสัมพันธ์ด้วย

5.4 เปิดโอกาสให้มีการคิดค่าบริการเพิ่มขึ้นสำหรับกรณีที่ผู้รับบริการต้องการได้บริการที่รวดเร็วเป็นพิเศษนอกเหนือจากมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้ว และให้ใช้รายได้ที่ได้เพิ่มสำหรับสนับสนุนการพัฒนาประสิทธิภาพของกรมที่ดินหรือเสริมรายได้แก่เจ้าหน้าที่ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ละเลยการให้บริการตามมาตรฐานปกติ และต้องใช้มาตรการป้องกันการประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือมิชอบในการให้บริการของเจ้าหน้าที่อย่างจริงจังด้วย

5.5 พิจารณาให้งานบางส่วนของหน่วยบริการ เช่น งานด้านการรังวัดหรืองานการขอข้อมูลการจดทะเบียนที่ดินหรืองานบริการจดทะเบียนที่ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนมากนัก เป็นงานที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐในรูปแบบอิสระ (executive agency) ซึ่งผู้ปฏิบัติงานไม่มีสถานะการเป็นข้าราชการ ได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น ไม่ถูกรึงรัดโดยกฎระเบียบการปฏิบัติงานที่ยุ่งยาก แต่ปฏิบัติงานโดยมีการวัดที่เป้าหมายผลงาน มีมาตรฐานบริการที่ชัดเจน และมีการประเมินอย่างสม่ำเสมอ

ภาคผนวก 6

รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายบริหาร ณ ท่าเรือกรุงเทพ

(การท่าเรือแห่งประเทศไทย กรมศุลกากร และองค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์)

5 มีนาคม 2540

1. ข้อมูลเบื้องต้น

1.1 การท่าเรือแห่งประเทศไทย - เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงคมนาคม ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการท่าเรือแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 มีวัตถุประสงค์เพื่อการจัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการท่าเรือเพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน โดยมีนโยบายการให้บริการที่สะดวก ปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมแก่ผู้ใช้บริการ รวมทั้งพัฒนากิจการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ - ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามมติของคณะรัฐมนตรีให้เป็นองค์กรของรัฐ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2490 ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง ร.ส.พ. อีกครั้งเมื่อวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2490 เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงคมนาคม โดยมีวัตถุประสงค์คือ

1) อำนวยบริการแก่รัฐและประชาชนในการขนส่งทุกชนิด

2) ประกอบธุรกิจที่ต่อเนื่องหรือใกล้เคียงกับการขนส่ง

3) ประกอบพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศและช่วยเหลือในการครองชีพของประชาชน

1.3 กรมศุลกากร - งานด้านการจัดเก็บภาษีขาเข้าและขาออกซึ่งเป็นหน้าที่หลักของกรมศุลกากรนี้ เดิมเป็นภาระของหอรัษฎากรพิพัฒน์ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกฐานะกรมพระคลังมหาสมบัติขึ้นเป็นกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเมื่อปี พ.ศ. 2433 งานด้านศุลกากรก็ขึ้นกับกระทรวงนี้ อีกสองปีต่อมาได้มีการปรับปรุงส่วนราชการภายในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติและกำหนดให้มีกรมศุลกากรทำหน้าที่เก็บภาษีสินค้าขาเข้าออก ปัจจุบันกรมศุลกากรมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร กฎหมายพิกัดอัตราศุลกากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง สืบสวน ป้องกันและปราบปรามการลักลอบและหลีกเลี่ยงภาษีอากรในทางศุลกากร ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งออกโดยมาตรการทางภาษีอากร เสนอแนะนโยบายการจัดเก็บภาษีในทางศุลกากรต่อกระทรวง ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

2. การจัดบริการที่ท่าเรือกรุงเทพ

เป็นการบริการที่ต่อเนื่องและเกี่ยวพันกับหน่วยงานทั้งสามหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้โดยการท่าเรือแห่งประเทศไทยให้บริการเกี่ยวกับการขนส่งสินค้าขึ้นและลงจากท่าเรือ ดูแลการ

เก็บรักษาสินค้าหรือวัสดุอื่น การที่จะนำสินค้าหรือวัสดุออกจากท่าเรือกรุงเทพต้องได้รับอนุญาตและต้องได้รับการตรวจตราและเก็บภาษีจากเจ้าหน้าที่กรมศุลกากรซึ่งประจำอยู่ที่ท่าเรือ หลังจากนั้น ร.ส.พ. จะให้บริการด้านการขนส่งต่อไป ซึ่งบริการแต่ละด้านนั้นกระทำโดยแต่ละหน่วยงานแยกจากกัน แต่ละหน่วยงานต่างปรับปรุงประสิทธิภาพของตน เช่น ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาช่วยซึ่งทำให้การจัดการและการบริการเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น ในระยะหลังได้มีความพยายามประสานบริการของสามหน่วยงานเข้าด้วยกันในรูปแบบบริการจุดเดียว แต่ยังเป็นลักษณะการทดลอง(ประมาณร้อยละ 10 ของบริการทั้งหมด) ซึ่งได้รับความพอใจจากผู้รับบริการพอควร คาดว่าหลังจากมีการประเมินผลความคุ้มค่าของการจัดบริการรูปนี้และเห็นว่าเป็นประโยชน์ก็จะได้ขยายการประสานงานออกไปมากกว่าที่เป็นอยู่

3. ปัญหาการบริการ

การบริการที่ท่าเรือกรุงเทพยังมีปัญหาบางประการ ดังนี้

3.1 ปัญหาการกระจุกตัวของผู้รับบริการ โดยผู้รับบริการจะมาขอรับบริการในช่วงบ่ายของวันพฤหัสบดีและวันศุกร์ ทั้งนี้ ผู้รับบริการอ้างว่าเป็นเพราะบริษัทเดินเรือนำเรือมาให้บริการในช่วงวันดังกล่าว ส่วนตัวแทนบริษัทเรืออ้างว่าเพราะผู้รับบริการมาใช้บริการในช่วงวันดังกล่าว การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องคือการระดมกำลังคนมาเพิ่มในช่วงเวลาที่มีผู้รับบริการมาก แต่ผลคือเมื่อต้องเร่งงานก็เกิดการผิดพลาดและคุณภาพของบริการลดลง

3.2 กฎระเบียบที่ใช้อยู่มีความล้าสมัย พิธีการปล่อยสินค้าไม่คล่องตัว กรมศุลกากรได้ตั้งคณะทำงานรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้รับบริการโดยเฉพาะผู้นำเข้าชั้นดี และได้ดำเนินการแก้ไขเป็นกรณีไป

3.3 การท่าเรือฯพยายามผลักดันให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สามารถตั้งบริษัทหรือร่วมทุนกับบริษัท ซึ่งต้องแก้ไขพระราชบัญญัติการท่าเรือแห่งประเทศไทย พุทธศักราช 2494 และได้เคยเสนอไปแล้วแต่ติดที่วุฒิสภาและมีการยุบสภาจึงทำให้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวตกไป

3.4 ปัญหาเรื่องคุณภาพบุคคล เมื่อสถานการณ์และวิธีการทำงานเปลี่ยนแปลงไป มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องใช้คนที่มีคุณภาพอีกลักษณะหนึ่ง แต่คนที่มีอยู่จำนวนไม่น้อยไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิธีการทำงานแบบใหม่ได้ ซึ่งคงต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่ง

3.5 ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ - เจ้าหน้าที่บางคนยังมีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมในการบริการประชาชน จำเป็นต้องมีการพัฒนาอบรมเรื่องจรรยาบรรณและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง และผู้บังคับบัญชาต้องเอาใจใส่ในการสอดส่องดูแลเจ้าหน้าที่อย่างจริงจัง

3.6 กลุ่มซิปปิ้งร้องเรียนเรื่องบริการไม่สะดวกและเงินใต้โต๊ะ

4. ความพยายามปรับปรุงบริการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.1 กรมศุลกากรได้ปรับปรุงระบบประเมินผลงานโดยติดตามว่าแต่ละส่วนงานมีงานค้างอย่างไร มีการประสานงานอย่างไร และพยายามลดงานค้างโดยปรับปรุงด้านพิธีการศุลกากรและกระบวนการตรวจปล่อยสินค้าให้เร็วขึ้น ซึ่งกรมศุลกากรคาดว่าเมื่อนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้เต็มรูปโดยมีโครงการเชื่อมเครือข่ายของกรมศุลกากรด้วยระบบ on-line (จะเริ่มใช้งานในปี พ.ศ. 2541) และหากระบบดังกล่าวพัฒนาด้วยดีก็จะพยายามเชื่อมโยงเครือข่ายและฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพของบริการยิ่งขึ้น

4.2 ทุกหน่วยงานพยายามนำระบบคอมพิวเตอร์มาสนับสนุนการทำงานของตน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น

4.3 ผู้บริหารกรมศุลกากรรับทราบว่ามีการรับประโยชน์จากผู้ติดต่อนำสินค้าออก และได้พยายามดำเนินการตรวจสอบและลงโทษแล้ว ในอนาคตหากนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้มากขึ้นก็จะช่วยลดโอกาสเรียกร้องลงไปได้มาก

4.4 ตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เป็นต้นไป กรมศุลกากรจะเริ่มแยกผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการออกจากกัน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ใช้กลไกการทำงานที่เป็นระบบและเปิดเผยมากขึ้นเพื่อลดโอกาสการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และลดปัญหาการเรียกร้องผลประโยชน์จากผู้รับบริการ

4.5การใช้ระบบประสานระหว่างหน่วยงานเพื่อให้มีบริการจุดเดียวนั้นเป็นสิ่งที่มีประโยชน์แต่มีข้อจำกัดเรื่องกฎเกณฑ์ข้อบังคับขององค์การการค้าโลกซึ่งทำให้ไม่สามารถออกแบบฟอร์มมาตรฐานที่ใช้ร่วมกันระหว่างหน่วยงานได้ เพราะต้องให้เป็นไปตามรูปแบบมาตรฐานขององค์การ อย่างไรก็ดีหากมีการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสนับสนุนก็จะลดเอกสารไปมากและจะทำให้บริการได้เร็วขึ้นอีกด้วย

4.6 การท่าเรือฯ ได้ขยายบริการไปยังแหลมฉบังซึ่งมีผู้ใช้บริการพอควร แต่ส่วนใหญ่ยังพอใจรับบริการที่ท่าเรือกรุงเทพ เนื่องจากประหยัดเวลาและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งจากแหลมฉบังเข้ากรุงเทพฯ

4.7 ในภาพรวมท่าเรือกรุงเทพได้ให้บริการในระดับที่เป็นสากลพอควร สามารถเคลียร์สินค้าได้รวดเร็ว มีสินค้าตกค้างน้อย ซึ่งหากนำเทคโนโลยีทันสมัยมาติดตั้งอย่างเหมาะสมก็จะเพิ่มประสิทธิภาพได้มากกว่าที่เป็นอยู่

ภาคผนวก 7
รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายบริหาร ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ 12 มีนาคม 2540

การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) เป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดกระทรวงคมนาคม มีนโยบายที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเงินในแถบภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเจริญเติบโตในเศรษฐกิจของประเทศ การท่าอากาศยานฯ ได้ตอบรับนโยบายของรัฐบาลโดยการขยายสาธารณูปโภคต่าง ๆ ของท่าอากาศยานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารภายในประเทศและต่างประเทศและเพื่อรองรับการขยายตัวของการเพิ่มขึ้นของการจราจรทางอากาศ

ท่าอากาศยานที่อยู่ภายใต้การดูแลของการท่าอากาศยานฯ ได้แก่ ท่าอากาศยานกรุงเทพ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานหาดใหญ่ และท่าอากาศยานภูเก็ต ซึ่งการท่าอากาศยานฯ ได้พัฒนาท่าอากาศยานดังกล่าวให้ขยายตัวมากขึ้นในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อที่จะให้บริการที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นที่ประทับใจแก่ผู้โดยสารและผู้ใช้บริการ

ภายในบริเวณท่าอากาศยานกรุงเทพประกอบด้วย หน่วยราชการ 19 หน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ 5 หน่วยงาน ผู้ประกอบการ 52 บริษัท และบริษัทตัวแทนรับ-ส่งสินค้าทางอากาศ 72 บริษัท

1. ภารกิจและขอบเขตความรับผิดชอบ

1.1 *ภารกิจ*

มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานภายในเขตท่าอากาศยานกรุงเทพและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.2 *ขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่สำคัญ*

1) กำหนดนโยบาย ระเบียบ และคำสั่งสำหรับการบริหารท่าอากาศยานกรุงเทพให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของการท่าอากาศยานฯ

2) กำหนดแผนและโครงการการดำเนินกิจการท่าอากาศยานกรุงเทพเพื่อให้ผู้โดยสารผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน และอากาศยานได้รับความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

3) ควบคุมการดำเนินกิจการภายในเขตท่าอากาศยานกรุงเทพของบริษัทการบิน ผู้ประกอบการ และรัฐวิสาหกิจให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งของการท่าอากาศยานฯ ข้อตกลงและสัญญาที่การท่าอากาศยานฯ ได้ทำการตกลง รวมทั้งข้อเสนอแนะขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ

2. ลักษณะการบริการ ณ ท่าอากาศยาน

จากภารกิจ ขอบเขตความรับผิดชอบ และหน้าที่ที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น การให้บริการของการท่าอากาศยานฯ ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ

2.1 ด้านอากาศยาน

ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการแก่อากาศยาน โดยจัดเตรียมทางวิ่ง หลุมจอดอากาศยาน การให้บริการระบบไฟฟ้า 400 Hz และระบบปรับอากาศชนิดติดตั้งอยู่กับที่

2.2 ด้านผู้โดยสารและผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน

มีพื้นที่อาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ 2 อาคาร อาคารผู้โดยสารภายในประเทศ 1 อาคาร เพื่อรองรับจำนวนผู้โดยสารและผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร เช่น พื้นที่พักรอสำหรับผู้โดยสารและผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน ร้านขายของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านขายยา ห้องพักสำหรับผู้โดยสาร Transit Dayrooms) ห้องละหมาด ห้องรับรองพิเศษ (VIP Rooms) ห้องรับรอง (CIP Rooms) การบริการรถยนต์รับส่งผู้โดยสาร การให้บริการลานจอดรถยนต์ การดูแลรักษาความปลอดภัยต่ออากาศยาน ผู้โดยสาร ผู้ใช้บริการท่าอากาศยาน และสินค้า

2.3 ด้านการขนส่งสินค้า

มีอาคารคลังสินค้า 4 อาคาร ดำเนินการโดย บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทย แอร์พอร์ตส์ กราวด์ เซอร์วิส จำกัด (TAGS) ให้บริการแก่สินค้าเข้า-ออก และผ่าน และมีอาคารตัวแทนรับ-ส่ง สินค้าทางอากาศ 2 อาคาร

3. ปัญหาและแนวทางแก้ไข

ปัญหาที่สำคัญของการท่าอากาศยานฯ ในการให้การบริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ ได้แก่

3.1 ปัญหาเกี่ยวกับหลุมจอดอากาศยาน

เนื่องจากต้องรองรับการใช้งานจากเครื่องบินของ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)เป็นจำนวนมาก อีกทั้งการเจริญเติบโตทางด้านธุรกิจการบินมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้การให้บริการหลุมจอดอากาศยานไม่คล่องตัวเท่าที่ควร โดยเฉพาะในช่วงเวลาชั่วโมงคับคั่ง คือ ระหว่างเวลา 22.00 น. - 01.00 น.

<u>การแก้ไข</u>

การท่าอากาศยานฯ ได้ดำเนินโครงการขยายลานจอดอากาศยาน ระยะที่ 3 ส่วนที่ 1 (ตั้งแต่วันที่ 13 ก.พ. 2539 - 12 ก.พ. 2540 รวมเวลา 365 วัน) ซึ่งเมื่อโครงการแล้วเสร็จท่าอากาศยานกรุงเทพจะมีหลุมจอดอากาศยานทั้งหมด 96 หลุม

3.2 ปัญหาการจราจรภายในท่าอากาศยานมีดังนี้

1) ผู้ใช้บริการมักไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร จอดรถในที่ห้ามจอดเพื่อความสะดวกของตนเอง ทำให้การจราจรติดขัด

2) พื้นที่จอดรถอาคารผู้โดยสารภายในประเทศไม่เพียงพอ โดยเฉพาะวันศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ซึ่งมีผู้มาใช้บริการมาก

3) การจราจรบนถนนวิภาวดีรังสิตติดขัด จึงทำให้ช่องทางออกสู่ถนนวิภาวดี ฯ ติดขัดด้วย

4) บริเวณชานชาลาขาเข้าอาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ อาคาร 1 มีพื้นที่จอดรถไม่เพียงพอสำหรับบริการรับ-ส่งผู้โดยสาร ทำให้การจราจรติดขัด

5) ทางเข้าอาคารจอดรถ 7 ชั้น อยู่ด้านใต้ของตัวอาคารจอดรถต้องอ้อมเป็นระยะทางไกล ทำให้ผู้ใช้บริการสับสน

<u>การแก้ไข</u>

1) กลับทิศทางขึ้น-ลงของอาคารจอดรถยนต์ 7 ชั้น

2) สร้างอาคารจอดรถยนต์สำหรับจอดรถยนต์ที่อาคารผู้โดยสารภายในประเทศเพิ่มขึ้น

3) ปรับเส้นทางเข้า-ออกถนนวิภาวดีรังสิต

4) ปรับเส้นทางถนนริมรั้วให้เป็นเส้นทางเดินรถ 2 ทาง เพื่อบรรเทาปัญหาการจราจรติดขัด

5) จัดระบบการจอดรถรับ-ส่ง บริเวณชานชาลาขาเข้าอาคารผู้โดยสารระหว่างประเทศ อาคาร 1

6) ยกเลิกป้ายรับ-ส่งผู้โดยสารไม่เกิน 10นาที ให้ใช้เฉพาะป้ายรับ-ส่งผู้โดยสารเท่านั้น

7) ผู้ใช้บริการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร จอดรถในที่ห้ามจอด ทำให้ต้องใช้เครื่องมือบังคับยานพาหนะมิให้เคลื่อนย้ายเป็นผลให้ยานพาหนะตกค้างอยู่ในพื้นที่ห้ามจอด ควรดำเนินการเคลื่อนย้ายยานพาหนะไปเก็บรักษาไว้ ณ ลานจอดรถ ด้านทิศใต้ของอาคารจอดรถ 7 ชั้น

3.3 ปัญหาการให้บริการของรถรับจ้าง (Taxi) ไม่เพียงพอโดยเฉพาะในเวลาที่มีเที่ยวบินลงพร้อมกันเป็นจำนวนมาก

<u>การแก้ไข</u>

จัดให้มีรถรับจ้างมากขึ้น ซึ่งเป็นทั้งของเอกชนที่เข้ามารับสัมปทานและของการท่าอากาศยานฯ

3.4 ปัญหาเรื่องการดูแลรักษาความปลอดภัยของผู้โดยสารและผู้ใช้บริการในบริเวณท่าอากาศยาน

การแก้ไข

เพิ่มอัตรากำลังการตรวจตราของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในบริเวณท่าอากาศยาน

3.5 การสูญหายของสินค้าและสัมภาระของผู้โดยสาร

การแก้ไข

เพิ่มความเอาใจใส่ในการตรวจสอบดูแลสินค้าและสัมภาระและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาคผนวก 8

รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายบริหาร ณ กรมสรรพากร 19 มีนาคม 2540

1. สภาพข้อเท็จจริงและปัญหาด้านการให้บริการแก่ผู้เสียภาษีของกรมสรรพากร

ระบบการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากรเป็นแบบประเมินตนเอง คือ ประชาชนผู้เสียภาษีมีหน้าที่ที่จะต้องประเมินรายได้และภาษีที่จะต้องเสียให้แก่รัฐ การจัดเก็บภาษีจึงมาจากการที่ผู้เสียภาษีจะต้องมายื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีด้วยความสมัครใจของตนเอง

ดังนั้น นโยบายหลักของกรมสรรพากรจึงได้มุ่งเน้นในการให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษีเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสร้างความพอใจให้กับผู้เสียภาษี

อย่างไรก็ดีภาระความรับผิดชอบของกรมสรรพากรดังกล่าวข้างต้นถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับความพอใจในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้น คือ

1.1 การขาดบุคลากร ภาระความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรต่อผู้เสียภาษีอากรมีจำนวนสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากในต่างประเทศได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการให้บริการแก่ประชาชน

1.2 ความไม่เข้าใจในรายการต่าง ๆ ของแบบแสดงรายการยื่นภาษีของประชาชน

2. โครงการปรับปรุงบริการประชาชนของกรมสรรพากร

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นกรมสรรพากรจึงได้กำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อเป็นการให้บริการที่ดี ซึ่งผู้เสียภาษีจะสามารถใช้บริการได้โดยไม่ต้องเสียเวลามาพบกับเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง คือ

2.1 การประชาสัมพันธ์

1) เพื่อเผยแพร่ความรู้ภาษีอากรทางโทรทัศน์และวิทยุ

2) จัดทำสปอร์ตเทปโทรทัศน์และวิทยุ โปสเตอร์ และแผงไฟวิ่ง ในช่วงระหว่างการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลประจำปีและครึ่งปี

3) จัดทำเอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับวิธีการชำระภาษีในทุกประเภท

4) จัดสัมมนาให้ความรู้กับผู้เสียภาษี เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีได้ซักถามปัญหา ข้อสงสัยต่าง ๆ อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการวัดปริมาณผู้กระทำความผิดด้านภาษีอากร

2.2 การให้บริการตอบปัญหาและข้อหารือด้านภาษีอากร

1) การบริการตอบปัญหาภาษีทางโทรศัพท์อัตโนมัติ จำนวน 30 คู่สาย ผู้มีปัญหาเกี่ยวกับภาษีอากรสามารถที่จะโทรศัพท์สอบถามหรือส่งโทรสาร โดยกรมสรรพากรเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง

2) การบริการตอบข้อหารือด้านภาษีทางจดหมายซึ่งยังอยู่ในระหว่างการพัฒนาระบบการให้บริการฐานข้อมูล (Text Retrieval) เกี่ยวกับกฎหมายภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร และคำพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนววินิจฉัยการตอบข้อหารือแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 การปรับปรุงสำนักงานให้เป็นรูปแบบใหม่ในการให้บริการแก่ผู้เสียภาษี

1) จัดแบ่งรูปสำนักงานเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งจัดไว้สำหรับให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโดยไม่ต้องติดต่อกับผู้เสียภาษี (Bach Office) และอีกส่วนหนึ่งเป็นการให้บริการแก่ผู้เสียภาษีโดยตรง (Front Office) ภายในส่วนนี้จะมีลักษณะเป็นการรวมศูนย์งานด้านการให้บริการทั้งหมดแก่ผู้เสียภาษีไว้ในจุดเดียว (One Stop Service)

2)จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษีให้ได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น เช่น ที่จอดรถสำหรับผู้เสียภาษี ติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะและส่วนราชการเพิ่มขึ้น

2.4 การปรับปรุงความรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการที่ดี

นอกเหนือจากการปรับปรุงสำนักงานแล้ว ส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งที่จะทำให้มีการบริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษี คือ การปรับปรุงความรู้และทัศนคติในการให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษี โดยกรมสรรพากรได้มีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1)กำหนดวัตถุประสงค์หลักโดยมุ่งเน้นการให้บริการที่ดีแก่ผู้เสียภาษีเป็นปรัชญาในการบริหารงาน ทั้งนี้ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่จากแนวความคิดเดิมที่มุ่งเน้นแต่การจัดเก็บภาษีเพียงอย่างเดียวมาเป็นการให้บริการที่ดีและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี โดยถือว่าผู้เสียภาษีเป็นลูกค้าที่สำคัญของกรมสรรพากร

2) กำหนดโครงการการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ทั้งในด้านกฎหมาย ภาษี คอมพิวเตอร์ ฯลฯ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการให้ทุนไปศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศในแต่ละปีเป็นจำนวนหลาย ๆ ทุน

2.5 การปรับปรุงระบบการรับชำระภาษี

นอกเหนือจากการชำระภาษีด้วยตนเองตามปกติ ณ สำนักงานสรรพากรอำเภอแล้ว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี กรมสรรพากรยังได้กำหนดโครงการในการอำนวยความสะดวกด้านการชำระภาษีอื่น ๆ อีก เช่น

1) กำหนดให้ผู้เสียภาษีสามารถชำระภาษีได้ ทั้งทางธนาคารพาณิชย์และทางไปรษณีย์

2) กำหนดโครงการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ด้วยสื่อคอมพิวเตอร์ (Diskette) โดยได้เปิดโอกาสให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่มีพนักงานลูกจ้าง

ไม่น้อยกว่า 100 คน แจ้งความประสงค์ขอเข้าร่วมโครงการ โดยให้บริษัทฯ สามารถนำแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภงด. 91 ของพนักงานมายื่นโดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ได้

3) โครงการให้บริการรับฝากแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่มพร้อมเช็คเป็นบริการรับชำระภาษีในรูปแบบใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียภาษีมูลค่าเพิ่มที่มักจะมาชำระภาษีในวันที่ 14-15 ของทุกเดือน ทำให้มีผู้ใช้บริการในช่วงนั้นอย่างหนาแน่น โดยโครงการนี้ผู้เสียภาษีจะสามารถมายื่นแบบฯ ได้ในระหว่างวันที่ 1-13 โดยระบุวันสั่งจ่ายเงินในเช็คลงวันที่ 15 ซึ่งในปัจจุบันได้เริ่มนำมาให้บริการสำหรับการยื่นแบบในเขตกรุงเทพมหานคร รวมถึงอำเภอขนาดใหญ่ในต่างจังหวัดแล้ว

2.8 การปรับปรุงการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ในการขอคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่ม ผู้ขอคืนบางรายอาจได้รับคืนเงินล่าช้าอยู่บ้าง ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องจากปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง การเน้นการตรวจสอบผู้ขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มโดยทุจริต โดยเฉพาะกิจการที่มีการใช้ใบกำกับภาษีปลอม ตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2539 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงอาจจะมีปัญหาในช่วงระยะนี้อยู่บ้าง

ประการที่สอง การปรับปรุงโครงสร้างกรมสรรพากรใหม่ ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ทำให้มีการโยกย้าย สับเปลี่ยน เลื่อนระดับข้าราชการจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดปัญหาทั้งในด้านบุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่ทำการในช่วงระยะแรก

อย่างไรก็ดี กรมสรรพากรได้มีการกำหนดแนวทางคืนเงินภาษีมูลค่าเพิ่มโดยรวดเร็วแก่ผู้ประกอบการที่สุจริตควบคู่ไปกับการตรวจเข้มผู้ทุจริตโกงภาษีมูลค่าเพิ่ม ในหลาย ๆ โครงการดังนี้

1) กรมสรรพากรได้มีคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.620/2539 ลงวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 เพื่อประเมินสถานะความเชื่อถือของผู้เสียภาษีเพื่อการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม และผู้ขอคืนภาษีอาจขอให้สั่งคืนภาษีมูลค่าเพิ่มไปก่อนได้โดยมีธนาคารค้ำประกันภายในวงเงินที่ขอคืน

2) กรมสรรพากรได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งเพื่อติดตามผลการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.861/2539 ลงวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ทั้งนี้ เพื่อเร่งรัดการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มของหน่วยงานต่าง ๆ

3) กรมสรรพากรได้มีคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.870/2539 ลงวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ทำการจัดระดับผู้ขอคืนภาษีมูลค่าเพิ่มโดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติ และวิธีการเพื่อให้ผู้ขอคืนภาษีได้ยื่นคำร้องขอจัดระดับของตนเพื่อความสะดวกในการคืนภาษีมูลค่าเพิ่ม

ภาคผนวก 9
รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายบริหาร ณ ที่ว่าการอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
21 มีนาคม 2540

1. ข้อมูลทั่วไป

อำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นอำเภอชั้นหนึ่ง มีพื้นที่ประมาณ 130.579 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 16 ตำบล 120 หมู่บ้าน นอกจากนั้นยังมีตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาอีก 5 ตำบล ในด้านการปกครองประกอบด้วย เทศบาลเมือง 1 แห่ง สุขาภิบาล 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 13 แห่ง และสภาตำบล 2 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้น 126,139 คน อาชีพสำคัญได้แก่ เกษตรกรรม รับจ้าง รับราชการ ค้าขาย และอุตสาหกรรม

2. หน้าที่และความรับผิดชอบ

งานบริการประชาชนในความรับผิดชอบของอำเภออาจแบ่งได้ตามลักษณะของงานได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

2.1 งานบริการด้านทะเบียนและบัตร
2.2 งานด้านการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน
2.3 งานด้านบริการทั่วไป
2.4 งานบริการด้านภาษีและรายได้
2.5 งานบริการด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและการอำนวยความยุติธรรม
2.6 งานด้านรักษาความสะอาดและรักษาสภาพแวดล้อม
2.7 งานบริการด้านที่ดิน
2.8 งานบริการด้านสัสดี
2.9 งานด้านการรับเรื่องราวร้องทุกข์
2.10 งานเฉพาะด้านของส่วนราชการ

3. ประเภทของงานและหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

3.1 งานบริการด้านทะเบียนและบัตร ได้แก่ งานทะเบียนราษฎร์ ทะเบียนทั่วไป และบัตรประจำตัวประชาชน อยู่ในความรับผิดชอบของที่ทำการปกครองอำเภอ ฝ่ายทะเบียนและบัตร

3.2 งานด้านการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ได้แก่ การแจกจ่ายน้ำเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ประสบความเดือดร้อน เนื่องจากภาวะฝนแล้งหรือขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคอยู่ในความรับผิดชอบของที่ทำการปกครองอำเภอ ฝ่ายกิจการพิเศษ

3.3 งานด้านบริการทั่วไป ได้แก่ การอนุญาตต่าง ๆ เช่น อนุญาตใช้เครื่องขยายเสียง อนุญาตให้มีมหรสพ อนุญาตให้ฆ่าสัตว์ อนุญาตให้มีการเรี่ยไรหรือบริจาค อนุญาตให้อุปสมบท อนุญาตให้ใช้สถานที่สะสมอาหารและน้ำแข็ง การรับรองความประพฤติ การประกาศแจ้งความ การสอบสวนสิทธิ ฯลฯ อยู่ในความรับผิดชอบของที่ทำการปกครองอำเภอ ฝ่ายปกครองและพัฒนา

3.4 งานบริการด้านภาษีและรายได้ ได้แก่

(1) การจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียม การออกใบอนุญาตประเภทต่าง ๆ อยู่ในความรับผิดชอบของที่ทำการปกครองอำเภอ ฝ่ายปกครองและพัฒนาและสุขาภิบาลอโยธยา

(2) การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้ และภาษีธุรกิจเฉพาะ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพากรอำเภอ

(3) การจัดเก็บภาษีสุรา สรรพสามิต ภาษีโภคภัณฑ์ อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานสรรพสามิตอำเภอ

3.5 งานบริการด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยและการอำนวยความยุติธรรม

(1) การประนีประนอมข้อพิพาทในหน้าที่ของอำเภอ และการให้ความเห็นชอบในการออกหมายจับตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อยู่ความรับผิดชอบของที่ทำการปกครองอำเภอ ฝ่ายปกครองและพัฒนา

(2) งานรับแจ้งความ อยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอพระนครศรีอยุธยา

(3) งานการสอบสวนคดีอาญา อยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอพระนครศรีอยุธยา

3.6 งานด้านการรักษาความสะอาดและรักษาสภาพแวดล้อม ได้แก่ การบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย และปรับปรุงสภาพแวดล้อม อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาลอโยธยา องค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล

3.7 งานบริการด้านที่ดิน ได้แก่ การปิดประกาศการรับมรดกที่ดิน การระวังชี้แนวเขตที่ดิน อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานที่ดินอำเภอ

3.8 งานบริการด้านสัสดี ได้แก่ การรับลงบัญชีทหารกองเกิน การออกใบสำคัญทหาร อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยสัสดีอำเภอ

3.9 งานด้านการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ได้แก่ การรับเรื่องราวร้องทุกข์ ร้องเรียนข้อพิพาทของราษฎร อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอำเภอ

3.10 งานเฉพาะด้านของส่วนราชการ ได้แก่ การให้บริการซึ่งโดยปกติเป็นงานประจำของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น การให้คำแนะนำด้านประมง การให้บริการด้านขออนุญาตบรรจุครู การขอเพิ่มวุฒิ การให้คำแนะนำด้านสินเชื่อ อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละส่วนราชการ

4. ปัญหาและแนวทางแก้ไข

4.1 ปัญหาด้านงานบริการด้านทะเบียนและบัตร

สภาพปัญหา

1) สถานที่คับแคบ

2) อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่ได้สัดส่วนกับประชาชนที่มาติดต่อ เป็นเหตุให้ไม่อาจบริการประชาชนได้รวดเร็วเท่าที่ควร

แนวทางแก้ไขปัญหา

1) จัดสำนักงานให้มีที่ว่างสำหรับประชาชนมาติดต่อมากขึ้น โดยลดพื้นที่นั่งของเจ้าหน้าที่

2) ติดตั้งเครื่องปรับอากาศและปรับปรุงเป็นห้องทำงานให้เป็นห้องกระจกเพื่อให้มีแสงสว่างเพียงพอ

3) ขอเจ้าหน้าที่บางส่วนจากสุขาภิบาลอโยธยามาช่วยปฏิบัติงาน

4) ให้บริการประชาชนโดยไม่พักเที่ยงเป็นประจำทุกวัน

5) ให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทดแทนกันได้ทุกคน

4.2 ปัญหาด้านการรับเรื่องราวและร้องทุกข์

สภาพปัญหา

1) กรณีปัญหาด้านที่ดิน จำเป็นต้องใช้ช่างรังวัดจากสำนักงานที่ดินจังหวัด แต่การติดต่อขอช่างรังวัดทำได้ไม่สะดวก และสำนักงานที่ดินอำเภอมีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียวไม่เพียงพอ

2) การตรวจสอบที่ดินสาธารณประโยชน์ทำได้ยาก เพราะต้องขอช่างรังวัดสอบเขตที่ดิน ตรวจสอบกรรมสิทธิ์ของราษฎรให้ครบทุกราย ปัญหาเรื่องการขอให้เจ้าของที่ดินยื่นขอรังวัด และค่าธรรมเนียมการรังวัดสอบเขต

3)อำเภอขาดนิติกรประจำอำเภอเป็นเหตุให้การวินิจฉัยด้านระเบียบและกฎหมายไม่รวดเร็วเท่าที่ควร

แนวทางแก้ไขปัญหา

1) อาศัยอำนาจตามคำสั่งจังหวัดเรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ จัดกรรมการซึ่งมีหัวหน้าฝ่ายรังวัดที่ดินเป็นกรรมการอยู่ด้วยออกมาดำเนินการ

2) ขอให้สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลตั้งงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายในการรังวัดสอบเขตที่ดินสาธารณประโยชน์

3) จัดให้ปลัดอำเภอทุกคนมีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ โดยให้รับผิดชอบเป็นรายตำบล

4.3 ปัญหาด้านงานด้านบริการทั่วไป

สภาพปัญหา

1) อาคารที่ว่าการอำเภอคับแคบ ไม่อาจอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

2) ระบบการอำนวยความสะดวกสำหรับประชาชนไม่เพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ เช่น บริการรับจ้างถ่ายเอกสารอยู่ไกลจากที่ว่าการอำเภอ รถรับจ้างอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ร้านค้าก็ไม่เพียงพอ เป็นต้น

แนวทางแก้ไขปัญหา

1) ย้ายส่วนราชการที่ไม่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงไปปฏิบัติงานในหอประชุมอำเภอ

2) ปรับปรุงระบบการอำนวยความสะดวกเท่าที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ เช่น จัดให้มีห้องประชาสัมพันธ์ จัดสถานที่จอดรถเป็นสัดส่วน ปรับสภาพภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น สามารถนั่งพักได้

3) จัดทำทะเบียนการรับเรื่องการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารและดำเนินการตามลำดับ

4.4 ปัญหาด้านงานบริการด้านภาษีและรายได้

สภาพปัญหา

1) สถานที่คับแคบ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

2) ประชาชนมักมาชำระภาษีในช่วงใกล้ครบกำหนดระยะเวลา เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่บริการไม่ทันเวลา

แนวทางแก้ไขปัญหา

1) จัดให้มีสถานที่นั่งคอย เช่น มุมหนังสือหรือห้องปรับอากาศ

2) ระบบทำงานทดแทนกัน

3) ให้บริการชำระภาษีโดยไม่พักเที่ยง

4.5 ปัญหาด้านงานบริการด้านรักษาความสงบเรียบร้อยและการอำนวยความยุติธรรม

สภาพปัญหา

1) อัตรากำลังไม่เพียงพอกับสัดส่วนประชากร

2) ประชาชนมักไม่ยินยอมให้มีการประนีประนอม เพราะถือทิฐิหรือต้องการเอาชนะซึ่งกันและกัน

3) เจ้าหน้าที่บางคนไม่มีความชำนาญด้านกฎหมายเฉพาะเรื่องเพียงพอ เป็นเหตุให้ไม่อาจแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้อง

แนวทางแก้ไขปัญหา

1) ขอยืมตัวลูกจ้างสุขาภิบาลอโยธยามาช่วยปฏิบัติงานเป็นบางครั้ง

2) กวดขันเจ้าหน้าที่ให้ศึกษากฎหมายหลาย ๆ ฉบับ

ภาคผนวก 10
รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายตุลาการ
ณ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้
26 กุมภาพันธ์ 2540

1. ข้อมูลเบื้องต้น

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และศาลอาญากรุงเทพใต้ พ.ศ. 2532 กับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2532 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 006 ตอนที่ 127 ลงวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2532 โดยกระทรวงยุติธรรมได้รับอนุญาตให้ใช้ที่ว่างจากกรมธนารักษ์ ซึ่งเป็นที่ดินราชพัสดุ โฉนดเลขที่ 3558 ทะเบียนที่ 50, 2818 และ 2821 เนื้อที่ 10 ไร่ 83 ตารางวา ที่ซอยเจริญกรุง 63 (สมานมิตร) ถนนเจริญกรุง เขตสาธร กรุงเทพมหานคร เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารที่ทำการศาล แต่เนื่องจากมีราษฎรบุกรุกเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ทำให้การอพยพราษฎรออกจากสถานที่ก่อสร้างไม่สามารถทำได้โดยง่าย การก่อสร้างจึงไม่สามารถดำเนินการได้ตามกำหนด กระทรวงยุติธรรมจึงดำเนินการปรับปรุงอาคารศาลแพ่งเดิมให้เป็นที่ทำการชั่วคราวของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ โดยเปิดทำการเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2536 มีเขตอำนาจศาล 11 เขต ได้แก่ เขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพระโขนง เขตยานนาวา เขตสัมพันธวงศ์ เขตคลองเตย เขตประเวศ เขตสาธร เขตบางคอแหลม และเขตสวนหลวง ปัจจุบันมีอัตรากำลังลูกจ้างชั่วคราว 105 คน ข้าราชการธุรการ 130 คน ข้าราชการตุลาการ 96 คน มีนายสังเวียน รัตนมุง เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่งกรุงเทพใต้

2. บริการของศาลแพ่งกรุงเทพใต้

ศาลแพ่งกรุงเทพใต้เป็นศาลชั้นต้น มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและคดีล้มละลายทั้งปวง องค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษา 2 คน มีเขตอำนาจศาล 11 เขต ปัจจุบันศาลแพ่งกรุงเทพใต้แบ่งผู้พิพากษาออกเป็น 26 คณะ มีการจัดตั้งแผนกคดีชำนัญพิเศษขึ้น 3 แผนก คือ แผนกคดีล้มละลาย แผนกคดีปกครอง และแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญา นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งประเภทคดีเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดีรวดเร็วและเป็นระบบแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย ได้แก่ คดีมโนสาเร่ และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก อย่างไรก็ดี ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ยังมีโครงการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งสามารถไกล่เกลี่ยคดีสำเร็จจำนวน 217 คดี ปัจจุบันศาลแพ่งกรุงเทพใต้มีปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเป็นจำนวนมาก จากสถิติในปี พ.ศ. 2539 มีการนำคดีมาฟ้องร้องที่ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ถึง 26,448 เรื่อง รวมกับคดีที่ค้างจากปี พ.ศ. 2538 อีกจำนวน 12,278 เรื่อง จึงมีคดี

รวมทั้งสิ้นที่จะต้องพิจารณาพิพากษาถึง 38,726 คดี เมื่อเทียบกับอัตรากำลังผู้พิพากษาในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งมีจำนวน 66 คน จะเห็นว่าผู้พิพากษา 1 คน จะต้องพิจารณาคดีประมาณ 586.76 เรื่อง ซึ่งเป็นปริมาณสูงมากกว่ามาตรฐานที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดไว้คือ 200 คดีต่อปี

นอกจากการพิพากษาอรรถคดีแล้ว ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ยังต้องดำเนินงานธุรการที่เกี่ยวข้องกับคดีความต่าง ๆ อีก เช่น จัดทำหนังสือนำส่งหมาย หนังสือนำส่งสำนวนความและเอกสารไปยังศาลสูงหรือศาลอื่นที่เกี่ยวข้อง จัดทำประกาศศาล จัดทำสถิติคดี ประกาศโฆษณาให้คู่ความหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนทราบ รับเงินค่าธรรมเนียมศาล รับชำระเงินค่าคู่ความ รับค่าประกาศหนังสือพิมพ์ ตรวจสอบหลักฐานการขอรับเงินคืน ตรวจรับคำฟ้อง คำร้องการคิดค่าธรรมเนียมศาล จัดทำปกสำนวน ลงสารบบความ ควบคุม ดูแลการตรวจรับคำฟ้องออกหมายทุกชนิดตามคำสั่งศาล อำนวยความสะดวกประชาชน โดยให้คำปรึกษาแนะนำ ให้บริการเขียนคำร้อง คำขอ คำแถลงต่าง ๆ ตลอดจนจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์งานศาล บริการคัดถ่ายคำพิพากษาและเอกสาร การจัดเก็บสำนวนคดี เป็นต้น

3. ปัญหาด้านการบริการ

3.1 อัตรากำลังของผู้พิพากษามีไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่มีเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2539 มีคดีขึ้นสู่ศาลถึง 26,448 เรื่อง และค้างจากปี พ.ศ. 2538 อีกจำนวน 12,278 เรื่อง รวมมีคดีที่จะต้องพิจารณาพิพากษา 38,726 คดี แต่มีอัตรากำลังผู้พิพากษาเพียง 66 คน ซึ่งผู้พิพากษาแต่ละคนจะต้องตัดสินคดีเฉลี่ย 586.76 เรื่องต่อปี ต่อผู้พิพากษา 1 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดไว้ 200 เรื่องต่อปีต่อคน ดังนั้น การพิจารณาคดีจึงค่อนข้างจะล่าช้า

3.2 สถานที่ปัจจุบันคับแคบ ห้องพิจารณาก็คับแคบเกินไป ไม่สะดวกที่จะรองรับคู่ความจำนวนมาก ๆ ทำให้ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร รวมทั้งห้องทำงานของผู้พิพากษาก็มีปัญหาด้วย

3.3 เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานยังไม่ทันสมัยเท่าที่ควร เนื่องจากมีงบประมาณจำกัด

3.4 การเรียบเรียงคำพิพากษาค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากผู้พิพากษาแต่ละท่านมีคดีความที่ต้องพิจารณาจำนวนมาก

3.5 การให้บริการถ่ายสำเนาคำพิพากษามีปัญหาอยู่บ้าง เนื่องจากมีผู้มาขอใช้บริการจำนวนมาก

4. ความพยายามปรับปรุงบริการของศาลแพ่งกรุงเทพใต้

4.1 นำรูปแบบคำพิพากษา คำสั่ง และรายงานกระบวนพิจารณาคดีฝ่ายเดียวมาใช้ในการพิจารณา

4.2 นำวิธีการไกล่เกลี่ยมาใช้เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ

4.3 นำวิธีการพิจารณาพิพากษาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากซึ่งมีบทบัญญัติอยู่แล้วในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

4.4 จัดเจ้าหน้าที่อยู่เวรให้บริการโดยไม่หยุดพักเที่ยง ได้แก่ รับฟ้อง อุทธรณ์ ฎีกา งานการเงิน ศูนย์หน้าบัลลังก์ งานเก็บสำนวนคดีดำและงานเก็บสำนวนคดีแดง

4.5 บริการพิมพ์คำพิพากษาหรือรูปคำสั่งแบบย่อด้วยคอมพิวเตอร์ ซึ่งประชาชนผู้ขอใช้บริการสามารถรอรับได้ทันที

4.6 นำระบบการคืนค่าธรรมเนียมศาลผ่านทางธนาคารมาใช้

4.7 จัดให้มีบริการส่งสำเนาคำพิพากษาทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS)

4.8 ให้ผู้พิพากษาส่งคืนค่าธรรมเนียมศาลโดยระบุจำนวนเงินเป็นตัวเลข

4.9 จัดให้มีผู้พิพากษาเวรลงไปสั่งงานที่ห้องธุรการ ที่ฝ่ายคำคู่ความ และออกหมาย และฝ่ายสำนวนความและเอกสารระหว่างเวลา 08.30-16.30 น. ซึ่งช่วยลดขั้นตอนลงไปมาก เพราะผู้พิพากษาเวรจะรอสั่งงานอยู่ที่งานธุรการดังกล่าวแทนผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน สำหรับงานของผู้พิพากษาเวรที่จะต้องปฏิบัติมีทั้งเวรรับคำคู่ความและส่งหมาย เช่น รับฟ้องคดีเช่าซื้อ คดีผิดสัญญา คดีผิดสัญญาเช่า ลงนามในหมายนัด คำบังคับ ส่งคืนค่าธรรมเนียมศาล เป็นต้น และสั่งงานฝ่ายสำนวนความและเอกสาร เช่น ส่งหมายเรียกพยานบุคคล คำสั่งเรียกพยานเอกสาร บัญชีอายุพยาน เป็นต้น

4.10 จัดให้นิติกรลงไปช่วยงานธุรการต่าง ๆ เป็นการเสริมกำลังเจ้าหน้าที่ธุรการ เช่น งานประชาสัมพันธ์ งานรับฟ้อง งานศูนย์ถ่ายเอกสาร เป็นต้น

4.11 จัดให้มีการสัมมนาพิเศษเพื่อพัฒนาข้าราชการตุลาการเป็นระยะ ๆ

4.12 มอบอำนาจให้จ่าศาลลงชื่อในหนังสือนำส่งหมายข้ามเขตได้

4.13 จัดทำหนังสือ แผ่นพับ แบบฟอร์มต่าง ๆ ตลอดจนแผนผังต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและความยุติธรรมให้แก่ประชาชน

4.14 ติดต่อขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้ส่งนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มาฝึกงานที่ศาล

5. ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

5.1 ควรเสริมกำลังเจ้าหน้าที่ธุรการของศาล โดยขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้ส่งนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์มาฝึกงานโดยให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา และศาลจะเป็นผู้ให้เกรดหรือประเมินผล

5.2 การประกาศวันนัดพิจารณาควรพิมพ์ให้ตัวขนาดใหญ่ และติดประกาศไว้ในที่พบเห็นได้ง่าย รวมทั้งควรมีแผนผังชี้ทางไปห้องพิจารณาด้วย โดยเน้นเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

5.3 ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้มากขึ้น เช่น ใช้ระบบการ Scanner เก็บสำนวนคดีโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการเก็บและเรียกใช้ข้อมูลคดีต่าง ๆ เป็นต้น

5.4 ความล่าช้าของการดำเนินคดีแพ่งนั้น อาจมีปัญหามาจากบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้าสามารถเสนอให้มีการแยกกฎหมายแพ่งออกจากกฎหมายพาณิชย์อาจช่วยในเรื่องนี้ได้

5.5 ถ้าเป็นไปได้ ควรมีการกำหนดมาตรฐานด้านเวลาไว้สำหรับการให้บริการในแต่ละประเภท แล้วแจ้งหรือประกาศให้ประชาชนผู้มารับบริการทราบ

ภาคผนวก 11
รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายตุลาการ
ณ ศาลอาญา
3 มีนาคม 2540

1. ข้อมูลเบื้องต้น

ปัจจุบันศาลอาญา ตั้งอยู่ที่ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร มีนายประดิษฐ์ เอกมณี เป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

ศาลอาญามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั้งปวง มีเขตศาลครอบคลุมพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมิได้อยู่ในเขตศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี และศาลจังหวัดมีนบุรี มีเขตครอบคลุมพื้นที่ 12 เขต คือ เขตพระนคร เขตดุสิต เขตบางซื่อ เขตดอนเมือง เขตบางเขน (ยกเว้น : แขวงท่าแร้ง สายไหม ออเงิน) เขตจตุจักร เขตบางกะปิ เขตลาดพร้าว (ยกเว้น : แขวงจรเข้บัว) เขตบึงกุ่ม (ยกเว้น : แขวงคันนายาว สะพานสูง) เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตห้วยขวาง แต่คดีที่เกิดขึ้นนอกเขตศาลอาญาจะยื่นฟ้องศาลอาญาก็ได้ แต่ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของศาลอาญาจะรับพิจารณาหรือไม่รับก็ได้

ปัจจุบันศาลอาญามีอัตรากำลังข้าราชการตุลาการ ประมาณ 78 คน แบ่งการพิพากษาพิจารณาคดีออกเป็น 24 คณะ มีข้าราชการธุรการจำนวน 154 คน ลูกจ้างประจำ 33 คน และลูกจ้างชั่วคราว 33 คน

2. บริการของศาลอาญา

ศาลอาญาแบ่งโครงสร้างสายงานบริหารเป็น 7 ฝ่าย มีหน้าที่รับผิดชอบเพื่อให้บริการแก่ประชาชนและคู่ความ และสนับสนุนการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน โดยสรุปดังนี้

2.1 ฝ่ายประชาสัมพันธ์และบริการงานคดี มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์งานของศาล จัดบอร์ดประชาสัมพันธ์ของศาล จัดทำแผ่นพิมพ์ แผ่นพับ โปสเตอร์ และเอกสารการประชาสัมพันธ์ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่คู่ความและบุคคลที่มาติดต่อราชการศาล ให้บริการเขียนคำร้องต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายให้กระทำได้ให้แก่คู่ความและประชาชน ให้บริการเขียนคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแก่ผู้ขอประกัน ตรวจเอกสารและหลักประกัน เสนอคำร้องขอปล่อยชั่วคราว เสนอสัญญาประกัน และดำเนินการประสานงานเพื่อประชาสัมพันธ์งานของศาล

2.2 ฝ่ายธุรการทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรับ-ส่งหนังสือ ร่างโต้ตอบ พิมพ์หนังสือราชการ จัดเก็บ และค้นหาหนังสือ รับ-ส่งประเด็นศาลอื่น จัดทำ ก.พ.7 จัดทำแบบบันทึกประวัติบุคคล (รปภ.1) จัดทำทะเบียนประวัติและเก็บรักษาแฟ้มประวัติข้าราชการและลูกจ้าง ดำเนินการเกี่ยวกับการขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ข้าราชการ ดำเนินการออกบัตร

ประจำตัวข้าราชการตุลาการ ข้าราชการธุรการ และลูกจ้างประจำ จัดทำสถิติรายงานคดี ดูแลห้องสมุด จัดหาหนังสือด้านกฎหมายและหนังสืออื่น ๆ ประจำห้องสมุดเพื่อการค้นคว้า จัดทำแฟ้มกฎหมายใหม่และแฟ้มคำพิพากษาฎีกา และให้บริการยืม-คืนหนังสือ

2.3 ฝ่ายการเงิน บัญชีและพัสดุ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทของศาล การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ เงินตอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง ตรวจรับหลักประกัน ตรวจจ่ายคืนหลักประกัน ดำเนินการส่งเรื่องบังคับคดีตามสัญญาประกันให้สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมบังคับคดี รับเงินค่าปรับนายประกัน ค่าตรวจพิสูจน์หลักฐาน และค่าเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เบิกจ่ายเงินงบประมาณ ดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินกลาง และบัญชีการเงินทุกประเภทของศาล จัดทำงบเดือน นำส่งเงินรายได้แผ่นดิน รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับงานพัสดุ อาคาร สถานที่ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเกี่ยวกับวัสดุครุภัณฑ์ เก็บรักษาบำรุงดูแลวัสดุครุภัณฑ์และทำการเบิกจ่ายพัสดุ การดูแลการใช้ยานพาหนะของทางราชการ

2.4 ฝ่ายคดีก่อนสืบพยาน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจรับคำร้องขอฝากขังของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก่อนนำเสนอศาล จัดเบิกตัวผู้ต้องหามาในวันครบฝากขัง เก็บรักษาสำนวนฝากขัง ตรวจรับคำฟ้อง ลงสารบบ ออกเลขคดี ทำปกสำนวนรวมสำนวนฝากขัง รวมสำนวนคดีฟ้องใหม่ จ่ายสำเนาคำฟ้องของพนักงานอัยการให้จำเลย แล้วมอบตัวจำเลยให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รับตัวไปควบคุม เสนอสำนวนฟ้องใหม่ให้ศาลสั่งรับคำฟ้อง คำแถลงการณ์ต่าง ๆ ใบแต่งทนายความ และคำคู่ความอื่น ๆ ลงบัญชีรับคำร้อง คำคู่ความ รับผิดชอบการออกหมายขังระหว่างสอบสวน หมายขังระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

2.5 ฝ่ายคดีระหว่างสืบพยาน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจรับคำร้อง คำขอ คำให้การ ใบแต่งทนายความ และติดตามค้นหาสำนวนเสนอศาล ส่งสำนวนให้งานอื่นดำเนินการต่อไปตามคำสั่งศาล ตรวจสอบสำนวนความประจำวัน และการออกหมายจับ อำนวยความสะดวก และบริการคัดหรือถ่ายเอกสารในสำนวน เก็บรักษา ค้นหาสำนวนคดีระหว่างสืบพยานและของกลางในคดี นัดความประจำวัน เรียกคู่ความ หรือพยานเข้าห้องพิจารณาคดี ออกหมายนัดหมายเรียก ร่าง โต้ตอบ พิมพ์หนังสือที่อยู่ในระหว่างดำเนินการสืบพยาน รับสำนวนความประเด็นจากศาลอื่น และส่งประเด็นของศาลอาญาไปสืบที่ศาลอื่น จัดทำทะเบียนและหนังสือขอแรงทนายความแก้ต่างให้จำเลยตามคำสั่งศาล

2.6 ฝ่ายหน้าบัลลังก์และถอดเทปบันทึกเสียง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการนัดความประจำวัน เรียกคู่ความหรือพยานเข้าห้องพิจารณา ตรวจความเรียบร้อยของห้องพิจารณาคดี จัดเตรียมเครื่องพิมพ์ดีด นำพยานสาบานหรือปฏิญาณตน พิมพ์ ถอดเทปบันทึกเสียงคำให้การพยานที่ศาลบันทึกไว้ จัดให้พยานและคู่ความลงลายมือชื่อในคำให้การพยาน และเอกสารต่าง ๆ ในการพิจารณาคดี ตรวจสอบและจัดเก็บเอกสารในการพิจารณาคดี และจัดส่งสำนวนที่ดำเนินการเสร็จแล้วส่งงานฝ่ายอื่นดำเนินการต่อไป จัดสำนวนความ และบัญชีจ่ายสำนวนความประจำวัน เพื่อเสนอท่านอธิบดีฯ ตรวจ และจ่ายสำนวนให้องค์คณะผู้พิพากษา เสนอสำนวนซึ่งมีคำพิพากษาแล้ว

ในแต่ละวันต่อรองอธิบดีฯ เพื่อตรวจตามคณะที่ดูแล เสนอสำนวนที่งานต่าง ๆ ส่งมาเพื่อเสนอผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน ติดตามค้นหาสำนวน ประสานงานระหว่างผู้พิพากษากับเจ้าหน้าที่ในการติดตามสำนวนคดีและการปฏิบัติงาน

2.7 ฝ่ายคดีหลังคำพิพากษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจ คำร้อง คำขอ คำคู่ความ จัดทำบัญชีคุม ติดตามค้นหาสำนวนแยกส่งให้งานต่างๆ ในฝ่าย ตรวจรับคำร้องขอคัดหรือขอถ่ายคำพิพากษาและเอกสารในสำนวนและรับรองสำเนา รับผิดชอบลงสารบบคำพิพากษาคดี พิมพ์คำพิพากษา รับผิดชอบหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา หมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด หมายปล่อย หมายขังระหว่างอุทธรณ์-ฎีกา จัดทำบัญชีคุมสำนวน ตรวจรับคำอุทธรณ์หรือฎีกา ลงบัญชีรับฟ้องพร้อมทั้งตรวจสำนวนและเอกสารให้ถูกต้องก่อนส่งขึ้นศาลสูง ตรวจรับคำร้องในคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา จัดทำบัญชีควบคุมสำนวนและเอกสารหรือของกลางที่ส่งให้ศาลสูงก่อนส่งคืนงานเก็บรักษาเอกสารและของกลาง แยกเก็บของคำพิพากษาหรือคำสั่ง หรือทั้งกำหนดวันนัดอ่านคำพิพากษาของศาลสูง นัดคู่ความมาฟังคำพิพากษา เบิกตัวจำเลยในกรณีที่จำเลยถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ หรือทัณฑสถานมาฟังคำพิพากษา แจ้งการอ่านไปยังศาลสูง ร่างโต้ตอบหนังสือที่มีการดำเนินการหลังคำพิพากษา

3. สภาพปัญหา

3.1 การพิพากษาคดีค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ได้ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร โดยเฉพาะปัญหาเรื่องพยานไม่มาศาล

3.2 อัตรากำลังผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการค่อนข้างจำกัด

3.3 ประชาชนไม่ค่อยเข้าใจระบบการทำงานของศาล โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการขอประกันตัว ทำให้มีผู้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ฉวยโอกาสหลอกลวง

3.4 การขอรับหลักประกันคืน โดยทั่วไปจะไม่สามารถดำเนินการได้ทันที เนื่องจากศาลจำเป็นต้องดำเนินการในเรื่องอื่นก่อน ตลอดจนระเบียบเกี่ยวกับการเงินต้องดำเนินการตามขั้นตอน จึงทำให้ประชาชนผู้มาติดต่อเข้าใจว่าศาลบ่ายเบี่ยง

4. ความพยายามในการปรับปรุงบริการของศาลอาญา

4.1 ติดตั้งระบบจอภาพตัวอักษรไฟฟ้า (L.E.D.= Light Electric Display) บริการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ที่ควรแจ้งให้ผู้มาติดต่อราชการทราบ

4.2 บริการเขียนคำร้องให้แก่คู่ความในกรณีที่สมควรเขียนให้ได้

4.3 บริการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับคดี (ในขอบเขตที่เปิดเผยได้) จากระบบคอมพิวเตอร์ ให้แก่คู่ความ และประชาชนที่มาติดต่อราชการ

4.4 ให้คำแนะนำในการขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น หลักประกันต่าง ๆ ว่าเพียงพอหรือไม่ ต้องมีหลักฐานอะไรประกอบในการยื่นขอประกันตัว

4.5 บริการเขียนคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ตรวจเอกสารและหลักประกันเสนอศาลเพื่อพิจารณาสั่ง

4.6 ทำสัญญาประกันให้ผู้ประกันลงชื่อแล้วเสนอศาล แจ้งเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวให้ผู้ประกันทราบ และออกใบนัดให้ผู้ประกันทราบกำหนดนัดส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในครั้งต่อไป

4.7 ผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนนำมาฝากขังใหม่ หรือจำเลยที่พนักงานอัยการนำมาฟ้องใหม่ จะไม่นำเข้าห้องขังเหมือนแต่ก่อน แต่จะนำเข้าห้องพิจารณาพิเศษ ซึ่งจัดไว้โดยเฉพาะ เมื่อศาลอนุญาตให้ฝากขังและผู้ต้องหาได้รับอนุญาตให้ประกันตัวแล้ว ศาลก็จะปล่อยตัวไปได้เลย โดยไม่ต้องออกหมายใด ๆ อีก

4.8 ผู้พิพากษาเวรฝากขังและเวรชี้ จะลงไปนั่งทำงานในห้องซึ่งจัดไว้สำหรับผู้พิพากษาเวรฝากขังและเวรชี้โดยเฉพาะ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องนำสำนวนขึ้นไปเสนอยังห้องทำงานประจำ

4.9 ในกรณีมีเหตุสุดวิสัยคู่ความหรือประชาชนไม่สามารถเดินทางไปดำเนินกระบวนพิจารณาที่ศาลต่างจังหวัดได้ (ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 10) ศาลอาญาก็จะช่วยบริการส่งคำร้องหรือคำขอทางโทรสารได้ทันที

4.10 บริการแจ้งผลการส่งหมายทางโทรศัพท์

4.11 ติดตั้งเครื่อง Scanner เก็บสำนวนคดีและเอกสารไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ และสามารถให้บริการเรียกดูสำนวนและเอกสารได้โดยไม่ต้องใช้ต้นฉบับสำนวน

4.12 ประกาศให้คู่ความและประชาชนที่มาศาลทราบว่าคดีพิจารณาอยู่ห้องพิจารณาใด โดยวิธีกระจายเสียงตามสาย ระบบ T.V. Coder แพร่ภาพทางจอโทรทัศน์ และติดประกาศบัญชีนัดพิจารณา (ใบลอย)

4.13 ให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับคดี โดยจัดเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์หน้าบัลลังก์ในแต่ละชั้นที่ห้องพิจารณาคดีตั้งอยู่ (ชั้น 7,8,9) เพื่อบริการแก่คู่ความและประชาชนที่มาศาลเพื่อตอบข้อซักถาม ข้อขัดข้อง และรับคำร้องที่ยื่นต่อศาลในการพิจารณาคดีของทุกบัลลังก์แต่ละชั้น

4.14 จัดการให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์นำจำเลยเข้าห้องพิจารณาในเวลา 09.00 น. ตามเวลานัด โดยไม่ต้องรอทนายความ พยานและคู่ความฝ่ายอื่น

4.15 บริการนำส่งหมายปล่อย กรณีจำเลยถูกกักขังแทนค่าปรับ และได้ชำระค่าปรับครบถ้วนแล้ว โดยศาลอาญาจะจัดเวรให้เจ้าพนักงานตำรวจประจำศาลเป็นผู้นำหมายปล่อยไปส่งยังสถานที่กักขังทันที เพื่อจำเลยจะได้รับอิสรภาพโดยเร็ว

4.16 บริการแจ้งคำสั่งศาลทางโทรศัพท์ โทรสารหรือไปรษณีย์ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำคู่ความไม่อาจอยู่รอฟังคำสั่งศาลได้

4.17 ในกรณีอ่านคำพิพากษาของศาลสูง หากจำเลยถูกคุมขังอยู่ ศาลจะเบิกตัวจำเลยมาฟังคำพิพากษาของศาลสูงในวันรุ่งขึ้น โดยไม่ต้องนัดฟังพร้อมโจทก์ ทั้งนี้เพื่อจะได้ออกหมายปล่อยตัวจำเลยไปทันที ในกรณีที่ศาลสูงพิพากษายกฟ้องโจทก์

4.18 คดีที่ค้างพิจารณาอยู่เกิน 2 ปี คดีที่จำเลยต้องขังระหว่างพิจารณา คดีที่ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจ คดีที่จำเลยเป็นชาวต่างประเทศ และคดีที่ราษฎรฟ้องกันเองให้ถือเป็นคดีเร่งรัดพิเศษ โดยจะประทับตราเร่งพิเศษด้วยอักษรสีแดงที่หน้าปกสำนวน

4.19 นำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้พิมพ์คำพิพากษา โดยกำหนดรูปแบบสำเร็จ สำหรับคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่ต้องสืบพยาน ทำให้การพิมพ์คำพิพากษาถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

4.20 ปรับปรุงห้องควบคุมผู้ต้องขังชั่วคราวบริเวณชั้นล่างของศาลอาญา ให้สะอาด ถูกสุขลักษณะ ติดตั้งเครื่องรับโทรทัศน์ประจำห้องควบคุมฯ ทุกห้อง เพื่อเป็นการผ่อนคลายความทุกข์ยากของผู้ต้องขังที่ถูกเบิกตัวมาศาล

4.21 จัดตั้งร้านค้าสวัสดิการ จำหน่ายสินค้าและอาหารสำเร็จรูป เพื่อให้ญาติผู้ต้องขังและประชาชนที่มาติดต่อราชการสามารถซื้อหาได้ในราคาประหยัด และสะดวกทั้งยังเป็นการช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการตรวจสิ่งของที่นำมาเยี่ยมผู้ต้องขัง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ให้มีการสืบพยานวันต่อวันได้เหมือนในต่างประเทศ

5.2 การพิพากษาคดีควรให้ผู้พิพากษาได้มีโอกาสร่วมในการค้นหาความจริง

5.3 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในการอำนวยความยุติธรรม ให้มีความคล่องตัว และมีขั้นตอนที่ไม่มากเกินไป

5.4 ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพิจารณาสืบพยานที่อยู่สถานที่ไกล ๆ ได้ โดยไม่จำต้องเดินทางมาศาล

ภาคผนวก 12
รายงานการดูงานโครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพ
ณ ศาลจังหวัดกาญจนบุรี
7 มีนาคม 2540

1. ความเป็นมาโครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพ

จากการที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 เห็นชอบกับโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการของสำนักงาน ก.พ. ซึ่งมีสาระสำคัญในการให้ทุกส่วนราชการปรับระบบวิธีการทำงานและการบริหารงานเพื่อยกระดับคุณภาพการทำงานของส่วนราชการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่พอใจของประชาชนผู้รับบริการ และสามารถตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์ของงานได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยให้แต่ละกระทรวงไปพิจารณาคัดเลือกส่วนราชการเข้าร่วมเป็นกรมต้นแบบ และดำเนินการตามแนวทางที่ ก.พ. กำหนด ซึ่งในการนี้ ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นายกู้เกียรติ สุนทรบุระ) ได้คัดเลือกสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรมเข้าร่วมโครงการต้นแบบเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการโดยเน้นไปยังศาลเพราะเป็นหน่วยงานที่มีประชาชนมาใช้บริการมากกว่าทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และกำหนดแนวทางให้มีการปรับระบบงานเฉพาะงานธุรการของศาลเท่านั้น มิได้ก้าวล่วงไปถึงระบบงานของตุลาการเพราะเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษา และได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามโครงการต้นแบบเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการของกระทรวงยุติธรรมขึ้น โดยมี รองปลัดกระทรวงยุติธรรมฝ่ายพัฒนา (นายศิริชัย จิระบุญศรี) เป็นประธานคณะกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวได้มีมติให้จัดทำโครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพขึ้นเป็นโครงการทดลองนำร่อง และแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นรับผิดชอบดำเนินการ โดยมี นายวีระพล ตั้งสุวรรณ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา ทำงานธุรการในตำแหน่งรองปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธานคณะอนุกรรมการ และนายกรองเกียรติ คมสัน ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอาญา โดยคณะอนุกรรมการได้พิจารณาและคัดเลือกศาลจังหวัดกาญจนบุรี เป็นศาลทดลองนำร่องตามโครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพ

2. หลักการและเหตุผล

กระทรวงยุติธรรมได้มีนโยบายพัฒนาและปรับปรุงระบบงานธุรการศาลเพื่อตอบสนองการบริการประชาชนตลอดมา และได้จัดทำโครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพขึ้นเพื่อเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการปรับปรุงระบบงานธุรการศาลตามหลักวิชาการของการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมุ่งสู่เป้าหมายตามความต้องการของสังคมในปัจจุบัน คือ ให้มีการทำงานที่คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีบริการที่รวดเร็ว และมีผลสัมฤทธิ์ที่ประเมินได้อย่างชัดเจน

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

คณะอนุกรรมการได้กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพ ดังนี้

3.1 เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพงานธุรการของศาลต้นแบบให้ทำงานได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นที่พอใจของประชาชนและผู้รับบริการ

3.2 เพื่อศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารงานธุรการศาลต้นแบบให้มีระบบข้อมูลสนับสนุนการบริหาร

3.3 เพื่อพัฒนาระบบงานธุรการของศาลต้นแบบให้เกิดความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการแสดงความต้องการและความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการงานธุรการของศาลต้นแบบ

4. แนวทางการดำเนินงาน

4.1 สำรวจความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการ ศึกษาวิเคราะห์ กำหนดตัวชี้วัดความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนและผู้รับบริการงานธุรการของศาลต้นแบบขึ้น เช่น ความรวดเร็ว ความโปร่งใส ความเสมอภาคในการได้รับบริการ ความเต็มใจในการให้บริการ เป็นต้น เพื่อวัดการให้บริการตามกระบวนการต่าง ๆ ของระบบงานธุรการของศาล เช่น กระบวนการขอประกันตัว การยื่นฟ้อง ฯลฯ ทั้งก่อนการปรับกระบวนการทำงานและหลังจากปรับกระบวนการทำงาน

4.2 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานธุรการทางกายภาพ (Physical layout) ศึกษาวิเคราะห์ และออกแบบกระบวนการทำงานธุรการ โดยการตัดทอนหรือยุบงานส่วนที่ไม่จำเป็น (Elimination) รวมส่วนที่จำเป็นเข้าด้วยกัน (Combination) ปรับเปลี่ยนสถานที่ ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานใหม่ (Rearrangement) ทำงานในส่วนจำเป็นที่เหลือให้ง่ายขึ้น (Simplification) เพิ่มระบบบริการประชาชน แล้วทดลองปฏิบัติงานตามกระบวนการทำงานธุรการที่ออกแบบใหม่ ศึกษาและจัดทำรายงานสรุปปัญหาและข้อจำกัดด้านต่าง ๆ

4.3 นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ (Appropriate Technology) ศึกษาเทคโนโลยีที่มีอยู่ของศาลต้นแบบ ทดลองปรับเข้าใช้ในกระบวนการการทำงานที่ปรับใหม่

4.4 พัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในรูปของการเสริมสร้างทีมงาน โดยจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนาประชุมเชิงปฏิบัติการและดูงานเพื่อพัฒนาให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีศักยภาพเพียงพอที่จะร่วมกันคิดและดำเนินการพัฒนาระบบงานธุรการของศาลได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4.5 ประเมินผลการดำเนินงาน โดยได้กำหนดไว้ 3 ระยะ คือ

1) ประเมินก่อนเริ่มโครงการเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงาน

2) ประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการโดยใช้รูปแบบการประเมินพัฒนาการ (Developmental evaluation) ประกอบด้วย

- Monitoring evaluation ติดตามประเมินผลเพื่อตอกย้ำให้แน่ใจว่ากระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ที่วางแผนไว้ได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ส่งผลให้สามารถควบคุมการดำเนินงานได้โดยตรง

- Evaluation Research วิจัยประเมินผล เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในแต่ละกระบวนการ โดยกำหนดตัวชี้วัดได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ ระยะเวลาในการดำเนินการ (ความรวดเร็ว) ความพึงพอใจของประชาชน ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ และความคุ้มค่าของต้นทุนในการดำเนินงาน

3) ประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ อาจใช้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกเป็นผู้ประเมิน

4.6 จัดระบบการบริหารงานธุรการโดยจัดระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการบริหารงานธุรการ เช่น ข้อมูลบุคคล ข้อมูลงบประมาณ เป็นต้น

4.7 เสนอแนะเพื่อแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ โดยจัดทำรายงานสรุปเพื่อเสนอแนะการแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ และแบบคำร้องต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการทำงานธุรการของศาล

4.8 ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานให้ศาลและหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงยุติธรรมทราบ เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการขยายผลในการปรับเปลี่ยนกระบวนการการทำงาน

5. ระยะเวลาดำเนินงาน

5.1 ขั้นเตรียมการ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 31 มีนาคม พ.ศ. 2539

5.2 ขั้นดำเนินการ จนสิ้นสุดโครงการ ระหว่างวันที่ 1 เมษายน 2539 – 30 กันยายน พ.ศ. 2540

6. งบประมาณ

ใช้งบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ประชาชนผู้มาติดต่อราชการที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรีได้รับบริการที่สะดวก รวดเร็ว และเสมอภาค

7.2 ได้ต้นแบบที่ดีของระบบงานธุรการของศาลจังหวัด และสามารถนำไปขยายผลใช้กับศาลจังหวัดอื่น ๆ ทำให้ระบบงานดังกล่าวมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

7.3 ผลสัมฤทธิ์ที่ประเมินได้ในแต่ละกระบวนการ หากเป็นที่พอใจของสำนักงาน ก.พ. สำนักงบประมาณ และกรมบัญชีกลาง จะทำให้กระทรวงยุติธรรมได้รับความคล่องตัวทางการบริหารอันจะเป็นประโยชน์แก่ศาลอื่นเมื่อมีการขยายผล

8. ผลการดำเนินงาน

คณะอนุกรรมการโครงการศาลต้นแบบเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน (วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2540) มีผลการดำเนินงานดังนี้

8.1 สำรวจความพึงพอใจและความต้องการของประชาชน สำรวจความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนผู้มาติดต่อราชการที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรีก่อนการปรับเปลี่ยนกระบวนการตามกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

- การขอประกันตัว
- การยื่นคำฟ้อง คำร้อง
- การรับ/จ่ายเงินค่าธรรมเนียมศาล เงินกลาง และค่าปรับต่าง ๆ
- การขอดูสำนวนหรือคัดถ่ายสำนวน
- การมาขึ้นศาลตามนัดหรือตามหมายเรียก
- การขอเลขคดีในสารบบความ

โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจครั้งนี้ คือ ผู้มาติดต่อราชการที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรีในฐานะต่าง ๆ ได้แก่ โจทก์ จำเลย ผู้ร้อง พยาน พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน พนักงานบังคับคดี พนักงานคุมประพฤติ ทนายความ และนายประกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ ได้แก่ แบบสอบถาม และสร้างตัวชี้วัดความพึงพอใจและความต้องการขึ้น 11 ตัว ซึ่งผลการสำรวจปรากฏว่า ด้านความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ด้านความต้องการในการบริการ จากการจัดลำดับความสำคัญ แสดงให้เห็นถึงความต้องการและค่าน้ำหนักของความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง 11 ลำดับ ดังนี้

1) บริการที่รวดเร็ว	1,061
2) ต้องการให้เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้นและเต็มใจในการให้บริการ	862
3) ต้องการให้มีบริการตามลำดับ-ก่อนหลัง	776
4) ต้องการทราบขั้นตอนและระยะเวลาของราชการที่ติดต่อ	769
5) ต้องการให้เจ้าหน้าที่มีวาจาสุภาพ	716

6) ต้องการให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ไม่ผิดพลาด 694

7) ต้องการให้มีกฎเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการติดต่อราชการที่ง่ายและสะดวก 599

8) ต้องการให้เจ้าหน้าที่มีความสุจริต 564

9) ต้องการให้มีสถานที่ทำงานที่สะดวกง่ายต่อการติดต่อ 531

10) ต้องการให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่เข้มแข็ง 401

11) ต้องการให้เพิ่มระยะเวลาในการให้บริการนอกเหนือจากเวลาราชการปกติ 342

ด้านความต้องการ ผลที่ได้จากความสำรวจได้นำไปใช้ประกอบการออกแบบกระบวนการทำงานใหม่

สำหรับด้านความพึงพอใจ ผลที่ได้จะนำไปใช้เปรียบเทียบกับการสำรวจความพึงพอใจของประชาชน หลังจากที่มีการทดลองใช้กระบวนการที่ปรับใหม่แล้ว เพื่อเป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลของการปรับเปลี่ยน

8.2 จัดทำแผนภูมิต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ปรับเปลี่ยน

- แผนภูมิทางเดินของคดี (Flow Chart) ทั้งในส่วนของการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาเริ่มตั้งแต่คดีเข้าสู่ศาลจนกระทั่งศาลตัดสิน
- แผนภูมิทางเดินของงานแต่ละกระบวนการ (Work Process Chart) โดยมีการจับเวลาและวิเคราะห์การใช้เวลาตามขั้นตอนการดำเนินงานของแต่ละกระบวนการ และจัดทำขั้นตอนการติดต่องานของประชาชนคู่ขนานกับขั้นตอนของเจ้าหน้าที่เพื่อใช้เปรียบเทียบและวิเคราะห์การออกแบบกระบวนการใหม่ และเป็นตัวชี้วัดด้านการใช้เวลาด้วย

8.3 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานธุรการทางกายภาพ (Physical layout) โดยเลือกกระบวนการทำงานธุรการศาลที่มีผู้มาใช้บริการมากที่สุด 8 กระบวนการ คือ

- กระบวนการขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวที่ศาล
- กระบวนการยื่นคำฟ้อง
- กระบวนการยื่นคำร้อง คำขอ คำแถลง และคำบอกกล่าว
- กระบวนการยื่นคำร้องขอผัดฟ้อง ฝากขัง
- กระบวนการขอคัดถ่ายเอกสารในสำนวน
- กระบวนการมาขึ้นศาลตามนัดหรือตามหมายเรียก
- กระบวนการขอทราบหมายเลขคดีในสารบบความ หรือสารบบคำพิพากษา

8.4 นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ (Appropriate Technology) ได้แต่งตั้งคณะทำงานประสานการจัดทำระบบสารสนเทศสำนวนคดีและการเงินศาลชั้นต้นเพื่อศึกษาวิเคราะห์ และกำหนด Spec ของเทคโนโลยีเครือข่ายงานระบบสารสนเทศ สำนวนคดี และการเงินศาลชั้นต้นให้สอดคล้องกับระบบ Physical Layout ที่พิจารณาปรับเปลี่ยนไว้ ทั้งนี้ระบบเทคโนโลยีดังกล่าวอยู่ภายใต้เงื่อนไขงบประมาณที่มีจำกัด

8.5 พัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่

- สร้างความเข้าใจให้ข้าราชการเห็นความสำคัญของการบริการประชาชน โดยจัดสัมมนาข้าราชการศาลจังหวัดกาญจนบุรี เรื่อง "การปรับปรุงระบบงานธุรการเพื่อบริการประชาชนของศาลจังหวัดกาญจนบุรี" ระหว่างวันที่ 16-19 สิงหาคม พ.ศ. 2539

- นำเทคนิคการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ โดยแต่งตั้งข้าราชการศาลจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 10 คน เป็นคณะทำงานพัฒนาและประสานการทดลองระบบธุรการศาลจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเปิดโอกาสให้ข้าราชการศาลมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกระบวนการทำงานที่คณะอนุกรรมการปรับเปลี่ยน และมีส่วนในการบริหารและพัฒนางานในส่วนที่ตนเองเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ ยังเป็นการรองรับการกระจายอำนาจทางการบริหารอีกด้วย

- พัฒนาศักยภาพของทีมงาน ด้วยการจัดสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการให้แก่ทีมงานในหลักสูตร "การเสริมสร้างทีมงานเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพงานธุรการศาลจังหวัดกาญจนบุรีระหว่างวันที่ 22-24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 และหลักสูตร "การส่งเสริมบทบาททีมงานเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพงานธุรการศาลจังหวัดกาญจนบุรี" ระหว่างวันที่ 20-22 ธันวาคม พ.ศ. 2539 เพื่อให้ทีมงานมีความรู้ทางวิชาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความสามารถปฏิบัติได้เกี่ยวกับการปรับปรุงระบบงาน การทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทราบถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทีมงาน

8.6 การประเมินผล

1) การประเมินผลก่อนเริ่มโครงการ

- สำรวจความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนผู้มาติดต่อราชการที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งได้กล่าวถึงไปแล้วในเบื้องต้น

- จัดระยะเวลาการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนของเจ้าหน้าที่กระบวนการทำงานแต่ละกระบวนการ โดยสร้าง WORK PROCESS CHART ของแต่ละกระบวนการขึ้นรวมทั้งสิ้น 25 กระบวนการย่อย และไปทำการจับเวลาในระหว่างที่เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติงานจริง จากนั้นก็ศึกษาวิเคราะห์การใช้ระยะเวลาดำเนินการดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานใหม่

2) การประเมินผลในระหว่างดำเนินโครงการ

- ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในแต่ละกระบวนการที่ปรับเปลี่ยนใหม่เพื่อควบคุมการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติงานตามแนวทางที่กำหนด เช่น จำนวนขั้นตอนการทำงานที่ลดลงการเพิ่ม การบริการประชาชน การลดจำนวนครั้งที่ประชาชนต้องติดต่อราชการกับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการต่าง ๆ การลดการส่งผ่านของเจ้าหน้าที่ และการลดจำนวนครั้งในการเสนอสำนวนถึงผู้พิพากษา เป็นต้น

- การประเมินผลสัมฤทธิ์ของแต่ละกระบวนการที่ปรับเปลี่ยนใหม่ โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเป็นตัวชี้วัด กล่าวคือ ได้สร้างเกณฑ์มาตรฐานของระยะเวลาในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ไว้ในแต่ละกระบวนการ เพื่อประเมินผลให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กระบวนการที่ปรับเปลี่ยนสามารถปฏิบัติได้จริงตามระยะเวลาที่ตั้งไว้อยู่ในระดับใด

- ความคุ้มค่าของต้นทุนในการดำเนินการ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการดำเนินงานย้อนหลัง 5 ปี ของศาลจังหวัดกาญจนบุรีเสร็จเรียบร้อยแล้วและอยู่ในระหว่างจัดทำขั้นตอนการทำงานปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ในแต่ละกระบวนการ ตั้งแต่ประชาชนเริ่มมาติดต่อราชการจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการนั้น ๆ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการจัดความคุ้มค่าในการดำเนินงาน

8.7 จัดระบบฐานข้อมูลบุคคลโดยร่วมกับข้าราชการของศาลจังหวัดกาญจนบุรีในการจัดทำข้อมูลอัตรากำลังทางธุรการของศาลจังหวัดกาญจนบุรี เช่น จัดทำบัญชีแสดงจำนวนอัตรากำลัง แผนภูมิแสดงอัตรากำลังที่ปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ และจะดำเนินการในเรื่องการจัดทำข้อมูลบุคคลโดยละเอียดเพื่อประกอบการบริหารงานบุคคลเจ้าหน้าที่ทางธุรการศาลต่อไป

8.8 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการทั้งหน่วยงานภายนอกและหน่วยงานภายในกระทรวงยุติธรรมโดยหน่วยงานภายนอก สื่อที่ใช้ได้แก่

- แผ่นพับประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานโครงการ จำนวน 2 ชุด และเกี่ยวกับขั้นตอนของการขอประกันตัวที่ปรับเปลี่ยนใหม่จำนวน 1 ชุด โดยเผยแพร่แก่ประชาชนผู้มารับบริการและหน่วยงานต่าง ๆ

- วีดีทัศน์ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานโครงการและการดำเนินงานในขั้นตอนขอประกันตัวที่ได้ปรับเปลี่ยนใหม่จำนวน 1 ชุด โดยได้นำไปเผยแพร่แก่ประชาชนผู้มารับบริการที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรี และการประชุมสัมมนาต่าง ๆ

-แผ่นโสเกี่ยวกับระบบงานและกระบวนการทำงานของโครงการโดยใช้โปรแกรม Power Point สำหรับการ Presentation ในการจัดประชุม/สัมมนาต่าง ๆ

- จัดบอร์ดนิทรรศการในการจัดการสัมมนา "ปีแห่งการส่งเสริมการบริการประชาชนของรัฐ" ณ ห้องบอลรูม ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งจัดโดยสำนักงาน ก.พ.

- บทความ เรื่อง "การพัฒนาระบบงานธุรการศาล : โครงการศาลต้นแบบฯ อีกหนึ่งแห่งความพยายามเพื่ออำนวยความยุติธรรม" ซึ่งผู้ช่วยปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางสาววิสาขา พึ่งรักวงศ์) ได้นำไปลงตีพิมพ์ในวารสารนักบริหารระดับสูง

- ข่าว หนังสือพิมพ์ได้นำข้อมูลบางส่วนไปเผยแพร่ให้กับประชาชนทั่วไป เช่น หนังสือพิมพ์มติชน หนังสือพิมพ์วัฏจักร

หน่วยงานภายใน สื่อที่ใช้ ได้แก่

- ข่าวยุติธรรม จัดทำข่าวส่งให้ฝ่ายประชาสัมพันธ์กระทรวงยุติธรรมเพื่อเผยแพร่เป็นระยะ ๆ

- แผ่นพับประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานโครงการจำนวน 2 ชุด สำหรับเผยแพร่ในการประชุม สัมมนา หรือมีผู้มาดูงาน

- วารสารยุติธรรม จัดทำบทสัมภาษณ์และบทความทางวิชาการเกี่ยวกับงานโครงการเพื่อเผยแพร่ในวารสาร ซึ่งได้ลงเผยแพร่ไปแล้ว จำนวน 5 ครั้ง คือ ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม 2539, ฉบับที่ 3 ประจำเดือนมีนาคม 2539, ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม 2539 ฉบับที่ 8 ประจำเดือนสิงหาคม 2539 และฉบับที่ 1 ประจำ เดือนมกราคม 2540

- เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เช่น การสำรวจความพึงพอใจและความต้องการของประชาชนผู้มาติดต่อราชการที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรี การประเมินผลวัดระยะเวลาการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่ปรับเปลี่ยนใหม่ เป็นต้น

- จัดบอร์ดนิทรรศการ ในการจัดประชุม/สัมมนาต่าง ๆ ของกระทรวงยุติธรรม เช่น การสัมมนา เรื่อง "การพัฒนาบทบาทผู้บริหารระดับกลางในการบริหารจัดการเนื่องในปีแห่งการส่งเสริมการบริการประชาชนของรัฐ"

- SLIDE PRESENTATION ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับระบบงานและกระบวนการทำงานของโครงการโดยใช้โปรแกรม Power Point จากเครื่องคอมพิวเตอร์ผ่าน Video Projecter ในการประชุมผู้บริหารระดับสูงและผู้ดูงาน

9. การขยายผลการดำเนินงาน

ในปีงบประมาณ 2540 ได้เตรียมการเพื่อการขยายผล ดังนี้

9.1 จัดทำโครงการขยายผลทดลองปรับเปลี่ยนตามกระบวนการที่ออกแบบปรับเปลี่ยนใหม่ไปยังศาลในภูมิภาครวม 9 แห่ง เพื่อให้ได้ต้นแบบที่ดีที่สุดของการทำงานธุรการศาล

9.2 จัดทำคำของบประมาณปี 2541

- โครงการขยายผลการปรับปรุงระบบงานธุรการเพื่อบริการประชาชนของศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัด) เป้าหมาย 9 แห่ง จำนวนเงิน 4,682,160 บาท

- โครงการขยายผลระบบสารสนเทศสำนวนคดีและการเงินศาลชั้นต้นทั่วราชอาณาจักรจำนวนเงิน 37,334,440 บาท (ศูนย์บริการข้อมูลตุลาการเป็นผู้ดำเนินงาน)

10. ปัญหาและอุปสรรค

10.1 ส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการ คือ การปรับทัศนคติและพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ ให้มุ่งประสิทธิภาพของงานและการบริการเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนผู้รับบริการ ในขณะเดียวกันให้ตื่นตัวต่อการปรับปรุงงานในความรับผิดชอบและเป็นส่วนหนึ่งของกลไกบริหารแบบมีส่วนรวม เพื่อผลักดันการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืนซึ่งการปรับเปลี่ยนให้ข้าราชการเกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ดังกล่าวเป็นเรื่องไม่ง่ายนัก จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จัดโครงการฝึกอบรมอย่างเข้มข้น และต้องทุ่มเทเวลาติดตามแก้ไขปัญหาและประเมินผลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

10.2 การสร้างประสิทธิภาพในส่วนของความรวดเร็ว ถูกต้องของการปฏิบัติงานนอกเหนือจากการปรับกระบวนการทำงานให้สั้นลงแล้ว ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ เริ่มจากการพิจารณา Hardware ที่เหมาะสมจัดจ้างเขียน Program Software ระบบงานธุรการศาลที่สมบูรณ์ ครอบคลุมและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และติดตามซ่อมบำรุง ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดังกล่าวมานั้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณสูงสุดด้วยการนำระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างเต็มรูปแบบมาใช้ ด้วยสภาพข้อจำกัดเรื่องงบประมาณที่ได้รับ จึงทำให้การพัฒนาด้านเทคโนโลยีต้องดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป

ภาคผนวก 13

รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายตุลาการ

ณ ศาลแรงงานกลาง

10 มีนาคม 2540

สภาพปัญหาและอุปสรรคของศาลแรงงานกลางที่ทำให้ไม่สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างเต็มที่ สรุปได้ ดังนี้

ปัญหา : ขาดอัตรากำลังผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง

สภาพปัญหา

ศาลแรงงานกลางมีผู้พิพากษาตามกรอบอัตรากำลัง 30 คน เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ 10 คน ผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง 20 คน แต่ปัจจุบันมีผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่เพียง 17 คน เป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะ จำนวน 8 คน ผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางจำนวน 3 คน และผู้พิพากษาประจำกระทรวง 6 คน ซึ่งไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้น

สาเหตุของปัญหา

1) คดีแรงงานมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่จำนวนผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่นั้นยังคงมีจำนวนเท่าเดิม ไม่สมดุลกับจำนวนคดีที่เพิ่มมากขึ้น ผู้พิพากษาแต่ละท่านต้องทำงานอย่างหนัก และต้องนัดความเป็นระยะเวลานาน ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของการพิจารณาพิพากษาคดีแรงงานที่ต้องการพิจารณาพิพากษาอย่างรวดเร็ว อีกทั้งไม่สามารถส่งผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางไปนั่งพิจารณาพิพากษา ณ ศาลแรงงานสาขาที่จะตั้งขึ้นได้

2) ผู้พิพากษาส่วนใหญ่ไม่อยากมาศาลแรงงานกลาง เพราะต้องศึกษากฎหมายใหม่

แนวทางแก้ไข

1) ควรมีสวัสดิการเพิ่มขึ้นกว่าที่มีอยู่ เช่น มีรถยนต์ประจำตำแหน่ง และโทรศัพท์เคลื่อนที่ให้ผู้พิพากษาทุกคน เพราะต้องมีการเดินทางไปพิจารณาคดียังต่างจังหวัด

2) แต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษามาปฏิบัติหน้าที่ที่ศาลแรงงานกลางให้ครบตามอัตรากำลังที่มีอยู่

3) ส่งผู้พิพากษาประจำกระทรวงมาช่วยปฏิบัติงานในศาลแรงงานกลาง และเมื่อถึงวาระต้องออกไปประจำจังหวัด ก็ให้ส่งไปประจำศาลจังหวัดที่มีสถิติคดีแรงงานมาก ๆ และมีคำสั่งให้ช่วยทำงานตำแหน่งผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางอีกตำแหน่งหนึ่ง

ปัญหา : อุปสรรคข้อขัดข้องเกี่ยวกับสถานที่ทำงาน

สภาพปัญหา

อาคารที่ทำการของศาลแรงงานกลางมีห้องทำงานและห้องพิจารณาคดีไม่เพียงพอผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ต้องอยู่กันอย่างแออัด อีกทั้งบริเวณที่จอดรถก็คับแคบไม่สามารถรองรับ

จำนวนรถยนต์ของผู้มาติดต่อได้ และการเดินทางมาที่ศาลแรงงานกลางก็ต้องเผชิญกับปัญหาการจราจรที่ติดขัดมาก

สาเหตุของปัญหา

ศาลแรงงานกลางตั้งอยู่เลขที่ 404 ถนนพระรามที่ 4 แขวงมหาพฤฒาราม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ใจกลางเมือง มีสภาพการจราจรที่ติดขัดมากและมีหน่วยราชการตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกันถึง 5 หน่วยงาน คือ ศาลแรงงานกลาง ศาลแขวงปทุมวัน ที่ทำการอัยการกองคดีศาลแขวงปทุมวัน ที่ทำการอัยการกองคดีแรงงาน และสำนักงานสรรพากรเขตพื้นที่ 2

แนวทางแก้ไข

1) กระจายงานออกไปตามส่วนภูมิภาคที่มีสถิติคดีแรงงานสูง ด้วยการจัดตั้งศาลแรงงานกลางสาขาเพิ่มขึ้น

2) ปรับปรุงขยายที่ทำการให้มีพื้นที่ใช้สอยมากขึ้น

3) จัดหาสถานที่เพื่อก่อสร้างที่ทำการศาลแรงงานกลางใหม่ ซึ่งมีเนื้อที่เพียงพอแก่การใช้งาน

ปัญหา : ปัญหาการประสานงานของศาลต่างจังหวัดเกี่ยวกับการรับคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง และคำขอต่าง ๆ

สภาพปัญหา

คำฟ้อง คำให้การ หรือคำคู่ความในคดีแรงงานที่ส่งผ่านศาลต่างจังหวัดมาให้ศาลแรงงานกลางสั่งรับนั้น มีบ่อยครั้งที่ไม่สมบูรณ์ ต้องส่งกลับไปให้ดำเนินการแก้ไข ทำให้เสียเวลาในการดำเนินคดี อีกทั้งบางครั้งศาลจังหวัดสั่งรับฟ้องคดีแรงงานไว้พิจารณาโดยไม่มีอำนาจ ทำให้ต้องจำหน่ายคดีในที่สุด เป็นเหตุให้โจทก์ต้องเดินทางมาฟ้องคดีที่ศาลแรงงานกลางใหม่ เป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลาของคู่ความมาก

สาเหตุของปัญหา

ประชาชนทั่วไปในต่างจังหวัดยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายแรงงานและวิธีการดำเนินคดีในศาลแรงงาน ทำให้ไม่สามารถทำคำฟ้อง คำให้การ และดำเนินคดีแรงงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว

แนวทางแก้ไข

1) เมื่อคู่ความมายื่นคำฟ้อง คำให้การ คำร้อง คำขอต่าง ๆ ยังศาลจังหวัด ถ้ามีข้อสงสัยให้ศาลจังหวัดส่งโทรสารมาให้นิติกรของศาลแรงงานกลางตรวจแก้หรือให้ซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

2) หากประชาชนหรือบุคลากรของศาลมีข้อสงสัยควรโทรศัพท์สอบถามนิติกร หรือผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางก่อน

3) จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับคดีแรงงานแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานและผู้ประกอบการ

4) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินคดีแรงงานเพื่อส่งไปประชาสัมพันธ์ ณ ศาลแขวงและศาลจังหวัดทุกศาล

ปัญหา : การขนย้ายทรัพย์ที่ได้มาจากการบังคับคดีและสถานที่เก็บรักษาทรัพย์

สภาพปัญหา

การยึดทรัพย์ขาดพาหนะในการขนย้ายทรัพย์ และขาดสถานที่เก็บรักษาทรัพย์

สาเหตุของปัญหา

ในการบังคับคดีแรงงาน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี นิติกรจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการยึด อายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งทรัพย์สินที่ยึดในคดีแรงงานส่วนมากจะเป็นทรัพย์สินในสำนักงาน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เพราะทรัพย์สินที่มีค่าอื่น จำเลยมักจะขนย้ายหนีไปก่อนแล้ว ดังนั้น ในการยึดทรัพย์คดีแรงงานจึงมักจะมีแต่ของชิ้นใหญ่ ๆ จึงจำเป็นต้องใช้รถขนขนาดใหญ่และต้องมีสถานที่เก็บรักษาทรัพย์ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วศาลแรงงานกลางมีเพียงรถกระบะ 1 คัน และไม่มีสถานที่เก็บรักษาทรัพย์ ต้องเอาทรัพย์ที่ยึดได้มาวางไว้บริเวณศาล ซึ่งไม่มิดชิดดูแล้วไม่เป็นระเบียบและไม่ปลอดภัยต่อทรัพย์อีกด้วย

แนวทางแก้ปัญหา

1) จัดหารถบรรทุก 6 ล้อ จำนวน 1 คัน

2) หาโกดังสำหรับเก็บรักษาทรัพย์ที่ยึด

ปัญหา : ความไม่พร้อมของคู่ความในการพิจารณาคดีแรงงาน

สภาพปัญหา

คดีแรงงานเป็นคดีพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเกี่ยวกับสภาพการจ้างหรือการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะพิพาทกันเกี่ยวกับค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าชดเชย เงินทดแทนและค่าเสียหายจากการเลิกจ้างอันเป็นปัญหาเกี่ยวกับปากท้องของลูกจ้างผู้ใช้แรงงานจึงต้องพิจารณาพิพากษาคดีให้เสร็จไปอย่างรวดเร็ว แต่ปัจจุบันการพิจารณาคดีของศาลแรงงานยังไม่รวดเร็วเท่าที่ควร ทำให้ลูกจ้างซึ่งมีคดีพิพาทในศาลแรงงานได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากขาดเงินรายได้ใช้ในการยังชีพ

สาเหตุของปัญหา

เนื่องจากคู่ความเตรียมคดีมาไม่พร้อมและผู้พิพากษาเป็นผู้ทำการพิจารณาพิพากษาคดีด้วยตนเองทั้งหมดตั้งแต่เริ่มคดีจนถึงเสร็จคดีโดยไม่มีผู้ใดช่วย ทำให้เสียเวลาในการพิจารณาคดีแต่ละคดีเป็นอันมาก เป็นเหตุให้คดีล่าช้า

แนวทางแก้ไข

1) จัดให้มีนิติกรของศาลแรงงานทำงานในตำแหน่งพนักงานคดีแรงงานมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้พิพากษาในการเตรียมคดีเบื้องต้น โดยจัดให้คู่ความได้มีโอกาสเจรจาตกลงกันก่อน หากคู่ความสามารถตกลงกันได้ให้ช่วยเหลือคู่ความในการทำคำร้องขอถอนฟ้องหรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความ แล้วนำเสนอผู้พิพากษาเพื่อดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป

หากคู่ความไม่สามารถตกลงกันได้ ให้พนักงานคดีแรงงานดำเนินการให้คู่ความรับข้อเท็จจริงเบื้องต้นจัดให้คู่ความเตรียมพยานหลักฐานให้พร้อมและจัดทำบัญชีระบุพยานให้ครบถ้วน ตลอดจนเอกสารที่คู่ความประสงค์จะนำสืบ แล้วทำบันทึกนำเสนอผู้พิพากษาเพื่อดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไป

2) ให้ผู้พิพากษาพิจารณาพยานหลักฐานที่คู่ความอ้าง แล้วกำหนดวันนัดสืบพยานจนเสร็จคดี โดยแต่ละนัดห่างกันไม่เกิน 7 วัน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันสำคัญ

ปัญหา : การเสริมสร้างความรู้ความชำนาญแก่ผู้พิพากษาศาลแรงงานกลาง

สภาพปัญหา

ศาลแรงงานกลางเป็นศาลชำนัญพิเศษ ใช้วิธีพิจารณาคดีระบบไต่สวน ซึ่งแตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป และมีวัตถุประสงค์ที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความสามารถตกลงกันได้ด้วยความสมัครใจแทนที่จะใช้วิธีสืบพยานและชี้ขาดตัดสินให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแพ้คดีแบบคดีแพ่งทั่วไป จึงต้องใช้ผู้พิพากษาที่มีศิลปะในการไกล่เกลี่ย และมีความรอบรู้เกี่ยวกับเรื่องปัญหาแรงงาน เศรษฐกิจ การบริหาร และจิตวิทยา เพื่อให้สามารถพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่ปัจจุบันศาลแรงงานกลางยังมีผู้พิพากษาที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเรื่องแรงงานไม่เพียงพอกับปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้น

สาเหตุของปัญหา

การแต่งตั้งโยกย้ายผู้พิพากษาในปัจจุบันถือระบบอาวุโส ทำให้ผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางปฏิบัติหน้าที่อยู่ได้ไม่นาน เมื่อเริ่มมีความรู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องแรงงานก็ถึงวาระต้องย้ายไปศาลอื่นแล้วย้ายผู้พิพากษาใหม่มาเริ่มเรียนรู้ใหม่ พอเริ่มมีความเชี่ยวชาญก็ต้องย้ายไปศาลอื่นอีก ทำให้ขาดผู้พิพากษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในคดีแรงงานอย่างแท้จริง

แนวทางแก้ไข

1) เปลี่ยนระบบการแต่งตั้งโยกย้ายสำหรับผู้พิพากษาศาลแรงงานใหม่ให้สามารถอยู่ปฏิบัติหน้าที่ที่ศาลแรงงานกลางได้นานโดยไม่ต้องโยกย้ายไปศาลอื่น

2) ควรมีการอบรมผู้พิพากษาที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ในศาลแรงงานตามเจตนารมณ์ของกฎหมายให้ทราบถึงวิธีพิจารณาคดี ขั้นตอน และแนวปฏิบัติในการทำงาน

3) จัดให้ผู้พิพากษาศาลแรงงานไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับเรื่องแรงงาน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ปัญหา : ศาลแรงงานกลางสาขา

สภาพปัญหา

ศาลแรงงานกลางสาขาขาดบุคลากร สถานที่ และพัสดุ ครุภัณฑ์

สาเหตุของปัญหา

ศาลแรงงานกลางสาขาเป็นองค์กรที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนในส่วนภูมิภาค จำเป็นต้องมีความพร้อมในการให้บริการ แต่เนื่องจากมีอุปสรรคหลายประการ ทำให้ศาลแรงงานกลางสาขาไม่สามารถให้บริการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อาทิ

1) ศาลแรงงานกลางสาขา ทั้ง 3 แห่ง มีผู้พิพากษาประจำเพียง 1 อัตรา ดังนั้น เมื่อออกไปพิจารณาที่จังหวัดอื่นจึงทำให้ที่ศาลแรงงานกลางสาขานั้น ไม่มีผู้พิพากษาปฏิบัติหน้าที่

2) การปฏิบัติงานทางด้านธุรการขาดอัตรากำลัง คือ

- นิติกร เพื่อช่วยเหลือปรึกษาแนะนำในการดำเนินคดี 1 อัตรา
- เจ้าหน้าที่ธุรการ 2 อัตรา
- พนักงานเดินหมาย 1 อัตรา

3) สถานที่ที่จะใช้ตั้งเป็นศาลแรงงานกลาง (สาขา) ยังไม่มี ขณะนี้ต้องไปขอใช้สถานที่ศาลจังหวัดเป็นที่ทำการชั่วคราว

แนวทางแก้ไข

1) จัดหางบประมาณในการก่อสร้างสถานที่จัดตั้งศาลแรงงานกลางสาขา

2)จัดอัตรากำลังผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการให้เพียงพอที่จะสามารถเปิดดำเนินการ

3) จัดหางบประมาณในการจัดซื้อพัสดุ ครุภัณฑ์ ในการปฏิบัติงาน

ภาคผนวก 14

รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานฝ่ายตุลาการ ณ ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ และศาลแขวงเชียงใหม่

14-15 มีนาคม 2540

ศาลจังหวัดเชียงใหม่

1. สภาพข้อเท็จจริง

ศาลจังหวัดเชียงใหม่มีหน้าที่ที่จะต้องอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนเช่นเดียวกับศาลยุติธรรมอื่น โดยมุ่งประสงค์ให้ผู้มีอรรถคดีที่เกี่ยวข้องได้รับการบริการด้านการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีด้วยความสะดวก รวดเร็ว และยุติธรรม ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ทำให้การฟ้องร้องคดีมีเพิ่มมากขึ้น ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา อัตราการเพิ่มของคดีที่ขึ้นสู่ศาลไม่สอดคล้องกับการเพิ่มของบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นอัตรากำลังผู้พิพากษาหรืออัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านธุรการของศาล ดังจะเห็นว่า ในปี พ.ศ. 2535 ผู้พิพากษาจังหวัดเชียงใหม่พิพากษาพิจารณาคดีเฉลี่ย 327.39 เรื่องต่อคนต่อปี และได้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2539 จำนวนคดีเฉลี่ยที่ผู้พิพากษาพิจารณาคดีสูงขึ้นเป็น 544.20 เรื่องต่อคนต่อปี ซึ่งเกินกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 300 เรื่องต่อคนต่อปี เกือบเท่าตัว มีผลให้อัตราการเพิ่มของคดีค้างเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 20.42 ในปี พ.ศ. 2539

2. สภาพปัญหา

2.1 สังคมมีความซับซ้อนขึ้น เศรษฐกิจไม่ดี จำนวนคดีที่ฟ้องเพิ่มมากขึ้นทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

2.2 การเพิ่มของคดีไม่ได้สัดส่วนกับการเพิ่มบุคลากร

2.3 ทนายความเป็นทนายความต่างถิ่นมากขึ้น บุคคลมีการเดินทางโยกย้ายบ่อยขึ้น แต่ละคนมีภาระสังคมเพิ่มขึ้น ชาตการใส่ไฟมาเป็นพยาน ทนายความบางคนรับคดีไว้มาก มีวันว่างไม่ตรงกับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง บุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีมีมากขึ้น เพราะมีการประกอบธุรกิจข้ามเขตมากขึ้น

2.4 อัยการมีน้อยกว่าผู้พิพากษาโดยคิดเป็นอัตราส่วนประมาณ 12 คน/20 คน

2.5 การเลื่อนคดียิ่งมาก คดียิ่งทับถมมากขึ้น ทำให้ยากแก่การบริหาร

2.6 งานศาลมีขั้นตอนมาก เพราะกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ บางส่วนล้าสมัย สมควรปรับปรุง

2.7 งานศาลเป็นการระงับข้อพิพาทระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย หรือหลายฝ่ายซึ่งมีผลประโยชน์ หรือทัศนคติแตกต่างกันเป็นการยากที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ทุกฝ่ายได้

2.8 ผู้พิพากษามีงานพิจารณาพิพากษาคดีมาก การบริหารมักจำกัดอยู่เฉพาะคดีของตน และไม่มีเวลาเรียนรู้การบริหารงานศาล ไม่มีเวลาที่จะสร้างหรือศึกษาหลักกฎหมายใหม่ ๆ ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทั้ง ๆที่ผู้พิพากษามีประสบการณ์สูงในการรับรู้ความเดือดร้อนของประชาชนที่มีอรรถคดีเกี่ยวข้อง สามารถทราบได้ว่าปัญหาข้อขัดข้องเกิดจากเหตุใดบ้าง

2.9 เจ้าหน้าที่ธุรการศาลเคยชินแต่การทำงานรับคำสั่ง ขาดความคิดริเริ่ม ไม่ทราบวิธีการวิเคราะห์หรือแก้ไขปัญหา เพราะเกรงจะเป็นการฝิดกฎหมาย ระเบียบ มีประสบการณ์เรียนรู้ด้านการบริหารน้อย

2.10 งานศาลเป็นงานที่ทำซ้ำ มีขั้นตอนดำเนินการมากมาย ยุ่งยาก เสียเวลา

2.11 ในแต่ละวันผู้พิพากษาต้องนัดคดีหลาย ๆ คดีในเวลาเดียวกันเมื่อการเลื่อนคดีในบางคดี ทำให้คู่ความหรือพยานที่ต้องรอคอยเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากมาศาล

2.12 ปกสำนวนปัจจุบันบาง ทำให้เอกสารชำรุดได้ง่าย ต้องตั้งซ้อนกัน ค้นหาไม่สะดวก

2.13 คนไทยมีค่านิยมไม่ตรงต่อเวลา ไม่นำพาในการมาเป็นพยานศาล

2.14 ข้าราชการธุรการขาดความก้าวหน้า จึงขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

2.15 มีการแก้ไขกฎหมาย ให้โจทก์สามารถฟ้องคดีในเขตศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา หรือในเขตศาลที่มูลคดีเกิดได้ แต่เดิมนั้นการฟ้องคดีในเขตศาลที่มูลคดีเกิด ถือเป็นข้อยกเว้น จึงทำให้คดีเกิดมากในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

2.16 ศาลขาดแคลนเทคโนโลยีประเภทวัสดุสำนักงานที่จำเป็นหลายประการ ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการปฏิบัติงานได้ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องโทรสาร เครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น

3. ความพยายามในการปรับปรุงและแก้ปัญหาการให้บริการประชาชน

3.1 การนำวิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความในคดีแพ่งมาใช้

3.2 การเร่งรัดการพิจารณาคดีทั้งคดีอาญาและคดีแพ่ง โดยปรับกระบวนการที่เกี่ยวข้อง เช่น การนัดพิจารณาคดี การส่งหมาย การนัดพิจารณาหลาย ๆ นัดติด ๆ กัน การประทับตรา "เร่ง" หรือ "เร่งพิเศษ" ที่ปกสำนวน จัดคณะผู้พิพากษาพิเศษระดมสืบพยาน เป็นต้น

3.3 การนำบทบัญญัติการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้

3.4 กระจายงานการบริหารไปยังผู้พิพากษา จ่าศาล รองจ่าศาล และข้าราชการธุรการระดับหัวหน้างาน

3.5 พัฒนาประสิทธิภาพข้าราชการธุรการ โดยการมอบหมายให้ทำงานที่สำคัญ เพื่อพัฒนาเรื่องการคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ

3.6 นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงาน

1) นำเครื่องโทรสาร (Fax) และ Video Conference มาใช้ในการฝากขัง

2) นำเครื่องคอมพิวเตอร์และระบบ Video Recorder มาใช้ในการพิจารณาคดี

3) จัดทำสตูดิโอถ่ายทอดให้ความรู้ทางกฎหมาย วิธีติดต่อราชการศาล ตอบปัญหาต่าง ๆ ทางโทรทัศน์วงจรปิดของศาลทุกวัน

3.7 จัดทำโครงการนำระบบรถไฟฟ้ามาใช้ในการส่งเอกสารสำนวน

3.8 ลดการเดินของสำนวนและเอกสารให้เหลือน้อยที่สุด โดยระยะทางสั้นที่สุด เช่น จัดผู้พิพากษาเวรสั่งนั่งทำงานในส่วนธุรการตลอดวัน ไม่ต้องพิจารณาพิพากษาคดี

3.9 ลดขั้นตอนการเสนอเอกสารหลายฉบับให้เหลือน้อยที่สุด เช่น ใช้ตรายางประทับในเอกสารแผ่นเดียวโดยไม่ต้องพิมพ์หรือเขียนข้อความ

3.10 จัดระบบงานให้สื่อสารตลอดเวลา ไม่ทำให้งานประดังในบางช่วง เช่น ให้ตำรวจส่งโทรสารแจ้งชื่อผู้ต้องหาที่จะขอฝากขังให้ศาลทราบล่วงหน้า 1 วัน ให้อัยการส่งโทรสารแจ้งรายชื่อจำเลยที่จะฟ้องคดีอาญาใหม่ให้ศาลทราบล่วงหน้า 1 วัน เป็นต้น

3.11 มอบงานซึ่งผู้พิพากษาเคยรับผิดชอบให้ข้าราชการธุรการทำแทนเพื่อความรวดเร็ว เช่น หนังสือแจ้งผลการส่งหมาย หนังสือแจ้งอายัด ถอนอายัด

3.12 เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน คู่ความในคดี พยายามที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนักศึกษา

3.13 คุ้มครองและบริการคู่ความ ผู้ต้องหาและพยาน ตามความเหมาะสม เช่น ผู้ต้องหาสามารถพูดคุยกับทนายหรือญาติทางโทรศัพท์ได้สองต่อสอง จัดอาหารกลางวันและน้ำเย็นบริการแก่ผู้ต้องหาและจำเลยที่ห้องควบคุม แจกเอกสารให้ความรู้ต่าง ๆ จัดให้มีห้องพักคู่ความ เป็นต้น

3.14 ลดจำนวนครั้งที่ประชาชนมาติดต่อศาลให้เหลือเวลารอคอยน้อยที่สุด เช่น จัดบริการแจ้งคำสั่งศาลทางโทรศัพท์ โทรสาร โปรษณีย์ตอบรับ กระจายอำนาจจากผู้พิพากษาหัวหน้าศาลสู่ผู้พิพากษาให้ส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวหรือลงนามในเช็คได้ เป็นต้น

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 ผู้พิพากษาควรเน้นบทบาทในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับสภาพความจริงในปัจจุบัน

4.2 ควรมีการนำความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเมื่อมาศาลเผยแพร่ไปสู่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือผลักดันให้มีเรื่องนี้ในหลักสูตรการศึกษา

4.3 ฝ่ายตุลาการควรมีอำนาจในการขอเสนอแก้ไขกฎหมาย

4.4 การตีราคาที่ดินเพื่อเป็นหลักทรัพย์ประกันตัว ควรให้ศาลพิจารณาได้โดยอาจมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานจากกรมที่ดินกำหนดไว้เป็นแนวทางพิจารณา

4.5 การให้บริการที่สะดวกและรวดเร็วขึ้น อาจจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น จึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่ประชาชนผู้มาขอรับบริการ

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่

1. ข้อมูลเบื้องต้น

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ แต่เดิมเรียกว่า ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่บนถนนแก้วนวรัฐ ตำบลสวัดเกตุ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เปิดทำการเมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2513

ลักษณะการดำเนินงานด้านให้การบริการประชาชนของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ แยกงานที่รับผิดชอบได้ดังนี้

1.1 งานของศาลเยาวชนและครอบครัวมีผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเป็นผู้บังคับบัญชา แบ่งงานได้เป็น 2 ฝ่ายได้แก่

1) ฝ่ายตุลาการ ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและผู้พิพากษาสมทบ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี

2) ฝ่ายธุรการ ประกอบด้วย จ่าศาลและข้าราชการธุรการของศาล ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านธุรการของศาลทั่วไป

1.2 งานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้บังคับบัญชา ประกอบไปด้วยหน่วยงาน 2 หน่วย ได้แก่ สำนักงานสถานพินิจและสถานฝึกอบรม

2. ขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ

2.1 ศาล

คดีอาญา

คดีอาญาในเขตอำนาจศาลที่เด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด "เด็ก" หมายถึง บุคคลอายุเกิน 7 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ "เยาวชน" หมายถึง บุคคลอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ อายุเด็กหรือเยาวชนในฟ้องให้ถืออายุในวันที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น

คดีแพ่ง

ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การดำเนินคดีแพ่งในศาลเยาวชนและครอบครัวมีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ ผู้ปกครอง ผู้เยาว์ ตลอดจนคู่ความในคดีต่างต้องมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติได้สอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้เยาว์เสนอต่อศาล ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งหรือ

คำพิพากษาให้กำกับการปกครอง กองคุมประพฤติ เพื่อประสานงานและร่วมกันกำกับปกครองทรัพย์สินของผู้เยาว์

2.2 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และตามกฎหมายอื่น และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) สืบเสาะและพินิจเรื่องอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด และของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งเด็กหรือเยาวชนนั้นอาศัยอยู่ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนนั้น รวมทั้งสาเหตุแห่งการกระทำความผิดเพื่อรายงานต่อศาล

2) สอดส่องความประพฤติของเด็กและเยาวชนตามคำสั่งศาล

3) ควบคุมเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ในระหว่างการสอบสวน หรือพิจารณาคดีหรือตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

4) สงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุม หรือภายหลังปล่อย

5) จัดให้มีการตรวจรักษาและพยาบาลเด็กหรือเยาวชน ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดีหรือในระหว่างการควบคุมตัวในสถานพินิจ

6) จัดการศึกษาฝึกและอบรม ดูแลและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในความควบคุม

7) สืบเสาะความเป็นอยู่ของครอบครัวในคดีครอบครัว รวมทั้งจัดให้แพทย์หรือจิตแพทย์ตรวจร่างกาย สุขภาพหรือจิตใจของคู่ความในกรณีที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรา 112

8) ประมวลและรายงานข้อเท็จจริงรวมทั้งเสนอความเห็นต่อศาลในคดีครอบครัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 117

9) ศึกษาค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งการกระทำของเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดโดยทั่ว ๆ ไป จัดทำสถิติการกระทำความผิดดังกล่าวของเด็กและเยาวชน และเผยแพร่วิธีป้องกันหรือทำให้ลดน้อยลง ซึ่งการกระทำความผิดนั้น

10) ดำเนินการอื่นตามคำสั่งศาลหรือตามที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

3. สภาพปัญหา

3.1 ความไม่รู้กฎหมายและระเบียบปฏิบัติของประชาชนผู้มาติดต่อ

3.2 ความล่าช้าในการดำเนินกระบวนพิจารณา

3.3 การเยียวยาแก้ไขเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดซึ่งสถาบันครอบครัวและสังคมภายนอกไม่ได้ช่วยเหลือเท่าที่ควร จึงกลับมากระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก

3.4 อาคารสถานที่คับแคบเกินไป

3.5 การปล่อยชั่วคราว ซึ่งจะต้องดำเนินการโดยเร็ว

3.6 อัตรากำลังผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อจำนวนคดีที่เพิ่มมากขึ้น

3.7 ตำรวจและอัยการที่มาผลัดฟองและฟ้องคดี รวมทั้งผู้ปกครอง

4. ความพยายามในการปรับปรุงการให้บริการ

4. 1 บริการเขียนคำร้อง คำขอ คำแถลง และติดตามเรื่องราวให้

4. 2 ให้คำปรึกษาและแนะนำ รวมถึงการขอประกันตัวและข้อกฎหมายต่าง ๆ

4. 3 อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น บริการโทรศัพท์ ทั้งการ์ดโฟน และหยอดเหรียญ มีหนังสือพิมพ์ให้อ่าน บริการน้ำดื่มเย็น ๆ ทั้งชั้นที่ 1 และชั้นที่ 3 มีห้องน้ำที่สะอาด มีม้านั่งหินอ่อนใต้ร่มไม้ให้นั่งพัก มีศาลาให้พัก และรอบ ๆ บริเวณอาคารศาลมีสวนหย่อมที่สวยงามเพื่อพักผ่อน

4. 4 บริการตอบข้อซักถามและให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ด้วย

4. 5 บริการตอบผลการส่งหมายทางโทรศัพท์

4. 6 ป้ายแนะนำและข้อความเตือนประชาชน

4. 7 แจกเอกสารแผ่นพับ แนะนำประชาชน

4. 8 มีป้ายบอกทิศทางตามจุดต่าง ๆ ทั่วอาคาร

4. 9 แจกบัตรนัดความให้กับคู่ความในคดี

4.10 การให้บริการ ไม่พักเที่ยง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ควรนำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้แทนการกักขังให้มากขึ้น เช่น ห้ามเข้าเขต ทำประกันทัณฑ์บน เป็นต้น

5.2 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรค และปัญหาในการบังคับคดี หรือการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี

5.3 ควรมีองค์กรอาสาสมัครเข้าไปดูแลเด็ก ก่อนที่จะเข้ามาสู่ศาล

ศาลแขวงเชียงใหม่

1. ข้อมูลเบื้องต้น

ศาลแขวงเป็นศาลชั้นต้น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง พ.ศ. 2499 มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

1.1 ไต่สวนและมีคำสั่งในการชันสูตรพลิกศพ

1.2 พิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์ที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสี่หมื่นบาท

1.3 พิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งอัตราโทษอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ศาลแขวงเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 236 ถนนพระปกเกล้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ดังนี้คือ

1. อำเภอเมือง	2. อำเภอสันกำแพง
3. อำเภอสันทราย	4. อำเภอสันป่าตอง
5. อำเภอสารภี	6. อำเภอหางดง
7. อำเภอจอมทอง	8. อำเภอเชียงดาว
9. อำเภอดอยสะเก็ด	10. อำเภอแม่แตง
11. อำเภอแม่ริม	12. อำเภอฮอด
13. อำเภอพร้าว	14. อำเภอสะเมิง
15. อำเภอแม่แตง	16. กิ่งอำเภอแม่ออน
17. กิ่งอำเภอดอยหล่อ	

2. ลักษณะของงานศาลแขวงที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน

ลักษณะงานของศาลแขวงเชียงใหม่แยกออกเป็น 3 ลักษณะงาน คือ

2.1 งานคดี ซึ่งเป็นงานของผู้พิพากษาในการพิจารณาพิพากษาคดี สั่ง คำร้อง คำขอ คำแถลงต่าง ๆ

2.2 งานธุรการ ซึ่งเป็นงานของข้าราชการธุรการศาลในการสนับสนุนการทำงานคดีของผู้พิพากษา เช่น งานหมาย งานการเงิน ห้องสำนวน งานประชาสัมพันธ์ งานหน้าบัลลังก์

2.3 อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการให้บริการแก่ประชาชน

ซึ่งงานทั้งสามลักษณะนี้ต้องสอดคล้อง สัมพันธ์ สนับสนุนซึ่งกันและกัน การให้บริการประชาชนจึงจะได้ผลดี สะดวก และรวดเร็ว

3. สภาพปัญหา

3. 1 อัตรากำลังผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ

3. 2 สถานที่ตั้งแคบไม่เหมาะสม และไม่สะดวกที่จะให้บริการประชาชน

3. 3 ห้องพิจารณามองดูแล้วไม่น่าเกรงขามและศรัทธา เสียงดังมากกลบเสียงพยานและผู้พิพากษา ทำให้ไม่มีความสงบเท่าที่ควร ทำให้การทำงานไม่มีสมาธิ เนื่องจาก

(ก) คดีแต่ละวันมีมาก คู่ความมาก การสาบานตัวของพยาน การวางตัวของผู้เกี่ยวข้องในห้องพิจารณาไม่ค่อยเรียบร้อย เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์คนเดียวต้องพิมพ์งานและทำงานทุกอย่างทั้งหมด ไม่มีเวลาติดตามดูแล

(ข) มีเสียงรบกวนจากการเครื่องพิมพ์ดีดที่อยู่ในห้องพิจารณา

3. 4 ขั้นตอนของศาลมีมาก ทำให้เป็นการเพิ่มภาระผู้พิพากษามากขึ้น

3. 5 คู่ความหรือพยานมาศาลไม่ตรงนัด

3. 6 คู่ความให้ข้อมูลเกี่ยวกับคดีไม่ถูกต้อง จึงค้นหาสำนวนได้ยาก

3. 7 คู่ความและพยานมาผิดศาล เนื่องจากในจังหวัดเชียงใหม่มีศาลตั้งอยู่ 3 ศาล

3. 8 ทนายความนัดพิจารณาคดีความซ้ำซ้อนในเวลาเดียวกัน

3. 9 คู่ความส่งหมายเรียกให้พยานล่าช้า

3.10 การจ่ายคืนเงินสดประกันตัวตามระเบียบต้องจ่ายเป็นเช็ค จึงเกิดความล่าช้า

3.11 วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการประชาชนยังมีไม่เพียงพอ

4. ความพยายามในการปรับปรุงบริการ

4.1 พัฒนาห้องควบคุมผู้ต้องหา

4.2 เน้นการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนให้มากขึ้น โดยมีเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แจกเผยแพร่

4.3 พัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณศาล

4.4 ปรับระบบขั้นตอนในการพิจารณาคดีให้คล่องตัวขึ้น

4.5 พัฒนาบุคลากรของศาลอย่างต่อเนื่อง

4.6 นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดี

4.7 ขอความร่วมมือตำรวจ อัยการ ทนายความ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเกี่ยวกับคดี

4.8 สร้างระบบการประนีประนอมยอมความให้มากขึ้น

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ควรปรับปรุงบริหารงานที่มีขั้นตอนมาก โดยลดขั้นตอนการปฏิบัติลงให้น้อยที่สุด ทั้งลดภาระของผู้พิพากษาเกี่ยวกับงานที่ทำซึ่งไม่ใช่งานของผู้พิพากษาโดยแท้ ให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ธุรการ เพื่อทำให้ประชาชนและคู่ความได้รับความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

5.2 พัฒนาเจ้าหน้าที่ธุรการของศาลให้มีคุณภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่แทนผู้พิพากษาเกี่ยวกับงานพิจารณาคดีในบางเรื่อง เพื่อลดภาระของผู้พิพากษา

ภาคผนวก 15

รายงานการดูงานด้านการให้บริการประชาชนโดยหน่วยงานตุลาการ

ณ ศาลจังหวัดภูเก็ตและศาลจังหวัดปัตตานี

18 - 21 เมษายน 2540

ศาลจังหวัดภูเก็ต

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ตั้ง	ถนนตำรวง ตำบลตลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
เขตอำนาจศาล	ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ซึ่งประกอบด้วย อำเภอกระทู้ อำเภอเมือง อำเภอถลาง
อัตรากำลัง	ผู้พิพากษา จำนวน 9 คน ข้าราชการธุรการ จำนวน 16 คน ลูกจ้างประจำ จำนวน 7 คน ลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 8 คน
สถานที่	ห้องพิจารณาคดี จำนวน 5 ห้อง ห้องเก็บของ ห้องสมุด และห้องไกล่เกลี่ย

2. สถิติคดี

<u>คดีแพ่ง</u>

สถิติคดีประจำปี 2539

คดีค้างมาแต่ปีก่อน	505	เรื่อง
คดีเกิดขึ้นใหม่	1,407	เรื่อง
รวม	1,912	เรื่อง
คดีเสร็จไป	1,333	เรื่อง
คดีค้างต่อไป	579	เรื่อง

<u>จำนวนคดีที่เกิดขึ้น แยกเป็นประเภท 5 อันดับแรก</u>

คดี	ปี พ.ศ. 2538	ปี พ.ศ. 2539
1. ยืม	397	453
2. คดีไม่มีข้อพิพาท	282	301
3. คดีอื่น ๆ, เช่าทรัพย์	101	167
4. ละเมิด, ที่ดิน ขับไล่	92	82
5. ที่ดิน, ขับไล่, ซื้อขาย	72	81

สถิติคดีย้อนหลัง 5 ปี

	2534	2535	2536	2537	2538	2539
คดีค้างแต่ปีก่อน	130	202	261	390	555	505
คดีเกิดใหม่	553	649	886	1,221	1,232	1,407
รวม	683	851	1,147	1,611	1,786	1,912
คดีเสร็จไป	481	590	757	1,057	1,281	1,333
คดีค้างต่อไป	202	261	390	554	505	579

<u>คดีอาญา</u>

สถิติคดีประจำปี 2539

คดีค้างมาแต่ปีก่อน		497 เรื่อง
คดีเกิดขึ้นใหม่		5,053 เรื่อง
	รวม	5,550 เรื่อง
คดีเสร็จไป		5,092 เรื่อง
คดีค้างต่อไป		458 เรื่อง

<u>จำนวนคดีที่เกิดขึ้น แยกเป็นประเภท 5 อันดับแรก</u>

<u>ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา</u>

คดี	ปี พ.ศ. 2538	ปี พ.ศ. 2539
1. ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์	282	271
2. ต่อร่างกาย	152	210
3. บุกรุก ยักยอก	69	48
4. ข่มขืนกระทำชำเราและกระทำอนาจาร	42	47
5. ผิดต่อเจ้าพนักงาน บุกรุก	34	43

ความผิดตามประมวลกฎหมายอื่น

คดี	ปี พ.ศ. 2538	ปี พ.ศ. 2539
1. พ.ร.บ.คนเข้าเมือง	1,344	1,778
2. พ.ร.บ.การพนัน	573	558
3. พ.ร.บ.ยาเสพติด ให้โทษ-กัญชา	330	361
4. พ.ร.บ.ยาเสพติด ให้โทษ-อื่น ๆ, เช็ค	309	336
5. พ.ร.บ.ทะเบียนคนต่างด้าว ความผิดอื่น ๆ	257	280

สถิติคดีย้อนหลัง 5 ปี

	2534	2535	2536	2537	2538	2539
คดี ค้างมาแต่ปีก่อน	117	249	273	356	499	497
คดีเกิดใหม่	3,4084	4,066	4,193	3,931	4,985	5,053
รวม	3,601	4,315	4,466	4,287	5,484	5,550
คดีเสร็จไป	3,352	4,042	4,110	3,788	4,987	5,092
คดีค้างต่อไป	249	273	356	499	497	548

3. การดำเนินการของศาลจังหวัดภูเก็ตในส่วนที่เกี่ยวด้วยการให้บริการประชาชน

จากนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่กำหนดให้ศาลแต่ละศาลดำเนินการให้บริการแก่ประชาชนที่มาติดต่อราชการในศาลด้วยความสะดวกรวดเร็วนั้น ศาลจังหวัดภูเก็ตได้วิเริ่มปรับปรุงในการปฏิบัติงานของศาลบางส่วน ดังนี้

3.1 ให้บริการแก่ประชาชนตลอดวันโดยไม่พักเที่ยง โดยจัดเจ้าหน้าที่สับเปลี่ยนกันให้บริการระหว่างเวลา 12.00 ถึง 13.00 นาฬิกา ที่งานรับฟ้อง งานการเงิน งานเก็บสำนวนความ งานเอกสาร และงานประชาสัมพันธ์ เพื่อให้บริการประชาชนในการยื่นคำฟ้อง คำร้อง คำแถลงต่าง ๆ บริการรับสอบถาม คำสั่งศาลทางโทรศัพท์ ถ่ายเอกสารเพื่อรับรองสำเนา คำนวณค่าขึ้นศาล และรับเงินค่าธรรมเนียมค่าคำร้อง ค่าคำขอ

3.2 ดำเนินการให้บริการประชาชนในวันหยุดราชการ (วันเสาร์) และวันหยุดราชการติดต่อกันตั้งแต่สองวันขึ้นไป

จากการแก้ไขในมาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2519 ลดระยะเวลาการควบคุมผู้ถูกขังของพนักงานสอบสวนจากเดิมไม่เกิน 7 วัน เป็นไม่เกิน 3 วัน และลดระยะเวลาที่พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงจากเดิม 72 ชั่วโมง เป็น 48 ชั่วโมง ทั้งนี้ เพื่อให้บริการรับฝากขังตามกฎหมาย ขอประกันตัวผู้ต้องหา ชำระค่าปรับแทนการถูกขัง ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการพิจารณาโดยต่อเนื่อง เป็นผลให้ได้รับอิสรภาพเร็วยิ่งขึ้น

3.3 นำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้กับงานบริการต่าง ๆ เช่น งานฝากขัง งานพิมพ์คำพิพากษา รวมถึงใช้เก็บรวบรวมข้อมูลและค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับสำนวนความหรือเรื่องใดในสำนวนความที่ตนเป็นผู้มีส่วนได้เสียในคดี เป็นผลให้คู่ความสามารถดำเนินการติดตามผลได้อย่างถูกต้อง สะดวก และรวดเร็ว

3.4 จัดระบบบริการประชาชนให้เสร็จสิ้นในจุดเดียวของศาลโดยลดขั้นตอนในการติดต่อราชการในงานรับฟ้อง งานอุทธรณ์และฎีกา หรือกรณีคู่ความที่ยื่นคำร้อง คำฟ้องอุทธรณ์ ฎีกา หรือวางเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งคำคู่ความหรือหมายต่าง ๆ ไว้ แล้วประสงค์จะขอทราบคำสั่ง จะดำเนินการเสนอได้โดยเร็ว รวมถึงลดขั้นตอนการให้บริการในการติดต่อขอประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยครั้งแรก ทำให้ขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราวสิ้นสุดที่งานประชาสัมพันธ์ของศาลในเวลารวดเร็ว

3.5 ให้บริการถ่ายสำเนาเอกสารและคำคู่ความทางโทรสาร โดยผู้มีความประสงค์จะขอคัดหรือถ่ายสำเนาเอกสารสามารถส่งคำแถลงขอถ่ายสำเนาเอกสารหรือคำคู่ความทางโทรสารถึงศาลล่วงหน้า และให้ระบุวันเวลาที่จะมารับสำเนาเอกสารไว้ที่หัวกระดาษคำแถลง ซึ่งเจ้าหน้าที่จะดำเนินการค้นหาสำนวนเพื่อหาเอกสารให้ เมื่อถึงวันนัดก็มาขอรับได้โดยนำต้นฉบับคำแถลงมายื่น

3.6 ให้บริการประชาชนทางไปรษณีย์ ได้แก่ การขอทราบผล การส่งหมายการขอทราบคำสั่งศาล การส่งสำเนาเอกสารและการส่งสำเนาคำพิพากษา หรือคำสั่งทางไปรษณีย์หรือไปรษณีย์ลงทะเบียน โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีเสียค่าธรรมเนียมไปรษณีย์และกรอกเลขที่คดี โจทก์ จำเลยให้ถูกต้อง

3.7 ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานในคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากให้ดำเนินการพิจารณาคดีอย่างคดีมโนสาเร่ คดีฟ้องขับไล่บุคคลใด ๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละ 4,000 บาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาหรือคดีฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินจำนวนที่แน่นอนตามตั๋วเงินซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตั๋วเงิน

นั้นได้ถูกปฏิเสธ คดีที่ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินจำนวนที่แน่นอนตามสัญญาอื่น ๆ ที่ทำเป็นหนังสือ ซึ่งทำให้คดีต่าง ๆ ได้รับการพิจารณาเสร็จไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น

3.8 ดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารกิจกรรมของศาลจังหวัดภูเก็ตและกระทรวงยุติธรรมทางสื่อต่าง ๆ เช่น ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ในรายการของฝากจากศาล เสียงตามสายในบริเวณศาลจังหวัดภูเก็ต จัดบอร์ดกิจกรรมของศาล จัดสัมมนาเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมาย นอกจากนี้ได้จัดบอร์ดและเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์แนะนำการติดต่อราชการ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือแก่คู่ความและนายประกันในการเขียนคำร้อง คำขอ คำแถลงต่าง ๆ และผู้มาติดต่อราชการ

3.9 การนำระบบไกล่เกลี่ยเพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมยอมความในศาลมาใช้ในศาลจังหวัดภูเก็ต การไกล่เกลี่ยประนีประนอมยอมความในชั้นศาลเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ลดคดีขึ้นสู่ศาล โดยจะก่อให้เกิดผลดีทั้งคู่ความและศาล กล่าวคือ เป็นการยุติข้อพิพาทของคู่กรณีโดยความสมัครใจ เป็นผลให้คดีความเสร็จสิ้นไปโดยเร็วเป็นธรรมและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ทั้งยังประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย รวมทั้งช่วยลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล อันสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและนโยบายของกระทรวงยุติธรรม ศาลจังหวัดภูเก็ตได้เริ่มดำเนินการจัดทำโครงการดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน ผลของการดำเนินการในปีที่ผ่านมาปรากฏว่ามีคู่ความประสงค์เข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยจำนวน 62 เรื่อง ปรากฏว่าคู่ความสามารถตกลงประนีประนอมยอมความและศาลพิพากษาตามยอมเสร็จสิ้นไปคิดเป็นร้อยละ 53.23

4. สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการ

4.1 สถานที่ทำงานคับแคบและไม่เพียงพอ ปัจจุบันศาลจังหวัดภูเก็ตมีอัตรากำลังผู้พิพากษา 9 ท่าน จะต้องใช้ห้องพิจารณาคดีจำนวน 8 ห้อง แต่ขณะนี้ศาลจังหวัดภูเก็ตมีห้องพิจารณาคดีเพียง 5 ห้องเท่านั้น ส่วนอีก 3 ห้องต้องปรับปรุงห้องเก็บของ ห้องสมุด และห้องไกล่เกลี่ยเพื่อใช้เป็นห้องพิจารณาคดีชั่วคราว นอกจากนี้ หากมีการพิจารณาคดีของศาลแรงงานและมีความจำเป็นต้องใช้ห้องพิจารณาก็ทำให้คดีของศาลจังหวัดภูเก็ตซึ่งนัดไว้แล้วต้องชะลอการพิจารณาไว้หรือเลื่อนการพิจารณาออกไป ส่วนห้องทำงาน ห้องธุรการ และห้องเก็บสำนวนก็คับแคบไม่เพียงพอกับการใช้สอย สำหรับประชาชนที่มาติดต่อราชการมีประมาณวันละไม่ต่ำกว่า 700 คน ทำให้เกิดปัญหาไม่มีที่พักสำหรับคนที่มาติดต่อราชการ

4.2 บ้านพักผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ธุรการไม่เพียงพอ ปัจจุบันศาลจังหวัดภูเก็ตมีผู้พิพากษาถึง 9 ท่าน แต่มีบ้านพักผู้พิพากษาหัวหน้าศาล 1 หลัง และบ้านพักผู้พิพากษาเพียง 3 หลัง ส่วนบ้านพักธุรการมีบ้านพักเฉพาะข้าราชการจำศาลจำนวน 3 หลัง เป็นเหตุให้ผู้พิพากษาและข้าราชการธุรการต้องเช่าบ้านหรือหอพักอยู่อาศัย และเนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีค่าครองชีพสูง ค่าเช่าที่พักที่เบิกได้ก็ไม่เพียงพอที่จะชำระค่าเช่าได้ทั้งหมด ทำให้ได้รับความเดือดร้อน

4.3 อัตรากำลังไม่เพียงพอ จากสถิติคดีต่าง ๆ ปรากฏว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี แต่อัตรากำลังของศาลจังหวัดภูเก็ตไม่ว่าจะเป็นอัตรากำลังของข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการธุรการก็ไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น

5. มาตรการในการแก้ไขปัญหา

5.1 ในปัญหาเรื่องอาคารสถานที่คับแคบนั้น ศาลจังหวัดภูเก็ตได้รับงบประมาณในการต่อเติมศาลจังหวัดภูเก็ต ในวงเงินงบประมาณ 79,000,000 บาท ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการก่อสร้างบริเวณด้านหลังของศาลจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน ตามสัญญาคาดว่าจะเสร็จสิ้นภายในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งอาคารหลังดังกล่าวประกอบไปด้วยห้องพิจารณาจำนวน 14 ห้อง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งคาดว่าปัญหาในเรื่องอาคารสถานที่จะได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้นหลังจากที่อาคารหลังดังกล่าวเสร็จสิ้นแล้ว

5.2 ในส่วนบ้านพักธุรการและบ้านพักนั้น ศาลจังหวัดภูเก็ตได้รับงบประมาณในการก่อสร้างบ้านพักผู้พิพากษาเพิ่มขึ้นอีก 7 หลัง คาดว่าจะเริ่มต้นทำการก่อสร้างได้ในปีนี้ ส่วนบ้านพักธุรการนั้นตามโครงการของกระทรวงยุติธรรม ศาลจังหวัดภูเก็ตได้รับงบประมาณเป็นแฟลต จำนวน 3 หลัง ประมาณ 90 หน่วย โดยทั้งสองโครงการกระทรวงยุติธรรมมอบให้การเคหะแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบ

5.3 ในด้านอัตรากำลัง ปรากฏว่าทางกระทรวงยุติธรรมได้จัดส่งผู้พิพากษาจำนวน 1 อัตรา มาช่วยราชการที่ศาลจังหวัดภูเก็ต และเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2540 ก็จะได้รับอัตราผู้พิพากษาประจำในศาลจังหวัดภูเก็ตเพิ่มอีก 1 อัตรา

6. แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการในการให้บริการ

6.1 ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีในการให้บริการคือการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานนั้น ๆ ให้มีความรู้ความสามารถและจิตสำนึกในการให้บริการประชาชน ดังนั้น ศาลจังหวัดภูเก็ตจึงมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรมากที่สุด โดยการจัดส่งเจ้าหน้าที่ของศาลภูเก็ตไปอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เป็นประจำและต่อเนื่อง เช่น หลักสูตรคอมพิวเตอร์ หลักสูตรการบริหารงานบุคคล หลักสูตรการบริหารงานพัสดุ นอกจากนี้มีการอบรมและปลูกฝังจิตสำนึกให้ข้าราชการตระหนักในหน้าที่ที่จะต้องให้บริการประชาชนและสนับสนุนให้ข้าราชการ ไม่ว่าตุลาการหรือธุรการได้ศึกษาต่อในสถาบันต่าง ๆ ส่งเสริมและจัดกำลังใจในการปฏิบัติงาน

6.2 ศึกษาและปรับเปลี่ยนระบบงานกล่าวคือ การตัดทอนขั้นงานที่ไม่จำเป็นรวมส่วนที่จำเป็นเข้าด้วยกัน ปรับเปลี่ยนสถานที่หรือลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานใหม่ จัดลักษณะการทำงานในส่วนที่จำเป็นที่เหลือให้ง่ายขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือเพิ่มการบริการประชาชน

6.3การศึกษาและออกแบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมเพื่อใช้กับกระบวนการทำงานของธุรการของศาล ทั้งนี้ เทคโนโลยีดังกล่าวอยู่ภายใต้เงื่อนไขของงบประมาณที่จำกัด

6.4 การวัดผลสัมฤทธิ์ กระบวนการทำงานต่าง ๆ ที่ทำการปรับเปลี่ยนต้องสามารถประเมินผลได้โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ได้แก่ ระยะเวลา ต้นทุนและความพึงพอใจของประชาชนทั้งนี้เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงผลการเปลี่ยนแปลงปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ไข การทดสอบดังกล่าวได้จากการใช้แบบสำรวจสอบถามประชาชนที่มาติดต่อกับศาล

ศาลจังหวัดปัตตานี

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ตั้ง	ถนนเดชา ตำบลสะบารัง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
เขตอำนาจศาล	ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดปัตตานี ซึ่งประกอบด้วย 12 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอแม่ลาน อำเภอยะหริ่ง อำเภอยะรัง อำเภอมายอ อำเภอสายบุรี อำเภอไม้แก่น อำเภอกะพ้อ อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอปะนาเระ
อัตรากำลัง	ผู้พิพากษา 5 คน (ตามกรอบอัตรากำลังมี 9 คน) ตะโต๊ะ 2 คน ข้าราชการธุรการ 18 คน ลูกจ้างประจำ 5 คน ลูกจ้างชั่วคราว 2 คน
สถานที่	เป็นอาคาร 2 ชั้น มีห้องพิจารณาคดี 4 ห้อง

2. สถิติคดี

ในปี พ.ศ. 2539 จำนวน 3,150 คดี แยกเป็นคดีอาญา 2,311 คดี คดีแพ่ง 835 คดี คดีล้มละลาย 4 คดี คดีที่ค้างพิจารณาจากปีก่อน ๆ 299 คดี รวมคดีที่ศาลทำการพิจารณาทั้งหมด 3,499 คดี ศาลได้พิจารณาเสร็จไป 3,176 คดี หรือร้อยละ 92.08 ค้างการพิจารณาในปี พ.ศ. 2540 273 คดี

<u>คดีแพ่ง</u>

<u>จำนวนคดีที่เกิดขึ้น แยกเป็นประเภท 4 อันดับแรก</u>

คดี	ปี พ.ศ. 2539
1. ไม่มีข้อพิพาท	374
2. คดียึม	266
3. ตั๋วเงิน	39
4. เช่าซื้อ	33

คดียาญา

จำนวนคดีที่เกิดขึ้น แยกเป็นประเภท 4 อันดับแรก

คดี	ปี พ.ศ. 2539
1. ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์	172
2. ความผิดต่อร่างกาย	37
3. ฆ่าคนโดยเจตนา	19
4. ข่มขืนกระทำชำเรา	17

คดีความผิดตามกฎหมายอื่น

จำนวนคดีที่เกิดขึ้น แยกเป็นประเภท 4 อันดับแรก

คดี	ปี พ.ศ. 2539
1. พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (เฮโรอีน)	518
2. พ.ร.บ. คนเข้าเมือง	218
3. พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ (กัญชา)	184
4. พ.ร.บ. การพนัน	134

3. สภาพปัญหาการปฏิบัติงานและการบริการประชาชน

3.1 อาคารสถานที่

เนื่องจากอาคารศาลจังหวัดปัตตานีได้ทำการก่อสร้างมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 เป็นเวลา 35 ปี สภาพอาคารทรุดโทรมและคับแคบ ทำให้การบริการประชาชนไม่สะดวก โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องพิจารณาคดีไม่พอ ตัวอาคารศาลคับแคบ ไม่สามารถขยับขยายได้ ห้องพักผู้พิพากษาก็ดัดแปลงมาจากห้องพิจารณาคดี บางส่วนใช้เป็นที่เก็บสำนวนความ ห้องรับแขก ห้องประชุมไม่มี ห้องพักทนายความและห้องพักอัยการอยู่รวมกับห้องเก็บแบบพิมพ์ของศาล เพียงห้องเดียว ห้องน้ำก็มีห้องเดียว ซึ่งใช้ร่วมกันทั้งประชาชนทั่วไปและข้าราชการ ส่วนห้องควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นห้องเล็กและคับแคบมาก บางวันไม่สามารถให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้าไปในห้องได้หมด

อย่างไรก็ดี ขณะนี้กำลังเริ่มลงมือก่อสร้างต่อเติมอาคารศาลออกไปทางด้านหลังอาคารเดิมเป็นอาคาร 3 ชั้น กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาภายใน ปี พ.ศ. 2540 เมื่อก่อสร้างเสร็จแล้วจะทำให้ปัญหาอาคารสถานที่คับแคบหมดไปได้

3.2. อัตรากำลัง

เนื่องจากสถิติคดีของศาลมีจำนวนทวีมากขึ้นทุกปี แต่อัตรากำลังข้าราชการไม่ได้เพิ่มขึ้น ทำให้การปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนไม่สะดวกรวดเร็วเท่าที่ควร ควรเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ เจ้าหน้าที่รับฟ้องและฝากขัง เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่จัดเก็บสำนวน เจ้าหน้าที่การเงินและสารบรรณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานแปลภาษามลายู เพราะคู่ความส่วนใหญ่จะไม่ถนัดในการใช้ภาษาไทย ทั้งนี้ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

4. มาตรการแก้ไขปรับปรุงวิธีการให้บริการประชาชน

ถึงแม้ว่าศาลจังหวัดปัตตานีมีสภาพปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่คับแคบและขาดอัตรากำลังผู้ปฏิบัติงาน ทำให้การบริการประชาชนไม่สะดวกรวดเร็วเท่าที่ควร แต่ศาลจังหวัดปัตตานีก็ได้กำหนดวิธีการเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาวิธีการให้บริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นกว่าเดิม ดังต่อไปนี้

4.1 ในการยื่นฟ้องคดีแพ่งและอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ ได้กำหนดให้โจทก์ยื่นสำเนาทะเบียนบ้านซึ่งคัดจากต้นฉบับมาไม่เกิน 1 เดือน มาพร้อมคำฟ้อง เพื่อศาลจะได้สั่งให้ปิดหมายได้ และให้เจ้าหน้าที่ศาลนำส่งหมายให้คู่ความภายใน 7 วัน ทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

4.2 เมื่อเจ้าหน้าที่ส่งหมายแล้ว ได้แจ้งผลการส่งหมายให้ทนายความหรือแจ้งคำสั่งศาลต่างๆ ให้คู่ความทราบทางโปรษณีย์ นอกจากนี้ได้บริการตอบคำถามและแจ้งคำสั่งศาลทางโทรศัพท์ด้วย

4.3 เมื่อมีการขอปล่อยชั่วคราวในวันที่โจทก์ยื่นฟ้องหรือวันฝากขังได้อนุโลมให้ใช้สำเนาคำฟ้อง สำเนาฝากขังเป็นหลักฐานการขอประกันตัวได้ ไม่ต้องรอให้ประทับฟ้องหรือฝากขังเสร็จก่อน ใช้เวลาไม่เกิน 30 นาที

4.4 การขอปล่อยชั่วคราวระหว่างฝากขังหรือผัดฟ้อง เมื่อครบกำหนดฝากขังครั้งต่อไปไม่ต้องให้ผู้ต้องหาหรือนายประกันมารอพนักงานสอบสวนมาฝากขัง แต่ละนัดให้มาในวันถัดไปตอนเช้ามาลงชื่อขอประกันตัวต่อและทราบวันนัดครั้งต่อไปด้วย ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

4.5 ได้ออกบัตรนัดความ ให้คู่ความและประชาชนที่มาติดต่อราชการกับศาลใช้เป็นหลักฐาน มีเลขคดี ชื่อโจทก์-จำเลย ข้อหา และวันนัด ให้มาติดต่อกับใคร ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาสำนวน

4.6 ทุกวันนัดพิจารณาหรือเมื่อพิจารณาคดีเสร็จ ศาลจะสั่งคืนค่าธรรมเนียม คืนเอกสารต่าง ๆ หลักทรัพย์ประกันตัวจำเลยในรายงานกระบวนพิจารณาทันที และอนุญาตให้คัดสำนวนความหรือคำพิพากษาได้เลย โดยคู่ความไม่ต้องยื่นคำร้องขออีก ฉะนั้นการรับคืนค่าธรรมเนียม รับหลักทรัพย์ประกัน ขอคัดสำนวนความและเอกสารได้ภายในไม่เกิน 15 นาที

4.7 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนประเภทต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ที่นั่งพักสำหรับประชาชน บริการน้ำดื่ม ที่อ่านหนังสือพิมพ์ จัดทำบอร์ดแสดงข้อแนะนำ การติดต่องานศาล ตัวอย่างคำร้องคำแถลง คำขอต่าง ๆ แผนผังแสดงที่ตั้งหน่วยงานในศาลบอร์ดแสดงภาพถ่ายข้าราชการในศาล บอร์ดแสดงภาพถ่ายและประวัติข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของศาลและกระทรวงยุติธรรม

4.8 จัดให้มีการติดบัตรเมื่อบุคคลเข้ามาในบริเวณศาล โดยเข้า-ออก ทางเดียว และผ่านเครื่องตรวจอาวุธทุกคน

4.9 ให้บริการประชาชนนอกเวลาราชการตั้งแต่เวลา 12.00 - 13.00 น. ทุกวัน

4.10 ติดป้ายชื่อและตำแหน่งข้าราชการขณะปฏิบัติราชการ

4.11 ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำออกไปเดินสอบถามประชาชนที่มานั่งรออยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ในศาลว่าต้องการติดต่อราชการเรื่องอะไรแล้วดำเนินการให้ตามความต้องการโดยเร็ว

5. การใช้กฎหมายอิสลามในศาล

ได้มีการใช้กฎหมายอิสลามในศาลอื่นของไทย นอกจากศาลใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาก่อนแล้ว คือ ศาลกรมท่าขวา พิจารณาคดีของชนชาวมุสลิม ในเรื่องที่เกี่ยวกับผัวเมียและมรดก ต่อมาในปี พ.ศ. 2444 ได้มีการบังคับใช้กฎหมายอิสลามในศาลบริเวณ 7 หัวเมือง คือ เมืองปัตตานี เมืองหนองจิก เมืองยะหริ่ง เมืองสาย เมืองยะลอ เมืองรามัน และเมืองระแงะ และในปี พ.ศ. 2460 ได้มีการใช้บังคับกฎหมายอิสลามในจังหวัดสตูลด้วยการใช้กฎหมายอิสลามดังกล่าวได้ใช้มาถึง พ.ศ. 2486 ซึ่งเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลให้เลิกใช้กฎหมายอิสลามใน 4 จังหวัด ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 5 และบรรพ 6 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทน

ต่อมาเมื่อเสร็จสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบายให้นำกฎหมายอิสลามมาใช้อีกในปี พ.ศ. 2489 โดยตราเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. 2489 ซึ่งได้ใช้บังคับอยู่จนถึงทุกวันนี้ใช้พิจารณาคดีใน 5 ศาล คือ ศาลจังหวัดปัตตานี ศาลจังหวัดนราธิวาส ศาลจังหวัดยะลา ศาลจังหวัดเบตง และศาลจังหวัดสตูล

การพิจารณาคดีของชาวมุสลิมใน 5 ศาลดังกล่าว มีลักษณะดังนี้

1) พิจารณาคดีแพ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับครอบครัวและมรดกซึ่งศาสนิกชนอิสลามเป็นทั้งโจทก์และจำเลย หรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาทให้ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกบังคับแทนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการนั้น เว้นแต่

บทบัญญัติว่าด้วยอายุความมรดก ส่วนคดีแพ่งที่ไม่เกี่ยวกับครอบครัวมรดกและคดีอาญา การพิจารณาคดีก็เหมือนกับการพิจารณาคดีของบุคคลที่นับถือศาสนาอื่น

2) การพิจารณาคดีดังกล่าวในศาลชั้นต้น มีตะโต๊ะยุติธรรมหนึ่งนายนั่งพิจารณาพร้อมด้วยผู้พิพากษา

3) ตะโต๊ะยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามและลงลายมือชื่อในคำพิพากษาตามคำวินิจฉัยชี้ขาดนั้นด้วย

4) คำวินิจฉัยชี้ขาดของตะโต๊ะยุติธรรมในข้อกฎหมายอิสลามให้เป็นอันเด็ดขาดในคดีนั้น จะอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ ส่วนปัญหาข้อเท็จจริงหรือปัญหาอื่นเป็นอำนาจของผู้พิพากษา

ตะโต๊ะยุติธรรม

ตะโต๊ะยุติธรรม คือ ข้าราชการฝ่ายตุลาการ เดิมเรียกว่า "โต๊ะกาลีหรือโต๊ะกอฎี" หมายถึงผู้ชำระตัดสินความตามกฎหมายอิสลาม ซึ่งได้เปลี่ยนมาเรียกตำแหน่งนี้ว่า "ตะโต๊ะยุติธรรม" เมื่อปี พ.ศ. 2460

คุณสมบัติของตะโต๊ะยุติธรรม อย่างเช่น

1) มีความรู้ภาษาไทยเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) มีความรู้พอที่จะวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลามได้

3) มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปี

4) มีสัญชาติไทยโดยการเกิดและอื่น ๆ

การบรรจุและแต่งตั้งตะโต๊ะยุติธรรม จะบรรจุและแต่งตั้งโดยวิธีการคัดเลือก ซึ่งแนวทางปฏิบัติในการบรรจุและแต่งตั้งตะโต๊ะยุติธรรม มีดังนี้ ออกประกาศรับสมัครแล้วให้ผู้สมัครเข้ารับการอบรมทดสอบความรู้ในหลักกฎหมายอิสลาม หน้าที่และจริยธรรมตุลาการ เมื่อคณะกรรมการได้คัดเลือกแล้ว อธิบดีผู้พิพากษาภาค 9 เสนอชื่อไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อทูลเกล้าฯ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งต่อไป

ภาคผนวก 16
รายงานการดูงานด้านบริการประชาชน
ของ
สถานเอกอัครราชทูตและสำนักงานผู้ดูแลนักเรียน
ณ สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ สาธารณรัฐฝรั่งเศส
และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
14 - 25 มิถุนายน 2540

สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ

1. *สถานเอกอัครราชทูต* - สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงลอนดอน ให้บริการประชาชนทั้งที่เป็นคนไทยและคนต่างประเทศตามหน้าที่ปกติประจำของสถานเอกอัครราชทูต โดยเฉพาะในด้านงานกงสุลดังนี้

1.1 การให้บริการด้านนิติกรรมแก่คนไทยที่พำนักอาศัยในสหราชอาณาจักร เช่น การออกสูติบัตร ทะเบียนสมรส ใบแทนหนังสือเดินทาง (ในกรณีหนังสือเดินทางหาย) และหนังสือเดินทาง (ในกรณีนี้สถานเอกอัครราชทูตยังไม่สามารถออกให้เองได้ ต้องส่งเรื่องมายังกระทรวงการต่างประเทศซึ่งใช้เวลาประมาณ 2-3 เดือน) หรือหนังสือรับรองต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2539 สถานเอกอัครราชทูตต่ออายุหนังสือเดินทางให้ 1,038 ราย ออกหนังสือเดินทางเล่มใหม่ให้ 768 ราย ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2539 กระทรวงการต่างประเทศเริ่มใช้ระเบียบใหม่โดยส่งคำร้องขอหนังสือเดินทางไปผลิตเล่มใหม่ที่กระทรวง

1.2 การประทับตราอนุญาตให้เข้าประเทศ ในกรณีคนต่างชาติที่ประสงค์จะเดินทางเข้าประเทศเพื่อการท่องเที่ยวหรือการประกอบธุรกิจเกินกว่า 30 วัน โดยปกติจะใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน เช่น หากยื่นเรื่องราวพร้อมเอกสารครบถ้วนในวันจันทร์เช้าก็จะสามารถรับเรื่องได้ในวันพุธ การขอบริการด้านนี้สามารถทำผ่านสำนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์ ซึ่งมีอยู่ 7 แห่ง หรือติดต่อมายังสถานทูตโดยทางไปรษณีย์ได้ ในปี พ.ศ. 2539 มีการขอวีซ่าทั้งสิ้น 15,969 ราย เป็นการขอวีซ่าท่องเที่ยว 11,748 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.57

1.3 การให้ข่าวสารข้อมูลแก่คนไทยและคนต่างประเทศ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบของทางราชการ ข้อมูลคนไทยในสหราชอาณาจักร เป็นต้น

1.4 การช่วยเหลือคนไทยที่ตกทุกข์ เช่น ถูกหลอกลวงมาทำงานหรือมาค้าประเวณี เดิมใจเดินทางมาและถูกทอดทิ้งหรือถูกกระทำทารุณ ถูกชโมย เจ็บป่วย ถูกจับกุมหรือต้องโทษ

1.5 การตอบข้อสงสัย แก้ไขความเข้าใจผิดหรือข้อกล่าวหาของคนต่างประเทศในเรื่องต่าง ๆ เช่น สิทธิมนุษยชน สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ การทำลายสิ่งแวดล้อมและสัตว์ป่า โสเภณีเด็ก แรงงานเด็ก อาชญากรรม การหลอกลวงนักท่องเที่ยว ความปลอดภัยในประเทศไทย

แหล่งท่องเที่ยวหลายเรื่องเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของประเทศไทย การตอบข้อสงสัยนี้กระทำทั้งในรูปโทรศัพท์ การติดต่อโดยตรง จดหมาย หรือผ่านสื่อมวลชน

1.6 ประสานงาน สนับสนุน หรืออำนวยความสะดวกแก่บุคคลและคณะบุคคลที่เดินทางมาสหราชอาณาจักร ภารกิจนี้เป็นภารกิจที่ต้องใช้เวลามากเนื่องจากสหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่มีผู้นิยมเดินทางมาด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆเป็นจำนวนมาก

1.7 ข้อจำกัดในการบริการได้แก่ การสนับสนุนด้านอุปกรณ์ (ขณะนี้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ล้าสมัย) ฐานข้อมูลจำเป็นเกี่ยวกับระเบียบและแนวปฏิบัติของทางราชการ ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับประเทศไทย

2. *สำนักงานผู้ดูแลนักเรียน* - สำนักงานผู้ดูแลนักเรียนให้บริการดูแลนักเรียนไทยประเภทต่าง ๆ เช่น นักเรียนทุนส่วนตัวในความดูแลของสำนักงาน ก.พ. ข้าราชการลาศึกษาต่อ นักเรียนทุนรัฐบาล นักเรียนช่วงฤดูร้อน โดยให้บริการด้านการจัดหาสถานศึกษา การจัดหาที่พักอาศัย การจ่ายเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (จ่ายเงินให้สถานศึกษา จ่ายเช็คหรือเข้าบัญชีให้นักเรียนหรือข้าราชการ) การติดตามและแจ้งผลการศึกษาแก่หน่วยงานและผู้ปกครอง การดูแลเรื่องการเดินทางกลับ การจองตั๋วเครื่องบิน

2.1 นักเรียนไทยซึ่งได้รับบริการจากสำนักงาน ในปี พ.ศ. 2539 มีดังนี้ นักเรียนทุนรัฐบาล 581 คน นักเรียนทุนส่วนตัว 1,373 คน นักเรียนภาคฤดูร้อน 361 คน ข้าราชการลาศึกษาต่อ 325 คน รวม 2,640 คน ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นทุกปี

2.2 แบ่งงานเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายการเงินและฝ่ายการศึกษา มีข้าราชการจากสำนักงาน ก.พ. มาประจำ 3 คน และลูกจ้างท้องถิ่น 18 คน จำนวนดังกล่าวได้ลดลงจากเดิมที่เคยมีกว่า 25 คน

2.3 สำนักงานมีที่พักอาศัยสำหรับนักเรียนจำนวน 40 คน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากบางโรงเรียนปิดหอทุก 3 อาทิตย์ ทำให้นักเรียนไม่มีที่อยู่

2.4 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ทันสมัยและเพียงพอ ปัจจุบันกำลังเปลี่ยนการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนมากขึ้น ในขั้นแรกยังเป็นปัญหาอยู่บ้างเนื่องจากลูกจ้างยังเคยชินกับวิธีการทำงานแบบเก่า แต่ก็เริ่มมีการยอมรับมากขึ้น ซึ่งทำให้การทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ลดค่าใช้จ่ายและสะดวกกว่าเดิม

2.5 เนื่องจากลอนดอนเป็นแหล่งท่องเที่ยว นักเรียนซึ่งนิยมเดินทางมาลอนดอนและแวะมาที่สำนักงานเป็นประจำ ทำให้ได้รับข้อมูลโดยตรงและได้รับทราบปัญหาเพื่อใช้ในการปรับปรุงบริการของสำนักงานได้ดีขึ้น ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติงานต้องมีจิตสำนึกในการบริการและพร้อมให้ความช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างทันท่วงที

2.6 ตามกฎหมายของอังกฤษ สำนักงานต้องรับผิดชอบในฐานะเป็น legal guardian ของนักเรียน อนึ่ง เนื่องจากมีนักเรียนเล็กจำนวนมาก สำนักงานต้องให้บริการเหมือนเป็นผู้ปกครอง เมื่อสำนักงานพยายามให้นักเรียนช่วยตัวเองบ้างผู้ปกครองบางรายก็ไม่พอใจ บาง

ครั้งเมื่อนักเรียนมีปัญหาก็ไม่บอก ครั้นปัญหาลุกลามก็ทำให้เกิดความยุ่งยากในการแก้ไข บ่อยครั้งต้องแก้ปัญหาเฉพาะราย เช่น นักเรียนหนีเที่ยวไม่แจ้งผู้ใด ผู้ปกครองตามหา สำนักงานก็ไม่ทราบ

สาธารณรัฐฝรั่งเศส

1. *สถานเอกอัครราชทูต* - สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ให้บริการประชาชนในทำนองเดียวกันกับสถานเอกอัครราชทูตไทยอื่นๆ ได้แก่งานวีซ่าและหนังสือสำคัญต่างๆ

1.1 สำหรับงานวีซ่านั้น ปัจจุบันมีไม่มากนัก เนื่องจากมีการกำหนดไว้ว่าหากอยู่ในประเทศไทยไม่เกิน 30 วัน ไม่ต้องทำวีซ่า เดิมมีผู้ขอวีซ่าวันละประมาณ 300 คน ขณะนี้เหลือประมาณ 20 คนเท่านั้น เจ้าหน้าที่สถานทูตเห็นว่าน่าจะให้เป็นระบบต่างตอบแทน เก็บค่าวีซ่าให้สูงขึ้น เพื่อมุ่งนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และควรมีการตรวจสอบรายชื่อผู้ต้องสงสัยด้วย

1.2 ขณะนี้มีสำนักงานกงสุลกิตติมศักดิ์อยู่ 4 แห่ง ตามเมืองต่างๆ ทำงานโดยไม่มีเงินเดือน แต่มีค่าบริการวีซ่า ซึ่งปัจจุบันได้น้อยลงมาก

1.3 งานดูแลผู้ตกทุกข์ ปรากฏว่ามีคนไทยถูกหลอกลวงหรือลักลอบเข้ามาทำงานจำนวนไม่น้อย ในปี พ.ศ. 2539 มีผู้ที่ลักลอบเข้ามาทำงานแล้วถูกตำรวจจับกุมจำนวน 84 ราย สมัครใจขอกลับภูมิสำเนา 177 ราย ที่น่าสนใจคือผู้ที่เข้ามานั้นมักมาจากแหล่งเดียวกัน เช่น ในบรรดาผู้ที่ติดต่อขอความช่วยเหลือจากสถานทูตมีคนจากต.ไผ่ท่าโพธิ์ อ.โพธิ์ประทับช้าง จ. พิจิตร จำนวน 62 ราย จาก ต. บ้านป้อม อ. ศิริมาศ จ. สุโขทัย จำนวน 37 ราย เป็นต้น ผู้ตกทุกข์เหล่านี้ได้รับค่าแรงงานต่ำ ถูกนายจ้างผัดผ่อนค่าแรงงาน บางรายไม่ได้รับค่าแรงงาน

1.4 คนไทยที่ถูกหลอกลวงต้องเสียเงินให้นายหน้ารายละประมาณ 80,000 - 100,000 บาท ในการช่วยเหลือ สถานเอกอัครราชทูตจะทดรองจ่ายเงินในการดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ หรือผู้ถือ ซี.ไอ. (laissez-passez) เป็นค่าอาหาร 3 มื้อ วันละ ประมาณ 450 บาท และบัตรโดยสารเครื่องบินปารีส-กรุงเทพฯ ราคาประมาณ 11,250 บาท บ่อยครั้งการให้บริการก็ทำได้สำบากเนื่องจากผู้ต้องทุกข์บางรายไม่มีหนังสือสำคัญใดๆ ไม่ว่าจะเป็นบัตรประจำตัว หรือสำเนาทะเบียนบ้าน

1.5 ในการบริการผู้ตกทุกข์ นอกจากจะต้องดำเนินการเรื่องเอกสารแล้ว ยังต้องดูแลเรื่องค่าใช้จ่าย หรือที่พัก บางครั้งเจ้าหน้าที่ต้องให้พักอาศัยกับเจ้าหน้าที่ชั่วคราว

1.6 ปัจจุบันมีคนไทยอาศัยอยู่ในฝรั่งเศสประมาณ 20,000 - 30,000 คน ปกติไม่ค่อยมาติดต่อหากไม่มีปัญหา ปัญหาที่ติดต่อมีหลากหลาย เช่น มาทำนิติกรรม จดทะเบียนสมรส หย่าร้าง หนังสือเดินทางหาย ถูกทำร้ายร่างกาย หมดที่พึ่ง เป็นต้น

1.7 สถานทูตยังให้ความช่วยเหลือคนเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วย

1.8 วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่นับว่าพอเพียง

1.9 เนื่องจากปารีสเป็นเมืองที่มีผู้นิยมเดินทางเข้ามามาก สถานทูตจึงมีภาระในการดูแลรับรองต้อนรับบุคคลและคณะบุคคลต่างๆ เป็นประจำ ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาอะไรในการ

บริการดังกล่าว มีบางคณะซึ่งมีปัญหากับเจ้าหน้าที่สถานทูตอันเนื่องจากพฤติกรรมนิสัยส่วนตัว หรือความไม่เข้าใจกัน แต่ไม่บ่อยนัก

2. *สำนักงานผู้ดูแลนักเรียน* - สำนักงานที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีนักเรียนในความดูแลน้อยกว่าอังกฤษมาก จึงมีเจ้าหน้าที่น้อย คือมีข้าราชการ 1 คน และลูกจ้างอีก 3 คน มีนักเรียนทุนรัฐบาล 53 คน ทุนอื่น ๆ และทุนส่วนตัว 36 คน ข้าราชการลาศึกษาต่อ 66 คน และดูแลนักเรียนที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์จำนวน 12 คน แนวโน้มนักเรียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

2.1 สำนักงานได้พัฒนางานโดยการสร้างเครือข่ายข้อมูลและความสัมพันธ์กับหน่วยงาน สถานศึกษา และส่วนราชการต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาในสาธารณรัฐฝรั่งเศส และให้บริการความช่วยเหลือนักเรียนไทยในลักษณะเฉพาะราย

2.2 มีการปรับปรุงแบบฟอร์มต่าง ๆให้น้อยลง จัดการอบรมลูกจ้างท้องถิ่นเรื่องการใช้คอมพิวเตอร์ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยงานการบริการด้านการศึกษาและการบัญชี เช่าและติดตั้งโทรศัพท์ระบบใหม่ รวมทั้งเช่าติดตั้ง Minitel ซึ่งเป็นอุปกรณ์ช่วยงานติดต่อสอบถามในเรื่องตารางเวลาการจองตั๋วรถไฟ เครื่องบิน ช่วยหาที่พักให้นักเรียน ข้อมูลการศึกษา หมายเลขโทรศัพท์ ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการได้ดีขึ้น

2.3 ปรับปรุงการส่งเช็คจากที่เคยส่งให้ทุกเดือนเป็นส่งทุกสามเดือน ซึ่งลดจำนวนเช็คลงไปจำนวนมาก

2.4 วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีอยู่เพียงพอ ปัญหาในการบริการไม่มีมากนัก นักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่ ไม่ค่อยมีปัญหา ปัญหามีในช่วงแรกเนื่องจากต้องปรับตัวด้านภาษา มีเพียงเล็กน้อยที่เกิดปัญหาทางอารมณ์และความเครียดซึ่งได้ช่วยเหลือโดยประสานให้ติดต่อกับคนไทยซึ่งเป็นจิตแพทย์ดูแล

2.5 บริการอื่นที่จัดให้ก็เช่นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนไทยที่มีปัญหาเรื่องที่พัก การขาดความรู้ความเข้าใจระบบการศึกษา การต้องการความพึ่งพาทางจิตใจ เป็นต้น

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

สำนักงานผู้ดูแลนักเรียน

มีนักเรียนทุนรัฐบาล 50 คน นักเรียนทุนอื่นๆ 16 คน ข้าราชการลาศึกษาต่อ 43 คน มีข้าราชการประจำสำนักงาน 1 คน และลูกจ้าง 3 คน

1) เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่จึงไม่มีปัญหาเรื่องบริการ เพียงแต่ช่วยดูแลนักเรียนบางรายซึ่งมีปัญหาด้านสุขภาพเท่านั้น

2) การบริการช่วยเหลือนักเรียนมีลักษณะต่างๆ เช่น หาสถานศึกษา รับนักเรียน ให้คำแนะนำชี้แจง ดำเนินการด้านการเงิน จัดหาที่พัก อำนวยความสะดวกเรื่องการต่ออายุหนังสือเดินทาง การขอวีซ่า ติดตามผลการศึกษาและความเป็นอยู่ การเดินทาง เป็นต้น

3) ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ เช่น ทำจุลสารเพื่อนทุก 2 เดือน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการศึกษา ระบบราชการ วัฒนธรรมและข้อมูลอื่นเกี่ยวกับประเทศไทย ตอบข้อซักถามแก่ผู้ปกครองซึ่งประสงค์จะนำบุตรหลานมาศึกษาต่อ จัดทำเอกสารสำหรับการแนะแนวการศึกษาต่างประเทศ

4) ให้บริการแปลเอกสารเกี่ยวกับการศึกษา เช่น ปริญญาบัตร วุฒิบัตร และใบระเบียนผล

ภาคผนวก 17
รายงานการดูงานเกี่ยวกับหน่วยงานทางการบริหารและการยุติธรรม ณ สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน
ระหว่างวันที่ 14 - 25 มิถุนายน 2540

รายงานฉบับนี้ เป็นผลสรุปส่วนหนึ่งที่ได้จากการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการบริหารและการยุติธรรมของหน่วยงานบางหน่วยในสหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ระหว่างวันที่ 14 - 25 มิถุนายน 2540 ผลสรุปที่ปรากฏในรายงานนี้ มาจากการรับฟังคำบรรยาย การซักถาม และเอกสารประกอบที่ได้รับ ทั้งนี้ คำแปลที่เป็นภาษาไทยยังมิใช่คำแปลที่เป็นทางการ ผู้อ่านพึงยึดคำศัพท์ที่เป็นภาษาต้นฉบับหรือภาษาอังกฤษเป็นเกณฑ์

ประเด็นในรายงานฉบับนี้ ได้แก่

1. <u>Lord Chancellor</u> ผู้บรรยายได้แก่ Mr. Michael Collon. a member of the Legal Advice and Litigation Division ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานอยู่ใน Department of Lord Chancellor มาแล้ว 22 ปี โดย Lord Wilberforce, Senior Law Lord เป็นผู้จัดให้มาบรรยายและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมาธิการฯ ใน Office of Lord Chancellor

2. <u>คณะกรรมการรัฐธรรมนูญของสาธารณฝรั่งเศส</u> (Conseil Constitutionnel) ผู้บรรยายและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมาธิการได้แก่ ประธานคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ กับหัวหน้าฝ่ายธุรการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ โดยมีล่ามภาษาไทย-ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นนักเรียนกฎหมายหญิงไทยในปารีส สำเร็จปริญญาเอกทางกฎหมายสาขา Aviation

3. <u>ศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ</u> (สาธารณรัฐฝรั่งเศส) (Cour de Justice de la Republique) ซึ่งเป็นระบบศาลพิเศษแยกจากระบบศาลยุติธรรมธรรมดา ซึ่งมีศาลฎีกา Cour de Cassasion เป็นศาลสูงสุด ศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐนี้ เป็นศาลที่ได้ตั้งขึ้นใหม่ เมื่อ 3 ปีมานี้เอง ทำหน้าที่พิจารณาคดีที่นักการเมืองกระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ จนบัดนี้ก็ยังไม่มีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลนี้ ผู้บรรยายและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมาธิการฯ ประกอบด้วย ประธานศาลซึ่งเป็นผู้พิพากษายาวุโสของศาลสูงสุด (Cour de Cassasion) หรือศาลฎีกา ผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการรับพิจารณาคำร้อง (Commission des Requetes) และผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการชี้แนะ (Commission d' Instruction) กับหัวหน้าฝ่ายธุรการของศาลนี้ซึ่งเป็นนักกฎหมายหญิง

4. ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (Bundesverfassingsgericht Federal Constitutional Court)ผู้บรรยายและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมาธิการ ได้แก่ ประธานศาลซึ่งเป็นนักกฎหมายหญิงและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน กับ Dr. Karl Georg Zeillien เลขาธิการ ซึ่งเป็นผู้บริหารงานธุรการของศาลนี้ การบรรยายและสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นภาษาอังกฤษ

1. Lord Chancellor

1.1 สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (ต่อไปนี้จะเรียกโดยย่อว่าสหราชอาณาจักร) เป็นประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป เป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ได้รับการพัฒนาต่อเนื่องเป็นเวลานับศตวรรษ ในแง่ของวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์แล้ว สหราชอาณาจักรไม่เคยมีการปฏิวัติ ซึ่งเป็นวิวัฒนาการที่ต่างไปจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและสาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักรไม่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ระบบที่ใช้ในสหราชอาณาจักรจึงเป็นระบบที่แตกต่างจากประเทศอื่น เนื่องจากประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของระบบกฎหมายและระบอบการปกครองของสหราชอาณาจักรมีเอกลักษณ์เป็นแบบอังกฤษโดยเฉพาะ ซึ่งกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย ได้ทรงนำมาปรับปรุงใช้กับระบบศาลไทยในสมัยที่พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม

1.2 ถึงแม้สหราชอาณาจักรจะประกอบด้วย อังกฤษ เวลส์ สกอตแลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ โดยมีรัฐสภาเดียวภายใต้พระประมุของค์เดียวกัน แต่มีระบบกฎหมายเป็นสามระบบที่คล้ายคลึงกันในลักษณะของ Common Law System ทั้งนี้ อังกฤษและเวลส์ มีการบริหารการจัดการที่ถือเป็นหน่วยเดียวกัน แต่สกอตแลนด์และไอร์แลนด์เหนือมีระบบแยกต่างหากออกไป ประเด็นเรื่องของ Lord Chancellor และกระบวนการยุติธรรมที่จะกล่าวต่อไปนี้ จึงเน้นเฉพาะอังกฤษและเวลส์เท่านั้น (ในสกอตแลนด์จะเรียก Lord Chancellor ว่า Lord President)

1.3 กรอบรัฐธรรมนูญ สหราชอาณาจักรไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็ถือว่ามีรัฐธรรมนูญที่เป็นจารีตประเพณีกำกับอยู่ ภายในกรอบนี้ รัฐสภาเป็นองค์กรนิติบัญญัติสูงสุด กฎหมายอังกฤษมิได้กำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาเอาไว้ แต่มีกฎหมายยุโรปซึ่งกำหนดกรอบจำกัดบางประการ

1.4 สภาผู้แทนราษฎร (สภาสามัญ หรือ House of Commons) เป็นผู้อนุมัติงบประมาณให้กับฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการในการปฏิบัติภารกิจรวมทั้งทำหน้าที่สอดส่องดูแลการบริหารงานซึ่งรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ความรับผิดชอบนี้ไม่ครอบคลุมถึงผู้พิพากษาระดับสูงซึ่งได้รับเงินเดือนจากกองทุนที่เรียกว่า Consolidated Fund กองทุนนี้มิใช่งบประมาณที่รัฐสภาดูแล ทั้งนี้ เพื่อประกันความเป็นอิสระของตุลาการ ตุลาการอาวุโสจะถูกปลด

ได้ก็ต่อเมื่อสภาทั้งสองสภาให้ความเห็นชอบเท่านั้น ประเด็นนี้เป็นการใช้อำนาจที่เหนือกว่าของฝ่ายนิติบัญญัติเหนือฝ่ายบริหารเพียงประการเดียว

1.5 ในสหราชอาณาจักรไม่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม แต่มีรัฐมนตรีสามคนที่รับผิดชอบภาระงานซึ่งรัฐมนตรียุติธรรมของประเทศอื่นดูแล ได้แก่ อัยการสูงสุด (Attorney General) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (Home Secretary) และ Lord Chancellor

1.6 อัยการสูงสุด และรองอัยการสูงสุด (Solicitor General) ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าที่ปรึกษาทางกฎหมายของรัฐบาล และมีความรับผิดชอบในฐานะรัฐมนตรีดูแลงานด้านอัยการ (Crown Prosecution Service) โดยมีผู้อำนวยการงานอัยการ (Director of Public Prosecutions) เป็นหัวหน้าหน่วย รายงานโดยตรงต่ออัยการสูงสุด ผู้ที่รายงานโดยตรงต่ออัยการสูงสุดอีกตำแหน่งหนึ่ง คือ Treasury Solicitor ซึ่งดูแลงานด้านกฎหมายของรัฐบาล (Government Legal Service)

1.7 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศโดยทั่วไป ดูแลเรื่องที่เกี่ยวพันกับกฎหมาย อาญาและระบบความยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งดูแลงานตำรวจ ทัณฑสถาน งานด้านทัณฑบน และนโยบายการลงโทษผู้กระทำผิด

1.8 ตำแหน่ง Lord Chancellor เกิดขึ้นอย่างน้อยกว่า 1,000 ปีมาแล้ว ถือว่าเป็นสถาบันที่เก่าแก่สถาบันหนึ่งรองจากสถาบันกษัตริย์ ที่เป็นมาในอดีตถือว่าตำแหน่งนี้เป็นพลเมืองระดับสองนอกราชวงศ์ รองไปจากสังฆราช (Archbishop of Canterbury) ปัจจุบันตำแหน่งนี้เทียบได้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมด้วย

1.9 ตามประวัติความเป็นมา Lord Chancellor คนแรกเป็นพระระดับคาร์ดินัล (ประมาณคริสตศตวรรษที่ 16) ในสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 8 ทำหน้าที่รับผิดชอบการเงินการคลังของแผ่นดิน เป็นผู้รักษาตราแผ่นดินไว้ และเป็นที่ปรึกษาอันดับหนึ่งของกษัตริย์ ต่อมาตำแหน่งนี้ก็มีบทบาทเปลี่ยนไปเมื่อผู้พิพากษาเริ่มมีอำนาจมากขึ้น Lord Chancellor ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นพระอีกต่อไป ถึงแม้จะยังทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาแก่กษัตริย์ แต่ก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างศาลต่าง ๆ กับกษัตริย์ด้วย

1.10 เมื่อมีการตั้งสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้นในปลายศตวรรษที่ 19 ตำแหน่ง Lord Chancellor ก็คลายความสำคัญลง คือ ไม่ได้เป็นที่ปรึกษาคนแรกของกษัตริย์อีกต่อไป เนื่องจากมีตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเข้ามาแทน

1.11 Lord Chancellor ได้รับการแต่งตั้งในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ โดยการแนะนำของนายกรัฐมนตรี เป็นการแต่งตั้งทางการเมือง ซึ่งต้องตั้งคนที่มีคุณวุฒิและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกสำคัญของพรรคด้วย หากยังไม่ได้เป็นสมาชิกสภาขุนนาง นายกรัฐมนตรีก็ต้องเสนอให้กษัตริย์ (ปัจจุบันได้แก่สมเด็จพระราชินี) แต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาขุนนาง

ก่อนโดยเป็นการเฉพาะตัว (life peer) จากนั้นจึงแต่งตั้งให้เป็น Lord Chancellor หากรัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรีผู้แต่งตั้งพ้นหน้าที่ไป Lord Chancellor ก็ต้องลาออกจากตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่งประธานสภาขุนนาง พ้นจากตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี (Head of Department) แต่ยังคงเป็นสมาชิกสภาขุนนางได้ ปัจจุบัน Lord Chancellor ทุกคนมาจากผู้ที่เป็นนักกฎหมาย

1.12 สมาชิกในคณะรัฐมนตรีเกือบทุกคนเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยกเว้น Lord Chancellor และเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

1.13 หน้าที่ของ Lord Chancellor มีดังต่อไปนี้

- เป็นผู้พิพากษา
- เป็นรัฐมนตรี
- เป็นประธานสภาขุนนาง (House of Lords)

1.14 ในฐานะตุลาการ ทำหน้าที่เป็นประธานฝ่ายตุลาการโดย

- เป็นประธาน Appellate Committee ของสภาขุนนาง ซึ่งเป็นศาลสูงสุดทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาของสหราชอาณาจักร (ยกเว้นสกอตแลนด์) และเป็นประธานคณะกรรมการยุติธรรมของ Privy Council ด้วย
- เป็นประธานศาลของอังกฤษและเวลส์ (ซึ่งประกอบด้วย Court of Appeal, High Court, Crown Court)

1.15 ส่วนที่ต่างจากผู้พิพากษาอื่น ๆ คือ ตำแหน่ง Lord Chancellor นี้ ขึ้นกับนายกรัฐมนตรี ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง มิใช่ตำแหน่งประจำ

1.16 ในฐานะรัฐมนตรี มีฐานะเป็นรัฐมนตรีระดับอาวุโสสูงมากในคณะรัฐมนตรี มีความรับผิดชอบในการดูแลบริหารงานด้านยุติธรรม โดยมีรัฐมนตรีช่วยเหลืออีกคนหนึ่ง คือ เลขาธิการกิจการสภา (Parliamentary Secretary) ในการปฏิบัติงาน มีหน่วยงานยุติธรรม (กระทรวงยุติธรรม) ให้การสนับสนุน และยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหาร Lord Chancellor เป็นผู้รับผิดชอบดูแลกิจการด้านตุลาการ ทำหน้าที่แต่งตั้งผู้พิพากษาซึ่งได้รับค่าตอบแทนจากงบประมาณที่ Lord Chancellor ได้รับ เป็นสมาชิกในคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีหลายคณะ มีภารกิจประจำในเชิงบริหารมากมาย

1.17 ในฐานะสมาชิกสภาขุนนาง ได้รับแต่งตั้งให้เป็นลอร์ดในสภาขุนนาง ทำหน้าที่เป็นประธานสภาขุนนาง

1.18 ฝ่ายตุลาการ ปัจจุบันมีผู้พิพากษาประจำเต็มเวลาตามลำดับและเจ้าหน้าที่ยุติธรรมประมาณ 1,200 คนในอังกฤษและเวลส์ ระบบศาลจัดแบ่งตามลำดับได้ 4 ชั้น ดังนี้

- สภาขุนนาง มี Lord Chancellor เป็นประธาน มีผู้พิพากษาศาลฎีกาอีก ๑๒ ท่าน เป็นขุนนางด้านกฎหมาย (Law Lords)
- ศาลสูง ได้แก่ Court of Appeal High court และ Crown Court
- County Courts (ศาลชั้นต้นสำหรับคดีแพ่ง)

- Magistrate Courts (ศาลแขวง)

1.19 The Lord Chancellor's Department (เทียบได้คล้ายกับกระทรวงยุติธรรม) ได้รับการจัดตั้งในปี ค.ศ. 1885 มีภารกิจในการส่งเสริมให้เกิดการบริหารงานยุติธรรมที่เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในอังกฤษและเวลส์ โดยมีภาระงานสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

- แต่งตั้งหรือเสนอแนะแต่งตั้งผู้พิพากษาทุกคน
- บริหารจัดการระบบศาลทั้งระบบ
- ให้การช่วยเหลือและให้บริการสนับสนุนทางกฎหมาย
- ส่งเสริมให้เกิดการปฏิรูปและแก้ไขกฎหมายแพ่งของอังกฤษ

กระทรวงนี้มีข้าราชการประมาณ 12,000 คน ส่วนใหญ่ประจำตามศาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ หน่วยงานศาล (Court Service) นี้ เป็นหน่วยบริหารอิสระ (executive agency) ตั้งแต่เดือนเมษายน ค.ศ. 1995

2. <u>คณะกรรมการรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐฝรั่งเศส</u> (Conseil Constitutionnel)

2.1 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เป็นองค์กรใหม่ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 ตุลาคม ค.ศ. 1958 ตามความในตอนที่ 7 แห่งรัฐธรรมนูญ ก่อนหน้านั้นไม่มีองค์กรนี้ เพราะเชื่อกันว่ารัฐสภาเป็นองค์อธิปัตย์ จึงไม่น่าจะมีองค์กรใดมาคุมรัฐสภาได้ อย่างไรก็ดี ความคิดเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อมีการจัดตั้งคณะกรรมการนี้ ไม่คิดจะให้มีอำนาจมากนัก แต่มุ่งปกป้องรัฐบาล ขณะเดียวกันก็ดูแลให้รัฐบาลทำการตามกฎหมาย สำหรับประเทศฝรั่งเศส ในช่วงสาธารณรัฐที่ ๕ ความคิดที่จะมีสถาบันมาทำหน้าที่ตรวจสอบว่ารัฐบัญญัติหรือสนธิสัญญามีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญนับเป็นเรื่องใหม่

2.2 ในช่วงแรกผู้ที่สามารถเสนอให้คณะกรรมการตรวจสอบความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทน และประธานสภาเซเนต (วุฒิสภา)

2.3 จากปีค.ศ. 1958 รัฐบาลมีอำนาจมากขึ้น คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจึงมีบทบาทมากขึ้นโดยเพิ่มบทบาทมาเป็นผู้ปกป้องสิทธิพื้นฐานของประชาชนด้วย

2.4 ในระยะแรก คณะกรรมการรัฐธรรมนูญถูกมองว่าเป็นกรรมการตัดสินเพื่อดูแลให้ฝ่ายนิติบัญญัติวางตนในกรอบของกฎหมาย แต่ในระยะหลังบทบาทได้เปลี่ยนมาเป็นตุลาการตัดสินว่ากฎหมายที่ออกมานั้นสอดคล้องกับบทบัญญัติหรือหลักการแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่

2.5 วิวัฒนาการของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญในด้านการดูแลสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นสองระยะ

- ระหว่างปี ค.ศ. 1958 - 1971 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ในการตีความกฎหมาย

- หลังจากปี ค.ศ. 1971 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการปกป้องสิทธิมนุษยชน

2.6 ในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม ค.ศ. 1974 ยอมให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 60 คน หรือสมาชิกสภาเซเนต 60 คน ร่วมกันเข้าชื่อทักท้วงกฎหมายที่ผ่านโดยสภาในกรณีที่เห็นว่าไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการให้โอกาสฝ่ายค้านในการทักท้วงกฎหมายที่เห็นว่าขัดกับรัฐธรรมนูญ

*2.7 นอกจากพิจารณาความไม่สอดคล้องของกฎหมายกับรัฐธรรมนูญแล้ว คณะกรรมการรัฐธรรมนูญยังทำหน้าที่ในการดูแลการเลือกตั้งประธานาธิบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาเซเนต และการออกเสียงประชามติ (ส่วนการเลือกตั้งระดับอื่น นั้น Conseild' Etat เป็นผู้ดูแล) ตามมาตรา 58 มาตรา 59 และมาตรา 60 แห่งรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่มีความไม่ชอบมาพากล ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถร้องเรียนได้ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะทำหน้าที่เหมือนศาลในการชี้ขาดการเลือกตั้ง สามารถยกเลิกการเลือกตั้ง เปลี่ยนแปลงผลการเลือกตั้ง และประกาศให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะได้ ในการเลือกตั้งครั้งหลังสุดมีกรณีร้องเรียนประมาณ 200 กรณี

2.8 คณะกรรมการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคล 9 คน ซึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้ง 3 คน ประธานสภาผู้แทนราษฎรแต่งตั้ง 3 คน และประธานสภาเซเนตแต่งตั้งอีก 3 คน และมีกรรมการโดยตำแหน่งอีกจำนวนหนึ่ง กรรมการอยู่ในวาระได้ 9 ปี ไม่มีการแต่งตั้งเข้ามาอีกรอบหนึ่ง มีการเปลี่ยนตัวกรรมการหนึ่งในสาม ทุก 3 ปี หากกรรมการเสียชีวิตหรือลาออก ผู้มีอำนาจแต่งตั้งจะตั้งบุคคลเข้ามาแทนในช่วงเวลาที่เหลืออยู่ ผู้ที่เข้ามาแทนหากตำรงตำแหน่งไม่ถึง ๓ ปี สามารถได้รับแต่งตั้งเข้ามาอีกครั้งหนึ่งได้ ประธานกรรมการรัฐธรรมนูญมาจากกรรมการที่ประธานาธิบดีแต่งตั้งทั้งสิ้น ผู้ได้รับแต่งตั้งเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิโดยเฉพาะผู้ที่ทรงคุณวุฒิทางกฎหมายและการเมือง

2.9 สำหรับอดีตประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐเป็นสมาชิกโดยตำแหน่งของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญจนกว่าจะเสียชีวิต

2.10 กรรมการรัฐธรรมนูญเข้ารับตำแหน่งต้นเดือนมีนาคมของทุก 3 ปี ยกเว้นกรณีผู้ได้รับแต่งตั้งเข้ามาแทน

2.11 คุณสมบัติของกรรมการ กรรมการต้องไม่เป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกรัฐสภา ไม่เป็นสมาชิกของสภาเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้ง หรือไม่ทำหน้าที่ในฐานะที่ปรึกษาใด ๆ ยกเว้นแต่ที่เคยเป็นก่อนการได้รับแต่งตั้ง กรรมการต้องไม่มีตำแหน่งในพรรคการเมืองระหว่างที่ตำรงตำแหน่ง ในกรณีเป็นที่สงสัย คณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้วินิจฉัย

2.12 หน้าที่ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ กรรมการรัฐธรรมนูญมีบทบาทหลักในการสอดส่องดูแลให้บรรดากฎหมายที่ใช้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ รวมทั้งมีหน้าที่สอดส่องความถูกต้องเหมาะสมของการเลือกตั้งและการลงประชามติ และมีอำนาจทางกฎหมายอื่นบางประการ

2.13 การตรวจสอบกฎหมาย คณะกรรมการจะทำหน้าที่ตรวจสอบให้กฎหมายที่รัฐสภาผ่านเป็นไปตามสิทธิมนุษยชน การตรวจสอบนี้จะกระทำหลังจากที่รัฐสภาผ่านกฎหมาย แต่ก่อนที่จะนำกฎหมายไปบังคับใช้ หากกฎหมายถูกพบว่าขัดกับรัฐธรรมนูญรัฐบาลจะประกาศใช้มิได้ แต่หากกฎหมายถูกพบว่าขัดกับรัฐธรรมนูญเพียงบางส่วน ก็สามารถประกาศใช้ได้หากส่วนที่เห็นว่ามีปัญหานั้นไม่ถูกประกาศว่าร้ายแรง อย่างไรก็ตามประธานาธิบดีอาจต้องนำกฎหมายไปให้รัฐสภาพิจารณาใหม่ สำหรับกฎหมายอื่น ๆ ที่มิได้ผ่านรัฐสภานั้น ประธานาธิบดี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาเซเนต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาเซเนตสภาละ 60 คน อาจนำเสนอกรรมการรัฐธรรมนูญได้โดยตรง

2.14 กรรมการรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจพิจารณากฎหมายที่ผ่านโดยวิธีการลงประชามติ ทั้งนี้ เพราะถือว่าเป็นการแสดงออกของอำนาจอธิปไตยโดยตรง

2.15 ระยะเวลาในการพิจารณากฎหมายโดยคณะกรรมการนั้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้ไม่เกิน 30 วัน แต่หากรัฐบาลยืนยันว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนก็ต้องพิจารณาให้เร็วขึ้น

2.16 ในฐานะคณะกรรมการเลือกตั้ง (Commission National de la Campagne) เป็นคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่ดูแลการเลือกตั้ง ทำหน้าที่กำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งซึ่งผู้ลงสมัครทุกคนต้องแสดงค่าใช้จ่าย ในการดูแลการเลือกตั้งประธานาธิบดี รัฐธรรมนูญมาตรา 58 ระบุว่า "กรรมการรัฐธรรมนูญจะประกันให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยเรียบร้อย จะรับฟังการร้องเรียน และทำหน้าที่ประกาศผลคะแนน" คณะกรรมการจะดูแลตั้งแต่ก่อนการลงคะแนนเสียงจนกระทั่งทราบผล

2.17 คณะกรรมการมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชีค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เสร็จภายในสองเดือนหลังจากการเลือกตั้ง

2.18 ในการพิจารณาเรื่องที่ได้รับการร้องเรียน ประธานคณะกรรมการจะแต่งตั้งให้กรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน (rapporteur) ทั้งนี้ เลขาธิการคณะกรรมการและหน่วยงานด้านกฎหมายจะช่วยค้นหาข้อมูลหรือศึกษารายละเอียด จากนั้นก็ปรึกษากับฝ่ายรัฐบาล กรรมการอื่น ๆ ก็มีสิทธิศึกษาเรื่องได้ เพียงแต่ผู้ประสานงานจะทำหน้าที่รายงานเพื่อให้กรรมการอื่น ๆ ให้ความเห็น จากนั้นคณะกรรมการจะพิจารณาตามประเด็นร้องเรียน มีการร่างคำตัดสิน หากไม่เห็นพ้องด้วย อาจต้องลงคะแนน มติที่ผ่านต้องได้คะแนนเสียง 7 เสียง เท่าที่ผ่านมามักจะเป็นเสียงเอกฉันท์ ยกเว้นกรณีที่กรรมการป่วย เมื่อมติผ่านแล้ว ก็ต้องแถลงต่อสาธารณะ สำหรับเอกสารที่ใช้พิจารณาต้องเก็บรักษาไว้ 150 ปี จึงจะเปิดเผยได้

2.19 การดูแลการลงประชามติ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ดูแลความเรียบร้อยในการลงประชามติและประกาศผล รัฐบาลต้องขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการจัดลงประชามติ และคณะกรรมการจะจัดตัวแทนไปตรวจสอบความถูกต้อง หากมีปัญหาความไม่ชอบมาพากล อาจยกเลิกการลงคะแนนเสียงบางส่วนหรือทั้งหมดในเขตเลือกตั้งก็ได้ จากนั้นก็จะประกาศผล

*2.20 <u>บทบาทหน้าที่อื่น</u> คณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีบทบาทหน้าที่อื่นตามกฎหมาย เช่น ประกาศว่าตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ความเห็นตามมาตรา 16 ว่าอำนาจที่ให้กับประธานาธิบดีในยามวิกฤติมันเป็นที่น่าพอใจ เป็นต้น

อนึ่ง เป็นที่น่าสังเกตว่า คณะกรรมการรัฐธรรมนูญของฝรั่งเศสนี้ ยังเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ทำหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งระดับชาติ ดังที่ได้ชี้ชัดเส้นไว้ไว้ใน *2.7 และทำหน้าที่เหมือนศาล (แต่ไม่ใช่ศาล) ในการชี้ขาดข้อคัดค้านการเลือกตั้ง รวมทั้งยกเลิก เปลี่ยนแปลงผล และประกาศให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ กับหน้าที่อื่นตาม *2.20 อีกด้วย

๓. <u>ศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ</u> (Cour de Justice de la Republique)

3.1 ในปีค.ศ. 1958 เมื่อมีการสถาปนาสาธารณรัฐที่ห้าแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้มีการตั้งศาลอาญาชั้นสูง (Haute Cour) สำหรับพิจารณาเฉพาะประธานาธิบดีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดในเรื่องการทรยศต่อชาติ ความผิดข้อหานี้ยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าหมายถึงอะไร ในการที่ศาลอาญาชั้นสูงจะรับพิจารณาจะต้องมีการออกเสียงและต้องได้รับคะแนนเสียงโดยเสียงส่วนมากจากทั้งสภาผู้แทนราษฎรและสภาเซเนตให้รับคดีนั้นไว้พิจารณา หากข้อกล่าวหาได้รับการพิจารณาก็จะส่งข้อกล่าวหาให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษาจากศาลฎีกา จำนวน 5 คน ได้ผลเป็นอย่างไรก็จะส่งไปให้ศาลอาญาชั้นสูง ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา จำนวน 24 คน มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 12 คน และจากสภาเซเนต 12 คน เป็นผู้ตัดสินใจว่าจะลงโทษหรือไม่ แต่จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ก็ยังไม่เคยมีกรณีร้องเรียนเรื่องนี้ต่อศาลอาญาชั้นสูงเลย

3.2 สำหรับก่อนหน้า ปี ค.ศ. 1993 รัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะต้องขึ้นศาลคดีอาญาทั่วไป ซึ่งระหว่างปี ค.ศ. 1958 - 1993 ยังไม่เคยมีรัฐมนตรีถูกตัดสินว่ากระทำความผิด

3.3 ตั้งแต่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1993 รัฐมนตรีที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ จะต้องขึ้น "ศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ" สำหรับนักการเมืองซึ่งมิใช่รัฐมนตรียังคงต้องขึ้นศาลอื่น ๆ ตามปกติ ขณะนี้ยังไม่ชัดเจนว่า หากรัฐมนตรีถูกร้องเรียนว่ากระทำผิดร่วมกับนักการเมืองซึ่งมิใช่รัฐมนตรีแล้ว จะต้องขึ้นศาลใด สำหรับผู้กล่าวหานั้น ได้แก่ ผู้เสียหาย (ไม่ว่าจะเป็นคนฝรั่งเศสหรือคนต่างด้าว) จากการกระทำเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรี

3.4 ศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐเป็นศาลที่ตัดสินคดีเมื่อรัฐมนตรีกระทำผิดทางอาญา องค์กรของศาลประกอบด้วย คณะกรรมการ 3 ระดับ ดังนี้

1) คณะกรรมการรับพิจารณาคำร้อง (Commission des Requetes) มีสมาชิกประจำ 7 คน (สมาชิกสำรอง 3 คน) ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลฎีกา 3 คน (หนึ่งคนในบรรดาสามคนนี้ เป็นประธานคณะกรรมการ) ผู้พิพากษาสมทบจาก Conseil d' etat จำนวน 2 คน และจากศาลบัญชีอีก 2 คน โดยเชื่อว่าจะได้แง่มุมในการพิจารณาที่กว้างขวางขึ้น

- ประธานคณะกรรมการมาจากผู้พิพากษาศาลฎีกา
- ผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกมานี้ ได้รับเลือกมาโดยผู้พิพากษาเลือกกันเอง ไม่มีการเมืองเข้าเกี่ยวข้อง มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี
- คณะกรรมการมีหน้าที่รับคำร้องจากประชาชนในคดีที่มีผู้กล่าวหาว่ารัฐมนตรีกระทำความผิด มีหน้าที่กลั่นกรองว่าเรื่องใดมีมูลเพียงพอที่จะรับฟ้องหรือไม่ หากเห็นว่าควรรับฟ้องก็จะพิจารณาเรื่องราว ในการพิจารณากลั่นกรองต้องพิจารณาถึงเสถียรภาพในการทำงานของรัฐบาลด้วย สำหรับอำนาจในการพิจารณาเป็นอำนาจเด็ดขาด คณะกรรมการสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ในการชี้ขาดว่าคดีใดมีมูลพอที่จะรับฟ้องและส่งต่อไปยังคณะกรรมการที่สองหรือคดีใดไม่มีมูลและเห็นควรไม่รับฟ้อง ซึ่งหากคณะกรรมการเห็นควรไม่รับฟ้องก็เป็นที่สุด ไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีกต่อไป และไม่จำต้องอธิบายหรือชี้แจงเหตุผลใด ๆ
- เท่าที่ผ่านมาถึงวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1997 มีการร้องเรียน 400 เรื่อง คณะกรรมการพิจารณาไปแล้ว 347 เรื่อง ยกเลิกคำร้องเรียนไป 88 เรื่อง ในบรรดาคำร้องเหล่านี้ หลายคำร้องเป็นการร้องเรียนในปัญหาเดียวกัน
- หน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุดสี่อันดับแรก ได้แก่ หน่วยงานซึ่งไม่ขึ้นกับกระทรวง กระทรวงด้านกิจการสังคม นายกรัฐมนตรี และกระทรวงยุติธรรม

2) คณะกรรมการชี้แนะ (Commission d' Instruction) เป็นคณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง มีสมาชิก 3 คน เป็นผู้พิพากษาศาลฎีกาซึ่งได้รับเลือกจากคณะผู้พิพากษาศาลฎีกาด้วยกัน (มีผู้พิพากษาสำรอง 3 คน)

- คณะกรรมการชี้แนะทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองเรื่องที่ส่งมาจากคณะกรรมการรับคำร้องเพื่อดูว่าจากหลักฐานที่มีอยู่นั้น รัฐมนตรีกระทำผิดตามที่ร้องเรียนจริงหรือไม่ หากกระทำผิดจริงก็จะส่งเรื่องขึ้นไปยังศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ
- ในกรณีที่เห็นว่าควรส่งเรื่องไปยังศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ คณะกรรมการชี้แนะจะต้องแสดงเหตุผลด้วย
- นับถึงปัจจุบัน (มิถุนายน 1997) ได้รับเรื่องที่เสนอมาจากคณะกรรมการรับคำร้อง จำนวนทั้งหมด 4 เรื่อง (เป็นคำร้อง 24 รายการ) เรื่องสำคัญได้แก่ การฟ้องรัฐมนตรีสาธารณสุข รัฐมนตรีกิจการสังคม และนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับการถ่ายเลือดซึ่งมีการติดเชื้อเอชไอวี

– ในกรณีที่คณะกรรมการชี้แนะได้สวนเสร็จแล้ว จะส่งเรื่องไปยังอัยการแห่งชาติเพื่อพิจารณาให้ความเห็นว่าควรจะส่งฟ้องหรือไม่ คณะกรรมการจะฟังความเห็นของอัยการหรือไม่ก็ได้ ถือเป็นสิทธิเด็ดขาดของคณะกรรมการ

3) ศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ (Cour de Justice de la Republique) มีสมาชิกประกอบด้วย ผู้พิพากษาจากศาลฎีกา 3 คน ตัวแทนจากสภาผู้แทนราษฎร 6 คน จากสภาเซเนต 6 คน รวมเป็น 15 คน ในการตัดสินใช้คะแนนเสียง 8 เสียง จาก 15 เสียง เป็นเสียงตัดสิน

– สำหรับประธานมาจากหนึ่งในผู้พิพากษาศาลฎีกา 3 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง คราวละ 3 ปี

– ปัจจุบันยังไม่มีคดีส่งถึงศาลยุติธรรมแห่งสาธารณรัฐ แต่คณะกรรมการชี้แนะกำลังพิจารณาเรื่องที่อาจนำเสนอศาลนี้ในอนาคตอันใกล้

– เป็นที่น่าสังเกตว่า ศาลนี้มีลักษณะเป็นศาลการเมือง มีนักการเมืองมาเป็นองค์คณะจากสภาผู้แทนราษฎร 6 คน และสภาเซเนต 6 คน ดังที่ขีดเส้นใต้ไว้ใน ๓) แตกต่างกับหลักการของศาลไทย ซึ่งจะต้องไม่เกี่ยวกับการเมือง แต่มีลักษณะเป็นศาลอยู่ประการหนึ่งตรงที่คำพิพากษาของศาลนี้อาจฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายไปยังศาลสูงสุด (Cour de Cassasion) ได้

4. ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (Bundesverfassungsgericht – Federal constitutional court)

เนื่องจากระบบการปกครองของฝรั่งเศสกับเยอรมันแตกต่างกัน โดยฝรั่งเศสมีการปกครองแบบสาธารณรัฐเป็นรัฐเดี่ยว แต่เยอรมันมีการปกครองแบบสหพันธ์สาธารณรัฐมีหลายมลรัฐมารวมกันเป็นสาธารณรัฐ แต่ละมลรัฐต่างก็มีรัฐธรรมนูญของตนเอง และสหพันธรัฐก็มีรัฐธรรมนูญที่เรียกว่า BASIC LAW สิทธิและหน้าที่ของประชาชน ตลอดจนรัฐธรรมนูญของแต่ละมลรัฐอาจจะขัดแย้งและมีข้อพิพาทกันทั้งภายในมลรัฐ หรือต่างมลรัฐ ซึ่งต่างก็มีศาลพิจารณาข้อพิพาทดังกล่าว และอาจจะฎีกามายังศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐ ซึ่งคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐถือเป็นที่สุด จะนั้นจะเห็นได้ว่า ฝรั่งเศสมีคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเหมือนกับของประเทศไทย ซึ่งเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมาตลอดระยะเวลา 35 ปี ส่วนเยอรมันมีศาลรัฐธรรมนูญซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1951 ดังนั้น เราจะไปเอาอย่างเยอรมันซึ่งมีการปกครองต่างระบบไปดังได้กล่าวแล้วทั้ง ๆ ที่ขัดกับหลักการของความเป็นศาลได้อย่างไร ?

4.1 ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (ต่อไปนี้จะเรียกว่าศาลรัฐธรรมนูญ) เป็นองค์กรสูงสุดของฝ่ายตุลาการของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (ต่อไปนี้จะเรียกว่าสหพันธ์) เป็นสถาบันระดับสูงสุดในชั้นเดียวกับสถาบันประธานาธิบดีสหพันธ์ (ประมุขของประเทศ) รัฐสภาสหพันธ์ (Bundestag) สภาตัวแทนมลรัฐ (Bundesrat) และคณะรัฐมนตรี

สหพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี (Chancellor) และบรรดารัฐมนตรีทั้งหลาย ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1951 นับเป็นสถาบันใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในประเทศนี้

4.2 หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

- ตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญในกรณีที่เกิดความขัดแย้ง
- สอดส่องดูแลให้องค์กรของรัฐ (รวมทั้งรัฐสภา) ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการห้ามละเมิดสิทธิพื้นฐานของประชาชน
- เป็นสถาบันหลักในการปกป้องหลักการแห่งรัฐธรรมนูญ

4.3 ความรับผิดชอบของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีความรับผิดชอบในเรื่องต่อไปนี้

- กรณีพิพาทระหว่างสถาบันของรัฐเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ ซึ่งมีการกำหนดในรัฐธรรมนูญ (ข้อพิพาทระหว่างสถาบัน)
- กรณีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของรัฐบาลสหพันธ์และรัฐบาลมลรัฐ (ข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญระหว่างสหพันธ์กับมลรัฐ)
- กรณีความสอดคล้องของกฎหมาย (ทั้งระดับสหพันธ์กับระดับมลรัฐ) กับรัฐธรรมนูญหรือความสอดคล้องของกฎหมายมลรัฐกับกฎหมายสหพันธ์ (abstract judicial review)
- กรณีกฎหมายสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในคดีเฉพาะซึ่งศาลตัดสินว่ากฎหมายหรือบางส่วนของกฎหมายไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ (Concrete judicial review procedure)
- กรณีซึ่งมีผู้ร้องเรียนว่าหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเมิดสิทธิพื้นฐาน ในกรณีนี้ต้องมีการดำเนินการแก้ไขทางกฎหมายปกติให้ครบถ้วนทุกกระบวนความในศาลซึ่งรับผิดชอบ (ศาลแพ่ง ศาลอาญา ศาลปกครอง ศาลแรงงาน ศาลสังคม หรือศาลการเงิน) ก่อน จึงจะมีสิทธิร้องเรียนไปยังศาลรัฐธรรมนูญ
- กรณีการตัดสินโดยสภาสหพันธ์หรือสภาตัวแทนมลรัฐตามมติให้มีการขับประธานาธิบดีให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากมีเจตนาละเมิดรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสหพันธ์
- กรณีที่มีการละเมิดหลักการแห่งกฎหมายพื้นฐาน (Basic Law ซึ่งเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหพันธ์) หรือละเมิดรัฐธรรมนูญของมลรัฐโดยผู้พิพากษาสหพันธ์

- กรณีก่อตำเนินการเพื่อพิจารณาว่าได้มีการลิดรอนสิทธิพื้นฐานโดยวัตถุประสงค์ที่ต่อต้านประชาธิปไตย
- กรณีที่มีการร้องขอให้ยุบพรรคการเมืองซึ่งมีวัตถุประสงค์ (หรือมีการกระทำของผู้เกี่ยวข้อง) ในการทำลายหรือล้มล้างรัฐบาลตามระบบเสรีและเป็นประชาธิปไตยหรือที่เป็นอันตรายต่อการดำรงอยู่ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

4.4 ศาลรัฐธรรมนูญจะพิพากษาต่อเมื่อมีการร้องขอเท่านั้น ประชาชนจะยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ก็ต่อเมื่อเป็นการร้องเรียนเพื่อปกป้องสิทธิพื้นฐานหรือสิทธิทำนองเดียวกับสิทธิพื้นฐานเท่านั้น

4.5 การตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญถือเป็นสิ้นสุด ไม่มีการอุทธรณ์ ทบทวน หรือแก้ไขโดยองค์กรอื่นใด คำพิพากษามีผลผูกพันทุกองค์กรของรัฐบาลทั้งระดับสหพันธ์และระดับมลรัฐ รวมถึงศาลและองค์กรปกครองอื่น ๆ ในบางกรณีคำพิพากษามีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย

4.6 โครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยสองส่วน ("สองศาล") แต่ละศาลมีผู้พิพากษา 8 คน ผู้พิพากษาต้องมีคุณสมบัติทั่วไปในการดำรงตำแหน่งตุลาการ ต้องเป็นนัก กฎหมายซึ่งผ่านการอบรมและมีคุณสมบัติครบถ้วน โดยต้องมีอายุอย่างต่ำ 40 ปี มีวาระการดำรงตำแหน่ง 12 ปี หรือจนกว่าจะมีอายุ 68 ปี ไม่มีการต่ออายุอีก ผู้พิพากษาจำนวนกึ่งหนึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยสภาสหพันธ์ และอีกกึ่งหนึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยสภาตัวแทนมลรัฐ ในทั้งสองกรณีผู้ได้รับแต่งตั้งต้องได้รับเสียงยืนยันด้วยเสียงข้างมากจากการลงคะแนนเสียงอย่างน้อยสองในสาม

4.7 ศาลรัฐธรรมนูญมีบุคลากรประมาณ 200 คน (รวมทั้งผู้พิพากษา 16 คน และผู้ช่วยวิจัย 48 คน) ได้รับงบประมาณประมาณ 25 ล้านมาร์ค (ปี ค.ศ. 1995) ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีความรับผิดชอบการบริหารบุคลากรซึ่งมิใช่ผู้พิพากษาผู้พิพากษาทุกคนและประธานร่วมกันดูแลงานบริหารสำคัญ ๆ ฝ่ายบริหารบางอย่างมอบหมายให้เจ้าหน้าที่บริหารระดับสูง (ผู้อำนวยการบริหารศาลรัฐธรรมนูญ) เป็นผู้ดูแล

4.8 ประธานศาลรัฐธรรมนูญปัจจุบันเป็นนักกฎหมายสุภาพสตรี เคยเป็นอาจารย์ทางกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เคยเป็นรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมมาก่อน เป็นสตรีคนแรกที่เป็นประธาน (ปี ค.ศ. 1994 - ปัจจุบัน)

ประธานวุฒิสภา : ขอเชิญคณะกรรมาธิการครับ

(คณะกรรมาธิการเข้าประจำที่)

ประธานวุฒิสภา : เชิญคณะกรรมาธิการแถลงครับ

นายสรรเสริญ ไกรจิตติ (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาและท่านสมาชิกฯ ผู้มีเกียรติ กระผมในฐานะประธานคณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม ขอกราบเรียนรายงานต่อท่านสมาชิกวุฒิสภา

ตามที่ทางวุฒิสภาได้อนุมัติให้คณะกรรมาธิการการบริหาร และการยุติธรรม ศึกษาพิจารณาเรื่องการเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ โดยศึกษาถึงความเป็นมาถึงสภาพปัญหาในการให้บริการและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโดยมีกำหนดเวลา ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่วุฒิสภามอบหมาย และคณะกรรมาธิการได้ขอขยายระยะเวลาไปอีก ๑๒๐ วัน เนื่องจากต้องทำการพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบเพื่อให้รายงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้ทำการศึกษาพิจารณาเสร็จเมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๐ และเพิ่งได้มีโอกาสรายงานต่อสภาในวันนี้

สำหรับการพิจารณาเรื่องนี้ในช่วงแรกท่านอาจารย์สมภพ ท่านเป็นประธานคณะกรรมาธิการ และท่านได้เสนอญัตติขอทำการพิจารณาเรื่องนี้ไว้ในระหว่างวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๓๙ จนถึงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๐ ท่านอาจารย์สมภพก็ได้ถึงแก่อนิจกรรม คณะกรรมาธิการได้เลือกตั้งประธานฯ ใหม่กับรองประธานฯ ทั้งสอง คือ เลือกกระผมเป็นประธานคณะกรรมาธิการแทนท่านอาจารย์สมภพ เลือกท่านไพศาล กุมาลย์วิสัยเป็นรองประธานฯ คนที่หนึ่ง ท่าน พลเอก ศิรินทร์ ธูปกล่ำ เป็นรองประธานฯ คนที่สอง ทางคณะกรรมาธิการได้ร่วมกันพิจารณามาโดยมีผู้ช่วยนาญการประจำคณะกรรมาธิการที่เป็นหลักและช่วยร่างรายงานการศึกษาพิจารณานี้ให้ ที่สำคัญที่สุดคือท่านอาจารย์ปรัชญา เวสารัชช์ ซึ่งเป็นศาตราจารย์สาขารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และช่วยทำงานอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนด้วย โดยความอนุเคราะห์ของท่านอดีตเลขาธิการ ก.พ. ซึ่งเป็นคณะกรรมาธิการอยู่ในคณะนี้ได้พิจารณาศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร รายงานการวิจัย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งต่าง ๆ และพิจารณาศึกษาโดยการสอบถามความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

พิจารณาศึกษาข้อมูล ข้อเท็จจริงในเชิงผู้ปฏิบัติงาน ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชนมาชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็นประกอบตามปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเราต้องการจะรวบรวมในการศึกษาพิจารณาได้ไปดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น ๓ ฝ่าย คือไปดูงานทางฝ่ายบริหาร ทางฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่ได้ไปไกล ก็อยู่ที่วุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎรนี่เอง ทางฝ่ายตุลาการได้ไปหลายแห่งหลายที่ ตามที่ปรากฏอยู่ในรายงานหน้า ๕ ผลของการพิจารณาศึกษาคณะกรรมาธิการได้เสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องนี้โดยแบ่งออกเป็น ๗ ตอน ตอนที่หนึ่ง ปัญหาการบริการประชาชน เราได้แจงรายละเอียดไว้ ตอนที่สอง เป็นการบริการประชาชนในประเทศไทย ก็ได้แจงรายละเอียดไว้ ตอนที่สาม แนวคิดว่าด้วยการบริการประชาชน ตอนที่สี่ เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริการประชาชนสำหรับหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ คือฝ่ายสภานี่เอง ตอนที่ห้า ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชน สำหรับหน่วยงานฝ่ายบริหาร เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งเราได้ไปดูงานสถานที่ต่าง ๆ ของฝ่ายบริหาร เช่น การท่าเรือฯ การท่าอากาศยานฯ กรมที่ดิน กรมสรรพากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเท่าที่กระผมจำได้ การท่าเรือฯ นั้น เราได้ขอเชิญฝ่ายศุลกากรมาร่วมให้ความคิดเห็นด้วย ก็ปรากฏข้อเท็จจริงขึ้นมาในขณะนั้นเท่าที่ยังพอจำได้ว่า ฝ่ายการท่าเรือฯ นั้น นอกจากเราเชิญการท่าเรือฯ ทางฝ่ายรัฐแล้ว เราเชิญฝ่ายเอกชน คือ สมาคมชิปปิ้ง (Shipping) รวมทั้งศุลกากรมาชี้แจงข้อมูลที่ได้จากภาคเอกชนกับภาครัฐแตกต่างกันเกือบจะเรียกว่าตรงกันข้ามในบางเรื่อง เกี่ยวกับผลประโยชน์ ค่าใช้จ่าย คณะกรรมาธิการเอาความจริงจากภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐ พูดง่าย ๆ เรื่องเงินใต้โต๊ะ เรื่องเงินจ่ายตามโต๊ะ เราได้จากภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการนำเข้าและส่งออก ในการทำใบขนส่งสินค้าอะไรต่าง ๆ นานา เป็นเรื่องที่ฝ่ายรัฐจะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไปตามที่ได้เสนอแนะไว้แล้ว ข้อเสนอสำหรับการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริการประชาชนสำหรับหน่วยงานฝ่ายตุลาการ คณะกรรมาธิการได้แบ่งออกเป็น ๒ ชุด คือ ชุดที่ไปดูงานทางฝ่ายบริหาร และชุดที่ไปดูงานทางฝ่ายตุลาการ สำหรับทางฝ่ายตุลาการนั้น เราได้ไปที่เชียงใหม่ดูถึง ๓ ศาล ศาลจังหวัด ศาลแขวงและศาลเยาวชนและครอบครัว แล้วลงไปที่ภูเก็ต ไปที่ปัตตานี ได้ดูงานรวมทั้งด้านคะโต๊ะยุติธรรมด้วย ดูงานศาลตัวอย่างที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งในขณะนั้นกระทรวงยุติธรรมมีความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงระบบงานบริการ

ประชาชนในศาลต่างจังหวัด โดยเอาศาลจังหวัดกาญจนบุรีเป็นศาลตัวอย่าง กระผมได้รับรายงานจากท่านรองประธานฯ พลเอก ศิรินทร์ ชูปกต่ำ เมื่ออาทิตย์ที่แล้วนี่เอง บังเอิญท่านผ่านไปที่กาญจนบุรี ท่านได้ไปพบหัวหน้าศาล ได้รับคำ กี่ไม่เชิงร้องเรียน ความว่าระยะหลัง ๆ นี้เมื่อเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ ความกระตือรือร้นในการที่จะปรับปรุงหรือยกระดับการให้การบริการประชาชนดูน้อยลงไป ขอตั้งเป็นข้อสังเกตเพิ่มเติมด้วยว่า ขอให้รัฐบาลได้ปรับปรุงการให้การบริการประชาชน โดยเฉพาะที่ศาลจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งได้ทำเป็นตัวอย่าง สำหรับศาลต่างจังหวัดทั้งหลายขอให้ช่วยปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น กี่น่าเห็นใจว่าขณะนี้ศาลมีหน้าที่หลายอย่าง อย่างเมื่อวานนี้เราก็พูดกันถึงเรื่อง ร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย ซึ่งศาลจะมีหน้าที่อีก และมีศาลใหม่เพิ่มเติมขึ้นมาคือ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ แล้วยังจะมีศาลเกิดใหม่ตามรัฐธรรมนูญอีก คือ ศาลปกครอง แต่อย่างไรก็ดี ศาลหลัก คือ ศาลยุติธรรม ต้องปรับปรุงให้บริการต่อประชาชนเป็นอย่างดียิ่ง ๆ ขึ้น นอกจากนั้นก็มีบทสรุป ซึ่งเป็นบทสุดท้ายที่ท่านจะอ่านดูได้ตามสารบัญ ถ้าเผื่อท่านเปิดดูสารบัญ ท่านจะเห็นว่า บทสรุปของรายงานนี้จะอยู่ในหน้า ๔๑ รายงานนี้เป็นรายงานที่กะทัดรัด และเสนอแนะตรงจุดตรงประเด็นทั้ง ๓ ฝ่าย ดังที่กราบเรียนมาแล้วเมื่อสักครู่นี้

สำหรับภาคผนวก กระผมอยากจะขอให้ท่านช่วยดู เรามีภาคผนวก เคราะห์ดี ในระหว่างคณะกรรมาธิการยังได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ เราได้ไปดูที่สิงคโปร์และมาเลเซีย ปรากฏว่า การให้การบริการต่อประชาชนของทั้ง ๒ ประเทศ เพื่อนบ้าน ขอเรียนตรง ๆ ว่า ดีกว่าของเรา อาจจะเป็นเพราะการบังคับตามกฎหมาย ตามกฎตามระเบียบ รวมทั้งค่าตอบแทนคือเงินเดือน เขาสูงกว่าของประเทศเรา เพราะฉะนั้นการให้การบริการประชาชน ความรู้สึก ความสำนึกถึงภาษีประชาชนเขามีมากกว่าของเรา ก็อยากจะขอให้ท่านพิจารณาอ่านดูในรายละเอียดต่าง ๆ นานา ในโอกาสเดียวกันทั้งที่เราไม่ได้ไปอเมริกา แต่ท่านเลขาธิการ ก.พ. ท่านมีเจ้าหน้าที่อยู่ที่สหรัฐอเมริกา คือผู้ดูแลนักเรียน ท่านก็ได้รวบรวมข้อมูลโดยอาจารย์ปรัชญาจากการปรับปรุงการบริการประชาชนของสหรัฐอเมริกามารวมอยู่ด้วยในภาคผนวกที่ ๓ กระผมอยากให้ดูเรื่อยไปในภาคผนวกที่ ๑๒ ที่เราได้ไปดูศาลจังหวัดกาญจนบุรี เขาก็ปรับปรุงกิจการทางธุรการให้บริการแก่ประชาชนดี

อย่างที่กระผมเรียนแล้วเมื่อสักครู่นี้ บัดนี้ชักจะสงบเงียบไป ขอให้รัฐบาลหรือกระทรวงยุติธรรมซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่โดยตรงในเรื่องนี้ได้โปรดปรับปรุงดำเนินการต่อไปให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือคณะกรรมาธิการเราได้มีโอกาส เดินทางไปต่างประเทศเป็นชุดสุดท้าย เมื่อเดือนมิถุนายนปีนี้ หลังจากนั้นก็ไม่มีการไปต่างประเทศกันอีก ภาคผนวกที่ ๑๗ เป็นรายงานการไปดูงานเกี่ยวกับหน่วยงานทางการบริหารและการยุติธรรม ตรงกับชื่อของคณะกรรมาธิการ ณ สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ถ้าท่านสนใจเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญ การดูงานครั้งนี้เรามุ่งหมายเจาะจงโดยตรงที่จะไปดูสถาบันต่าง ๆ ในอังกฤษ ฝรั่งเศส อังกฤษที่ลอนดอน ฝรั่งเศสที่ปารีส เยอรมันดูศาลรัฐธรรมนูญที่เมืองคาร์ลสรู (Karlsruhe) ถ้าเราจะเปรียบเทียบดูกับรัฐธรรมนูญของเราก็จะเห็นได้ว่าคณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญและรัฐสภาได้เอาตามระบบของต่างประเทศหลาย ๆ ระบบมาผสมผเส มาย้ำใหญ่ เกิดข้อบกพร่อง เข้ากับสถานภาพสถานการณ์ของประเทศไทยยังไม่ค่อยสนิทนัก เพราะฉะนั้นถ้าท่านดูแล้วท่านจะเปรียบเทียบได้ กระผมขอสมมุติตัวอย่างซึ่งเรากำลังประสบปัญหาอยู่ขณะนี้ อย่างศาลรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญของเรานั้นว่า ไปเอาอย่างมาจากศาลรัฐธรรมนูญของเยอรมัน แต่ความจริงไม่ใช่ของเยอรมันแปลงชื่อเท่านั้น แต่องค์ประกอบ วิธีการ และกฎหมายต่างกันโดยสิ้นเชิง ขณะนี้ก็กำลังเกิดปัญหาขึ้น ท่านประธานฯ ท่านทราบดีเกี่ยวกับการถวายคำแนะนำในการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จนบัดนี้ยังตกลงกันไม่ได้ ได้ข่าวว่าจะชี้ขาดกันในวันที่ ๗ มกราคม แสดงให้เห็นว่าไปเอาชื่อของเขามา แต่มาผสมผสานนัยว่าจะเป็นแบบไทย ผลสุดท้ายทางปฏิบัติเป็นไปไม่ค่อยจะสะดวกนัก

อีกประการหนึ่งที่เราตั้งไปแล้วคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในฝรั่งเศสเขาใช้คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่ทั้ง ๓ อย่าง ทำทั้งกรรมการการเลือกตั้งและทำทั้งคณะกรรมการควบคุมการเลือกตั้ง มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยทำหน้าที่คล้าย ๆ ศาล นี่ครับฝรั่งเศสเขาเอาอย่างนั้น ส่วนอังกฤษไปอีกเรื่องหนึ่ง สำหรับรายละเอียดถ้าท่านสนใจจะเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญของเราก็อ่านดูได้ในภาคผนวกที่ ๑๗ ก็เป็นอันสิ้นสุดของการรายงานครั้งนี้ ขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ถ้าไม่มีผู้ใดติดใจอีก ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่า จะเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี ขอบพระคุณคณะกรรมาธิการมากครับ ที่ทำอะไรละเอียดจนไม่มีท่านผู้ใดสงสัยเลย

ต่อไป ๔.๓ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว ซึ่งคณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงินพิจารณาเสร็จแล้ว

(สำเนา)

ที่ สว 0009/ (ร 57)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท 10300

17 กันยายน 2540

เรื่อง การพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน จำนวน 1 ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาญัตติ เรื่อง ขอให้วุฒิสภามอบหมายให้คณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน กระทำกิจการหรือพิจารณาตอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (ศาสตราจารย์สุชี สิงห์เสน่ห์ เป็นผู้เสนอ) และได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน พิจารณาศึกษาเรื่องดังต่อไปนี้

1. มาตรการและแนวทางในการบริหารเสถียรภาพทางการเงินและการคลัง
2. มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว

ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์สุชี สิงห์เสน่ห์	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. นายวีรพงษ์ รามางกูร	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
3. นายบดี จุณณานนท์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
4. นายสม จาตุศรีพิทักษ์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม และโฆษกคณะกรรมาธิการ
5. นายโฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์	6. นายเฉลิม เชี่ยวสกุล
7. นายปกิต พัฒนกุล	8. นายประจวบ ทองอุไร
9. นายปิยะบุตร ชลวิจารณ์	10. นายเพรา นิวาตวงศ์
11. นายสากล สกุลไทย	12. นายสุนทร เสถียรไทย
13. นายอรัญ ธรรมโน	14. นายโอพาร ไชยประวัติ
15. นายณรงค์ชัย อัครเศรณี	
16. นายวิจิตร สุพินิจ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
17. นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

อนึ่ง คณะกรรมาธิการได้แต่งตั้งให้ นายนัท ผาสุข นิติกร 6 ฝ่ายประชุม 1 กองกรรมาธิการ เป็นผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 76 วรรคสอง

สำหรับการพิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติในเรื่องที่ 1 เกี่ยวกับเรื่อง "มาตรการและแนวทางในการบริหารเสถียรภาพทางการเงินและการคลัง" คณะกรรมาธิการได้พิจารณาเสร็จแล้ว โดยได้เสนอรายงานของคณะกรรมาธิการต่อที่ประชุมวุฒิสภา ซึ่งที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาเห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมาธิการดังกล่าว

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติในเรื่องที่ 2 เกี่ยวกับเรื่อง "มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว" ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมาธิการตามญัตติในเรื่องที่ 2 ต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สุธี สิงห์เสน่ห์

(ศาสตราจารย์สุธี สิงห์เสน่ห์)

ประธานคณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน

กองกรรมาธิการ
โทร. 2441571, 2441735
โทรสาร 2441571-3

รายงานของคณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 7 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม 2539 ได้พิจารณาญัตติเรื่อง ขอให้วุฒิสภามอบหมายให้คณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (ศาสตราจารย์สุชี สิงห์เสน่ห์ เป็นผู้เสนอ) และได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน พิจารณาศึกษาเรื่องดังต่อไปนี้

1. มาตรการและแนวทางในการบริหารเสถียรภาพทางการเงินและการคลัง

2. มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว

ภายในกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามอบหมาย

ซึ่งการพิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติในเรื่องที่ 1 เกี่ยวกับเรื่อง **"มาตรการและแนวทางในการบริหารเสถียรภาพทางการเงินและการคลัง"** คณะกรรมาธิการได้พิจารณาเสร็จแล้ว โดยได้เสนอรายงานดังกล่าวต่อที่ประชุมวุฒิสภา และในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 4 (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) วันศุกร์ที่ 14 กุมภาพันธ์ 2540 ที่ประชุมวุฒิสภาได้พิจารณาเห็นชอบด้วยกับรายงานของคณะกรรมาธิการดังกล่าว

สำหรับการพิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติในเรื่องที่ 2 เกี่ยวกับเรื่อง "มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว" นั้น กำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามอบหมายได้สิ้นสุดลงเมื่อวันศุกร์ที่ 23 พฤษภาคม 2540 แต่การพิจารณาศึกษายังไม่แล้วเสร็จ ด้วยเหตุที่คณะกรรมาธิการต้องรับฟังข้อมูลและข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพิจารณาศึกษาพอสมควร คณะกรรมาธิการจึงได้ขอขยายเวลาการพิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติดังกล่าวออกไปอีก 180 วัน ซึ่งประธานวุฒิสภาพิจารณาแล้วได้กรุณาขยายเวลาให้ตามที่คณะกรรมาธิการได้ขอขยายเวลา ทั้งนี้ เพื่อให้รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการในเรื่องตามญัตตินี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติในเรื่องที่ 2 เกี่ยวกับเรื่อง **"มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว"** เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 158 และข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 84 ดังนี้

1. การดำเนินงานของคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 คณะกรรมาธิการได้มีมติแต่งตั้ง นายทวี หนุนภักดี สมาชิกวุฒิสภา เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมาธิการ เพื่อทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางด้านการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินของประเทศ

1.2 หน่วยงาน และผู้ที่คณะกรรมาธิการได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และรายละเอียด เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ คือ

(1) ธนาคารแห่งประเทศไทย

1. นางเกสียรทอง เหตระกูล	ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
2. นายสุชาติ สักการโกศล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ
3. นางฤชุกร แสงสุพรรณ	หัวหน้าหน่วยพัฒนาระบบการเงิน
4. นายยงยุทธ อมาตยกุล	หัวหน้าหน่วยการคลัง
5. นางสาวชลาลัย จิวาศักดิ์อภิมาศ	หัวหน้าหน่วยภาวะเศรษฐกิจทั่วไป
6. นางสาวนวพร มหารักขะกะ	หัวหน้าหน่วยวิจัยพื้นฐาน
7. นางสาววชิรา อารมย์ดี	เศรษฐกร หน่วยพัฒนาระบบการเงิน

(2) กรมบัญชีกลาง (กระทรวงการคลัง)

1. นายสุชาติ นรศิริกุล	นักวิชาการคลัง 9
2. นางศุภรัตน์ ธัญญานุวัติ	นักวิชาการคลัง 8
3. นางสาวสุภา ปิยะเด็ด	นักวิชาการคลัง 8

(3) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (กระทรวงการคลัง)

1. นายอรรคศิริ บุรณศิริ	ผู้อำนวยการกองนโยบายการออม และการลงทุน
2. นางอารีย์ น้อยวงศ์	ผู้อำนวยการกองนโยบายการคลังและภาษีอากร
3. นางสุวัฒนา ศรีภิรมย์	หัวหน้าฝ่ายนโยบายรายได้รัฐวิสาหกิจและรายได้อื่น
4. นางสาวกรรณิการ์ เอกเผ่าพันธุ์	หัวหน้าฝ่ายนโยบายกองทุนสวัสดิการ

(4) กระทรวงอุตสาหกรรม

1. นายปรีชา อรรถวิภัชน์	ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
2. นายจำรูญ มาลัยกรอง	ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

(5) สำนักงานประกันสังคม (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม)

1. นางเจตนา มีเพียร	รองเลขาธิการสำนักงานประกันสังคม
2. นางนงเยาว์ รีเจริญ	ผู้อำนวยการกองการเงินและบัญชีกองทุน
3. นางรัชยา กุลวานิชไชยนันท์	หัวหน้าฝ่ายบริหารเงินกองทุน

(6) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักนายกรัฐมนตรี)

1. นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ	ผู้อำนวยการกองวิเคราะห์และประมาณการเศรษฐกิจ
2. นางวลัย ตรีสุชาต	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8
3. นายกฤษณ์สัมพันธ์ เมนะสูต	หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผนการเงิน การคลัง
4. นางสาวยุพิน โอเจริญ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ 7

(7) สำนักงบประมาณ (สำนักนายกรัฐมนตรี)

1. นายธงชัย ลำดับวงศ์	รองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ
2. นางธัญญารักษ์ ชัยมงคล	ผู้อำนวยการส่วนเศรษฐกิจการคลัง
3. นายจีระ ประทีป	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ 7
4. นางสาวทิพรัตน์ ยิ้มคุ้ม	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ 7

(8) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (สำนักนายกรัฐมนตรี)

นางชุดาภรณ์ ลัมพะสาระ	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

(9) กรมส่งเสริมการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

1. นายสาคร ประไพพงษ์	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมธุรกิจการเกษตร
2. นายประชา แคล้วปลอดทุกข์	ผู้อำนวยการกองคลัง

3. นางสาวพิภัทรา สุวรรณบัตร	นักวิชาการเงินและบัญชี 6

(10) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

1. นายชำนาญ ศิริวัจน์	เศรษฐกร 9
2. นายเดชา ศุภวันต์	เศรษฐกร 8
3. นายพิบูลย์ เจียมอนุกูลกิจ	เศรษฐกร 7

(11) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

1. นายปกรณ์ มาลากุล ณ อยุธยา	เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.
2. นายวสันต์ เทียนหอม	ผู้ช่วยเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.
3. นางสาวรื่นวดี สุวรรณมงคล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการ
4. นายพิชิต อัครทิตย์	ผู้อำนวยการสำนักวิจัย

(12) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นายสุรัตน์ พลาลิขิต	รองกรรมการผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(13) บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

1. นายธีระ วัชกุล	ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัย
2. นางสาวสุภาภรณ์ ชาญณรงค์	ผู้จัดการฝ่ายวางแผนและงบประมาณ
3. นายศิริชัย สาครรัตนกุล	รองผู้จัดการทั่วไป

(14) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

1. ดร.มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด	รองประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
2. นายดิเรก ปัทมสิริวัฒน์	ผู้อำนวยการเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม

(15) สมาคมธนาคารไทย

1. นายโอพาร ไชยประวัติ	ประธานสมาคมธนาคารไทย
2. นายชวัชชัย ยงกิตติกุล	เลขาธิการสมาคมธนาคารไทย
3. นายสมยศ แช่มช้อย	นักวิจัยอาวุโส

(16) สมาคมบริษัทเงินทุน

1. นายปิ่น จักกะพาก	ประธานกรรมการสมาคมบริษัทเงินทุน
2. นายศุภเดช พูนพิพัฒน์	รองประธานกรรมการสมาคมบริษัทเงินทุน
3. นางสาวชุลีพร น่วมทนง	ผู้จัดการสมาคมบริษัทเงินทุน
(17) นายมารวย ผดุงสิทธ์	อดีตกรรมการผู้จัดการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 ในการดำเนินการพิจารณา นอกจากจะได้เชิญหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นแล้ว คณะกรรมาธิการยังได้ศึกษาจากเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

2. ผลการพิจารณา

คณะกรรมาธิการขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง "มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว" รวม 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เรื่อง พัฒนาการเศรษฐกิจไทย

ส่วนที่ 2 เรื่อง การลงทุนของรัฐและเอกชน

ส่วนที่ 3 เรื่อง สถานการณ์เงินออมในประเทศ

ส่วนที่ 4 เรื่อง ปัญหาเศรษฐกิจ การลงทุน และการออม

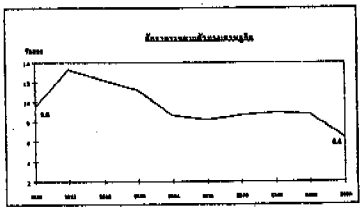
ส่วนที่ 5 ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการ

ภาคผนวก

บทสรุปผู้บริหาร

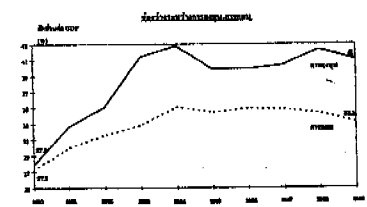
สถานการณ์เศรษฐกิจ การออม และการลงทุน

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในช่วงที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จและส่งผลให้ประเทศมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงมาก

ภายใต้ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญคือการปรับตัวทางเศรษฐกิจในหลายด้าน และการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนจากนโยบายของทางการในการสนับสนุนให้เอกชนมีบทบาทในการพัฒนาประเทศมากขึ้น รวมถึงการโยกย้ายฐานการผลิตและเงินลงทุนมาจากประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ส่งผลให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทใหม่ ๆ และการขยายตัวของการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ

การเร่งตัวของการลงทุนแม้ว่าจะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวในระดับสูงและทำให้ประชาชนมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น แต่เศรษฐกิจไทยได้

ขยายตัวสูงในลักษณะที่ขาดความสมดุลเท่าที่ควร และสร้างแรงกดดันต่อภาวะเงินเฟ้อและการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด เป็นลำดับ ทั้งนี้ ทางการได้ดำเนินมาตรการการเงินการคลังอย่างระมัดระวังหลายประการในช่วงปี 2534-2537 เพื่อลดการใช้จ่ายในประเทศ อาทิ การดำเนินนโยบายดอกเบี้ยในประเทศไม่ให้ลดลงเร็วเกินไป และการดูแลสินเชื่อที่สถาบันการเงินให้แก่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

อย่างไรก็ตาม ในปี 2538-2539 อัตราเงินเฟ้อยังมีแนวโน้มสูงขึ้นและดุลการชำระเงินยังคงขาดดุลสูงถึงประมาณร้อยละ 8 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดซึ่งอยู่ในระดับสูงดังกล่าว นอกจากเป็นผลจากการใช้จ่ายในประเทศที่ไม่ได้ลดลงมากเท่าที่ควรแล้ว ยังเป็นผลจากโครงสร้างการผลิตที่ต้องพึ่งพาสินค้าทุนและวัตถุดิบจากต่างประเทศ และการลดลงของการส่งออกเนื่องจากความสามารถในการแข่งขันสินค้าไทยลดลง รวมทั้งการชะลอตัวของเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิคซึ่งเป็นคู่ค้าสำคัญของไทยด้วย

เศรษฐกิจไทยที่ขยายตัวอย่างขาดความสมดุลและก่อให้เกิดปัญหาเสถียรภาพดังกล่าว เนื่องจากโครงสร้างเศรษฐกิจ การออม และการลงทุน มีจุดอ่อนหลายประการที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว ที่สำคัญได้แก่

ยอดคงค้างเงินฝากเช้าของธุรกิจที่ไม่ใช่หน่วยการแยกตามภาคธุรกิจ

หน่วย : ล้านดอลลาร์ สรอ

ภาคธุรกิจสำคัญ	2535		2539	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สถาบันการเงิน	2,539.4	12.03	5,138.4	25.21
การค้า	2,910.0	13.78	2,281.7	11.20
อุตสาหกรรม	10,027.0	47.49	7,537.5	36.96
บริการ	554.4	2.63	767.62	3.77
ลงทุนอสังหาริมทรัพย์	3,035.8	14.38	2,481.3	12.17
อื่น ๆ	2,602.6	12.33	2,941.9	14.43
รวม	21,115.0	100.00	20,381.0	100.00

P - ตัวเลขเบื้องต้น

1) เศรษฐกิจไทยพึ่งพาต่างประเทศในระดับสูง ทั้งการพึ่งพาวัตถุดิบในการผลิต เทคโนโลยี พลังงาน และการพึ่งพาเงินทุน โดยเฉพาะด้านเงินทุนระยะสั้นที่มีสัดส่วนสูง ซึ่งนอกจากจะก่อภาระหนี้ต่างประเทศแล้วยังทำให้เศรษฐกิจการเงินไทยขาดความมั่นคงจากการไหลเข้าออกอย่างรวดเร็วของเงินทุนระยะสั้น

2) ขาดการพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย ทำให้การใช้เงินทุนของอุตสาหกรรมไทยขาดประสิทธิภาพมีความสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น รวมทั้งทำให้ผู้ประกอบการและนักลงทุนไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจการเงินโลก

3) การพัฒนาแรงงานไทยไม่เป็นระบบเท่าที่ควรและขาดการวางแผนระยะยาวให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และมีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดโลก

4) การลงทุนภาครัฐโดยรวมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร แม้ว่าทางการจะมีการปรับปรุงการบริหารงานมาเป็นลำดับ แต่การจัดงบประมาณบางส่วนไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศระยะยาว รวมทั้งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย ขณะเดียวกันการลงทุนภาคเอกชนบางส่วนเป็นการลงทุนที่ไม่มีประสิทธิภาพและบางส่วนเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ การลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่มีการลงทุนในระดับสูงเกินความจำเป็น จนส่งผลกระทบความเชื่อมั่นที่มีต่อสถาบันการเงินและเศรษฐกิจในภาพรวม

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงาน

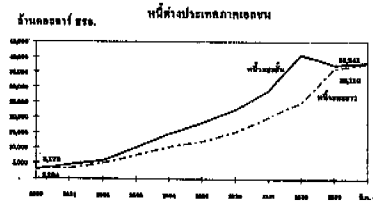
หน่วย : ล้านบาท

ลักษณะงาน	ปีงบประมาณ			
	2535		2540	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การบริหารงานทั่วไป	116,437.60	25.30	195,599.3 0	20.70
การบริการชุมชนและสังคม	142,559.2 0	31.00	381,906.2 0	40.50
การเศรษฐกิจ	112,056.0 0	24.30	276,582.0 0	29.30
อื่น ๆ	89,347.0	19.40	89,912.5	9.50
รวมทั้งสิ้น	460,400.0 0	100.00	944,000.0 0	100.0
รายจ่ายลงทุน	130,552.6 0	28.40	391,209.7 0	41.40
รายจ่ายประจำ	301,818.2 0	65.60	528,293.4 0	56.00
รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	27,929.2	6.10	24,496.9	2.60

5) เงินออมในประเทศเทียบกับผลิตภัณฑ์ในประเทศ แม้ว่าจะมีสัดส่วนในเกณฑ์สูง แต่ยังระดมได้ไม่เพียงพอกับความต้องการในการลงทุน เนื่องจากประชาชนโดยเฉพาะเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคตมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ทั้งนี้จะเห็นได้จากการออมภาคครัวเรือนมีสัดส่วนต่อการออมรวมลดลงเป็นลำดับ ขณะเดียวกันภาครัฐก็ให้ความสนใจในการรณรงค์การออมและสร้างนิสัยประหยัดอดออมแก่เยาวชนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยังมีข้อจำกัดและจุดอ่อนอยู่หลายประการดังกล่าว ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจโดยรวมขาดเสถียรภาพและมีความเสี่ยงสูงในการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจการเงินโลกได้ง่าย โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจการเงินโลกที่มีแนวโน้มเปิดเสรีและมีการแข่งขันมากขึ้น

การพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศสูงต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงปี 2538-2539 ที่อยู่ในระดับสูงมากได้เริ่มกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างประเทศ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เศรษฐกิจการเงินโลกบ่อยครั้ง ขณะที่โครงสร้างอุตสาหกรรมไทยปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดภาวะวิกฤตการณ์ความเชื่อมั่นของนักลงทุนไทยและต่างประเทศอย่างรุนแรงในปี 2540 และส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัวลงและกระทบต่อภาคเศรษฐกิจบางภาคอย่างมาก เช่น ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และอุตสาหกรรมยานยนต์ อันส่งผลสืบเนื่องให้คุณภาพสินทรัพย์และการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเริ่มประสบปัญหา ประกอบกับการขาดความมั่นใจในเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศและค่าเงินบาท ทำให้ต่างประเทศขาดความเชื่อมั่นและเข้าเก็งกำไรอัตราแลกเปลี่ยนของไทย จนในที่สุดทางการต้องดำเนินการปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นอัตราลอยตัว รวมทั้งต้องขอความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ

แนวโน้มเศรษฐกิจ

สำหรับในระยะ 2-3 ปีข้างหน้า การลงทุนแม้ว่าจะชะลอตัวลงตามการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ แต่ประเทศไทยมีภาระต้องดำเนินการตามเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือทางการเงินของกองทุนการเงินระหว่างประเทศในการลดช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนให้เหลือร้อยละ 5 ในปี 2540 และร้อยละ 3 ในปีต่อ ๆ ไป

ส่วนในระยะปานกลางอุตสาหกรรมของประเทศต้องมีการปรับโครงสร้างหลายประการเพื่อลดต้นทุนการผลิตรวมทั้งเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตไปสู่สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น เพื่อให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้น การลงทุนจึงมีแนวโน้มขยายตัว ดังนั้น การใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพและการเร่งระดมเงินออมให้เพียงพอกับความต้องการลงทุน ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ทางการต้องดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่นเดียวกับในปี 2540

มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุน

การพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวเพื่อให้สามารถรองรับภาวะการแข่งขันและการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มจะมีมากขึ้นในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขปัญหาความไม่สมดุลระหว่างการลงทุนและการออมของประเทศ โดยเฉพาะการเร่งส่งเสริมการออมและการปรับปรุงประสิทธิภาพการลงทุน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป เพราะจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจคือช่วยลดการพึ่งพิงเงินทุนต่างประเทศหรือภาระหนี้ต่างประเทศลงได้ ขณะเดียวกันการออมที่เพิ่มขึ้นยังจะหมายถึงการใช้จ่ายอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะมีส่วนช่วยลดการนำเข้าสินค้าต่างประเทศได้ด้วย

ทั้งนี้ มาตรการสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการประกอบด้วย

<u>นโยบายและมาตรการระยะสั้น</u>

1) เร่งรัดแก้ปัญหาสถาบันการเงินโดยเฉพาะการดำเนินมาตรการต่อสถาบันการเงินที่ถูกระงับกิจการชั่วคราว 58 แห่ง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเงินและเจ้าหนี้ เนื่องจากสถาบันการเงินเป็นสถาบันหลักในการระดมเงินออมและการให้กู้ยืมเพื่อลงทุนที่สำคัญของประเทศ

2) ดูแลให้อัตราแลกเปลี่ยนเข้าสู่ดุลยภาพโดยเร็ว เพราะมีผลกระทบโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันของการผลิตเพื่อส่งออกและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียกความเชื่อมั่นในตลาดการเงินระหว่างประเทศให้คืนมาโดยเร็ว

3) การประสานนโยบายการเงินการคลังให้เหมาะสม โดยเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของรัฐ

4) ดูแลอัตราดอกเบี้ยให้อยู่ในระดับเหมาะสมและเอื้อต่อการลงทุนที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศของภาคเอกชน รวมทั้งจูงใจให้มีการออมในประเทศให้มากขึ้น

นโยบายและมาตรการระยะปานกลางและระยะยาว

1) เร่งรัดการออมภาครัฐ โดยปรับฐานรายได้และอัตราภาษีให้เหมาะสม กระจายอำนาจการคลังให้ท้องถิ่นสามารถจัดการและควบคุมการลงทุนได้มากขึ้น รวมทั้งดูแลการใช้จ่ายของรัฐบาลไม่ให้เกินความสามารถของระบบราชการในการใช้จ่าย

2) เร่งรัดการระดมเงินออมภาคเอกชน โดย

ก) สร้างความเชื่อมั่นต่อสถาบันการเงินในระยะยาวรวมทั้งเพื่อรองรับภาวะการแข่งขันในระบบการเงินไทยที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งอาจส่งผลให้สถาบันการเงินที่อ่อนแอและมีการบริหารไม่มีประสิทธิภาพต้องเลิกกิจการ ทั้งนี้ในอนาคตควรเร่งรัดจัดตั้งสถาบันประกันเงินฝากเพื่อให้มีหน่วยงานดูแลความมั่นคงและคุ้มครองผู้ฝากเงินเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะทำให้การแก้ปัญหาทำได้อย่างรวดเร็วทันสถานการณ์

ข) ขยายบริการทางการเงินและสนับสนุนให้มีเครื่องมือการออมให้หลากหลายขึ้นโดยเฉพาะการออมแบบผูกพัน ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้สถาบันการเงินที่มีการบริหารไม่มีประสิทธิภาพและฐานะอ่อนแอ รวมและควบกิจการเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งแก่สถาบันการเงินไทย

ค) จัดตั้งคณะกรรมการการออมแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานทางการที่มีอยู่แล้วอาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่รณรงค์การออมอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ

ง) สนับสนุนการออมผูกพัน โดยเฉพาะการระดมเงินออมผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยแก้ไขเกณฑ์การดำเนินงานให้มีความคล่องตัวและลดความซ้ำซ้อนกับสวัสดิการประเภทอื่นของทางการ

3) ดูแลการลงทุนภาคเอกชนให้มีประสิทธิภาพ

ก) เร่งรัดและสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาการผลิตเพื่อให้ใช้ทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ

ข) กำหนดแผนพัฒนาแรงงานให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาอุตสาหกรรมให้ชัดเจนและต่อเนื่อง

ค) จัดระบบการกำกับและติดตาม รวมทั้งประเมินผลการลงทุนโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนอย่างสม่ำเสมอเพื่อปรับแผนการส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเงิน

ง) กำหนดกลไกดูแลการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินไม่ให้กระจุกตัวกับภาคเศรษฐกิจใดมากจนเกินไป รวมทั้งดูแลให้การปล่อยสินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจสำคัญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีระบบข้อมูลและข่าวสารในลักษณะการเตือนภัยล่วงหน้า ขณะเดียวกันต้องระมัดระวังไม่ให้กลไกการควบคุมดังกล่าวมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการบริหารงานของสถาบันการเงิน

จ) สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นกลาง เพื่อให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมครบวงจรและลดการพึ่งพาวัตถุดิบขั้นกลางจากต่างประเทศ

ฉ) จัดทำฐานข้อมูลเศรษฐกิจและการลงทุน รวมทั้งระบบการเผยแพร่เพื่อให้เอกชนสามารถติดตามภาวะเศรษฐกิจและตัดสินใจลงทุนได้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ช) ปรับระบบภาษีให้เป็นกลางมากขึ้นและหลีกเลี่ยงการใช้นโยบายภาษีเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งเป็นระยะเวลานาน เพราะจะทำให้อุตสาหกรรมดังกล่าวไม่พัฒนาเท่าที่ควร และส่งผลเสียต่อความสามารถแข่งขันในระยะยาว

4) ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

ก) ดูแลแผนและกำกับการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ ซึ่งปัจจุบันกระจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นระบบและสอดคล้องกับนโยบายการลงทุนของรัฐ โดยมอบหมายให้หน่วยงานที่มีอยู่แล้วและเหมาะสมให้ทำหน้าที่ดังกล่าว

ข) จัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติงานพัฒนาและแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5) ปรับปรุงงานด้านงบประมาณและการลงทุนของรัฐบาล

ก) จัดให้มีการทำงบประมาณระยะยาว เพื่อให้แผนการลงทุนของรัฐบาลเกิดความต่อเนื่อง รวมทั้งให้มีข้อมูลต่าง ๆ ที่ชัดเจนเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถจัดทำงบประมาณได้สอดคล้องกับแผนงานที่กำหนด

ข) ดูแลให้มีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศระยะยาว โดยลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ควรเน้นการใช้จ่ายการลงทุนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรไทยให้สามารถรองรับแผนพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้มากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพาต่างประเทศและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยในอนาคต

ค) จัดทำแผนแม่บทการลงทุนสาธารณูปโภค ให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลดความซ้ำซ้อนของการลงทุน และให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป รวมทั้งจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการลงทุนของรัฐบาล

ง) ปรับบทบาทกองทุนประกันสังคมให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้เป็นภาระด้านงบประมาณของรัฐบาลในระยะยาว ขณะเดียวกันสนับสนุนให้กองทุนเลี้ยงชีพมีบทบาทเพิ่มขึ้นและให้มีบทบาทแทนบทบาทกองทุนประกันสังคมในบางส่วน อาทิ การออกจากงานโดยชราภาพ เจ็บป่วย ทุพพลภาพ ตาย โดยการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีและการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวย

ส่วนที่ 1
พัฒนาการเศรษฐกิจไทย

นับแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกเมื่อปี 2504 เป็นต้นมา กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและขยายตัวในระดับสูง อย่างไรก็ดี การพัฒนาเศรษฐกิจต้องเผชิญวิกฤตการณ์หลายครั้ง แต่ได้ฝ่าฟันมาได้ด้วยดี ตัวอย่างเช่น ในช่วงปี 2522-2529 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยประสบปัญหาด้านเสถียรภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างรุนแรง โดยมีสาเหตุสำคัญจากวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 ส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศชะลอตัวลงมาก และอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับสูง โดยสูงถึงร้อยละ 19.7 ในปี 2523 นอกจากนี้ การใช้จ่ายเกินตัวและภาวะเศรษฐกิจโลกที่ไม่เอื้ออำนวยทำให้การขาดดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดอยู่ในระดับสูง หนี้ต่างประเทศขยายตัวและเงินสำรองระหว่างประเทศชะลอลง

การดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของทางการในช่วงดังกล่าวจึงให้ความสำคัญต่อการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินเป็นลำดับแรกด้วยการเข้มงวดด้านนโยบายการเงินและการคลัง การปรับระบบอัตราแลกเปลี่ยนและการบริหารหนี้ต่างประเทศอย่างระมัดระวัง รวมถึงการดำเนินนโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจควบคู่ไป ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจไทยให้ขยายตัวในอัตราสูงในช่วงหลังจากปี 2529 เป็นต้นมา

1.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจไทย

สำหรับในช่วงปี 2530-2539 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว เป็นผลจากความสำเร็จของการปรับตัวรับกับปัญหาหลายด้านที่เกิดขึ้น โดยมีพัฒนาการและโครงสร้างที่สำคัญคือ

การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ/ปี)	2523-29	2530-39
GDP	5.5	9.5
อัตราเงินเฟ้อ	6.5	4.7
การลงทุนเอกชน	4.1	16.5
การส่งออก	11.7	19.5
ดุลบัญชีเดินสะพัด (% ต่อ GDP)	-4.6	-5.6
ดุลเงินสดรัฐบาล (% ต่อ GDP)	-3.4	2.5

1.1.1 เศรษฐกิจเติบโตในระดับสูง

การเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะปี 2530-39 มีอัตราเฉลี่ยสูงเป็นเกือบ 2 เท่าของปี 2523-29 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการลงทุนภาคเอกชนและการส่งออกเป็นสำคัญ ในขณะที่ด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้นมาก โดยดุลเงินสดรัฐบาลเปลี่ยนจากขาดดุลเฉลี่ย

ร้อยละ 3.4 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ เป็นเกินดุลเฉลี่ย 2.5 อัตราเงินเฟ้อลดลงจากเฉลี่ยร้อยละ 6.5 เหลือเฉลี่ยร้อยละ 4.7

1.1.2 โครงสร้างการผลิตมีภาคอุตสาหกรรมเป็นตัวนำ

การดำเนินนโยบายทางการตามกลยุทธ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-34) ได้ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว จนสร้างความเชื่อมั่นให้เงินลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในหลักทรัพย์มีระดับสูงมาก อีกทั้งได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ตลอดจนการกระจายตลาดส่งออก เพื่อลดความเสี่ยงของความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลก จึงทำให้ภาคอุตสาหกรรมเติบโตอย่างรวดเร็ว สัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 23.1 ในปี 2523 เป็นร้อยละ 32.6 ในปี 2539 การเติบโตของภาคอุตสาหกรรมดังกล่าวมีแนวโน้มทดแทนภาคเกษตรมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่ภาคบริการและอื่น ๆ ยังมีสัดส่วนการผลิตค่อนข้างคงที่

ร้อยละต่อ GDP	2523	2530	2539
เกษตร	20.2	15.6	10.4
อุตสาหกรรม	23.1	24.8	32.6
บริการและอื่น ๆ	56.7	58.6	57.0
ผลิตภัณฑ์รวม	100.0	100.0	100.0

1.1.3 การพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

การที่ภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทนำระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างมากในช่วงปี 2530-37 นั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมที่สำคัญด้วย จากเดิมหมวดสิ่งทอ เครื่องหนังและรองเท้า และหมวดอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ที่เคยมีสัดส่วนรวมกันเกือบร้อยละ 50 ของการผลิตภาคอุตสาหกรรมในปี 2523-29 นั้น ได้ลดลงมาเหลือร้อยละ 38.4 ในปี 2537 และมีแนวโน้มที่จะลดลงต่อไป เพราะความได้เปรียบจากแรงงานค่าจ้างต่ำและวัตถุดิบราคาถูกได้ลดลง โดยเฉพาะเมื่อประเทศเพื่อนบ้านดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเปิดประเทศและเข้ามาแข่งขันผลิตในอุตสาหกรรมดังกล่าว

นอกจากนี้ การที่ประเทศอุตสาหกรรมบางแห่งที่มีค่าเงินสูงขึ้นและกำลังเผชิญกับการกีดกันทางการค้า เช่น ญี่ปุ่น หรือประเทศอุตสาหกรรมที่มีดุลการค้าเกินดุลซึ่งได้รับแรงกดดันให้เพิ่มค่าเงิน เช่น เกาหลีใต้ และไต้หวัน ก็ได้โยกย้ายการลงทุนมาประเทศที่มีความพร้อมทางเศรษฐกิจและทรัพยากรเช่นไทย ส่งผลให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงเพิ่มขึ้น เช่น อุตสาหกรรมหมวดโลหะและเครื่องจักร หมวดเครื่องจักรกล และเครื่องไฟฟ้า และหมวดยานยนต์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปรับตัวของภาคอุตสาหกรรมที่ลดการใช้แรงงานที่มีต้นทุนสูงเกินกว่าจะแข่งขันกับต่างประเทศ

การเติบโตของอุตสาหกรรมหมวดต่าง ๆ

	อัตราการเติบโต (ร้อยละต่อปี)		สัดส่วนต่อผลผลิตอุตสาหกรรม (ร้อยละต่อปี)		
	2523-29	2530-37	2523	2529	2537
สิ่งทอ หนัง และรองเท้า	7.4	11.9	21.7	23.9	21.1
อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	4.8	8.5	26.2	24.7	17.1
อโลหะและปิโตรเลียม	5.3	12.5	14.2	13.9	12.9
โลหะและเครื่องจักร	8.0	21.8	4.7	5.4	9.4
เครื่องจักรกลและเครื่องไฟฟ้า	10.8	25.3	3.2	4.3	9.3
ยานยนต์	-1.7	20.9	8.6	5.6	9.2
เคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก	6.5	12.7	5.5	5.7	5.4
ผลิตภัณฑ์ไม้และเฟอร์นิเจอร์	4.6	4.0	6.1	5.7	2.8
กระดาษและสิ่งพิมพ์	4.8	11.2	3.3	3.2	2.7
โลหะขั้นมูลฐาน	-0.2	11.3	2.8	2.0	1.7
อื่น ๆ	13.5	20.0	3.7	5.6	8.4
ผลผลิตอุตสาหกรรมรวม	5.7	13.6	100.0	100.0	100.0

เงินลงทุนของโครงการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุน
สำหรับอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

(ร้อยละของเงินลงทุนทั้งสิ้น)	2533	2538
- อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี (Medium & high technology)	72.1	86.6
- อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศ (Resourse-based)	9.9	4.3
- อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานข้มข้น (Labor intensive)	9.2	4.8
- อื่น ๆ (Others)	8.8	4.1

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมดังกล่าวได้สะท้อนสู่การส่งออกของไทยด้วย กล่าวคือ การส่งออกต้องพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนสูงถึงกว่า 3 ใน 4 ของการส่งออกรวมและเป็นการส่งออกอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลางและระดับสูงเพิ่มขึ้น ขณะที่การส่งออกที่ใช้แรงงานสูง (labour intensive) หรือใช้วัตถุดิบในประเทศเป็นหลักนั้นมีความสำคัญลดลง

1.1.4 ภาคเอกชนมีบทบาทสูงขึ้น

การเติบโตทางเศรษฐกิจ และบรรยากาศการลงทุนที่เอื้ออำนวยทั้งจากการที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกและอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับการดำเนินนโยบายและมาตรการของทางการในระยะดังกล่าวมีเป้าหมายให้เศรษฐกิจดำเนินได้โดยเสรีขึ้น ด้วยการส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของเศรษฐกิจได้สูงขึ้น ส่งผลให้สัดส่วนการลงทุนของภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศขยายตัวจากร้อยละ 20.4 ในปี 2523 เป็นร้อยละ 33.1 ในปี 2539

1.1.5 การพึ่งพาต่างประเทศสูงขึ้น

ผลของการเปิดเสรีทางการค้าและการเงินมาเป็นลำดับเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจได้มีส่วนให้สัดส่วนการค้าระหว่างประเทศต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 51.1 ในปี 2523 เป็น 94.0 ในปี 2539 ประกอบกับบรรยากาศการลงทุนมี

ร้อยละของ GDP	2523	2530	2539
เงินทุนต่างประเทศสุทธิ	7.7	2.1	9.8
- เอกชน	3.9	1.7	9.2
- รัฐบาล	3.8	0.4	0.6
สินค้าเข้า	28.7	26.3	38.9
ช่องว่างการออมและการลงทุน	-6.4	-0.5	-7.9

แนวโน้มดีผลักดันให้การลงทุนขยายตัวสูงกว่าการออมของประเทศ และช่องว่างดังกล่าวขยายกว้างขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่ปี 2530 จึงทำให้การนำเข้าเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อชดเชยช่องว่างดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.1 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศในปี 2530 เป็นร้อยละ 9.8 ในปี 2539 โดยส่วนใหญ่เป็นเงินทุนนำเข้าของภาคเอกชน ในขณะที่การพึ่งพาเงินทุนของภาครัฐบาลได้ลดลงจากปี 2523

1.2 สถานการณ์เศรษฐกิจในปี 2540

การที่เศรษฐกิจไทยเติบโตอย่างขาดความสมดุลมาโดยตลอด ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านเสถียรภาพเศรษฐกิจขึ้นอย่างรวดเร็วและชัดเจนในปี 2538 และต่อเนื่องในปี 2539 แม้ว่าทางการจะได้ดำเนินการแก้ไขด้านอุปสงค์เพื่อลดการใช้จ่ายในประเทศและดูแลการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน จนส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2539 ชะลอตัวลงก็ตาม แต่ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดยังคงอยู่ในระดับสูง ทำให้นักลงทุนต่างประเทศเริ่มขาดความเชื่อมั่นและทยอยถอนเงินออกจากประเทศไทย

การที่ทางการยังคงเร่งดำเนินการเพื่อมุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในปี 2540 ในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจซบเซาและเงินทุนนำเข้าชะลอลง ทำให้เศรษฐกิจชะลอตัวลงค่อนข้างมาก จึงทำให้มีการคาดการณ์ว่าทางการจะดำเนินนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนด้วยการลดค่า

เงินบาทเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ จึงทำให้ต่างประเทศเข้ามาเก็งกำไรค่าเงินบาทหลายครั้ง และรุนแรงที่สุดในเดือนพฤษภาคม 2540 ดังนั้นเพื่อยุติการขาดความเชื่อมั่นในนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนดังกล่าว ทางการจึงปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตระกร้าเงิน (Basket of Currencies) มาเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว (Managed Float) เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2540

อนึ่ง การที่เศรษฐกิจชะลอตัวลงอย่างมากได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจทั่วไป จนเป็นเหตุให้สินทรัพย์ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินเพิ่มสูงขึ้น ประชาชนเริ่มขาดความมั่นใจในสถาบันการเงินและเร่งถอนเงินฝากออกจนทำให้สถาบันการเงินหลายแห่งขาดสภาพคล่องและทางการต้องเข้าดำเนินการเสริมสภาพคล่องให้สถาบันการเงินดังกล่าว และเพื่อป้องกันไม่ให้ปัญหาลุกลามต่อเนื่องถึงระบบการเงินทั้งระบบ ทางการจึงได้ประกาศให้สถาบันการเงินจำนวน 16 และ 42 แห่งหยุดดำเนินกิจการชั่วคราวตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน และ 5 สิงหาคม ปีนี้มาเป็นลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันการเงินดังกล่าวเร่งแก้ไขฐานะการเงินของตน ขณะเดียวกันทางการก็ได้ดูแลคุ้มครองผู้ฝากเงินของสถาบันการเงินดังกล่าวให้สามารถแลกหรือเปลี่ยนเงินฝากเป็นของสถาบันที่ทางการกำหนด และให้ความคุ้มครองแก่ผู้ฝากและเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินที่ยังเปิดดำเนินการ

1.3 แนวโน้มเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจในระยะ 2-3 ปีต่อไปน่าจะชะลอตัวลงตามการชะลอตัวของการใช้จ่ายในประเทศ โดยประเทศไทยมีภาระต้องดำเนินการตามเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือทางการเงินของกองทุนการเงินระหว่างประเทศในการลดช่องว่างระหว่างการออมและการลงทุนให้เหลือร้อยละ 5 ในปี 2540 และ ร้อยละ 3 ในปีต่อไป

ในระยะปานกลางอุตสาหกรรมไทยต้องปรับโครงสร้างหลายประการรวมถึงการปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง ดังนั้นการลงทุนจึงยังมีแนวโน้มขยายตัว การดำเนินการให้มีการใช้เงินทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และเร่งระดมเงินออมให้พอเพียงกับความต้องการลงทุน จึงเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยป้องกันปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจซึ่งอาจเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกับปี 2540

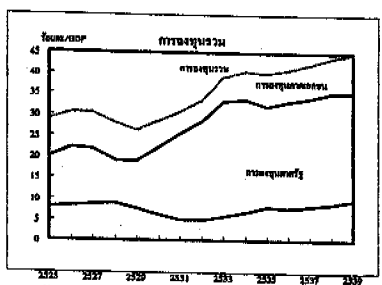
ส่วนที่ 2
การลงทุนของรัฐและเอกชน

การเร่งตัวของการลงทุนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา แต่ในขณะเดียวกันการลงทุนดังกล่าวบางส่วนก็ได้ก่อให้เกิดปัญหาโครงสร้างและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมีการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าทุนและวัตถุดิบ รวมทั้งบริการจากต่างประเทศมาใช้ในกระบวนการผลิตในระดับสูง นอกจากนี้การลงทุนบางประเภทเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์และใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น การดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะต่อไป จึงต้องให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแลการลงทุนโดยรวมของประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

การลงทุนและปัจจัยสนับสนุน

1. <u>ภาพรวมการลงทุน</u>

การลงทุนที่ผ่านมาในอดีต ได้ตอบสนองนโยบายในการพัฒนาประเทศตามความจำเป็นและสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น โดยในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 - 2514) การลงทุนส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อตอบสนองนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infrastructure) และได้เปลี่ยนเป็นการให้ความสำคัญกับการลงทุนในการผลิตเพื่อการส่งออกนับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 - 2519) เป็นต้นมา โดยในแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 -2524) และฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ได้ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมพื้นฐาน เพื่อไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรม เช่น การลงทุนในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) แต่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกในช่วงนั้นไม่เอื้ออำนวย ทำให้เกิดภาวะวิกฤตในเสถียรภาพของเศรษฐกิจไทย ทั้งด้านในประเทศและต่างประเทศ การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการลงทุนจึงต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภายหลังจากทางการได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนในปลายปี 2527 และดำเนินนโยบายปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ด้วยการลดการบิดเบือนกลไกตลาด นั่นคือปรับโครงสร้างราคาน้ำมัน ราคาสินค้า และบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับต้นทุน รวมทั้งกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจอย่างเข้มงวด ตลอดจนปรับปรุงนโยบายการส่งเสริมการลงทุนและการส่งออก ต่อมาในช่วงของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) เมื่อภาวะเศรษฐกิจโลกเอื้ออำนวย การส่งออกขยายตัวสูง ประกอบกับมีการย้ายฐานการผลิตจากต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงกว่าเป้าหมายถึงเท่าตัว และการลงทุนขยายตัวในอัตราสูงถึงเฉลี่ยร้อยละ 21.0 ต่อปี สำหรับในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) การลงทุนยังคงขยายตัวต่อเนื่องแม้ว่าอัตราการขยายตัวจะชะลอลง แต่สัดส่วนการลงทุนต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศกลับเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 42.4 จากเฉลี่ยร้อยละ 34.5 ในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6

2. ปัจจัยสนับสนุนการลงทุนภาคเอกชน

ระดับการลงทุนที่เริ่มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6 ซึ่งเป็นแรงผลักดันต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

2.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

(1) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจเนื่องจากปัจจัยภายใน

การขยายตัวในระดับสูงของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6 ได้เพิ่มแรงกดดันต่อการใช้ทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจ และทำให้ตลาดแรงงานในประเทศมีความตึงตัวมากขึ้นโดยลำดับ ส่งผลให้โครงสร้างการผลิตและกลวรลงทุนมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่องโดยมีการใช้ทุนทดแทนแรงงานมากขึ้น รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูง (Labor-intensive Industry) ไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้ทุนสูง (Capital-intensive Industry) ส่งผลให้ประเทศต้องนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ

(2) การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจเนื่องจากปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รวมทั้งก่อให้เกิดการเปิดเบนทางการค้าและการลงทุน ได้แก่ การจัดตั้งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการค้า การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ และการแข่งขันจากประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานต่ำกว่า ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้ผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทยจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์

เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนโดยใช้เครื่องจักรมากขึ้น นอกจากนี้ การที่เงินสกุลเยนญี่ปุ่นมีค่าแข็งขึ้นตั้งแต่ปี 2529 ได้ส่งผลให้มีการย้ายฐานการผลิตของผู้ประกอบการญี่ปุ่นมาลงทุนในไทยมากขึ้น

2.2 นโยบายทางการที่เอื้ออำนวยและกระตุ้นการลงทุน

(1) การเปิดเสรีด้านการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและการลงทุน

ทางการเริ่มลดการคุ้มครองภาคอุตสาหกรรมลงเป็นลำดับตั้งแต่ปี 2532 จนถึงขั้นเปิดเสรีการผลิตสินค้าส่วนใหญ่โดยไม่ควบคุมจำนวนผู้ผลิต (ยกเว้นการผลิตสารอะโรเมติกส์ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีขั้นต้น ซึ่งมีแผนเปิดเสรีในปี 2542) โดยมุ่งหวังที่จะลดอำนาจการผูกขาด เพิ่มการแข่งขัน และเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้มากขึ้น

(2) การเปิดเสรีทางการค้า (Trade Liberalization)

ทางการได้ลดข้อจำกัดทางการค้า อาทิ ยกเลิกการจำกัดการนำเข้ารถยนต์สำเร็จรูปในปี 2534 และปรับปรุงโครงสร้างอัตราอากรศุลกากรอย่างเป็นระบบที่เริ่มดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่ปี 2533 ทำให้ต้นทุนการผลิตและการลงทุนต่ำลง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่สนับสนุนให้การลงทุนในประเทศขยายตัวสูงขึ้นโดยเฉพาะการลงทุนจากต่างประเทศ โดยในช่วงของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 7 (2535 - 2539) มีเงินลงทุนสุทธิจากต่างประเทศสูงถึงเฉลี่ยปีละประมาณ 40,000 ล้านบาท

อัตราภาษีนำเข้าเฉลี่ยของไทย ปี 253 3-2536[1/]
(หน่วย : ร้อยละ)

	2533	2536
รวม	11.7	7.1
สินค้าอุปโภคบริโภค	17.9	12.3
สินค้าทุน	9.8	4.4
สินค้าขั้นกลางและวัตถุดิบ	8.4	6.1
หมวดอื่น ๆ	21.3	16.5
ยานยนต์และชิ้นส่วน	42.3	25.0
อื่น ๆ	1.3	0.4

1/ คำนวณจากรายรับภาษีนำเข้าหารด้วยมูลค่านำเข้า

(3) การปฏิรูประบบการเงิน (Financial Reform)

การปฏิรูประบบการเงินที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2533 ทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนเป็นไปโดยสะดวก ส่งผลให้ตลาดเงินและตลาดทุนของไทยมีความเชื่อมโยงกับต่างประเทศมากขึ้น อัตราดอกเบี้ยในประเทศมีแนวโน้มลดลงใกล้เคียงกับต่างประเทศ ซึ่งกระตุ้นให้มีการลงทุนภายในประเทศมากขึ้น

(4) การส่งเสริมการลงทุน

การส่งเสริมการลงทุน (พันล้านบาท)		
ขั้นตอน	2530 - 2534	2535 - ก.ย 2539
ขอรับส่งเสริม (เขต 3)	1,956.8	2,542.3 (1,747.6)
อนุมัติ (เขต 3)	1,299.8	1,712.1 (990.7)
รับบัตร (เขต 3)	991.4	1459.9 (676.6)
เปิดจำนินการ (เขต 3)	223.6	607.0 (241.3)

การส่งเสริมการลงทุนไปสู่ภูมิภาค โดยกำหนดเขตส่งเสริมการลงทุน เขต 3 และให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรสูงกว่าเขตส่งเสริมการลงทุน 1 และ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2536 และมาตรการสนับสนุนอุตสาหกรรมพื้นฐาน เพื่อทดแทนการนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เหล็ก และปิโตรเคมี ทั้งนี้ การให้ความคุ้มครองอุตสาหกรรมเหล่านี้ เช่น การจำกัดการแข่งขันโดยการควบคุมจำนวนผู้ผลิต และการปกป้องโดยการใช้ภาษีศุลกากร กลับทำให้เกิดการบิดเบือนโครงสร้างเศรษฐกิจ อาทิ ทำให้ต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องสูงเกินไปไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

(5) การสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดหาสินค้าและบริการสาธารณะ

ในช่วงที่ผ่านมา ภาคเอกชนได้มีบทบาทในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านพลังงาน การคมนาคมขนส่ง และการสื่อสาร อาทิ ระบบทางด่วนขั้นที่ 2 ทางยกระดับดินแดง-ดอนเมือง โครงการระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพ โครงการโทรศัพท์ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด และโครงการดาวเทียมสื่อสาร เป็นต้น

2.3 การลงทุนภาครัฐ

ในด้านการลงทุนภาครัฐ ทั้งรัฐบาลกลางและรัฐวิสาหกิจนั้นพบว่าในช่วงปี 2530 - 2538 การลงทุนดังกล่าวขยายตัวสูงเฉลี่ยร้อยละ 13.2 ต่อปี เทียบกับร้อยละ 3.8 ในช่วงปี 2524-2529 อย่างไรก็ตาม สัดส่วนการลงทุนภาครัฐต่อการลงทุนรวมกลับลดลงเป็นลำดับ จากร้อยละ 31.9 ในปี 2523 เป็นร้อยละ 20.2 ในปี 2538 เนื่องจากการลงทุนภาคเอกชนมีการเร่งตัวสูงขึ้นมาก สอดคล้องกับนโยบายการเพิ่มบทบาทภาคเอกชน ในโครงการสาธารณูปโภคต่าง ๆ มากขึ้น

โครงสร้างการลงทุนภาครัฐ

หน่วย : ร้อยละ

	อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปี		สัดส่วนต่อการลงทุนรวม			สัดส่วนต่อ GDP		
	2524-29	2530-38	2523	2530	2538	2523	2530	2538
การลงทุนภาครัฐ	3.8	13.2	31.9	21.6	20.2	8.8	6.0	8.6
- รัฐบาลกลาง	3.8	13.3	17.4	11.9	12.0	4.8	3.3	5.1
- รัฐวิสาหกิจ	2.6	11.5	14.5	9.7	8.2	4.0	2.7	3.5

(1) โครงสร้างการลงทุนภาครัฐบาล

การลงทุนของรัฐบาลโดยการจัดสรรงบลงทุนกระจายไปตามภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ นั้น ขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยสัดส่วนของการลงทุนต่อรายจ่ายรวมเพิ่มขึ้นเฉลี่ยจากร้อยละ 17.9 ในช่วงปี 2524-2529 เป็นร้อยละ 22.3 ในช่วง 2530 -2538

เมื่อพิจารณารายจ่ายภาครัฐแยกตามวัตถุประสงค์แล้ว จะเห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับรายจ่ายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจมากขึ้น โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 17 ของรายจ่ายรวมในช่วงปี 2524-29 เป็นร้อยละ 23 ในช่วงปี 2530-38 ในขณะที่รายจ่ายป้องกันประเทศมีสัดส่วนน้อยลง

โครงสร้างการลงทุนของรัฐบาล

	สัดส่วนต่อรายจ่ายรวม		สัดส่วนต่อ GDP	
	2524 - 2529	2530 - 2538	2524 - 2529	2530 - 2538
รายจ่ายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจ	0.17	0.23	0.029	0.033
รายจ่ายเพื่อสังคม	0.30	0.27	0.053	0.040
รายจ่ายพลังงาน	0.20	0.16	0.035	0.024
รายจ่ายเพื่อบริการและการบริการทั่วไป	0.13	0.13	0.023	0.018

(2) การลงทุนของรัฐวิสาหกิจ

(2.1) แนวโน้มการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ

การลงทุนของรัฐวิสาหกิจในช่วงที่ผ่านมาขยายตัวในอัตราเร่งขึ้นจากเฉลี่ยร้อยละ 3.4 ต่อปี ในช่วงปี 2524-2529 เป็นเฉลี่ยร้อยละ 18.9 ในช่วงปี 2530-2539 แต่สัดส่วนต่อการลงทุนรวมกลับลดลงจากร้อยละ 13.6 ในปี 2524 เป็นร้อยละ 8.6 ในปี 2539 และสัดส่วนต่อ GDP เปลี่ยนแปลงเล็กน้อย จากร้อยละ 3.2 ในปี 2524 เป็นร้อยละ 5.5 ในปี 2539 เนื่องจากการลงทุนภาคเอกชนขยายตัวสูงขึ้นมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลจากนโยบายของทางการในการเพิ่มบทบาทภาคเอกชนโดยการให้สัมปทานและให้ร่วมทุนกับรัฐวิสาหกิจเพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ ในช่วงปี 2524-2529 การลงทุนของรัฐวิสาหกิจขยายตัวในอัตราต่ำตามเศรษฐกิจที่ซบเซาและภาวะเงินเฟ้ออยู่ในระดับสูง ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินนโยบายรักษาวินัยทางการคลังอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะในช่วงปี 2527-2528 ซึ่งประเทศไทยประสบปัญหาภาระหนี้ต่างประเทศอยู่ในระดับสูง รัฐบาลจึงดำเนินนโยบายจำกัดการก่อหนี้

ต่างประเทศของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ทำให้ต้องหันมาระดมทุนในประเทศแทน หรือปรับลดและชะลอการกู้ยืม ส่งผลให้การลงทุนของรัฐวิสาหกิจลดลง

อย่างไรก็ตาม เมื่อเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้นมากตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา ทางการจึงเร่งขยายการลงทุนในโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ยังขาดแคลน เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้การลงทุนของรัฐวิสาหกิจในช่วงปี 2531-2534 ขยายตัวถึงเฉลี่ยร้อยละ 34.3 ต่อปี การลงทุนดังกล่าวก่อให้เกิดภาระแก่รัฐบาลในการจัดหาแหล่งเงินทุน และเข้าค้ำประกันเงินกู้ รัฐบาลจึงมีแนวนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการให้สัมปทานในโครงการต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย การก่อสร้างทางด่วน เป็นต้น ส่งผลให้การลงทุนเริ่มชะลอตัวในปี 2534-2535 และต่อเนื่องในช่วงปี 2536-2537 จากความล่าช้าของงบประมาณ แต่การลงทุนก็กลับขยายตัวอีกครั้งในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 18.7 ในปี 2538-2539 จากโครงการลงทุนซึ่งเลื่อนมาจากปีก่อนๆ โดยโครงการลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในสาขาพลังงานร้อยละ 46.9 และสาขาคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร ร้อยละ 37.8

(2.2) <u>การกู้ยืมเงินของรัฐวิสาหกิจเพื่อใช้ในการลงทุน</u>

ในช่วงปี 2527-2538 รัฐวิสาหกิจอาศัยเงินกู้จากต่างประเทศเป็นแหล่งเงินสำคัญเพื่อการลงทุน โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ของเงินกู้ทั้งสิ้นของรัฐวิสาหกิจ แต่ต่อมาในปี 2529-2533 รัฐบาลดำเนินนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และควบคุมเพดานการก่อหนี้ต่างประเทศ ทำให้สัดส่วนการกู้ยืมจากต่างประเทศต่อเงินกู้ทั้งสิ้นลดลงเหลือประมาณร้อยละ 60 อย่างไรก็ตาม หลังจากปี 2534 รัฐวิสาหกิจกลับขยายการกู้เงินจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นจากประมาณ 24,000 ล้านบาท ในปี 2536 เป็น 55,000 ล้านบาท ในปี 2539 หรือจากสัดส่วนเงินกู้ต่างประเทศต่อเงินกู้ทั้งสิ้นร้อยละ 35.7 เป็น 42.2 ในช่วงดังกล่าวตามลำดับ

ส่วนที่ 3
สถานการณ์เงินออมในประเทศ

การออมในประเทศเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญที่สุดแหล่งหนึ่งที่จะเอื้อให้เศรษฐกิจเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพ ทั้งนี้เพราะกลยุทธการพัฒนาประเทศที่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ นอกจากจะทำให้ประเทศต้องประสบปัญหาการดูแลเงินทุนไหลเข้าออกให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจในแต่ละขณะ อันส่งผลต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศและประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินแล้ว ปัจจุบันที่ประเทศใหม่ ๆ ที่เริ่มพัฒนาและเข้ามาผูกขับแหล่งเงินออมของโลกซึ่งมีจำกัดเพิ่มขึ้น การพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศดังกล่าวจึงประสบข้อจำกัดและต้องแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ มากขึ้นเพื่อระดมเงินทุนเข้าประเทศ
ดังนั้น การเร่งระดมเงินออมในประเทศโดยเฉพาะเพื่อลดช่องว่างการออมและการลงทุนจึงเป็นกลยุทธสำคัญและจำเป็นยิ่งเช่นเดียวกับการส่งเสริมการลงทุนที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

3.1 สถานการณ์และโครงสร้างการออมในปัจจุบัน

ในระยะสิบปีที่ผ่านมา อัตราการออมของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนการออมต่อ GDP สูงขึ้นจากเฉลี่ยร้อยละ 24.4 ในปี 2529 เป็นร้อยละ 34.1 และ 34.45 ในช่วง 2533-2537 และ 2538-2539 ตามลำดับ

	สัดส่วนการออม/GDP				สัดส่วนต่อการออมรวม	
	2529	2533-37	2538	2539	2523	2539
การออมภาครัฐบาล	1.5	9.4	9.3	9.0	11.0	31.2
การออมภาครัฐวิสาหกิจ	2.5	2.3	2.7	2.6	3.0	7.5
การออมภาคธุรกิจ	8.5	13.4	15.7	14.9	34.7	40.0
การออมภาคครัวเรือน	11.9	9.0	7.1	7.6	51.3	21.3

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของการออมดังกล่าวมีโครงสร้างที่เปลี่ยนไปมาก กล่าวคือ การออมภาคครัวเรือนที่เคยมีสัดส่วนต่อการออมสูงถึงร้อยละ 51.3 ในปี 2523 ลดลงเหลือร้อยละ 21.3 ในปี 2539 ขณะที่ภาครัฐบาลมีสัดส่วนต่อการออมรวมเพิ่มขึ้นมากจากร้อยละ 11 ในปี 2523 เป็นร้อยละ 31.2 ในปี 2539 ด้วยฐานะเกินดุลทางการคลังติดต่อกันตลอดช่วง 9 ปีที่ผ่านมา ขณะที่การออมภาคธุรกิจขยายตัวเพียงเล็กน้อย

3.1.1 การออมภาครัฐ

การออมภาครัฐซึ่งรวมทั้งของรัฐบาลกลาง และรัฐวิสาหกิจมีการขยายตัวเร่งตัวขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 4.0 ของ GDP ในปี 2529 เป็นร้อยละ 11.6 ของ GDP ในปี 2539 โดยเฉพาะการออมของรัฐบาลเร่งตัวขึ้น เนื่องจากเศรษฐกิจขยายตัวสูงทำให้การจัดเก็บรายได้จากภาษีหลายประเภทเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับการปรับโครงสร้างภาษีและการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บโดยเฉพาะการนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ ตลอดจนการรักษาวินัยการคลังอย่างเคร่งครัด

สำหรับการออมรัฐวิสาหกิจค่อนข้างทรงตัวอยู่ในระดับร้อยละ 2.3 - 2.7 ของ GDP เนื่องจากนโยบายควบคุมราคาสาธารณูปโภคในช่วงก่อนปี 2530 และการดำเนินงานที่ยังขาดประสิทธิภาพ ทำให้รายได้และกำไรสุทธิของรัฐวิสาหกิจขยายตัวเพียงเฉลี่ยร้อยละ 10.6 และ 11.7 ต่อปี ต่ำกว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจตามราคาปัจจุบันในช่วงดังกล่าว แต่หลังจากรัฐบาลดำเนินนโยบายผ่อนคลายการควบคุมราคาค่าบริการ และดำเนินการปรับปรุงรัฐวิสาหกิจหลายแห่ง ก็มีผลทำให้การออมของรัฐวิสาหกิจขยายเพิ่มขึ้น แม้ว่ายังมีรัฐวิสาหกิจบางแห่งที่มีผลการดำเนินการที่ไม่ดีและประสบกับการขาดทุนอยู่ แต่การที่ทางการมีการดำเนินนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ทำให้บทบาทการออมภาครัฐวิสาหกิจมีแนวโน้มลดลง

3.1.2 การออมภาคเอกชน

การออมภาคธุรกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 8.5 ของ GDP ในปี 2529 เป็นร้อยละ 15.7 ในปี 2538 ตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจและธุรกิจส่งออกทำให้กำไรของภาคธุรกิจเพิ่มขึ้นติดต่อกันเป็นเวลาหลายปี

จากข้อมูลของธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในปี 2537 และ 2538 พบว่าธุรกิจที่มีสัดส่วนการออมสูงหากวัดจากกำไรสุทธิซึ่งรวมค่าเสื่อมราคาหักด้วยเงินปันผลต่อหุ้น คือหมวดเคมีภัณฑ์ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ พลังงาน บรรจุภัณฑ์บริการ แต่หากวัดจากสัดส่วนกำไรสะสม/สินทรัพย์แล้วจะพบว่าธุรกิจที่มีการออมสูงคือหมวดบันเทิงสันทนาการ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และบริการเฉพาะกิจ

การออมภาคครัวเรือน เพิ่มขึ้นค่อนข้างช้าเมื่อเทียบกับการออมในส่วนอื่น โดยตั้งแต่ปี 2532 สัดส่วนการออมของครัวเรือนต่อ GDP เริ่มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 10.5 ในปี 2533 เหลือเพียงร้อยละ 7.1 ในปี 2538 แม้รายได้ของครัวเรือนจะได้เพิ่มสูงขึ้นพอสมควรแต่เนื่องจากเศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว ตลอดจนมีการแข่งขันทางธุรกิจและเปิดเสรีการค้ามากขึ้น ทำให้ครัวเรือนเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายและอุปโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น นอกจากนี้ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงเครื่องมือการออมและรูปแบบการออม การออมส่วนใหญ่จึงเป็นการออมระยะสั้นมากกว่าระยะยาว

3.2 เครื่องมือและสถาบันการออมที่สำคัญ

3.2.1 สถาบันการเงิน

สถาบันการเงินนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการระดมเงินออมจากประชาชนในระบบ เนื่องจากมีการพัฒนามานานและมีระบบเครือข่ายและกลไกที่จะให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนได้อย่างแพร่หลาย โดยสถาบันการเงินจะมีประเภทบริการหรือรูปแบบในการให้บริการเงินฝากที่หลากหลายและต่างกันไป และนอกจากการให้บริการรับฝากเงินแล้ว สถาบันการเงินยังสามารถให้บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการระดมเงินออมได้ อาทิ การทำหน้าที่เป็นผู้จัดการกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนส่วนบุคคล การทำหน้าที่เป็นนายหน้าและผู้จัดจำหน่ายตราสารหนี้

ทั้งนี้ สถาบันการเงินที่มีบทบาทสำคัญในการระดมเงินออมคือ ธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีสัดส่วนการรับฝากสูงถึงประมาณร้อยละ 67 ของเงินฝากทั้งระบบ หรือประมาณร้อยละ 63 ของการออมทั้งสิ้น โดยบริษัทเงินทุนมีความสำคัญรองลงไป ทั้งนี้มีข้อสังเกตว่าการระดมเงินออมของบริษัทเงินทุนมีบทบาทเพิ่มขึ้นเนื่องจากทางการขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของบริษัทเงินทุน และอนุญาตให้เปิดสำนักอำนวยสินเชื่อและสาขาได้เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการฝากเงินผ่านสถาบันการเงินทั้งสองกลับมีระยะเวลาการฝากสั้นลงจากเดิมในปี 2535 การฝากเงินที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีระยะยาว 1 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนร้อยละ 21.3 ของเงินฝาก แต่ในปี 2539 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 11.5 ในขณะที่เงินฝากระยะยาวตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปของบริษัทเงินทุนมีสัดส่วนต่ำกว่าร้อยละ 10 ของเงินฝากทั้งสิ้น

สำหรับสถาบันการเงินอื่น ๆ นั้น ธนาคารออมสินนับเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการระดมเงินฝากจากผู้ออมรายย่อย เพราะนอกจากบริการรับฝากออมทรัพย์และฝากประจำแล้วยังสามารถออกสลากออมสินระดมทุนอีกทางหนึ่ง ส่วนบริษัทประกันชีวิต บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ สหกรณ์และกลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ พบว่ามีบทบาทในการระดมเงินออมยังไม่สูงนัก โดยเฉพาะสหกรณ์และกลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น และน่าจะมีบทบาทในการระดมเงินออมและสร้างพฤติกรรมการประหยัดให้แก่สมาชิก แต่ในระยะที่ผ่านมากลับมีบทบาทดังกล่าวน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากทางการ

3.2.2 เครื่องมือระดมเงินออมอื่น ๆ

นอกจากการออมผ่านสถาบันการเงินแล้ว ประชาชนยังมีทางเลือกการออมผ่านการซื้อตราสารการเงินต่าง ๆ ได้ โดยในช่วง 4- 5 ปีที่ผ่านมาตลาดทุนและตลาดตราสารหนี้ได้รับการพัฒนาไปมากธุรกิจหันมาระดมทุนโดยการออกตราสารทุนและตราสารหนี้กันมาก และ

ได้รับความนิยมจากผู้ลงทุนเพิ่มขึ้น ตลาดดังกล่าวจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นแหล่งระดมทุนสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเมื่อพิจารณาจากมูลค่าหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดพบว่าขยายตัวโดยเฉลี่ยร้อยละ 48.59 ในช่วงปี 2533-2538 สูงกว่าอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยในช่วงเดียวกัน ในด้านการออกตราสารนั้นเครื่องมือตราสารที่ประสบความสำเร็จในการระดมเงินออม นอกจากหุ้น หุ้นกู้ ตั๋วเงิน บัตรเงินฝาก แล้วยังรวมถึงการจัดตั้งกองทุนรวมประเภทต่าง ๆ ซึ่งในช่วงปี 2537 กองทุนรวมสามารถระดมเงินออมได้สูงถึง 68.4 พันล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 30 ของการระดมเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ มูลค่าสินทรัพย์สุทธิ 226.4 พันล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 8 ของยอดคงค้างเงินฝากธนาคารพาณิชย์

อย่างไรก็ตาม ในช่วงภาวะเศรษฐกิจซบเซา ตลาดหลักทรัพย์อยู่ในขาลง และเกิดปัญหาหนี้เสียของสถาบันการเงินได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ทำให้การระดมเงินออมทั้งที่ฝากสถาบันการเงิน ตลาดทุน และตลาดตราสารหนี้ต่าง ๆ ลดลงมาก

3.2.3 การออมภาคบังคับ

3.2.3.1 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ลูกจ้างเมื่อเกษียณอายุ หรือเมื่อออกจากงาน โดยลูกจ้างและนายจ้างต้องจ่ายเงินเข้ากองทุนระหว่างร้อยละ 3-15 ของค่าจ้าง จำนวนกองทุนได้ขยายตัวมากขึ้นเป็นลำดับจาก 159 กองทุนในระยะแรกที่มีการออกกฎหมายจัดตั้งกองทุนดังกล่าวปี 2530 เพิ่มขึ้นเป็น 808 และ 928 ณ สิ้น ธันวาคม 2539 และพฤษภาคม 2540 ตามลำดับ ขนาดของเงินกองทุนปัจจุบันรวม 112.8 พันล้านบาท คิดเป็นประมาณร้อยละ 3 ของยอดคงค้างเงินฝากธนาคารพาณิชย์

การที่กองทุนสำรองเลี้ยงชีพขยายตัวอย่างมากเป็นผลจากทางการได้ดำเนินมาตรการส่งเสริมหลายประการ อาทิ การเพิ่มสิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ลูกจ้าง การให้สิทธิสมาชิกกู้ยืมเงินจากกองทุนไปจัดหาที่อยู่อาศัย และพัฒนาการศึกษา การเพิ่มประเภทสถาบันการเงินผู้ทำหน้าที่บริหารกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การกำหนดให้รัฐวิสาหกิจ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทที่ได้รับสิทธิประโยชน์ในการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพภายในปี 2540 - 2541

อย่างไรก็ตาม ในช่วงภาวะเศรษฐกิจซบเซาทำให้มีรัฐวิสาหกิจหลายแห่งและบริษัทต่าง ๆ ไม่สามารถจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพได้ตามแผน นอกจากนี้ยังมีบริษัทบางรายที่ประสบกับปัญหาในการดำเนินงานทำให้ต้องยกเลิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพไปแล้วหลายกองทุน

3.2.3.2 กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการเป็นสวัสดิการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นหลักประกัน ให้แก่ข้าราชการที่เกษียณอายุ โดยเป็นการใช้ระบบผสม (Partially Funded) ระหว่างระบบปัจจุบันที่จ่ายบำนาญให้ข้าราชการและรัฐบาลร่วมกันจ่ายเงินสะสมและสมทบเข้ากองทุน (defined benefit) กับระบบที่ข้าราชการและรัฐบาลร่วมกันจ่ายเงินสะสม และสมทบเข้ากองทุน (defined contribution) ซึ่งกำหนดให้แต่ละฝ่ายจ่ายเงินในอัตราร้อยละ 3 ของเงินเดือนข้าราชการ ณ เมษายน 2540 กองทุนมีขนาด 54.5 พันล้านบาท มีข้าราชการเป็นสมาชิก 1,030,000 คน

3.2.3.3 กองทุนประกันสังคม

กองทุนประกันสังคมเริ่มดำเนินการในปี 2533 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ลูกจ้างที่ทำงานอยู่สถานประกอบการเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป โดยตั้งเป้าหมายในการให้การสงเคราะห์แก่ลูกจ้างใน 7 กรณี คือ (1) บาดเจ็บหรือเจ็บป่วย (2) ทุพพลภาพ (3) ตาย อันมิใช่เนื่องจากการทำงาน (4) คลอดบุตร (5) สงเคราะห์บุตร (6) ชราภาพ (7) ว่างงาน โดยในช่วงแรกกองทุนประกันสังคมกำหนดให้ประโยชน์ทดแทนเพียง 4 กรณีแรก และจะขยายการให้ความคุ้มครองในกรณี (5) - (6) ภายใน 2541 (ซึ่งในส่วนของการสงเคราะห์ชราภาพนั้นจะซ้ำซ้อน หากสถานประกอบการดังกล่าวจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้นแล้ว) และกรณีที่ (7) จะดำเนินการเมื่อมีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ณ ธันวาคม 2538 มีผู้ประกันทั้งสิ้น 5.18 ล้านคน สถานประกอบการขึ้นทะเบียน 73,604 แห่ง เงินกองทุน 34.1 พันล้านบาท

3.3 มาตรการสนับสนุนการออมที่ผ่านมา

3.3.1 ภาครัฐบาล

การออมภาครัฐที่ขยายตัวสูงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากรัฐบาลได้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ทำให้สามารถขยายฐานการจัดเก็บได้มากขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ นอกจากนี้การตั้งงบประมาณประจำปียังรักษาวินัยทางการคลังอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม ในปี 2539 ปรากฏว่าการออมของรัฐบาลมีทิศทางที่ลดลงเนื่องจากการใช้จ่ายที่เร่งตัวขึ้นและรายได้ชะลอลงตามภาวะการชะลอทางเศรษฐกิจ

3.3.2 ภาคเอกชน

ในส่วนของการออมภาคเอกชนที่ผ่านมาทางการได้ดำเนินมาตรการหลายประการในการกระตุ้นการออมที่สำคัญได้แก่

3.3.2.1 การปรับปรุงระบบภาษี การนำระบบภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้ทดแทนภาษีการค้าตั้งแต่ 1 ม.ค.2535 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล ขณะเดียวกันก็ได้ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ออมเพิ่มขึ้น เพื่อกระตุ้นการออมด้วยการยกเว้นภาษีเงินได้ และเงินลดหย่อนของการออมในรูปแบบต่างๆ เช่น การเพิ่มค่าหักลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันชีวิตจาก 7,000 เป็นไม่เกิน 10,000 บาทต่อปี และสำหรับเงินสะสมที่ลูกจ้างจ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้หักลดหย่อนไม่เกินปีละ 10,000 บาท ส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกินร้อยละ 15 ของค่าจ้าง และต้องไม่เกิน 290,000 บาท ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ การยกเว้นภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับรายได้ดอกเบี้ยบัญชีเงินฝากผูกพันที่มีระยะเวลาการฝากติดต่อกันไม่น้อยกว่า 2 ปี วงเงินฝากรวมไม่เกิน 500,000 บาท เป็นต้น

3.3.2.2 การสนับสนุนการแข่งขันของสถาบันการเงิน

การสนับสนุนการแข่งขันของสถาบันการเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ระบบการเงิน ด้วยการสนับสนุนให้สถาบันการเงินขยายสาขาไปยังพื้นที่ต่างๆ การขยายขอบเขตการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินและการจัดตั้งสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น

3.3.3.3 การพัฒนาเครื่องมือการออมประเภทใหม่ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้ออมมากขึ้น

3.3.3.4 การเสริมสร้างและส่งเสริมการออมภาคบังคับ

การสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี และการขยายขอบเขตการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพไปสู่รัฐวิสาหกิจ สถาบันการเงิน และบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เพื่อให้เป็นกลไกที่สำคัญในการระดมเงินออมจากข้าราชการ

3.3.3.5 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสำคัญที่จะส่งเสริมการออม อาทิ การปรับโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การแก้ไขเพิ่มเติมพ.ร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 เพื่อเพิ่มความมั่นคงในเงินกองทุน และประสิทธิภาพการบริหารงานของบริษัทประกันชีวิต การแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2511 เพื่อขยายขอบเขตการดำเนินงานของสหกรณ์

ส่วนที่ 4
ปัญหาเศรษฐกิจ การลงทุน และการออม

4.1 ปัญหาและข้อจำกัดเศรษฐกิจไทย

เศรษฐกิจไทยในระยะที่ผ่านมาแม้จะขยายตัวในอัตราสูงต่อเนื่อง และมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากการผลิตภาคเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มผลผลิตสูงกว่าก็ตาม แต่เศรษฐกิจไทยยังมีข้อจำกัดและจุดอ่อนหลายประการ ซึ่งทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจโดยรวมขาดความมั่นคงเท่าที่ควร และอาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจการเงินโลกได้ง่าย โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมเศรษฐกิจการเงินโลกภายใต้ระบบตลาดเสรีและมีการแข่งขันสูง ทั้งนี้ ข้อจำกัดและจุดอ่อนเศรษฐกิจไทยที่สำคัญ ได้แก่

4.1.1 <u>การพึ่งพาต่างประเทศยังอยู่ในระดับสูงทั้งด้านการเงินและการผลิต</u> โดยเฉพาะความไม่เพียงพอของเงินออมในประเทศ ทำให้ต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมาชดเชย นอกจากนี้ ฐานการผลิตยังพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศค่อนข้างสูง รวมทั้งประเทศไทยยังคงมีความจำเป็นต้องนำเข้าพลังงาน โดยเฉพาะน้ำมันจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากราคาพลังงานในต่างประเทศผันผวนก็จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศค่อนข้างมาก

เครื่องชี้ภาระหนี้ต่างประเทศ

(พันล้านดอลลาร์ สรอ.)

	2536	2537	2538	2539
1. หนี้ต่างประเทศรวม	59.1	64.9	92.6	90.5
ภาครัฐบาล	14.2	15.7	16.4	16.8
ภาคเอกชน	37.9	49.2	66.2	73.7
รูทิจธนาคาร	13.0	28.0	41.9	41.9
ธนาคารพาณิชย์	5.3	9.9	14.4	10.7
BIBF	7.7	18.1	27.5	31.1
เอกชนไม่ใช่ธนาคาร	24.9	21.2	24.2	31.9
2. หนี้/รายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการ	107.2	112.9	114.2	123.1
3. หนี้/GDP	41.7	46.3	49.2	49.1
4. อัตราส่วนภาระหนี้	11.2	11.7	11.4	12.2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ยอดหนี้ต่างประเทศคงค้างระยะสั้น

(พันล้านดอลลาร์ สรอ.)

	2536	2537	2538	2539
ยอดหนี้ระยะสั้น	22.6	29.2	41.1	37.6
รูทิจธนาคาร	10.4	21.5	33.7	28.9
ธนาคารพาณิชย์	4.0	5.4	10.0	8.4
BIBF	6.4	16.1	23.7	20.5
ภาครัฐบาล	0.0	0.2	0.1	0.0
เอกชนไม่ใช่ธนาคาร	12.3	7.4	7.3	8.7

การพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศระดับสูงและเป็นเวลานานติดต่อกัน ทำให้ภาระหนี้ต่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จาก 38 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2534 เป็น 90 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2539 และภาระหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ระยะสั้นในสัดส่วนถึงร้อยละ 38 ของหนี้ต่างประเทศทั้งสิ้น

การพึ่งพาต่างประเทศในระดับสูงโดยเฉพาะด้านเงินทุนแม้ว่าจะทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงติดต่อกันมาหลายปี แต่ทำให้การบริหารเศรษฐกิจมีความเสี่ยงสูงเช่นกัน เนื่องจากเศรษฐกิจไทยจะพัฒนาได้ต่อเนื่องขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินและนักลงทุนต่างประเทศเป็นสำคัญ

ในช่วงครึ่งหลังของปี 2539 สถานการณ์เศรษฐกิจไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการส่งออกของไทยที่เป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศสำคัญได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าของไทยรวมทั้งสินค้าออกของไทยหลายประเภทมีความสามารถในการแข่งขันลดน้อยถอยลงเพราะต้นทุนการผลิตสูงเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่งขัน ทำให้การส่งออกที่เคยขยายตัวสูงกลับมีมูลค่าส่งออกลดลงร้อยละ 0.2 ในปี 2539 ประกอบกับปัญหาการขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่มากเกินไปในช่วงก่อนหน้า และการที่สถาบันการเงินและธุรกิจกู้ยืมจากต่างประเทศในระดับสูงได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจสถาบันการเงินทำให้ภาระหนี้ด้อยคุณภาพสูงขึ้นและต่างประเทศขาดความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจไทย และความสามารถในการชำระหนี้ของธุรกิจไทยจึงทยอยถอนเงินลงทุนและเงินให้กู้ยืมเงินทุนต่างประเทศจึงเริ่มไหลออกมากกว่าไหลเข้า สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นต้นเหตุสำคัญของข่าวลือค่าเงินบาทและกดดันให้ทางการต้องใช้อัตราแลกเปลี่ยนเป็นระบบลอยตัว รวมทั้งต้องขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศในที่สุด

4.1.2 <u>ขาดการพัฒนาในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัย</u> โดยการจัดสรรงบประมาณรัฐบาลสำหรับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในระยะ 3 ปีที่ผ่านมานั้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.9 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งหมด ขณะเดียวกันภาคเอกชนก็ให้ความสนใจต่อการพัฒนาเทคโนโลยีน้อยมากเช่นกัน โดยรวมแล้วค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัยและพัฒนาทั้งประเทศมีสัดส่วนเท่ากับเพียงร้อยละ 0.2 ของรายได้ประชาชาติเท่านั้น

4.1.3 <u>ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน</u>โดยเฉพาะกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการจัดการ นับว่าเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมของไทยในปัจจุบัน กำลังคนที่ขาดแคลนนี้มีทั้งด้านผู้ใช้เทคโนโลยีและผู้ทำการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ทางการจึงควรยกระดับคุณภาพแรงงานไทย รวมทั้งมีแผนการพัฒนาแรงงานอย่างเป็นระบบทั้งแรงงานมีฝีมือและกึ่งฝีมือ เพื่อเตรียมรับสังคมอุตสาหกรรมและการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

4.1.4 <u>การลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนบางส่วนเป็นการลงทุนที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในระยะยาว</u> ขณะเดียวกันการออมในประเทศโดยเฉพาะในส่วนของภาคเอกชนแม้อยู่ในระดับสูงแต่ยังขยายตัวในอัตราต่ำกว่าการขยายตัวของการลงทุน เนื่องจากการใช้จ่ายของประชาชนขาดความระมัดระวัง

การลงทุนในระยะที่ผ่านมานี้เน้นการขยายตัวด้านปริมาณและมีโครงสร้างที่ไม่เหมาะสมจนก่อให้เกิดความไม่สมดุลต่อเศรษฐกิจ แม้ว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การลงทุนและการส่งออกจะอยู่ในระดับสูง แต่เนื่องจากโครงสร้างการผลิตของประเทศขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ขาดความเชื่อมโยงระหว่างภาคเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมสนับสนุนไม่พัฒนาเท่าที่ควร ทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้าสินค้าทุนและวัตถุดิบ รวมทั้งบริการจากต่างประเทศมาใช้ในกระบวนการผลิตในระดับสูง ส่งผลให้ไทยประสบภาวะการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในเกณฑ์สูงอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและเร่งด่วน โดยต้องให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแลการลงทุนโดยรวมของประเทศให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาวต่อไป

4.2 ประสิทธิภาพการลงทุน

4.2.1. ประสิทธิภาพการลงทุนภาคเอกชน

การพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศระดับสูงดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นเพราะการลงทุนภาคเอกชนขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทั้งนี้ จะเห็นได้จากสัดส่วนการลงทุนต่อการเปลี่ยนแปลงผลผลิต (Incremental Capital Output Ratio : ICOR) ซึ่งแสดงถึงการใช้ทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ได้นั้นอยู่ในระดับสูงมากตั้งแต่ปี 2533 เป็นต้นมา ทั้งนี้ ค่า ICOR ที่อยู่ในระดับสูงส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตโดยอาศัยการใช้ทุนในสัดส่วนที่สูงขึ้น แต่อีกส่วนหนึ่งสะท้อนการใช้ทุนมากเกินความจำเป็นในการผลิตของอุตสาหกรรมไทย

เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจ (สัดส่วนต่อ GDP เฉลี่ยระหว่างปี 2534-2538)

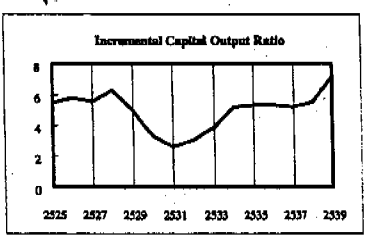
	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	เกาหลี	ไต้หวัน	ฮ่องกง
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-2.5	-6.4	-5.3	9.4	-6.2	-1.0	3.7	5.8
การออม	31.5	30.5	18.6	45.0	33.8	35.7	26.7	33.7
ภาครัฐบาล	7.0	13.3	3.2	10.6	12.3	n.a.	n.a.	n.a.
ภาคเอกชน	24.5	17.2	15.4	34.4	21.6	n.a.	n.a.	n.a.
การลงทุน	34.0	36.8	21.9	35.6	40.5	36.7	23	27.9
ภาครัฐบาล	n.a.	12.4	5.2	4.4	8.2	n.a.	n.a.	n.a.
ภาคเอกชน	n.a.	24.4	16.7	31.2	32.3	n.a.	n.a.	n.a.
ดุลการคลัง	-0.2	0.2	1.6	13.2	2.6	-0.4	-3.4	1.8
การขยายตัวทางเศรษฐกิจ (%)	7.8	8.7	3.0	8.8	8.4	7.5	6.6	5.5
การส่งออก (อัตราเพิ่ม %)	11.9	19.0	13.2	11.9	19.0	14.6	10.8	13.1
ICOR = I / Y_t - Y_{t-1}	5.4	3.8	7.0	3.1	5.3	5.9	4.0	5.6

IMF, World Economic Outlook. และ Key Indicators of Developing Asian and Pacific Countries 1996.

หมายเหตุ * = ข้อมูลเฉลี่ยระหว่างปี 2536 - 2538

ในช่วงของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6 ค่า ICOR ของไทย มีอัตราส่วนเฉลี่ยเป็น 3.6 (หมายถึง การลงทุน 3.6 พันล้านบาทจะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ในประเทศเพิ่มขึ้น 1 พันล้านบาท) ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชียในช่วงระยะเวลาเดียวกันยกเว้นได้หวัน การที่ค่า ICOR ของไทยอยู่ในระดับต่ำในช่วงปี 2530 - 2532 ขณะที่เศรษฐกิจขยายตัวในระดับสูง เป็นผลจากการมีกำลังการผลิตส่วนเกิน ความได้เปรียบด้านทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานที่เคลื่อนย้ายจากภาคเกษตร รวมทั้งเป็นผลของการปรับปรุงระบบอัตราแลกเปลี่ยนในปี 2527 ตลอดจนการดำเนินนโยบายปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Structural Adjustment Policy) ที่เกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 5

ค่า ICOR ของไทยได้เร่งสูงขึ้นจาก 3.9 ในปี 2533 เป็น 5.2 ในปี 2534 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6 และมีค่าเคลื่อนไหวอยู่ระหว่าง 5.2 - 5.5 จนถึงปี 2538 สำหรับในปี 2539 ค่า ICOR มีแนวโน้มสูงขึ้นเป็น 7.2 ค่า ICOR ที่สูงขึ้นนับตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา มีสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ

ประการแรก การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลให้การผลิตจำเป็นต้องอาศัยการลงทุนมากขึ้น เนื่องจาก

(1) ประเทศไทยสูญเสียความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีอย่างเหลือเฟือและเป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอดีต และกลายเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการเพิ่มผลผลิตในระยะต่อมา

(2) ต้นทุนแรงงานมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้สูญเสียความได้เปรียบในการแข่งขันกับประเทศที่มีค่าแรงต่ำกว่า ซึ่งเกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตหันมาใช้ทุนในสัดส่วนที่สูงขึ้น

(3) นโยบายของทางการที่เอื้ออำนวยและกระตุ้นการลงทุน อาทิ การเปิดเสรีด้านการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและการลงทุน การดำเนินนโยบายเสรีทางการค้า การปฏิรูปทางการเงิน และนโยบายการส่งเสริมการลงทุนที่เน้นอุตสาหกรรมพื้นฐาน ส่งผลให้เกิดการผลิตที่ใช้ทุนในสัดส่วนสูง (Capital Intensive) และมีการพึ่งพาสินค้าทุนจากต่างประเทศมากขึ้น

ประการที่สอง ICOR ที่สูงมากดังกล่าวสะท้อนการลงทุนขาดประสิทธิภาพของอุตสาหกรรมไทย กล่าวคือ

(1) การลงทุนในระยะดังกล่าวเน้นการขยายตัวด้านปริมาณ โดยขาดความเชื่อมโยงกับภาคเศรษฐกิจ ขาดการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งขาดความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ทำให้มีการใช้สินค้าทุนสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็นและมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยเพราะต้นทุนการผลิตสูง อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวยังไม่สร้างปัญหาแก่ธุรกิจไทยมากนักเพราะเป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูง แต่ปัญหาดังกล่าวได้สะสมและมีผลกระทบต่อประเทศโดยรวมในช่วงปี 2539-40 เมื่อเศรษฐกิจไทยเริ่มชะลอตัวลง

(2) การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยมีการลงทุนมากเกินไปในบางภาคเศรษฐกิจ เช่น ภาคอสังหาริมทรัพย์ที่กำลังประสบปัญหาอุปทานส่วนเกิน จนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของสถาบันการเงิน ในขณะที่การลงทุนในบางสาขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาทรัพยากรมนุษย์และการวิจัยและเทคโนโลยียังอยู่ในระดับต่ำมาก

4.2.2 . ประสิทธิภาพการลงทุนภาครัฐบาล

4.2.2.1 ประสิทธิภาพการลงทุนของภาครัฐบาล

การวัดประสิทธิภาพการลงทุนใช้จ่ายของรัฐบาลกระทำได้ยากเนื่องจากการลงทุนภาครัฐมีลักษณะเป็นบริการสาธารณะไม่สามารถวัดผลตอบแทนการลงทุนออกมาในรูปของตัวเงินได้ อย่างไรก็ตาม การประเมินประสิทธิภาพการลงทุนของรัฐบาลสามารถพิจารณาได้จากผลการลงทุนที่มีต่อนโยบายของรัฐบาล 2 ประการ คือ

(1) ผลต่อการตอบสนองเป้าหมายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(2) โครงสร้างรายจ่ายเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจหรือไม่

(1) การตอบสนองต่อเป้าหมายแผนพัฒนาฯ

การพิจารณาว่าการใช้จ่ายรัฐบาลมีส่วนช่วยให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือไม่นั้นจะพิจารณาจากเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ได้ ดำเนินการไปแล้ว ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมายต่าง ๆ คือ

(1.1) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

(1.2) การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก

(1.3) การแก้ไขปัญหาความยากจน

(1.4) การกระจายรายได้

หากพิจารณาจากเป้าหมายทั้ง 4 ประการข้างต้น กล่าวได้ว่าการลงทุนของรัฐบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในระดับหนึ่ง คือ

(1.1) หากประเมินการลงทุนของภาครัฐโดยดูจากเป้าหมายของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแล้วกล่าวได้ว่า ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ และส่งผลให้รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มจากปีละ 2,102 บาท ในปี 2504 เป็น 68,360 บาท เมื่อสิ้นปี 2538 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี การที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงแม้ว่าจะเกิดจากปัจจัยอื่นมีส่วนร่วมอย่างมาก แต่การลงทุนของรัฐบาลก็มีส่วนสนับสนุนด้วยเช่นกัน

(1.2) ในด้านเป้าหมายเสถียรภาพเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งวัดจากอัตราเงินเฟ้อพบว่าอยู่ในอัตราค่อนข้างต่ำประมาณร้อยละ 5.4 ต่อปี ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการดำเนินนโยบายการคลังโดยรักษาวินัยการคลังที่เข้มงวด และจำกัดการเพิ่มของงบประมาณโดยเฉพาะงบลงทุนในช่วงที่เศรษฐกิจประสบกับวิกฤตการณ์น้ำมันโลก นอกจากนี้ รัฐยังใช้นโยบายจำกัดบทบาทของรัฐและใช้เอกชนเป็นตัวนำในการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศ สำหรับการรักษาเสถียรภาพของเศรษฐกิจภายนอกประเทศ ซึ่งวัดจากการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดนั้น พบว่าประเทศไทยขาดดุลบัญชีเดินสะพัดติดต่อกันมาโดยตลอด ยกเว้น เพียงปี 2529 และปัญหาดังกล่าวเริ่มมีความรุนแรงขึ้นในระยะหลัง โดยการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในปี 2539 คิดเป็นร้อยละ 7.9 ของ GDP ฉะนั้น รัฐบาลอาจจำเป็นต้องทบทวนบทบาทและนโยบายในการลงทุนทั้งภาครัฐและของเอกชนเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายนอกประเทศให้เหมาะสม เนื่องจากการลงทุนส่วนใหญ่จำเป็นต้องนำเข้าสินค้าทุนเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง

(1.3) ในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนนั้น กล่าวได้ว่านโยบายงบประมาณไม่ประสบผลสำเร็จเท่าใดนัก เพราะประชาชนที่มีระดับรายได้ครองชีพต่ำกว่าเส้นความยากจน (Poverty line) ยังมีจำนวนสูงถึง 11 ล้านคน หรือประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งประเทศ ถึงแม้สัดส่วนดังกล่าวจะมีแนวโน้มลดลงก็ตาม

(1.4) สำหรับเป้าหมายในการกระจายรายได้นั้นกล่าวได้ว่า การลงทุนของรัฐตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 ซึ่งเน้นการกระจายอุตสาหกรรมและบริการของรัฐสู่ชนบทเท่านั้นที่ตอบสนองต่อเป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้ จากข้อมูลการกระจาย

รายได้ของประเทศซึ่งวัดจากค่าสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) ปรากฏว่าในช่วงปี 2516-2519 (ซึ่งเป็นช่วงแผนฯ 3) การกระจายรายได้ของประเทศมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยค่าสัมประสิทธิ์จินีลดลงจาก 0.605 ในปี 2516 เหลือ 0.426 ในปี 2519 ในปี 2520 เป็นต้นมาการกระจายรายได้เริ่มมีแนวโน้มเลวลง โดยเฉพาะในช่วง 2533-2535 ค่าสัมประสิทธิ์จินีเพิ่มขึ้นจาก 0.429 เป็น 0.445

โดยสรุปการใช้จ่ายลงทุนของรัฐบาลที่ผ่านมานับว่าประสบผลสำเร็จอย่างดีในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพในประเทศพอสมควร แต่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพภายนอกประเทศ การลดความยากจน และการกระจายรายได้ของประเทศ ฉะนั้น การใช้จ่ายลงทุนของภาครัฐในระยะต่อไป จึงควรมุ่งไปสู่การลงทุนที่จะส่งผลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ อาทิ การลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการกระจายความเจริญสู่ชนบท

(2) <u>โครงสร้างรายจ่ายของประเทศ</u>

ในการพิจารณาโครงสร้างรายจ่ายของรัฐบาลพบว่ามีส่วนสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ สัดส่วนรายจ่ายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจต่อรายจ่ายรวม และต่อ GDP อยู่ในระดับสูง โดยคาดว่ารายจ่ายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายลงทุน

สำหรับรายจ่ายป้องกันประเทศมีสัดส่วนต่อรายจ่ายรวมลดลง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าการปรับตัวลดลงค่อนข้างช้า คือ เฉลี่ยประมาณร้อยละ 0.3 ต่อปี ในช่วงปี 2524-2537 และพบว่าการใช้จ่ายป้องกันประเทศของประเทศไทยสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนา ทำให้รายจ่ายหมวดอื่น ๆ ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้ การที่รายจ่ายป้องกันประเทศมีอัตราสูงมีข้อสังเกตคือ

(ก) รายจ่ายป้องกันประเทศมีผลต่อการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศในสัดส่วนสูงมาก

(ข) รายจ่ายป้องกันประเทศในกรณีทั่วไปที่ประเทศไม่ได้ถูกคุกคามหรืออยู่ในภาวะจำเป็นนั้น เป็นลักษณะของรายจ่ายที่เป็นส่วนสูญเสียเศรษฐกิจสูง

งบประมาณรายจ่ายจำแนกตามลักษณะงานและลักษณะเศรษฐกิจ

หน่วย : ล้านบาท

	รายจ่ายลงทุน		รายจ่ายประจำ		รายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้	
	2540	2541	2540	2541	2540	2541
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
การบริหารทั่วไป	3.0	3.1	17.0	17.8	-	-
- การบริหารทั่วไปของรัฐ	1.3	1.1	3.1	3.4	-	-
- การป้องกันประเทศ	0.7	0.6	9.9	10.0	-	-
- การรักษาความสงบภายใน	1.1	1.4	4.0	4.5	-	-
การบริหารชุมชนและสังคม	14.3	12.0	25.1	28.8	-	-
- การศึกษา	5.6	4.4	15.5	18.6	-	-
- การสาธารณสุข	2.6	2.0	4.6	5.5	-	-
- การสังคมสงเคราะห์	0.1	0.1	3.9	3.5	-	-
- การเคหะและชุมชน	5.2	4.6	0.5	0.5	-	-
- การศาสนา วัฒนธรรม และนันทนาการ	0.9	0.9	0.5	0.6	-	-
การเศรษฐกิจ	23.4	23.2	5.7	6.1	-	-
- การเชื้อเพลิงและพลังงาน	0.1	0.2	0.1	0.1	-	-
- การเกษตร	5.0	4.3	3.4	3.5	-	-
- การเหมืองแร่ ทรัพยากรธรณี การอุตสาหกรรมและการโยธา	0.2	0.2	0.3	0.4	-	-
- การคมนาคมขนส่งและสื่อสาร	14.8	16.2	0.9	1.0	-	-
- การบริการเศรษฐกิจอื่น	3.2	2.3	1.0	1.1	-	-
อื่น ๆ	0.7	0.8	8.4	8.7	2.6	3.2
- การดำเนินงานอื่น	0.7	0.5	8.4	8.7	2.6	3.2
รวมทั้งสิ้น	41.4	38.8	56.0	58.0	2.6	3.2

หมายเหตุ : ร้อยละ เป็นร้อยละของงบประมาณรายจ่ายประจำปี

4.2.2.2 ประสิทธิภาพการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ

ในทางปฏิบัติโครงการการลงทุนของรัฐวิสาหกิจแต่ละแห่งจะต้องผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และคณะรัฐมนตรี ตามขั้นตอน และในบางกรณีเช่นงบลงทุนของรัฐวิสาหกิจประเภทสาธารณูปโภคและสาธารณูปการทุกราย และโครงการลงทุนของรัฐวิสาหกิจที่เกินกว่า 500 ล้านบาท จะต้องผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจด้วยโดยเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2536

อย่างไรก็ตาม แม้โครงการลงทุนและงบลงทุนประจำปีของรัฐวิสาหกิจจะผ่านการพิจารณาของหน่วยงานเจ้าสังกัดและ สศช. แล้วก็ตาม แต่พบว่าโครงการลงทุนบางประเภทอาจมีการใช้ทรัพยากรไม่เหมาะสมและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(1) ประสิทธิภาพการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ

(1.1) เกณฑ์รัฐวิสาหกิจที่ดี

การวัดประสิทธิภาพการลงทุนของรัฐวิสาหกิจทางหนึ่งคือนำเกณฑ์การคัดเลือกรัฐวิสาหกิจที่ดีมาประยุกต์ใช้ โดยเกณฑ์ดังกล่าวรัฐบาลได้กำหนดขึ้นในปี 2534 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจให้สามารถบริหารตนเองได้อย่างเสรีมากขึ้นในด้านระเบียบการเงิน อัตรากำลัง และอัตราเงินเดือน

ทั้งนี้ หลักเกณฑ์การคัดเลือกรัฐวิสาหกิจที่ดีประกอบด้วย

1) อัตราการนำส่งรายได้รัฐ ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ

2) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 0.8 สำหรับกลุ่มสถาบันการเงิน และร้อยละ 6 สำหรับรัฐวิสาหกิจอื่น

3) อัตราค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเงินเดือนและสวัสดิการต่อต้นทุนทั้งสิ้น ต้องไม่เกินร้อยละ 10 สำหรับรัฐวิสาหกิจทั่วไป ร้อยละ 15 สำหรับกลุ่มสถาบันการเงิน และร้อยละ 20 สำหรับกลุ่มที่มีทรัพย์สินมาก

4) อัตราเพิ่มของผลผลิต ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2

5) อัตราผู้ร่วมเสียประโยชน์เงินทุนหรือกำไรสุทธิ พิจารณาแล้วแต่กรณี

ที่ผ่านมารัฐวิสาหกิจที่ผ่านหลักเกณฑ์ การเป็นรัฐวิสาหกิจที่ดีมีน้อยมากเพียง 3 แห่ง และอีกส่วนหนึ่งอยู่ระหว่างการพิจารณาของกระทรวงการคลัง

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2538 ทางกระทรวงการคลังได้จัดทำโครงการประเมินผลการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจขึ้นอีกโครงการหนึ่งโดยจะกำหนดนโยบายควบคุมกำกับดูแลและจัดกลุ่มรัฐวิสาหกิจใหม่เป็น 4 ประเภท คือ

1) รัฐวิสาหกิจประเภทที่ต้องแข่งขันกับภาคเอกชนและได้มีการดำเนินการแปรรูปองค์กรไปบางส่วนแล้ว รัฐวิสาหกิจในกลุ่มนี้ควรมีการกำหนดค่าตัวแปรและระบบแรงจูงใจแก่พนักงาน โดยใช้มาตรฐานหรือเกณฑ์เฉลี่ยของธุรกิจนั้น (Industry Norm) เป็นเกณฑ์

2) รัฐวิสาหกิจประเภทผูกขาดโดยธรรมชาติและทางการมีเป้าหมายแปรรูปรัฐวิสาหกิจนี้ในระยะยาว

3) รัฐวิสาหกิจประเภทหารายได้ แบ่งเป็นกลุ่มที่มีการควบคุมราคาสินค้าและบริการจนประสบผลขาดทุน และกลุ่มที่ไม่ถูกควบคุมราคา

4) รัฐวิสาหกิจประเภทแสวงหากำไร

โดยกลุ่มที่ 2 ถึงกลุ่มที่ 4 จะใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาตัวแปรใน 6 ลักษณะคือ

1. ประสิทธิภาพด้านการเงิน
2. ประสิทธิภาพด้านกายภาพ
3. คุณภาพการให้บริการ
4. การดำเนินงานตามแผนวิสาหกิจ
5. คุณภาพของแผนวิสาหกิจ
6. คุณภาพทางการบริหาร

ทั้งนี้ รายละเอียดการจัดกลุ่มรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ภายใต้หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการประเมินผลรัฐวิสาหกิจ

(1.2) <u>การวัดผลตอบแทนการลงทุน</u> (Return on Investment)

ผลตอบแทนการลงทุน (Return on Investment) ของรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นเครื่องชี้ประการหนึ่งในการวัดประสิทธิภาพการลงทุนของรัฐวิสาหกิจนั้น ข้อมูลปี 2535 และปี 2539 แสดงให้เห็นว่ารัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ยังมีผลตอบแทนการลงทุนในเกณฑ์ต่ำ

$$ROI = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์}}$$

หรือ ROI = การหมุนเวียนของสินทรัพย์ x ผลตอบแทนจากการดำเนินงาน

$$= \frac{\text{รายได้}}{\text{สินทรัพย์}} \times \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้}}$$

ผลตอบแทนการลงทุนของรัฐวิสาหกิจ (Return on Investment)

	2535			2539		
	รายได้ / สินทรัพย์ (%)	กำไรสุทธิ / รายได้ (%)	กำไรสุทธิ / สินทรัพย์ (%)	รายได้ / สินทรัพย์ (%)	กำไรสุทธิ / รายได้ (%)	กำไรสุทธิ / สินทรัพย์ (%)
สาขาคมนาคมขนส่ง	41.04	20.36	8.36	31.30	18.03	5.64
การบินไทย	51.31	5.20	2.67	59.84	4.29	2.57
การทางพิเศษฯ	6.30	52.80	3.33	2.16	22.94	0.50
องค์การโทรศัพท์	28.47	49.43	14.07	19.42	43.89	8.52
การสื่อสาร	80.75	33.13	26.75	60.54	27.02	16.36
สาขาพลังงาน	66.57	12.26	8.16	69.90	12.00	8.39
การไฟฟ้าฝ่ายผลิต	32.48	19.66	6.39	39.93	22.92	9.15
การไฟฟ้านครหลวง	110.45	5.79	6.40	106.69	7.62	8.14
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	60.39	18.15	10.96	68.64	14.82	10.17
การปิโตรเลียมฯ	147.04	9.35	13.75	124.60	5.45	6.79
อุตสาหกรรม	129.04	13.24	17.08	123.94	11.76	14.58
เกษตร	55.80	-2.66	-1.48	81.51	-0.88	-0.72
อื่น ๆ	41.66	25.87	10.75	30.14	20.26	6.11
รวม	56.25	15.45	8.69	51.77	13.85	7.17

การวิเคราะห์ ROI ของรัฐวิสาหกิจโดยอาศัยข้อมูล ในช่วงปี 2535 และ 2539 พบว่า รัฐวิสาหกิจสาขาอุตสาหกรรมมี ROI สูงที่สุด รองลงไปเป็นรัฐวิสาหกิจสาขาพลังงาน ขณะที่รัฐวิสาหกิจสาขาสาธารณูปโภคอื่น เช่น การประปาฯ จะมี ROI ค่อนข้างต่ำ ส่วนรัฐวิสาหกิจประเภทเกษตรจะขาดทุน

ทั้งนี้ ROI ของรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ ในปี 2539 จะต่ำกว่าปี 2535 เป็นผลจากการขยายการลงทุนซึ่งทำให้สินทรัพย์เพิ่มสูงขึ้น แต่สินทรัพย์จากการลงทุนดังกล่าวยังไม่สามารถสร้างรายได้ให้มากพอ ประกอบกับกำไรสุทธิต่อรายได้ของรัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่ในปี 2539 ต่ำกว่าปี 2535 เนื่องจากการควบคุมค่าใช้จ่ายขาดประสิทธิภาพ

4.3 ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การลงทุนขาดประสิทธิภาพ

4.3.1 ปัญหาและอุปสรรคการลงทุนของภาคเอกชน

การลงทุนในช่วงที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่าอยู่ในระดับสูงจนก่อให้เกิดความไม่สมดุลต่อระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งโครงสร้างการลงทุนยังมีความไม่เหมาะสม โดยมีการลงทุนมากเกินไปในบางสาขา เช่น การลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ การลงทุนที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิต เช่น การวิจัยและพัฒนา การศึกษาและฝึกฝนแรงงาน ยังขาดแคลนและอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกับไทย โดยปัญหาและอุปสรรคต่อการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ สรุปได้ดังนี้

4.3.1.1 การบิดเบือนโครงสร้างเนื่องจากการลงทุนของภาครัฐ

(1) หน่วยงานของรัฐขาดการประสานงานและทำงานซ้ำซ้อน ทำให้การใช้ทรัพยากรไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เช่น ขาดการวางแผนการใช้พื้นที่ และการขาดการลงทุนในสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอและเป็นระบบ โดยเฉพาะระบบขนส่งมวลชนและระบบการสื่อสารที่ไม่เพียงพอต่อการรองรับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและเมืองหลักซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความแออัดกลายเป็นต้นทุนแอบแฝงต่อภาคเอกชน

(2) การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขาดความสมดุล เช่น การคมนาคมขนส่งที่รัฐเน้นการลงทุนทางถนน โดยละเลยการลงทุนและการปรับปรุงประสิทธิภาพการขนส่งทางน้ำและรถไฟ ซึ่งมีต้นทุนค่าขนส่งในการผลิตและบริโภคต่ำ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลให้การลงทุนในยานยนต์อยู่ในเกณฑ์ที่สูง

(3) การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นแบบเมืองเดี่ยว โดยมีการกระจุกตัวในกรุงเทพฯ และเขตปริมณฑล (กว่าร้อยละ 50 ของโรงงานทั้งหมด) ได้ก่อให้เกิดปัญหาความแออัด อันนำไปสู่ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับโรงงาน รวมทั้งทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

(4) การลงทุนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังต่ำมาก ทำให้แรงงานไม่มีคุณภาพและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้น

4.3.1.2 การบิดเบือนโครงสร้างเศรษฐกิจ เนื่องจากกฎระเบียบและนโยบายของรัฐ

(1) โครงสร้างภาษีศุลกากรในปัจจุบันก่อให้เกิดการบิดเบือนทางเศรษฐกิจ โดยอุตสาหกรรมขั้นต้นบางประเภทได้รับการคุ้มครองในอัตราที่สูงกว่าอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

ส่งผลให้อุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Products) และขั้นปลาย (Finished Products) มีต้นทุนในการผลิตสูงและเป็นปัญหาในการแข่งขันกับต่างประเทศ เช่น อุตสาหกรรมเหล็กและพลาสติก แม้จะมีการปรับโครงสร้างภาษีตั้งแต่ปี 2536 เป็นต้นมา แต่ยังไม่สมบูรณ์และจำเป็นต้องปรับปรุงเพิ่มเติมให้ครอบคลุมสินค้าอย่างครบวงจรและให้ผลที่เป็นกลางยิ่งขึ้น

(2) การส่งเสริมการลงทุนในทางปฏิบัติที่ผ่านมา มิได้มีเป้าหมายที่ชัดเจน ขาดการพิจารณาภาพการลงทุนโดยรวมอย่างครบวงจร มิได้จัดลำดับความสำคัญของโครงการและไม่ได้คำนึงถึงศักยภาพและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ มุ่งหวังเพียงให้มีการลงทุนปริมาณมาก โดยขาดความสอดคล้องกับภาพรวมของเศรษฐกิจ ไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพของการลงทุนและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้เกิดผลเสียในหลายด้าน เช่น

(2.1) ประเภทกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนยังขาดจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและไม่มีผลสนับสนุนต่อเนื่องในแต่ละอุตสาหกรรมอย่างครบวงจร รวมทั้งขาดการติดตามและประเมินผลของโครงการที่ได้รับการส่งเสริม

(2.2) แนวทางการส่งเสริมที่ให้มิได้คำนึงถึงความจำเป็น และความต้องการของผู้ประกอบการในแต่ละประเภทอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการส่งเสริมการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Industries-SMI) ยังขาดประสิทธิภาพ ขาดการให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน รวมทั้งขาดการให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการปรึกษาสู่ทางการลงทุน การตลาด และเทคโนโลยีอย่างเป็นระบบ

(2.3) การส่งเสริมการลงทุนที่มุ่งเน้นการจูงใจด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษี ตัวอย่างเช่น จากข้อมูลการส่งเสริมการลงทุนในปี 2539 โครงการที่ได้รับอนุมัติจะได้รับยกเว้นภาษีรวมเป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท เป็นการยกเว้นภาษีด้านเครื่องจักรและวัตถุดิบประมาณ 10,000 ล้านบาท ที่เหลือเป็นภาษีรายได้นิติบุคคล(รวมทั้งที่ยกเว้น 3 ปี หรือ 8 ปี ตามเขตส่งเสริม) การให้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวเป็นภาระทางการคลังและเป็นข้อจำกัดด้านงบประมาณที่จะนำไปดำเนินการด้านอื่นที่จะเสริมสร้างผลประโยชน์ให้ประเทศมากขึ้น

(2.4) การส่งเสริมกิจการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังไม่บังเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีผู้ขอรับการส่งเสริมกิจการประเภทดังกล่าวเพียง 2 รายเท่านั้น

(3) กฎระเบียบและขั้นตอนการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อนของรัฐ (เช่น พิธีการศุลกากร) ก่อให้เกิดต้นทุนแอบแฝง นอกจากนี้ นโยบายการให้สัมปทานยังขาดประสิทธิภาพก่อให้เกิดการผูกขาด มุ่งเน้นผลตอบแทนสูงสุดที่ภาครัฐจะได้รับและมิได้มีการติดตามประเมินผล

การดำเนินงานของธุรกิจที่ได้รับสัมปทานนั้น เช่น สัมปทานโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งคิดค่าบริการอยู่ในระดับสูงมาก ในขณะที่การให้บริการมิได้สะดวกรวดเร็วเท่าที่พึงเป็น

4.3.1.3 ปัญหาด้านระบบข้อมูล

ปัจจุบันในยุคข่าวสารข้อมูล ระบบสารสนเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินการทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันมาตรฐานสากลของข้อมูลได้ปรับสูงขึ้นมาก แต่สำหรับประเทศไทยระบบข้อมูลนับว่าล้าหลังมาก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจ

การขาดแคลนฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศ ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการวางแนวการพัฒนาเศรษฐกิจและการดำเนินนโยบายมหภาคอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการตัดสินใจลงทุนของภาคเอกชน ทั้งนี้ สาเหตุเพราะภาครัฐมิได้ให้ความสำคัญต่อระบบข้อมูล ไม่มีการพัฒนาระบบข้อมูลให้มีคุณภาพ โดยหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บสถิติขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญอย่างเพียงพอ ส่วนภาคเอกชนก็มิได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล เนื่องจากผู้ประกอบการไม่เข้าใจถึงความสำคัญของข้อมูล ไม่เห็นประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับจากการตอบแบบสอบถาม และเกรงว่าจะมีผลต่อการคำนวณภาษี ทำให้ผลการสำรวจไม่เป็นที่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ข้อมูลยังกระจัดกระจายและขาดการเผยแพร่อย่างเป็นระบบ

4.3.1.4 การขาดประสิทธิภาพการบริหาร การจัดการของภาครัฐ และการประสานงานกับภาคเอกชน

การทำงานของหน่วยงานรัฐมีความซ้ำซ้อน และขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างหน่วยงานและกับภาคเอกชน ขณะเดียวกันก็ขาดระบบและกลไกการติดตามผลของมาตรการเพื่อใช้ประกอบการประเมินผลนโยบาย เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการวางนโยบายในอนาคต

4.3.1.5 พฤติกรรมการลงทุนของภาคเอกชน

(1) การลงทุนของภาคเอกชน ส่วนใหญ่ไม่คำนึงถึงผลกระทบระยะยาวต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้ทรัพยากรสูญเสียไปอย่างรวดเร็วและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม เป็นต้นทุนทางสังคมในการฟื้นฟูแก้ไข และมิได้มุ่งเน้นการพัฒนา R&D และทรัพยากรมนุษย์เท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถประยุกต์ใช้เครื่องจักรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่สามารถพัฒนากระบวนการผลิตที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

(2) มีการลงทุนมากในบางสาขาที่ไม่เสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตมากนัก เช่น ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่ไม่จำเป็นต้องมีเทคโนโลยีสูง นักลงทุนสามารถเข้าสู่ธุรกิจได้ง่าย ให้ผลตอบแทนสูงและรวดเร็ว ขณะเดียวกันสถาบันการเงินพร้อมให้สินเชื่อเนื่องจากมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ประกอบกับสภาพคล่องของระบบการเงินเพิ่มขึ้นมากภายหลัง

จากการเปิดเสรีทางการเงิน ทำให้สถาบันการเงินมีพฤติกรรมปล่อยสินเชื่อแก่ธุรกิจสาขานี้มาก จนกลายเป็นปัญหาของสถาบันการเงินในปัจจุบัน

4.3.1.6 ปัญหาอื่น ๆ

(1) การลงทุนในการวิจัยและพัฒนา

ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีการลงทุนทางด้านการวิจัยและพัฒนาเพียงประมาณร้อยละ 0.2 ของ GDP ซึ่งน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาใหม่ (ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีสัดส่วนการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาสูงกว่าของไทยประมาณ 5 เท่า) ทำให้กระบวนการผลิตของประเทศต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าปัจจุบันภาครัฐได้เพิ่มการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น แต่เป็นการดำเนินงานที่ไม่มีเป้าหมายชัดเจน

(2) การจัดการสิ่งแวดล้อม

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของอุตสาหกรรมไทย จากการแปรรูปแบบง่าย ๆ ไปสู่การผลิตขนาดใหญ่ และมีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนมากขึ้น ทำให้ปริมาณมลพิษที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นตามลำดับ จากข้อมูลล่าสุดของกรมโรงงานอุตสาหกรรมร่วมกับกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแจ้งว่า ในปี พ.ศ. 2537 มีกาก-อุตสาหกรรมอันตรายประมาณ 1 ล้านตันเศษ และจะเพิ่มเป็นเกือบ 3 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2543 แต่ปัจจุบันมีโรงงานที่ทำการกำจัดกากอุตสาหกรรมอันตรายได้เพียงร้อยละ 10-15 ของกาก-อุตสาหกรรมอันตรายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ทั้งนี้ จากการศึกษาของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ประมาณว่า ปริมาณมลพิษของไทยในปี 2543 จะเพิ่มเป็น 2 เท่าครึ่งของปี 2533 และไทยจัดเป็นประเทศที่มีมลพิษเพิ่มเร็วที่สุดในเอเชีย รองจากเกาหลีใต้

(3) เทคโนโลยีทางการผลิต

เทคโนโลยีทางการผลิตที่มีบทบาทต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา มีลักษณะเป็นเทคโนโลยีแบบเปิดเสรีจากต่างประเทศที่แฝงมากับเครื่องจักร (Imputed Technology) ซึ่งมีจุดด้อยที่ทำให้ต้องเสียโอกาสในการใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นจากเครื่องจักรรุ่นใหม่ ซึ่งอาจมีการผลิตออกสู่ตลาดระหว่างที่เครื่องจักรเดิมยังไม่สิ้นอายุการใช้งาน รวมทั้งไม่มีการพัฒนาเทคโนโลยีในลักษณะต่อยอด ขณะเดียวกันเทคโนโลยีที่เลือกใช้ก็ไม่สอดคล้องกับคุณภาพของแรงงานที่มีอยู่และมีจำนวนไม่น้อยที่ใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือการพิมพ์ ซึ่งจากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ของประเทศไทย โดยวัดจาก Total Factor Productivity (TFP) สรุปได้ว่า TFP ของไทยมีค่าต่ำมากและเข้าใกล้ศูนย์ ซึ่งแสดงว่าในระยะ

ที่ผ่านมาการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ในประเทศไทยเกิดขึ้นน้อย ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมในระยะต่อไป

4.3.2 ปัญหาและอุปสรรคการลงทุนภาครัฐ

4.3.2.1 ปัญหาและอุปสรรคการลงทุนรัฐบาล

ปัญหาและอุปสรรคการจัดทำงบประมาณปัจจุบันที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการลงทุน อาจจำแนกออกได้เป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

(1) ปัญหาด้านการจัดเตรียมงบประมาณ เป็นปัญหาที่หน่วยงานไม่มีแผนทางการเงินในระยะยาวเพื่อให้ส่วนราชการใช้ถือปฏิบัติ การเสนอของบประมาณของส่วนราชการต่าง ๆ จึงขาดความเชื่อมโยงกันและอาจเกิดความซ้ำซ้อน

(2) ปัญหาการบริหารงบประมาณ

การดำเนินงานและการใช้จ่ายเงินงบประมาณล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนและเป้าหมาย ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาสำหรับรายการรายจ่ายลงทุนที่มีอัตราเบิกจ่ายต่ำ เนื่องจาก

- การเสนอขอและตั้งงบประมาณสำหรับรายการค่าครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างขาดความพร้อมและความสมบูรณ์ของข้อมูล ซึ่งนอกจากส่วนราชการจะไม่มีความสามารถที่จะดำเนินการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณที่ได้รับ (absorbtive capacity) แล้ว ยังทำให้มีการเร่งรัดจ่ายเงินอย่างขาดความระมัดระวังเท่าที่ควร

- ขาดระบบการติดตาม การกำกับและตรวจสอบ รวมทั้งการประเมินผลการลงทุนของรัฐว่าเป็นไปตามแผนงานหรือเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

(3) การจัดสรรงบประมาณบางส่วนไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับภาวะและแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ กล่าวคือ รายจ่ายป้องกันประเทศแม้จะมีความสำคัญลดลงแต่ก็ยังมีสัดส่วนสูงต่อรายจ่ายทั้งสิ้น ขณะที่รายจ่ายด้านการพัฒนาและวิจัย (R&D) และรายจ่ายการศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ ไม่สอดคล้องกับการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต

4.3.2.2 ปัญหาและอุปสรรคการลงทุนรัฐวิสาหกิจ

(1) ปัญหาประสิทธิภาพการลงทุนต่ำ ซึ่งสะท้อนจากความสามารถในการเบิกจ่าย และความสามารถในการดำเนินงาน โดยในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา รัฐวิสาหกิจมีความสามารถของการเบิกจ่ายเงินลงทุนได้เพียงร้อยละ 60 ของวงเงินลงทุน ทำให้การดำเนินโครงการลงทุนเป็นไปอย่างล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนเกิดการสะสมของโครงการเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ มีสาเหตุจาก

- ความไม่พร้อมของหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะในด้านบุคลากรและเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ
- การไม่ปฏิบัติตามหรือขาดแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงิน ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินแผนงาน
- ความล่าช้าในการประกวดราคาหาผู้รับเหมาดำเนินการ ซึ่งอาจไม่ได้คุณลักษณะหรือราคาตามกำหนดทำให้ต้องประกวดราคาใหม่

(2) ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาโครงการของหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่วิเคราะห์การลงทุนและการอนุมัติงบประมาณ ซึ่งต้องผ่านการพิจารณาหลายขั้นตอนและเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายแห่งและหลายระดับ

(3) ปัญหาความไม่ชัดเจนของนโยบายทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลทำให้นโยบายการลงทุนของรัฐวิสาหกิจต้องเปลี่ยนไปด้วย อาทิ โครงการท่าอากาศยานกรุงเทพแห่งที่ 2 โครงการรถไฟฟ้ามหานคร เป็นต้น

(4) ปัญหาการดำเนินงานอื่น ๆ เช่น ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยราชการด้วยกัน ขาดการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจอันดีให้ประชาชน และปัญหาภัยธรรมชาติซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน เป็นต้น

(5) รัฐวิสาหกิจส่วนใหญ่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายบุคคลต่อค่าใช้จ่ายรวมสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของรัฐวิสาหกิจชั้นที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 20 ทำให้มีผลกระทบต่อต้นทุนและประสิทธิภาพการลงทุนในที่สุด

(6) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งถือว่าเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลดำเนินงานได้อย่างล่าช้า เนื่องจากมีอุปสรรคอื่น ๆ สำคัญหลายด้าน ประกอบด้วย

(6.1) ปัญหาด้านกฎหมายที่สำคัญประกอบด้วย

- ข้อจำกัดของกฎหมายการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจนั้น ๆ ว่าเปิดโอกาสให้สามารถทำการแปรรูปรัฐวิสาหกิจนั้นได้ในขอบเขตใด เช่น รัฐวิสาหกิจที่ต้องการระดมทุนด้วยการออกหุ้นจำหน่ายในตลาดหลักทรัพย์ ต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน และต้องมีทุนเรือนหุ้น เป็นต้น

- กฎหมายรัฐวิสาหกิจบางฉบับไม่เปิดโอกาสให้ดำเนินการแปรรูป เช่น การแปรรูปกิจการโทรศัพท์ก็ต้องพิจารณาพระราชบัญญัติโทรเลขโทรศัพท์ซึ่งได้สงวนสิทธิ์ให้กิจการโทรเลขโทรศัพท์ ต้องดำเนินการโดยภาครัฐเท่านั้น หากจะเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนดำเนินการก็ต้องมีการแก้กฎหมายดังกล่าวด้วย เป็นต้น

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจำหน่ายกิจการหรือหุ้นที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของ พ.ศ. 2504 กำหนดให้มีการจำหน่ายกิจการหรือหุ้นของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่มีมูลค่าตามงบดุลเกิน 5 แสนบาท หรือหุ้นที่จะจำหน่ายมีมูลค่าตามงบดุลไม่เกิน 5 แสนบาท แต่การจำหน่ายจะเป็นเหตุให้พ้นจากสภาพการเป็นรัฐวิสาหกิจหรือในกรณีอื่น ซึ่งกระทรวงเจ้าสังกัดต้องได้รับอนุมัติในหลักการจากคณะรัฐมนตรีก่อน ทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงานแปรรูปรัฐวิสาหกิจ

(6.2) ปัญหาทางการเมือง ทำให้การกำหนดนโยบายและกำกับการดำเนินงานด้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจไม่เป็นเอกภาพ มีความล่าช้าในการตัดสินใจ และไม่มีความต่อเนื่องในนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เป็นโครงการใหญ่ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

(6.3) ปัญหาอื่น ๆ เช่น ความเข้าใจของพนักงานรัฐวิสาหกิจต่อกระบวนการแปรรูป และผลกระทบต่อพนักงาน ส่วนใหญ่พนักงานจะต่อต้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากเกรงว่าตนเองจะต้องถูกปลดออกจากงาน เป็นต้น

4.4 ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการออม

การออมโดยรวมของประเทศไทยเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ แม้ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาตลอด แต่ส่วนใหญ่เป็นการเพิ่มขึ้นของการออมภาครัฐบาล ขณะที่อัตราการออมภาคเอกชนเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ในอนาคตการออมของภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจอาจมีข้อจำกัดมากขึ้น จากแนวโน้มการใช้จ่ายของภาครัฐบาลคาดว่าจะขยายตัวมากขึ้นจากโครงการพื้นฐานที่สำคัญ ในขณะที่การขยายตัวของรายได้จะมีข้อจำกัดจากความจำเป็นในการปฏิรูปโครงสร้างระบบภาษีต่อเนื่องที่ได้ทำไปแล้ว ดังนั้น การเพิ่มอัตราการออมจึงต้องเน้นการเพิ่มการออมของภาคเอกชน โดยเฉพาะการออมของภาคครัวเรือนเป็นสำคัญ การกระตุ้นและ

ส่งเสริมการออมในภาคครัวเรือนจึงเป็นนโยบายสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม การออมในประเทศที่ระดมได้ยังไม่เพียงพอความต้องการลงทุน เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการที่สำคัญ ได้แก่

4.4.1 โครงสร้างพื้นฐาน

4.4.1.1 รายได้ จากการศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่ออัตราการออมของครัวเรือนในระดับมหภาคคือ สัดส่วนรายได้ของครัวเรือนต่อ GDP ซึ่งหากรายได้ของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นเร็วกว่าการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแล้วก็จะทำให้ความสามารถการออมครัวเรือนเพิ่มขึ้นได้ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่ารายได้ของภาคครัวเรือนเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 12.3 เทียบกับการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 13.2 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศในช่วงปี 2535-2539

4.4.1.2 ผลตอบแทนการออม

อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของเงินฝากมีการปรับตัวไม่เหมาะสมและไม่เป็นไปตามกลไกตลาด โดยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่ธนาคารพาณิชย์ระยะเวลา 12 เดือน มีแนวโน้มลดลงจากเฉลี่ยร้อยละ 5.81 ในช่วง 2528-2532 เป็นเฉลี่ยร้อยละ 5.10 ในช่วง 5 ปีหลัง โดยในปี 2528 เท่ากับร้อยละ 9.46 จนถึงปี 2537 เหลือเพียงร้อยละ 3.01 นอกจากผลตอบแทนการออมยังลดลงแล้ว การขาดอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงโดยเฉพาะอัตราอ้างอิงระยะยาวก็เป็นอุปสรรคทำให้ไม่สามารถกระตุ้นและระดมเงินออมระยะยาวได้เพิ่มขึ้น ตลอดจนการกำหนดราคาซื้อขายในตลาดรองก็ไม่เหมาะสม

4.4.1.3 ทางเลือกในการออม

ทางการได้ดำเนินการพัฒนาตราสารและเพิ่มทางเลือกและช่องทางการออมให้แก่ผู้มีเงินออมด้วยการแก้ไขกฎหมาย กฎเกณฑ์และแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตราสารการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินสามารถออกตราสารระดมทุนจากประชาชนได้มากขึ้น แต่ตราสารการเงินยังมีรูปแบบจำกัดและไม่สามารถตอบสนองการออมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และรายได้ของกลุ่มผู้ออมแต่ละกลุ่มได้ โดยเฉพาะรูปแบบการออมสำหรับกลุ่มคนรายได้น้อยและมีอาชีพอิสระ

4.4.2 ข้อจำกัดด้านกฎหมาย และระเบียบ กฎเกณฑ์

4.4.2.1 ข้อจำกัดการเปิดสาขาของสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินบางแห่ง โดยเฉพาะบริษัทเงินทุนมีข้อจำกัดทางกฎหมายกำหนดให้บริษัทเงินทุนสามารถเปิดสาขาได้โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ซึ่งที่ผ่านมาทางการสนับสนุนให้บริษัทเงินทุนเปิดสำนักงานอำนวยสินเชื่อในต่างจังหวัดได้ แต่สำนักงานอำนวยสินเชื่อมีขอบเขตการดำเนินการอยู่จำกัด และไม่สามารถระดมเงินฝากได้เช่นเดียวกับสาขา

4.4.2.2 ข้อจำกัดในกฎระเบียบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

กฎหมายกองทุนสำรองเลี้ยงชีพในปัจจุบันยังไม่เอื้ออำนวยในกรณีต่าง ๆ ดังนี้

(1) กรณีสมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเปลี่ยนงานจะทำให้สมาชิกภาพกองทุนที่เป็นอยู่หมดอายุทันทีเนื่องจากไม่มีการจ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนติดต่อกันโดยเฉพาะในช่วงการเป็นพนักงานใหม่ทดลองงาน

(2) สมาชิกกองทุนเลี้ยงชีพจะได้รับเงินกองทุนและได้รับยกเว้นภาษีเงินกองทุนเมื่อเกษียณอายุหรือตาย หรือในกรณีที่ลูกจ้างสามารถออกจากงานได้เมื่อทำงานครบ 20-25 ปี หรืออายุครบ 50-55 ปี ก็จะไม่ได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าว

(3) กรณีภาวะเศรษฐกิจตกถอยทำให้นายจ้างไม่สามารถจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนทำให้ต้องหยุดการจัดตั้งกองทุน

(4) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพยังลงบัญชีแบบต้นทุน ดังนั้นในกรณีที่ทรัพย์สินที่ลงทุนมีมูลค่าต่ำลง เงินที่สมาชิกที่เกษียณอายุได้รับจะสูงกว่าความเป็นจริงและทำให้สมาชิกที่ยังไม่เกษียณและสมาชิกที่ออกจากกองทุนในช่วงที่แตกต่างกันไม่ได้รับความเป็นธรรม

(5) สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพไม่สามารถเลือกแผนการลงทุนในเงินออมของตนเองให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความต้องการของตนเองได้

(6) ไม่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารกองทุนสำรองเลี้ยงชีพอย่างชัดเจน ทางการเพียงกำหนดประเภทของสถาบันการเงินที่สามารถเป็นผู้บริหารกองทุนได้

(7) ขาดการตรวจสอบการบริหาร

4.4.2.3 ขาดกฎหมายรองรับเครื่องมือและรูปแบบการออมประเภทใหม่ ๆ

การพัฒนาเครื่องมือและรูปแบบการออมประเภทใหม่ ๆ ยังไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากขาดกฎหมายรองรับ อาทิ กฎหมายรองรับหุ้นกู้ประเภท Perpetual bond ซึ่งจะมีบทบาทต่อการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ โดยรองรับต่อความต้องการทางการเงินของผู้ลงทุนและผู้ระดมทุนที่มีความซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้จำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับการจัดตั้งองค์กรใหม่ ๆ ในตลาดการเงินเพื่อให้บริการและเพิ่มความมั่นคงต่อระบบ เช่น กฎหมายทรัสต์ กฎหมายล้มละลาย

4.4.2.4 ความซ้ำซ้อนของการออมภาคบังคับ

ปัจจุบันทางการมีนโยบายในการเร่งระดมเงินออมโดยดำเนินมาตรการให้สิ่งจูงใจต่าง ๆ มากขึ้นในภาคการออมภาคบังคับ อาทิ การให้มีการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และในขณะเดียวกันในปี 2541 การออมผ่านกองทุนประกันสังคมจะขยายความคุ้มครองไปถึงการออมเพื่อชราภาพ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความซ้ำซ้อนและจะมีผลต่อต้นทุนการดำเนินงานของกิจการ

4.4.3 พฤติกรรมของผู้ออม

4.4.3.1 การขาดความรู้ความเข้าใจถึงเครื่องมือและรูปแบบการออมประเภทใหม่ ทำให้ยังนิยมรูปแบบและเครื่องมือการออมระยะสั้น ซึ่งมีอายุไม่เกิน 1 ปี จากข้อมูลการออมในสถาบันการเงินหลักคือ ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน รวมแล้วมีการออมต่ำกว่า 3 เดือน และ 6 เดือน ร้อยละ 67.63 และ 17.04 ของการออมรวมของสถาบันนั้นซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการลงทุนของภาคเศรษฐกิจ และกระทบต่อการบริหารสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน

4.4.3.2 ประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการออม และมีพฤติกรรมโน้มไปใช้จ่ายและอุปโภคสินค้าที่ฟุ่มเฟือยมากขึ้นด้วยสาเหตุหลายปัจจัย ประกอบด้วยรายได้ถาวรของครัวเรือนสูงขึ้น เนื่องจากย้ายจากการผลิตเกษตรมาสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้น ทำให้ภาคครัวเรือนให้ความสำคัญต่อการออมน้อยลง ขณะที่การแข่งขันทางธุรกิจและเปิดเสรีทางการค้า ทำให้สินค้าต่างประเทศเข้ามาในประเทศได้สะดวกและในราคาที่ถูกลง จึงเพิ่มทางเลือกให้การอุปโภคบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น ทั้งนี้ โดยพบว่าการขยายตัวของสินเชื่อเพื่อการบริโภคของธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนเพิ่มขึ้นมาก โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยในช่วง 5 ปีที่ ผ่านมาร้อยละ 27.2 และร้อยละ 33 ตามลำดับ เทียบกับการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 30.28 ของสินเชื่อทั้งระบบ

4.4.3.3 ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในความมั่นคงของระบบการเงิน และสถาบันการเงินจากการที่มีสถาบันการเงินบางแห่งประสบปัญหาการดำเนินงานโดยขาดสภาพคล่องและต้องปิดกิจการลง ทำให้ประชาชนหันไปนิยมรูปแบบการออมนอกระบบบางประเภทที่ให้ผลตอบแทนสูงแทน เช่น การเล่นแชร์ การให้กู้ระหว่างคนรู้จัก

4.4.4.4 การขาดความสนใจระดมเงินออมอย่างจริงจัง

แม้ว่าทางการจะได้ดำเนินมาตรการหลายประการเพื่อกระตุ้นการออม แต่ทางการยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการรณรงค์เงินออม เพื่อสร้างนิสัยการประหยัดให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศระยะยาว

นอกจากนี้แล้วยังละเลยการสนับสนุนสถาบันการออมในท้องถิ่น อาทิ สหกรณ์และกลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นสถาบันที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด และจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการรณรงค์เงินออมของประชาชนในทุกระดับรายได้

ส่วนที่ 5
ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการ

การพัฒนาเศรษฐกิจไทยในระยะ 2-3 ปีข้างหน้า ทางการต้องปรับกลยุทธการพัฒนาโดยจำเป็นต้องชะลอการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจปรับตัวมีเสถียรภาพมากขึ้น ด้วยการลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดที่อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 8 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศในช่วงปี 2538-2539 ให้ลดลงเหลือร้อยละ 5 ในปี 2540 และเหลือร้อยละ 3 ในปี 2541 ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขการกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ทั้งนี้ภายใต้เป้าหมายทางเศรษฐกิจดังกล่าว ทางการต้องดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อลดการใช้จ่ายของภาครัฐและเอกชนลงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ขณะเดียวกันต้องดูแลการลงทุนให้ก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศมากที่สุด

สำหรับระยะยาวการลงทุนจำเป็นต้องขยายตัวตามเศรษฐกิจที่จะขยายตัวสูงขึ้น และความต้องการลงทุนเพื่อปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตของประเทศไปสู่การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เพื่อให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้มากขึ้น รวมทั้งการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต้องขยายตัวเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต

ความต้องการลงทุนในระดับสูงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทางการต้องมีมาตรการดูแลให้มีการระดมเงินออมในประเทศให้มีมากเพียงพอกับความต้องการลงทุน และดูแลการใช้เงินทุนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีกรอบของนโยบายและมาตรการที่จำเป็น ดังนี้

5.1 กรอบนโยบาย

5.1.1 นโยบายและมาตรการระยะสั้น

5.1.1.1 เร่งดำเนินมาตรการด้านความมั่นคงแก่ระบบการเงิน โดยเฉพาะมาตรการเกี่ยวกับสถาบันการเงินที่ถูกระงับกิจการชั่วคราว 58 แห่ง เพื่อเรียกความเชื่อมั่นของประชาชนและเจ้าหนี้ให้กลับมาโดยด่วน เนื่องจากสถาบันการเงินเป็นสถาบันหลักในการระดมเงินออมและการให้กู้ยืมเพื่อลงทุนในระยะต่อไป

5.1.1.2 เร่งดำเนินมาตรการเศรษฐกิจที่จะเอื้ออำนวยให้ค่าเงินบาทภายใต้ระบบใหม่มีเสถียรภาพโดยเร็ว เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ธุรกิจในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการทำธุรกิจ ขณะเดียวกันทางการจะต้องมีมาตรการและเครื่องมือที่จะแทรกแซงรักษาค่าเงินบาทให้เหมาะสมเพื่อไม่ให้ส่งผลต่อภาวะเงินเฟ้อ ดุลการค้า และดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศ

5.1.1.3 ดำเนินมาตรการการคลังที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มรายได้ของภาครัฐ และชะลอรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง

5.1.1.4 ดูแลอัตราดอกเบี้ยในประเทศให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อจะไม่กระตุ้นการลงทุนที่ไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อระบบเศรษฐกิจและจูงใจให้มีการออมขณะเดียวกันก็จะต้องเอื้อประโยชน์ต่อการฟื้นฟูเสถียรภาพเศรษฐกิจ

5.1.2 นโยบายและมาตรการระยะปานกลางและระยะยาว

5.1.2.1 เร่งรัดการออมของภาครัฐ โดยปรับฐานรายได้และอัตราภาษีให้เหมาะสมและดูแลการใช้จ่ายภาครัฐ

5.1.2.2 เร่งรัดการออมภาคเอกชนเพื่อให้มีเงินทุนในประเทศเพียงพอกับความต้องการลงทุนและเพื่อลดการพึ่งพาเงินทุนจากต่างประเทศ

5.1.2.3 ดูแลการใช้เงินลงทุนภาคเอกชนให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุด รวมทั้งดูแลการลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ให้เหมาะสมกับความต้องการแท้จริง

5.1.2.4 ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งการกำหนดอัตราค่าบริการให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับอุปสงค์และอุปทาน

5.1.2.5 ปรับปรุงการดำเนินงานด้านงบประมาณและการลงทุนของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ

5.2. รายละเอียดมาตรการดำเนินการระยะปานกลางและระยะยาว

เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลเงินออมและเงินลงทุนที่เป็นปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญประการหนึ่ง และเพื่อดูแลการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม จึงควรดำเนินมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาโครงสร้างดังกล่าว เพื่อปูพื้นฐานให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจในระยะ 2-3 ปีข้างหน้าเป็นไปอย่างมีเสถียรภาพ ด้วยมาตรการภายใต้กรอบนโยบายระยะยาวดังนี้

5.2.1 เร่งรัดการออมของภาครัฐ

5.2.2.1 ปรับฐานรายได้และอัตราภาษีให้เหมาะสม อาทิ ปรับภาษีสรรพสามิตบางประเภทโดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือย ขยายฐานเก็บภาษีจากการทำลายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพิ่มรายได้ค่าบริการสาธารณะ เช่น การใช้ถนน ภาษีมรดก เป็นต้น ตลอดจนถึงการเพิ่มค่าธรรมเนียมบริการต่าง ๆ ของรัฐให้สอดคล้องกับต้นทุน

5.2.1.2 เร่งการกระจายอำนาจในการจัดการด้านการคลัง เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นรับผิดชอบด้านการคลังของตนเองเพื่อให้จัดสรรสินค้าและบริการสาธารณะได้สอดคล้องกับด้านการคลังของตนเองอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

5.2.1.3 ดำเนินนโยบายการเงินการคลังอย่างระมัดระวัง และรักษาวินัยอย่างเคร่งครัด โดยจัดทำงบประมาณรายได้รายจ่ายแบบสมดุลอย่างต่อเนื่อง และดูแลการลงทุนของรัฐบาลกลาง และรัฐวิสาหกิจให้ขยายตัวในระดับที่เหมาะสม

5.2.1.4 เข้มงวดการใช้จ่ายภาครัฐบาลอย่างจริงจังไม่ให้เกินความสามารถของระบบราชการที่จะจัดการได้ โดยเน้นการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์เศรษฐกิจและเสริมสร้างการแข่งขันของประเทศ

5.2.2 เร่งรัดการออมภาคเอกชน

5.2.2.1 การเสริมสร้างความแข็งแกร่งของสถาบันการเงิน โดยปรับปรุงการพัฒนาการกำกับดูแลสถาบันการเงินให้มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการรวมและควบกิจการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบสถาบันการเงิน

5.2.2.2 สนับสนุนการขยายสาขาของสถาบันการเงิน ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิด financial deepening และการเคลื่อนย้ายเงินออมนอกระบบมาในระบบมากขึ้น ยังอาจทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินออมจาก non-financial saving เป็น financial saving มากขึ้น

5.2.2.3 เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันประกันเงินฝาก เพื่อทำหน้าที่คุ้มครองผู้ฝากเงินให้ชัดเจน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชน และเพื่อให้ทางการสามารถแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินได้ทันเหตุการณ์

5.2.2.4 เพิ่มบทบาทระดมเงินออมของสถาบันการเงินที่ระดมเงินออมจากผู้ออมรายย่อย เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ เครดิตยูเนียน และกลุ่มออมทรัพย์ด้วยการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กร และระบบสหกรณ์ออมทรัพย์ให้เป็นระบบ เพื่อให้การจัดสรรเงินทุนและสภาพคล่องระหว่างสหกรณ์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.2.5 สนับสนุนการระดมเงินออมผ่านกองทุนสำรองเลี้ยงชีพด้วยการ

(1) การแก้ไขกฎเกณฑ์การดำเนินงานของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้สมาชิกสามารถโอนเปลี่ยนงานได้

(2) ปรับปรุงการลงบัญชีให้เป็นระบบ marked to market เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

(3) แก้ไขหลักเกณฑ์และขยายขอบเขตการลงทุนของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เพื่อให้สามารถสนองต่อความต้องการของแต่ละสมาชิกได้

(4) กำหนดคุณสมบัติผู้บริหารกองทุนสำรองเลี้ยงชีพตลอดจนพัฒนาการกำกับดูแล

(5) การอนุญาตให้สมาชิกกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและกองทุนบำเหน็จบำนาญได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีเมื่อออกจากงานเมื่ออายุครบ 55 ปี หรือทำงานอย่างน้อย 20-25 ปี ได้เช่นเดียวกับที่ได้รับเมื่อเกษียณอายุ

(6) แก้ไขความซ้ำซ้อนของระบบสวัสดิการเพื่อการเกษียณอายุ โดยเฉพาะการขยายกรอบสวัสดิการของกองทุนประกันสังคมเพื่อการชราภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นการซ้ำซ้อนแล้วยังเป็นภาระต่อทางการและต่อภาคธุรกิจ

5.2.2.6 พัฒนาเครื่องมือการออมของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

ปัจจุบันเครื่องมือการออมของไทยยังไม่จูงใจผู้ประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการออม ทั้งนี้ ควรให้สถาบันการเงินพัฒนาเครื่องมือการออมใหม่ ๆ ให้ผู้มีอาชีพอิสระได้เลือกมากขึ้น เช่น การจัดตั้งกองทุนส่วนบุคคล การสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเลี้ยงชีพสำหรับผู้มีอาชีพอิสระ

5.2.2.7 สนับสนุนการออมบัญชีเงินฝากผูกพัน ด้วยการขยายขอบเขตการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีให้ครอบคลุมถึงบริษัทเงินทุนและสถาบันการเงินอื่น

5.2.2.8 การแก้ไขกฎเกณฑ์และเพิ่มประสิทธิภาพและบทบาทของธุรกิจประกันชีวิต

(1) แก้ไขกฎหมายธุรกิจการประกันชีวิตเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของธุรกิจนี้ และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการโดยขยายขอบเขตการลงทุน

(2) พัฒนายกระดับมาตรฐานตัวแทนนายหน้าประกันชีวิต โดยเน้นการยึดถือจรรยาบรรณ และความซื่อตรง

(3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงหลักการประกันชีวิต ความคุ้มครอง และประโยชน์ที่จะได้รับจากการประกันชีวิต

5.2.2.9 จัดตั้งคณะกรรมการการออมแห่งชาติ

จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการออมแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่ดูแลรณรงค์ด้านการออม ทั้งนี้ โดยให้หน่วยงานในปัจจุบัน อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่เป็นเลขานุการ เพื่อเสนอแนวนโยบายและดำเนินการ

ส่งเสริมการออมอย่างจริงจัง ตลอดจนจัดโครงการประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ด้านการออม โดยเน้น

(1) การปลูกฝังนิสัยการออม โดยเน้นบทบาทของโรงเรียนในการอบรมนักเรียน

(2) ส่งเสริมการออมในระดับหมู่บ้าน โดยเปลี่ยนทัศนคติการใช้จ่ายของคนในประเทศ

(3) สร้างนิสัยการใช้จ่าย ปลูกจิตสำนึกในการออม

(4) ให้ความรู้ในเรื่องการวางแผนการออม

5.2.2.10 ลดใช้จ่ายการอุปโภคบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยด้วยการปรับปรุงภาษีสรรพสามิต ภาษีการเดินทาง เป็นต้น

5.2.3 ดูแลการใช้เงินลงทุนภาคเอกชนให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศระยะยาว

5.2.3.1 ดูแลการลงทุนให้มีประสิทธิภาพ

(1) เร่งรัดและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อปรับปรุงการผลิตตลอดจนการพัฒนาเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มีการใช้ทุนอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่และลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ

(2) พัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถพื้นฐานที่พร้อมสำหรับการปรับตัวในเทคโนโลยีใหม่ และการเปิดเสรีแข่งขันในอนาคต โดยการกำหนดแผนการศึกษาทั้งในและนอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาอุตสาหกรรม

(3) จัดระบบการกำกับและติดตาม รวมทั้งประเมินผลการลงทุนโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับแผนการส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(4) กำหนดกลไกดูแลการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินมิให้กระจุกตัวกับภาคเศรษฐกิจที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจมากนัก หรือกระจุกอยู่ในอุตสาหกรรมใดหรือธุรกิจหนึ่งธุรกิจใดจนเกินความเหมาะสมรวมทั้งดูแลการให้การปล่อยสินเชื่อแก่ภาคเศรษฐกิจสำคัญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีระบบข้อมูลและข่าวสารในลักษณะเตือนภัยล่วงหน้า ขณะเดียวกันต้องระมัดระวังไม่ให้กลไกการควบคุมดังกล่าวมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความคล่องตัวในการบริหารงานของสถาบันการเงิน

5.2.3.2 สนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมไทย

(1) สนับสนุนการพัฒนากิจการหรืออุตสาหกรรมขั้นกลาง (Intermediate Products) ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องครบวงจร ช่วยลดปัญหาต้นทุนการผลิตสูง และการนำเข้าจากต่างประเทศ

(2) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย

5.2.3.3 พัฒนาระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจและการเผยแพร่ข้อมูล

(1) จัดระบบการประสานความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดทำฐานข้อมูลที่ถูกต้องและแม่นยำ และสนับสนุนการเชื่อมโยงระบบข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

(2) เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในข้อมูลให้แก่ประชาชนอย่างแพร่หลายและสม่ำเสมอ

5.2.3.4 ปรับระบบภาษีให้เป็นกลางมากขึ้น

การใช้นโยบายภาษีสนับสนุนอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งเป็นระยะเวลานานจะทำให้อุตสาหกรรมดังกล่าวไม่พัฒนาเท่าที่ควร และส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

5.2.4 ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ

5.2.4.1 ให้มีหน่วยงานดูแลวางแผนและกำกับการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจ (Integrated Policy Management Agency) กำหนดนโยบายบริหารเงินลงทุนภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันกระจายอยู่ภายใต้หน่วยงานต่าง ๆ ให้มีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งใหม่ แต่ควรเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในปัจจุบันอยู่แล้ว เช่น กรมบัญชีกลาง เป็นต้น

5.2.4.2 จัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติงานการพัฒนารัฐวิสาหกิจในส่วนรวม และกำหนดนโยบายและเป้าหมายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอย่างชัดเจนและเป็นขั้นตอน พร้อมทั้งกำหนดกรอบการใช้จ่ายลงทุนของรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลหลังจากการลงทุนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว

5.2.5 ปรับปรุงการดำเนินงานด้านงบประมาณและการลงทุนภาครัฐ

5.2.5.1 ด้านการจัดเตรียมงบประมาณ ควรจัดให้มีการวางแผนทางการเงินในระยะยาวเพื่อเป็นแนวทางหลักให้ส่วนราชการใช้ในการวางแผนทางการเงินในระยะสั้นและการจัดทำงบประมาณประจำปี เพื่อให้งบประมาณประจำปีของแต่ละส่วนราชการเชื่อมโยงและสอดคล้องประสานไปในทิศทางเดียวกันกับแผนงานในระดับต่าง ๆ ของชาติ ทั้งนี้ ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดเตรียม อนุมัติ และบริหารงบประมาณและเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ให้ส่วนราชการอื่น ๆ ทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้สามารถกำหนดกรอบแนวทางการจัดทำงบประมาณให้ชัดเจนและควรเข้มงวดการจัดทำคำของบประมาณของส่วนราชการให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว

5.2.5.2 ดูแลให้มีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศระยะยาว ทั้งนี้ควรเน้นการใช้จ่ายการลงทุนด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรไทยให้สามารถรองรับตามแผนพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้มากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพาต่างประเทศและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยในอนาคต

5.2.5.3 จัดทำแผนแม่บทการลงทุนสาธารณูปโภคให้เกิดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อลดการลงทุนซ้ำซ้อนและมีการลงทุนที่สอดคล้องกันเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการลงทุน รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องและตอบสนองต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะต่อไป

5.3 บทสรุป

คณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน วุฒิสภา เห็นว่า นับแต่ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกเมื่อปี 2504 เศรษฐกิจไทยสามารถพัฒนาและก้าวหน้าได้ตามแผนที่กำหนดไว้ ทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวเป็นลำดับ และประชาชนมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯที่ผ่านมาส่วนใหญ่เน้นการขยายตัวของเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทำให้การลงทุนขยายตัวสูง ขณะที่การออมในประเทศแม้จะระดมได้ในระดับสูง แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการลงทุนโดยเฉพาะการออมภาคครัวเรือนกลับชะลอตัวลง เนื่องจากประชาชนใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างขาดความระมัดระวังและมีการใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น รวมทั้งการลงทุนที่ขยายตัวสูงทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนหนึ่งเป็นการลงทุนที่ก่อผลประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในระดับต่ำ ทำให้การใช้เงินทุนขาดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ในส่วนของการผลิต กล่าวได้ว่าธุรกิจไทยได้ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่มีการแข่งขันเพิ่มขึ้นได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 7 ปรากฏว่าเศรษฐกิจการเงินโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภาวะการแข่งขันในตลาดโลกทวีความรุนแรงขึ้น แต่ธุรกิจเอกชนและนโยบายภาครัฐขาดการวางแผนระยะยาวที่ดีพอทำให้โครงสร้างอุตสาหกรรมไทยปรับตัวไม่ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้สินค้าออกของไทยไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าออกของประเทศอื่นได้ เนื่องจากต้นทุนการผลิตของไทยสูงกว่า รวมทั้งต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศในสัดส่วนสูง จึงส่งผลให้ดุลการค้าและดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศขาดดุลสูงต่อเนื่องในช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7

ความไม่สมดุลระหว่างเงินลงทุนและเงินออมรวมทั้งความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยที่ลดลงดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาต่างประเทศทั้งด้านเงินทุน การใช้วัตถุดิบ เทคโนโลยีการผลิต และการตลาด ทำให้เศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงสูง ความผันผวนเศรษฐกิจการเงินในต่างประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนต่างประเทศได้ง่าย ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นในปี 2539-2540 เลวร้ายกว่าที่ควรจะเป็น

การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นในระยะสั้น ทางการทุกหน่วยงานต้องร่วมมือกันเร่งสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและนักลงทุนโดยเร็ว โดยการปฏิบัติการตามข้อตกลงที่มีต่อกองทุนการเงินระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด เร่งแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่ทางการประกาศควบคุมให้สามารถทำธุรกิจต่อไปได้โดยเร็ว และเร่งสร้างเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน

สำหรับระยะยาวต้องลดการพึ่งพาต่างประเทศด้านต่าง ๆ ให้น้อยลง ทางการและธุรกิจเอกชนจึงต้องร่วมมือกันกำหนดแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นในตลาดโลก ด้วยการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมไทยให้สามารถผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น และลดการพึ่งพาต่างประเทศทั้งด้านเทคโนโลยี วัตถุดิบ และการตลาด ขณะเดียวกันต้องมีการรณรงค์อย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชนในประเทศให้ประหยัด มัธยัสถ์ ลดการใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือการออมระยะยาวและสร้างความมั่นคงให้แก่สถาบันการเงิน ทั้งนี้ เพื่อระดมเงินออมในประเทศให้เพียงพอความต้องการลงทุน นอกจากนี้ยังต้องดูแลการใช้จ่ายของรัฐและรัฐวิสาหกิจให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาและการวิจัย ยกระดับการศึกษา รวมถึงการสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นต่อการรองรับการพัฒนาประเทศในอนาคต

คณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน วุฒิสภา จึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว พร้อมด้วยข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการดังกล่าวแล้วมาเพื่อวุฒิสภาได้โปรดพิจารณา หากวุฒิสภาเห็นชอบด้วยก็ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นายวิจิตร สุพินิจ)
เลขานุการคณะกรรมาธิการ

ตารางที่ 1 ก
เครื่องชี้เศรษฐกิจที่สำคัญ

การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ/ปี)	2523-29	2530-39
GDP	5.5	9.5
อัตราเงินเฟ้อ	6.5	4.7
การลงทุนเอกชน	4.1	16.5
การส่งออก	11.7	19.5
ดุลบัญชีเดินสะพัด (% ต่อ GDP)	-4.6	-5.6
ดุลเงินสดรัฐบาล (% ต่อ GDP)	-3.4	2.5

ตารางที่ 1 ข
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจ

ร้อยละต่อ GDP	2523	2530	2539
เกษตร	20.2	16.6	10.4
อุตสาหกรรม	23.1	24.8	32.6
บริการและอื่น ๆ	56.7	58.6	57.0
ผลิตภัณฑ์รวม	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 2 ก

โครงสร้างการลงทุนรวม

หน่วย : ร้อยละ

	อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปี		สัดส่วนต่อการลงทุนรวม			สัดส่วนต่อ GDP		
	2524-29	2530-38	2523	2530	2538	2523	2530	2538
การลงทุนรวม	5.9	16.3	100.0	100.0	100.0	27.8	27.6	42.6
ภาคเอกชน	4.4	18.1	68.1	78.4	79.8	18.9	21.7	34
ภาครัฐบาล			31.9	21.6	20.2	8.8	6.0	8.6
- รัฐบาลกลาง	3.8	13.3	17.4	11.9	12.0	4.8	3.3	5.1
- รัฐวิสาหกิจ	2.6	11.5	14.5	9.7	8.2	4.0	2.7	3.5
ประเภทการลงทุน								
- ก่อสร้าง	6.2	13.3	54.2	54.0	46.3	15.0	14.9	19.7
- เครื่องจักรอุปกรณ์	1.1	19.9	45.8	46.0	53.7	12.7	12.7	22.9
การนำเข้าสินค้าทุน (ข้อมูลถึงปี 2537)	3.5	31.6	30.3	27.0	34.9	8.4	7.5	14.3

ตารางที่ 2 ข

โครงสร้างการลงทุนในการก่อสร้าง

สัดส่วน (%)	2523	2529	2537
การก่อสร้างภาคเอกชน	58.5	65.0	66.6
อาคารอยู่อาศัย	26.4	45.3	35.4
อาคารมิใช่ที่อยู่อาศัย	25.4	14.4	18.0
อื่น ๆ	6.7	5.3	13.4
การก่อสร้างภาครัฐ	41.5	35.0	33.2
อาคารอยู่อาศัย	2.4	1.0	1.7
อาคารมิใช่ที่อยู่อาศัย	14.9	3.7	9.1
อื่น ๆ	24.2	30.3	22.4
รวมการก่อสร้าง	100.0	100.0	100.0

ตารางที่ 2 ค
โครงสร้างการลงทุนในเครื่องจักรอุปกรณ์

สัดส่วน (%)	2523	2529	2537
เครื่องจักรอุปกรณ์	100.0	100.0	100.0
ยานพาหนะ	40.8	32.1	32.4
- ทางบก	26.3	17.5	30.0
- อื่น ๆ	14.5	14.6	2.4
ประเภทอื่น	59.2	67.9	67.6
- เพื่ออุตสาหกรรม	34.6	31.5	30.4
- เพื่อสำนักงาน	24.6	36.4	37.2

ตารางที่ 2 ง
โครงสร้างการนำเข้าสินค้าทุน

สัดส่วน (%)	2523	2529	2537
สินค้าทุนจากต่างประเทศ	100.0	100.0	100.0
เครื่องจักรเกษตร	2.6	1.9	0.2
อุปกรณ์ขนส่ง	9.3	16.8	5.0
วัตถุดิบก่อสร้าง	17.8	3.7	11.4
เครื่องจักรและเครื่องไฟฟ้า	6.2	7.9	12.0
เครื่องจักรและเครื่องมือ	23.6	21.5	24.8
วัตถุดิบอุตสาหกรรม	17.4	19.1	17.7
เครื่องใช้สำนักงาน	2.7	9.7	8.8

ตารางที่ 3.ก

อัตราการออมและการลงทุนของไทย

(ร้อยละของ GDP)

	2523	2530	2539
ภาคเอกชน			
การลงทุน	20.3	21.9	31.3
การออม	19.0	21.6	22.5
ครัวเรือน	11.3	12.4	7.6
ธุรกิจ	7.7	9.2	14.9
ดุลเงินออม	-1.3	-0.3	-8.8
รัฐบาลกลาง			
การลงทุน	4.8	3.3	5.5
การออม	2.4	3.3	9.0
ดุลเงินออม	-2.4	0.0	3.5
รัฐวิสาหกิจ			
การลงทุน	4.0	2.7	4.2
การออม	0.7	2.6	2.6
ดุลเงินออม	-3.3	-0.1	-1.6
ความคลาดเคลื่อนทางสถิติ	0.6	-0.1	-1.0
การลงทุนรวม	29.1	27.9	41.0
การออมรวม	22.7	27.4	33.1
ดุลเงินออม	-6.4	-0.5	-7.9

ตารางที่ 3.ฆ

การลงทุนของธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

	เงินปันผล/กำไรสุทธิ		กำไรสะสม/ทุน		กำไรสะสม/สินทรัพย์	
	2537	2538	2537	2538	2537	2538
1. ธุรกิจเกษตร	1.63	0.71	0.31	0.31	0.17	0.18
2. ภาคธนาคาร	0.30	0.42	0.37	0.22	0.03	0.02
3. วัสดุก่อสร้างและตกแต่ง	0.92	0.66	0.35	0.22	0.14	0.10
4. เคมีภัณฑ์และพลาสติก	0.69	1.57	0.18	0.66	0.13	0.03
5. พาณิชย์	0.44	0.02	1.17	1.64	0.17	0.13
6. สื่อสาร	0.28	0.44	0.02	0.05	(0.04)	(0.03)
7. เครื่องใช้ไฟฟ้า	0.27	0.54	0.19	0.10	0.09	0.01
8. ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	0.50	0.31	0.03	(0.19)	0.16	0.16
9. พลังงาน	-	0.43	0.17	0.18	0.07	0.09
10. บันเทิงและสันทนาการ	-	0.46	1.16	1.05	1.05	1.02
11. เงินทุนหลักทรัพย์	0.90	1.09	0.40	0.30	0.06	0.05
12. อาหารและเครื่องดื่ม	0.45	0.44	(4.01)	0.38	0.07	0.06
13. การแพทย์	0.92	1.04	0.14	0.12	0.09	0.06
14. โรงแรมและบริการท่องเที่ยว	1.32	1.26	0.19	0.18	0.13	0.13
15. ของใช้ในครัวเรือน	1.91	(3.20)	(0.61)	0.08	0.01	0.04
16. ประกันชีวิตและประกันภัย	0.48	0.60	0.32	0.26	0.15	0.11
17. อัญมณี	0.81	0.68	0.25	0.29	0.16	0.18
18. เครื่องมือเครื่องจักร	0.62	0.42	0.33	0.34	-	0.20
19. เหมืองแร่	4.71	1.80	0.34	0.07	-	0.05
20. บรรจุภัณฑ์	0.67	0.83	0.20	0.18	0.10	0.10
21. เวชภัณฑ์ & เครื่องสำอาง	0.79	1.11	0.15	0.14	0.14	0.13
22. การพิมพ์และสิ่งพิมพ์	0.57	0.96	0.29	0.19	0.02	0.17
23. บริการเฉพาะกิจ	0.39	0.26	0.65	0.71	0.37	0.43
24. พัฒนาอสังหาริมทรัพย์	0.77	2.48	0.40	.13	0.10	0.09
25. เยื่อกระดาษ & กระดาษ	0.78	0.80	0.19	0.21	0.10	0.10
26. สิ่งทอ & เครื่องนุ่งห่ม	0.57	2.36	0.38	0.29	0.55	0.51
27. ขนส่ง	0.26	0.41	0.26	0.26	0.13	0.13
28. ยานพาหนะ	0.44	1.12	0.41	0.43	0.21	0.22
29. คลังสินค้าและไซโล	0.76	0.64	0.42	0.41	0.30	0.30

ตารางที่ 3.ค

เงินฝากภาคครัวเรือน ณ สถาบันการเงิน (ณ สิ้นปี 2539)

ประเภทของสถาบันการเงิน	จำนวนสาขา	เงินฝาก (ล้านบาท)	รูปแบบการรับฝาก
ธนาคารพาณิชย์	3,171	2,642,854.2	ป/ช เงินฝาก ออมทรัพย์ ประจำ และNCD
บริษัทเงินทุน	71	660,700.4	P/N, NCD
ธ.ออมสิน	548	205,372.2	เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ เงินฝากประจำ เงินฝากประกันชีวิตสลากออมสิน
ธ.อาคารสงเคราะห์	169	59,370.7	เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ เงินฝากประจำ
ธ.เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	629	57,239.3	เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ เงินฝากประจำ
สหกรณ์ออมทรัพย์	1,231	181,750.0 [1/]	เงินฝาก/ทุนเรือนหุ้น
สหกรณ์การเกษตร	3,305	17,150 [1/]	เงินฝาก/ทุนเรือนหุ้น
กลุ่มออมทรัพย์ [2/]	11,881	2,158	เงินฝากประเภทเงินสัจจะสะสม
ประกันชีวิต	1,499	116,738.9	กรมธรรม์ประกันชีวิต
กองทุนรวม	205 [3/]	247,156.1 [4/]	หน่วยลงทุน

[1/] ประมาณการ ธันวาคม 2539

[2/] ก.ย.39

[3/] จำนวนกองทุน

[4/] NAV

ตารางที่ 3 ง

โครงสร้างภาษีบัญชีเงินฝากประเภทต่าง ๆ

ประเภทเงินฝาก	สถาบัน	สิทธิประโยชน์ทางภาษี
บัญชีออมทรัพย์	ธพ.	ยกเว้นภาษีเฉพาะกรณี เงินได้ดอกเบี้ยรวมกันไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี
	ธอส.	ออมทรัพย์พิเศษ : ยกเว้นภาษีเฉพาะกรณีเงินได้ดอกเบี้ยรวมกันไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี
	ธอ.	บัญชีเงินฝากเผื่อเรียก ยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก
	ธกส.	บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ ยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก
	สหกรณ์ออมทรัพย์	ยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินฝาก
บัญชีเงินฝากประจำ	ธพ.	ลดอัตราภาษีเงินได้ที่เก็บจากดอกเบี้ย จากร้อยละ 15 เป็น 10 สำหรับบัญชีเงินฝากประจำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ที่ฝาก (ก) เพื่อใช้สำหรับการศึกษาของตนเองและครอบครัว (ข) เพื่อใช้สำหรับที่อยู่อาศัยของตนเองและครอบครัว (ค) เมื่อผู้ฝากมีอายุครบ 55 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
บัญชีเงินฝากผูกพัน	ธนาคารในราชอาณาจักร และสหกรณ์ออมทรัพย์	ยกเว้นภาษีเงินได้ที่เก็บจากดอกเบี้ยสำหรับบัญชีเงินฝากประเภทที่ฝากติดต่อกันเป็นรายเดือน ๆ ละ เท่า ๆ กัน ไม่น้อยกว่า 24 เดือน จำนวนไม่เกิน 25,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรวมแล้วต้องไม่เกิน 600,000 บาทต่อปี
NCD	ธพ. บง.	ยกเว้นภาษีอากรแสตมป์ และกำไรจากการซื้อขาย

ตารางที่ 4.0

มูลค่าการลงทุนของโครงการที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุน (หน่วย : พันล้านบาท)

ปี	ขอรับการส่งเสริม	ได้รับอนุมัติ	รับบัตร	เปิดดำเนินการ
2529	59.69	34.61	34.68	20.81
อัตราการเปลี่ยนแปลง	0.18	-36.14	91.81	153.78
2530	209.03	67.75	49.96	18.58
อัตราการเปลี่ยนแปลง	250.19	95.75	44.06	-10.72
2531	520.53	181.71	86.87	17.84
อัตราการเปลี่ยนแปลง	149.02	168.21	73.88	-3.98
2532	451.83	295.37	182.32	26.41
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-13.20	62.55	109.88	48.04
2533	524.75	476.61	193.65	79.63
อัตราการเปลี่ยนแปลง	16.14	61.36	6.21	201.51
2534	250.50	278.40	178.60	81.10
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-52.26	-41.59	-7.77	1.85
2535	202.60	284.30	446.30	97.20
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-19.12	2.12	149.89	19.85
2536	278.80	177.30	176.00	131.10
อัตราการเปลี่ยนแปลง	37.61	-37.64	-60.56	34.88
2537	594.60	281.80	211.30	101.60
อัตราการเปลี่ยนแปลง	113.27	58.94	20.06	-22.50
2538	901.40	584.70	328.30	132.50
อัตราการเปลี่ยนแปลง	51.60	107.49	55.37	30.41
2539	834.70	532.00	427.10	230.30
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-7.40	-9.01	30.09	73.81
2540 (ม.ค. - มิ.ย.)	296.70	213.90	221.90	148.50
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-26.56	5.42	-2.46	47.91

ตารางที่ 4.9

โครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนแยกตามกลุ่มอุตสาหกรรมการส่งออก

	2533		2534		2535		2536		2537		2538		2539		2540(เดือน มิ.ย.)	
	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)	จำนวนราย	เงินลงทุน (พันล้านบาท)
ของใช้ส่งออก																
- ก่อตั้งขนาด 30-79	59	26.90	35	13.60	30	5.00	191	31.30	260	73.00	232	115.10	160	69.00	70	46.50
			-40.68	-49.44	-14.29	-63.24	536.67	530.00	36.15	133.75	-10.58	57.67	-31.03	-40.93	-23.25	-14.96
- ก่อตั้งขนาด 80-100	341	79.30	208	46.00	140	28.40	355	50.70	389	110.50	344	88.80	222	97.70	82	84.70
			-44.92	-42.14	-19.46	-38.26	47.92	78.52	9.30	117.81	-11.34	-26.31	-32.36	10.02	-51.09	53.44
- จำหน่ายในประเทศ	416	418.35	298	190.90	174	169.20	709	196.80	890	401.10	830	697.50	806	669.00	355	165.50
			-28.37	-54.37	-41.61	-11.37	307.47	16.19	25.53	104.02	-6.74	73.90	-2.89	-4.09	-3.27	-43.73
รวมทั้งประเทศ	1,016	524.75	631	250.50	444	202.60	1,256	278.80	1,538	584.60	1,407	901.40	1,198	834.70	507	296.70
			-37.89	-52.26	-29.64	-19.12	182.66	37.61	22.55	115.27	-8.52	51.50	-14.85	-7.40	-11.98	-26.36
อุปกรณ์ส่งออก																
- ก่อตั้งขนาด 30-79	24	9.00	33	11.00	27	14.50	154	13.10	211	36.00	213	90.10	200	104.30	101	32.20
			37.50	14.58	-18.18	31.82	596.30	4.14	37.45	138.41	0.93	150.28	-6.10	15.76	17.44	-38.36
- ก่อตั้งขนาด 80-100	545	73.10	335	58.90	210	33.90	287	31.60	306	74.70	303	67.50	252	98.70	102	28.10
			-38.53	-21.70	-34.63	-42.35	21.02	-6.78	14.61	136.39	-0.98	-9.64	-16.83	46.22	-26.62	-20.17
- จำหน่ายในประเทศ	265	391.91	236	208.60	148	233.90	435	130.60	675	371.10	689	427.10	523	329.00	276	153.40
			-35.34	-46.77	-37.29		207.43	-44.64	48.35	31.01	2.07	149.62	-24.09	-22.97	-13.11	34.02
รวมทั้งประเทศ	834	474.01	604	278.40	394	284.30	856	177.30	1,192	281.80	1,205	584.70	975	532.00	479	213.90
			-35.33	-41.59	-34.77		117.26	-37.64	30.25	58.94	1.09	107.49	-19.09	-9.01	2.13	5.42
ยอดนิตรส่งออก																
- ก่อตั้งขนาด 30-79	22	7.30	31	13.30	20	7.60	37	17.20	169	38.40	155	31.90	169	73.30	76	79.80
			40.91	112.33	-35.48	-10.97	185.00	126.31	196.49	123.26	-8.28	-16.93	8.39	136.05	-16.48	-20.93
- ก่อตั้งขนาด 80-100	491	65.80	300	49.40	195	31.40	305	31.90	266	40.60	209	61.00	238	85.30	79	44.00
			-38.90	-22.57	-34.67	-36.44	4.59	1.59	29.76	27.27	12.41	50.25	-20.40	39.87	-44.37	-30.93
- จำหน่ายในประเทศ	218	122.35	197	113.70	141	407.30	210	126.90	512	122.30	524	235.40	536	266.00	271	148.10
			-9.63	-7.23	-28.43	258.22	48.94	-68.84	143.81	4.26	2.34	77.02	2.29	13.25	0.74	17.45
รวมทั้งประเทศ	731	193.65	528	176.40	357	446.30	472	176.00	947	211.30	978	328.30	943	427.10	426	231.90
			-27.77	-7.77	-32.39	149.89	32.21	-60.56	100.64	20.06	3.27	55.37	-3.68	30.09	-15.14	-2.46
เปิดส่งนิตยาร																
- ก่อตั้งขนาด 30-79	22	6.70	36	9.20	27	8.00	22	5.10	32	5.40	36	9.60	82	15.90	25	17.50
			63.64	37.31	-25.00	-13.04	-18.52	-36.25	45.45	5.88	12.50	77.78	127.78	65.63	-69.02	64.47
- ก่อตั้งขนาด 80-100	314	46.90	308	33.00	277	50.60	220	69.70	165	28.60	120	33.30	297	71.60	114	46.30
			-1.91	-23.37	-10.06	49.57	-20.58	23.89	-25.00	-58.10	-27.27	17.13	147.50	115.13	-14.93	37.09
- จำหน่ายในประเทศ	79	26.03	89	34.90	134	38.60	153	62.30	116	67.40	166	89.40	232	142.80	97	84.80
			12.66	41.74	52.81	4.61	-2.51	61.40	-12.78	8.31	43.10	32.35	39.76	59.73	2.11	50.89
รวมทั้งประเทศ	415	79.63	433	91.10	440	97.20	375	137.10	313	101.40	322	132.30	611	230.30	236	148.60
			4.34	1.85	1.62	19.83	-14.77	34.88	-16.33	-22.30	2.88	30.41	89.75	73.81	-12.59	47.91

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ตารางที่ 4 ค

แนวโน้มการลงทุนและประสิทธิภาพการลงทุน

ปี	แนวโน้มการขยายตัวการลงทุน (ร้อยละต่อปี)				สัดส่วนต่อ GDP (ร้อยละ)		ICOR
	ภาคเอกชน	ภาครัฐ	รวม	real GDP	การลงทุนรวม	การขาดดุลบัญชีเดินสะพัด	
2539	6.5	16.3	8.4	6.7	42.7	8.2	7.2
2540	7.4	20.7	10.2	7.1	43.0	7.9	7.0
2541	7.0	12.0	8.2	7.2	42.7	7.6	6.9
2542	7.0	12.5	8.3	7.2	42.5	7.1	7.0
2543	7.0	9.5	7.6	7.3	41.9	6.5	7.0
2544	7.0	11.3	8.1	7.3	41.7	6.0	7.0
เฉลี่ย 2540 - 2544	7.1	13.2	8.5	7.2	42.4	7.0	7.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.9

เปรียบเทียบช่องว่างการออม-การลงทุนในประเทศสำคัญ

(ร้อยละของผลิตภัณฑ์ในประเทศ)

ประเทศ [1/]	2534	2535	2536	2537	2538
1. ไทย					
ออม-ลงทุน	-7.7	-5.6	-5.0	-5.6	-8.0
การออม	35.1	34.3	34.9	34.8	34.3
การลงทุน	42.8	39.9	39.9	40.4	42.3
2. เกาหลี					
ออม-ลงทุน	-3.0	-1.5	0.1	-1.2	-2.0
การออม	35.9	35.1	35.2	34.7	35.7
การลงทุน	38.9	36.6	35.1	35.9	37.7
3. สิงคโปร์					
ออม-ลงทุน	10.7	12.4	9.0	17.3	15.4
การออม	45.8	48.8	47.4	49.5	49.4
การลงทุน	35.1	36.4	38.4	32.2	26.9
4. ฟิลิปปินส์					
ออม-ลงทุน	-2.2	-1.9	-5.3	-4.3	-1.3
การออม	17.7	18.9	18.5	20.0	19.4
การลงทุน	19.9	20.8	23.8	24.3	20.7
5. อินโดนีเซีย					
ออม-ลงทุน	-2.8	-3.3	-2.2	-1.8	-1.9
การออม	27.9	28.7	30.2	31.4	32.4
การลงทุน	30.7	32.0	32.4	33.2	34.3
6. มาเลเซีย					
ออม-ลงทุน	-9.0	-3.8	-4.6	-6.0	-8.3
การออม	26.8	29.8	30.5	32.7	32.4
การลงทุน	35.8	33.6	35.1	38.7	40.7
7. ญี่ปุ่น					
ออม-ลงทุน	2.2	3.2	3.1	2.8	2.2
การออม	34.3	33.9	32.8	31.5	30.8
การลงทุน	32.1	30.7	29.7	38.7	28.7
8. เม็กซิโก					
ออม-ลงทุน	-5.1	-7.4	-6.5	-7.9	-0.3
การออม	17.3	15.9	15.5	14.3	17.9
การลงทุน	22.4	23.3	22.0	22.2	18.2
9. ชิ้งการี					
ออม-ลงทุน	-2.4	-0.8	-9.4	-7.8	-3.6
การออม	18.1	15.3	10.6	14.4	18.8
การลงทุน	20.5	16.1	20.2	22.2	22.4

ที่มา [1/] International Financial Statistics, September 1996

[2/] ธนาคารแห่งประเทศไทย

ผนวก ฆ.

ผลการสำรวจพฤติกรรมการออมของครัวเรือนไทยในปี 2523 และปี 2536

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำการสำรวจการออมภาคครัวเรือนทั่วประเทศโดยการสุ่มตัวอย่าง 2 ครั้ง คือ ในปี 2536 และปี 2523 ผลการสำรวจทั้ง 2 ครั้ง สรุปได้ดังนี้

1) เงินออมเฉลี่ยของแต่ละครัวเรือนทั้งประเทศในปี 2536 เท่ากับ 3,043 บาท/เดือน/ครัวเรือนสูงกว่าปี 2523 เกือบ 4 เท่าตัว โดยเป็นการออมในเขตกรุงเทพฯ สูงสุดถึง 7,867 บาท/เดือน/ครัวเรือน ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือออมต่ำสุดประมาณ 1,486 บาท/เดือน/ครัวเรือน นอกจากนี้ อัตราการออมโดยรวมในปี 2536 สูงกว่าปี 2523 ไม่มากคือ เงินออมในปี 2536 คิดเป็นร้อยละ 27 ของรายได้เทียบกับร้อยละ 24 ในปี 2523 นับว่าเพิ่มขึ้นในอัตราค่อนข้างช้า

2) การออมของครัวเรือนกับสถาบันการเงินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากจากร้อยละ 66 ของครัวเรือนทั้งประเทศในปี 2523 เป็นร้อยละ 92.2 ในปี 2536 นับว่าครัวเรือนทั้งประเทศเกือบทั้งหมดออมกับสถาบันการเงิน โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน และบริษัทประกันชีวิต ซึ่งแสดงถึงการกระจายบทบาทของสถาบันการเงินไปสู่ภูมิภาคประสบผลในระดับหนึ่ง

3) วัตถุประสงค์ของการออมส่วนใหญ่เพื่อไว้ใช้ยามเจ็บไข้หรือยามชรา หรือเพื่อการศึกษาเช่นเดียวกันสำหรับการสำรวจทั้ง 2 ครั้ง แต่ในปี 2536 การออมเพื่อไว้ใช้ยามชรามีความสำคัญเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประชากรสูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ครัวเรือนข้าราชการให้ความสำคัญกับการออมเพื่อการศึกษามากที่สุด

4) การออมลักษณะผูกพัน เช่น การประกันชีวิต ได้รับความนิยมมากพอสมควรเมื่อวัดจากจำนวนครัวเรือน ทั้งจากกลุ่มครัวเรือนทั่วไปและกลุ่มข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ โดยร้อยละ 45.6 ของครัวเรือนข้าราชการและรัฐวิสาหกิจมีการทำประกันชีวิต ทั้งนี้ เนื่องจากบริษัทประกันชีวิตได้ขยายจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นจากปี 2523 กว่าเท่าตัว (523 สาขา ในปี 2523 เพิ่มขึ้นเป็น 1,172 สาขา ในปี 2536) และรายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 2.5 เท่าตัว (รายได้เฉลี่ย 3,169 บาท/ครัวเรือน ในปี 2523 เพิ่มขึ้นเป็น 11,058 บาท/เดือน/ครัวเรือน ในปี 2536) แต่จำนวนเงินที่ทำประกันอาจไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการออมประเภทอื่น ๆ (ร้อยละ 16.5 ของการออมกับสถาบันการเงิน)

5) จากการสอบถามความคิดเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนบำเหน็จกลางข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ ปรากฏว่าร้อยละ 67 ให้การสนับสนุนโดยมีเหตุผลสำคัญคือ เป็นการสร้างนิสัยการออม (ร้อยละ 42) สะดวกเพราะหักจากเงินเดือน (ร้อยละ 24) และคิดว่าผลตอบแทนมากกว่าระบบบำเหน็จบำนาญเดิม (ร้อยละ 20)

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-Section Data) ที่ได้จากการสำรวจการออมในปี 2536 มาประยุกต์กับทฤษฎีและผลงานการศึกษาที่ผ่านมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลอง ซึ่งกำหนดให้พฤติกรรมการออมของครัวเรือนขึ้นอยู่กับรายได้และอัตราการพึ่งพิง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

(1) การออมแยกตามรายได้และตามภูมิภาค

(1.1) การกระจายของครัวเรือน

ในเขตเทศบาล จำนวนครัวเรือนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในชั้นรายได้ปานกลางขึ้นไป โดยมีชั้นรายได้ระหว่าง 6,000 - 21,000 บาท ต่อเดือนต่อครัวเรือน สำหรับ**นอกเขตเทศบาล**ของทุกภาคจำนวนครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในชั้นรายได้ต่ำ ข้อมูลด้านการกระจายรายได้นี้มีข้อที่น่าสังเกตว่า รายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนใน**เขตเทศบาล**จะสูงกว่าครัวเรือน**นอกเขตเทศบาล** ซึ่งเหตุผลที่อธิบายนอกจากทางด้านเศรษฐกิจและค่าครองชีพแล้วยังเป็นผลมาจากรายได้ที่ไม่ได้อยู่ในรูปตัวเงิน (money in kind) **นอกเขตเทศบาล**ที่สูงกว่าใน**เขตเทศบาล**ด้วย (อาทิเช่น การไปรับจ้างใช้แรงงานแต่ได้รับผลตอบแทนในรูปสิ่งของ) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้นับรวมเป็นรายได้

(1.2) รายได้เป็นปัจจัยที่กำหนดการออมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วยความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 99 และมีความสัมพันธ์กันในทางบวกตามสมมติฐานรายได้สมบูรณ์ [1/] มีข้อสังเกตว่าค่าความยืดหยุ่นของเงินออมต่อรายได้มีค่าสูงมากอยู่ระหว่าง 2-4.5 แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงในเงินออมจะมากกว่าการเปลี่ยนแปลงในรายได้

(2) การออมแยกตามอัตราการพึ่งพิงและภูมิภาค

(2.1) การกระจายของครัวเรือน

ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล จำนวนครัวเรือนส่วนใหญ่มีอัตราการพึ่งพิง[2/] ตั้งแต่ 1 ถึง 1.99 กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ จำนวนผู้ไม่มีเงินได้ 1 ถึง 1.99 คน ต้องพึ่งผู้มีเงินได้ 1 คน

[1/] สมมติฐานรายได้สมบูรณ์ (Absolute-Income Hypothesis) ของเคนส์ชี้ให้เห็นว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น (ภายใต้ข้อสมมุติว่าปัจจัยอื่นคงที่) ประชาชนมีความโน้มเอียงที่ใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือประชาชนมีความโน้มเอียงที่จะออมเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่ารายได้ที่เพิ่มขึ้น

[2/] ตัวแปรด้านการพึ่งพิง (Dependency Rate) จำนวนผู้พึ่งพิงหรือผู้ไม่มีเงินได้เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งกำหนดพฤติกรรมการออม เนื่องจากจำนวนผู้พึ่งพิงเป็นภาระแก่ครัวเรือนต้องให้ความอุปการะเลี้ยงดู ทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้น

(2.2) อัตราการพึ่งพิง (Dependency Rate) เป็นปัจจัยที่กำหนดการออมและมีความสัมพันธ์กันในทางลบตามที่คาดหมายไว้ ยกเว้นในเขตเทศบาลของภาคกลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ และใต้ สะท้อนความไม่เพียงพอของสวัสดิการทางสังคมของทางการ

(3) การออมแยกตามอายุและภูมิภาค

(3.1) การกระจายของครัวเรือน

ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล จำนวนครัวเรือนที่ได้จากการสำรวจส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มอายุของหัวหน้าครัวเรือนที่อยู่ระหว่าง 40-49 ปี รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 30-39 ปี และ 50-59 ปี ตามลำดับ โดยกลุ่มอายุระหว่าง 20-29 ปี มีจำนวนครัวเรือนน้อยที่สุด การที่ระดับอายุเฉลี่ยของหัวหน้าครัวเรือนมีค่าสูงอาจเป็นผลเนื่องมาจากลักษณะสำคัญของโครงสร้างครัวเรือนขยาย (extended family) ในประเทศไทย ที่ลูก ๆ มักจะยังอาศัยอยู่กับพ่อแม่ถึงแม้จะมีครอบครัวแล้ว

(3.2) ความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ย (APS) และความโน้มเอียงในการออมส่วนเพิ่ม (MPS)

ภาพรวมทั้งประเทศ พฤติกรรมการออมของกลุ่มครัวเรือนค่อนข้างสอดคล้องกับสมมติฐานวัฏจักรชีวิต[3/] และมีข้อสังเกตว่าครัวเรือนอายุน้อยมีการออมน้อยที่สุด ขณะที่ครัวเรือนมีอายุมากจะออมมากขึ้น แต่สำหรับกลุ่มครัวเรือนในเขตเทศบาล พฤติกรรมการออมของกลุ่มครัวเรือนมิได้แสดงความสอดคล้องกับสมมติฐานวัฏจักรชีวิตอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม กลุ่มครัวเรือนที่มีอายุกลางคน คือ 30-39 ปี และ 40-49 ปี เป็นผู้ออมที่มีความสำคัญมากที่สุด ยกเว้นกลุ่มครัวเรือนที่มีอายุ 50-59 ปี ใน กทม. และอายุ 60 ปีขึ้นไปในภาคใต้ที่อาจออมมากเพื่อไว้ให้ลูกหลานหรือเป็นผลมาจากลักษณะพิเศษของครัวเรือนขยาย สำหรับกลุ่มครัวเรือนบริเวณนอกเขตเทศบาลก็ให้ภาพเช่นเดียวกับในเขตเทศบาล โดยกลุ่มครัวเรือนที่มีอายุ 30-39 ปี และ 40-49 ปี เป็นผู้ออมที่มีความสำคัญมากที่สุด ยกเว้น อายุ 50-59 ปี ในกรุงเทพฯ 20-29 ปี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (มีจำนวนครัวเรือนน้อยมาก) และ 20-29 ปี กับ 60 ปีขึ้นไปในภาคใต้

[3/] สมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life - Cycle Hypothesis) สาระสำคัญของสมมติฐานนี้ คือ โดยทั่วไปบุคคลมักจะมีรายได้ค่อนข้างต่ำเมื่อเริ่มต้นชีวิตและในบั้นปลายของชีวิตเนื่องจากผลิตภาพต่ำ แต่บุคคลจะมีรายได้สูงเมื่ออยู่ในวัยกลางคน ในขณะที่การบริโภคของบุคคลจะค่อนข้างไร้ซึ่งระดับการบริโภคคงที่หรือสูงขึ้นที่ละน้อย ทำให้ช่วงเริ่มต้นของชีวิตนั้นบุคคลจะเป็นผู้กู้สุทธิ (Net Borrower) ต่อมาในช่วงอายุวัยกลางคนจะออมเพื่อจ่ายคืนหนี้สินและเก็บออมไว้เมื่อออกจากงาน และช่วงบั้นปลายชีวิตจะกลายเป็นผู้ออมติดลบ

(4) การออมแยกตามอาชีพและภูมิภาค

(4.1) การกระจายของครัวเรือน

ในเขตเทศบาลของทุกภาค ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากการประกอบอาชีพค้าขายและการเป็นเจ้าของกิจการ รองลงมาได้แก่ อาชีพข้าราชการ (พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ) และรับจ้างทั่วไปและลูกจ้างภาคเอกชน ตามลำดับ สำหรับนอกเขตเทศบาลของทุกภาค ครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากเกษตรกรรม ยกเว้น ใน กทม. และ 3 จังหวัดรอบนอก ประกอบอาชีพค้าขาย และเจ้าของกิจการเป็นแหล่งรายได้หลัก รองลงมาได้แก่ การรับจ้างทั่วไป สะท้อนภาพการประกอบอาชีพแตกต่างตามสภาพภูมิศาสตร์

(4.2) APS และ MPS

ภาพรวมของกลุ่มครัวเรือนทั้งประเทศที่ประกอบอาชีพค้าขายและกิจการส่วนตนเป็นผู้ออมสำคัญที่สุดตามสมมติฐานคาลดอร์ รองลงมาเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างภาคเอกชน และรับจ้างทั่วไป ในเขตเทศบาลของทุกภาคกลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขายและประกอบกิจการส่วนตน มีค่าความโน้มเอียงในการออมเฉลี่ยสูงที่สุดสอดคล้องกับสมมติฐานของคาลดอร์[4] เช่นเดียวกัน (หากไม่นับรวมครัวเรือนเกษตรกรรมในภาคกลาง และลูกจ้างภาคเอกชนในภาคใต้ ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนน้อยมากเพียง 3 และ 4 ครัวเรือน ตามลำดับ) ยกเว้นครัวเรือนใน กทม. และภาคเหนือ (ไม่นับรวมอาชีพอื่น ๆ เพราะมีจำนวนครัวเรือนเพียง 6 ครัวเรือน) ซึ่งครัวเรือนประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ออมที่มีความสำคัญมากที่สุด ส่วนพฤติกรรมการออมของกลุ่มครัวเรือนบริเวณนอกเขตเทศบาลของทุกภาคสอดคล้องกับสมมติฐานของคาลดอร์มากกว่าในเขตเทศบาล (ไม่นับรวมลูกจ้างภาคเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนเพียง 3 ครัวเรือน) ยกเว้น ในภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นผู้ออมสำคัญมากที่สุด

(5) การออมแยกตามระดับการศึกษาและภูมิภาค

(5.1) ครัวเรือนทั้งประเทศและในแต่ละเขตส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา

---

[4] อาชีพ สมมติฐานของคาลดอร์ (Kaldors Hypothesis) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านแหล่งที่มาของเงินได้เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของครัวเรือน ซึ่งคาลดอร์นับเป็นนักเศรษฐศาสตร์คนแรกที่ทำการศึกษา โดยแยกการออมออกเป็นสองกลุ่ม คือ การออมของนายทุนกับการออมของกรรมกร ผลการศึกษาปรากฏว่า ความโน้มเอียงในการออมหน่วยสุดท้ายของนายทุนมีค่าสูงกว่าความโน้มเอียงหน่วยสุดท้ายของกรรมกร ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาของ Hahn, Kalecki and Robinson

(5.2) APS และ MPS

ภาพรวมของครัวเรือนทั้งประเทศและในแต่ละเขตปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจะเป็นผู้ออมที่มีความสำคัญต่ำ ขณะที่ครัวเรือนที่มีการศึกษาสูงขึ้นไปคือ มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา จะเป็นผู้ออมที่มีความสำคัญมากขึ้น

ประสบการณ์การออมของประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียตะวันออก และข้อพิจารณาสำหรับไทย

การออมของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออก และตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ ไทย เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย อยู่ในระดับค่อนข้างสูง กล่าวคือ ในช่วงปี 2536 - 2538 อัตราการออมของประเทศเหล่านี้อยู่สูงกว่าร้อยละ 30 ของรายได้เทียบกับร้อยละ 20.8 ในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา อาทิ เม็กซิโก (ร้อยละ 20.8) และในกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก อาทิ ฮังการี (ร้อยละ 21.5)

อย่างไรก็ดี อัตราการออมในภูมิภาคนี้ยังสูงไม่เพียงพอกับการลงทุนที่ได้เพิ่มขึ้นมาก ตามการขยายตัวของเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมและยกระดับโครงสร้างการผลิตที่ต้องอาศัยเงินลงทุนเป็นจำนวนสูง จึงจำเป็นต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ โดยคาดว่าในระยะยาวภายหลังจากการเร่งพัฒนาประเทศ โดยอาศัยแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศไประยะหนึ่งแล้ว หากมีการนำเงินทุนดังกล่าวไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะมีผลสร้างเสริมให้รายได้ และการออมภายในประเทศเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากกรณีประเทศสิงคโปร์ ซึ่งปัจจุบันมีเงินออมมากกว่าเงินลงทุน

จากประสบการณ์ของบางประเทศในช่วงที่ผ่านมา เช่น ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ภายหลังการพัฒนามานานระยะหนึ่งแล้ว การลงทุนยังคงสูงกว่าการออม โดยยังไม่มีเครื่องชี้ว่าแนวโน้มดังกล่าวจะปรับตัวดีขึ้น ทางการจึงจำเป็นจะต้องพิจารณาแก้ไขปัญหาช่องว่างการลงทุนการออม โดยในด้านการลงทุนจะต้องติดตามดูแลขนาดของการลงทุน โดยเน้นโครงการลงทุนที่มีคุณภาพและเสริมสร้างศักยภาพการผลิตและการส่งออก ตลอดจนมีผลยกระดับโครงสร้างการผลิตของประเทศ สำหรับการออมจะต้องเร่งเพิ่มสัดส่วนเงินออมต่อรายได้ โดยศึกษาแนวจากประสบการณ์ของบางประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการระดมเงินออมในช่วงที่เศรษฐกิจมีความต้องการเงินออมสูง

1. บทเรียนจากญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีอัตราการออมอยู่ในระดับสูง เมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาหลายประเทศ จะเห็นได้จากอัตราการออมต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศของญี่ปุ่นในช่วงปี ค.ศ. 1991 - 1995 อยู่ระหว่างร้อยละ 31 - 35 เทียบกับร้อยละ 12 - 14 ในสหรัฐฯ และร้อยละ 21 - 23 ในเยอรมันนี

เมื่อพิจารณาโครงสร้างเงินออมจะเห็นได้ว่าเงินออมภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการออมรวมของประเทศ โดยการสำรวจพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อการออมที่สำคัญ ได้แก่ การที่อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขยายตัวสูงอย่างต่อเนื่อง ทำให้รายได้ต่อหัวและการออมเพิ่มขึ้น

กอปรกับในช่วงที่มีการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม (อาทิ อุตสาหกรรมหนัก เช่น อุตสาหกรรมเคมี) สถาบันการเงินต่าง ๆ มีความตื่นตัวที่จะใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อระดมเงินออมเพื่อตอบสนองการลงทุนในอุตสาหกรรมเหล่านั้น นอกจากนี้ ลักษณะระบบสวัสดิการสังคม (Social Security) ของญี่ปุ่นที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาอื่น ๆ ทำให้คนญี่ปุ่นมีความจำเป็นต้องออมเพื่อป้องกันความไม่แน่นอนทางด้านรายได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และทางการญี่ปุ่นยังได้ดำเนินนโยบายส่งเสริมเงินออมภายใต้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งเสริมการออมจากอดีต-ปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดี ในช่วงปี ค.ศ. 1986-1988 ญี่ปุ่นประสบปัญหาอัตราการออมรวมลดลงอันมีสาเหตุมาจาก (1) สินทรัพย์สุทธิ (Net Worth) ของครัวเรือนเพิ่มขึ้นจากราคาที่ดินและหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ส่งผลกระตุ้นการบริโภค (2) ค่าเงินเยนที่แข็งขึ้นประกอบกับอัตราเงินเฟ้อลดลงกระตุ้นการบริโภคมากขึ้นตามอำนาจซื้อที่เพิ่มขึ้น และ (3) สัดส่วนประชากรวัยเกษียณต่อวัยทำงาน (Dependency Ratio) เพิ่มขึ้น ทางการจึงได้เร่งแก้ปัญหาโดยส่งเสริมการออมอย่างต่อเนื่อง นับแต่ปี 1989 จนถึงปัจจุบันซึ่งทำให้อัตราการออมภาคเอกชนเพิ่มขึ้นมากถึงระดับประมาณร้อยละ 25 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศในปี 1995

ทั้งนี้ มาตรการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมเงินออมให้เพิ่มขึ้นมากในช่วงระยะเวลา 30 ปี ระหว่าง ค.ศ. 1955-1985 ที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างนิสัยในการออมโดยการเร่งรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการออม และมาตรการสนับสนุนการออม อาทิ การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีแก่ผู้ออม โดยมีประเด็นที่สำคัญได้แก่

(1) การจัดตั้งองค์กรพิเศษระดับชาติเพื่อรับผิดชอบการรณรงค์การออม อาทิ จัดตั้งองค์กรของรัฐบาลและองค์กรร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อส่งเสริมการออม มีการคัดเลือกตำบลเงินออมตัวอย่าง (Model Savings District) จัดตั้ง Children's Bank รวมทั้งจัดทำไมษณาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อชักชวนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการออม

(2) มาตรการสิทธิประโยชน์ด้านภาษี ได้แก่ การยกเว้นภาษีดอกเบี้ย (Tax exemption on interest income) สำหรับเงินฝากที่มีลักษณะผูกพันและบังคับ เช่น เงินฝากเพื่อที่อยู่อาศัย การนำเบี้ยประกันมาหักเป็นค่าลดหย่อนทางภาษี รวมทั้งการยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคาร Postal Saving Unit เป็นต้น

<u>ข้อพิจารณาสำหรับไทย</u>

ประชาชนญี่ปุ่นมีจิตสำนึกในการออมสูงเพื่อป้องกันความไม่แน่นอนของวงจรรายได้ กอปรกับทางการได้เร่งรณรงค์การออมอย่างทันท่วงที เมื่อประสบปัญหาการออมถดถอย ประสบการณ์ของญี่ปุ่นชี้ให้เห็นว่าการระดมเงินออมที่ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับโครงสร้างการออม

ประชาชนมีนิสัยการออมสูงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการออมจากรายได้ในส่วนที่มีลักษณะเป็น Transitory Income หรือ Windfall และเมื่อประสบปัญหาขาดเงินออม ทางการก็ให้ความสำคัญโดยจัดตั้งองค์กรระดับชาติเพื่อเข้ามาดูแลเพื่อเร่งเพิ่มเงินออมอย่างเป็นรูปธรรม

2. บทเรียนจากสิงคโปร์

สิงคโปร์เคยมีช่องว่างการออม-ลงทุนที่ติดลบในช่วงต้นทศวรรษ 1960 แต่ในปัจจุบันสิงคโปร์มีอัตราการออมที่สูงมากประเทศหนึ่งของโลก และสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชีย โดยอัตราการออมของประเทศได้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอและมีสัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศสูงขึ้นเป็นเฉลี่ยร้อยละ 27 ในทศวรรษ 1970 ร้อยละ 41 ในทศวรรษ 1980 และร้อยละ 49 ในปี 1995 สูงกว่าอัตราการลงทุนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 27-38 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศในช่วงปี 1991-1995 ทำให้สิงคโปร์ไม่ต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเงินทุนในภูมิภาคได้อย่างประสบผลสำเร็จ

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างการออมที่อัตราการออมเพิ่มขึ้นมากนี้ องค์ประกอบสำคัญเป็นการเพิ่มขึ้นของเงินออมภาคเอกชน ในช่วงปี 1974-1979 อัตราการออมรวมเฉลี่ยร้อยละ 30.5 แยกเป็นอัตราการออมภาคเอกชนเฉลี่ยร้อยละ 19.5 ที่เหลืออีกร้อยละ 11.0 เป็นเงินออมภาครัฐบาล ทั้งนี้ จากการศึกษาของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) นับว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการออมของสิงคโปร์ ได้แก่ โครงสร้างประชากรที่เอื้อต่อการออม รายได้ที่เพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากร และอัตราการออมภาครัฐที่สูง สำหรับบทบาทของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (Central Provident Fund-CPF) นั้น ในการศึกษาเชิงปริมาณพบว่าไม่มีผลต่อการออมภาคเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ คาดว่าเกิดจากการที่อัตราการออมโดยสมัครใจ (desired saving rate) ของชาวสิงคโปร์อยู่สูงกว่าอัตราการจ้างสมทบ (contribution rate) โดยพบว่าชาวสิงคโปร์มีการออมนอก CPF ในอัตราสูงเช่นกัน

สัดส่วนของเงินออมในกองทุน CPF ต่อเงินออมรวมเฉลี่ยระหว่างปี 1974-79 ร้อยละ 19.8 และเพิ่มเป็นเฉลี่ยร้อยละ 23.9 ระหว่างปี 1980-84 แต่หลังจากนั้นลดลงเหลือร้อยละ 14.3 ระหว่างปี 1985-89 โดย CPF มีลักษณะเป็นกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแบบบังคับ โดยระดมเงินจากลูกจ้างและนายจ้างโดยรัฐบาลไม่สมทบ โดยเริ่มแรกเป็นการออมเพื่อไว้ใช้หลังเกษียณอายุ แต่ในช่วงหลังได้มีการขยายเพิ่มเติมให้รวมถึงการออมเพื่อที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล การศึกษา ตลอดจนการเบิกถอนเพื่อลงทุนในหลักทรัพย์ที่กองทุน CPF อนุญาต ทั้งนี้ CPF มีบทบาทเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เนื่องจากทางการเพิ่มอัตราการจ่ายเงินเข้ากองทุนของลูกจ้างและนายจ้าง โดยในปี 1955 อัตราการจ่ายเงินเข้ากองทุนของลูกจ้างและนายจ้างรวมกันร้อยละ 10 ของค่าจ้าง เพิ่มเป็นร้อยละ 50 ในเดือนกรกฎาคม 1984 ทั้งนี้ เป้าหมายประการหนึ่งของทางการในการเพิ่มอัตราการจ่ายสมทบเพื่อต้องการเพิ่มต้นทุนด้านแรงงานและกระตุ้นให้เกิดการปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่การประหยัดการใช้แรงงาน (labour-saving policy) อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่

ภาวะเศรษฐกิจถดถอย ทางการได้ปรับอัตราการจ่ายเงินลดลงเหลือร้อยละ 35 ในเดือนเมษายน 1986 หลังจากนั้นอัตราการจ่ายเงินเข้ากองทุนมีการปรับเพิ่มขึ้นอีกหลายครั้ง โดยทางการมีนโยบายจะให้อัตราการจ่ายเงินเข้ากองทุนร้อยละ 40 ของเงินเดือนในปี 1994 โดยอัตราการจ่ายสะสมมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 5 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ และยอดคงค้างของกองทุน CPF ต่อผลิตภัณฑ์ในประเทศมีสัดส่วนสูงถึงประมาณร้อยละ 55 ในปีดังกล่าว

ข้อพิจารณาสำหรับไทย

สิงคโปร์ระดมเงินออมผ่านระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแบบบังคับ ซึ่งถือเป็นการสร้างนิสัยการออมที่มีประสิทธิภาพและกระทำได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว อย่างไรก็ดี ประสิทธิภาพของระบบนี้จะขึ้นอยู่กับว่าเกิดการทดแทน (substitution) มากน้อยเพียงใด กล่าวคือ การเพิ่มการออมแบบบังคับในส่วนของเงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ อาจส่งผลให้เกิดการลดการออมโดยสมัครใจ (Voluntary savings) บ้าง อย่างไรก็ตาม ระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพจะช่วยให้ระดับการออมสูงขึ้นโดยสุทธิ หากกำหนดอัตราการจ่ายเงินสมทบ (contribution rate) ไว้สูงกว่าอัตราการออมสมัครใจ (desired savings rate) อย่างไรก็ตาม ระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่มีเงื่อนไขการเบิกถอนที่เข้มงวดจะช่วยเพิ่มเงินออมระยะยาว และช่วยให้ระดับการออมมีเสถียรภาพมากขึ้นและในระยะยาวจะสร้างความเคยชินและนิสัยในการออมแก่ประชาชน

สำหรับจังหวะเวลาในการนำระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพมาบังคับใช้อย่างกว้างขวาง หรือ ในการเพิ่มอัตราการจ่ายสมทบนั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลต่อต้นทุนแรงงานและความสามารถในการแข่งขันด้วย ซึ่งมีเหตุผลให้พิจารณาได้ว่าการเพิ่มอัตรา Contribution rate ในปี 1979-1984 เป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่เศรษฐกิจถดถอยในปี 1985 นอกจากนี้ การเพิ่มอัตราการจ้างสมทบของนายจ้างอาจส่งผลให้มีการผลักภาระไปยังลูกจ้างโดยจะขึ้นอยู่กับอำนาจการต่อรอง

3. บทเรียนจากมาเลเซีย

มาเลเซียมีลักษณะพฤติกรรมการออมการลงทุนคล้ายกับประเทศไทยมากที่สุดใน 3 ประเทศตัวอย่าง กล่าวคือ อัตราการออมของมาเลเซียซึ่งแม้จะเพิ่มอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 17 ในทศวรรษ 1960 เป็นร้อยละ 24.5 ในทศวรรษ 1970 ร้อยละ 29.4 ในทศวรรษที่ 1980 และเป็นร้อยละ 32.4 ในปี ค.ศ. 1995 แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการลงทุนที่ขยายตัวในอัตราเร่งจากร้อยละ 16 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศในทศวรรษ 1960 เป็นประมาณร้อยละ 25 ในทศวรรษ 1970 ร้อยละ 33 ในทศวรรษ 1980 และร้อยละ 40.7 ในปี ค.ศ. 1995 ทำให้มาเลเซียจำเป็นต้องพึ่งแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศมากขึ้นถึงร้อยละ 8.3 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ ในปี ค.ศ. 1995

องค์ประกอบหลักของการออมของมาเลเซีย คือ การออมกับกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและบริษัทประกันชีวิต โดยสัดส่วนเงินออมสุทธิในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (รายรับลบรายจ่าย) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.1 ของผลิตภัณฑ์ในประเทศ ในปี 1991 เป็นร้อยละ 6.4 ในปี 1995 โดยทางการได้ใช้มาตรการส่งเสริมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และการส่งเสริมการออมเพื่อที่อยู่อาศัย

ในการดำเนินนโยบายระดมเงินออม รัฐบาลมาเลเซียได้ให้สิ่งจูงใจในการออม อาทิ การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับดอกเบี้ยเงินฝากที่สถาบันการเงินภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด การลดหย่อนภาษีเงินจ่ายเข้ากองทุนเลี้ยงชีพและเบี้ยประกันชีวิต

ข้อพิจารณาสำหรับไทย

ถึงแม้ระบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพจะมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มระดับการออมของประเทศ แต่การเร่งตัวของการออมที่ช้ากว่าการลงทุนทำให้ทางการไม่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดดุลเงินออมของประเทศได้ นโยบายที่จะมีบทบาทโดยตรงต่อการแก้ปัญหานี้ จึงได้แก่ การดูแลขนาดของการลงทุนให้มีความเหมาะสม และให้นำไปใช้ในการพัฒนาโครงสร้างการผลิตและการส่งออกของเศรษฐกิจให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ทางการต้องกำหนดนโยบายรวมถึงแนวทางปฏิบัติ (Action Plan) ที่ชัดเจนอย่างเร่งด่วนสำหรับนโยบายด้านโครงสร้าง อาทิ นโยบายอุตสาหกรรม นโยบายการลงทุน นโยบายแรงงาน และนโยบายด้านการศึกษาตลอดจนมีการจัดลำดับความสำคัญของการลงทุนภาครัฐ

โดยสรุป เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ของประเทศทั้งที่ประสบความสำเร็จ และมีข้อจำกัดในการระดมเงินออมแล้ว จะเห็นได้ว่ามีปัจจัยที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการขาดดุลเงินออม ได้แก่ หนึ่ง การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมให้เกิดวินัยในการออมในภาครัฐและเอกชน สอง การมีมาตรการส่งเสริมการออมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ตลอดจนการมีมาตรการและโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ส่งเสริมให้เกิดการวางแผนการออมและการใช้จ่ายระยะยาว อีกทั้งมีกลไก และเครื่องมือรองรับการออมระยะยาว และสาม การดูแลขนาดและประสิทธิภาพของการลงทุนของเศรษฐกิจ

ประธานวุฒิสภา : ขอเชิญคณะกรรมาธิการเข้าประจำที่

(คณะกรรมาธิการเข้าประจำที่)

ประธานวุฒิสภา : เชิญประธานคณะกรรมาธิการครับ

นายสุธี สิงห์เสน่ห์ (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภา กระผม นายสุธี สิงห์เสน่ห์ ประธานคณะกรรมาธิการการคลังการธนาคาร และสถาบันการเงิน วุฒิสภา ขอรายงานผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการ ในหัวข้อการศึกษามาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาวที่ประชุมวุฒิสภาในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ได้มอบหมายให้คณะกรรมาธิการการคลังการธนาคาร และสถาบันการเงิน พิจารณาศึกษา เรื่อง มาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาว เป็นการศึกษาต่อเนื่องจากการศึกษาเรื่องแรก ก็คือมาตรการและแนวทางในการบริหารเสถียรภาพทางการเงินและการคลัง มีคณะกรรมาธิการ ๑๖ คน มีคุณวิจิตร สุพินิจ เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ

บัดนี้คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติข้างต้นนี้เรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการศึกษาต่อวุฒิสภา ดังต่อไปนี้

ในการศึกษาคณะกรรมาธิการ ได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวมาให้คำชี้แจงและแสดงความคิดเห็น มีธนาคารแห่งประเทศไทย กรมบัญชีกลาง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานประกันสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ประเทศไทย บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย และอื่น ๆ คณะกรรมาธิการได้ทำเอกสาร เสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น ๕ ส่วนด้วยกัน

ส่วนที่ ๑ เป็นคำนำเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย

ส่วนที่ ๒ ได้พูดถึงเรื่องการลงทุนของรัฐและเอกชน

ส่วนที่ ๓ พูดถึงสถานการณ์เงินออมในประเทศ

ส่วนที่ ๔ ปัญหาเศรษฐกิจ การลงทุน และการออม

และได้ให้ข้อเสนอแนะในบทสุดท้าย คณะกรรมาธิการขอให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

นับแต่ประเทศไทยได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับแรกเมื่อปี ๒๕๐๔ เศรษฐกิจของไทยสามารถพัฒนาและก้าวหน้าได้ตามแผนที่กำหนดไว้ ทำให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวไปตามลำดับ ประชาชนมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการเน้นการขยายตัวของเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทำให้การลงทุนขยายตัวสูง ขณะที่การออมในประเทศแม้จะระดมได้ในระดับสูง ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการในการลงทุน โดยเฉพาะการออมภาคครัวเรือนกลับชะลอตัวลง เนื่องจากประชาชนได้ใช้จ่ายเพื่ออุปโภค บริโภคอย่างขาดความระมัดระวัง มีการใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น นอกจากนั้นมีการลงทุนที่ขยายตัวสูงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนหนึ่งเป็นการลงทุนที่ก่อผลประโยชน์ต่อประเทศต่ำ เป็นการใช้เงินทุนอย่างขาดประสิทธิภาพ ทางด้านการผลิตธุรกิจไทยได้ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เศรษฐกิจของโลกที่มีการแข่งขันเพิ่มขึ้นได้ในระดับหนึ่ง แต่ในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ ๗ ปรากฏว่า เศรษฐกิจทั้งโลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะว่า การแข่งขันในตลาดโลกทวีความรุนแรงขึ้น แต่ธุรกิจเอกชนและนโยบายภาครัฐขาดการวางแผนระยะยาวที่ดี ทำให้โครงสร้างอุตสาหกรรมของไทยปรับตัวไม่ทันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สินค้าออกของไทยไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าออกของประเทศอื่นได้ เนื่องจากต้นทุนผลิตของไทยสูงกว่า ต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศในสัดส่วนสูง เป็นผลให้ขาดดุลการค้า โดยไม่คิดว่าทรัพยากรธรรมชาติขาดดุลสูงต่อเนื่องในช่วงปลายแผนพัฒนาฉบับที่ ๗ ความไม่สมบูรณ์ระหว่างเงินลงทุนและเงินออม รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยได้ลดลงดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยต้องพึ่งพาต่างประเทศทั้งทางด้านเงินทุน การใช้วัตถุดิบเทคโนโลยีการผลิตและการตลาด ทำให้เศรษฐกิจไทยมีความเสี่ยงสูง ความผันผวนเศรษฐกิจการเงินในต่างประเทศ จึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนต่างประเทศได้โดยง่าย ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจของไทยที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๓๙ และปี ๒๕๔๐ เลวร้ายกว่าที่ควรจะเป็น เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทยที่เกิดขึ้นในระยะสั้น

ทางการทุกหน่วยต้องร่วมมือกันสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน และนักลงทุนโดยเร็ว ที่สำคัญก็คือคงจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่มีแก่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ อย่างเคร่งครัด เร่งรัดแก้ไขปัญหาสถาบันการเงินที่ทางการประกาศควบคุม ให้สามารถทำธุรกิจต่อไปได้โดยเร็ว เร่งสร้างเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน ที่สำคัญกว่าก็คือระยะยาว ต้องพยายามลดการพึ่งพาต่างประเทศด้านต่าง ๆ ให้น้อยลง ทางการและธุรกิจเอกชนต้องร่วมมือกันกำหนดแผนพัฒนาอุตสาหกรรมไทยให้สามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ในตลาดโลก โดยการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมไทยให้สามารถผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ลดการพึ่งพาต่างประเทศทั้งด้านเทคโนโลยี วัตถุดิบและการตลาด ขณะเดียวกันต้องมีการรณรงค์อย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้จ่ายของประชาชนในประเทศให้ประหยัด มัธยัสถ์ ลดการใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือย รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือการออมระยะยาวและสร้างความมั่นคงให้แก่สถาบันการเงิน ทั้งนี้เพื่อให้การระดมเงินออมในประเทศเพียงพอแก่ความต้องการการลงทุน ดูแลการใช้จ่ายภาครัฐและรัฐวิสาหกิจให้เป็นไปเพื่อการพัฒนา มีการวิจัยยกระดับการศึกษา สร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นรองรับการพัฒนาประเทศในอนาคต คณะกรรมาธิการเชื่อว่า ถ้าได้มีการดูแลมาตรการทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวตามที่กล่าวมาแล้ว เงินออมของไทยก็จะมีสถานะดีขึ้น เกื้อกูลต่อการขยายตัวทางการผลิตของประเทศ และนอกเหนือจากมาตรการทางอื่นซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาใช้ในระยะหลังนี้ เพราะเชื่อว่ามาตรการเงินออมเป็นมาตรการหนึ่งที่ยังมีความสำคัญต่อไป ขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ในหน้า ๔๓ ข้อ ๕.๒.๒.๕ ผิดหรือเปล่าครับ คณะกรรมการการออมแห่งชาติ หรือคณะกรรมการนโยบายการออม คณะกรรมาธิการครับ

นายวิจิตร สุพินิจ (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพครับ ที่เขียนไว้ในข้อ ๕.๒.๒.๕ กระผมคิดว่า เป็นข้อความที่ถูกต้องแล้วครับผม คณะกรรมการนโยบายการออมแห่งชาติครับ

ประธานวุฒิสภา : มีนโยบายใช่ไหมครับ ต้องเติมคำว่า นโยบาย

นายวิจิตร สุพินิจ (กรรมาธิการ) : ใช่ครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณพานิชย์ครับ

นายพานิชย์ เจริญเผ่า : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ผม พานิชย์ เจริญเผ่า สมาชิกวุฒิสภา ตามที่คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาในเรื่องของมาตรการและแนวทางในการบริหารเงินออมและเงินลงทุนระยะยาวนั้น คิดว่า เป็นเรื่องซึ่งจะเห็นภาพชัดเจนในสิ่งที่จะดำเนินการในเรื่องการเงินการคลังในประเทศไทยในระยะยาว แต่ในปัจจุบันนี้กระผมเห็นว่าการกำหนดสิ่งที่เราจะเห็นเป็นรูปธรรมนั้น คงจะเห็นยากเรา ไม่ได้สร้างฐานที่ผ่านมาโดยประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เรามาระดมกันในส่วนระดับบน ซึ่งเป็นการลงทุนที่นำเงินต่างประเทศเข้ามา ทำให้เงินออมส่วนใหญ่ของประเทศมีผลกระทบ ส่วนที่ผมอยากจะตั้งข้อสังเกตผ่านไปยังคณะกรรมาธิการในส่วนของเงินออมที่ผ่านมานั้น ผมเห็นว่า เรามีมาตรการจากนโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาในเรื่องกองทุนเงินสะสม หรือเรียกว่า โพรวิเดนต์ฟันด์ (Provident fund) ตั้งแต่สมัยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ท่านสมหมาย ฮุนตระกูล ขอประทานอนุญาตที่เอ่ยนามที่ท่านเสียชีวิตไปแล้ว ในขณะนั้นท่านต้องการที่จะมีการใช้บังคับให้โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหลายมีกองทุนเงินสะสมโดยสภาพบังคับ แต่ผลปรากฏว่า สถานประกอบการหลายแห่งไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าไปซ้ำซ้อนกับส่วนอื่นไม่สมควรที่จะเป็นการบังคับ เพราะฉะนั้นกองทุนนี้ ผมเห็นว่าเป็นกองทุนที่น่าเสียดาย แล้วเราก็มาออกกฎหมายประกันสังคม ซึ่งเพิ่งใช้บังคับมาไม่กี่ปี ถ้าเรามีเงินกองทุนนี้ตั้งแต่เริ่มต้นในช่วงเมื่อ ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา ผมว่าจะเป็นกองทุนที่มีเงินมากมายมหาศาล เป็นฐานของคนส่วนใหญ่ของประเทศที่จะมาใช้ในการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจได้อย่างดี อยากจะชี้ให้เห็นว่า เราไม่ได้มีการบังคับ และไม่มีมาตรการรองรับในเรื่องมาตรการทางภาษี เพิ่งจะให้ไปหักได้ในระยะเวลาแค่ปีสองปีที่ผ่านมาเท่านั้น นี่เป็นกองทุนที่ ๑ กองทุนที่ ๒ คือเรื่องสหกรณ์ออมทรัพย์ ผู้ใช้แรงงานทั่วประเทศนั้น ผมคิดว่าเขาต้องการอยากจะรวบรวม เงินออมของพวกเขาทั้งสิ้น เราก็พยายามกระเสือกกระสนตั้งกันขึ้นมา แต่กฎหมายไม่ได้เปิดช่องเลย เขาพยายามจะผลักดันการแก้ไขปัญหาในเรื่องการแก้ไขกฎหมาย การที่จะตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ได้นั้น จะต้องได้รับการยินยอมจากนายจ้างหัก ณ ที่จ่าย เขารวบรวมกันมาเป็นร้อยคน เป็นพันคน ผลปรากฏว่า นายจ้างไม่ยินยอมหักจึงตั้งไม่ได้ทำอย่างไรจะแก้ไขกฎหมายให้รองรับในสิ่งที่เขารวมตัวกัน แล้วขอตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ ถ้าได้พัฒนามาตั้งแต่ต้นผมคิดว่าถ้ากฎหมายเปิดช่องให้ เขารวมตัวกันได้

ตั้งแต่ ๑๐๐ คน ขึ้นไปสามารถตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ได้ ผมว่าสหกรณ์ออมทรัพย์เรามีเป็นหมื่นเป็นแสนสหกรณ์ออมทรัพย์ เงินจำนวนนี้ ผมคิดว่าจะเป็นล้าน ๆ บาท และจะเป็นฐานโครงสร้างเงินออมของประชาชนบนพื้นฐานอย่างแท้จริง เราทำอะไรกันครับ ที่ผ่านมา เราไม่เคยทำอะไรกันเลย ปัจจุบันนี้เราจะไปเรียกเงินออม มีการเลิกจ้างกัน ตัวเลขก็เป็นล้าน ๆ คน ถามว่า นโยบายต่าง ๆ ที่จะดำเนินการก็ยังมองไม่เห็น อย่างไรก็ตาม เรายังมีความหวัง เราจะต้องทำ เราจะต้องช่วยกัน ในสิ่งที่ผมได้กล่าวมาแล้ว ผมอยากจะฝากเป็นข้อสังเกตไปยังท่านประธานคณะกรรมาธิการได้ช่วยกรุณาเพิ่มเติมเข้าไป ถ้าเป็นไปได้ในการแก้ไขกฎหมายรองรับสิ่งที่เขาจะดำเนินการในส่วนของเขา ของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ขอบพระคุณครับท่านประธานฯ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณพิชัยครับ

นายพิชัย วาศนาส่ง : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม นายพิชัย วาศนาส่ง สมาชิกวุฒิสภา รายงานของคณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน เป็นรายงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นรายงานที่ได้ครอบคลุมเรื่องราวต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศในปัจจุบันนี้อย่างละเอียดถี่ถ้วนมากทีเดียว กระผมอยากจะกราบเรียนเป็นข้อสังเกตว่า สิ่งที่กระผมรู้สึกเสียดายก็คือ รายงานนี้ได้ส่งถึงสภาเมื่อประมาณเดือนกันยายน ถ้าจำไม่ผิดวันที่ ๑๗ คือได้อ่านมาหลายเที่ยวแล้ว แล้วเดี๋ยวนี้เอกสารก็กระจัดกระจายไป ก็คงจะใช้ความจำเอาก็แล้วกัน ในขณะนั้นสถานการณ์บ้านเมืองด้านเศรษฐกิจยังไม่หนักหนาสาหัสอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่รายงานนี้ก็คงจะเก็บเอาไว้แล้วก็ผัดผ่อนกันมาอยู่เรื่อย ๆ ไม่ได้นำมาแล้วเอาไปใช้ประโยชน์โดยการส่งให้รัฐบาลเพื่อเอาไปพิจารณาปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะที่ดีอย่างมาก ๆ เลยทีเดียวในเอกสารฉบับนี้ เราเอามาพูดกันในวันนี้ก็ให้เห็นเป็นตัวอย่างว่า บ้านเราผู้มีความรู้มีภูมิปัญญาในการที่จะแก้ปัญหาของบ้านเมืองมีอยู่มาก แล้วทำกันเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ที่ชัดเจน แต่น่าเสียดายตรงที่ว่า เราไม่สามารถจะนำเอาข้อเสนอแนะหรือสิ่งที่เรารู้แล้วว่าเกิดขึ้นไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมขึ้นมาได้ เนื่องจากความล่าช้าต่าง ๆ หรือความไม่เชื่อกัน ถึงแม้ว่า จะเสนอไปแล้วก็ไม่เชื่ออะไรต่าง ๆ อย่างที่เราเคยได้พบเห็นกันมา เราได้ใช้นักวิชาการเข้าไปบริหารบ้านเมืองกันอย่างฟุ่มเฟือยเหลือเกิน แต่ปรากฏผล

อย่างชัดเจนว่านักการเมืองไม่เชื่อนักวิชาการเท่าที่ควร เมื่อเสนอแนะไปแล้วไม่เชื่อ ไม่ทำ หรือทำไปครึ่ง ๆ กลาง ๆ ผลก็เป็นอย่างที่เราเห็นอยู่ในขณะนี้ มีอยู่ระยะหนึ่งที่กระผมจำได้แน่ชัด และเห็นด้วยว่า ได้มีการประกาศขึ้นราคาน้ำมัน ประมาณ ๑ บาทต่อ ๑ ลิตร แต่ก็ปรากฏว่า ในที่สุดรัฐบาลก็ล้มความคิดนั้นไป ซึ่งในขณะนั้นถ้าได้มีการนำเอาไปปฏิบัติ ผลคงไม่เป็นอย่างที่ปรากฏอยู่ในทุกวันนี้ เพราะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกวันทางด้านเศรษฐกิจทั่วโลก เป็นความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ตลอด ๒๔ ชั่วโมง มีความผันผวนในทางเศรษฐกิจ หลับที่นี่เขาตื่นที่โน่น เขาพลิกผันทางโน้นแล้วกลับมารับผิดชอบในทางนี้ ชั่วข้ามวันข้ามคืนเหตุการณ์ก็เปลี่ยนแปลงไปแล้ว เพราะฉะนั้นกระผมอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า ต่อไปข้างหน้าถ้าหากงานของคณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงินนี้ จะได้ทำกันต่อไป ถ้าทำเป็นห้วงสั้น ๆ เร็วขึ้น แล้วก็เสนอต่อที่ประชุมของเรา ให้เร็วที่สุด เพื่อจะเสนอแนะรัฐบาลให้แก้ไขปัญหาก็คงจะได้ประโยชน์ เพราะท่านประธานฯ ก็เคยพูดว่า ในที่นี้เป็นที่ชุมนุมของผู้ที่มีสติปัญญา มีความรู้ ความคิดในสาขาต่าง ๆ อย่างมากมาย เพราะฉะนั้นความคิดที่ออกไปจากที่นี่คงจะเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองอย่างแน่นอน ทำไมจะต้องมาเก็บเป็นเอกสารแล้วก็หมักไว้ให้นาน จนกระทั่งกว่าจะได้พูดงาก็ไหม้หมดไปแล้ว กระผมจึงอยากจะเห็นว่า รายงานต่าง ๆ ที่มีประโยชน์อย่างที่คณะกรรมาธิการการคลังฯ ได้ทำแล้วนี้ ถ้ามีขึ้นในวันข้างหน้าคงจะได้เสนอผ่านสภาในจังหวะที่สั้น เพื่อจะให้รัฐบาลนำเอาไปปฏิบัติ จะได้รู้ว่า ได้เสนอไปแล้วรัฐบาลไม่ทำเองต่างหาก ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณไพศาลครับ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ และกราบเรียนท่านคณะกรรมาธิการ โดยเฉพาะท่านประธานคณะกรรมาธิการที่เคารพ ซึ่งกระผมมีความเคารพนับถือท่านเป็นอย่างสูง กระผมต้องขออนุญาตกราบเรียนว่า รายงานชุดนี้เป็นรายงานที่มีประโยชน์ต่อระบบการเงิน การธนาคารของประเทศอย่างมาก เพียงแต่น่าเสียดายนิดเดียวว่า รายงานฉบับนี้ได้เข้ามาสู่สภา ก็นับว่าเข้ามาเร็ว แต่การพิจารณาของเราไม่ได้หยิบยกขึ้นมาพิจารณาให้ทันท่วงที ก็เป็นเรื่องที่ท่านผู้มีเกียรติได้พูดไปแล้ว กระผมกราบเรียนว่า กระผมชื่นชมในรายงานฉบับนี้ คงมีเพียง ๒ - ๓ ข้อ ที่กระผมอยากจะ

ตั้งเป็นข้อสังเกต ส่วนที่กระผมเห็นว่า น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งก็คือการเสนอแนวความคิดในการแก้ปัญหาระยะสั้น ก็คือการสร้างความเชื่อมั่น กระผมคิดว่า ตัวอย่างนี้เป็นตัวอย่างสำคัญในอดีต เมื่อปี ๒๕๒๔ ปี ๒๕๒๕ ปี ๒๕๒๖ ปี ๒๕๒๗ ได้เกิดความไม่ไว้วางใจในระบบการเงินของประเทศอย่างแรง ทำให้คนไม่นำเงินมาฝากในระบบสถาบันการเงิน ไปเชื่อมั่นในผู้บริหารแชร์ลูกโซ่อย่างมากมายขณะนั้นเงินได้เข้าไปอยู่ในการเงินนอกระบบร่วม ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท ขณะนั้นเราก็ได้แก้ปัญหาจนกระทั่งเรียบร้อยขึ้นมา กระผมคิดว่าการสร้างความเชื่อมั่นดั่งที่เป็นข้อเสนอนี้เป็นเรื่องที่ถูกต้อง ส่วนปัญหาระยะยาวที่กระผมไม่ค่อยมั่นใจอยู่นิดหน่อยก็คือ การที่เราจะงดการพึ่งพาต่างประเทศดังที่เราทำมาในอดีต กระผมมั่นใจว่า นั่นเป็นแนวทางที่ถูกต้อง แต่ด้วยความเคารพว่า ในรายงานฉบับนี้ยังไม่ได้ชี้แนวทางที่สำคัญว่า ในบ้านเราจะอาศัยพึ่งพาทุนในประเทศอย่างไร ซึ่งแน่เหลือเกินการเสนอระบบเงินออมเข้ามานั้นก็เป็นส่วนใหญ่ แต่กระผมคิดเป็นส่วนตัวว่า เราพึ่งพาต่างประเทศเกินไปนั่นเองที่ทำให้เราเจ็บปวดกันมากในขณะนี้ ฉะนั้นถ้าหากอย่างไรเราจะรณรงค์เรื่องนี้ให้จริงจังทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน แต่เมื่อวานนี้เราได้พูดกันถึงปัญหากฎหมายล้มละลายที่ปรับปรุงแก้ไข เราจะฟื้นฟูสถาบันต่าง ๆ โดยเฉพาะบริษัทต่าง ๆ ที่ประสบปัญหาในขณะนี้ก็รู้สึกว่า ถ้าเราไม่พึ่งพาต่างประเทศก็แทบจะไม่มีทาง คล้าย ๆ อย่างนั้นทางอาจจะมี แต่ในขณะนี้ยังมองดูมืดมนว่า เราจะแก้ปัญหาเฉพาะหน้าตรงนี้อย่างไร ถ้าเคยได้ให้สินเชื่อมาพัฒนาโครงการ ๒๐,๐๐๐ ล้านบาท ให้มา ๑๖,๐๐๐ ล้านบาท แล้วก็หยุดระงับ ไม่สนับสนุนต่อ เงินโครงการที่ใช้จ่ายไป ๑๖,๐๐๐ ล้านบาท จะดำเนินไปได้อย่างไร ในขณะนี้สถาบันการเงินก็เพิ่มความระมัดระวังอย่างสูง จะสังเกตเห็นว่าธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ก็เร่งเพิ่มทุน แต่เงินคนไทยไม่มีก็คงจะเป็นเงินต่างประเทศ กระผมอยากจะฝากไปยังผู้มีหน้าที่บริหารประเทศที่เป็นคนกำหนดกฎเกณฑ์เรื่องราวอะไรต่าง ๆ ที่จะทำให้ธุรกิจที่ประสบปัญหามีโอกาสจะได้หายใจ

ท่านประธานฯ ที่เคารพ มีอีก ๒ เรื่องเล็กน้อยในรายงานฉบับนี้เป็นเรื่องถ้อยคำ จะว่าเป็นเรื่องถ้อยคำก็ไม่เชิงในหน้า ๔๗ ย่อหน้าที่ ๒ นับจากข้างล่างขึ้นมา การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในระยะสั้นสักครู่ได้พูดแล้วว่าสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดแก่ประชาชนและนักลงทุนโดยเร็ว แล้วได้เขียนต่อไปว่า ด้วยการปฏิบัติตามข้อตกลงของ

กองทุนการเงินระหว่างประเทศอย่างเคร่งครัด เรื่องนี้ก็ดูจะไม่มีทางหลีกเลี่ยง แต่ประโยคต่อไปที่ว่า เร่งรัดปัญหาสถาบันการเงินที่ทางการประกาศควบคุมให้สามารถทำธุรกิจไปได้โดยเร็ว ประโยคนี้ครับเป็นประโยคที่กระผมคิดว่า ในความเห็นของกระผม เว้นแต่คณะกรรมาธิการจะเห็นว่า ประโยคนี้จะมีความหมายเป็นอีกอย่างหนึ่ง คือในขณะนี้ความเป็นจริงสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ถูกควบคุมหรือถูกปิดชั่วคราวนั้นเสมือนถูกปิดตายแล้ว ประโยคนี้จึงคิดว่า น่าจะได้วิเคราะห์ไหมครับว่า จะปรับปรุงถ้อยคำเป็นอย่างไร แต่แน่ล่ะถ้าหากรายงานฉบับนี้ยื่นตอนต้นก็ไม่ใช่เป็นความผิดของคณะกรรมาธิการ แต่เมื่อมาพิจารณาในช่วงนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาที่ผ่านมา ฉะนั้นประโยคนี้กระผมอยากจะกราบเรียนว่า สุดแท้แต่ท่านกรรมาธิการจะพิจารณาว่า ควรจะยังคงมีอยู่ หรือไม่

อีกประเด็นหนึ่งที่กระผมอยากจะกราบเรียนก็คือ เรื่องสถาบันประกันเงินฝากที่ได้เสนอแนะไว้ในหน้า ๔๒ ข้อ ๕.๒.๒.๓ ที่จริงเรื่องสถาบันประกันเงินฝากนี้ได้มีการคิดมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๑ ปี ๒๕๒๒ จนกระทั่งรัฐบาลในขณะนั้นได้เสนอร่างกฎหมายสถาบันประกันเงินฝากเข้ามาในสภา แต่ในที่สุดเมื่อรัฐบาลเปลี่ยนแปลงไป ผู้ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในขณะนั้นได้มองเห็นภาพว่า สถาบันประกันเงินฝากเป็นแนวความคิดที่จะประกันผู้ฝากเงิน หมายความว่า สถาบันการเงินล้มแล้วจึงจะดูแลผู้ฝากเงิน เพราะชื่อของสถาบันก็เป็นอย่างนั้น ในขณะนั้นก็ได้มีการคิดในกลุ่มคนไทย ซึ่งมีความรับผิดชอบว่า เราทำไมจึงไม่แก้ไขปัญหาที่ต้นลม ที่ต้นเรื่อง ที่ต้นเหตุ หมายความว่า ถ้าหากบริษัทใดมีปัญหาเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ เราก็จุนเจือเงินจากกองทุน ซึ่งในภายหลังต่อมาก็ได้ตั้งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินขึ้น โดยเห็นว่ามีแนวความคิดหรือจะเรียกว่า ปรัชญาก็ได้ที่ว่าเราแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นมือดีกว่าเราจะปล่อยให้บริษัทล้มแล้วก็มาจ่ายเงินฝากแก่ผู้ฝากฉะนั้นกระผมคิดว่า ตรงนี้เป็นข้อที่อยากจะกราบเรียนว่า ที่จริงกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเป็นสิ่งประดิษฐ์ของคนไทยโดยแท้ ในนั้นก็ยังพูดถึงเรื่องประกันเงินฝากอยู่เป็นส่วนหนึ่ง แต่เน้นหนักไปในเรื่องของการแก้ปัญหาที่ต้นมือ ถ้าหากท่านดูพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุนหรือการธนาคารพาณิชย์ก็จะเห็นขั้นตอนของการแก้ปัญหาว่า ทางการจะไม่ปล่อยให้สถาบันการเงินนั้นขาดทุนไปเกิน

๗๕ เปอร์เซ็นต์ ถ้าหากขาดทุนเกิน ๗๕ เปอร์เซ็นต์แล้วจะต้องหยุดรับเงินฝาก อีกนัยหนึ่ง มีเงินกองทุนอยู่ ๗๕ เปอร์เซ็นต์ ก็สามารถที่จะดูแลผู้ฝากเงินในช่วงแรกนั้นได้ ถ้าไม่รับเงินฝากต่อ นี้ก็เป็นมาตรการที่กฎหมายนั้นได้เขียนเป็นขั้นเป็นตอนเอาไว้สำหรับว่า กองทุนจะบริหารให้เป็นไปได้ตามความประสงค์ก็คือ แก้ปัญหาตั้งแต่ต้นมือ ไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาเมื่อบริษัทล้มแล้ว หรือบริษัทล้มละลายแล้ว เมื่อวานนี้เราได้พูดถึงปัญหาเรื่องขาดสภาพคล่อง เราได้พูดถึงปัญหาเรื่องลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายทั้งในทางหลักการบัญชี ทั้งในทางกฎหมาย กระผมกราบเรียนว่า ตรงนี้เป็นจุดที่สำคัญและเผื่อว่าเพียงแต่บริษัทมีปัญหาสภาพคล่องเกิดขึ้นชั่วคราว กองทุนเพื่อการฟื้นฟูหากบริหารงานได้ดี ได้ถูกต้องก็สามารถจุนเจือให้เงินไปพัฒนาไปแก้ปัญหาในช่วงของชั่วคราวนั้นให้เป็นไปได้ แต่ถ้าหากว่า ปล่อยให้บริษัทมีหนี้สินล้นพ้นตัวซึ่งหมายความว่า ไม่สามารถชำระหนี้ต่อบุคคลภายนอกได้เป็นสาระสำคัญแล้ว ถึงขั้นนั้นก็เป็นเรื่องของขั้นที่จะต้องแก้ไขในเชิงที่ว่าจะดูแลผู้ฝากเงิน นั่นก็ถูกต้อง แต่กระผมคิดว่า หลักการไม่ว่าประเทศใด ๆ การแก้ปัญหาที่ต้นมือดีกว่าจะมาแก้ปัญหาในตอนปลายมือ เพราะฉะนั้นกระผมจึงกราบเรียนท่านประธานฯ ที่เคารพว่า ในหน้า ๔๒ ข้อ ๕.๒.๒.๓ นั้น กระผมอยากจะเสนอความคิดเห็นเปรียบเทียบว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ส่วนกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินซึ่งบอกว่า จะเลิกไปนั้น ที่จริงสร้างขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เพราะฉะนั้นกระผมกราบเรียนท่านที่เคารพครับว่า ในหน้า ๔๔ ที่ข้อความตรงนั้นที่กระผมกราบเรียนกับตรงนี้นั้นสุดแท้แต่ที่ท่านกรรมาธิการจะได้โปรดพิจารณา ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณพนัส

นายพนัส ไทยล้วน : กราบขอบคุณครับท่านประธานวุฒิสภา ผมดูจากรายงานฉบับนี้แล้วรู้สึกว่า เป็นรายงานที่มีประโยชน์ แต่จะให้ข้อสังเกตนิดหนึ่งครับว่า ในหน้า ๑๕ ข้อ ๓.๒.๓ การออมภาคบังคับ ที่เขียนไว้กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ผมไม่แน่ใจว่ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพอาจจะบังคับเพียงแต่ว่าวิธีการจะเข้ากองทุนจะต้องจ่ายเงิน แต่ในทางปฏิบัติแล้วมีหลักเกณฑ์อยู่ข้างในที่ไม่ใช่เชิงลักษณะบังคับ คือจะเข้าก็ได้ ไม่เข้าก็ได้ สมมุติว่า ถ้ามีบริษัทสักบริษัทหนึ่งตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้นมาแล้ว ลูกจ้างในโรงงานนั้นจะเข้า

ก็ได้ ไม่เข้าก็ได้ จะอยู่มากอยู่น้อยก็ได้ และบางครั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเองลูกจ้างรายวันเขาก็ไม่รับ จะรับแต่ลูกจ้างรายเดือนเท่านั้น เพราะเขาถือว่าลูกจ้างรายวันมีลักษณะเทิร์นโอเวอร์ (Turn over) มาก ซึ่งเรื่องนี้เราก็พยายามต่อสู้ว่า ถ้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นการบังคับให้บริษัททุกบริษัทจะต้องจัดกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์ต่อลูกจ้างอย่างสูงในการที่จะออมเงินเอาไว้เมื่อยามเขาต้องตกงาน อย่างลักษณะนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นผมเห็นเขียนว่า การออมภาคบังคับ และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ก็อยากเรียนว่าค่อนข้างที่จะสับสนเล็กน้อย ในหน้า ๑๖ พูดถึง ๓.๒.๓.๓ กองทุนประกันสังคม ในบรรทัดที่ ๗ เขียนว่า "ซึ่งในส่วนของการสงเคราะห์ชราภาพนั้นจะซ้ำซ้อน หากสถานประกอบการดังกล่าวจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้นแล้ว" ผมกราบเรียนว่า ค่อนข้างจะสับสน เพราะว่ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้นเมื่อออกจากงานก็สามารถรับไปได้ครั้งเดียว แล้วลูกจ้างก็จ่ายเงินสมทบตามสัดส่วน และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้นสามารถจะออกจากกลางทางได้ เช่น ลูกจ้างอยู่มาสัก ๕ ปี ๑๐ ปี ๑๕ ปี ก็สามารถออกได้แต่กองทุนสงเคราะห์ชราภาพนั้นเงื่อนไขเป็นคนละอย่าง คนละแบบกัน และไม่ได้รับผลประโยชน์แบบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เพราะฉะนั้นถ้าเขียนไปในนี้ว่า "ซึ่งในส่วนของการสงเคราะห์ชราภาพนั้นจะซ้ำซ้อน หากสถานประกอบการ ดังกล่าวจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพขึ้นแล้ว" ผมคิดว่าค่อนข้างจะไม่ตรง ในเรื่องการได้รับผลประโยชน์จากการชราภาพตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม ผมอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กับการประกันสังคมเรื่องชราภาพนั้นมีลักษณะไม่เหมือนกัน และการได้รับผลประโยชน์ก็ไม่เหมือนกัน เงื่อนไขบังคับก็ไม่เหมือนกันด้วย ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : กรรมาธิการชี้แจงไหมครับ เชิญครับ

นายสุธี สิงห์เสน่ห์ (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภา กระผม นายสุธี สิงห์เสน่ห์ สมาชิกวุฒิสภา ที่ท่านสมาชิกวุฒิสภาได้กรุณาให้ข้อสังเกตซักถามหลายประเด็น มีท่านเสนอว่า ทำไมไม่ได้เน้นสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ออมทรัพย์ก็เป็นวิธีระดมเงินออมอย่างหนึ่ง ซึ่งน่าจะมีวิธีการทำให้ดีกว่านี้ได้ ประเด็นนี้กระผมเห็นด้วย สหกรณ์ออมทรัพย์ที่จริงคล้ายกับบริษัทเงินทุนมาก จุดอ่อนจึงไปคล้ายกันด้วย ก็คือว่า ได้มีการขาดความเชื่อถือ แล้วก็ถอนเงินออกซึ่งตอนนี้ก็กำลัง

ประสบปัญหานี้อยู่ สหกรณ์ออมทรัพย์ของไทยก็มีอีกปัญหาหนึ่ง คือเมื่อเทียบกับต่างประเทศ เช่นของได้หวัน เขาเป็นแหล่งระดมเงินออม ของเราอาจใช้เป็นบางส่วน ไม่ใช่ไปกู้เงินกันที่เรียกว่า ฉฉ. อย่างไรก็ตาม กระผมยังเชื่อว่า อุปสรรคน่าจะแก้ได้ เช่น ไม่ต้องให้นายจ้างหักเงินได้หรือไม่ นายจ้างหักเงินนี่เป็นจุดแข็งของสหกรณ์ออมทรัพย์ ท่านมาทำเองยุ่งเหมือนกัน เพราะถ้าไม่ผูกพันแกก็หลบไปหลบมา กระผมไม่ได้หมายความว่าสหกรณ์ออมทรัพย์หมดคุณประโยชน์ ยังมีคุณประโยชน์ต้องทำให้รัดกุม เจ้าหน้าที่ควรจะต้องเป็นมืออาชีพ และทางราชการก็คงจะต้องดูแลให้มีหลักเกณฑ์ ถ้าสหกรณ์ออมทรัพย์ใหญ่ขึ้นแล้ว อาจจะคล้าย ๆ กับ บง. เดี๋ยวนี้ ซึ่งมีปัญหา แต่ก็ยังนับว่าเป็นองค์กรที่ยังระดมได้ ที่ท่านพิชัยว่า ส่งรายงานช้านั้นก็เป็นเรื่องซึ่งกรรมาธิการไม่แก้ตัว ท่านไพศาลได้ให้ข้อเสนอแนะเป็นประโยชน์น่าจะมาอยู่ในคณะกรรมาธิการ อยู่ข้างนอก จึงต้องมาคุยกันอย่างนี้ เป็นอีกวิธีหนึ่งเป็นความจริงที่ว่า จากปัญหาเงินออมที่มากกว่าประเทศอื่น แต่ไม่พอ เพราะประเทศไทยเราลงทุนสูง มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ก็ต้องไปกู้เงินต่างประเทศ ดูออกมาเป็นว่า การกู้เงินต่างประเทศมาใช้เพื่อการลงทุนเป็นผลเสีย เช่นที่เป็นทุกวันนี้ ก็ไม่เชิงนัก เพราะว่า ประเทศอื่นเขาก็กู้เงินมาลงทุน เขาก็ยังไม่เสีย ปัญหาอยู่ตรงที่ว่า เมื่อกู้มาแล้วไปใช้ทำอะไร แล้วก็บริหารดีหรือไม่ กระผมเชื่อว่า ต่อไปคงต้องไปกู้เขาตอนนี้เห็นเชื้อเชิญให้ต่างประเทศมาซื้อธนาคารไป คงเป็นความจำเป็นเช่นนั้น มิฉะนั้นแล้วก็ไม่มีทางฟื้นตัว ส่วนเมื่อฟื้นตัวแล้ว จะจำหรือไม่ เห็นเขาบอกว่า อีก ๑๓ ปีก็จะเอาใหม่อีกแบบนี้ ถ้ามีสตางค์ต้องเป็นลงทุน ท่านไพศาลข้องใจข้อ ๕.๑.๑ ที่ว่า ไปเสนอให้ ๕๙ บริษัท ที่ถูกระงับกิจการชั่วคราวหาทางทำให้ฟื้นตัว เป็นความเชื่อมั่นของกรรมาธิการในขณะนั้น จนกระทั่งมาถึงวันที่ ๗ ธันวาคม ประกาศตอนเช้าว่าให้ดำเนินการออกมาได้เพียง ๒ ราย เราก็จนใจด้วย เพราะฉะนั้นข้อความตรงนั้นก็ไม่รู้จะไปเปลี่ยนอย่างไร เพราะยังเป็นความเชื่อมั่นว่าอยากจะให้ออกมา ปัญหาเรื่องขาดสภาพคล่องกับปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัวก็ยังสับสนกันอยู่ ก็รู้แต่เพียงว่า การขาดสภาพคล่องจะนำไปสู่หนี้สินล้นพ้นตัว แล้วก็ถูกเลิกกิจการไป กระผมจะพูดถึงเรื่องกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กรรมาธิการชุดนี้มีความเชื่อมั่นว่า กองทุนสำรองเลี้ยงชีพเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะไปสู่การออมทรัพย์ ทั้ง ๒ ภาค ภาครัฐและภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ สมัครใจ และก็มีประโยชน์ ส่วนกองทุนประกันสังคม โดยเฉพาะ

ในเรื่องชราภาพนั้น ก็เป็นอีกหนทางหนึ่งมีแบบฉบับของต่างประเทศ ซึ่งน่าจะไปศึกษาดูอะไรดีก็เอาสิ่งนั้นก็แล้วกัน ข้อสรุปของกรรมาธิการชุดนี้ รวมทั้งข้อเสนอของท่านสมาชิกวุฒิสภาที่กรุณาให้ในวันนี้ก็จะได้ผ่านไปยังรัฐบาลเพื่อได้รับทราบและดูว่า จะมีทางใช้ประโยชน์อะไรบ้าง ขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ต่อไปผมจะขอมติจากที่ประชุมว่า จะเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี ขอบคุณคณะกรรมาธิการครับ

ต่อไป ๔.๔ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี ซึ่งคณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬาพิจารณาเสร็จแล้ว

(สำเนา)

ที่ สว 0009/(ร 56)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท 10300

16 กันยายน 2540

รายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี จำนวน 1 ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 5 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 3 พฤษภาคม 2539 ได้ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา พิจารณาศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี และการเตรียมนักกีฬาทีมชาติไทยเพื่อเข้าแข่งขันในระดับนานาชาติ ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

1. นายประชา เหตระกูล	ประธานคณะกรรมาธิการ
2. พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญวุกซ์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
3. นายวิจิตร ณ ระนอง	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
4. พลอากาศเอก เกรียงไกร สิษฐานนท์	5. พลอากาศเอก เกษม ทวีวัฒน์
6. นายธรรมนูญ หวั่งหลี	7. พลอากาศเอก ธำรง เจริญรัชต์
8. พลเรือเอก ธำรง วิบูลเสถียร	9. พลเอก บุลฤทธิ์ ทรรทรานนท์
10. พลตำรวจเอก ประชา พรหมนอก	11. นายวิจารณ์ ภุกพิบูลย์
12. พลโท วินัย กระจ่างสนธิ์	13. นายศักดิ์ชัย ธนบุญชัย
14. ร้อยตรี สมนึก เกิดเกษ	15. นายสราวุธ วัชรพล
16. พลตรี จารึก อารีราชการัณย์	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
17. นายวิเชียร เตชะไพบูลย์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติที่วุฒิสภามอบหมายโดยได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเป็นสองฉบับ กล่าวคือ รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี และรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเตรียมนักกีฬาทีมชาติไทย เพื่อเข้าแข่งขันในระดับนานาชาติ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาศึกษาญัตติเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยได้จัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งบทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการฯ เสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา

โดยที่คณะกรรมาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะรายรับที่ได้จากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศในแต่ละปีนั้น กล่าวได้ว่าเป็นรายได้ก้อนมหาศาล ซึ่งนับเป็นผลิตผลหนึ่งของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลดีต่อประเทศ ขณะเดียวกันการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวก็มักจะมีปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเสมอ โดยเฉพาะปัญหาที่ก่อให้เกิดภาวะแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และปัญหาการขาดการจัดการที่ดี ที่มีผลทำให้การท่องเที่ยวของไทยไม่ได้รับการพัฒนาและเป็นไปในแนวทางที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ ดังนั้น คณะกรรมาธิการฯ จึงได้หยิบยกประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยตรง และเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้การท่องเที่ยวของไทยขาดประสิทธิภาพและไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ดีเท่าที่ควร แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวโดยตรงแล้วก็ตาม ซึ่งในนโยบายดังกล่าวยังพบว่ามีจุดบกพร่องที่รัฐบาลควรจะได้แก้ไขในส่วนต่าง ๆ อีกมาก รวมทั้งในส่วนที่รัฐบาลควรดำเนินการ เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่ดีมีประสิทธิภาพได้ คณะกรรมาธิการฯ จึงได้พิจารณาศึกษาตั้งเป็นข้อสังเกตในประเด็นหลักที่สำคัญในเบื้องต้น กล่าวคือ ข้อสังเกตต่อนโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวว่ามีจุดบกพร่องในส่วนใดบ้าง และแนวทางในการเตรียมตัวเพื่อรองรับการเปิดตลาดเสรีด้านการค้าบริการที่กำลังจะมีขึ้นนั้น รัฐบาลควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านใด รวมทั้งได้เสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรเพื่อรองรับงานด้านการท่องเที่ยวใหม่ในอนาคต ตลอดจนข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะที่จะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยมีรายละเอียดของบทวิเคราะห์และข้อสังเกต รวมทั้งผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการฯ ปรากฏตามเอกสารรายงานที่แนบมาพร้อมนี้

อนึ่ง สำหรับผลการพิจารณาศึกษาญัตติเรื่อง การเตรียมนักกีฬาทีมชาติไทยเพื่อเข้าแข่งขันในระดับนานาชาตินั้นยังอยู่ระหว่างการดำเนินงานของคณะกรรมาธิการฯ และเมื่อผลการพิจารณาศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมาธิการฯ จักได้นำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาในโอกาสต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำรายงานผลการพิจารณาศึกษาญัตติเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี พร้อมทั้งบทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการฯ เสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการฯ แล้ว ขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวของประเทศชาติสืบไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ ประชา เหตระกูล

(นายประชา เหตระกูล)

ประธานคณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา

วุฒิสภา

กองกรรมาธิการ
โทร. 2441573, 2441671
โทรสาร 2441573

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขัน ในยุคของการค้าเสรี
คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา วุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 5 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 3 พฤษภาคม 2539 ลงมติมอบหมายให้คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬาวุฒิสภา พิจารณาศึกษาญัตติ เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี และการเตรียมนักกีฬาทีมชาติไทยเพื่อเข้าแข่งขันในระดับนานาชาติภายในกำหนดระยะเวลาการพิจารณาศึกษา 1 ปี นับแต่วันที่วุฒิสภามีมติแต่งตั้งคณะกรรมาธิการ

ต่อมาคณะกรรมาธิการฯ ได้ขอขยายเวลาการพิจารณาศึกษาญัตติตามที่วุฒิสภามอบหมาย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี และเรื่องการเตรียมนักกีฬาทีมชาติไทยเพื่อเข้าแข่งขันในระดับนานาชาติ และประธานวุฒิสภาได้พิจารณาอนุมัติให้คณะกรรมาธิการฯ ขยายเวลาการพิจารณาศึกษาญัตติเรื่องดังกล่าวออกไปอีก 1 ปีนับตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 ตามนัยแห่งข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 85

คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาศึกษาเรื่องตามญัตติที่วุฒิสภามอบหมายโดยได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเป็นสองฉบับ กล่าวคือ รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี และรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง การเตรียมนักกีฬาทีมชาติไทย เพื่อเข้าแข่งขันในระดับนานาชาติ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาศึกษาญัตติเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยได้จัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งบทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 มาตรา 158 และข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. 2538 ข้อ 84

ในการพิจารณาศึกษาเรื่องอันเกี่ยวด้วยกิจการด้านท่องเที่ยว ซึ่งอยู่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่วุฒิสภามอบหมายนั้น คณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยกรรมาธิการในคณะ และบุคคลภายนอกเพื่อให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา และแสดงความคิดเห็นในกิจการอันเกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยว โดยได้เชิญมาร่วมประชุมเพื่อการพิจารณาศึกษา ซึ่งคณะทำงานประกอบด้วย

1. นายวิจิตร ณ ระนอง — รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง เป็นประธานคณะทำงาน
2. กรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา
3. นายดำรง พุฒตาล — สมาชิกวุฒิสภา

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการฯ ยังได้แต่งตั้งที่ปรึกษาและนักวิชาการประจำคณะกรรมาธิการฯ เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูลอื่น ๆ ประกอบการพิจารณาดำเนินงานของคณะกรรมาธิการฯ ตามประกาศวุฒิสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการตั้งที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการและเลขานุการประจำคณะกรรมาธิการสามัญ ประจำวุฒิสภา ดังนี้

1. นายเสรี วังส์ไพจิตร — ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นที่ปรึกษาประจำคณะกรรมาธิการ
2. นายสันติชัย เตื้องประสิทธิ์ — ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นนักวิชาการประจำคณะกรรมาธิการ

สำหรับรายละเอียดวิธีการพิจารณาศึกษา ผลการพิจารณาศึกษา รวมทั้งบทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการฯ นั้น ปรากฏตามรายงานท้ายนี้

1. วิธีพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 พิจารณาศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับด้านการท่องเที่ยวโดยตรง

1.2 พิจารณาศึกษาข้อมูลและข้อเท็จจริง โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น คือ

(1) นายเสรี วังส์ไพจิตร — ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
(2) นายภราเดช พยัฆวิเชียร — รองผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฝ่ายวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
(3) นางสาวรัญจวน ทองรุด — หัวหน้างานแผนงานเฉพาะกิจ กองแผนงานฝ่ายวิชาการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
(4) นางสาวอังสนา ตันติเวชกุล — นักวิชาการ 5 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1.3 พิจารณาศึกษาข้อมูลจากการเดินทางไปศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวภายในประเทศ ได้แก่

(1) ท่าอากาศยานกรุงเทพ วันที่ 18 มิถุนายน 2539
(2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ตึกการประปาแม้นศรี) วันที่ 1 กรกฎาคม 2539

(3) ท่าอากาศยานนานาชาติ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และท่าอากาศยานนานาชาติ จังหวัดภูเก็ต ระหว่างวันที่ 22-25 กันยายน 2539

(4) ท่าอากาศยานสากลจังหวัดเชียงราย และท่าอากาศยานนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 16-17 ธันวาคม 2539

(5) ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) วันที่ 8 มกราคม 2540

(6) ท่าอากาศยานสากลจังหวัดอุดรธานี ในวันที่ 13 มกราคม 2540

(7) ท่าอากาศยานสากลจังหวัดอุบลราชธานี ในวันที่ 16 มกราคม 2540

(8) สนามบินนานาชาติสู่ตะเภา จังหวัดระยอง วันที่ 23 มกราคม 2540

(9) จังหวัดระนอง พังงา กระบี่ และจังหวัดภูเก็ต ระหว่างวันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2540

(10) เข้าร่วมสัมมนาเรื่อง "แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ" ณ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 20-22 มิถุนายน 2540

1.4 พิจารณาศึกษาข้อมูลจากการเดินทางไปดูงานด้านการท่องเที่ยวในต่างประเทศ

(1) ฮ่องกง ระหว่างวันที่ 13-15 สิงหาคม 2539

(2) นิวซีแลนด์และเครือรัฐออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ 23 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2539

2. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี โดยแยกการพิจารณาศึกษาออกเป็นส่วนต่าง ๆ จำแนกได้ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ความนำจะกล่าวถึงนโยบายด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค และสถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวไทยในอนาคตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รวมถึงสถานการณ์การแข่งขันในยุคของการค้าเสรี ความหมายและหลักการที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้

ส่วนที่สอง ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยว โดยเน้นที่การเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น ท่าอากาศยาน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การตลาด การสื่อสาร และองค์กรที่รับผิดชอบอุตสาหกรรม ตลอดทั้งการเตรียมความพร้อมในด้านการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ส่วนที่สาม กล่าวถึง สภาพปัญหาการท่องเที่ยวในด้านการบริหารองค์กรที่รับผิดชอบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและแนวทางแก้ไข

ส่วนที่สี่ บทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการฯ ที่มีต่อนโยบายของรัฐบาล การเตรียมตัวเพื่อรองรับการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ แนวทางความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกระทรวงที่จะรับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยว และแนวทางในการส่งเสริมโครงการรณรงค์ปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542

ส่วนที่ห้า ภาคผนวก ซึ่งรวบรวมผลการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่สำคัญ สถิติที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การเปิดตลาดเสรีด้านการค้าบริการสาขาท่องเที่ยวและผลกระทบต่อผู้ประกอบการ และโครงการรณรงค์ปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542

รายละเอียดการพิจารณาศึกษาในส่วนต่าง ๆ ข้างต้นปรากฏตามรายงานของคณะกรรมาธิการฯ ท้ายนี้

คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา วุฒิสภา ขอเสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคของการค้าเสรี พร้อมทั้งบทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการฯ **เพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภารับทราบและได้โปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป**

พลตรี

(จารึก ลารีราชการัณย์)
เลขานุการคณะกรรมาธิการ

ส่วนที่ 1
กล่าวนำ

1.1 คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันพุธที่ 11 ธันวาคม 2539 ด้านการท่องเที่ยว

รัฐบาลจะส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้สามารถทำรายได้เข้าประเทศมากขึ้น ควบคู่ไปกับการธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่ายิ่ง โดยจะดำเนินการ

1. เสริมสร้างค่านิยมให้ประชาชนท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น โดยให้กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคตลอดปี

2. ส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน ให้สามารถรองรับการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในระยะยาว

3. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ปลอดภัย มีความสวยงามและเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยวตลอดไป

4. ส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้โดยร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในการขยายโครงข่ายสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและการบริการต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดและมีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ

1.2 ภาพรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมการให้บริการที่มีการเจริญเติบโตขยายตัวอย่างรวดเร็วไปทุกทวีปของโลก โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าประเภทอื่น ๆ เนื่องจากการบริโภคในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยวจะต้องเดินทางไปใช้บริการหรือสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว ณ ถิ่นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เพราะไม่สามารถจะสั่งเอาแหล่งท่องเที่ยวมาบริโภค ณ ถิ่นที่อยู่ของตนเองเหมือนผลิตภัณฑ์สินค้าประเภทอื่นได้ จึงทำให้มีขบวนการในระบบการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (Tourist Services System) อันได้แก่ การบริการข้อมูลข่าวสาร การบริการคมนาคมขนส่ง การบริการอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้า-ออกระหว่างประเทศ การบริการนำเที่ยว การบริการมัคคุเทศก์ การบริการสถานที่พักแรม การบริการภัตตาคาร ร้านอาหาร การบริการสินค้าของที่ระลึก การบริการบันเทิง และระบบการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัย เข้ามาทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางไปสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว (Tourist Attraction) ตามที่

ประสงค์ ซึ่งความประสงค์หรือความต้องการ (Demand) ทางการท่องเที่ยวจะถูกกระตุ้นเชิญชวนด้วยบรรยากาศในระบบการตลาด (Marketing system) จนทำให้เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวขึ้น และผลของการที่ได้ใช้บริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมกับการสัมผัสแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเป็นผู้ตัดสินว่าได้ความประทับใจ พึงพอใจมากน้อยเพียงใด ซึ่งทุกประเทศที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างก็ปรารถนาที่จะพัฒนาให้อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว เพราะจะก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลจากปฏิกิริยาลูกโซ่ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวจะช่วยขยายผลชักชวนให้เกิดการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อันเป็นที่มาของรายได้เข้าประเทศ ช่วยสร้างงาน สร้างอาชีพในสาขาธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องให้แพร่กระจายไปทุกพื้นที่ทั้งในเมืองและชนบท ลดปัญหาการว่างงาน ช่วยบรรเทาการอพยพเข้ามาหางานทำในเมือง ช่วยฟื้นฟูงานกิจกรรม ประเพณี การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของประเทศชาติให้เป็นที่รู้จักในสังคมโลก อันจะเป็นผลดีต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในเวทีระหว่างประเทศในยุคโลกาภิวัตน์เป็นอย่างดี ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาชาติบ้านเมืองกันอย่างกว้างขวาง

1.3 สถานการณ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ในระดับโลก

องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization - WTO) ได้สรุปและคาดการณ์ภาวะการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโลกไว้ตามตารางข้อมูลข้างต้นว่าเมื่อปี 1992 มีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลก จำนวน 504 ล้านคน ก่อให้เกิดรายได้จำนวน 309 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตลอดไปจนถึงปี 2000 คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศทั่วโลกประมาณ 661 ล้านคน และจะก่อให้เกิดรายได้ประมาณ 527 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ (ดูตารางที่ 1.2 ภาคผนวก) โดยมีปัจจัยที่จะส่งผลให้การท่องเที่ยวของโลกเพิ่มสูงขึ้น ปรากฏตามที่ WTO ได้ศึกษามีดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านประชากรในประเทศอุตสาหกรรม
- ระบบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและก้าวหน้ามากขึ้น
- นักท่องเที่ยวมีโอกาสรับทราบข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวมากขึ้น จึงหันมาเสนใจเดินทางมากขึ้น
- การลดข้อจำกัดและขั้นตอนต่าง ๆ ของการเดินทาง และการจัดการด้านการท่องเที่ยวมีความพร้อมมากขึ้น
- ความพร้อมด้านเงินทุน ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความพร้อมมากขึ้น

- ประชาชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวมากขึ้น

ในระดับภูมิภาค

การแผ่ขยายตัวของการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก ระหว่างปี 1992 ถึงปี 2000 จะมีปริมาณนักท่องเที่ยวกระจายไปเยือนภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกตามตารางดังกล่าวข้างต้น โดยภูมิภาคยุโรปจะได้รับความนิยมมากเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วยภูมิภาคอเมริกา เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก แอฟริกา ตะวันออกกลาง และเอเชียใต้ (ดูตารางที่ 3 ภาคผนวก)

เมื่อพิจารณาข้อมูลระหว่างปี 1990-2010 ภูมิภาคยุโรปก็ยังครองความเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในความนิยมอันดับ 1 ของนักท่องเที่ยวทั่วโลกติดตามด้วยภูมิภาคอเมริกา เอเชียตะวันออกและแปซิฟิก แอฟริกา ตะวันออกกลาง และเอเชียใต้ แต่ในด้านอัตราการเจริญเติบโตภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิกจะมีอัตราการขยายตัวมากที่สุดร้อยละ 6.7 ตามด้วยเอเชียใต้ร้อยละ 6.1 แอฟริกาและตะวันออกกลางเท่ากันที่ร้อยละ 4.5 ภูมิภาคอเมริการ้อยละ 4.1 และยุโรปมีอัตราขยายตัวน้อยที่สุดร้อยละ 2.6 โดยมีสภาพการขยายตัวทั่วโลกในอัตราร้อยละ 3.6

ทั้งนี้ Economist Intelligence Unit : EIU ได้ทำการศึกษาและรายงานไว้ว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก นอกจากจะมีอัตราการขยายตัวสูงสุดแล้ว 2 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวจะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวภายในภูมิภาคของตน อิทธิพลสำคัญที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้ ก็คือ การเปลี่ยนแปลงลักษณะการท่องเที่ยวและความนิยมของนักท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนจะเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวจะหันเหความนิยมมาเที่ยวชายทะเลมากขึ้น ซึ่งประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนี้จะตกอยู่กับฮาวาย ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซียมากที่สุด กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นสตรีจะออกเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น และแนวโน้มจะเป็นการเดินทางแบบครอบครัวมากขึ้น การท่องเที่ยวโดยเรือเดินสมุทรท่องเที่ยวจะเริ่มทวีบทบาทมากขึ้นในภูมิภาคนี้ โดยบริษัทเดินเรือและนักท่องเที่ยวจากยุโรปและอเมริกาจะให้ความสนใจท่องเที่ยวทางเรือในเอเชีย ซึ่งมีความแปลกใหม่ ขณะเดียวกันหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคนี้เริ่มให้ความสำคัญในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวทางเรือมากขึ้น

1.4 สถานการณ์อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย

สถานภาพของไทยในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (ข้อมูลล่าสุดของ WTO ปี 1995)

- เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมในอันดับที่ 19 ของโลก หรืออันดับที่ 4 ในย่านเอเชียและแปซิฟิก

- เป็นประเทศที่มีรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอันดับที่10 ของโลก หรือเป็นอันดับที่ 3 ในย่านเอเชียและแปซิฟิก รองจากฮ่องกง และจีน ตามลำดับ

- เป็นผู้ใช้จ่ายเพื่อการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศอยู่ในอันดับที่ 22 ของโลกหรืออันดับที่ 7 ของกลุ่มประเทศในเอเชียและแปซิฟิก

- ระหว่างปี 1993-1995 มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 9.85 มากกว่ามาเลเซีย สิงคโปร์ และฮ่องกง (ดูตารางที่ 4 ภาคผนวก)

ในการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังจากที่รัฐบาลได้บรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 แล้ว การดำเนินงานได้ตอบสนองเป้าหมายทางการท่องเที่ยวของแผนแม่บทด้วย ซึ่งมีรายละเอียดสรุปจากแผนฉบับที่ 4 ถึง 7 ดังนี้

เป้าหมายของแผน	ผลการดำเนินงานของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
แผนฉบับที่ 4 (2520-2524) 1. กำหนดให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มเฉลี่ยตลอดแผนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 11 หรือเพิ่มจาก 1.2 ล้านคนในปี 2520 เป็น 2.2 ล้านคน ในปี 2524	1. จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในปีสุดท้ายของแผน (2524) มีจำนวน 2,015,615 คน ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่อัตราการเพิ่มเฉลี่ยตลอดแผนเท่ากับร้อยละ 13.36 สูงกว่าเป้าที่กำหนดไว้
2. ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 19 หรือเพิ่มจาก 4,600 ล้านบาทในปี 2520 เป็น 11,700 ล้านบาท ในปี 2524	2. รายได้มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 49.56 โดยเพิ่มจาก 4,600 ล้านบาท ในปี 2520 เป็น 21,455 ล้านบาท ในปี 2524
แผนฉบับที่ 5 (2525-2529) 1. กำหนดให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.4 ต่อปี	1. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.16 เนื่องจากวิกฤตการณ์น้ำมันและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก
2. ให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 21.5 ต่อปี หรือในปีสุดท้ายของแผน ควรมีรายได้ 50,000 ล้านบาท	2. มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.9 และในปีสุดท้ายของแผน (2529) มีรายได้ 37,321 ล้านบาท ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้
แผนฉบับที่ 6 (2530-2534) 1. กำหนดให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7.5 ต่อปี โดยในปีสุดท้ายของแผนควรมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 3.7 ล้านคน	1. ตลอดแผนมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.93 โดยในปีสุดท้าย (2524) มีจำนวน 5 ล้านคน สูงกว่าเป้าที่กำหนดไว้ แต่เป็นปีที่อัตราเพิ่มติดลบร้อยละ 4 เป็นครั้งที่ 2 (ครั้งแรกเกิดขึ้นในปี 2519) เนื่องจากสงครามอ่าวเปอร์เซีย

เป้าหมายของแผน	ผลการดำเนินงานของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
2. รายได้ควรเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.4 ต่อปี	2. รายได้มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 21.24 โดยในปีสุดท้ายของแผนมีรายได้ 100,004 ล้านบาท
แผนฉบับที่ 7 (2535-2539)	
1. กำหนดให้มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8 ต่อปี	1. มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.00
2. รายได้จะต้องมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 13 ต่อปี	2. รายได้มีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.48
แผนฉบับที่ 8 (2540-2544)	
1. กำหนดให้เพิ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ต่อปี	
2. รายได้จะต้องเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี	
3. ให้มีชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี	

จากการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวดังกล่าว จะพบว่าในช่วงแผน 5 เป็นช่วงที่ผลงานต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากผลของวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 ในปี 2523 และภาวะเศรษฐกิจโลกตกต่ำ

ในด้านของการพัฒนาบริการท่องเที่ยวและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชน จนทำให้สถานการณ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแผนฉบับที่ 6 และ 7 ประสบความสำเร็จสูงกว่าเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

การบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

- แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือประการหนึ่งในการตอบสนองวัตถุประสงค์ 1 ใน 5 ข้อที่ว่า "เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพมั่นคงและสมดุลเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม" โดยกำหนดเป้าหมายให้มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7 ต่อปี และสร้างรายได้เงินตราจากต่างประเทศให้ขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี รวมทั้งสนับสนุนให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี

- นอกจากการมุ่งเน้นเป้าหมายในมิติทางเศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มุ่งให้ความสำคัญกับการใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในมิติเพื่อการพัฒนาสังคม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเพิ่มมากยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้เพื่อสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศคือ "เศรษฐกิจดี สังคมไม่มีปัญหา การพัฒนายั่งยืน"

- เพื่อให้การบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่ให้ "คน" เป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนาประเทศ โดยให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนา การท่องเที่ยวทุกระดับ ทั้งในด้านการวางแผนและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และเกิดความสมดุลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมโดยตรง จึงได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ไว้ดังนี้ :-

(1) ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาวและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป

(2) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนรวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขหรือป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

(3) สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วยโครงข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

(4) ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายการคมนาคมขนส่งและสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้

(5) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดีมีความรักความหวงแหนและช่วยทำนุบำรุงทรัพย์มรดกทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมตลอดจนมีความโอบอ้อมอารีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีอันดีงามสืบไป

(6) ส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับนานาชาติ เพื่อรองรับนโยบายการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ ตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากรชาวไทยมีงานทำในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

(7) กำกับดูแลให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 รวมทั้งผลักดันให้มีการกวดขันให้มาตรฐานต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างจริงจังต่อเนื่องตลอดไป

(8) ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวมของประเทศสืบไป

(9) ส่งเสริมเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น พักอยู่นานวัน ใช้จ่ายเพิ่มมากยิ่งขึ้น และเดินทางกระจายไปทั่วภูมิภาค โดยคำนึงถึงขีดความสามารถหรือข้อจำกัดในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

(10) สร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศกระจายไปทั่วภูมิภาคตลอดปี เพื่อเพิ่มดุลการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น และเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป

(11) พิจารณาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมในลักษณะของการลงทุน ร่วมทุน หรือให้การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนเพื่อประโยชน์โดยส่วนรวมของชาติและองค์กร

แนวโน้มการเติบโตทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยระหว่างปี 2540-2544

การเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้านดังนี้

ปัจจัยด้านความต้องการของตลาด มีแนวโน้มว่า

1. สภาพเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชีย เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฯลฯ ซึ่งมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยดี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำรงชีวิตที่นิยมเดินทางออกนอกประเทศมากยิ่งขึ้น ของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่เหล่านี้ จะส่งผลให้กลุ่มดังกล่าว กลายเป็นกลุ่มตลาดทางการท่องเที่ยวที่สำคัญต่อไปในอนาคต และประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ จากความได้เปรียบในเรื่องระยะทางและลักษณะของสินค้าที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ไม่ว่าจะในเรื่องของการบิน การสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว และเข้าถึงประชากรอย่างแพร่หลายจะมีส่วนสนับสนุนให้ประชากรเกิดความสนใจในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น รวมถึงระดับราคาในการท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีแนวโน้มที่ลดลง ซึ่งทำให้ประชากรมีความสามารถในการเดินทางได้มากยิ่งขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศต่าง ๆ ซึ่งมุ่งไปสู่สันติภาพและเสรีภาพมากยิ่งขึ้น นโยบายการปกป้องด้านการค้าเริ่มมีระดับลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองดังกล่าวจะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถขยายการท่องเที่ยวไปสู่ตลาดใหม่ ๆ ได้มากขึ้น

ปัจจัยด้านองค์ประกอบของสินค้า

1. แม้ว่าประเทศไทยจะประสบกับปัญหาด้านภาพพจน์และการลดลงของมาตรฐานสินค้าทางการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ชะลออัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยว แต่สภาพของสินค้าที่มีอยู่ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายของสินค้า ความสวยงามของธรรมชาติ หรือความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะยังคงเป็นที่นิยมและสามารถแข่งขันในตลาดได้ในระดับหนึ่ง

2. ความได้เปรียบในแง่ของสถานที่ตั้ง รวมทั้งการปรับเปลี่ยนนโยบายการบินต่าง ๆ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบิน จะเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่จะเอื้อต่อการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต

3. นโยบายของรัฐบาลที่ยังคงให้ความสนใจต่อธุรกิจท่องเที่ยว รวมทั้งความสนใจและความร่วมมือของภาคเอกชนต่อการส่งเสริมดังกล่าว จะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเติบโตของนักท่องเที่ยวโดยรวมต่อไป

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและพฤติกรรมของตลาด

1. ในด้านโครงสร้างของตลาดนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศไทย จะเห็นว่าปัจจุบันกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเริ่มทวีบทบาทสำคัญต่อประเทศไทยมากขึ้นเป็นลำดับจากสัดส่วนของตลาดร้อยละ 54 ในปี 2538 ได้ขยับมาเป็น ร้อยละ 62.7 ในปี 2539 โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวจากกลุ่ม North East Asia ซึ่งเคยมีสัดส่วนของตลาดเพียงร้อยละ 20 ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 36 ในขณะที่ตลาดเพื่อนบ้านคือ มาเลเซีย เริ่มมีสัดส่วนของตลาดลดลง รวมถึงตลาดระยะไกลเช่น อเมริกา ด้วยเช่นกัน

2. นอกจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของตลาดในลักษณะประเทศแล้ว การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในลักษณะของกลุ่มตลาดก็เริ่มมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน สัดส่วนของนักท่องเที่ยวสตรี เริ่มมีสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 28 ในปี 2538 เพิ่มเป็นร้อยละ 38 เช่นเดียวกันกลุ่มที่เดินทางเพื่อการประชุม แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนจะไม่เพิ่มมากนักจากร้อยละ 0.66 เป็นร้อยละ 1.03 แต่เมื่อพิจารณาถึงการขยายตัวของตลาดดังกล่าวจะเห็นว่าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 30 ต่อปี ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุก็เริ่มทวีบทบาทที่สำคัญมากขึ้น จากสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีอายุเกิน 55 ปี ซึ่งมีเพียงร้อยละ 13.38 ได้ขยับตัวเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.87 โดยมีอัตราการเติบโตของตลาดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 23% ในช่วง 10 ปีดังกล่าว

3. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการตลาดของนักท่องเที่ยวย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ คือ

3.1 ประสบการณ์ในด้านการเดินทาง การขยายตัวของกลุ่มตลาดใหม่ ๆ ทำให้โครงสร้างของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จากตลาดเหล่านี้ในช่วงต้นจะเป็นกลุ่มที่ไม่มีประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวมายังประเทศไทย แต่ในอนาคตกลุ่มตลาดใหม่เหล่านี้จะเริ่มมีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวเดินทางซ้ำในสัดส่วนที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับตลาดเก่า พฤติกรรมการเดินทางและความต้องการจะเริ่มเปลี่ยนแปลงไป ลักษณะการจัดการเดินทางจะเดินทางด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น การเลือกแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักจะเริ่มตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ที่พักที่มีระดับราคาปานกลางแต่มีคุณภาพมาตรฐานจะเริ่มเป็นที่ต้องการของตลาด ความต้องการต่อแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ หรือกิจกรรมใหม่ ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวเดิม มีความจำเป็นต่อการนำเสนอกับกลุ่มนักท่องเที่ยวเหล่านี้ ความมีมาตรฐานและการรักษาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นสิ่งสำคัญต่อการรักษานักท่องเที่ยวไว้ได้

3.2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างตลาด ที่มีนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม หรือผู้ที่มีความสนใจเฉพาะด้านจะเริ่มทวีบทบาทความสำคัญมากยิ่งขึ้น การเดินทางในลักษณะกลุ่มใหญ่มีแนวโน้มที่จะลดลงในระยะที่การเดินทางเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี กลุ่มที่สนใจประวัติศาสตร์ฯลฯ จะเริ่มมีมากขึ้นการดำเนินงานด้านการุตลาด และการพัฒนาสินค้าเพื่อรองรับต่อความต้องการเฉพาะกลุ่มจะจำเป็นมากยิ่งขึ้น ในการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มดังกล่าว

3.3 กระแสความต้องการของโลก ในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การหันเข้าสู่ธรรมชาติจะมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมกับสังคมจะเป็นประเด็นในการนำเสนอขายที่สำคัญต่อไป และเป็นประเด็นที่หลายประเทศจะนำมาเพื่อปกป้องและเป็นมาตรการกีดกันทางการค้าของตนโดยเฉพาะจากประเทศพัฒนาทั้งหลาย

ปัจจัยด้านแนวโน้มการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

จากการติดตาม ศึกษา วิเคราะห์ และคาดการณ์ของ WTO พบว่าในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนในปี 1993, 1994, 1995 และ 1996 จำนวน 69, 75, 79 และ 85 ล้านคน ตามลำดับ ซึ่งประเทศไทยได้รับนักท่องเที่ยวจำนวน 5.76, 6.16, 6.95 และ 7.25 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 8.52 ของจำนวนดังกล่าว ในช่วงต่อเนื่องไปจนถึงปี 2010 ภูมิภาคนี้จะมีอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวมากกว่าภูมิภาคอื่นทั้งหมดประมาณร้อยละ 6.7 โดยคาดว่าในปี 2000 จะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนประมาณ 101 ล้านคน และปี 2010 มีประมาณ 190 ล้านคน เพราะฉะนั้นโอกาสที่ประเทศไทยจะได้รับนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จึงมีความเป็นไปได้สูง

จากการพิจารณาปัจจัยแวดล้อมภายนอกดังกล่าวรวมกับปัจจัยแวดล้อมภายในของประเทศไทย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ประมาณว่า แนวโน้มการเติบโตทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยในช่วงต้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ปี 2540 จะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนประมาณ 7.84 ล้านคน มีรายได้ประมาณ 240,000 ล้านบาท และในปี 2544 อันเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จะมีนักท่องเที่ยวมาเยือนประมาณ 10 ล้านคน มีรายได้ประมาณ 400,000 ล้านบาท

ในส่วนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี 2540 มีประมาณ 58 ล้านคนครั้ง ก่อให้เกิดรายได้ 173,400 ล้านบาท และในปีสุดท้ายของแผนฯ 8 มีประมาณ 66 ล้านคนครั้ง ก่อให้เกิดรายได้ประมาณ 267,300 ล้านบาท (ดูตารางที่ 5,6 ภาคผนวก)

การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

เพื่อเป็นการดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายและแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยไว้ดังนี้

1. โครงการปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒
(Amazing Thailand 1998-1999)

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากโอกาสพิเศษ 2 ประการ คือการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ ครั้งที่ 13 ในปี 2541 และวโรกาสพระชนมายุ 6 รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี 2542 คณะรัฐมนตรีในคราวประชุม วันที่ 17 เมษายน 2540 จึงได้อนุมัติการจัดงานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ขึ้น เพื่อรณรงค์ให้มีการเดินทางมาเยือนประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้วในการจัดงาน Visit Thailand Year ในปี 2530

และเนื่องจากปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและเป็นคู่แข่งของไทยมากขึ้น ดังนั้น ปัจจัยประการสำคัญที่จะให้การรณรงค์ครั้งนี้ประสบความสำเร็จ นอกจากการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนอันเป็นอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยประสบอยู่ในปัจจุบันแล้ว จะต้องมีความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งประชาชน สื่อมวลชนทุกสาขา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จะทำให้ กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในช่วง 2 ปี ดังกล่าว มีความสอดคล้องและสามารถนำเสนอสิ่งที่น่าสนใจที่มีเอกลักษณ์และมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากประเทศคู่แข่งขัน

<u>วัตถุประสงค์</u>

1. เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ครั้งที่ 13 ในปลายปี 2541 และร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ ในปี 2542

2. เพื่อยกระดับคุณภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและใช้เป็นปัจจัยเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทั่วทุกภูมิภาคเพิ่มมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยว

4. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลดีต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพจากตลาดเป้าหมายหลักเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น มีวันพักนานวันและนำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศมากขึ้น

กล่าวคือในตลอดช่วง 2 ปี (2541-2542) จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเข้ามาอย่างน้อยปีละไม่ต่ำกว่า 8.5 ล้านคน นำรายได้เข้าสู่ประเทศไม่ต่ำกว่าปีละ 300,000 ล้านบาท และให้มีคนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างน้อย 122 ล้านครั้ง ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในประเทศอย่างน้อย 415,000 ล้านบาท

2. ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ มีความน่าสนใจและคุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

3. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลดีต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินงานของปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) 3 ระดับ คือ

1.1 คณะกรรมการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999)

เป็นคณะกรรมการระดับชาติ โดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการและเลขานุการ ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยและสายการบิน ให้มีการรายงานตรงต่อนายกรัฐมนตรีเป็นการประจำ

1.2 คณะอนุกรรมการในระดับปฏิบัติ 3 คณะ ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นประธาน และประธานสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเป็นประธานร่วม ดังนี้

1.2.1 คณะอนุกรรมการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนโครงการและพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว การบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

1.2.2 คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ผู้อำนวยการฝ่ายบริการการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่เผยแพร่โครงการและกิจกรรมไปยังนักท่องเที่ยวในต่างประเทศ และสนับสนุนการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในต่างประเทศ เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น

1.2.3 คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่เผยแพร่โครงการและกิจกรรมไปยังนักท่องเที่ยวคนไทยและชาวต่างประเทศที่พำนักในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น

1.3 ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) โดยรองผู้ว่าการฝ่ายวางแผนและพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นประธาน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ประสานงานและติดตามการดำเนินงานและเป็นศูนย์ข้อมูลการรณรงค์ครั้งนี้

2. การดำเนินงาน

การรณรงค์ปี Amazing Thailand 1998-1999 จะเป็นการนำเสนอการท่องเที่ยวประเทศไทยในรูปแบบและสีสรรที่แปลกใหม่กว่าที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและพิเศษโดดเด่นกว่าประเทศเพื่อนบ้าน จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาเที่ยวประเทศไทยอีกครั้ง

เพื่อใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวที่พิจารณาว่ามีศักยภาพ 40 ประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย ยุโรป อเมริกา อเมริกาใต้และแอฟริกาใต้ โดยจะให้ความสำคัญกับประเทศในแถบ**เอเชียตะวันออก**เป็นอันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลี จีน ฮ่องกง สิงคโปร์ อินโดนีเซีย นักท่องเที่ยวจาก**ภูมิภาคยุโรป** ได้แก่ เยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี สแกนดิเนเวีย ยุโรปตะวันออก **ภูมิภาคอเมริกา** ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ภูมิภาคอเมริกาใต้จะเน้นบราซิล และ**ภูมิภาคแอฟริกาใต้** จะดำเนินการไปยังประเทศแอฟริกาใต้โดยในจำนวนนักท่องเที่ยวเหล่านั้น ก็จะมุ่งเน้นไปยังกลุ่มตลาดเฉพาะที่มีศักยภาพสูงในแต่ละประเทศ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มฮันนีมูน กลุ่มประชุมสัมมนา เป็นต้น

กิจกรรมหลักในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มหลักคือ

- งานพระราชพิธีและรัฐพิธีในโอกาสเฉลิมฉลองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ 6 รอบ

- กิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดเป็นประจำอยู่แล้วแต่นำมาพัฒนาให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

- กิจกรรมที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวและให้สอดคล้องกับปี Amazing Thailand 1998-1999 โดยจะจัด 3 เดือนต่อ 1 กิจกรรม รวม 2 ปี มีทั้งสิ้น 8 กิจกรรมเช่น มหกรรมดนตรีร่วมสมัย มหกรรมศิลปะการแสดงนิทรรศการศิลปะอาเซียน เทศกาลศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น

นอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว ยังได้ดำเนินการเผยแพร่กิจกรรมดังกล่าวด้วยสื่อต่าง ๆ ดังเช่น จัดทำบทความ สปอตโฆษณาทางสิ่งพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์เผยแพร่ไปทั่วโลก การประชาสัมพันธ์ การผลิตโปสเตอร์แผ่นพับ แผนที่ วีดีโอและวัสดุสิ่งพิมพ์อื่น ๆ และยังเข้าร่วมเผยแพร่ในงานส่งเสริมการขายที่จัดเป็นประจำในต่างประเทศเช่น งาน World Travel Mart ที่ลอนดอน, งาน ITB ที่เบอร์ลิน การจัด Road Show ในโอกาสต่าง ๆ

2. การจัดประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการที่รัฐบาลได้กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลโดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดประชุมเพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยได้เชิญหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและภาคธุรกิจเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งได้จัดขึ้น 3 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2540

ครั้งที่ 2. ในวันที่ 26 พฤษภาคม 2540

ครั้งที่ 3 ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2540

โดยได้ร่วมกันพิจารณาปัญหาเร่งด่วนที่สำคัญ 7 ประการคือ

1. ปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า

ก. ด้านกายภาพคือ แหล่งท่องเที่ยว

ข. ด้านบริการทางการท่องเที่ยว

2. ปัญหานโยบายการบินพาณิชย์

3. ปัญหาเรื่องการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซื้อสินค้าของภูมิภาค

4. ปัญหาการส่งเสริมการประชุมสัมมนาการจัดนิทรรศการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล

5. ปัญหาการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ

6. ปัญหาการโฆษณาประเทศไทย

7. ปัญหาความเป็นเอกภาพในการดำเนินการขององค์กรด้านการท่องเที่ยว

ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยให้รายงานผลการดำเนินงานให้นายกรัฐมนตรีทราบเป็นระยะโดยผ่านทางรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายปิยะฉัฐ วัชราภรณ์)

สถานการณ์การแข่งขันยุคการค้าเสรี

จากการที่แกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) หรือที่เรียกเป็นภาษาไทยว่า "ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า" ได้จัดให้มีการเจรจาในรอบที่ 8 ซึ่งเรียกว่า การเจรจารอบอุรุกวัย (URUGUAY ROUND) และการเจรจาได้ยุติลงเมื่อครั้งการประชุมในวันที่ 15 ธันวาคม 2536 และประเทศสมาชิกได้ร่วมลงนามรับรองผลการเจรจาในร่างกรรมสารสุดท้ายของการเจรจา เมื่อวันที่ 12-13 เมษายน 2537 ที่เมืองมาราเกช ประเทศโมร็อกโกไปแล้วนั้น ซึ่งสาระสำคัญของข้อตกลงในการเจรจาดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการเปิดตลาดสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยการลด/เลิกภาษีศุลกากร เพื่อให้การค้าของโลกมีความเสรียิ่งขึ้น

2. มีการตกลงในมาตรการต่าง ๆ ถึง 28 ฉบับ ที่สำคัญ ๆ เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับสินค้าเกษตร สิ่งทอ และเสื้อผ้า ข้อตกลงว่าด้วยการสนับสนุนมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดมาตรการยุติข้อพิพาททางการค้า

3. มีการตกลงด้านทรัพย์สินทางปัญญา

4. ได้มีข้อตกลงที่จะยกฐานะของ GATT เป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO)

5. ได้มีข้อตกลงทั่วไปด้านการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Service : GATS) โดยมีการเสนอข้อผูกพันเบื้องต้นในระหว่างประเทศภาคีในการเปิดการค้าบริการ ในกลุ่มประเทศภาคีให้เป็นอย่างเสรีมากขึ้น ซึ่งการบริการในที่นี้จะครอบคลุมสินค้าบริการ 12 สาขาคือ

1. บริการธุรกิจ
2. บริการสื่อสารโทรคมนาคม
3. บริการเกี่ยวกับการก่อสร้าง
4. บริการจัดจำหน่าย
5. บริการด้านการศึกษา
6. บริการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
7. บริการทางการเงิน
8. บริการเกี่ยวกับสุขภาพและสังคม
9. บริการเกี่ยวกับการเดินทางและท่องเที่ยว
10. บริการสันทนาการ
11. บริการด้านการขนส่ง
12. บริการอื่น ๆ ที่มิได้รวมอยู่ในข้อใดข้อหนึ่งดังกล่าวข้างต้น

วัตถุประสงค์หลักของการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ

1. เพื่อให้เกิดการเดินทางโดยเสรีมากขึ้น
2. เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานมากขึ้น
3. เปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในธุรกิจบริการได้มากขึ้น

จากวัตถุประสงค์และหลักการเปิดเสรีด้านการค้าบริการดังกล่าว ด้วยสถานการณ์โลกปัจจุบัน การแข่งขันดำรงอยู่ได้ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลัก 2 ประการคือ ปัจจัยด้านการลงทุน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

- ปัจจัยด้านการลงทุน เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นยุคของโลกไร้พรมแดน ทุกฝ่ายจะต้องอาศัยความร่วมมือดำเนินกิจการต่าง ๆ ภายใต้พันธกรณีเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มต่าง ๆ เช่น WTO, APEC, ASEAN ฯลฯ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเป็นสมาชิกของประชาคมโลกภายใต้พันธกรณีดังกล่าวก็มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่ได้ร่วมลงนาม

- ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องด้วยกระแสโลกในปัจจุบันได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อมโลกเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้นในการดำเนินกิจการทุกอย่างทุกคนจะต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น การท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน จำเป็นจะต้องปรับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่นำไปสู่ความห่วงใยในสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเน้นไปที่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ความหมายและหลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงได้รับความนิยมและแพร่หลายค่อนข้างมาก ในการประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าหมายถึง "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยที่มีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย"

<u>การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงมีหลักการ</u>

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainably) ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางการทำธุรกิจในระยะยาว

2. การลดการบริโภคที่มากเกินจำเป็น และการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยเลี่ยงค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3. การรักษาและส่งเสริมความหลายหลากของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintaining Diversity) มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธการพัฒนาแห่งชาติ และการพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น (Supporting Local Economies) โดยที่ได้พิจารณาด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้ถูกทำลายอีกด้วย

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว (Involving Local Communities) ซึ่งจะไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชากรท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) มีความจำเป็นในอันที่จะร่วมงานกันไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับของการบริการการท่องเที่ยว

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล (Marketing Tourism Responsibly) จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

จากแนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป (Paradigm Shift ที่เปลี่ยนจากสังคมบริโภคนิยมสู่สมัยสังคมเป็นใหญ่) ดังนั้นขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน (All Tourism Should Be Sustainable Tourism) กล่าวโดยสรุป กิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจการการบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องไม่มีหรือมีน้อยที่สุด มีแต่การจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้

ส่วนที่ 2

ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

เมื่อกล่าวถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนแล้ว ได้มีการให้คำจำกัดความมากมาย ทั้งในความหมายกว้าง และความหมายแคบ ซึ่งมีสาระในแต่ละประเด็น ดังนี้

ความหมายทางกว้าง หมายถึง การดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้ดีและมีประสิทธิภาพเป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยวและนำไปสู่การเดินทางท่องเที่ยวโดยตลอดเวลา สิ่งที่จะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องทำ ดังนี้คือ

2.1 การเตรียมความพร้อมทางการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ คือ

ก. ศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวของท่าอากาศยานในประเทศไทย

ข้อมูลกับสิ่งอำนวยความสะดวกของท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ท่าอากาศยานนานาชาติหลัก ๆ ในประเทศที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่และมีการใช้งานกันมากที่สุดมี 4 แห่ง คือ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ท่าอากาศยานหาดใหญ่ และท่าอากาศยานภูเก็ต ซึ่ง ท่าอากาศยานแต่ละแห่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับผู้โดยสาร ดังนี้

ข้อมูล	ทกท.	ทชม.	ทหญ.	ทภก.
ทางวิ่งและทางขับ				
จำนวนทางวิ่ง (เส้น)	2	1	1	1
ชื่อทางวิ่ง	21R/03L 21L/03R	18/26	08/26	09/27
ความยาว (เมตร)	3,700: 3,50	3,100	3,050	3,000
ความกว้าง (เมตร)	60 : 45	45	45	45
จำนวนทางขับ (เส้น)	24	6	7	8
สถานจอดอากาศยาน				
พื้นที่รวม (ตารางเมตร)	740,000	85,996	56,461	85,300
จอดอากาศยานได้ (เครื่อง)	88	13	7	19
B-747	53	7	1	4
DC-10	8	-	-	-
MD-11	1	-	-	-
AIRBUS	15	-	3	6
B-737	7	6	3	-
DASH-8	4	-	-	-
ATR 42,72	-	-	-	-
อื่น ๆ		-	-	9
จำนวนสายการบินประจำ (รวมระหว่างประเทศและภายในประเทศ)	80	9	5	13

ทกท. = ท่าอากาศยานกรุงเทพ ทชม = ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ทหญ = ท่าอากาศยานหาดใหญ่
ทภก.= ท่าอากาศยานภูเก็ต

ข้อมูล	ทกท.		ทชม.	ทหญ.	ทภก.
	อาคาร 1	อาคาร 2			
อาคารผู้โดยสาร					
พื้นที่ภายในอาคารผู้โดยสารทั้งหมด (ตารางเมตร)					
อาคาร/ส่วนผู้โดยสารระหว่างประเทศ					
พื้นที่รวม	197,100	85,900	6,059	8,190	23,437
ห้องผู้โดยสารขาเข้า	16,000	12,600	1,496	1,188	2,400
ห้องผู้โดยสารขาขอก	5,600	5,000	915	1,236	2,000
ห้องผู้โดยสารผ่าน	1,800	-	-	-	-
อาคารเทียบเครื่องบิน	37,900	-	852	-	-
ส่วนสำนักงาน ทอท.	46,000	6,540	85	40	3,324
ที่ทำการหน่วยงานราชการ	2,200	3,390	240	368	550
พื้นที่ให้เช่า	36,000	18,328	750	393	4,160
พื้นที่สาธารณะ	51,200	40,042	1,721	4,031	11,688
ความสามารถในการรองรับผู้โดยสารในชั่วโมงคับคั่ง (คน/ชั่วโมง)					
ห้องผู้โดยสารขาเข้า	3,500	2,000	500	650	1,200
ห้องผู้โดยสารขาออก	4,500	2,500	300	550	1,000
ห้องผู้โดยสารผ่าน	4,500	-	-	-	
สิ่งอำนวยความสะดวก					
ช่องทางเข้าออกผู้โดยสาร (Gate)	60	16	9	3	3
- ขาเข้า	27	4	4		1
- ขาออก	33	12	5		2
เคาน์เตอร์เช็คอิน	124	96	17	7	20
สะพานเทียบเครื่องบิน (จำนวน)	26	-	2	2	3
เคาน์เตอร์ตรวจคนเข้าเมือง	56	50	22	8	22
- ขาเข้า	36 (66 ช่องทาง)	32 (60 ช่องทาง)	14	4	10
- ขาออก	20 (40 ช่องทาง)	18 (34 ช่องทาง)	8	4	12

ข้อมูล	ทกท.		ทชม.	ทหญ.	ทภก.
	อาคาร 1	อาคาร 2			
โทรศัพท์ที่ใช้บัตรเครดิต	111	39	7	3	2
- ขาเข้า	7	9	3	1	1
- ขาออก	87	30	4	2	1
- ผ่าน	10	-	-	-	-
- Bus Gate	7	-	-	-	-
รถเข็นกระเป๋า	3,547	850	284	160	403
- ขาเข้า	2,225	500		100	150
- ขาออก	1,322	350		60	253
VISA on Arrival	1	-	-	1	1
- ขาเข้า	1	-	-	1	1
- ขาออก	-	-	-	-	-

แผนปรับปรุงใหม่อนาคต ท่าอากาศยานกรุงเทพ

ปัจจุบัน ท่าอากาศยานกรุงเทพมีขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารระหว่างประเทศและภายในประเทศจำนวน 33 ล้านคน/ปี และจะสามารถรองรับได้จนถึงปี 2543 แต่เนื่องจากโครงการ ท่าอากาศยานสากลกรุงเทพแห่งที่ 2 ไม่อาจแล้วเสร็จตามกำหนดเวลาในปี 2543 รัฐบาลจึงมีนโยบายที่จะเพิ่มขีดความสามารถให้ ท่าอากาศยานกรุงเทพสามารถรองรับผู้โดยสารได้ถึง 45 ล้านคน/ปี ในปี 2550

ในการนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติวงเงินจำนวน 11,829 ล้านบาท ให้การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ดำเนินการโครงการเพิ่มขีดความสามารถ ซึ่งแยกออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

1. กลุ่มโครงการปรับปรุงพื้นที่ทางขับและลานจอดอากาศยาน
2. กลุ่มโครงการก่อสร้างปรับปรุงระบบถนนและขนส่ง
3. กลุ่มโครงการก่อสร้างปรับปรุงอาคารผู้โดยสารและอาคารคลังสินค้า
4. กลุ่มโครงการปรับปรุงอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

นอกจากนี้ การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย ได้มีแผนปรับปรุงท่าอากาศยานภูมิภาคต่าง ๆ ดังนี้

1. ท่าอากาศยานเชียงใหม่ โครงการขยายที่จอดรถยนต์
2. ท่าอากาศยานหาดใหญ่ โครงการก่อสร้างอาคารคลังสินค้าพร้อมที่จอดรถยนต์ และโครงการปรับปรุงอาคารผู้โดยสาร โครงการปรับปรุงระบบประปา
3. ท่าอากาศยานภูเก็ต ปรับปรุงและขยายอาคารผู้โดยสาร และขยายลานจอดรถยนต์ โครงการขยายอาคารคลังสินค้า และต่อเติม AIRSIDE SERVICE ROAD

4. ท่าอากาศยานหาดใหญ่ โครงการก่อสร้างลานจอดรถยนต์ ระยะที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก ของท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการบินพาณิชย์

	เชียงราย	อุบลราชธานี	อุดรธานี
1. สถานภาพปัจจุบัน			
- ขนาดพื้นที่อาคารที่พักผู้โดยสาร	12,365 ตร.ม.	12,274 ตร.ม.	3,905 ตร.ม.
- จำนวนสายการบินประจำ	1 สายการบินคือ - บ.การบินไทยฯ	2 สายการบิน คือ - บ.การบินไทยฯ - บ.โอเรียนท์ฯ	2 สายการบิน คือ - บ.การบินไทยฯ - บ.โอเรียนท์ฯ
- ความสามารถในการรองรับเที่ยวบิน	AIR BUS 2 ลำ 737-400 2 ลำ	B747 1 ลำ AIR BUS 1 ลำ 737-400 1 ลำ AIR 1 ลำ	AIR BUS 2 ลำ
- ความสามารถในการรองรับผู้โดยสาร	ขาเข้า 720 คน ขาออก 1,000 คน	ขาเข้า 660 คน ขาออก 800 คน	ขาเข้า 213 คน ขาออก 266 คน
- พื้นที่จอดรถรองรับได้กี่คัน	146 คัน	219 คัน	136 คัน
- สิ่งอำนวยความสะดวก บริเวณสนามบิน	- ระบบบันไดเลื่อนอัตโนมัติ 6 ชุด - สะพานเทียบเครื่องบินพร้อมลิฟท์ผู้ป่วย 1 ชุด - สายพานลำเลียงกระเป๋า - รถเข็นกระเป๋าผู้โดยสาร 120 ชุด ฯลฯ	- ระบบบันไดเลื่อนอัตโนมัติ 4 ชุด - ลิฟท์ 1 ชุด - สะพานเทียบเครื่องบิน 2 ชุด - สายพานลำเลียงกระเป๋า ฯลฯ	- ห้องโถงรับผู้โดยสารได้ประมาณ 800 คน - ห้องผู้โดยสารขาเข้า-ออก - ที่ทำการบริษัทการบิน - พื้นที่ให้เช่า (เคาน์เตอร์แลกเปลี่ยนเงิน) ฯลฯ

	เชียงราย	อุบลราชธานี	อุดรธานี
2. แผนปรับปรุง			
- มีขยายพื้นที่และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก บริเวณท่าอากาศยาน	- ติดตั้งสะพานเทียบเครื่องบินเพิ่ม 1 ชุด พร้อมบันไดเลื่อนและลิฟท์คนพิการ - ติดตั้งระบบปรับอากาศบริเวณโดยรอบอาคาร (ปี 2540-2541) - ขยายถนน 4 ช่องจราจร (ปี 2540-2541) และลานจอดรถยนต์ พื้นที่ 7,400 ตร.ม. (ปี 2541-2542) - ก่อสร้างลานจอดเครื่องบิน VIP. ขนาด 120 X 240 ม. (ปี 2541-2542)	- ติดตั้งระบบปรับอากาศบริเวณห้องโถงอาคารที่พักผู้โดยสาร - ก่อสร้างทางขับขนาน (ปี 2541-2542) - ขยายลานจอดเครื่องบินขนาดพื้นที่ประมาณ 43,000 ตร.ม. พร้อมไฟส่องลานจอด	- ปรับปรุงต่อเติมอาคารที่พักผู้โดยสารพื้นที่ 4,000 ตร.ม. พร้อมระบบปรับอากาศ พร้อมติดตั้งสะพานเทียบเครื่องบินและบันไดเลื่อนพร้อมลิฟท์โดยสารอย่างละ 2 ชุด - ขยายทางวิ่งจากขนาด 38.8 ม. เป็นขนาดกว้าง 45 ม. (ปี 2540-2541) - ขยายลานจอดเครื่องบิน ขนาดพื้นที่ 27,000 ตร.ม. (ปี 2540-2541)

สภาพปัญหา

(1) การอำนวยความสะดวกบริเวณด่านเข้า-ออก มีความล่าช้า เนื่องจาก

- เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง มีอัตรากำลังไม่เพียงพอ

- ขาดทักษะด้านภาษา คอมพิวเตอร์ และระเบียบปฏิบัติงาน ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่โอนมาจากหน่วยอื่น และไม่มีการอบรมก่อน

- เจ้าหน้าที่ขาดอัธยาศัย

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- รัฐบาลควรพิจารณาให้การสนับสนุนโครงการของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สคม.) ที่ร้องขอไว้ในด้านอัตรากำลัง เครื่องมืออุปกรณ์ การตรวจหนังสือเดินทางอย่างรวดเร็ว ให้การกำหนดเวลาจากจุดที่ผู้โดยสารเดินทางมาถึงคนออกจากสนามบินได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ 45 นาที

- ให้ สตม. จัดอบรมความรู้ด้านภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ จิตวิทยาการให้บริการและระเบียบการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และมีจิตสำนึกว่าเป็นตัวแทนของชาวไทยที่จะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ประเทศชาติสืบไป

(2) ความไม่เป็นระเบียบของกลุ่มบุคคลที่เข้าไปเสนอขายบริการทั้งในและนอกอาคารท่าอากาศยาน ทำให้เกิดปัญหาความเดือดร้อนแก่นักท่องเที่ยว หรือชักนำไปทำกิจกรรมที่เสื่อมเสีย ต่อภาพลักษณ์ของประเทศ เช่น โสเภณี เป็นต้น

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

ท่าอากาศยานต้องเข้มงวดกับระเบียบปฏิบัติอย่างจริงจัง

(3) ปัญหาสินค้าราคาสูงในบริเวณท่าอากาศยาน ไม่สนองตอบนโยบายการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการจับจ่ายสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะสุรา และบุหรี่ ถึงเป็นสินค้าปลอดภาษี แต่ยังมีราคาสูงกว่าประเทศอื่น ๆ มากอาจจะไม่เป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ทอท. ต้องมีระเบียบการเข้มงวดกับร้านที่ขายสินค้าในราคาเกินควรพร้อมทั้งการลดอัตราค่าเช่าพื้นที่ประกอบการ เพื่อเป็นการลดต้นทุนของร้านค้าจะทำให้สินค้ามีราคาได้มาตรฐานหรือถูกลงได้

- ร้านค้าประกอบการในบริเวณท่าอากาศยาน จะต้องมาจากการประมูลที่ดำเนินการมาจาก ทอท. กรุงเทพฯ จึงควรเปิดโอกาสหรือสนับสนุนให้ท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการร้านค้า เป็นการลดค่าใช้จ่ายการจ้างแรงงาน ซึ่งจะมีผลให้สินค้าราคาถูกลง

(4) ปัญหาบริการแท็กซี่ หรือรถเช่า ไม่เพียงพอและมีราคาสูงมาก บริการแท็กซี่มิเตอร์ จะไม่ใช้มิเตอร์เป็นเกณฑ์กำหนดราคา อันเนื่องมาจากการเก็บค่าธรรมเนียมตามและไม่ตามระเบียบของ ทอท. มีราคาสูง จึงต้องคิดราคาเพิ่มจากผู้ใช้บริการและนักท่องเที่ยว

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ให้สตราศาการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม และกวดขันเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติมิชอบ หากมีพฤติกรรมรับสินบนให้ไล่ออกทันที

(5) ปัญหายานพาหนะจอดรอส่งคับคั่ง ขาดความเป็นระเบียบ และการหลอกลวงนักท่องเที่ยวของรถรับจ้างบริเวณสนามบินกรุงเทพฯ

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ควรให้มีเขตหวงห้าม (Buffer Zone) เพื่อกันไม่ให้นักท่องเที่ยวถูกรบกวนภายในบริเวณ Buffer Zone อนุญาตให้เฉพาะเคาน์เตอร์ที่จำเป็นตั้งอยู่ มีป้ายชี้ทางอย่างชัดเจนให้มีการจัดบริการขนส่งเข้าเมืองหลายรูปแบบ และแบ่งจุดขนส่งเข้าเมืองอย่างเป็นระเบียบ มีจุดบริการขนส่งของรถบัสไปยังโรงแรมในเมือง จุดบริการรถบัสของบริษัททัวร์ จุดบริการแท็กซี่ ห้ามรถบริการทุกประเภทจอดรถยุดที่จุดบริการ โดยทางสนามบินจัดที่จอดรถนอกบริเวณอาคารสนามบิน โดยให้มีการเรียกทางสายเพื่อขับรถมารับผู้โดยสารได้สำหรับรถยนต์ส่วนบุคคลให้จอดรถที่ลานจอดรถ ห้ามเข้ามารับผู้โดยสาร

- การเคร่งครัดต่อระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ สำหรับรถรับจ้าง เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบและจับกุมผู้มีพฤติกรรมแอบแฝงในบริเวณท่าอากาศยาน

(6) การเพิ่มความสามารถในการรองรับเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการบินในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ควรจะเสนอแนะให้กรมการบินพาณิชย์ปฏิบัติตามนโยบายการบินเสรีให้มากขึ้นเพื่อให้มีเที่ยวบินจากนานาประเทศทั้งสายการบินประจำและเช่าเหมาลำ มาบินลง ณ สนามบินกรุงเทพฯ และสนามบินภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต หาดใหญ่ อู่ตะเภา ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้มีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น

ข. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐโดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ในทุกระดับ ตั้งแต่การสำรวจเบื้องต้น การจัดทำแผนหลัก และการศึกษาความเป็นไปได้

นอกจากดำเนินการงานทางด้านการวางแผนแล้ว ยังได้จัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ขึ้นในคู่มือดังกล่าวได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่ไม่ขัดต่อสภาพแวดล้อม เสนอแนะด้านการจัดวางองค์กรประกอบสิ่งก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ก็ยังมีการศึกษาเรื่องผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการศึกษาเรื่องขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ก็เป็นการศึกษาอีกแนวหนึ่งที่ดำเนินการมาโดยตลอด

การดำเนินงานด้านการวางแผน การจัดทำคู่มือ การศึกษาผลกระทบและการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เป็นการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้ความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและภายใต้แนวคิดในการพัฒนาแบบยั่งยืน (SUSTAINABLE DEVELOPMENT) ซึ่งหมายถึง การวางแผนพัฒนาที่คำนึงถึงขีดความสามารถของคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ENVIRONMENTALLY SOUND DEVELOPMENT) โดยตระหนักถึงข้อจำกัด (LIMITATIONS) ของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่จะใช้ประโยชน์ในการพัฒนาควบคู่กับการควบคุมป้องกันและติดตามผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นที่เกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและยั่งยืนนาน รวมทั้งก่อประโยชน์กระจายต่อสังคมส่วนรวม และมีการป้องกันมลภาวะที่อาจจะเกิดขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงการปฏิบัติที่เป็นจริงนั้น การศึกษาด้านแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและการวิจัยด้านอื่น ๆ ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถนำมาสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ดังนั้นการเติบโตของการท่องเที่ยวจึงมีลักษณะไร้ทิศทางขาดความเหมาะสม จึงก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย

สภาพปัญหา

(1) ปัญหาการขาดระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลาย ๆ แห่งที่ไม่สามารถประสบผลสำเร็จ มีสาเหตุจากการขาดระบบการจัดการและบริหารงานอย่างจริงจังต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ทั้งเรื่องขององค์กรบริหารที่มีการเปลี่ยนผู้บริหารตามวาระทำให้นโยบายเปลี่ยนไป เรื่องงบประมาณที่ไม่มีการดูแลบริหารอย่างชัดเจนทำให้ขาดงบประมาณในการบริหารโครงการและดูแลรักษาพื้นที่ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ โครงสร้างทางการบริหารของหน่วยต่าง ๆ โดยเฉพาะภาครัฐในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดมีอำนาจและหน้าที่โดยตรงในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด ในขณะที่แต่ละปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมักจะแตกแขนงและเกี่ยวโยงไปหลายด้านทำให้แต่ละหน่วยงานขาดความรับผิดชอบในการแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในเรื่องของการท่องเที่ยวแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในฐานะที่เป็นหน่วยงานเกี่ยวข้องโดยตรงแต่ที่ไม่มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เพราะหน้าที่หลักคือการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

(2) ปัญหาความล้าสมัยและช่องโหว่ของกฎหมาย

หากพิจารณาในแง่ของกฎระเบียบปฏิบัติที่ใช้บังคับในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวแล้ว พบว่ากฎหมายบางฉบับยังไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เช่น ความซ้ำซ้อน หรืออาจมีความขัดแย้งกันเองในตัว ทำให้เกิดการแย่งกันหรือเกี่ยงกันปฏิบัติ ขาดการประสานงานเพราะต่างยึดถือในหลักกฎหมายของหน่วยงานตน ทำให้มีการฉวยโอกาสอาศัยช่องโหว่ที่เกิดขึ้นดำเนินการหาผลประโยชน์ต่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดตามมา

(3) ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนา

ปัญหาที่พบโดยมากคือการที่ประชาชนหรือท้องถิ่นไม่มีความรู้ในเรื่องวิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องจึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งถูกทำลายลงไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาทิ การบูรณะปฏิสังขรณ์โบราณสถานอย่างไม่ศึกษาประวัติศาสตร์ ทำให้กลายเป็นการดัดแปลงต่อเติมโบราณสถานจนเสื่อมคุณค่าลงไป เป็นต้น

(4) ปัญหาการขาดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

เกิดขึ้นเนื่องจากการมุ่งหวังที่จะกอบโดยผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวอย่างเกินพอดี ขาดความยั้งคิดหรือจิตสำนึกถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมาในระยะยาว ทำให้การพัฒนาตามรูปแบบที่กำหนดไว้ไม่สามารถสัมฤทธิผลได้ตามต้องการ อาทิ การปลูกสร้างอาคารที่ไม่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ การปล่อยน้ำเสียและขยะลงสู่แม่น้ำลำคลองโดยไม่มีการผ่านระบบบำบัดหรือกำจัด การระเบิดปลา การทอดสมอในแนวปะการัง การบริโภคและล่าสัตว์ป่า

ซึ่งปัญหาดังกล่าวนอกจากจะก่ออุปสรรคต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงไป อันจะเป็นการลดคุณค่าและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

(1) ด้านนโยบาย

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เหมาะสมกับสภาพทรัพยากร มีความหลากหลายหลายด้านจุดประสงค์ทางการศึกษาเรียนรู้เป็นหลัก

- พัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว ให้มีศูนย์กลางการท่องเที่ยวหลักในระดับท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาคและประเทศ

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นหลัก แต่ยังมุ่งเน้นการขยายการรองรับชาวต่างประเทศให้มากขึ้นด้วย

- วางแผนการใช้ที่ดิน มาตรการควบคุมการใช้ที่ดิน ควบคุมการปลูกสร้างอาคาร และการใช้ประโยชน์ที่สาธารณะ โดยการกำหนดขอบเขต ประเภทและระดับของกิจกรรมที่ต้องคำนึงถึงการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด

- พัฒนาแผนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เอกชน และภาคธุรกิจ ในการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการอย่างจริงจัง ทั้งนี้ต้องอยู่ในกรอบที่เหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

- พัฒนาข่ายการมีส่วนร่วม รูปแบบองค์กร ในระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่นและองค์กรประชาชน ให้มีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจ และดำเนินการอย่างอิสระ ภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

- พัฒนาระบบข้อมูล ข้อสนเทศ และโครงข่ายการสื่อสาร โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับ

- พัฒนาระบบควบคุมและส่งเสริมมาตรการและมาตรฐานในการจัดการบริการท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ

- พัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณภาครัฐบาล ให้สามารถส่งเสริมการประสานงานร่วมมือของหน่วยงานระดับปฏิบัติการทุกระดับ

- พัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่ตอบสนองกระบวนการท่องเที่ยวแบบ Eco-tourism โดยเฉพาะการเรียนรู้จากประสบการณ์ ทำงานอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนสำหรับเยาวชนและประชาชนทั่วไป

- ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอาชีพดั้งเดิม และอาชีพที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว โดยมิให้การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ และทิศทางที่เหมาะสมของการพัฒนาชุมชน

(2) ด้านการจัดการ

1. การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว

- กำหนดเขตพื้นที่ (Zoning) แหล่งท่องเที่ยว เพื่อการจัดการเขตใช้ประโยชน์ กิจกรรมและขนาดของการท่องเที่ยว

- กำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่

- กำหนดมาตรการการใช้ประโยชน์ การปลูกสร้างอาคาร และการปรับปรุงพื้นที่

- ควบคุมการท่องเที่ยว กิจกรรม และการสร้างหรือทำลายองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด ตามระดับของการอนุรักษ์ของพื้นที่

- ให้มีการใช้หรือประยุกต์ใช้มาตรการการป้องกันและลดผลกระทบพื้นที่ท่องเที่ยว (EIA) และระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) ระบบคุณภาพ (ISO) เป็นต้น

2. การให้การศึกษาและสื่อความหมาย

- ส่งเสริมให้สถานที่ท่องเที่ยวที่ระบบการให้ข้อมูล และสื่อความหมาย และระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ

- ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

- สนับสนุนการบริการที่มีคุณภาพ และมีโปรแกรมการให้ความรู้ที่ชัดเจน ทั้งการบริการที่พัก การนำเที่ยว และบริการอื่น ๆ

- ส่งเสริมการใช้มัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือมัคคุเทศก์เฉพาะอย่าง

- จัดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และวัฒนธรรมพื้นถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทางสื่อมวลชน

- ให้การศึกษาแก่ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในด้านความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การนำเที่ยว และการจัดการการบริการการท่องเที่ยว

3. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

- มุ่งเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือสามารถป้องกันและจัดการแก้ไขผลกระทบได้

- เสริมกิจกรรมที่มีการให้การศึกษา หรือเพิ่มการให้การศึกษา และเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยปกติ

- จัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เช่น เยาวชน กลุ่มอาชีพให้มากขึ้น

- จัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ และการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน

4. การบริการการท่องเที่ยว

- ส่งเสริมการบริการที่มีความรับผิดชอบ กำหนดให้มีมาตรการการรักษาสิ่งแวดล้อมการให้การศึกษาและการบริการที่ได้มาตรฐาน

- สร้างการมีส่วนร่วมในการบริการของชุมชน ในกระบวนการบริการการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

- กำหนดให้สถานบริการ การบริการ และรูปแบบการบริการทุกประเภท สร้างความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

- จัดอบรมเพิ่มคุณภาพของบุคลากรในหน่วยบริการ โดยให้มีหลักสูตรการรักษาสิ่งแวดล้อมในทุกโครงการ

- กำหนดมาตรฐานการบริการ ออกเครื่องหมายรับรองหน่วยบริการที่ได้มาตรฐานรวมทั้งการประกวดการบริการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบ Eco-tourism

- ปรับปรุงหรือใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริม และควบคุมการบริการ

- สนับสนุนให้สถานบริการจัดการบริการที่ได้มาตรฐานตามระบบคุณภาพ

5. การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกัน และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- กำหนดมาตรการและดำเนินการการเก็บ กำจัดมูลฝอย และควบคุมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นบ่อเกิดของขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว

- กำหนดมาตการและดำเนินการ ป้องกัน บำบัด และกำจัดสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย

- ควบคุมการออกแบบอาคาร การก่อสร้าง และการจุดภูมิทัศน์ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่

- เข้มงวดควบคันกิจกรรมที่อาจทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การเล่นแคมป์ไฟ การใช้พาหนะและอุปกรณ์ในการเดินทางท่องเที่ยว การส่งเสียงดัง และการเก็บ หัก สิ่งต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ท่องเที่ยว

6. การส่งเสริมการตลาด

- แนะนำและเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่เหมาะสมเท่านั้น

- กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสมสอดคล้องกับการท่องเที่ยว และกิจกรรมเป็นที่ยอมรับได้ในแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว

- ส่งเสริมตลาดในประเทศให้มากขึ้น โดยเน้นที่กลุ่มเยาวชน กลุ่มครอบครัว และกลุ่มทำงาน

7. การมีส่วนร่วมของชุมชน

- สนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว

- ยกระดับชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน หรือองค์กรปกครองท้องถิ่น มีศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม และการอำนวยความสะดวกพื้นฐาน

- จัดอบรม ให้ความรู้ และความเข้าใจ ในบทบาทของชุมชน ในการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว โดยเน้นการเรียนรู้ การวางแผน การปฏิบัติการ และการประเมิน

(3) ด้านการดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวแบบ Eco-tourism ทั้งระบบ มีความถูกต้อง คล่องตัวและสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ควรมีการดำเนินการหลัก ๆ ดังนี้

- กำหนดนโยบายระดับชาติที่เป็นที่ยอมรับและใช้ร่วมกัน

- จัดตั้งองค์กรร่วมในการประสานงานการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบ Eco-tourism ขึ้นในระดับชาติและท้องถิ่น โดยให้มีลักษณะของประชาธิปไตยที่มีผู้แทนประชาชนและองค์กร ที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

- สร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างองค์การและผู้เกี่ยวข้อง ทั้งโดยระบบ เอกสาร บุคคล และการใช้เทคโนโลยีช่วย

- จัดให้มีการประชุม สัมมนา การศึกษา การสรุปบทเรียน และการแก้ไขปัญหาตลอดจนการติดตามประเมินผลร่วมกันเป็นประจำ

- ปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการออกใหม่ที่ให้มีความเข้มงวดในการท่องเที่ยว ในบางพื้นที่บางกิจกรรม

ค. การให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

สภาพปัญหา

1 ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งทางอากาศ ได้แก่

(1.1) การเดินทางเข้าสู่ประเทศไทยมากกว่า 80% ใช้บริการขนส่งทางอากาศซึ่งในช่วงฤดูท่องเที่ยวจะเกิดความไม่พอเพียงของการให้บริการจากตลาดหลักบางแห่ง เช่น เกาหลี สหรัฐอเมริกา อินเดีย เป็นต้น

- ปัญหาเรื่องสิทธิการบินที่ไม่สามารถจะมีผลปฏิบัติในส่วนที่ต่างตอบแทนที่เท่าเทียมกันได้ จึงส่งผลกระทบให้เกิดการกีดกันแล้วจึงนำไปสู่ข้อจำกัดในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

- ความสามารถในการใช้สิทธิการบินของไทยยังไม่เต็มตามสิทธิที่มีอยู่ เช่นในปี 2538 ไทยมีสิทธิ 664.75 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ บินจริง 362 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ ในปี 2539 ไทยมีสิทธิ 794.75 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ บินจริง 552 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ เป็นต้น

<u>สิ่งที่ต้องดำเนินการ</u>

- ควรหารือถึงมาตรการยืดหยุ่นที่จะขยายหรือเพิ่มเที่ยวบินทั้งเที่ยวบินประจำและเช่าเหมาลำให้สามารถรองรับปริมาณความต้องการที่เพิ่มขึ้นในฤดูท่องเที่ยวของแต่ละตลาดอย่างเหมาะสม

- สนองนโยบายที่จะพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคนี้อย่างจริงจัง เพราะปัจจุบันนี้ทุกประเทศรอบบ้านไม่ว่าจะเป็น ฮ่องกง ได้หวัน ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ต่างก็เร่งพัฒนาท่าอากาศยานและดำเนินนโยบายในเชิงรุก เชิญชวนให้ผู้ประกอบการธุรกิจการบิน บินเข้าไปใช้บริการมากขึ้น ประกอบด้วยความก้าวหน้าในเทคนิควิทยาการจะทำให้อากาศยานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความได้เปรียบในเรื่องที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของท่าอากาศยาน ราคา ค่าบริการ นโยบายอำนวยความสะดวกด้านการบินพาณิชย์ ซึ่งหากประเทศใดพัฒนาได้สมบูรณ์ก็มีโอกาสจะเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคนี้ได้ง่าย สมควรเร่งรัดให้มีสายบินสายที่ 2 โดยเร็ว เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในสิทธิการบินฝ่ายไทยที่ยังมีเหลืออยู่ หรือเปิดเส้นทางบินใหม่ ๆ เพื่อเป็นกลไกที่ชักนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

- สนับสนุนให้บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) มีเครื่องบินเพิ่มมากขึ้น และเป็นเครื่องบินที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขัน

- การเร่งสร้างหรือปรับปรุงสนามบินแห่งชาติให้มีความสะดวก ปลอดภัย อันจะนำไปสู่การแข่งขันระหว่างประเทศได้สูงขึ้น

- การใช้สนามบินนานาชาติในประเทศที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

(1.2) การให้ธุรกิจการบินเช่าเหมาลำมีอยู่ในตลาดทางการท่องเที่ยวทั่วไป และเป็นปัจจัยช่วยเสริมการเดินทางเข้าสู่ประเทศได้ดี

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ควรดำเนินการในเชิงรุก โดยการเผยแพร่กฎระเบียบเกี่ยวกับการอนุญาตการบินเช่าเหมาลำผ่านโครงข่าย Internet และประสานงานทำความเข้าใจแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการขายประเทศไทย ทั้งหน่วยงานไทยที่ประจำอยู่ในต่างประเทศและภาคธุรกิจเอกชนในธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อช่วยกัน ถ่ายทอดเชิญชวนให้ผู้ประกอบการเช่าเหมาลำดำเนินการได้สอดคล้องกับระเบียบ พิธีการของกรมการบินพาณิชย์

(1.3) การกำหนดอัตราค่าโดยสารระหว่างประเทศที่ไม่มีความยืดหยุ่น จะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ควรพิจารณาใช้มาตรการราคาพิเศษเป็นปัจจัยช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของชาติเป็นหลัก กล่าวคือแม้ว่าสายการบินจะให้บริการด้วยราคาเท่าทุน แต่เมื่อนำนักท่องเที่ยวเข้ามาแล้วสาขาธุรกิจที่เกี่ยวข้องก็จะได้รับประโยชน์เป็นผลดีต่อส่วนรวมต่อไป

ทั้งนี้หากไม่เตรียมมาตรการดังกล่าวไว้ในช่วงที่ภูมิภาคต่าง ๆ ลดราคาลงก็จะทำให้กระแสการเดินทางเปลี่ยนไป เพราะราคายังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางในสถานการณ์ปัจจุบันนี้

(1.4) อัตราค่าโดยสารทางอากาศภายในประเทศ มีราคาที่ไม่แตกต่างกับต่างประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยราคาที่ต่างกันไม่มากนั้นเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คนไทยตัดสินใจเดินทางไปประเทศเพื่อนบ้านกันมากขึ้น

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ควรพิจารณาให้มีการใช้โครงสร้างราคาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเดินทางภายในประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว เพื่อช่วยกระจายการท่องเที่ยวมิให้กระจุกตัวอยู่ในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวหรือเทศกาลต่าง ๆ

- เปิดเสรีเส้นทางการบินภายในประเทศเพื่อให้มีการแข่งขันมากขึ้น ผู้บริโภคจะได้มีโอกาสเลือกใช้บริการได้ตามกลไกของราคาและคุณภาพของการใช้บริการ รวมทั้งมีความสะดวกในการเดินทางไปในส่วนต่าง ๆ ของประเทศเพิ่มมากขึ้น

(2.) ปัญหาการคมนาคมขนส่งทางบก

- การบริการขนส่งทางบกในเมืองหลักที่ประสบปัญหาการจราจรติดขัด เช่น กรุงเทพมหานคร ก็จะส่งผลกระทบต่อการให้บริการนำเที่ยวและเป็นอุปสรรคทางการตลาดด้วย

- การบริการขนส่งทางบกจะเป็นปัจจัยสำคัญสนองนโยบายเป็นศูนย์กลางของอินโดจีนทั้งในด้านการค้าและการท่องเที่ยวได้มากยิ่งขึ้น เพราะความได้เปรียบของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จะทำให้การติดต่อทางระบบถนน และรถไฟของกลุ่มประเทศในแหลมอินโดจีนต้องใช้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในขณะนี้ได้มีการส่งเสริมเชิญชวนให้มาเลเซียและสิงคโปร์ขับรถเข้ามาท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่มีความสะดวกเกี่ยวกับป้ายชี้บอกทางซึ่งยังมีไม่เพียงพอหรือมีเฉพาะภาษาไทย

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- เร่งรัดให้โครงการขนส่งมวลชนด้วยรถไฟและทางด่วนต่าง ๆ ที่เชื่อมต่อใน กทม. และจังหวัดใกล้เคียงให้สำเร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

- นำเสนอความคืบหน้าของโครงการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะหน่วยงานไทยในต่างประเทศ

- ดำเนินการติดตั้งป้ายชี้บอกทาง (ภาษาไทยและอังกฤษ) ป้ายชื่อแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมาย เช่น 5 จังหวัดชายแดน ภาคใต้ จังหวัดที่เป็นช่วงทางผ่านเข้าออกประเทศไทย

- ให้ บขส. และ รฟท. มีระบบการสำรองที่นั่งล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพที่เป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว

(3.) ปัญหาการคมนาคมขนส่งทางน้ำ

(3.1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเล จากการที่สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางของเรือสำราญในภูมิภาคเอเชีย โอกาสในการขยายเส้นทางจากท่าเรือสิงคโปร์มายังภูเก็ตจึงมีสูงทั้งจากการเดินทางโดยตรงจากสิงคโปร์ และแวะพักที่ปีนังหรือมาเลเซีย ประกอบกับภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก มีสนามบินนานาชาติและมีสถานที่ท่องเที่ยวที่รู้จัก ได้แก่ หมู่เกาะสิมิลัน หมู่เกาะสุรินทร์ เกาะพีพี

แหล่งวัฒนธรรมดั้งเดิม Chino-Protugese ซึ่งเชื่อได้ว่าการท่องเที่ยวทางเรือสำราญในภูมิภาคนี้จะมีอนาคตที่สดใส หากข้อจำกัดยังมีอยู่คือ

- ปัญหาขาดแคลนท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต
- ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวในบริเวณท่าเรือ

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ต้องมีแผนพัฒนาท่าเรือให้มีพื้นที่เป็นท่าเรือเพื่อการท่องเที่ยวในท่าเรือน้ำลึกที่เรือสำราญสามารถเข้าจอดได้ คือ ท่าเรือกรุงเทพฯ ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง ท่าเรือภูเก็ต โดยเฉพาะท่าเรือภูเก็ตควรเร่งให้มีการพิจารณาปรับปรุงหรือก่อสร้างท่าเรือให้ได้มาตรฐานเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวของตลาดเรือสำราญได้ในอนาคต

(3.2) ปัญหาเฉพาะของเรือสำราญส่วนตัว (เรือยอร์ช) จากความมีชื่อเสียงด้านแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามของจังหวัดภูเก็ต ทำให้อัตราการเพิ่มขึ้นของเรือยอร์ชมีมากขึ้น โดยจะลอยลำอยู่ทั่วไปตามชายฝั่ง และเกาะต่าง ๆ ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้รบกวนนักท่องเที่ยว เกิดการปล่อยสิ่งปฏิกูลลงทะเล ทำลายธรรมชาติและแนวปะการังจากการทอดสมอของเรือ เป็นผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีผลกระทบตามมาคือ การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด เป็นต้น

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ให้กำหนดพื้นที่เฉพาะ (Zone) เป็นท่าเทียบเรือที่ดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชนร่วมกัน เป็นการควบคุมมิให้เรือยอร์ชแล่นไปสร้างความเสียหาย เช่น แล่นไปในเขตอุทยานแห่งชาติทางทะเล เป็นต้น

- กรมเจ้าท่า ต้องมีมาตรการเคร่งครัด จัดระเบียบการเก็บค่าธรรมเนียม มิให้รั่วไหลและควรเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมเพื่อนำไปสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ เช่น ให้มีถังเก็บสิ่งปฏิกูลของเสีย ทุ่นจอดเรือ เป็นต้น

- การจัดสถานที่อำนวยความสะดวกในเรื่องพิธีการแจ้งเข้า-ออก ควรเป็นสถานที่แห่งเดียวกับที่จอดเรือ คือ หน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง ศุลกากร และหน่วยงานที่กล่าวนี้ต้องรับรายงานแจ้งเข้าก่อนเรือจึงสามารถจอดได้ หรืออาจจะเพิ่มการใช้ธงเป็นสัญลักษณ์แทนการรายงานแจ้งเข้าเพื่อให้รู้ว่าเป็นเรือที่เข้ามาจอดอยู่ได้แจ้งรายงานเข้าอย่างถูกต้องแล้ว

- เมื่อจัดระเบียบเรียบร้อยแล้ว จะต้องประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดภูเก็ตโดยเรือยอร์ช (Information for Yachts visitor) ได้ทราบถึงการดำเนินการตามพิธีการของกรมเจ้าท่า และศุลกากร

(3.3) ขาดบริการขนส่งทางทะเลหรือเรือบริการนำเที่ยวหรือบริการรับส่งระหว่างแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่รักษามาตรฐานตามระเบียบ เช่น บรรทุกเกินอัตราที่กำหนด ไม่มีอุปกรณ์ช่วยชีวิต หรือมีไม่ครบตามกำหนด ทำให้เกิดอุบัติเหตุเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งภาพพจน์ของประเทศด้วย และปัญหาในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลไม่มีทุ่นผูกเรือหรือมีไม่เพียงพอทำให้เรือท่องเที่ยวทอดสมอไม่เป็นระเบียบมีผลกระทบต่อปะการังและทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- รณรงค์กวดขันให้ผู้ประกอบการมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่ออาชีพการให้บริการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกรมเจ้าท่าเพื่อความรุ่งเรืองในธุรกิจของตนเองและภาพพจน์ที่ดีของประเทศโดยส่วนรวม และ
- [illegible]ก่ผู้ประกอบการให้ทราบถึงผลกระทบต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นและสร้างหรือวางทุ่นผูกเรือให้เพียงพอ
- รณรงค์ให้เข้าใจถึงสิ่งแวดล้อมและมีความระวังต่อการกระทำใด ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อทะเลไทยและบริเวณได้ท้องทะเลใกล้เคียง
- ส่งเสริมเรื่องบริการขนส่งผู้โดยสารระหว่างเกาะที่ได้มาตรฐานระหว่างแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในทะเล

(4.) ปัญหาการบริการของบริษัทนำเที่ยวและมัคคุเทศก์

ในปัจจุบันมีบริษัทนำเที่ยวบางรายให้การบริการที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่ตรงตามรายละเอียดที่กำหนดไว้แต่แรก และมัคคุเทศก์บางส่วนมีพฤติกรรมแอบแฝงและหลอกลวงนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เป็นผลต่อความเชื่อถือและความมั่นใจในการจัดนำเที่ยวมายังประเทศไทย

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1. ให้มีการบังคับใช้ พระราชบัญญัติ ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 อย่างเข้มงวด และเร่งรัดการออกกฎกระทรวงภายใต้ พระราชบัญญัติ นี้ ในทันทีต่อไป

2. เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้ตำรวจท่องเที่ยวสามารถดำเนินการตรวจสอบ ดำเนินคดีตาม พระราชบัญญัติ ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ได้ โดยการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ

3. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวกำหนดมาตรการในการให้ควบคุมดูแลในระหว่างกัน เพื่อรักษาระดับมาตรฐานการบริการในภาพรวม เช่น

- การกำหนดโครงสร้างราคาการบริการที่เหมาะสม
- การงดใช้ผู้ประกอบการที่มีพฤติกรรมไม่ดีงประสงค์
- การประกาศเกียรติคุณและสนับสนุนการประกอบธุรกิจแก่องค์กรหรือบุคคลตัวอย่าง

(5.) ปัญหาเต็นท์ที่พักหรือโรงแรม

ปัจจัยมีที่พักแรมเกิดขึ้นหลายประเภทเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มทำให้กฎระเบียบที่กำหนดไว้เดิมไม่สามารถควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านกายภาพสิ่งแวดล้อม และการดำเนินกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ยังปรากฏปัญหาความแตกต่างที่พักแรมที่ได้มาตรฐานในบางพื้นที่หรือบางช่วงฤดู และมีห้องพักเกินความต้องการในบางพื้นที่หรือบางช่วงฤดูเช่นกัน ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบถึงมาตรฐานการบริการและผลตอบแทนทางธุรกิจต่อผู้ประกอบการและประเทศโดยรวมในระยะยาว

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- การให้สิทธิพิเศษทางการลงทุนก่อสร้างที่พักในพื้นที่ที่ยังขาดแคลน

ปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติ โรงแรม พ.ศ. 2478 ให้มีความทันสมัย และเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบธุรกิจโดยรวม

- การกำหนดมาตรการเร่งรัดป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการประกอบการที่พักแรม เช่น การประกาศเขตควบคุมมลพิษ การจัดวางผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะพื้นที่ การออก พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร และสิ่งปลูกสร้างโดยให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดทำผนแม่บท เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและใช้มาตรการเชิงจูงใจทางภาษีอากร เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตาม พระราชบัญญัติ และบทบาทของรัฐบาล

การรณรงค์ให้เกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความหวงแหนในฐานะเจ้าของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น โครงการให้รางวัลประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ประกอบการตัวอย่าง

(6.) ปัญหาความเดือดร้อนจากการซื้อสินค้า อัญมณี และเครื่องประดับ

- สินค้าอัญมณี ของฐานะเป็นสินค้าที่ไม่จำเป็นต่อการครองชีพ จึงไม่อยู่ในข่ายการควบคุมเรื่องการนำเข้าหรือส่งออกของกระทรวงพาณิชย์ และสินค้าที่ผลิตขึ้นจำหน่ายในราชอาณาจักรก็ไม่มีเกณฑ์มาตรฐานควบคุม ดังนั้น จึงเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการที่ขาดจิตสำนึกใช้คุณธรรมบังหลวงขายสินค้าคุณภาพต่ำในราคาสูง

- ในปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวปรากฏว่าการร้องเรียนเรื่องการซื้อสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับมีจำนวนมากที่สุด เช่นในปี 2538 มีนักท่องเที่ยวร้องเรียนกับศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว มีจำนวน 1,225 ราย ปรากฏว่ามีนักท่องเที่ยวประสบปัญหาจากการซื้อสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับถึง 1,120 ราย และในปี 2539 มีนักท่องเที่ยวร้องเรียน จำนวน 781 ราย เป็นกรณีของสินค้าอัญมณีจำนวน 630 ราย ยอดเงินจำนวน 42,997,786 บาท

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ควรให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) พิจารณาดำเนินการ ตามที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประสานงานขอความร่วมมือไป

- การให้ กรมศุลกากรอนุญาตให้นักท่องเที่ยวส่งสินค้าคืนโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือภาษี เพราะเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน

- ส่งเสริมให้มีหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพของอัญมณี

- กำหนดให้อัญมณีและเครื่องประดับเป็นสินค้าควบคุมสลากที่อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

- ให้กรมทะเบียนการค้าตรวจพินิจการจดทะเบียนเป็นร้านค้าญี่ปุ่นและเครื่องประดับ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถติดตามดำเนินคดีได้เมื่อก่อปัญหาความเดือดร้อนแล้วปิดร้านเลิกกิจการ (เพื่อไปเปิดร้านใหม่)

(7.) การให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

- เป็นผลกระทบบางอย่างจากวัฒนธรรมในสังคม เช่น การขี้ ปล้น ฆ่า ข่มขืน จก ชิง วิ่งราว เป็นต้น
- ประสบอุบัติเหตุในการเดินทางหรือลงว่ายน้ำตามแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล
- การที่นักท่องเที่ยวประสบปัญหาความเดือดร้อน โดยเฉพาะเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตจะมีผลเสียต่อภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศชาติเป็นอย่างยิ่ง ในปี 2538 มีนักท่องเที่ยวเสียชีวิตจำนวน 147 ราย และในปี 2539 มีจำนวน 99 ราย

<u>สิ่งที่ต้องดำเนินการ</u>

- เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของตำรวจหลายหน่วย กรมตำรวจจึงควรกำหนดให้หน่วยที่เกี่ยวข้องจัดให้มีแผนการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเมื่อนักท่องเที่ยวอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ก็ให้กองบัญชาการตำรวจนครบาลเป็นผู้รับผิดชอบ เมื่อเดินทางไปตามทางหลวงก็ให้กองบังคับการตำรวจทางหลวงเป็นผู้รับผิดชอบ หากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าเขตจังหวัดต่าง ๆ ก็ให้กองบัญชาการตำรวจภูธร 1-4 เป็นผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทเส้นทางเดินป่า ก็ให้ตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่ช่วยดูแลรับผิดชอบด้วย

หากนักท่องเที่ยวเดินทางไปกับรถไฟ ก็ให้กองบังคับการตำรวจรถไฟดูแลรับผิดชอบ และหากไปท่องเที่ยวทางน้ำ ก็ให้กองบังคับการตำรวจน้ำดูแลรับผิดชอบ

ทั้งนี้โดยให้กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวเป็นศูนย์ประสานงานและร่วมปฏิบัติการในแผนการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ร่วมกับหน่วยตำรวจในพื้นที่ด้วย นอกจากนี้ในกรอบของการปกครองส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นก็ควรจะให้จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้านพิจารณาจัดให้มีแผนการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวร่วมกับฝ่ายตำรวจด้วย

- การดำเนินการในเรื่องนี้จะเน้นทั้งในด้านการป้องกัน เช่น มีการเผยแพร่เอกสารเตือนให้นักท่องเที่ยวระมัดระวังตนเอง และการดำเนินมาตรการปราบปราม

<u>3. การตลาด/การสื่อสาร</u>

สภาพปัญหา

(1) ปัญหาภาพลักษณ์ด้านลบของประเทศไทย

ภาพลักษณ์ด้านลบที่เป็นผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบัน มีอยู่ 4 ประการคือ

1) ภาพลักษณ์เกี่ยวกับโสเภณี โรคเอดส์

2) ภาพลักษณ์เกี่ยวกับปัญหาการจราจรและมลภาวะเป็นพิษ

3) ภาพลักษณ์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม

4) ภาพลักษณ์เกี่ยวกับความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ซึ่งจากการวิเคราะห์ทราบว่าปัญหาข้างต้นมีอยู่จริงประกอบกับการเผยแพร่โดยสื่อต่าง ๆ ไปยังตลาดเป้าหมายของไทยในลักษณะที่เกินความจริง ทำให้ส่งผลถึงการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยว

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อ 4 ประการดังกล่าว ดำเนินการเผยแพร่มาตรการและความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงจังและความคลี่คลายของปัญหา โดยให้กระทรวงการต่างประเทศ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปขยายผลทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในต่างประเทศ

- เพิ่มการเสนอภาพบวกทุกด้านทั้งที่เป็นผลมาจากการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น การได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวจากสมาคมต่าง, รางวัลโรงแรมยอดเยี่ยมของโลก เป็นโรงแรมของประเทศไทย, ตำนานเชยเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ของไทย ฯลฯ รวมทั้งการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติ อาหารการกิน สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้เป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวและก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในด้านความทันสมัยและความมีอารยธรรมรุ่งเรืองมาแต่อดีตของชาติไทย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาโสเภณี โรคเอดส์

- กระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
- กรมประชาสัมพันธ์
- หน่วยงาน NGO

ปัญหาการจราจรและมลภาวะเป็นพิษ

- กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานคณะกรรมการจัดระบบการจราจรทางบก
- การท่าเรือแห่งประเทศไทย
- องค์การรถไฟฟ้ามหานคร
- กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, จังหวัด, กรมป่าไม้
- กรมศิลปากร
- สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ

ปัญหาความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน

- กรมตำรวจ (ตำรวจท่องเที่ยว)

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

(2) กรมส่งเสริมการตลาด

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ มีการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงส่วนแบ่งการตลาดไปยังประเทศตนโดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ จีน รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวระยะไกล เช่น ยุโรป อเมริกาใต้

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

1. การสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากรและผู้ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นอันดับแรก และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

2. ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการเสนอขายแหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและความแปลกใหม่แก่โปรแกรมนำเที่ยวของไทยได้แก่

- การร่วมโฆษณาประชาสัมพันธ์ และร่วมงานส่งเสริมการขายในต่างประเทศ

- การเพิ่มขีดความสามารถการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการของไทย เพื่อให้สามารถได้ส่วนแบ่งการตลาดจากความร่วมมือดังกล่าว

3. การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการตลาดให้รวดเร็วและทันสมัย โดยการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการเผยแพร่จัดระบบข้อมูลการจองห้องพักและรายการนำเที่ยว

4. การนำเสนอสินค้าและบริการใหม่ ๆ ที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ เพื่อให้เห็นความได้เปรียบและความแตกต่างจากประเทศเพื่อนบ้านและแสวงหาตลาดเป้าหมายใหม่ ๆ เพื่อเสริมและทำแทนตลาดเดิม เช่น ยุโรปตะวันออก สแกนดิเนเวีย อินโดนีเซีย

5. การรณรงค์ในปี Amazing Thailand 1998 1999 โดยการจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับอาหารไทยและการซื้อสินค้าไทย เพื่อสร้างความน่าสนใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ประสบความสำเร็จมาแล้วใน Visit Thailand Year 2530

6. การรณรงค์อาหารไทยและผลไม้ไทย

- เผยแพร่โฆษณาและประชาสัมพันธ์เรื่องอาหารและผลไม้ไทยอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในร้านอาหารไทยในต่างประเทศทั่วโลกร่วมการรณรงค์ด้วย

- จัดทำแผ่นพับให้ความรู้คุณค่าอาหารไทยต่อสุขภาพ มีภาพดูงใจในการรับประทานอาหารและแจกจ่ายให้ร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

- การเผยแพร่อาหารไทยผ่านระบบ Internet CD ROM พร้อมรายชื่ออาหารแนะนำ

7. การขอจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม

- จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการโฆษณาทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่ได้ผลชัดเจนในช่วงที่ผ่านมา และปัจจุบันมีความจำเป็นต้องดำเนินการให้ต่อเนื่องเพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- เพื่อโฆษณาสินค้าใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพได้แก่ Eco-tourism, Soft Adventure, Agro Tourism, Mountain Bike, Sea Canoe, Golf, สปาสมา, ผลไม้ไทย เป็นต้น

(3) ตลาดในประเทศ

การส่งเสริมให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศไทยมีความสำคัญมากขึ้นต่อการกระจายรายได้และสร้างงานสร้างอาชีพของคนในท้องถิ่น รวมทั้งลดแรงกดดันนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในช่วงโอกาส โดยเฉพาะในช่วง Low Season แต่ปัจจุบันปรากฏว่ามีคนไทยเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายเงินในต่างประเทศมากขึ้น และนักท่องเที่ยวคนไทยบางส่วนพฤติกรรมท่องเที่ยวในประเทศยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างที่ควร

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ปลูกฝังให้คนไทยมีจิตสำนึกและเข้าใจความสำคัญในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวตั้งแต่เยาวชนในระดับอนุบาล และบรรจุหลักสูตรด้านการท่องเที่ยวไว้ในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้นจนส่งเสริมการจัดทัศนศึกษาภายในประเทศ

- ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบครอบครัว เพื่อส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคง เสริมสร้างพัฒนาสมาชิกในครอบครัวให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เช่น สายการบิน บริษัทขนส่งจำกัด การรถไฟ โรงแรม เริ่มพัฒนาเที่ยว จัดให้มีราคาพิเศษสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงปิดเทอม เพื่อเชิญชวนให้มีการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มมากขึ้น

- ขอความร่วมมือให้สื่อมวลชนของรัฐทั้งสถานีโทรทัศน์ และสถานีวิทยุทั่วประเทศนำเอาสื่อโฆษณาส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องจริงจัง (โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

สั่งการให้หน่วยราชการรัฐวิสาหกิจพิจารณาจัดการประชุม สัมมนา ฝึกอบรม กระจายไปในส่วนภูมิภาคเพิ่มขึ้น

๑. องค์กรที่รับผิดชอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

1. องค์กรการท่องเที่ยวภาครัฐ

องค์กรรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวภาครัฐจัดตั้งเป็นองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ยอท.) ตาม พระราชบัญญัติ พ.ศ. 2503 โดยมีภาระกิจหลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและต่อมาเมื่อยุคสมัยกรรมการท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ภาระงานด้านการพัฒนาทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคู่กับการส่งเสริมหรือการตลาด มิฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม

ระดับ ๆ หมดไป จึงได้มีการเปลี่ยนสถานะของ อสท. เป็น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตาม พระราชบัญญัติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 เพื่อเพิ่มภาระหน้าที่ในด้านการประสานงานให้มีการฟื้นฟู พัฒนา ทำนุบำรุง และอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เป็นมรดกชั่วลูกชั่วหลานต่อกันไปนั้น

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินการของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ผ่านมาได้พบว่า พระราชบัญญัติ ดังกล่าวยังมีข้อจำกัดและจุดอ่อนในหลาย ๆ ประเด็น คือ

ปัญหาอุปสรรค

(1) อำนาจทางกฎหมายยังไม่เด็ดขาดพอในการกำหนดนโยบายควบคุม ดูแลด้านพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามแผนหลัก เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศและเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ปรับปรุง พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ให้มีอำนาจครอบคลุมและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเพิ่มเติมกรรมการในคณะกรรมการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้กว้างขวาง ครอบคลุมธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

- ปรับปรุงรูปแบบองค์กร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้ทันสมัยคล่องตัว สอดคล้องต่อสภาวะการท่องเที่ยวปัจจุบันและเอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว

- อาศัยความตามมาตรา 9(5) ให้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดขอบเขตหรือสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถคุ้มครองดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ควรมีบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนพระราชกฤษฎีกานี้กรรมไว้ให้ชัดเจน และควรมีผู้ฝ่าฝืนเป็นหน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติตามกฎหมายรับผิดชอบมอบอำนาจตาม ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีอำนาจยับยั้งหรือสั่งห้ามและเสนอคณะรัฐมนตรีชี้ขาดตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา 16

(2) อำนาจในการจัดระเบียบหรือดำเนินการลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนตาม พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

-ปรับปรุง พระราชบัญญัติ ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ให้ครอบคลุมกับการประกอบธุรกิจบริการต่อเนื่อง และมีขอบเขตการบังคับให้กว้างขวางขึ้นกว่าเดิม

(3) การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรเพราะขาดหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- จัดตั้งหน่วยงานและด้านหน่วยด้านพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยตรงอย่างต่อเนื่องโดยให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานสนับสนุนและประสานให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของชาติต่อไป

2. องค์กรการท่องเที่ยวภาคเอกชน

สถานภาพปัญหา

ปัจจุบันองค์กรด้านการท่องเที่ยวของภาคเอกชนรวมตัวกันในลักษณะสมาคม สมาคมและชมรม ซึ่งมีสมาชิกอยู่ทุกจังหวัดทั่วประเทศไทย สมาคมหรือชมรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นอิสระต่อกันซึ่งภาคเอกชนพยายามที่จะให้มีการรวมตัวเป็นสัดส่วนเดียวกันในนามของสภาเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยแล้วแต่ยังขาดกฎหมายรองรับในการดำเนินการจากภาครัฐที่จะทำให้การบริหารงานดำเนินไปเป็นผลดีต่อการส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความมั่นคงยิ่งขึ้น

สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยประกอบด้วยสมาชิกจากสมาคมด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ 10 สมาคมดังนี้

- สมาคมโรงแรมไทย
- สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย
- สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไทย
- สมาคมไทยนิคมการท่องเที่ยว
- สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยวไทย
- สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ (ไทย)
- สมาคมพาต้าไทย
- สมาคมภัตตาคารไทย
- สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย
- สมาคมสวนสนุกและสวนพักผ่อนหย่อนใจ

สิ่งที่ต้องดำเนินการ

- ควรจัดให้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบของสภาอุตสาหกรรมท่องที่ยว โดยมีกฎระเบียบรองรับที่ชัดเจนตามรูปแบบสภาอุตสาหกรรมหรือสภาหอการค้าเพื่อให้เป็นองค์กรที่มั่นคงสามารถแข่งขันในระดับโลกอันจะมีผลมาจากการเปิดตลาดการค้าเสรีในอนาคต

- เพิ่มบทบาทของสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวเอกชนในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานของรัฐทั้งในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว การกำหนดนโยบาย ฯลฯ เพื่อสร้างพลังการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ ทั้งนี้โดยอาจกำหนดให้มีผู้แทนสภาบับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ใน กรอ. เศรษฐกิจต้น

2.2 การเตรียมความพร้อมด้านการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Eco-tourism)

คำว่า Eco tourism กำลังเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจอย่างสูงในสถานการณ์ปัจจุบันนี้ จึงการท่องเที่ยวและแวดวงทางวิชาการได้พยายามที่จะบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทย เช่น นิเวศสัญจร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อธรรมชาติ และการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง "การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ระดับพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม"

บนพื้นฐานของนิยามความหมายดังกล่าว นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มผู้เดินทางที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ประสบการณ์ที่หลากหลายให้มากขึ้น
2. ประสบการณ์จากการได้ไปเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และหรือประสบการณ์ที่ได้สัมผัสวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมที่แตกต่างจากที่ตนอยู่
3. โอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ที่มีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่
4. ให้ปกป้องอนุรักษ์สภาพธรรมชาติและเขตวัฒนธรรม ในพื้นที่ที่ไปชม

แนวคิดการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การตลาดและประชาสัมพันธ์

รณรงค์ให้นักท่องเที่ยวและธุรกิจท่องเที่ยวมีพฤติกรรมอนุรักษ์มากขึ้น

กายภาพ

1. กำหนดเขตคุ้มครองการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ร่วมกันระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในบริเวณที่จะมีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้มีพื้นที่กันชนระหว่างเขตพัฒนา (อุตสาหกรรม ท่าเรือ ฯลฯ) กับเขตคุ้มครองการท่องเที่ยว

2. กำหนดนโยบายที่แน่นอนในการใช้พื้นที่อนุรักษ์ประเภทต่าง ๆ เพื่อการท่องเที่ยว เช่น

- เขตต้นน้ำ ลำธาร
- เขตสงวนพันธุ์สัตว์ป่า
- อุทยานแห่งชาติ

ทั้งนี้ต้องมีการกำหนด

- เงื่อนไขและขอบเขตของพื้นที่และกิจกรรมการใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว

- ศึกษาผลกระทบด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการท่องเที่ยว และมาตรการลดผลกระทบ (mitigation)

- วิธีการชดเชยชุมชนและสิ่งแวดล้อม และการวางมัดจำ (performance bond) สำหรับมาตรการการแก้ไขผลกระทบที่สำคัญ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมในด้านการจัดการพื้นที่และการติดตามผลกระทบ

3. จัดลำดับอุทยานแห่งชาติที่มีทุนค่าสูงสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งในพื้นที่บก สิ้นพื้นชุ่มน้ำ พื้นที่น้ำ เพื่อเริ่มโครงการนำร่องที่จะนำไปสู่การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของไทยให้ยั่งยืนโดย

- กำหนดขอบเขตพื้นที่นักท่องเที่ยวจะเข้าถึงธรรมชาติได้ ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเดินป่าตามลำพัง จัดทำทางเดินสำหรับการศึกษาธรรมชาติ และป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงธรรมชาติส่วนที่เปราะบาง เช่น เหนือแหล่งน้ำ สิ่งที่ขวางกั้น ยอดเขา ทางเดินที่ได้ทำขึ้น (path) มีป้ายที่ชัดเจนเพื่อมิให้นักท่องเที่ยวหลงป่า จัดทำแผนที่แนะนำไม่ยากเดินป่าพร้อมคำอธิบายที่ชัดเจน

- มีการจัดการด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว กำหนดวิธีการใช้อุทยานแห่งชาติที่เหมาะสม เช่น ยกเลิกการส่องสัตว์ด้วยไฟฟ้าในเวลากลางคืน สร้างห้างส่องสัตว์ สะพานแขวนขึ้นแทน กำหนดความรี่ของรถยนต์ในขณะอุทยาน ฯลฯ

- จัดทำศูนย์บริการเรื่องความหมายที่ทันสมัย เช่น การใช้มัลติมีเดีย (multimedia) อาจใช้ระบบหยอดเหรียญ หรือมีการทำระบบสมัยเข้าชมพิพิธภัณฑ์ เช่น เดนติสัน์เกี่ยวกับยุคไดโนเสาร์ ทั้งภาพ สี เสียง หรือเกี่ยวกับประการัง กลุ่มควาย ฯลฯ มีการหมุนเวียนเปลี่ยนนิทรรศการไปทั้งปี ทั้งนี้ รัฐบาลควรสนับสนุนให้องค์กรสิ่งแวดล้อม สถาบันการศึกษาหรือเอกชนจัดทำขึ้นได้

- ทำการรวบรวมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชน จัดอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพิ่มเติมความรู้และมาตรการความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวให้แก่มัคคุเทศก์

4. จัดทำแนวทางปฏิบัติ (Code of conduct) ให้แก่นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เผยแพร่ทางสื่อมวลชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจว่าควรปฏิบัติอย่างไร

5. ใช้กลไกทางเศรษฐศาสตร์เข้าควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ไม่ให้เกินกำลังรองรับของทรัพยากรพื้นที่ โดยปรับค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมโดยความดึงดูดใจและความพอใจที่จะจ่ายของผู้บริโภค เช่น อุทยานฯ เขาใหญ่ ขณะการศึกษาที่ผ่านมาแสนให้เก็บในค่าธรรมเนียม 20 บาท สำหรับนักท่องเที่ยวไทยและ 50 บาท สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ สำหรับเยาวชน มหาวิทยาลัยมหิดลได้เสนอค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานไว้ที่ 100 บาท ในฤดูกาลท่องเที่ยว

6. กำหนดจำนวนคนเข้าชมอุทยานในช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวมากอัด เพื่อให้สอดคล้องกับกำลังรองรับ (carrying capacity) จัดแบ่งโควต้าให้นักเรียนนักศึกษา จำนวนที่เหลือให้บริษัทท่องเที่ยวประมูล ให้มีการประชาสัมพันธ์ถึงความจำเป็นที่ต้องเข้าค่าธรรมเนียมให้ประชาชนทราบ

7. ทำโครงการเพาะสาธิต ให้มีการเก็บค่าธรรมเนียมขั้นเพาะ และกำหนดวิธีการใช้เงินค่าธรรมเนียมเพื่อการพัฒนาต้องชี้แจง ทั้งนี้โดยเลือกเพาะขนาดเล็กเป็นตัวอย่าง

8. ใช้มาตรการทางกฎหมายและเศรษฐศาสตร์เข้าควบคุม และลดปริมาณขยะในแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด ซึ่งจะบังคับให้ผู้ผลิตนำภาชนะบรรจุภัณฑ์กลับไปใช้ใหม่ และให้ผู้ขายเก็บค่ามัดจำจากผู้บริโภคแล้วคืนให้เมื่อผู้บริโภคนำขยะไปคืน นอกจากนี้ในขณะที่ พระราชบัญญัตินี้ยังไม่ได้มีผลบังคับใช้ ให้กรมป่าไม้/อุทยานแห่งชาติ ใช้ระบบมัดจำกับลูกค้า และหากมีขยะภาชนะตกค้างผู้พิทักษ์ป่าสามารถเรียกเก็บค่าปรับแทนผู้บริโภคได้

9. สร้างระบบ Green Tourism Label เพื่อแสดงถึงมาตรฐานของกิจการท่องเที่ยวที่เน้นการอนุรักษ์ เช่น โรงแรม ภัตตาคาร บริษัทนำเที่ยว ฯลฯ ที่ดำเนินการโดยให้มีผลต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ในวงจรของกิจกรรมท่องเที่ยว ท่องเที่ยวนั้นเกี่ยวข้อง ตั้งแต่การใช้พลังงาน การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดสิ่งปฏิกูล รวมถึงกิจกรรมที่เสนอต่อนักท่องเที่ยว พิจารณาที่ใช้สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยตรง เช่น

- การล่องแก่ง ล่องแพ
- การดูปะการัง
- ทัวร์ป่าและการดูนกในป่าในเขตอุทยาน

10. การขึ้นทะเบียนบริษัทท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์เชิงอนุรักษ์ พิจารณาตั้งกองทุนประกันร่วมกันเพื่อออกค่าใช้จ่ายในการติดตาม เสาะหานักท่องเที่ยวในกรณีที่หลงป่า หรือกรณีที่นักท่องเที่ยวทำความเสียหายให้แก่ชุมชนและสิ่งแวดล้อม หรือกำหนดกฎเกณฑ์ที่นักท่องเที่ยวจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามหานักท่องเที่ยวที่หลงป่าหรือแก้ไขปัญหาที่นักท่องเที่ยวก่อขึ้น

ส่วนที่ 3

ปัญหาการท่องเที่ยวในด้านการบริหารและกฎหมาย

1. ปัญหาด้านการบริหารองค์กร

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นครั้งแรกโดยพระราชบัญญัติการ จัดตั้งเป็นองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อสท.) มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ต่อมาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยได้ขยายตัวอย่างกว้างขวางรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของ อสท. ให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น อสท. จึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีภาระงานหลักที่สำคัญดังนี้คือ

1.1 ภาระงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นพิจารณา

เป็นการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวในด้านคุณภาพและมาตรฐานของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม และสร้างสรรทรัพยากรการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจจำแนกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ต่าง ๆ เช่น ชายหาด ภูเขา อุทยาน ถ้ำ น้ำตก ฯลฯ

2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และสภาพภูมิทัศน์ของเมือง เช่น

- สถาปัตยกรรม โบราณสถาน และโบราณวัตถุ
- ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม/ประเพณี

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

สสช. สงป. สำนักสังเคราะห์ กรมศิลปากร กระทรวงมหาดไทย (จังหวัด อำเภอ หน่วยงานการปกครองท้องถิ่น และการพัฒนาชุมชน กรมป่าไม้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรภาคเอกชน (NGO) สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
- พระราชบัญญัติ วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485

- พระราชบัญญัติรักษาเกาะรัตนโกสินทร์ศก 121
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512
- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร
- พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

2. การพัฒนาบริการท่องเที่ยว

การดำเนินงาน

คุณภาพและมาตรฐานการบริการถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่ง สิ่งเหล่านี้ ได้แก่ การขนส่ง (ทางอากาศ ทางบก และทางเรือ) โรงแรม/ที่พัก บริษัท/บริการ นำเที่ยว มัคคุเทศก์/ล่ามแปล ร้านค้าของที่ระลึก/ร้านค้าปลอดอากร สัตตาคาร/ร้านอาหาร การการสื่อสาร/โทรคมนาคม การบริการข้อมูล/ข่าวสารด้านท่องเที่ยว แหล่งบันเทิง/กิจกรรมที่ทำ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความสะอาดของบ้านเมือง ปัญหาจราจร และคุณภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกสาขา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบริการท่องเที่ยว

กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาวิทยาลัย กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กรมการขนส่ง กรมเจ้าท่า กรมตำรวจ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กรุงเทพมหานคร และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบริการท่องเที่ยว

- พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2475
- พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456
- พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2522

1.2 ภาระด้านการตลาดการท่องเที่ยว

การดำเนินงาน

เป็นการดำเนินกิจกรรมด้านการตลาด (Marketing) เพื่อชักจูงให้เกิดกระแสการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดทั้งนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ และนักท่องเที่ยวในประเทศ

กลุ่มกิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การโฆษณา (Advertising) การประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการขาย (Sale Activities) และการผลิตเอกสารและโสตทัศนูปกรณ์ การผลิตสื่อและอุปกรณ์โฆษณาในรูปแบบต่าง ๆ รับการจัดทำ Sub Promotion ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตลาดการท่องเที่ยว

กระทรวงการต่างประเทศ กรมการบินพาณิชย์ กรมประชาสัมพันธ์ บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานธุรกิจภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตลาดการท่องเที่ยว

- พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจดังกล่าวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๒ จึงได้จัดตั้งสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาในประเทศ กระจายอยู่ตามภาคต่าง ๆ ทั่วสิ้น 22 แห่ง และสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาต่างประเทศ กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกรวมทั้งสิ้น 17 แห่ง ตามรายชื่อในภาคผนวก

ด้วยภารกิจดังกล่าว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบุคลากรปฏิบัติงานทั้งในและต่างประเทศเป็นจำนวนทั้งสิ้น 953 คน เมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานที่รับผิดชอบแล้วพบว่าจำนวนบุคลากรกับภาระงานไม่สมดุลกัน จึงส่งผลให้เกิดปัญหาด้านการบริหารดังนี้

1) ปัญหาขาดแคลนพนักงานด้านวิชาชีพเฉพาะด้าน เนื่องจากโครงสร้างอัตราค่าจ้างต่ำ เกิดภาวะสมองไหล

2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานหลักที่สามารถนำเงินตราเข้าประเทศปีละหลายแสนล้านบาทเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของประเทศ และทำรายได้เป็นอันดับ 1 ติดต่อกันมาหลายปีแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นี้เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีอายุมากถึง 37 ปี แต่ยังไม่มีอาคารที่ทำการถาวรเป็นของตนเอง ต้องเสียค่าเช่าอาคารสำนักงานปีละหลายล้านบาท และต้องมีการโยกย้ายอยู่ตลอดเวลา

3) งบประมาณ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีจำกัด ในขณะที่ภาวะการท่องเที่ยวโลกและภูมิภาคมีการแข่งขันสูง ในแต่ละปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รับงบประมาณเพิ่มในสัดส่วนที่ไม่สูงนักในขณะที่จะต้องมีการแข่งขันกันสูงมาก (ดูตารางที่ 7 ภาคผนวก)

4) องค์กรเอกชนในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังไม่มีกฎหมายรองรับอย่างเป็นทางการ

สิ่งที่จะต้องดำเนินการ

(1) จะต้องเร่งเพิ่มจำนวนบุคลากรให้มากขึ้น โดยอาจจะพิจารณาให้วิชาชีพสาขาท่องเที่ยวเป็นวิชาชีพขาดแคลน และพิจารณาเงินเดือนให้เป็นพิเศษ เพื่อแก้ไขปัญหาสมองไหล และสร้างแรงจูงใจในตลาดแรงงานมากขึ้น

(2) ดำเนินการจัดหาอาคารที่ทำการถาวรของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยเร่งด่วน เนื่องจากปัจจุบันได้เช่าอาคารจากหน่วยงานอื่นเป็นอาคารที่ทำการ ซึ่งมีภาระค่าเช่าสูงมาก

(3) สนับสนุนงบประมาณดำเนินงานประจำปีของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อจะสามารถนำงบประมาณมาดำเนินการและแข่งขันกันในตลาดโลกได้เท่าเทียมกับประเทศคู่แข่ง

(4) การสนับสนุนกิจกรรมทางด้านการตลาด เนื่องจากการแข่งขันที่สูงมาก การดำเนินกิจกรรมทางด้านการตลาด ในตลาดเป้าหมายเป็นสิ่งจำเป็นโดย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เสนอขอจัดตั้งสำนักงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาต่างประเทศ เพิ่มอีก 4 แห่ง คือ สำนักงานเชียงใต้ ลอสแองเจลิส ซิดนีย์ อินโดนีเซียและซูริค ซึ่งตลาดเป้าหมายเหล่านี้จะมีความสำคัญมากในอนาคต แต่กระบวนการจัดตั้งสำนักงานทั้ง 4 แห่งดังกล่าว ยังไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงบประมาณ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการผลักดันให้ผ่านการอนุมัติงบประมาณจัดตั้งสำนักงาน จากสำนักงบประมาณด้วย

(5) การดำเนินกิจกรรมทางด้านตลาด นอกจากจัดตั้งสำนักงานในพื้นที่ตลาดเป้าหมายแล้ว การใช้ผู้แทนทางการตลาด (Marketing Representation) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงควรสนับสนุนให้มีการจ้างผู้แทนการตลาดไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตลาดเป้าหมายหลักทุกแห่งทั้งที่มีและไม่มีสำนักงาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ โดยการสนับสนุนงบประมาณสำหรับว่าจ้างผู้แทนการตลาดให้เป็นพิเศษ

(6) การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งองค์กรเอกชนในภาคธุรกิจกรรมท่องเที่ยวขึ้นอย่างเป็นทางการ

2. ปัญหาด้านกฎหมาย

2.1 พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ไม่ได้ให้อำนาจ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อย่างแท้จริงในการควบคุมดูแลธุรกิจสาขากรรมท่องเที่ยวและทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงมีบทบาทเป็นเพียงผู้ประสานงานส่งเสริมและอำนวยความสะดวกเท่านั้น

สิ่งที่ควรจะดำเนินการ คือ การพิจารณาทบทวนแก้ไขปรับปรุงสาระของ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ในบางมาตรา เพื่อให้เป็นการสนับสนุนให้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำงานตามข้อกำหนดในกฎหมายได้มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้มากขึ้น

2.2 ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจสาขากรรมท่องเที่ยวไม่ทันสมัย เช่น พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 ทำให้มีการทำผิดโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายที่ไม่ทันสมัย

สิ่งที่ควรจะดำเนินการ พิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 เสียใหม่ เพื่อให้มีความทันสมัยและลดการกระทำผิดโดยอาศัยช่องโหว่ของกฎหมาย

2.3 ธุรกิจกรรมท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีความเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายต่าง ๆ หลายฉบับ เช่น

- พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503
- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485
- พระราชบัญญัติ[illegible]เฉลิมพระชนมพรรษา สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 พ.ศ. 2560
- พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512
- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร
- พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเหล่านั้นเพียงแต่จะขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้มงวดกับการบังคับใช้กฎหมายเหล่านั้นให้เข้มงวดมากขึ้น เพราะกฎหมายเหล่านี้เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจท่องเที่ยว

สิ่งที่ต้องดำเนินการ ให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เข้มงวดมากขึ้น เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.4 การบังคับใช้ พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 สามารถดำเนินการควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์เท่านั้น ไม่ได้ควบคุมธุรกิจต่อเนื่อง ในขณะที่ปัญหาหลาย ๆ ปัญหา เกิดขึ้นจากธุรกิจต่อเนื่องเหล่านั้น เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจการขายของที่ระลึก ธุรกิจภัตตาคารร้านอาหาร ธุรกิจรถเช่าเรือเช่า

สิ่งที่ต้องดำเนินการ กำหนดกฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ บังคับใช้กับธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องเหล่านั้น โดยบางธุรกิจมีกฎหมายบังคับใช้อยู่แล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตาม บางธุรกิจยังไม่มีกฎหมาย หรือกฎระเบียบใด ๆ มาบังคับใช้

ส่วนที่ 4

บทวิเคราะห์และข้อสังเกต

1. วิเคราะห์นโยบายของรัฐบาล

1. เมื่อพิจารณานโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวแล้วจะเห็นว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันการนำเข้าเงินตราต่างประเทศ และยังเป็นการช่วยกระตุ้นให้เกิดการกระจายรายได้ที่ดีขึ้นอีกด้วย แต่นโยบายดังกล่าวยังขาดจุดเน้นที่สำคัญไปอีกหนึ่งประเด็น คือ นโยบายทางด้านการบินพาณิชย์ ทั้งนี้ เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับนโยบายการบินพาณิชย์ นโยบายการบินพาณิชย์เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเติบโตได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศส่วนใหญ่ 90% เดินทางมาโดยทางอากาศ ดังนั้น หากนโยบายการบินพาณิชย์เปิดกว้างก็จะส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเติบโตได้อย่างดี ดังนั้น รัฐบาลจึงควรกำหนดนโยบายการบินพาณิชย์ให้สอดคล้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวไว้เป็นอีกหัวข้อหนึ่งในนโยบายการท่องเที่ยวให้ชัดเจน

3. นอกจากนโยบายการบินพาณิชย์แล้ว สนามบินนับเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอีกประการหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะในแง่ของการสร้างสนามบินแห่งใหม่ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณสนามบิน ซึ่งในสภาพปัจจุบัน ประเทศไทยมีข้อจำกัดด้านสนามบินหลักเข้าประเทศ เช่น สนามบินดอนเมืองคับแคบ และมีการจราจรทางอากาศคับคั่ง ดังนั้น จึงเห็นสมควรที่จะเร่งรัดการสร้างสนามบินแห่งใหม่ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว แต่ในนโยบายรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวไม่ได้กล่าวถึง แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลยังไม่เห็นความสำคัญของการสร้างสนามบินแห่งใหม่เพื่อรองรับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4. นโยบายด้านความร่วมมือกับต่างประเทศในสาขาท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นแบบสังคมไร้พรมแดน ทุกประเทศจะต้องให้ความร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกันอย่างชัดเจนในทุกสาขา ในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็เช่นกัน ความร่วมมือกับต่างประเทศที่ชัดเจนถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่สำคัญ ดังนั้น รัฐบาลจึงควรให้ความสำคัญกับนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศด้านการท่องเที่ยวให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. ข้อสังเกตในการเตรียมตัวเพื่อรองรับการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ

เพื่อเป็นการเตรียมตัวรองรับการเปิดการค้าเสรีด้านบริการที่กำลังจะเกิดขึ้น และจะมีผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคตข้างหน้านั้น มีข้อสังเกตว่ารัฐบาลยังไม่ได้กำหนดแนวทางที่ชัดเจนและยังลงได้ล่วงเลยมาพอสมควร ดังนั้น จึงควรต่างรีบและพิจารณาอย่างจริงจังโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว กล่าวคือ

1) การเตรียมการด้านกฎหมายเพื่อรองรับกับประเทศในปัจจุบันนี้ให้สอดคล้องกัน เช่น ควรมีการพิจารณาพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการ... กฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ฯลฯ กฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องพิจารณากันให้ชัดเจนและรอบคอบว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงส่วนไหนบ้าง

2) การพิจารณาในเรื่องมัคคุเทศก์ อาจจะต้องพิจารณากันว่าจะยังคงห้ามมัคคุเทศก์จากต่างชาติอีกต่อไปหรือไม่ หรือบางจะต้องพิจารณาให้มัคคุเทศก์ต่างชาติเข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยได้ในบางกรณีในส่วนที่มีการขาดแคลนมัคคุเทศก์ด้านภาษา เช่น ภาษาเกาหลี เป็นต้น

3) ด้านการลงทุนในกิจการโรงแรม อาจจะต้องพิจารณาพิจารณาว่าสมควรจะเปิดให้นักลงทุนชาวต่างชาติมาลงทุนได้ในเมืองขนาดระดับ เช่น โรงแรมระดับ 5 ดาว เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อตอบรับกับกระแสเรียกร้องของกลุ่มประเทศอาเซียน

4) ด้านนโยบายการบินพาณิชย์ เนื่องจากมีความสัมพันธ์ต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวสูงมาก จึงอาจจะต้องทบทวนว่าจะหาแนวทางเปิดการบินเสรีให้มากขึ้นได้อย่างไร แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก

5) จะต้องหาแนวทางดำเนินการให้มีระบบการบริการ (Computer Reservation System) ที่ทันสมัยให้หลากหลายขึ้น โดยร่วมมือกับภาคเอกชน

6) ด้านสิ่งแวดล้อม จะต้องร่างหามาตรการที่ชัดเจนในการป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม จากผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

7) เน้นบทบาทของเอกชนในการเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการพิจารณากำหนดกฎเกณฑ์และควบคุมมาตรฐานต่าง ๆ ที่จะต้องนำมาปฏิบัติให้เกิดผลสูงสุดแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดตั้งกระทรวง สถานภาพของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตามนโยบายพิเศษของรัฐอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมและการบริหารงานของคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานแทน การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินการภายใต้กฎหมายสนับสนุนโดยตรง

3 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

ปัญหาที่สำคัญในการดำเนินงานของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คือ ปัญหาด้านโครงสร้าง และปัญหาด้านกฎหมาย

สรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นโดย พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็น พระราชบัญญัติจัดตั้งที่ยังไม่เอื้อต่อการบริหารงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไปปรากฏอยู่ในกฎหมายฉบับต่าง ๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับหลาย ๆ หน่วยงาน

3. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังไม่มีกฎหมายพื้นฐานที่ครอบคลุมปัญหาด้านต่าง ๆ มารองรับอย่างเพียงพอ

4. ธุรกิจที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลายสาขาไม่ได้อยู่ในความควบคุมดูแลของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

5. กลไกการแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังไม่มีความชัดเจน

6. พระราชบัญญัติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 กำหนดให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกฯ มอบหมายให้ควบคุมดูแล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นประธานคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แต่เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่เสมอ จึงทำให้มีการเปลี่ยนประธานคณะกรรมการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เนื่องจากจะต้องมีการเปลี่ยนนโยบายหลายครั้ง ซึ่งเมื่อเปลี่ยนแปลงนโยบายก็จะส่งผลกระทบในระดับปฏิบัติด้วย

ด้วยปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีภาระหลายหลายดังนี้คือ

1. เป็นหน่วยงานวางแผน (Planner)

2. เป็นหน่วยงานปฏิบัติ (Implementation Unit) ทั้งด้านการส่งเสริมและพัฒนาแผนท่องเที่ยว

3. เป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะต้องทำหน้าที่กำกับดูแลมัคคุเทศก์และธุรกิจนำเที่ยว

4. เป็นหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว (Promotor)

ภาพองค์กรที่ควรจะเป็นในอนาคต

1. มีกฎหมายรองรับที่ชัดเจน

2. ด้านการจัดระบบงบประมาณที่มีความชัดเจนและรวมเป็นหนึ่งเดียว โดยได้เสนอขอให้จัดสรรงบประมาณ 1% ของเงินหมุนเวียนที่เกิดจากรายได้จากการท่องเที่ยวมาดำเนินการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวอย่างจริงจังตามลำดับความสำคัญ ซึ่งได้เสนอให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณเป็น 4 หมวด สำคัญ คือ

2.1 งบประมาณเพื่อการ[illegible]รองรับด้านสาธารณูปโภค เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมของจังหวัดท่องเที่ยวหลัก

2.2 งบประมาณเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว สำหรับจังหวัดหรือหน่วยราชการที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกันทั่วประเทศ เช่น อุทยานแห่งชาติ โบราณสถาน เพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม มีสภาพไกล้วิกฤติหรือวิกฤติ

2.3 งบประมาณพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นและเพื่อส่งเสริมรายได้ให้แก่ประชาชน

2.4 งบประมาณส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มแรงดึงดูดในจังหวัดท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ หรือเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ค้นพบใหม่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงมาก แต่อยู่ในจังหวัดที่เหมาะสมกับการพัฒนาด้านอื่นมากกว่าการท่องเที่ยว

3. ด้านกลไกในการแก้ไขปัญหา เนื่องจากปัญหาโครงสร้างไม่ชัดเจน จึงควรแยกบทบาทการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ออกมาให้ชัดเจน เช่น บทบาทของผู้ควบคุม ใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบแยกต่างหาก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อาจจะรับภาระในด้านการวางแผนและปฏิบัติ ตลอดจนการทำการตลาด

4. ด้านบุคลากร การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ต้องทำทุกอย่างภายใต้บุคลากรที่จำกัด โดยไม่มีสวัสดิการอื่นใดเป็นแรงจูงใจ ปัญหาการสมองไหลจึงเกิดขึ้นเป็นปรากฏการณ์ปกติ ดังนั้นการปรับปรุงเรื่องการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านปริมาณ คุณภาพและด้านสวัสดิการจึงเป็นสิ่งจำเป็น

5. ด้านองค์กร ควรมีกระทรวงที่ดูแลจัดการทรัพยากรและอุตสาหกรรมทางการท่องเที่ยวให้เป็นระบบและชัดเจน เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ใช่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียว แต่มีความสำคัญ โดยนัยทางสังคมในด้านสวัสดิการและนันทนาการด้วย

ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งกระทรวง

การท่องเที่ยวควรจะจัดตั้งเป็นกระทรวงหรือไม่ ต้องดูภารกิจของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ดำเนินการอยู่ และงานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต ภารกิจหลักที่สำคัญ ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว สามารถจัดเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. หน้าที่ในการวางแผนและการบริหารงบประมาณ

2. หน้าที่ควบคุม กำกับดูแลและใช้บังคับกฎหมาย

3. หน้าที่ในด้านการปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว การตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การตั้งกระทรวงควรให้ทำหน้าที่เป็นสองภาคคือ งานด้านนโยบายประมาณ การใช้บังคับกฎหมายและงานด้านการปฏิบัติควบคุมธุรกิจต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และอาจตั้งเป็นวิสาหกิจอยู่ในกระทรวงทำหน้าที่ด้านธุรกิจและร่วมงานกับเอกชน รวมไปถึงการลงทุนและการทำวิสาหกิจอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ข้อสรุปในขั้นต้นจึงน่าจะให้มี

1. พระราชบัญญัติ การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้นโดยเฉพาะเพื่อควบคุมแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2. พระราชบัญญัติ การจัดองค์กรและบริหารการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อจะสามารถรองรับการดำเนินกิจการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรจัดตั้งกระทรวงขึ้นทำหน้าที่บริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นเอกภาพ

4. ข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารอุตสาหกรรมท่องที่ยวไทย

1. โครงการปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑ - ๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ควรที่จะกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนไว้ล่วงหน้าเพื่อจะนำไปเผยแพร่ให้แก่นักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวจะได้วางแผนเดินทางมาประเทศไทยได้ล่วงหน้า การจัดกิจกรรมควรจะกระจายไปสู่ภูมิภาคด้วย ไม่ควรจะจัดอยู่แต่เฉพาะในกรุงเทพฯ ซึ่งจะเป็นการช่วยกระจายรายได้อีกทางหนึ่งและการรณรงค์ปีท่องเที่ยวไทยควรทำควบคู่กันไปทั้ง 2 ด้าน คือทั้งด้านส่งเสริมการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องที่ยวและการบริหาร

2. การดำเนินการแก้ไขปัญหาอุตสาหกรรมท่องที่ยวของรัฐบาล ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาตรงเป้าถือเป็นแนวทางการเริ่มปฏิบัติที่ดีอีกวิธีการหนึ่ง แต่การดำเนินการดังกล่าวเป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้นและในข้อเท็จจริงการแก้ไขปัญหาควรดำเนินการควบคู่กันไป ทั้งการแก้ไขในระยะสั้นและระยะยาว การดำเนินการที่ควรจะกระทำได้ขณะนี้คือ

2.1 ยอกพระราชบัญญัติแหล่งท่องที่ยวเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายแหล่งท่องเที่ยวโดยมีรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจและรับผิดชอบอย่างชัดเจน

2.2 การแก้ไข พระราชบัญญัติ ที่มีอยู่เดิมและยอกพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรอุตสาหกรรมท่องเที่ยวใหม่โดยการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่มีอยู่ปัจจุบันและออกกฎหมายเพื่อเพิ่มอำนาจที่ชัดเจนให้กับองค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีอำนาจชัดเจนมากขึ้น

2.3 ภาคเอกชนในธุรกิจท่องเที่ยวเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว การสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชน ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรวมตัวกันอย่างเป็นทางการและมีกฎหมายรองรับที่ชัดเจนก็ถือเป็นมาตรการระยะยาวอีกวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

2.4 ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในอุตสาหกรรท่องเที่ยวได้มีคำสั่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติขึ้นเพื่อดูแลแก้ไขปัญหาและติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแต่คณะกรรมการชุดนี้ยังไม่สามารถแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ซึ่งคาดจะหันมาทบทวนพิจารณาถึงข้อจำกัดในการปฏิบัติหน้าที่และพิจารณาโครงสร้างดังกล่าวให้เหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น

2.5 ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อภาพลักษณ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ตำรวจท่องเที่ยวมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะรับภาระหน้าที่นี้ให้จริงจังและมีประสิทธิภาพแต่ในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติภารกิจ จึงเห็นสมควรให้มีการแก้ไขปัญหาโครงสร้างของตำรวจท่องเที่ยวในด้านการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ ด้านกฎหมาย กฎระเบียบ งบประมาณ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้มากขึ้น

ส่วนที่ 5

ภาคผนวก

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการที่รัฐบาลได้กำหนดให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ รัฐบาลโดยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ได้มีบัญชาให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดประชุมเพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยได้เชิญหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคธุรกิจเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งได้จัดขึ้น 3 ครั้ง

ครั้งที่ 1 ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2540

ครั้งที่ 2 ในวันที่ 26 พฤษภาคม 2540

ครั้งที่ 3 ในวันที่ 1 กรกฎาคม 2540

ในการประชุมทั้ง 3 ครั้งได้มีข้อสรุปที่สำคัญ ๆ ดังนี้คือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และภาคธุรกิจเอกชนได้นำเสนอปัญหาเร่งด่วนที่สำคัญ 7 ประการ เพื่อให้ที่ประชุมได้พิจารณาดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน

1. ปัญหาด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้า

ก. ด้านกายภาพ มีแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและวิกฤต จำนวน 172 แห่ง ใน 49 จังหวัดอยู่ในความดูแลของ 8 หน่วยงาน

มติที่ประชุม ครั้งที่ 2/2540 พิจารณาแล้วมีมติดังนี้

1) ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 8 หน่วยงาน รับไปดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน และรายงานผลให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยผ่านประธานคณะกรรมการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

2) ขอให้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม 172 แห่ง ใน 49 จังหวัดที่ต้องการให้แก้ไขเร่งด่วนก่อนหลังตามลำดับ เพื่อรัฐบาลจะได้พิจารณาให้ความช่วยเหลือในเรื่อง
งบประมาณต่อไป

3) เห็นชอบในหลักการที่กำหนดให้มีเขตพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพิเศษ โดยพิจารณาเมืองหลักทางการท่องเที่ยวก่อนได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี เชียงใหม่ ภูเก็ต สงขลา และนครราชสีมา

4.) ขอให้กระทรวงมหาดไทยสั่งการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาท่องเที่ยวจังหวัดขึ้น

ข. ด้านการบริการ

1. การเสนอขอให้มีการผ่อนผันกฎระเบียบพิธีการเข้าเมือง โดยไม่ต้องมีวีซ่าแก่จีน อินเดีย และไต้หวัน ***ที่ประชุม*** พิจารณาแล้วมีมติให้ชลอไว้ก่อน

2. การอำนวยความสะดวกของด่านตรวจคนเข้าเมืองที่ท่าอากาศยานกรุงเทพ ***ที่ประชุมมีมติ*** อนุมัติอัตรากำลังเพิ่มเติมจำนวน 108 อัตราให้กับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองโดยเกลี่ยกำลังของกรมตำรวจ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าเมืองให้แก่นักท่องเที่ยว โดยใช้เวลารอการตรวจไม่เกินคนละ 15 นาที

3. การบริการขนส่งสาธารณะเข้าเมือง การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย จัดให้มีแท็กซี่มิเตอร์เข้าไปให้บริการทั้งในบริเวณอาคารต่างประเทศและในประเทศ พร้อมทั้งมีป้ายชี้ทางไปยังจุดให้บริการ และมีการประกาศให้ข้อมูลแก่ผู้โดยสารเป็นระยะ ๆ

4. การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย พิจารณาให้การศึกษาสาขาการท่องเที่ยวเป็นสาขาที่ขาดแคลน และสนับสนุนให้มีการศึกษาวิชาการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการแหล่งบันเทิงการในระดับอุดมศึกษา

2. ปัญหานโยบายการบินพาณิชย์

ที่ประชุมได้พิจารณาและมีมติดังนี้

1. ขอให้กระทรวงคมนาคมทำหนดนโยบายการบินพาณิชย์ที่เปิดกว้างเสรีมากขึ้น และขอให้มีความยืดหยุ่นเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง

2. ขอให้กระทรวงคมนาคมพิจารณาให้บริษัทไอเรียนท์ แอร์ไลน์ จำกัด สามารถทำการบินต่อไปได้ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลจะต้องดูแลและให้ความเป็นธรรมทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อให้อยู่รอดได้ทุกฝ่าย

3. ปัญหาเรื่องการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซื้อสินค้าของภูมิภาค

สืบเนื่องจากปัญหาการหลอกลวงให้ซื้อสินค้าคุณภาพต่ำในราคาสูง โดยเฉพาะสินค้าประเภทอัญมณีและเครื่องประดับ การสร้างสิ่งดึงดูดใจในการซื้อสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ โดยไม่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าซื้อของในประเทศไทยให้มากขึ้น

มติที่ประชุมเห็นชอบให้ดำเนินการ ดังนี้คือ

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้รวบรวมรายละเอียดปัญหาความเดือดร้อนของนักท่องเที่ยวเนื่องจากการซื้อสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับไว้ในเอกสาร "ปัญหานักท่องเที่ยวร้องเรียนร้านค้าอัญมณีและเครื่องประดับ" แล้ว โดยมีประเด็นเสนอเพื่อพิจารณาคือ

1.1 ขอให้กระทรวงพาณิชย์พิจารณาหามาตรการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 การเสนอขายสินค้าคุณภาพต่ำราคาสูง

1.1.2 ควบคุมการอนุญาตหรือยกเลิกการประกอบธุรกิจร้านค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่สร้างปัญหาความเดือดร้อนแก่นักท่องเที่ยว

1.1.3 พิจารณาให้สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับเป็นสินค้าที่ต้องควบคุมมาตรฐานในคุณภาพและราคาที่เหมาะสม เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถส่งออกหรือจำหน่ายปลีกในราชอาณาจักรแก่นักท่องเที่ยวที่ทำรายได้เข้าประเทศได้อย่างดี และมีผลกระทบผูกพันต่อเกียรติยศชื่อเสียง และภาพลักษณ์ของชนชาวไทยและประเทศชาติโดยส่วนรวม

1.2 ให้กรมตำรวจพิจารณาดำเนินการปราบปรามกลุ่มบุคคล และผู้ประกอบการร้านค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่มีพฤติกรรมหลอกลวงนักท่องเที่ยวให้ซื้อสินค้าคุณภาพต่ำในราคาสูง อย่างจริงจังต่อเนื่องตลอดไป เนื่องจากเป็นภัยคุกคาม ทำลายเศรษฐกิจในธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับทั้งในด้านการจำหน่ายปลีกในราชอาณาจักรและการส่งออก ตลอดจนเป็นแหล่งให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ภาพลักษณ์ทางลบของประเทศประการหนึ่งด้วย

1.3 ขอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณาดำเนินการให้มีมาตรการที่จะคุ้มครองผู้บริโภคทั้งชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถบริโภคสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่จำหน่ายปลีกในราชอาณาจักรได้ด้วยความเหมาะสมในคุณภาพและราคาอย่างยุติธรรม

1.4 ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาหาแนวทางกำหนดให้ผลิตภัณฑ์สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับเป็นสินค้าที่ต้องมีการตรวจสอบควบคุมคุณภาพก่อนนำไปจำหน่ายแก่ผู้บริโภคทั้งในและนอกราชอาณาจักร

2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ประสานงานให้สมาคมผู้ค้าอัญมณีไทยและเครื่องประดับจัดตั้งชมรมผู้ค้าอัญมณีมาตรฐานสากลขึ้นในนามของ Jewel Fest Club โดยอาศัยหลักการรวมกลุ่มผู้ประกอบการที่ดี มุ่งมั่นพัฒนาส่งเสริมธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับให้อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยวด้วยการนำเสนอขายสินค้าที่มีคุณภาพ ราคายุติธรรม โดย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จะช่วยสนับสนุนประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบและเลือกใช้บริการ หากนักท่องเที่ยวมีปัญหาไม่พอใจในคุณภาพสินค้าสามารถขอคืนสินค้าได้

3. กลุ่มผู้ประกอบการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับในโครงการอัญธานี (Gemopolis) ซึ่งอยู่ในเขตการส่งเสริมของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในเนื้อที่กว่า 800 ไร่ บริเวณตรงข้ามกับสถานที่ก่อสร้างสนามบินหนองงูเห่า อันเป็นเขตปลอดภาษี (Free Tax Zone) เนื่องจากเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก จึงมีการควบคุมมาตรฐานในคุณภาพและราคาเป็นอย่างดี ขณะนี้มีโรงงานประกอบการผลิตประมาณ 60 โรงงาน ซึ่งกลุ่มผู้ประกอบการยินดีเปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเข้าไปชมโรงงานและเลือกซื้อสินค้าในราคาโรงงานได้

กลุ่มผู้ประกอบการดังกล่าวจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะนำไปเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ใช้บริการในช่วงปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 หรือ Amazing Thailand 1998-1999 และปีต่อๆ ไป เพิ่มมากขึ้น

4. การกำหนดให้มีช่วงเวลาลดราคาสินค้าเป็นพิเศษประจำปีของประเทศไทย (National Sales) เพื่อเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาใช้จ่ายซื้อสินค้าในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ประสานงานกับ
ผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้าและกรมส่งเสริมการส่งออก กำหนดให้มีช่วงลดราคาสินค้าเป็นพิเศษในช่วง Amazing Thailand 1998-1999 2 ช่วงคือ ในเดือนมิถุนายน และระหว่าง 15 พ.ย. - 15 ธ.ค. โดยในช่วงเวลาดังกล่าวห้างสรรพสินค้าจะพร้อมใจกันลดราคาสินค้าพร้อมกันทั่วประเทศ เพื่อสร้างแรงดึงดูดเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและซื้อสินค้ามากยิ่งขึ้น โดยเน้นกลุ่มตลาดเอเชียและแปซิฟิก ที่นิยมการซื้อสินค้าเป็นเป้าหมายสำคัญในการรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์

4. ปัญหาการส่งเสริมการประชุมสัมมนาการจัดนิทรรศการและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล

โดยการดำเนินการ

1. จัดให้มีศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ
2. อำนวยความสะดวกในการเข้ามาจัดประชุมและจัดแสดงสินค้านานาชาติ
3. การส่งเสริมตลาดการประชุมสัมมนา การจัดนิทรรศการ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการแสดงสินค้านานาชาติ

1. การจัดให้มีศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ

มติที่ประชุมเห็นชอบ ดังนี้

1. ขอให้รัฐสนับสนุนการก่อสร้างศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติในภูมิภาคชายฝั่งทะเลตะวันออกจะสร้างในเมืองพัทยาหรือบริเวณใกล้เคียง ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ ภาคใต้ จังหวัดภูเก็ต และอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น โดยให้หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดำเนินการก่อสร้าง และให้เอกชนเช่าไปบริหารตามเงื่อนไขที่กำหนด

2. ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ เพื่อสร้างศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ เช่น ที่ดินของกองทัพบกที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่ดินสาธารณประโยชน์ของเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นต้น

3. ให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการก่อสร้างศูนย์ประชุมในกรณีที่ภาคเอกชนไม่สนใจลงทุน

2. การอำนวยความสะดวกในการเข้ามาจัดประชุมและจัดแสดงสินค้านานาชาติ

มติที่ประชุมเห็นชอบ ดังนี้

1. การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เดินทางมาร่วมประชุมในประเทศไทย มติที่ประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและอุปสรรคในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ครั้งที่ 2 วันที่ 26 พฤษภาคม 2540 ได้มีมติให้ผู้ที่มีความประสงค์จะเดินทางมาร่วมประชุม และพำนักอยู่ในประเทศไทยไม่เกิน 30 วัน ให้ปฏิบัติตามระเบียบพิธีการเข้าเมืองเหมือนนักท่องเที่ยวจาก 56 ประเทศ พำนักในประเทศไทยไม่เกิน 30 วัน ให้ยกเว้นการตรวจลงตราและจาก 97 ประเทศ ที่ขอ VISA On Arrival ได้

2. การอำนวยความสะดวกการนำเข้าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ กรมศุลกากรแจ้งว่า ยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติให้กระทำได้โดยตรง แต่ในบางกรณีเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว และเป็นการนำเข้าชั่วคราว ได้มีกฎหมายและความตกลงระหว่างประเทศกำหนดให้สามารถยกเว้นได้ โดยจะมีการพิจารณาเป็นราย ๆ และเป็นครั้งคราวไป จึงขอให้กรมศุลกากรพิจารณากำหนดให้มีระเบียบปฏิบัติโดยตรง และประกาศเป็นระเบียบปฏิบัติทั่วไปเพื่อให้ผู้ที่จะเข้าร่วมประชุมสามารถวางแผนและปฏิบัติได้ โดยให้จัดทำระเบียบดังกล่าวเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และบังคับใช้ในทุกด่านทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (เพื่อ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะได้นำไปเผยแพร่ต่อไป) โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2540 เป็นต้นไป

3. สำหรับการนำอุปกรณ์ตัวอย่างเข้ามาแสดงและนำออกไป เห็นควรให้ผู้จัดประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ สามารถขออนุญาตให้มีหลังสินค้าทัณฑ์บน ณ สถานที่จัดประชุมหรือจัดแสดงสินค้า เป็นการอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนและก่อให้เกิดการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างแท้จริง โดยขอให้กรมศุลกากรรับไปพิจารณา

4. ด้านระบบเอกสารค้ำประกันการนำเข้าของชั่วคราว (ATA Carnet) ตามอนุสัญญาซึ่งองค์การศุลกากรโลก จัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในด่านพิธีการศุลกากรนั้น ขอให้กรมศุลกากรถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยให้สิทธิ์แก่ผู้ที่มีสิทธิ์ดังกล่าว ใช้ระบบ ATA Carnet แทนระบบการค้ำประกันได้ โดยขอให้ถือปฏิบัติและประกาศใช้ให้ชัดเจน และทำเป็นภาษาไทยและอังกฤษ ประกาศให้ทราบทั่วกัน

3. การส่งเสริมตลาดการประชุม สัมมนา การจัดนิทรรศการ การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการแสดงสินค้านานาชาติ

มติที่ประชุมเห็นชอบ ดังนี้

ที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นชอบในหลักการให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมตลาดล้านนี้โดยเฉพาะ โดยภาคเอกชนรับไปทำการศึกษาเพื่อเสนอรายละเอียดขอรับการสนับสนุนต่อไป ซึ่งสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยได้ประชุมเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2540 และแจ้งให้ทราบว่า กิจกรรมที่ประสงค์ให้มีงบประมาณสนับสนุนได้แก่

1. การเข้าร่วมงานการแสดงสินค้าทางการประชุมและนิทรรศการ (Trade Show) ในต่างประเทศ เพื่อนำเสนอขายประเทศไทยเป็นพื้นที่รองรับการจัดกิจกรรมดังกล่าว

2. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมกิจกรรมในองค์กรสำคัญ ๆ ในระดับนานาชาติที่จะก่อให้เกิดการดึงธุรกิจการประชุมสัมมนาเข้าประเทศตามมา

3. การจัดข้างทีมงานด้านการตลาดสำหรับตลาดประชุม สัมมนา และแสดงนิทรรศการ ทั้งในและต่างประเทศ

4. การจัดตั้งกองทุนสำรองให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่จะออกไปเสนอตัวเป็นเจ้าภาพการจัดประชุมสัมมนา ในประเทศไทยและการบริหารจัดการประชุม

5. สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำ Site inspection ในประเทศไทย

5. ปัญหาการส่งเสริมให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศ

มติที่ประชุมเห็นชอบ ดังนี้

1. ขอให้สื่อสารมวลชนของรัฐบรรจุแผนการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไว้ในผังรายการของสื่อทุกชนิดที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐบาล เช่น สถานีวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะในสื่อวิทยุ โทรทัศน์ โดยขอให้ยกเว้นค่าเวลาหรือคิดค่าเวลาในราคาพิเศษหรือราคาต้นทุนแล้วแต่กรณี ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์ขินดีเริ่มเป็นหน่วยงานนำร่องให้ เพื่อร่วมมือกันรณรงค์โครงการไทยเที่ยวไทย และโครงการปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 ให้สัมฤทธิ์ผลต่อไป

2. ให้กระทรวงการคลังดำเนินการให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ไม่สามารถนำค่าใช้จ่ายในการพาลูกจ้างไปท่องเที่ยวในต่างประเทศมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล และค่าใช้จ่ายดังกล่าวเพื่อเป็นรายได้ของลูกจ้าง

3. การสร้างแรงจูงใจให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วน ในการนำค่าใช้จ่ายในการพาลูกจ้างไปท่องเที่ยวตามจังหวัดต่าง ๆ มาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลมากกว่าปกติ

6. ปัญหาการโฆษณาประเทศไทย

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขัน และให้การดำเนินการสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในตลาดต่าง ๆ อย่างได้ผล และเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ดึงดูดความสนใจของตลาดเป้าหมายอย่างแท้จริง รัฐบาลจึงได้ประกาศให้ปี 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทยหรือ Amazing Thailand 1998-1999 ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในปี Amazing Thailand จึงมีความจำเป็นจะต้องเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์ในตลาดเป้าหมายหลักทั่วโลก

มติที่ประชุมเห็นชอบ ดังนี้

ให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนงบประมาณพิเศษเพิ่มเติมในการโฆษณาเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคในตลาดสำคัญ ๆ อย่างน้อย 7 ตลาด คือ ญี่ปุ่น ไต้หวัน อินโดนีเซีย สหราชอาณาจักร อิตาลี สวีเดน และเยอรมนี ในระหว่างปี Amazing Thailand 1998-1999 เป็นเงินงบประมาณอย่างน้อย 440 ล้านบาท

ผลจากการดำเนินการ

คาดว่าจะทำให้นักท่องเที่ยวจากตลาดต่าง ๆ เพิ่มขึ้นดังนี้

- ตลาดญี่ปุ่น	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10
- ตลาดไต้หวัน	ซึ่งติดลบเมื่อปี 2539 เพิ่มขึ้นร้อยละ 7
- ตลาดอินโดนีเซีย	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10
- ตลาดสหราชอาณาจักร	ซึ่งอยู่ในภาวะชลอตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 7
- ตลาดอิตาลี	ซึ่งติดลบเมื่อปี 2539 ให้คงรักษาสถานภาพเดิมไว้ได้
- ตลาดสวีเดน	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10
- ตลาดเยอรมัน	ซึ่งติดลบเมื่อปี 2538-2539 ให้คงรักษาสถานภาพเดิมไว้ได้

คิดเป็นนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้นจากทั้ง 7 ตลาด รวมประมาณ 187,190 คนมีรายได้โดยคำนวณจากการใช้จ่ายของแต่ละชาติโดยรวมประมาณ 5,681.62 ล้านบาท

2. ให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนากิจกรรมเพื่อสนับสนุนปี Amazing Thailand 1998 1999 ในวงเงินงบประมาณ 160 ล้านบาท โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ

- งานพระราชพิธีและรัฐพิธีในโอกาสเฉลิมฉลองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ 6 รอบ

- กิจกรรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดเป็นประจำอยู่แล้ว แต่นำมาพัฒนาให้มีความน่าสนใจมากขึ้น

- กิจกรรมที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวและให้สอดคล้องกับปี Amazing Thailand 1998-1999 โดยจะจัด 3 เดือนต่อ 1 กิจกรรม รวม 2 ปี มีทั้งสิ้น 8 กิจกรรม

3. ให้สำนักงบประมาณพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการว่าจ้างและดำเนินการทางการผลิตสื่อโฆษณาด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ตลอด 2 ปี (1998-1999) จำนวนทั้งสิ้น 40 ล้านบาท

7. ปัญหาความเป็นเอกภาพในการดำเนินการขององค์กรด้านการท่องเที่ยว

เนื่องจากการรวมตัวของสมาคมธุรกิจ ท่องเที่ยวต่าง ๆ รวม 11 สมาคม ในรูปของสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ยังไม่มีกฎหมายรองรับที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็งในองค์รวมของภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ข้อเท็จจริง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เห็นว่า ควรมีผู้แทนองค์กร ธุรกิจการท่องเที่ยวเอกชนร่วมเป็นองค์ประกอบหนึ่งของคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทาง เศรษฐกิจ (กรอ.)

- สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ซึ่งประกอบด้วยสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว 11 สมาคม มีความเห็นว่า

1) ควรสนับสนุนให้มีการตั้งสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย เพื่อให้องค์กรที่มีสถานภาพถาวร โดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภาคเอกชนด้วยกันควบคุมดูแลกันเอง สร้างเอกภาพในการดำเนินงาน และมีอำนาจต่อรองกับต่างประเทศ

2) ให้มีองค์กรถาวรที่จะแก้ไขปัญหาในความรับผิดชอบของส่วนราชการ และแก้ไขปัญหาการประสานงานระหว่างส่วนราชการและเอกชน ซึ่งสามารถยกฐานะคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติให้เป็นองค์กรถาวร โดยให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

3) สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเห็นด้วยที่จะมีผู้แทนจากองค์กรภาคธุรกิจท่องเที่ยวเข้าไปเป็นกรรมการ กรอ. ด้วย

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติ ได้พิจารณาแล้วมีมติดังนี้

1. ให้สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย นำเสนอแนวทางการจัดตั้งสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ในการประชุมพิจารณาปัญหา และอุปสรรคในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวครั้งต่อไป (1 กรกฎาคม 2540)

2. ประเด็นความเห็นของสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ข้อ 2 ขอให้รอไว้ก่อน เนื่องจากการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาท่องเที่ยวแห่งชาติ ก็มีความถาวรอยู่ในระดับหนึ่งแล้ว แม้ว่าจะเปลี่ยนรัฐบาลไป ก็สามารถตั้งขึ้นใหม่ให้ดำเนินการต่อไปได้

3. การกำหนดให้มีผู้แทนขององค์กรธุรกิจท่องเที่ยวภาคเอกชนเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ กรอ. นั้น ควรแต่งตั้งสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเป็นกรรมการ กรอ. เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว 11 สมาคม ซึ่งสถาบันจะได้พิจารณาแต่งตั้งผู้แทนหลักและผู้แทนสำรองเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ กรอ.ต่อไป

มติที่ประชุมเห็นชอบให้จัดตั้งสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยตามเสนอ

นอกจากปัญหาทั้ง 7 ประการแล้ว ที่ประชุมได้มีมติให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ โดยมีนายปียะณัฐ วัชราภรณ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ทำหน้าที่ติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลให้นายกรัฐมนตรีรับทราบและพิจารณาสั่งการต่อไป

สถิติที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ตารางที่ 1

Growth of International Tourism Worldwide

Year	Arrivals (Million)	Receipts (Bn US$)
1992	504	309
1993	518	314
1994	546	347
1995	567	373
1996	572	374
2000	661	527

ตารางที่ 2

Growth of International Tourism Worldwide

Source : WTO

	Arrivals (Million)					
	1992	**1993**	**1994**	**1995**	**1996**	**2000**
Europe	307	314	330	337	337	372
The Americas	104	104	107	112	117	147
East Asia & Pacific	63	69	77	84	85	101
Africa	18	18	18	19	20	24
Middle East	9	9	10	11	9	11
South Asia	3	4	4	4	4	6
World	**504**	**518**	**546**	**567**	**572**	**661**

ตารางที่ 3

INTERNATIONAL TOURISM

Source : WTO

World & Regional Prospects 1990-2010					
	Arrivals (Million)				Growth Rate (%)
	1990	1993	2000	2010	1990-2010
Europe	287	314	372	476	2.6
The Americas	94	104	147	207	4.1
East Asia & Pacific	52	69	101	190	6.7
Africa	15	18	24	36	4.5
Middle East	7	9	11	18	4.5
South Asia	3	4	6	10	6.1
World	458	518	661	937	3.6

ตารางที่ 4

เปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศท่องเที่ยวหลักในภูมิภาคเอเชีย

ประเทศ	2536 จำนวน	Δ(%)	2537 จำนวน	Δ(%)	2538 จำนวน	Δ(%)	อัตราการเติบโตเฉลี่ย 2536-2538	จำนวน	2539 Δ(%)	ช่วงระยะเวลา
ฮ่องกง	8,937,500	+11.60	9,331,156	+4.40	10,199,994	+9.31	6.83%	8,467,752	+16.10	Jan.-Sep.
มาเลเซีย	6,503,860	+8.10	7,197,229	+10.66	7,468,749	+3.77	7.16%	NA	NA	-
สิงคโปร์	6,425,778	+7.30	6,898,951	+7.36	7,137,258	3.45	5.39%	4,210,799	+3.70	Jan.-Jul.
ไทย	5,760,533	+12.15	6,166,496	+7.05	6,951,566	+12.73	9.85%	4,116,260	+4.38	Jan.-Jul.
อินโดนีเซีย	3,403,138	+11.10	4,006,312	+17.72	4,324,229	+7.94	12.72%	NA	NA	Jan.-Jul.
ไต้หวัน	1,850,214	-1.20	2,127,249	+14.97	2,331,934	+9.62	12.27%	1,713,966	+0.50	-
ฟิลิปปินส์	1,372,097	+18.60	1,573,821	+14.70	1,760,163	+11.84	13.26%	456,823	+12.17	Jan.-Oct.
เวียดนาม	601,527	+36.70	940,707	+56.39	1,358,182	+44.38	50.26%	NA	NA	Jan.-Mar.

Δ(%) อัตราการเปลี่ยนแปลง

ตารางที่ 5

แนวโน้มการเติบโตทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ระหว่างปี 2539-2544

ปี	ระหว่างประเทศ							ภายในประเทศ					
	นักท่องเที่ยว		ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน		รายได้จากการท่องเที่ยว		ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย		ระยะเวลาพำนักเฉลี่ย	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/คน/วัน		รายได้จากการท่องเที่ยว	
	จำนวน (คน)	เพิ่ม/ลด (%)	(วัน)	จำนวน (บาท)	เพิ่ม/ลด (%)	จำนวน (ล้านบาท)	เพิ่ม/ลด (%)	จำนวน (ล้านคนครั้ง)	เพิ่ม/ลด (%)	(วัน)	จำนวน (บาท)	เพิ่ม/ลด (%)	จำนวน (ล้านบาท)	เพิ่ม/ลด (%)
2538	6.95	+12.73	7.43	3,693.41	+9.46	190,765	+31.37	52.20	+22.53	2.27	1,248.00	-	148,712	-
2539	7.50	+8.00	7.50	3,920.00	+6.13	215,000	+12.70	54.50	+4.29	2.30	1,250.00	+0.16	156,000	+4.73
2540	7.80	+7.00	7.50	4,100.00	+4.59	240,000	+11.63	53.00	+6.42	2.30	1,300.00	+4.00	173,400	+10.73
2541	8.30	+6.40	7.60	4,400.00	+7.32	277,000	+15.42	50.00	+3.45	2.30	1,370.00	+5.38	189,000	+9.00
2542	8.80	+6.00	7.80	4,600.00	+4.55	315,000	+13.72	52.50	+4.17	2.50	1,450.00	+5.84	226,500	+19.84
2543	9.40	+6.80	7.80	4,800.00	+4.35	352,000	+11.75	54.40	+3.04	2.50	1,530.00	+5.52	246,300	+8.74
2544	10.00	+6.40	8.00	5,000.00	+4.17	400,000	+13.64	56.00	+2.48	2.50	1,620.00	+5.88	267,300	+8.53

หมายเหตุ : /1 ปี 2538 เป็นตัวเลขจริง

/2 ระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของผู้เยี่ยมเยือนที่ค้างคืนเท่านั้น

ตารางที่ 6

เป้าหมายการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8
พ.ศ. 2540-2544

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 7	รายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15	ชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8
2539*	7.25 (ล้านคน)	213,150 (ล้านบาท)	54.50 (ล้านคนครั้ง)
2540	7.75	245,122	56.13
2541	8.30	281,890	57.81
2542	8.88	324,174	59.55
2543	9.50	372,800	61.34
2544	10.16	428,720	63.18

หมายเหตุ *ใช้ตัวเลขประมาณการปี 2539 เป็นฐานในการคำนวณ

ตารางที่ 7

ตารางแสดงงบประมาณเปรียบเทียบที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้รับในแต่ละปี

ปีงบประมาณ พ.ศ./ค.ศ.	งบประมาณที่ได้รับ	เพิ่ม, (ลด) จากปีก่อน	
		จำนวนเงิน	%
2503/1960	3,400,000	-	-
2504/1961	2,300,000	-1,100,000	-32
2505/1962	3,600,000	1,300,000	57
2506/1963	6,000,000	2,400,000	67
2507/1964	7,000,000	1,000,000	17
2508/1965	11,000,000	4,000,000	57
2509/1966	16,000,000	5,000,000	45
2510/1967	12,100,000	-3,900,000	-24
2511/1968	7,850,000	-4,250,000	-35
2512/1969	10,945,184	3,095,184	39
2513/1970	12,805,100	1,859,916	17
2514/1971	14,289,000	1,483,900	12
2515/1972	25,000,000	10,711,000	75
2516/1973	25,000,000	-	-
2517/1974	27,668,000	2,668,000	11
2519/1976	44,382,000	13,245,000	43
2520/1977	52,690,600	8,308,600	19
2521/1978	63,606,310	10,915,710	21
2522/1979	70,255,700	6,649,390	10
2523/1980	83,984,000	13,728,300	20
2524/1981	109,998,500	26,014,500	31

ตารางแสดงงบประมาณเปรียบเทียบที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้รับในแต่ละปี

ปีงบประมาณ พ.ศ./ค.ศ.	งบประมาณ ที่ได้รับ	(เพิ่ม, (ลด) จากปีก่อน จำนวนเงิน	 %
2525/1982	124,452,600	14,454,100	13
2526/1983	163,800,500	39,347,900	32
2527/1984	244,206,000	80,405,500	49
2528/1985	259,770,100	15,564,100	6
2529/1986	333,281,300	73,511,200	28
2530/1987	435,904,750	102,622,450	31
2531/1988	506,700,880	70,797,130	16
2532/1989	530,646,000	23,945,120	5
2533/1990	830,961,710	300,315,710	57
2534/1991	1,004,254,800	173,293,090	21
2535/1992	1,262,065,840	257,811,040	26
2536/1993	1,463,182,200	201,116,360	16
2537/1994	2,162,647,000	699,464,800	48
2538/1995	2,305,024,800	142,377,800	7
2539/1996	2,562,453,500	257,428,700	11

การเปิดตลาดเสรีด้านการค้าบริการสาขาท่องเที่ยวและผลกระทบต่อผู้ประกอบการ

จากการที่แกตต์ (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) หรือที่เรียกเป็นภาษาไทยว่า "ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยพิกัดอัตราภาษีศุลกากรและการค้า" ได้จัดให้มีการเจรจาในรอบที่ 8 ซึ่งเรียกว่า การเจรจารอบอุรุกวัย (URUGUAY ROUND) และการเจรจาได้ยุติลงเมื่อครั้งการประชุมในวันที่ 15 ธันวาคม 2536 และประเทศสมาชิกได้ร่วมลงนามรับรองผลการเจรจาในร่างกรรมสารฉุดท้ายของการเจรจา เมื่อวันที่ 12-13 เมษายน 2537 ที่เมืองมาราเกช ประเทศโมร็อกโกไปแล้วนั้น ซึ่งสาระสำคัญของข้อตกลงในการเจรจาดังกล่าว สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการเปิดตลาดสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมโดยการลดหรือเลิกภาษีศุลกากร เพื่อให้การค้าของโลกมีความเสรียิ่งขึ้น

2. มีการตกลงในมาตรการต่าง ๆ นึง 28 ฉบับ ที่สำคัญ ๆ เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับสินค้าเกษตร สิ่งทอและเสื้อผ้า ข้อตกลงว่าด้วยการสนับสนุนมาตรการตอบโต้การอุดหนุนข้อพิพาททางการค้า

3. มีการตกลงด้านทรัพย์สินทางปัญญา

4. ได้มีข้อตกลงที่จะยกฐานะของ GATT เป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO)

5. ได้มีข้อตกลงทั่วไปด้านการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Service : GATS) โดยมีการเสนอข้อผูกพันเบื้องต้นในระหว่างประเทศสมาชิกในการเปิดการค้าบริการ ในกลุ่มประเทศภาคีให้เป็นไปในลักษณะที่เปิดเสรีมากขึ้น ซึ่งการบริการในที่นี้จะครอบคลุมสินค้าบริการ 12 สาขาคือ

1. บริการธุรกิจ
2. บริการสื่อสารโทรคมนาคม
3. บริการเกี่ยวกับการก่อสร้าง
4. บริการจัดจำหน่าย
5. บริการด้านการศึกษา
6. บริการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
7. บริการทางการเงิน
8. บริการเกี่ยวกับสุขภาพและสังคม
9. บริการเกี่ยวกับการเดินทางและท่องเที่ยว
10. บริการสันทนาการ
11. บริการด้านการขนส่ง
12. บริการอื่น ๆ ที่มิได้รวมอยู่ในข้อใดข้อหนึ่งดังกล่าวข้างต้น

จากข้อตกลงดังกล่าวซึ่งมีผลบังคับใช้กับกลุ่มภาคีสมาชิกตั้งแต่ 1 มกราคม 2538เป็นต้นมา

สำหรับข้อตกลงดังกล่าวนั้น ในกรณีประเทศไทยได้ขอเสนอผูกพันให้เท่าที่กฎหมายไทยกำหนดในเวลา 10 ปี นั่นหมายถึงว่าในฐานะของสมาชิกองค์กรการค้าโลก ประเทศไทยเปิดเสรีให้กับสมาชิกองค์กรการค้าโลกเท่าที่กฎหมายไทยกำหนดไว้ในปัจจุบัน นับแต่ปี 2538 ไปจนถึง 10 ปี ดังนั้น หากพิจารณาในระยะใกล้ (10 ปี) ผู้ประกอบการในสาขาธุรกิจท่องเที่ยวจะยังไม่มีผลกระทบใด ๆ แต่ช่วงเวลาที่ขอผูกพันไว้ 10 ปีนั้น รัฐบาลไทยก็จะต้องหันมาทบทวนพิจารณากฎหมายและแนวทางที่จะเปิดเสรีให้กับต่างชาติในโอกาสต่อไปเท่าที่จะเป็นไปได้

แต่เนื่องจากการรวมตัวกันทางกลุ่มเศรษฐกิจมิได้มีเพียงองค์กรการค้าโลก (World Trade Organization) แต่เพียงองค์กรเดียว ประเทศไทยยังเป็นสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจเอเชียและแปซิฟิก และประเทศสมาชิกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

จากการประชุมกลุ่มผู้นำอาเซียน (ASEAN SUMMIT) วันที่ 14-15 ธันวาคม 2538 ที่โรงแรมรอยัล ออร์คิด กรุงเทพฯ ผู้นำประเทศอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลง "Bangkok Summit Declaration of 1995" เกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจซึ่งได้กำหนดขอบเขตกว้าง ๆ ให้ประเทศสมาชิกเปิดเสรีด้านการค้าบริการทุกสาขา โดยเน้นความร่วมมือในสาขาการเงิน การขนส่งทางน้ำและอากาศ โทรคมนาคม การท่องเที่ยว การก่อสร้าง และการบริการธุรกิจ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการให้บรรลุข้อตกลงภายใน 3 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2539 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2541 โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานการค้าบริการ (Coordinating Committee on Service - CCS) ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากหน่วยงานที่รับผิดชอบทางการค้าของแต่ละประเทศเพื่อพิจารณาดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย มีการประชุมครั้งแรก วันที่ 13-15 มกราคม 2539 ที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย และกำหนดให้ประชุมทุก 2 เดือนเป็นการประชุมรายสาขาและแบบเทวิภาคี เพื่อเจรจาแลกเปลี่ยนข้อเรียกร้องและข้อตอบสนองระหว่างกัน

การประชุมครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 4-6 มีนาคม 2540 ซึ่งเป็นครั้งที่ 8 โดยฝ่ายไทยมีรองอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ นายธวัชชัย โสภณสถียรพงศ์ เป็นหัวหน้าคณะ สรุปความก้าวหน้าในการประชุมได้ดังนี้

1. ที่ประชุมได้มีมติให้บริการสาขาท่องเที่ยวและโทรคมนาคม เป็นสาขาเร่งด่วนที่จะให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2541

2. เนื่องจากสาขาโทรคมนาคมยังไม่พร้อม ที่ประชุมจึงมีมติให้เสนอสาขาพาณิชย์นาวี เป็นสาขาเร่งด่วนแทน

3. ขอให้การเจรจาทั้ง 2 สาขาดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2540 เพื่อทาง ASEAN Secretariat จะได้นำเสนอรัฐมนตรีท่องเที่ยวอาเซียนเห็นชอบแล้วนำเสนอคณะกรรมการอาวุโสเศรษฐกิจอาเซียน (SEOM) ให้พิจารณาลงนามในความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อเสนอเบื้องต้นในการประชุม AEM ครั้งที่ 29 ซึ่งจะมีขึ้นในเดือนตุลาคม 2540 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์

4. เนื่องจากสาขาเร่งด่วนทั้ง 2 สาขา จะต้องรีบเจรจาให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2540 ที่ประชุมจึงได้กำหนดการประชุม CCS เร่งด่วนขึ้น โดยได้กำหนดให้มีการประชุมในครั้งต่อไป วันที่ 22-24 เมษายน 2540 ณ กรุงจาการ์ต้า และครั้งสุดท้ายในระหว่างวันที่ 17-19 มิถุนายน 2540 ณ เมืองยุราบายา ประเทศอินโดนีเซีย

5. ความคืบหน้าในการเจรจาสาขาท่องเที่ยว มีดังนี้

5.1 เนื่องจากสาขาการท่องเที่ยวถูกกำหนดให้เป็นสาขาเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการ จึงจำเป็นจะต้องมีการเจรจาให้เสร็จภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2540

5.2 ณ ปัจจุบันนี้ (6 มี.ค. 40) ได้มีประเทศสมาชิกยื่นข้อเสนอ (Offer) และร้องขอ (Request) ครบทุกประเทศ

5.3 การเจรจาร้องขอของประเทศสมาชิกส่วนใหญ่จะเน้นหนักอยู่ที่หมวดการค้าบริการโดยผู้ประกอบการจากประเทศหนึ่งเข้ามาจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการในอีกประเทศหนึ่ง (Commercial Presence) และการใช้บริการโดยบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลจากประเทศหนึ่งเข้าไปใช้บริการในอีกประเทศหนึ่ง (Consumption abroad) นอกจากนี้ การร้องขอส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องของมาตรการด้านการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว เช่น การยกเลิกภาษีการเดินทางออกนอกประเทศ (Travel Tax) การขอวีซ่าเข้าประเทศและการปรับปรุงการอำนวยความสะดวกบริเวณชายแดน (Welcome Plaza)

5.4 สำหรับข้อเสนอและร้องขอของประเทศไทย ที่ยื่นต่อประเทศสมาชิกมีดังนี้

ข้อเสนอของฝ่ายไทย

1) เสนอเปิด ASEAN Lane ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพ

2) เปิดให้ชาวต่างชาติมาลงทุนในด้าน motel lodging, camping, caravan site, holiday home service, holidaying centre, theme and amusement parks and marina facilities โดยยังคงต้องปฏิบัติตามกฎหมายไทยที่กำหนดให้มีการร่วมทุนกับคนไทยในสัดส่วน 49 : 51%

3) เสนอยกเว้นภาษีวัสดุอุปกรณ์สิ่งพิมพ์โฆษณาทางการท่องเที่ยวที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการประชุม สัมมนา แสดงนิทรรศการ

ข้อร้องขอของฝ่ายไทย

1) ไทยได้ร้องขอให้ประเทศฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ยกเลิกภาษีเดินทางออกนอกประเทศ (Travel Tax or Exit Tax) ซึ่งอินโดนีเซียได้ยกเลิกให้แล้วในบางจุดที่เป็นพื้นที่ในโครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ

2) ไทยได้ร้องขอให้ประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ อนุญาตให้ Spot โฆษณาด้านการท่องเที่ยวของไทยที่ผลิตโดยคนต่างชาติออกอากาศในประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ได้ซึ่งประเทศฟิลิปปินส์ได้อนุญาตให้แล้ว

การร้องขอของประเทศสมาชิกต่อประเทศไทย

1) ประเทศมาเลเซียร้องขอให้ประเทศไทยร่วมกันสร้าง Welcome Plaza ณ บริเวณพื้นที่ชายแดนไทยมาเลเซีย (ซึ่งได้แจ้งให้ฝ่ายมาเลเซียส่งโครงการให้ไทยเพื่อแจ้งให้เอกชนที่สนใจพิจารณา)

2) ประเทศสิงคโปร์ขอให้ไทยยกเว้นภาษีการนำเข้าวัสดุและสิ่งพิมพ์เพื่อการโฆษณาทางการท่องเที่ยวที่นำมาใช้เผยแพร่โฆษณาในประเทศไทย (อยู่ระหว่างการพิจารณาของกรมศุลกากร รวมทั้งได้เสนอให้สิงคโปร์ไปเจรจาใน AFTA ซึ่งมีสาขานี้อยู่ด้วย)

3) ประเทศสิงคโปร์ขอให้ไทยเปิดเสรีในระบบ CRS (Computer Reservation System) (ได้โอนเรื่องนี้ให้เป็นการพิจารณาของสาขาโทรคมนาคม)

4) ประเทศฟิลิปปินส์ขอให้ไทยอนุญาตให้แรงงานในสาขาท่องเที่ยวเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ในตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป ผู้จัดการด้านการตลาด ผู้จัดการด้านปฏิบัติการ

ข้อเสนอของประเทศสมาชิกสำหรับประเทศไทย

1) ประเทศอินโดนีเซียเสนอให้คนในชาติของประเทศสมาชิก มาทำงานในตำแหน่ง international hotel operators, Tourism consultancy

2) ประเทศมาเลเซียเสนอให้คนในชาติของประเทศสมาชิกเข้ามาลงทุนในศูนย์ประชุม และสวนสนุก

3) ประเทศฟิลิปปินส์ เสนอให้คนในชาติของประเทศสมาชิกสามารถเข้ามาลงทุนในด้าน pension house, tourist inn และ apartment hotel โดยมีสัดส่วนการลงทุน 49%

4) ประเทศสิงคโปร์อนุญาตให้คนในชาติของประเทศสมาชิกเปิดบริษัทนำเที่ยวและเป็นไกด์ในสิงคโปร์ได้

เมื่อพิจารณาผลกระทบต่อผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยวต่อการเปิดเสรีในสมาชิกกลุ่ม ASEAN แล้ว จะเห็นได้ว่ามีทั้งผลดีผลเสียดังนี้คือ

1. จากข้อเรียกร้องของไทยต่อประเทศสมาชิกขอให้ยกเลิกภาษีเดินทางออกนอกประเทศของคนในชาติที่จะเดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มอาเซียนนั้น จะส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาเซียน มีโอกาสเดินทางมาเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในไทยมากขึ้น

2. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทยสามารถที่จะไปลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียนได้มากขึ้น ดังเช่นประเทศอินโดนีเซียเปิดให้ชาวต่างชาติเข้าไปลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวในอินโดนีเซียได้มากขึ้น

3. ประเทศไทยสามารถทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ท้องถิ่นของประเทศสมาชิกได้มากขึ้น ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวจากประเทศสมาชิกนั้น ๆ เดินทางมาประเทศไทยได้มากขึ้น ส่งผลดีต่อผู้ประกอบการเช่นกัน

4. จากการที่ประเทศไทยได้เสนอให้คนในชาติสมาชิกอาเซียนสามารถมาลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวด้าน motel lodging, camping, caravan site, holiday home service, holiday center, theme and amusement parks and marina facilities ได้มากขึ้นนั้นจะส่งผลให้นักธุรกิจไทยมีคู่แข่งมากขึ้นและอาจจะเป็นการจำกัดโอกาสของนักธุรกิจไทยให้น้อยลงด้วย ซึ่งถือเป็นผลกระทบในทางลบต่อผู้ประกอบการ แต่หากมองในอีกด้านหนึ่งก็จะทำให้เห็นว่าหากมีการแข่งขันมากขึ้น จะมีการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้นด้วยก็จะเป็นการทำให้เป็นการพัฒนาคุณภาพของบริการมีมาตรฐานมากขึ้น จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาบริการของการท่องเที่ยวได้อีกแง่มุมหนึ่ง

ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒
Amazing Thailand 1998-1999

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากโอกาสพิเศษ 2 ประการ คือการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ ครั้งที่ 13 ในปี 2541 และวโรกาสพระชนมายุครบ 6 รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี 2542 คณะรัฐมนตรีในคราวประชุม วันที่ 17 เมษายน 2540 จึงได้อนุมัติการจัดงานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ขึ้น เพื่อรณรงค์ให้มีการเดินทางมาเยือนประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้วในการจัดงาน Visit Thailand Year ในปี 2530

และเนื่องจากปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้มีการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและเป็นคู่แข่งของไทยมากขึ้น ดังนั้น ปัจจัยประการสำคัญที่จะให้การรณรงค์ครั้งนี้ประสบความสำเร็จ นอกจากการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนอันเป็นอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยประสบอยู่ในปัจจุบันแล้ว จะต้องมีความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งประชาชน สื่อมวลชนทุกสาขา หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่จะทำให้ กิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในช่วง 2 ปี ดังกล่าว มีความสอดคล้องและสามารถนำเสนอสิ่งที่น่าสนใจที่มีเอกลักษณ์และมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากประเทศคู่แข่งขัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ครั้งที่ 13 ในปลายปี 2541 และร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม พระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ในปี 2542

2. เพื่อยกระดับคุณภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและใช้เป็นปัจจัยเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทั่วทุกภูมิภาคเพิ่มมากยิ่งขึ้น

3. เพื่อเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยว

4. เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลดีต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีจำนวนนักท่องเที่ยวคุณภาพจากตลาดเป้าหมายหลักเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น มีวันพักนานวันและนำรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศมากขึ้น

กล่าวคือในตลอดช่วง 2 ปี (2541-2542) จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเข้ามาอย่างน้อย 17 ล้านคน นำรายได้เข้าสู่ประเทศไม่ต่ำกว่า 600,000 ล้านบาท และให้มีคนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างน้อย 122 ล้านครั้ง ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในประเทศอย่างน้อย 415,000 ล้านบาท

2. ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ มีความน่าสนใจและคุ้มค่าต่อการมาท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

3. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลดีต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินงานของปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) 3 ระดับ คือ

1.1 คณะกรรมการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999)

เป็นคณะกรรมการระดับชาติ โดยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการและเลขานุการ ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยและสายการบิน ให้มีการรายงานตรงต่อนายกรัฐมนตรีเป็นการประจำ

1.2 คณะอนุกรรมการในระดับปฏิบัติ 3 คณะ ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นประธานและประธานสถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยเป็นประธานร่วม ดังนี้

1.2.1 คณะอนุกรรมการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนโครงการและพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมทางการท่องเที่ยว การบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

1.2.2 คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ผู้อำนวยการฝ่ายบริการการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่เผยแพร่โครงการและกิจกรรมไปยังนักท่องเที่ยวในต่างประเทศ และสนับสนุนการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในต่างประเทศ เพื่อให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น

1.2.3 คณะอนุกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่เผยแพร่โครงการและกิจกรรมไปยังนักท่องเที่ยวคนไทยและชาวต่างประเทศที่พำนักในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น

1.3 ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) โดยรองผู้ว่าการฝ่ายวางแผนและพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นประธาน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ประสานงานและติดตามการดำเนินงานและเป็นศูนย์ข้อมูลการรณรงค์ครั้งนี้

2. การดำเนินงาน

การรณรงค์ปี Amazing Thailand 1998-1999 จะเป็นการนำเสนอการท่องเที่ยวประเทศไทยในรูปแบบและสีสรรที่แปลกใหม่กว่าที่ผ่านมา เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและพิเศษโดดเด่นกว่าประเทศเพื่อนบ้าน จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาเที่ยวประเทศไทยอีกครั้ง

เพื่อใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปยังนักท่องเที่ยวที่พิจารณาว่ามีศักยภาพ 40 ประเทศ ในภูมิภาคเอเชีย ยุโรป อเมริกา อเมริกาใต้และแอฟริกาใต้ โดยจะให้ความสำคัญกับประเทศในแถบ**เอเชียตะวันออก**เป็นอันดับแรก ได้แก่ ญี่ปุ่น ไต้หวัน เกาหลี จีน ฮ่องกง สิงคโปร์ อินโดนีเซีย นักท่องเที่ยวจาก**ภูมิภาคยุโรป** ได้แก่ เยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี สแกนดิเนเวีย ยุโรปตะวันออก **ภูมิภาคอเมริกา** ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ภูมิภาคอเมริกาใต้จะเน้นบราซิล และ**ภูมิภาคแอฟริกาใต้** จะดำเนินการไปยังประเทศแอฟริกาใต้โดยในจำนวนนักท่องเที่ยวเหล่านั้น ก็จะมุ่งเน้นไปยังกลุ่มตลาดเฉพาะที่มีศักยภาพสูงในแต่ละประเทศ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มฮันนีมูน กลุ่มประชุมสัมมนา เป็นต้น

นอกจากนี้ จะเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวชาวไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ

กิจกรรมที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย และบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมเตรียมงานและเสนอขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ คือ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและการเผยแพร่กิจกรรมนั้นไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย

1) **การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว** จะเน้นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจเป็นพิเศษ โดยจะมีกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริมตลอดช่วง 2 ปี 2541-2542 ทั้งในกรุงเทพฯ และภูมิภาค จะดำเนินงานควบคู่ไปกับการพัฒนาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่การเดินทางท่องเที่ยวที่เหมาะกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม แบ่งกิจกรรมเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1) กิจกรรมสำคัญที่อยู่ในระหว่างการกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต คือ การจัดงานพระราชพิธีสัตจพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราชลมารค ซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญที่มีสิ่งให้เห็นถึงเอกลักษณ์และคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยที่ไม่สามารถหาชมได้ ณ ที่ใดในโลก

1.2) ในช่วงของการฉลองค์หน่วยงานต่าง ๆ จะพัฒนากิจกรรมของตนเองที่มีการจัดเป็นประจำอยู่แล้วให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เพื่อให้กิจกรรมมีความต่อเนื่องและกระจายความน่าสนใจไปทั่วทั้งประเทศ เช่น กิจกรรมงานประเพณีในท้องถิ่นของจังหวัดต่าง ๆ การแสดงกิจกรรมดนตรีโดยกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

1.3) นอกจากนี้ เพื่อให้มีจุดเด่นในช่วงต่าง ๆ ตลอดทั้งปี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันจัดกิจกรรมพิเศษอย่างน้อยไตรมาสละ 1 กิจกรรม เช่น มหกรรมดนตรีร่วมสมัย มหกรรมกีฬา การแสดงนิทรรศการศิลปะอาเซี่ยน เทศกาลศิลปะพื้นบ้าน เป็นต้น สำหรับกิจกรรมที่มีการเตรียมงานไปแล้วบางส่วนเพื่อที่จะให้ดำเนินการได้ทันช่วงการเริ่มต้นปี Amazing Thailand 1998-1999 ได้แก่

- ***กิจกรรมการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งซื้อสินค้า*** โดยห้างสรรพสินค้า ศูนย์การค้าชั้นนำในกรุงเทพฯ และเมืองหลักทางการท่องเที่ยวจะจัดรายการลดราคาสินค้าครั้งใหญ่ปีละ 2 ครั้ง ในช่วงเดือนมิถุนายน และพฤศจิกายน ของปี 2541 และ 2542 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและคนไทยจะมีโอกาสได้ซื้อสินค้าคุณภาพดีในราคาพิเศษ และจะทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปทุกภูมิภาค บริการพิเศษที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ เช่น การได้รับบัตร Tourist Privilege Card เพื่อใช้เป็นส่วนลดในการซื้อสินค้า การบริการรับ-ส่งสินค้าและบริการที่จอดรถ การจัดพนักงานหรือเคาน์เตอร์เพื่อต้อนรับเป็นการเฉพาะ เป็นต้น
  การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับกรมส่งเสริมการส่งออกจะเปิดตัวกิจกรรมนี้โดยการจัดรายการ Shopping Street ในเดือนพฤศจิกายน 2540 นี้ ที่กรุงเทพฯ ในพื้นที่ตั้งแต่แยกราชดำริจนถึงบริเวณศูนย์การค้าสยามเซ็นเตอร์
  นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังได้ร่วมกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พิจารณาเลือกหมู่บ้านหัตถกรรมในจังหวัดสำคัญ ๆ โดยจะจัดกิจกรรมส่งเสริมงานหัตถกรรมพื้นบ้านผนวกกับกิจกรรมงานประเพณีประจำปีของจังหวัด เพื่อเพิ่มความหลากหลายแก่การส่งเสริมการซื้อสินค้าในประเทศไทยให้ครอบคลุมทั่วทุกภาค
- ***กิจกรรมการส่งเสริมอาหารไทย*** เนื่องจากอาหารไทยมีข้อได้เปรียบคือประกอบด้วยสมุนไพรที่มีคุณค่าต่อสุขภาพ มีความหลากหลายและมีเอกลักษณ์ในแต่ละท้องถิ่น ปัจจุบันอาหารไทยได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงไปทั่วโลก จนอาจกล่าวได้ว่าอาหารไทยเปรียบเสมือนตัวแทนสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรมและภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในตลอดช่วงที่ผ่านมา จึงได้พิจารณาว่าการส่งเสริมอาหารไทยน่าจะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ กิจกรรมที่จะจัดขึ้นเป็นพิเศษ ได้แก่ การจัดหลักสูตรสอนอาหารไทยในโรงแรม การจัดเทศกาลอาหารไทยให้ยิ่งใหญ่ มีการเชิญสื่อมวลชน ผู้ประกอบอาหารและบริษัทนำเที่ยวชั้นนำทั่วโลก มาร่วมงานเทศกาลและร่วมประชุมสัมมนาเกี่ยวกับคุณค่าของอาหารไทย เพื่อให้นำไปเผยแพร่อีกต่อหนึ่ง และร้านอาหารไทยในต่างประเทศ

จากกว่า 4,000 แห่งทั่วโลก จะจัดรายการชิงรางวัลตั๋วเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยในช่วงของการจัดกิจกรรมนี้ เป็นต้น

- ***รายการนำเที่ยวพิเศษ*** นอกจากกิจกรรมดังกล่าวแล้ว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังจะได้ร่วมกับบริษัทนำเที่ยว โรงแรมและสายการบินจัด ***รายการนำเที่ยวพิเศษ*** เรียกว่า ***Amazing Thailand Tour Programme*** ซึ่งจะประกอบด้วยรายการนำเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบและการบริการที่พิเศษกว่าที่ผ่านมา มีความสะดวกแก่การที่บริษัทนำเที่ยวจะนำไปขาย และตรงตามความต้องการสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เช่น **Amazing Taste of Thailand** จะเป็นการแนะนำอาหารไทย ผลไม้ไทย หรือการอบรมหลักสูตรการทำอาหารไทย พร้อมให้ใบประกาศเกียรติคุณ **Amazing Thai Boxing** จะเป็นการนำชมค่ายมวยไทย ร่วมฝึกซ้อม และชมการแข่งขันจากสนามจริง **Amazing Tropical Thai Fruit** จะเป็นการนำชมและรับประทานผลไม้ไทย ณ สวนผลไม้เป็นต้น

2) **<u>การดำเนินงานเผยแพร่กิจกรรม</u>**ดังกล่าวไปยังนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศนั้น ขณะนี้ได้มีการผลิตสัญญลักษณ์เผยแพร่ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ หรือปี Amazing Thailand 1998-1999 ในรูปแบบที่ทันสมัยและน่าสนใจ และเริ่มเผยแพร่ในต่างประเทศแล้ว วิธีการในการเผยแพร่ ได้แก่

- **จัดทำบทความ สปอตโฆษณา ทางสิ่งพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์** ในสื่อท้องถิ่นและสื่อที่มีการเผยแพร่ทั่วโลก เช่น CNN, STAR TV, Internet โดยจะพัฒนารูปแบบการนำเสนอที่ทันสมัยและดึงดูดใจกว่าที่ผ่านมา สำหรับในประเทศจะจัดทำบทความเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ นิตยสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จัดทำสปอตโฆษณาทางวิทยุ โทรทัศน์ ร่วมมือกับรายการวิทยุที่ได้รับความนิยมจัดรายการรณรงค์ให้คนไทยท่องเที่ยวในประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถร่วมโฆษณากับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ในสัดส่วน 70:30
- **การประชาสัมพันธ์** โดยจัดงานแถลงข่าวเป็นการประจำ การเผยแพร่บทความเพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเข้าใจที่ดีในประชาชนและผู้ประกอบการในประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี และการเป็นนักท่องเที่ยวที่ดีในขณะเดียวกัน รวมทั้งจะได้เชิญนักเขียนและบริษัทนำเที่ยวจากต่างประเทศมาทัศนศึกษาเยี่ยมชมกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นในประเทศไทย เพื่อนำไปเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย
- **การผลิตโปสเตอร์ แผ่นพับ แผนที่ วิดีโอ สไลด์ และวัสดุสิ่งพิมพ์อื่น** ๆ ที่จะเป็นเครื่องมือแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยในการเผยแพร่ปี Amazing Thailand 1998-1999 โดยการผลิตจะเป็นไปในแนวทางและรูปแบบที่สอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถปรับใช้ได้ในวาระต่าง ๆ

- **การเข้าร่วมงานส่งเสริมการขายที่จัดเป็นประจำในต่างประเทศ** เช่น งาน World Travel Mart ที่ลอนดอน, งาน ITB ที่เบอร์ลิน การจัด Road Show สัมมนาโดยจะนำบริษัทนำเที่ยว โรงแรม สายการบิน ไปพบปะแลกเปลี่ยนเจรจาธุรกิจกับผู้ประกอบการต่างประเทศในตลาดหลักที่สำคัญ

นอกจากนี้จะเผยแพร่ผ่านกิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เช่น งานแสดงสินค้าไทยในต่างประเทศ งานชุมนุมนักเรียนไทย เป็นต้น รวมทั้งจะดำเนินงานผ่านเครือข่ายที่ทุกหน่วยงานดูแลอยู่ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การเผยแพร่ในนิตยสารบนเครื่องบิน การจัดเคาน์เตอร์ให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวตามสถานีรถไฟ สถานีขนส่งและสนามบิน การตกแต่งตู้ขบวนรถไฟ รถเมล์ เครื่องบินด้วยโลโก้ Amazing Thailand 1998-1999 การจัดรถเมล์สำหรับนักท่องเที่ยว การให้บริการรถเช่าในราคาพิเศษ การเผยแพร่โดยตู้ไฟโฆษณา การจัดตั๋วโดยสารรถทัวร์ รถไฟ เครื่องบินราคาพิเศษ เป็นต้น

ความร่วมมือร่วมใจจากทุกหน่วยงานที่ทำงานภายใต้โครงสร้างของคณะกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน บรรดาสื่อมวลชนทุกสาขา หน่วยงานราชการ ภาคธุรกิจเอกชน และประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ จะเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยอัธยาศัยไมตรี และให้เกิดความประทับใจที่ดีในการเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย เนื่องในโอกาสพิเศษในปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑ ๒๕๔๒ หรือ Amazing Thailand 1998-1999 ครั้งนี้

3) การร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โครงการปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อร่วมรณรงค์ส่งเสริมการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ ครั้งที่ 13 ในปลายปี 2541 และร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ในปี 2542 อันจะส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนประเทศไทยมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้โครงการนี้ประสบความสำเร็จ จึงจะต้องมีความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ที่จะทำกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในช่วง 2 ปี ดังกล่าว ให้มีความน่าสนใจสูงสุด

ประเด็นความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากความร่วมมือในการเผยแพร่ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ผ่านสื่อที่แต่ละหน่วยงานมีอยู่แล้วนั้น ประเด็นที่จะเสนอขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่

ประเด็นความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงาน	ความร่วมมือ
กระทรวงมหาดไทย	- ดูแลความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ โดยเฉพาะการดูแลด้านความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว อาจเน้นในแนวทางที่เคยประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดีมาแล้ว ในปีท่องเที่ยวไทย 2530 กล่าวคือ การดำเนินงานในสายงานของกรมตำรวจได้มีการประกอบกำลังอย่างสอดคล้องรองรับเป็นโครงข่าย ครอบคลุมไว้ทุกพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร ได้แก่ การมอบหมายให้กองบัญชาการตำรวจนครบาล ดูแลรับผิดชอบในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อนักท่องเที่ยวอยู่ระหว่างการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ ก็ให้กองบังคับการตำรวจทางหลวงดูแลรับผิดชอบ เมื่อออกจากเขตทางหลวงก็มอบให้กองบัญชาการตำรวจภูธร 1-4 ดูแลรับผิดชอบ ในกรณีนักท่องเที่ยวเดินทางทางรถไฟ ก็ให้กองบังคับการตำรวจรถไฟดูแลรับผิดชอบ หากไปท่องเที่ยวทางน้ำ ก็ให้กองบังคับการตำรวจน้ำดูแลรับผิดชอบ สำหรับกรณีทัวร์ป่าก็ขอให้กองบัญชาการตำรวจตระเวณชายแดนช่วยดูแลคุ้มครองด้วย นอกจากนั้น หากมีเหตุการณ์เกิดขึ้นและกองกำลังภาคพื้นดินเข้าไปยังจุดเกิดเหตุไม่สะดวก กองบิน กรมตำรวจก็เตรียมพร้อมให้การสนับสนุนได้ ในสายงานของฝ่ายปกครองก็ได้มอบหมายให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จัดให้มีมาตรการคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวร่วมกับฝ่ายงานของตำรวจด้วย - ประสานงานการกำหนดระเบียบพิธีการเข้าเมืองแก่นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้ได้รับสิทธิเข้าเมืองโดยไม่ต้องขอวีซ่าเพิ่มเติม - ประสานงานอำนวยความสะดวก ณ ด่านตรวจคนเข้าเมือง - จัดระเบียบควบคุมไฟฟ้าความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมที่เกิด

หน่วยงาน	ความร่วมมือ
	จากการบุกรุกที่สาธารณประโยชน์ ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว - ประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสำนักงบประมาณ ในการแก้ไขการบริหารและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยกระจายอำนาจให้องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นดูแลรับผิดชอบ
กระทรวงอุตสาหกรรม	- ดูแลกำหนดมาตรฐานสินค้าอุตสาหกรรม รวมถึงสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่จำหน่ายปลีกในราชอาณาจักรให้มีมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมการส่งออกและสร้างภาพลักษณ์ทางบวกแก่ประเทศไทย - ส่งเสริมให้โรงงานจัดให้มี outlet เพื่อจำหน่ายสินค้าราคาโรงงาน พร้อมกับจัดรายการนำชมโรงงานแก่กลุ่มผู้สนใจพิเศษเฉพาะด้านตามความเหมาะสม - ประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนให้เกิดความร่วมมือในการสร้างสรรค์ของที่ระลึกต่าง ๆ ซึ่งอาจจะก้าวไปเป็นแหล่งผลิตสินค้าของที่ระลึกแก่ประเทศต่าง ๆ ได้ในอนาคต
กระทรวงพาณิชย์	- ควบคุมราคาสินค้าให้เหมาะสมกับคุณภาพ - สนับสนุนให้มีศูนย์การจำหน่ายสินค้าตามเมืองท่าหรือเมืองชายแดนที่นักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านจะเดินทางเข้ามาซื้อสินค้าได้สะดวก
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	- ส่งเสริมให้สวนผลไม้เข้าร่วมมือในโครงการ Agro-tourism - ประสานงานกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโครงการ "Thai Food" - ควบคุมมาตรฐานสินค้าการเกษตร - พิจารณากำหนดให้มีมาตรการควบคุมปริมาณไม่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในเขตอุทยานมากเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เนื่องจากจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของพื้นที่
กระทรวงศึกษาธิการ	- สนับสนุนการจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ของนักเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การสร้างสมประสบการณ์ เกิดความรู้ความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ และมีความหวงแหน ช่วยอนุรักษ์ทรัพย์มรดกของแผ่นดินสืบไป - ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและบูรณะแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม
กระทรวงการคลัง	- เร่งรัดมาตรการการคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้แก่นักท่องเที่ยว - พิจารณาให้บริการอำนวยความสะดวกด้านระเบียบพิธีการศุลกากรแก่ธุรกิจการจัดประชุม สัมมนาและการจัดนิทรรศการ เพื่อใช้เป็นจุดขายในการ

หน่วยงาน	ความร่วมมือ
	ดึงธุรกิจดังกล่าวเข้ามาจัดในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น - ประสานงานสนับสนุนด้านงบประมาณในการสร้างศูนย์ประชุมนานาชาติ - สนับสนุนงบประมาณในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นพิเศษแก่ ททท. ในการดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999
กระทรวงการต่างประเทศ	- ให้บริการอำนวยความสะดวกในการออกวีซ่าแก่นักท่องเที่ยว - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999 ในเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ของสถานทูตและสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ - ช่วยสนับสนุนเชิญชวนให้เกิดการจัดกิจกรรมการประชุมนานาชาติภายในประเทศไทย
กระทรวงคมนาคม	- ให้บริการอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคมในประเทศ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยว - กำหนดนโยบายการบินพาณิชย์ที่เปิดกว้างกว่าเดิม เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาคนี้อย่างแท้จริง - สนับสนุนสายการบินสายที่ 2 ให้เปิดบริการได้โดยเร็ว - สนับสนุนการซื้อเครื่องบินที่ทันสมัยเพื่อให้สามารถขยายการให้บริการตามสิทธิการบินได้มากยิ่งขึ้น - ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องวางแผนแก้ไขปัญหาจราจร รวมทั้งปรับปรุงถนนให้ได้มาตรฐานในลักษณะทางคู่ เพื่อให้การเดินทางเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและลดอุบัติเหตุ
การท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย	- จัดให้มีการตกแต่งอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ เพื่อเป็นการต้อนรับและสนับสนุนประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) เช่น Light Box, Flag, Banner ต่าง ๆ - ให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการใช้สนามบินเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย - จัดระเบียบการบริการขนส่งสาธารณะเข้าเมืองจากท่าอากาศยานให้มีความสะดวกเพิ่มมากยิ่งขึ้น
การรถไฟแห่งประเทศไทย	- จัดระเบียบรถไฟในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความสะอาด ปลอดภัย ตารางเวลาการเดินรถ การสำรองที่นั่งล่วงหน้า เป็นต้น เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อถือต่อการเดินทางโดยรถไฟ

หน่วยงาน	ความร่วมมือ
	- ช่วยประชาสัมพันธ์งานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) เช่น ใช้ Banner, Hanging Logo ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ตกแต่งสถานีรถไฟตามเมืองท่องเที่ยว - ปรับปรุงการบริการการรถไฟให้ได้ระดับมาตรฐานสากล
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	- สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจส่งเสริมการท่องเที่ยว
สำนักพระราชวัง/สำนักราชเลขาธิการ	- ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือในด้านข้อมูลและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานพระราชพิธี
สำนักงบประมาณ	- พิจารณาจัดให้มีหมวดงบประมาณเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศ เพื่อรองรับสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถดำเนินการในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การบริการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	- สนับสนุนแผนงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศและกิจกรรมปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 (Amazing Thailand 1998-1999)
กรมประชาสัมพันธ์, องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย ทีวีสีช่อง 3, สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5, สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 7	- ประสานงานในด้านการประชาสัมพันธ์งานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) - ช่วยประชาสัมพันธ์ให้คนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น - ให้ความร่วมมือกับ ททท.ในการเผยแพร่สปอตโฆษณาทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย
สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย	- ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) - ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999)
สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย	- ประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยยไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ไปสู่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ผ่านทางหนังสือพิมพ์ภาคภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

หน่วยงาน	ความร่วมมือ
ชมรมนักจัดรายการวิทยุ	- ช่วยประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999)
บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)	- พัฒนาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในการเดินทางภายในประเทศในช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น การเพิ่มที่นั่ง หรือเที่ยวบินในช่วงเทศกาล - พัฒนาบริการทั้งด้านประสิทธิภาพของเครื่องบินและบุคลากรให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจแก่ผู้ใช้บริการ - ให้ความร่วมมือในด้านการประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) เช่น ในช่วง Inflight VDO ใน Inflight magazine, ออกแบบ ticket slip holder ให้มี Logo Amazing Thailand เป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ - ให้ความร่วมมือในการสร้าง product ทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ เช่น การสร้าง Special package สำหรับปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) - ให้การสนับสนุนด้านตั๋วเครื่องบินในการทำ Lucky Draw ในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น Thai Food, Home Coming เป็นต้น - เปิดเส้นทางบินสู่ Destination ใหม่ ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ หรือ ท่าอากาศยานในภูมิภาค เป็นจุดขนถ่ายผู้โดยสารและสินค้ามากขึ้น
บริษัทขนส่ง จำกัด	- พัฒนาด้านบริการการขนส่งในส่วนกลางไปสู่ภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคกับภูมิภาคให้มีความสะดวกและปลอดภัย - จัดให้มีการตกแต่งสถานีขนส่งทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในเมืองหลักทางการท่องเที่ยว เพื่อต้อนรับและช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) - ร่วมมือกับภาครัฐจัด Tourist Bus ตาม Destination ต่าง ๆ
สภาหอการค้าไทย	- ให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) - ให้ความร่วมมือในการจัด Shopping theme และช่วยประสานงานกับห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ ทำสินค้าของที่ระลึกในการประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) เช่น T-Shirt, หมวก, ถุงใส่ของในห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ - จัดเทศกาลลดราคาสินค้าที่จูงใจนักท่องเที่ยว

หน่วยงาน	ความร่วมมือ
นายกสมาคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม	- ดูแลมาตรฐานสินค้าจากอุตสาหกรรมขนาดย่อม - ประชาสัมพันธ์มาตรฐานของอัญมณีของประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร	- จัดระเบียบกรุงเทพมหานครให้มีขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว - ร่วมมือในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999) ในกรุงเทพมหานคร เช่น ติด Banner, Hanging หรือ Japanese Flag ตามถนนสายต่าง ๆ โดยไม่ขัดกับทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว - ร่วมมือกับ ททท.ในการจัดโครงการ Shopping Street - จัด Information Booth ตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญต่าง ๆ - ดูแลและพัฒนาแหล่งเสื่อมโทรมและลดมลพิษในกรุงเทพฯ - ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมตำรวจ, กระทรวงคมนาคม และการทางพิเศษแห่งประเทศไทย จัดระบบระเบียบจราจรในกรุงเทพฯ เพื่อลดปัญหาจราจรและทำให้เกิดความสะดวกสบายและรวดเร็วในการเดินทาง
สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย	- ประสานงานสมาชิกของสถาบันฯ ในการส่งเสริมและพัฒนาสินค้า/บริการทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงการสร้างสินค้าใหม่เป็นรายการนำเที่ยวพิเศษสำหรับปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999)
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	- ติดตามตรวจสอบและประเมินผลกิจกรรม - พัฒนาสินค้า บริการทางการท่องเที่ยว และการตลาดท่องเที่ยว - ประสานงานด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง - ประสานงานกับทางภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินการปีท่องเที่ยวไทย ๒๕๔๑-๒๕๔๒ (Amazing Thailand 1998-1999)
ฯลฯ	ฯลฯ

รายชื่อสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและพื้นที่รับผิดชอบ

สำนักงานต่างประเทศ

เอเชียและแปซิฟิก

- **สำนักงาน ททท.กัวลาลัมเปอร์ พื้นที่รับผิดชอบ** มาเลเซีย บรูไน อินเดีย และตะวันออกกลาง
- **สำนักงาน ททท.สิงคโปร์ พื้นที่รับผิดชอบ** สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์และแอฟริกาใต้
- **สำนักงาน ททท.เวียงจันทร์ พื้นที่รับผิดชอบ** ลาว เวียดนาม และกัมพูชา
- **สำนักงาน ททท.ฮ่องกง พื้นที่รับผิดชอบ** ฮ่องกง มาเก๊า และสาธารณรัฐประชาชนจีน
- **สำนักงาน ททท.ซิดนีย์ พื้นที่รับผิดชอบ** ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแปซิฟิกตอนใต้
- **สำนักงาน ททท.ไทเป พื้นที่รับผิดชอบ** ไต้หวัน
- **สำนักงาน ททท.โซล พื้นที่รับผิดชอบ** สาธารณรัฐเกาหลี
- **สำนักงาน ททท.ภูมิภาคญี่ปุ่น (โตเกียว) พื้นที่รับผิดชอบ** ตอนเหนือของเกาะฮอนชิวเขตโทโฮกุ คันโต และเกาะฮอคไกโด
- **สำนักงาน ททท.โอซากา พื้นที่รับผิดชอบ** ตอนใต้ของเกาะฮอนชิวเขตคันซิชิวโกกุ และชิวชุ
- **สำนักงาน ททท.ฟุกุโอกะ พื้นที่รับผิดชอบ** เกาะกิวชิว เกาะชิโกกุ และโอกินาวา

ยุโรป

- **สำนักงาน ททท.แฟรงค์เฟิร์ท พื้นที่รับผิดชอบ** เยอรมนี ออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ และยุโรปตะวันออก
- **สำนักงาน ททท.ลอนดอน พื้นที่รับผิดชอบ** สหราชอาณาจักร ไอร์แลนด์ ฟินแลนด์ และสแกนดิเนเวีย
- **สำนักงาน ททท.ปารีส พื้นที่รับผิดชอบ** ฝรั่งเศส เบลเยี่ยม ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์
- **สำนักงาน ททท.โรม พื้นที่รับผิดชอบ** อิตาลี สเปน กรีซ โปรตุเกส อิสราเอล ตุรกี และตูรกี

อเมริกา

- **สำนักงาน ททท.ภูมิภาค สหรัฐอเมริกา (ชิคาโก) พื้นที่รับผิดชอบ** นอร์ธดาโกต้า เซ้าท์ดาโกต้า มินเนโซต้า วิสคอนซิน เนบราสก้า ไอโอว่า อิลลินอยส์ มิสซูรี่ เคนตั๊กกี้ โอคลาโฮม่า อาร์แคนซอส์ เท็กซัส หลุยเซียน่า มิสซิสซิปปี้ อินเดียน่า แคนซัส โอไฮโอ้ มิชิแกน และประเทศแคนาดา
- **สำนักงาน ททท.ลอสแองเจลิส พื้นที่รับผิดชอบ** อาลาสก้า ฮาวาย วอชิงตัน โอเรก้อน แคลิฟอร์เนีย เนวาด้ามอนทาน่า ไอดาโฮ ยูท่าห์ โคโลราโด้ อริโซน่า นิวเม็กซิโกเกาะกวม กลุ่มประเทศอเมริกากลาง และอเมริกาใต้ทั้งหมด
- **สำนักงาน ททท.นิวยอร์ค พื้นที่รับผิดชอบ** วอชิงตัน ดี.ซี. นิวยอร์ค นิวแฮมเชอร์ เวอร์มอนต์ เมน เพนซิลเวเนีย คอนเนคติคัล แมสซาชูเซทท์ส โรดไอแลนด์ เวอร์จิเนีย เวสต์เวอร์จิเนีย เมรี่แลนด์ นิวเจอร์ซี่ เดลลาแวร์ นอร์ธแคโรไลน่า เซาท์แคโรไลน่า แทนเนสซี่ อลาบาม่า จอร์เจีย ฟลอริดา เปอร์โตริโก้ และบาฮามาส

"**สำนักงานภาคในประเทศ**

ภาคกลาง

- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 1** (จังหวัดกาญจนบุรี) **พื้นที่รับผิดชอบ** กาญจนบุรี นครปฐม สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม
- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 2** (จังหวัดเพชรบุรี) **พื้นที่รับผิดชอบ** เพชรบุรี (ชะอำ) ราชบุรี และประจวบคีรีขันธ์
- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 3** (จังหวัดชลบุรี) **พื้นที่รับผิดชอบ** พัทยา
- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 4** (จังหวัดระยอง) **พื้นที่รับผิดชอบ** ระยอง และจันทบุรี
- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 5** (จังหวัดตราด) **พื้นที่รับผิดชอบ** ตราด และหมู่เกาะ
- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 6** (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) **พื้นที่รับผิดชอบ** พระนครศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี ปทุมธานี และนนทบุรี
- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 7** (จังหวัดลพบุรี) **พื้นที่รับผิดชอบ** ลพบุรี นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท และสิงห์บุรี
- **สำนักงาน ททท.ภาคกลาง เขต 8** (จังหวัดนครนายก) **พื้นที่รับผิดชอบ** นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา

ภาคเหนือ

- **สำนักงาน ททท.ภาคเหนือ เขต 1** (จังหวัดเชียงใหม่) **พื้นที่รับผิดชอบ** เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และแม่ฮ่องสอน
- **สำนักงาน ททท.ภาคเหนือ เขต 2** (จังหวัดเชียงราย) **พื้นที่รับผิดชอบ** เชียงราย พะเยา อุตรดิตถ์ แพร่ และน่าน
- **สำนักงาน ททท.ภาคเหนือ เขต 3** (จังหวัดพิษณุโลก) **พื้นที่รับผิดชอบ** พิษณุโลก เพชรบูรณ์ และสุโขทัย
- **สำนักงาน ททท.ภาคเหนือ เขต 4** (จังหวัดตาก) **พื้นที่รับผิดชอบ** ตาก พิจิตร และกำแพงเพชร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- **สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 1** (จังหวัดนครราชสีมา) **พื้นที่รับผิดชอบ** นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และชัยภูมิ
- **สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2** (จังหวัดอุบลราชธานี) **พื้นที่รับผิดชอบ** อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ศรีสะเกษ และยโสธร
- **สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3** (จังหวัดขอนแก่น) **พื้นที่รับผิดชอบ** ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม และกาฬสินธุ์

- สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 4 (จังหวัดนครพนม) พื้นที่รับผิดชอบ นครพนม สกลนคร และมุกดาหาร
- สำนักงาน ททท.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 5 (จังหวัดอุดรธานี) พื้นที่รับผิดชอบ อุดรธานี หนองบัวลำภู หนองคาย และเลย

ภาคใต้

- สำนักงาน ททท.ภาคใต้ เขต 1 (จังหวัดสงขลา) พื้นที่รับผิดชอบ สงขลา (หาดใหญ่) และสตูล
- สำนักงาน ททท.ภาคใต้ เขต 2 (จังหวัดนครศรีธรรมราช) พื้นที่รับผิดชอบ นครศรีธรรมราช ตรัง และพัทลุง
- สำนักงาน ททท.ภาคใต้ เขต 3 (จังหวัดนราธิวาส) พื้นที่รับผิดชอบ นราธิวาส ยะลา และปัตตานี
- สำนักงาน ททท.ภาคใต้ เขต 4 (จังหวัดภูเก็ต) พื้นที่รับผิดชอบ ภูเก็ต พังงา และกระบี่
- สำนักงาน ททท.ภาคใต้ เขต 5 (จังหวัดสุราษฎร์ธานี) พื้นที่รับผิดชอบ สุราษฎร์ธานี ชุมพร และระนอง

ประธานวุฒิสภา : ขอเชิญคณะกรรมาธิการเข้าประจำที่ครับ

(คณะกรรมาธิการเข้าประจำที่)

ประธานวุฒิสภา : เชิญประธานคณะกรรมาธิการแถลงครับ

นายประชา เหตระกูล (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ และท่านสมาชิกฯ ผู้ทรงเกียรติ กระผม นายประชา เหตระกูล ประธานคณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา ขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาญัตติ เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคการค้าเสรี โดยได้จัดทำเป็นรายงานการพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งบทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการ เสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา คณะกรรมาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะรายรับที่ได้จากนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศแต่ละปีมีรายได้มหาศาล ซึ่งนับเป็นผลผลิตหนึ่งของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลดีต่อประเทศ ขณะเดียวกันการดำเนินการค้าด้านการท่องเที่ยว ก็มักมีปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวเสมอมา โดยเฉพาะปัญหาที่ก่อให้เกิดภาวะแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และเป็นปัญหาขาดการจัดการที่ดี ที่มีผลทำให้การท่องเที่ยวของไทยไม่ได้รับการพัฒนา และเป็นไปตามแนวทางที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ คณะกรรมาธิการจึงได้หยิบยกประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยตรง และเป็นประเด็นปัญหาที่ทำให้การท่องเที่ยวขาดประสิทธิภาพและไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญแก่การท่องเที่ยว โดยกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวโดยตรงแล้วก็ตาม ซึ่งในนโยบายดังกล่าวก็ยังพบว่า มีจุดบกพร่องที่รัฐบาลควรจะได้แก้ไขในส่วนต่าง ๆ อีกมาก รวมทั้งส่วนที่รัฐบาลควรดำเนินการ เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่ดี มีประสิทธิภาพได้ คณะกรรมาธิการจึงได้พิจารณาศึกษาตั้งเป็นข้อสังเกตในประเด็นหลักที่สำคัญในเบื้องต้น กล่าวคือ ข้อสังเกตต่อนโยบายของรัฐบาลด้านการท่องเที่ยวว่า มีจุดบกพร่องในส่วนใดบ้าง และแนวทางในการเตรียมเพื่อรองรับการเปิดตลาดเสรีด้านการบริการที่กำลังจะมีขึ้น รัฐบาลควรมีการเตรียมพร้อมในด้านใด รวมทั้งได้เสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดองค์กร เพื่อรองรับงานด้านการท่องเที่ยวในอนาคต

ตลอดจนข้อสังเกตเกี่ยวกับการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในไทย เพื่อแก้ไขให้ในระยะที่ทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน โดยมีรายละเอียดของบทวิเคราะห์และข้อสังเกต รวมทั้งผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมาธิการตามเอกสารที่แนบมานี้ จึงขอกราบเรียนได้โปรดนำรายงานการพิจารณาศึกษา การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในยุคการค้าเสรี พร้อมทั้งบทวิเคราะห์และข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการอันเป็นประโยชน์กับการท่องเที่ยวของประเทศชาติสืบไป ขอขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณวิจิตร

นายวิจิตร ศรีสอ้าน : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม วิจิตร ศรีสอ้าน สมาชิกวุฒิสภา เรื่องที่กระผมจะยกขึ้นเป็นประเด็นอภิปรายนั้น อาจจะไม่เป็นเรื่องที่ซักถามในข้อเสนอแนะ แต่เป็นเรื่องของกรรมาธิการทางด้านการท่องเที่ยวโดยตรง แต่เรื่องนี้หาที่ลงไม่ได้ กระผมดูแล้วปรากฏว่า จะเกี่ยวพันกับเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่มากพอสมควร เรื่องนี้คือเรื่องที่เราจะส่งเสริมให้คนนอกประเทศเขาเข้ามาใช้บริการในการจัดประชุมสัมมนาฝึกอบรมภายในประเทศ จากการที่ถือปฏิบัติอยู่ ถ้าเป็นหน่วยงานของรัฐจัดก็มีสิทธิเสนอผ่านกระทรวง ทบวง กรมของตน บางเรื่องก็ต้องเข้าคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติเป็นเจ้าภาพ เป็นราย ๆ ไป ถ้าเป็นองค์กรเอกชนก็จะไม่มีช่องทางอะไรที่ชัดเจนว่า ถ้าเขาจะเป็นเจ้าภาพและต้องการความสนับสนุนส่งเสริม เขาจะไปในช่องทางไหน กระผมมีความเห็นอย่างนี้ครับว่า ในประเทศไทยขณะนี้ เราต้องการเงินตราต่างประเทศ เราต้องการที่จะให้คนเข้ามาประเทศไทยเพื่อเอาเงินต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย มีองค์กรระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย หรือมีสาขาในประเทศไทยมากกว่าที่ใดทั้งหมดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ องค์กรเหล่านี้เขามีงบประมาณที่จะจัดประชุมสัมมนาฝึกอบรมอยู่เป็นประจำ เพียงแต่ว่าแต่ละปีเขาจะเลือกไปทำที่ไหน ที่ประเทศเหล่านั้นมีการส่งเสริมให้ความสะดวก เขาต้องการนโยบายและความสนับสนุนที่ชัดเจนจากทางรัฐบาลไทย เรามีองค์กรประเภทที่ไม่ใช่เป็นระหว่างประเทศ และไม่ใช่เป็นของรัฐ อาจจะเรียกว่า เอ็น. จี. โอ. (NGO) ที่จัดในรูปองค์การสมาคมที่มีที่ตั้งในประเทศไทย แต่มีลักษณะเป็นระหว่างประเทศ กระผมเองก็เป็นนายกสมาคมพวกนี้อยู่ ๒ - ๓ แห่ง

ของเอเชียแปซิฟิค เขาตั้งอยู่ในเมืองไทย แต่ว่าสมาชิกอยู่ทั่วภูมิภาคหรือทั่วโลก องค์กรเหล่านี้ก็มีกิจกรรมการประชุมสัมมนาเฟ็กอบรมเป็นกิจกรรมหลักอยู่เป็นประจำ ในขณะเดียวกันหน่วยงานประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่นใด ก็ไปเป็นสมาชิกขององค์การสมาคมอยู่ทั่วโลก กระผมคิดดูแล้วว่า ถ้าเรื่องนี้เป็นนโยบายพิเศษ มีการที่จะให้บริการที่เป็นเชิงวันสตอปเซอร์วิซ (One stop service) ก็คือบริการรวม ณ จุดเดียว มีนโยบายและมาตรการที่ชัดเจน เราสามารถจะทำงานเชิงรุกที่ไปเชิญชวนให้มีการจัดประชุมสัมมนาในประเทศไทยได้เป็นอย่างมาก แล้วเงินตราจะเข้าประเทศมากมาย กระผมมีประสบการณ์โดยตรง ในยุคนี้การที่จะรอให้เขามาขอเราเป็นเจ้าภาพ เขาไม่ทำ ส่วนมากเขาจะใช้วิธีที่ให้เราไปแข่งขันกับคนอื่นที่จะขอเป็นเจ้าภาพ ใช้ระบบทิดดิง (Bidding) เหมือนกันกับการประกวดราคา ในการไปบิด (Bid) หรือการที่จะไปเสนอข้อเสนอเพื่อจะขอรับเป็นเจ้าภาพจะต้องมีการนำเสนอสิ่งที่เขาคิดว่า จะเป็นประโยชน์ต่อการที่เขามาประชุม ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องสนับสนุนเชิงงบประมาณ ส่วนมากจะเป็นเรื่องการสนับสนุนด้านความสะดวกและด้านอื่น เวลาที่ไปเสนอเพื่อจะเอาโครงการเหล่านี้เข้ามา ถ้าเป็นระบบปกติอย่างที่เป็นปัจจุบัน ถ้าเป็นหน่วยราชการคือหน่วยงานของรัฐจะต้องนำเสนอขออนุมัติต่อเจ้าสังกัด หรือ ครม. ก่อน ทั้ง ๆ ที่ก็ยังไม่รู้ว่า ไปเสนอแล้วจะได้รับเลือกหรือเปล่า เราก็ไม่สามารถจะทำได้ ก็ต้องไปเสนอก่อน เสนอก่อนก็เสี่ยง ได้รับมาแล้วปรากฏว่า ค่อยมาเสนอต่อรัฐบาลภายหลัง ถ้าเกิดรัฐบาลไม่อนุมัติก็เสียอีก กระผมมีกรณีค้างอยู่ ๒ เรื่อง เป็นกรณีที่เป็นรูปธรรม เรื่องหนึ่งกระผมไปบิดเรื่องการประชุมสภาโลกเกี่ยวกับสหกิจศึกษาจะมีคนมาเกือบ ๑,๐๐๐ คน ใช้เวลาประชุม ๕ - ๖ วัน แล้วก็เวียนไปตามประเทศต่าง ๆ ไปเสนอเสร็จเรียบร้อยเขาส่งคนมาประเมินแล้วเขาก็เลือกปี ๒๐๐๑ ครับ พอเขาเลือกเสร็จ เขามีหนังสือมาบอกว่า เลือกแล้ว เลือกท่านแล้ว มีทางไหมที่ท่านจะไปขอให้รัฐบาลมีหนังสือสนับสนุนเสียหน่อยเพื่อความมั่นใจ กระผมก็ไปหารือถามว่า จะให้รัฐมนตรีไหนออกหนังสือ รัฐมนตรีกระทรวงการคลังบอกว่า คงต้องไปที่ท่านรัฐมนตรีดูแลเรื่องการท่องเที่ยว ท่านรองนายกฯ ท่านหนึ่งก็บอกน่ากลัวจะต้องไปต่างประเทศ กระผมบอก ถ้ากระผมมัวงิ่งอยู่ตามกระทรวงเหล่านี้ก็คงไม่ได้ ก็ต้องใช้วิธีเดิม คือเสนอเข้า ครม. เรื่องจิ๊บจ๊อยอย่างนี้ต้องเข้า ครม. กระผมมีความรู้สึกว่า ในยุคที่ต้องทำงานเชิงรุกและในยุคที่เราจำเป็นจะต้องแข่งขันเพื่อดึงคนเข้าประเทศเฉพาะกิจ

ในระยะสั้น ซึ่งไม่อยากจะเรียกว่าเขาเป็นนักท่องเที่ยวเสมอไป ซึ่งผู้คนเหล่านี้ก็มีการท่องเที่ยวอยู่ด้วย แต่ละคนมาพร้อมด้วยเงินที่เราไม่ต้องเดือดร้อนเลย แล้วเงินที่เข้าประเทศก็จะมาก สิ่งรองรับเหล่านี้เราก็มีอยู่ครบถ้วน กระผมก็อยากจะเสนอเป็นข้อเสนอว่า ถ้าคณะกรรมาธิการชุดนี้จะกรุณารับข้อเสนอนี้พ่วงเข้าไปด้วยว่ามีการนำคนเข้าประเทศชั่วคราวระยะสั้น ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับการท่องเที่ยว แต่ว่าเป็นการส่งเสริมทางด้านบริการที่จะทำให้คนเข้าประเทศแล้วเรามีเงินตรา แล้วแข่งขันได้ กระผมเชื่อว่า เรื่องนี้ถ้าทำกันอย่างเป็นกิจจะลักษณะเชิงรุกโดยมีกลไกที่ชัดในการส่งเสริม มีการเชิญหน่วยงานที่ตั้งในประเทศไทยมากมายมาประชุม ให้เขาเข้าใจว่า ๓ - ๔ ปีนี้ เรามีนโยบายพิเศษส่งเสริมเรื่องนี้ กระผมคิดว่าจะได้เงินเข้าประเทศมากทีเดียว อย่างกระผมคำนวณกรณีที่กระผมไปรับมา ๒ รายการในปี ๑๙๙๘ ปี ๒๐๐๑ หัวหนึ่งถ้าเป็น ๑,๐๐๐ เหรียญ เกือบ ๑,๐๐๐ คนก็ไม่น้อยซึ่งจะมาช่วยให้การลงแรง และกิจการที่เกี่ยวเนื่องกับการประชุมสัมมนามีรายได้เพิ่มขึ้น กระผมพูดกับใครก็ชอบครับ พูดกับท่านรองนายกฯ ศุภชัย ท่านบอกดีมาก พูดกับรัฐมนตรีช่วยฯ คลัง ท่านบอกดี แต่ขณะนี้ไม่มีคนเสนอเรื่องในลักษณะที่เป็นกิจจะลักษณะ ท่านก็บอกให้กระผมไปเขียนหนังสือมาสิ กระผมก็บอกว่า ถ้าเห็นช่องทางที่เรามีการเสนอเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวแล้วสามารถจะพ่วงเรื่องนี้ไปได้ด้วย กระผมก็อยากจะขอฝากเรื่องนี้กับคณะกรรมาธิการด้วยครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณวิศาล

นายวิศาล ภัทรธรรมมาศ : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ผม นายวิศาล ภัทรธรรมมาศ สมาชิกวุฒิสภา ผมได้อ่านรายงานของคณะกรรมาธิการชุดนี้แล้ว ผมรู้สึกว่าละเอียดถี่ถ้วนดีพอสมควร แต่จากที่ผมอ่านดูหน้า ๓๔ และ ๓๕ ในรายงาน ส่วนตัวของผมรู้สึกว่า หน้า ๓๔ ข้อ ๖ และข้อ ๗ ความจริงเป็นหัวใจของการท่องเที่ยว ความจริงประเทศไทยของเรามีสถานที่ท่องเที่ยวมากเหลือเกิน และมีสินค้าที่นักท่องเที่ยวสามารถที่จะซื้อได้ แต่ปัจจุบันหรือจากที่ผ่านมาข้อเท็จจริงปรากฏโดยแจ้งชัด จากนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่มีการร้องเรียนและประสบอยู่ก็คือว่า ถูกร้านค้าต่าง ๆ ที่ขายเครื่องอัญมณี เครื่องประดับ หรือสินค้าต่าง ๆ ที่ด้อยคุณภาพแต่ขายในราคาสูง เรื่องนี้เป็นภาพลักษณ์ที่เสีย เพราะนักท่องเที่ยวมาซื้อแล้ว พูดกันอย่างง่าย ๆ ก็คือถูกต้ม ต้มจนสุก แต่แล้วเราก็ไม่มีใครช่วยเหลือเขา

เขาร้องเรียนเราก็ไม่ได้ช่วยเหลือเขา ผมกล้ายกตัวอย่าง เช่น ประเทศข้างเคียงอย่างฮ่องกง เป็นต้น ถ้าร้านค้าไหนขายสินค้าที่เกินราคาที่เหมาะสม เราร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่เขามาทันที เขาส่งเจ้าหน้าที่มาควบคุมทันทีแล้วก็มาชี้เลยว่า คนไหนเป็นคนขาย ขายราคาเท่าไร เขาจัดการให้เราทันที แต่ของเราร้องเรียนแล้วรู้สึกไม่ทราบจะไปหาใคร ไม่มีเทวดาองค์ไหนมาช่วยเขาได้ จากรายงานในหน้า ๓๔ กับ ๓๕ การคุ้มครองความปลอดภัยที่ถูกล้วงกระเป๋า จี้ปล้นต่าง ๆ นี้ เราก็ไม่มีมาตรการที่จะไปช่วยเหลือเขา หรือชี้แนะว่า ควรแก้ไขอย่างไร มีเพียงสั้น ๆ เท่านั้น ซึ่งความจริงผมคิดว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ถ้าเราช่วยเหลือนักท่องเที่ยวและสร้างภาพพจน์ที่ดี ผมเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า อะเมซิงไทยแลนด์ (Amazing Thailand) ปีหน้านี้น่าจะดึงดูดคนเข้ามาเที่ยวได้ และอย่างที่ทุกท่านกำลังอภิปรายว่า ความจริงการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่แก้ปัญหาภาวะเศรษฐกิจของเราได้อย่างฉับพลัน เพราะเขาได้นำเงินตราต่างประเทศมาให้เรา แต่สิ่งที่เขาบางทีตอนนี้ไม่กล้าซื้อก็คือว่า ซื้อแล้วกลัว ถูกต้ม ถ้าหากเราขายในราคาที่เหมาะสม และมีคุณภาพด้วย ผมเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า ใคร ๆ เขาก็อยากจะซื้อ ของสวย ของงาม ในเมืองไทย พลอยต่าง ๆ ก็มีมาก ทองต่าง ๆ ก็น่าจะมีคุณภาพที่ดี แต่ปรากฏว่า เราไม่มีหน่วยงานที่ช่วยเหลือเขา ทั้ง ๆ ที่ผมดูคณะกรรมาธิการชุดนี้แล้วก็มีผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมืองที่บริหารงานทางด้านนี้อยู่อย่างครบถ้วน ถ้าหากว่า ตั้งใจจะช่วยเหลือ ผมเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า คงสร้างภาพพจน์ให้ประเทศไทยเป็นอย่างดี ผมจึงใคร่ขอตั้งข้อสังเกตผ่านท่านประธานวุฒิสภาสู่คณะกรรมาธิการชุดนี้ ถ้าหากเป็นไปได้อยากจะให้ท่านกรรมาธิการที่รับผิดชอบต่องานบ้านเมืองนั้นช่วยนำไปปฏิบัติอย่างเร่งด่วนเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจของบ้านเมืองในขณะนี้ต่อไป ขอบคุณครับ

(การประชุมดำเนินมาถึงตอนนี้ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภาได้ลงจากบัลลังก์ โดยมอบให้ นายอาษา เมฆสวรรค์ รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา : ถ้าไม่มีผู้อภิปราย ผมก็จะขอมติจากที่ประชุมนะครับ ขอเชิญท่านกรรมาธิการครับ

นายวิจิตร ณ ระนอง (รองประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ และท่านสมาชิกฯ ผู้ทรงเกียรติ กระผม วิจิตร ณ ระนอง ในฐานะรองประธาน

คณะกรรมาธิการการท่องเที่ยวและการกีฬา วุฒิสภา ใคร่จะขอเรียนให้ท่านสมาชิกฯ ผู้ทรงเกียรติพิจารณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ เพื่อความสบายใจของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยว่า การศึกษาเรื่องนี้ก็พยายามที่จะมุ่งไปยังโครงสร้างหรือการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการท่องเที่ยวของเราให้มีสถานภาพที่เป็นความยั่งยืน และสามารถที่จะใช้เป็นกิจกรรมทางสาขาเศรษฐกิจที่จะช่วยประเทศของเราได้ในระยะยาวในอนาคตต่อไป พร้อมทั้งเกิดความมั่นคงและความเข้มแข็งในการที่จะต่อสู้กับกระบวนการการค้าเสรีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ส่วนประเด็นที่ท่านผู้มีเกียรติ ขอเอ่ยนามท่านอาจารย์วิจิตร มีความเป็นห่วงเกี่ยวกับเรื่องการจัดประชุมสัมมนา กระผมอยากจะขอเรียนว่า เรื่องนี้ก็เป็นสิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความตั้งใจและถือว่า เป็นงานสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาคหนึ่ง นอกเหนือจากภาคที่มาท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความบันเทิง หรือความสนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียว เรื่องการจัดประชุมสัมมนานี้เป็นภาคที่มีความสำคัญมากใน ๒ กรณีด้วยกัน คือ กรณีที่หนึ่งนักท่องเที่ยวจะมาอยู่นานขึ้น และมีคุณภาพในลักษณะของการใช้จ่ายซึ่งจะมีมากกว่าการท่องเที่ยวโดยทั่วไปถึงเกือบสองเท่าตัวครับ ในส่วนนี้กระผมใคร่ขอเรียนว่า มีองค์กรที่รองรับอยู่ ๒ หน่วยด้วยกัน คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยกองการประชุมนานาชาติ และส่วนเอกชนนั้นก็มีหน่วยงานที่เรียกว่า สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ ซึ่งเป็นการจัดตั้งร่วมระหว่าง ๓ หน่วยงาน เป็นการร่วมมือของรัฐและเอกชนคือผู้ประกอบการ ด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สนับสนุนงบประมาณบางส่วน และการบินไทย อนุเคราะห์เรื่องบัตรโดยสาร ในการที่จะไปทำ โพรโมชัน (Promotion) ในต่างประเทศ องค์กรทั้ง ๒ นี้ เราก็ดูว่า ลีด (Lead) ด้านการประชุมนี้มาจากไหน โดยการที่เราได้รับทราบจากบุคคล หรือสมาคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดประชุมนานาชาติที่มีตัวแทนอยู่ในประเทศ หรือไม่ก็เป็นใน ลีก (League) ทางส่วนของการเป็นสมาชิกขององค์กรการจัดการประชุมนานาชาติ ถ้าเราทราบว่า เมื่อจะมีองค์กรไหนที่จะจัดประชุมที่ไหนบ้าง เราก็จะสปอนเซอร์ (Sponsor) บุคคลที่เป็นตัวแทนของเราไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของราชการหรือเอกชนก็ตาม ไปทำ บิดดิง แล้วก็นำเข้ามาในประเทศไทย ส่วนที่เป็นการสนับสนุนของรัฐบาล อาจจะมีข้อขัดข้องอยู่ตามที่กระผมเคยได้มีการพูดคุย และได้เกี่ยวข้องอยู่ด้วย ก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผูกพันของรัฐบาล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การประชุม โดยปรกติแล้วจะมีการวางแผน ๒ - ๓ ปี หรือ ๕ ปีขึ้นไป เราไม่สามารถที่จะไปผูกพันกับการสนับสนุนทางด้านการเงินของรัฐบาลได้มากนัก เพราะฉะนั้นในบางครั้งส่วนนี้ก็อาจจะเป็นจุดอ่อน แต่อีกส่วนหนึ่ง คือเรื่อง การสนับสนุนที่ไม่เป็นงบประมาณหรือการเงิน เป็นเรื่องของการบริการให้ความสะดวกต่าง ๆ เรื่องนี้สามารถที่จะทำได้ แต่ก็ยังมีข้อขัดข้องที่ทางฝ่ายผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตไว้ด้วยเหมือนกัน เช่นเรื่องการอำนวยความสะดวกด้านการเข้าเมือง ด้านการนำสินค้าเข้ามาจัดประชุมสัมมนา หรือแม้กระทั่งการนำสินค้าเข้ามาแสดงนิทรรศการ ซึ่งเรื่องนี้ก็ได้มีการดำเนินการอยู่ ในเรื่องเกี่ยวกับกรมศุลกากรด้วย ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด นอกจากเราจะไปขอ ลีด ทางด้านผู้ที่จะมาจัดประชุมจากที่ต่าง ๆ แล้ว ทางผู้ที่เกี่ยวข้องที่กระผมได้เรียนมาแล้วตั้งแต่ต้นก็ได้เดินทางออกไปยังที่ที่จัดประชุม ที่เขาเรียกว่าเป็น เทรดแฟร์ (Trade fair) ทางด้านคอนเฟอเรนซ์แอนด์เซมินาร์ (Conference and seminar) ปีหนึ่ง ก็หลายครั้ง เพื่อที่จะไปเสนอตัวเองว่าประเทศไทยมีความพร้อมในการจัดการประชุมและสัมมนามากน้อยแค่ไหน แต่ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งที่กระผมอยากจะกราบเรียนท่านผู้มีเกียรติที่เคารพในที่นี้ได้รับทราบช่วยสนับสนุนในเรื่องนี้ด้วยว่า บ้านของเรา สถานที่จัดประชุมยังมีไม่เพียงพอ บางครั้งก็ยังมีลักษณะที่ไม่สามารถจะแข่งขันกับเขาได้ ในเรื่องความทันสมัย และความถูกต้องในเรื่องการออกแบบวางแผนต่าง ๆ มีโดยเฉพาะส่วนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ยังประสบปัญหาอย่างมากในขณะนี้ เรื่องปัญหาการจราจร และการเดินทางไปมาระหว่างสถานที่ประชุม เพราะฉะนั้นตรงนี้ทางผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการขอร้องรัฐบาลให้สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ประชุมในส่วนภูมิภาคขึ้นในจังหวัดหลัก ๆ ที่มีความพร้อมในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อกระจายโอกาสในการประชุมไปยังสถานที่ในส่วนภูมิภาคที่มีศักยภาพ และเป็นการลดความแออัดของ กรุงเทพมหานครลงด้วยอีกประการหนึ่ง เรื่องนี้ก็ยังจำเป็นต้องทำ เพราะถ้าบ้านตรงนี้ไม่พร้อม ต่อให้เราเก่งทางด้านการตลาดเท่าไรก็ตามเราก็ไม่สามารถที่จะนำคนจำนวนมาก ๆ เข้ามาประชุมได้ ก็อยากจะกราบเรียนไว้ในส่วนนี้เพียงเท่านี้ ส่วนเรื่องที่ท่านสมาชิกฯ อีกท่านหนึ่งแสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับเรื่องการจ้อโกงหรือการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยวในเรื่องการช็อปปิ้ง (Shopping) หรือการซื้อของนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสินค้าอัญมณี ซึ่งมีความลำบากสำหรับผู้ซื้อในการที่จะพิจารณาว่า

ราคานั้นมีความเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า แต่ก็เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า เรื่องนี้ได้มีการดูแลกันอย่างใกล้ชิดมาก เพราะเป็นปัญหาใหญ่ ก็มีอยู่ ๒ ทางที่ได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ คือทางที่ ๑ เป็นการปราบปรามโดยภาครัฐ โดยเฉพาะตำรวจท่องเที่ยว ซึ่งได้รับมอบหมายภารกิจให้ปฏิบัติงาน และก็เข้าใจว่า ในขณะนี้เท่าที่ได้คุยกับกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยวแล้ว ก็ได้มีการดำเนินการไปในขั้นที่น่าพอใจ ลดจำนวนของการร้องเรียนลงมากพอสมควร อีกส่วนหนึ่งคือเรื่องการป้องกัน ทางด้านนี้สมาคมผู้ค้าอัญมณีก็ได้มีการจัดตั้งที่เราเรียกว่า จูเวิลเฟสต์คลับ (Jewel Fest Club) ขึ้น จูเวิลเฟสต์คลับนี้จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นเหมือนกับการการันตีว่า ถ้าคนที่ซื้อสินค้าเหล่านี้จากสมาชิกของจูเวิลเฟสต์คลับแล้ว จะได้รับการดูแลให้มีความเป็นธรรม กล่าวคือราคานั้น ถ้าสมมุติว่า ซื้อไปแล้วก็อยู่ในราคาที่มาตรฐาน หรือว่าถ้าไม่พอใจสามารถจะคืนได้และก็มีการให้ค่าดิสเคาต์ (Discount) ลงไปเป็นค่าป่วยการในเรื่องการดำเนินการ และก็กำลังประสานงานกับทางศุลกากรให้มีการส่งสินค้าประเภทเหล่านี้คืนได้ โดยขั้นตอนทางด้านกฎหมายให้เกิดความสะดวกมากขึ้น เพราะฉะนั้นทั้ง ๒ เรื่องนี้กระผมอยากจะขอเรียนให้เป็นที่สบายใจของท่านผู้มีเกียรติที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น ถ้ามีส่วนไหนที่ทางกรรมาธิการจะสามารถผนวกเข้าไปในรายงานนี้เพิ่มเติมก็จะกระทำ ขอขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานวุฒิสภา : เชิญอาจารย์วิจิตรอีกทีครับ

นายวิจิตร ศรีสอ้าน : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผมวิจิตร ศรีสอ้าน ขอขอบพระคุณที่กรรมาธิการได้ให้ความรู้กระผมเพิ่มเติม แต่กระผมก็ยังคิดว่าที่กรรมาธิการได้กรุณาให้ทราบนั้นไม่ได้ช่วยส่งเสริมอะไร ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาอะไร ไม่ใช่เรื่องที่จะไปแข่งขันกับใครได้ เพราะในบทบาทที่ทำกระผมได้ติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยเหล่านี้อยู่ ไม่ได้ช่วยที่เราจะเข้ามาส่งเสริมได้อย่างจริงจัง ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอยู่มาก การประชุมระหว่างประเทศนั้นมีหลายรูปแบบ มีหลายระดับเขาไม่ใช่ต้องการ แฟซิลิตี (Facility) หรือสิ่งอำนวยความสะดวกระดับอินเตอร์ (Inter) อย่างที่เราเข้าใจกัน กระผมไปจัดประชุมสัมมนาทั้งปี เป็นระดับโลก ระดับนานาชาติ โดยใช้ที่ทำการมหาวิทยาลัย กระผมเองที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี บางครั้งกระผมก็ไปใช้โรงแรมในเมืองโคราช เพราะฉะนั้นตรงนี้คือจุดที่เรามองจุดจำกัด ทั้ง ๆ ที่มันไม่จำกัด เคยทำ

หรือเปล่าครับที่จะสำรวจว่าแหล่งรองรับการจัดประชุมนั้นไม่ต้องเอาอะไรมาก ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เขามีแหล่งรองรับการจัดประชุมระดับนานาชาติอยู่ไม่น้อย จากประสาเการณ์ที่กระผมจัดประชุมนานาชาติอยู่มาก กระผมก็ให้เขาเลิกด้วยซ้ำ บางครั้งกระผมไปจัดที่ภูเก็ต บางครั้งกระผมก็ไปจัดที่เชียงใหม่ ความหลากหลายของความต้องการ กระผมเชื่อว่า เมืองไทยมีสถานที่รองรับการจัดประชุมเกินพอ สำหรับการประชุมที่หลากหลาย หลายประเภท แต่อาจจะไม่พอสำหรับการประชุมนานาชาติ บางระดับบางประเภท เช่นเมื่อครั้งเวิลด์แบงก์ (World Bank) มาประชุม ต้องสร้างศูนย์สิริกิติ์เพิ่มอะไรอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่า คงต้องทบทวนกันใหม่ ประการแรกที่สุด รัฐบาลจะต้องมีนโยบายชัดแจ้งว่า เราจะเล่นเชิงรุกทางด้านนี้ แล้วดึงหน่วยที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่กองหนึ่งของ ท.ท.ท. หรือว่าเอกชนตั้งขึ้นมา อาจจะต้องมีกลไกของการประสาน เพราะว่าจริง ๆ แล้วกระผมซึ่งอยู่ในวงการนี้ กระผมไม่เคยได้รับเรื่องการกระตุ้นอะไรเลย ดูเสมือนหนึ่งว่า การประชุมจะมีแต่เพียงท่านต้องไปบิดเอา ตามที่เขาไปจัดประชุมอยู่ที่ต่าง ๆ แต่ในข้อเท็จจริงทางวงวิชาการมีการประชุมนานาชาติอยู่มาก และการประชุมเขาก็ไม่ได้ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกวิลิศมาหราอะไรมากมาย กระผมคิดว่าต้องสำรวจ ต้องทำแผนกันใหม่ ต้องมีนโยบายใหม่ ต้องทำความเข้าใจกับการตลาดอีกรูปแบบหนึ่ง จริง ๆ กระผมเรียนอย่างนี้ครับ การตลาดขณะนี้ไม่ต้องทำที่ไหน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและวิชาการ ทำในประเทศ โดยเอาหน่วยงานระหว่างประเทศ เช่น ยูเนสโก (UNESCO) ซีมีโอ (SEMEO) มากมายเลยครับ ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย สำนักงานอยู่กรุงเทพฯ กับองค์การสมาคมที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ลองมาประชุมกันสักทีว่าเราต้องขอร้องล่ะ ตอนนี้เราต้องการเงินตราเข้าประเทศ เราสามารถจะบอกเขาได้เลยว่าเรามีสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งสนับสนุนจากรัฐอย่างไร ขอได้ไหมถ้าท่านจะประชุมสัมมนาอะไร ขอมาลงเมืองไทยสักระยะหนึ่ง โดยเราจะมีมาตรการส่งเสริมอำนวยความสะดวก กระผมได้ทำเป็นการส่วนตัวอยู่มากครับ ตอนนี้ ปี ๆ หนึ่งมีการประชุมกว่า ๑๐ ครั้ง ที่กระผมดึงเข้ามา แต่ปัญหาที่กระผมเจอก็คือบางเรื่องเกินกำลังที่กระผมจะทำได้ในระดับสถาบันเล็ก ๆ แต่พอกระผมจะไปอิงไปพึ่งหน่วยงานทั้งหลาย ก็ปรากฏว่า เราไม่มีเอกภาพ ในการส่งเสริมเรื่องนี้ ก็ว่ากันไป เพราะฉะนั้นกระผมยังยืนยันว่า เรื่องนี้จะนำเงินเข้าประเทศมาก แล้วเรื่องนี้ถึงแม้จะมี

การทำอยู่ข้างแล้ว กระผมคิดว่า ยังไม่ใช่ระดับที่จะตอบสนองความต้องการ และที่จะทำให้ได้ในยุคที่การประชุมเปลี่ยนรูปไป จึงอยากจะฝากว่า เรื่องนี้ถึงอย่างไรก็ตาม กระผมขอบคุณที่ได้ทราบว่ามีกลไกอะไรอยู่ แต่กระผมคิดว่า ถ้าไม่ปรับปรุงกลไก ไม่มีนโยบายที่ชัดเจน และไม่มีการระดม พวกเราซึ่งมีบทบาทอยู่แล้วในองค์การต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย เรื่องนี้คงจะไม่ได้ผลสมบูรณ์ครับ

(การประชุมดำเนินมาถึงตอนนี้ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานวุฒิสภา ได้กลับมาขึ้นบัลลังก์ ทำหน้าที่ประธานของที่ประชุมต่อไป)

ประธานวุฒิสภา : เชิญกรรมาธิการครับ

นายวิจิตร ณ ระนอง (รองประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภา และท่านสมาชิกฯ ที่เคารพ กระผมใคร่ขอเรียนว่า ขอน้อมรับสิ่งนี้เอาไว้เกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องไปทำให้ครอบคลุมมากขึ้นในส่วนผู้ที่เกี่ยวข้อง เรื่องนี้กระผมอาจจะตอบทั้งสองฐานะ ทั้งในฐานะที่เป็นกรรมาธิการ และในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในการประกอบการและดูแลทางด้านสมาคมด้วย กระผมอยากจะเรียนเพื่อความสบายใจว่า ในแต่ละปีสมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติได้มีการจัดสัมมนาและได้เชิญองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมหาวิทยาลัยด้วย แต่ในรายชื่อของผู้ได้รับเชิญนี้อาจจะไม่ครอบคลุมหน่วยงานที่อาจารย์รับผิดชอบอยู่ด้วย ซึ่งในการสัมมนาแต่ละปีก็ได้มีการพูดคุยกันถึงเรื่องความช่วยเหลือต่าง ๆ ในการจัดประชุม ซึ่งแต่ละองค์กรจะนำเข้ามาในประเทศไทย รวมทั้งเรื่องการที่แต่ละองค์กรจะแจ้งให้ทราบว่า แต่ละท่านมีความพร้อมและมีความต้องการอย่างไรในเรื่องการที่จะช่วยกันจัดประชุมสัมมนาในประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยก็ได้ทำไปบ้างในระดับหนึ่ง โดยนำเอาห้องประชุมของมหาวิทยาลัยมาใช้ในการจัดประชุมทางวิชาการในภาคต่าง ๆ อยู่เสมอ แต่อย่างที่เรียนแล้ว อาจจะไม่ได้คลุมไปถึงหน่วยงานที่อาจารย์ได้ทำอยู่ ซึ่งก็จะได้แจ้งกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบ เพื่อที่จะให้มีความรัดกุมและครอบคลุมได้มากขึ้น ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณดำรงครับ

นายดำรง พุฒตาล : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม ดำรง พุฒตาล โดยปกติสมาชิกวุฒิสภาเราจะรู้สึกกังวลว่า บางทีรายงานของแต่ละกรรมาธิการที่ทำขึ้นจะ

ไม่ได้รับความสนใจจากภาคอื่น โดยเฉพาะภาครัฐบาล กระผมขอกราบเรียนให้เราได้ภูมิใจว่า รายงานของกรรมาธิการการท่องเที่ยววุฒิสภานี้ เป็นผลงานที่ยอดเยี่ยม ใช้อ้างอิงองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เพราะเป็นรูปธรรม ในวันที่กระผมได้เอ่ยถึงเอกสารนี้ในวันที่รัฐบาลแถลงนโยบาย ปรากฏว่ามีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มาขอเอกสารนี้จากท่านรองประธานฯ คือ พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์ ซึ่งท่านคงจะยืนยันได้ สิ่งที่กระผมจะขอเรียนถามท่านประธานฯ ถึงกรรมาธิการก็คือ เราคาดกันว่า ในปีหน้ากับปีโน้น ๒ ปีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามา เป็นการคาดเดา ตั้งแต่ ๑๑ ล้านคน ถึง ๑๗ ล้านคน กระผมอยากจะถามข้อแรกว่า เรามีห้องและมีโรงแรมพร้อมที่จะรองรับไหม ถ้าหาก มีมาจริง ๆ ๑๗ ล้านคน แม้ว่าจะไม่ได้มาพร้อมกัน อีกประเด็นหนึ่งที่ต้องเรียนถามด้วยความเกรงใจก็เพราะว่า ท่านกรรมาธิการท่านหนึ่งและสมาชิกวุฒิสภาบางท่านก็ประกอบธุรกิจโรงแรม เมื่อปีที่เราจัดวิสิติงไทยแลนด์เยียร์ (Visiting Thailand Year) ปีท่องเที่ยว เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างล้นหลาม ปรากฏว่า สิ่งที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ร้องเรียนมาจากบริษัททท่องเที่ยวในต่างประเทศก็คือ โรงแรมคิดราคาค่าที่พักเอาแต่อำเภอน้ำใจ คือราคาแพงเกินกว่าที่เคยกำหนดไว้ จึงขอเรียนถามว่า ถ้าใน ๒ ปีข้างหน้า ปีอะเมซิงไทยแลนด์ ประสบความสำเร็จจริง ๆ โรงแรมจะขึ้นราคา จนกระทั่งนักท่องเที่ยวอย่างที่เรียกว่า วอล์กอิน (Walk in) คือเดินเข้ามา ไม่สามารถจะรับได้ จะเป็นอย่างนั้นหรือไม่ ประเด็นสุดท้ายกระผมขอเรียนถามกรรมาธิการ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในโลกนี้ที่สำคัญที่สุดไม่มีอะไรเท่ากับการสร้างภาพลักษณ์ให้กับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปลอดภัย เมื่อวานนี้ถ้าเราฟังการถ่ายทอดวิทยุถึง ๒ สถานีเป็นอย่างน้อยในการอภิปรายของสภาผู้แทนราษฎร มีการพูดกันถึงเรื่องการวางระเบิดอย่าง น่ากลัวอย่างรุนแรงถึง ๒ ชั่วโมงเต็ม กระผมกราบเรียนถามว่าจะมีผลกระทบต่ออะเมซิงไทยแลนด์ ซึ่งในวันพรุ่งนี้จะมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการหรือไม่ ในฐานะกระผมเป็นสื่อ กระผมมองว่าเมื่อวานนี้การอภิปรายได้ให้คุณต่อการท่องเที่ยวในประเทศที่เป็นคู่แข่งของเรา เช่น สิงคโปร์ เป็นต้น โดยเฉพาะสื่อมวลชนของสิงคโปร์ก็ถนัดอยู่แล้วในการที่จะเพิ่มเติมสร้างสีสันอะไรก็ตามที่จะทำลายการท่องเที่ยวของเรา กระผมอาจจะพูดรุนแรง แต่สภาพความเป็นจริงเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นกราบเรียนถามเป็นคำถามสุดท้ายว่า การอภิปรายเมื่อวานนี้นั้น ออกอากาศทางวิทยุถึง ๒ สถานี

เป็นอย่างน้อย จะมีผลกระทบเหรือไม่ และถ้ามีกรรมาธิการคิดว่า จะแก้ไขอย่างไร กระผมขอย้ำว่า การท่องเที่ยวของอียิปต์นั้นถูกทำลายลงด้วยฝีมือของผู้ก่อการร้าย แต่กระผมมองในทัศนะของการเป็นสื่อ และผู้ประกอบการท่องเที่ยว กระผมว่าการท่องเที่ยวอะเมซิ่งไทยแลนด์ เมื่อวานนี้ตอนเย็นก็ถูกทำลายไปโดยสิ้นเชิง ขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณหญิงชนัตถ์ครับ

คุณหญิงชนัตถ์ ปิยะอุย : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ก่อนอื่น ดิฉันอยากจะขอกราบเรียนขอบพระคุณท่านสมาชิกวุฒิสภาที่กล่าวไป ท่านวิจิตร ศรีสอ้าน การที่ท่านกล่าวทั้งหมดดิฉันขอกราบเรียนว่า ถูกต้องร้อยเปอร์เซ็นต์ ความจริงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลก ไม่ได้ยืนอยู่กับที่ วิวัฒนาการมีใหม่ ๆ อยู่ทุกปี เมื่อปี ๑๙๙๔ ดิฉันได้รับเชิญให้ไปดูการทำพรีเซนเทชัน (Presentation) แผนการท่องเที่ยวของประเทศสิงคโปร์ ความจริงเขาก็ไม่ได้มีอคติอะไรกับเราเท่าไร ที่จะมากีดกันเราหรืออะไร ถ้าไม่เช่นนั้นเขาก็คงจะไม่เชิญไป เขาได้จัดทำแผนการ โดยใช้คณะกรรมการขึ้นมาเพียง ๔ คนเท่านั้น พูดถึงความสามารถที่จะให้เงินตราเข้าประเทศ ดิฉันคิดว่า ปัจจุบันการท่องเที่ยวสามารถที่จะทำได้ โอกาสที่จะนำเงินเข้าประเทศก็ได้มากด้วย การจัดให้มีการสัมมนาหรือการประชุม ไม่ใช่ว่าจะต้องเหมือนกับการจัดสัมมนาของเวิลด์แบงก์ หรือ ไอเอ็มเอฟ (IMF) ที่ผ่านมา ตามที่ท่านสมาชิกวุฒิสภาที่กล่าวเมื่อสักครู่ จริงค่ะ เรามีสมาคมในต่างประเทศเป็นสมาชิกของโลก สมาชิกในประเทศไทยมากมายเหลือเกิน เพราะฉะนั้นการจัดการประชุมหรือการสัมมนาไม่ใช่ว่า เราจะไปมองว่า จะต้องเป็นเหมือนอย่างการประชุมเวิลด์แบงก์ หรือ ไอเอ็มเอฟตลอดไป ไม่ถึงกับใหญ่ เพราะฉะนั้นเราจะไปปัดประตูว่า เราทำไม่ได้อย่างโน้นอย่างนี้ ดิฉันว่า ยังไม่ถูกต้องนัก เวลานี้ด้านการให้บริการ โรงแรมในประเทศไทยมีเป็นจำนวนมากทีเดียว จนมีโรงแรมบางแห่งที่สร้างขึ้นมาแล้วก็ไม่ได้เปิด เพราะเหตุว่า ไม่มีผู้มาใช้บริการเพียงพอ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้สามารถที่จะฟื้นฟูสถานภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยได้อย่างฉับพลันทันที เราไม่ต้องไปปลูกพืชผลทางเกษตรซึ่งจะต้องใช้เวลา สิ่งอำนวยความสะดวกมีทั่วประเทศ จากการที่ได้ไปฟังแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวของสิงคโปร์นั้นง่ายและไม่มีอะไรเลยที่เราจะทำไม่ได้ ดิฉันจึงอยากจะขอกราบเรียนว่า งบประมาณของการท่องเที่ยวเรามีอยู่ ๒,๐๐๐ กว่าล้านบาท เกือบ ๓,๐๐๐ ล้านบาท การส่งเสริมการท่องเที่ยว

ที่ ๒,๐๐๐ กว่าล้านบาท ถ้าหากเรามาพิจารณาว่าเราจะทำอะไรสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาบ้าง แทนที่เราจะอิ่มท้องอยู่กับที่ เราจะได้ผลประโยชน์มากทีเดียว เพราะฉะนั้นถ้าจะเป็นไปได้ควรที่จะฟื้นฟูเอาเมตุในปีละ ๒,๐๐๐ กว่าล้านบาทนี้ เราได้ทำอะไรไปบ้าง อะไรที่เป็นงานเก่าเราควรที่จะมีงานใหม่ขึ้นมาบ้างหรือไม่ ที่ดิฉันกราบเรียนนี้มิใช่เกี่ยวกับว่า ต้องจดประชาชาติไทย เอกสารที่ได้มิได้ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ไม่ใช่ค่ะ เป็นแต่เพียงว่า เราน่าที่จะมาร่วมกันที่จะส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานที่จะรองรับในการที่จะจัดการประชุมระดับชาติ ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่เป็นการประชุมใหญ่ เราสามารถที่จะรับได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นการประชุมใหญ่เราก็สามารถที่จะรับได้ ไม่มีอะไรที่ทำไม่ได้ถ้าเรามีความปรารถนาและมีความตั้งใจที่จะทำการที่เราจะไปโปรโมต (Promote) การที่เราจะไปส่งเสริม คิดันอยากที่จะให้การท่องเที่ยวมีส่วนส่งเสริมให้เราเป็นเจ้าภาพ การที่เป็นเจ้าภาพนั้นไม่ใช่ว่าเจ้าภาพจะต้องมาจ่ายเงินตั้งแต่ ก ถึง ฮ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยหลายแขนง ไม่ใช่ธุรกิจในด้านบริการอย่างเดียว ด้านบริการไม่ว่าจะเป็นการคมนาคม ความจริงแล้วมีหลายแขนงที่เราสามารถที่จะทำได้ เป็นแต่เพียงว่าเราต้องมีความตั้งใจว่าเราจะทำ ไม่มีอะไรที่ว่าตั้งใจแล้วจะทำไม่ได้อย่ากลัวจนเกินการไปเท่านั้น ดิฉันก็เป็นแต่เพียงอยากจะขอกราบเรียนว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขในสภาวะปัจจุบันได้มากที่สุด แผนการในปีหน้าน่าที่จะมี มีอะไรที่เราจะเป็นเจ้าภาพได้เราจะต้องรับ เมื่อเรารับมาแล้วไม่มีอะไรที่เราจะทำไม่ได้ แล้วก็ไม่ใช่ว่ารัฐจะต้องมาเกื้อกูลหลาย ๆ สิ่ง หลาย ๆ อย่าง ไม่ใช่ว่าเงิน เงิน เงิน แล้วก็จะต้องทำได้ ถ้าไม่มีเงินแล้วทำไม่ได้ ด้วยพลังของเราซึ่งอยู่ในธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเราช่วยกัน ขอให้เราช่วยกันด้วยความเต็มใจ ด้วยเจตนาที่ว่า เราจะทำให้สำเร็จ ดิฉันขออย่าให้คณะกรรมาธิการท้อถอย อย่าคิดว่า ทำไม่ได้ ทำได้ค่ะ กราบขอบพระคุณค่ะ

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณนิเชตครับ

นายนิเชต สุนทรพิทักษ์ : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผมนายนิเชต สุนทรพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภา กระผมขออภิปราย ๒ ประเด็น

ประเด็นที่หนึ่ง คือส่วนที่ได้กล่าวไว้ในหน้า ๖ และหน้า ๗ ทั้งหมด ๑๑ ข้อนั้น แม้ข้อ ๑๐ จะพูดถึงการสร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและจับจ่ายใช้สอยภายในประเทศกระจายไปทั่วภูมิภาคตลอดปีก็ตาม จะพูดไว้ในลักษณะที่ค่อนข้าง

จะเน้นไปในเรื่องรายได้ แต่กระผมอยากจะฝากท่านกรรมาธิการว่า ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะได้หยุดถึงเรื่องการท่องเที่ยว และสถานที่ศึกษาที่ต้องปลูกฝังให้เป็นจิตสำนึกของนักเรียนนักศึกษาและคนไทยของเรา เป็นกระบวนการที่เราจะเสาะแสวงหาสร้างให้เกิดความรักชาติให้รู้จักต้นเหตุของไม้ชัดเจนขึ้น ส่งเสริมกระบวนการทัศนศึกษานั้นลงไปในสถานการศึกษาทุกระดับ ให้มีการจัดทัศนศึกษาที่ถูกต้อง ซึ่งก็จะบังคับให้เราต้องสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เพื่อกระบวนการศึกษาของเราให้เป็นกระบวนการศึกษาที่มีคุณค่ามากขึ้น ซึ่งเรื่องนี้เราไม่ได้ทำไว้ชัดเจน การทัศนศึกษาของโรงเรียนถ้าเข้าถึงในรายละเอียดแล้วก็จะพบว่า มีอุปสรรคเป็นอันมากที่โรงเรียนและครูไม่อาจจะจัดได้ เริ่มต้นตั้งแต่การขออนุญาตต่าง ๆ ทุกขั้นตอน ตลอดตั้งกระบวนการจนพาชมะ กระบวนการต้อนรับ เรายังไม่มีระบบการจัดทัศนศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่นักศึกษาของเราในทุกระดับ ซึ่งเรื่องนี้ในหลาย ๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ญี่ปุ่นถือว่า การทัศนศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ และเป็นการเติมหน่วยกิตเข้าไปในนั้นได้ด้วย ของเราในจุดนี้เรายังไม่ได้ทำให้ชัดเจน กระผมจึงอยากจะให้ท่านกรรมาธิการลองพิจารณาในส่วนที่จะขยายความคิดในเรื่องการท่องเที่ยวลงไปสู่การทัศนศึกษาในประเทศของนักศึกษาและประชาชนคนไทยของเรา ในเชิงของการศึกษาที่ลึกและถ้าหากเราทำเรื่องนี้ได้ดีเข้าไปถึงแก่นของเรื่องนั้นแล้ว ก็จะเป็นผลต่อกระบวนการเข้ามาเที่ยวหรือเข้ามาทัศนศึกษาของต่างประเทศที่เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องการที่จะลงไปลึกให้รู้จักคนไทย ชีวิตคนไทยอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงมาเป็นการช็อปปิ้งหรือการมารู้มาเห็นกระบวนการที่เราจัดโชว์ (Show) กันไว้เป็นระยะ ๆ เท่านั้น โดยเป็นการให้รู้จักวิถีชีวิตที่จะเอื้อต่อการต่อกันในอนาคตในฐานะที่เป็นมนุษยชาติ นี่เป็นประเด็นที่ ๑

ประเด็นที่ ๒ ถึงเวลาแล้วหรือยังที่เราจะต้องปรับแอตติจูด หรือทัศนคติของคนไทยเราในเชิงปรัชญาในการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับภาวะ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ ตอนนี้รอยยิ้มหรือยิ้มสยามค่อนข้างที่จะจืดจางไปแล้ว แต่ความจริงเรามีสิ่งที่มีค่าอีกอยู่ในตัวเราชัดเจน กระผมเคยอ่านข่าวครั้งหนึ่งว่า ทางสิงคโปร์นั้นสกปรกและก็ได้เสียเวลาไปกับการสร้างรอยยิ้มเป็นพิเศษให้กับแอร์โฮสเตส (Airhostess) ของเขา แต่ของเรานั้นไม่ต้องเสียเวลาไปฝึกอบรมเลย เพราะว่า เรามีติดตัวอยู่แล้ว เป็นมรดกที่หาได้ยากมาก เพราะเป็นมรดกที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ จากภูมิอากาศ จากภูมิประเทศ จากลักษณะวัฒนธรรมของ

ประเทศของเรา เพราะฉะนั้นเราจะใช้จุดนี้ให้เป็นประโยชน์อย่างไร และเราจะพยายามปรับเปลี่ยนในแนวคิดในเรื่องการท่องเที่ยวให้บรรลุถึงจุดสุดท้ายว่า ให้คนไทยทุกคนเป็นเจ้าบ้านมีหน้าที่ต้อนรับแขกเหมือน ๆ กันหมด ถ้าเราทำเช่นนั้นได้เราก็คงจะลดความรุนแรงบางอย่างลงไป แต่จะต้องปรับแนวคิดนี้ให้มาว่า ทุกคนมาร่วมกันรับแขกที่มาเยี่ยมเรา อย่างคนไทยตามวิถีทางที่เราเคยเป็น เคยอยู่เช่น ใครมาถึงเรือนชานก็ต้อนรับ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ เพราะฉะนั้นกระผมขอเรียนฝากท่านกรรมาธิการไว้ ๒ ประเด็น ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญกรรมาธิการ

พลเรือเอก เกาะหลัก เจริญรุกข์ (รองประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม พลเรือเอก เกาะหลัก กรรมาธิการ การท่องเที่ยว กระผมอยากจะขอกราบเรียนท่านที่เคารพที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น และให้คำแสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับท่าน กระผมต้องขออภัยในนามของคณะกรรมาธิการด้วยว่า อาจจะไม่ได้แจ้งให้ท่านทราบถึงการพิจารณาของเรา เพราะฉะนั้นในการที่มาเขียนลงไป อาจจะมีบางส่วนซึ่งท่านเห็นว่าไม่ชัดเจน แต่เราได้พิจารณาแล้ว กระผมอยากจะกราบเรียนดังนี้

ประการแรก คณะกรรมาธิการคณะนี้ตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า หน้าที่ของเราไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ที่มองในแง่ของนิติบัญญัติ ควบคุมนโยบายของรัฐบาลในระดับนโยบายขึ้นมา เพราะฉะนั้นจะทำอะไร จะเขียนอะไรลงไปเราจะพยายามกำหนดตัวเองเพียงแต่ในเรื่องของนโยบาย เรื่องทางปฏิบัติเราไม่สามารถจะเข้าไปก้าวก่ายหรือเขียนลงไปเพราะไม่ใช่หน้าที่ แต่อย่างไรก็ตาม ได้นำเอาข้อมูลในทางปฏิบัติมาพิจารณาเพื่อดูความเป็นไปได้แล้วมาประกอบเข้ากับนโยบายด้วย เพราะฉะนั้นในการที่ทำตรงนี้ เราจะพูดถึงนโยบายของรัฐบาล เราวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลแล้ว และเราก็จะชี้ประเด็นออกไปเป็นสิ่งที่เราตระหนักอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นทำความเข้าใจกับท่านด้วย บางอย่างที่ท่านถามมารวม ๆ นั้นเป็นเรื่องของทางปฏิบัติ เราไม่สามารถที่จะไปทำอะไรได้ แล้วตรงนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องเสนอแนะตรงนั้น เป็นเรื่องหัวข้อของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและเพิ่มศักยภาพ แต่มีส่วนประกอบตรงนี้ก็รับทราบและเข้าใจ และได้ตระหนักอยู่ตลอดเวลาในความห่วงใยและความกังวลของท่าน ประการที่ ๑

ประการที่ ๒ ข้อมูลต่าง ๆ ทางข้อมูลล้าหลัง กระผมกราบเรียนอย่างนี้ เพราะพิมพ์เสร็จทำเสร็จงานนานแล้ว ก่อนที่ตัวเลขต่าง ๆ นักท่องเที่ยวจะเข้ามาจะเปลี่ยนแปลงไป ที่ถามถึงนักท่องเที่ยวล้านว่า ๑๗ ล้านคน ๑๘ ล้านคน เวลานี้ไม่ถึงแล้ว และท่านจะดูแล้วว่า จะออกมาไปเรื่อย ๆ ๑๗ ล้านคน ๑๘ ล้านคน เป็นระหว่างปีอะไรซึ่งไทยแลนด์ คือ ๒ ปี ปีละ ๗ ล้าน ๕ แสนคน หรือ ๙ ล้าน ๘ แสนคน แต่ขณะนี้ไม่ถึง ตัวเลขใหม่ยังไม่เข้าเป็นสถิติ เพราะเวลายังไม่เพียงพอที่จะรวบรวมเป็นสถิติ ก็เลยยังตอบไม่ได้ แต่ที่สังเกตได้สอบถามแล้วปรากฏว่าเลขนักท่องเที่ยวเข้ามาลดลงไป ก็เข้าใจว่าจะไม่ถึง ตรงนี้กระผมก็ยังตอบไม่ได้ว่าจะกี่ล้านคน นั่นเป็นตัวเลขเดิม ขอทำความเข้าใจและกราบเรียนท่านอย่างนี้ สำหรับท่านในเรื่องการพิจารณาตรงนี้อยากจะกราบเรียนว่า เราได้พิจารณาประเด็นต่าง ๆ เพื่อจะได้เข้าใจ กระผมขอเรียนรวม ๆ ไปเลยไม่ต้องแยกเป็นบุคคล เราได้พิจารณาว่าทางด้านประกอบการท่องเที่ยวมีอะไรบ้างเพื่อให้เกิดความยั่งยืน เราได้พิจารณาแหล่งท่องเที่ยว เราได้พิจารณาด้านวัฒนธรรม การจัดการ การร่วมมือของชุมชนและนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นเป้าหมาย ได้พิจารณาสิ่งเหล่านี้มีรายละเอียดปลีกย่อยออกไป การทำงานของคณะกรรมาธิการได้นำมาพิจารณา แล้วประมวลสิ่งที่ได้เหล่านี้เข้ามาสู่แนวทางด้านนิติบัญญัติ ด้านนโยบายแล้วมาใส่ไว้ตรงนี้ บางข้อก็สั้น บางข้อก็ยาว ทั้งนี้ดูความสมควรและความเหมาะสม

ประการที่ ๓ พิจารณาเรื่ององค์ประกอบเพื่อให้เกิดศักยภาพในการท่องเที่ยว เราได้พิจารณาเรื่องความรู้เรื่องเมืองไทย หรือภาษาอังกฤษ อะไรในลักษณะของอินฟอร์เมชัน (Information) ต่าง ๆ พิจารณาถึงเรื่องการเข้าเมืองไทย ประตูเข้าเมืองไทย สนามบิน ศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง การคมนาคม ความสะดวกสบาย การกระจายการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยว บริการและความประทับใจที่นักท่องเที่ยวน่าจะได้ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดการ และการสนับสนุนของรัฐ เช่น แผนงาน กลยุทธ์ และงบประมาณที่จะสนับสนุน ได้นำมาประมวลพิจารณาแล้วใส่ไว้ตรงนี้ อาจจะไม่ครบหรือบกพร่องไปบ้างก็ต้องขออภัย เพราะบางครั้งอาจจะหลงลืมไปหรือว่าได้ข้อมูลมาไม่ครบก็ยังไม่ได้ส่งไป นั่นเป็นประการหนึ่งที่กระผมอยากจะกราบเรียนว่า วิธีการทำงานนั้นได้พิจารณาบนหลักการของทฤษฎี และพื้นฐานของความเป็นจริง

ประการที่ ๔ เรื่องเกี่ยวกับการต่างประเทศที่ท่านสมาชิกฯ ได้บอก เราได้มีการประชุมอาเซียนเมื่อเดือนมีนาคมปีนี้ เกี่ยวกันเรื่องการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน ได้มีการพูดจากัน การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในเรื่องที่เราจะต้องรีบดำเนินการให้เสร็จโดยเร็วภายในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๑ แต่นั่นเป็นเรื่องของรัฐบาล รัฐบาลเปลี่ยนไป เปลี่ยนมา อาจผมไม่ทราบว่าไปถึงไหน แล้วผลอิญในข้อมูลที่ได้นั้นเป็นการที่จะดำเนินการในด้านการบริการ ด้านคมนาคม จัดให้มีเอเชียนเลน (Asian lane) ที่สนามบินอะไรส่วนลึก ๆ ในรายละเอียดที่ท่านสมาชิกฯ ได้กรุณาให้ความเห็นนั้น ยังไม่เห็นปรากฏในรายงาน ก็ตามว่า อาจจะยังไม่ถึงหรือว่าหองลืมไป ซึ่งจะต้องเพิ่มเติม รัฐบาลน่าจะต้องได้รับเอาไป แต่เรานั่นไม่ทราบ เพราะเป็นการดำเนินการของรัฐบาลในลักษณะนี้ สำหรับโฮเต็ล (Hotel) หรือที่พักแรม เป็นส่วนหนึ่งเหมือนกันที่จะให้สนับสนุน ที่เป็นข้อคิดที่ท่านได้ให้มาว่าอาจจะมากเกินไปหรือเปล่า เพราะให้ต่างชาติมาลงทุน ให้กลุ่มประเทศอาเซียนมาลงทุน ที่เป็นข้อมูลซึ่งเขียนเป็นเครื่องหมายคำถามเอาไว้ เพราะสุดที่เราจะไปศึกษา จึงแยกไปสู่รายละเอียด คงจะทำไม่ได้ก็ขมาดไว้ อยากจะกราบเรียนถึงธรรมชาติของรายงานฉบับนี้ว่าจำเป็นที่จะต้องเป็นเช่นนั้น

ประการที่ ๕ เป็นเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศนั้น รัฐบาลได้กำหนดไว้แล้วตั้งแต่รัฐบาลที่แล้วว่า เป็นการท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นการกระจายรายได้ ที่พูดถึงรายได้ก็เพราะ เป็นการนำมาจากแผน ๘ แผน ๘ เป็นแผนเศรษฐกิจก็บองถึงในแง่การเงิน เรานำมาใส่เอาไว้ว่า เขาว่าอย่างนี้ แต่ในทางปฏิบัตินั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการให้มีการท่องเที่ยวในลักษณะของทัศนศึกษา ในการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ แบบฟื้นฟู อะไรตั้งหลายแบบ เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ต่อไปทุกอย่างอาจจะดีขึ้น แต่ยังขาดรายละเอียดที่จะเข้าไปสู่โรงเรียนหรือสถานศึกษา นี่ก็เป็นข้อคิด ซึ่งจะต้องหารือและนำไปสู่การท่องเที่ยวให้ได้รับทราบ และจะได้เพิ่มเติมเข้าไป แต่ในรายงานฉบับนี้คงจะไปเขียนเพิ่มเติมไม่ได้ เพราะผ่านมาแล้วก็ต้องขออภัย

ประการสุดท้ายที่ท่านผู้มีเกียรติได้กล่าวถึง ภาพลักษณ์ในการกระทบเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศ คณะกรรมการคณะนี้สุดปัญญาที่จะไปทำอะไรได้ เพราะไม่ได้อยู่มหาดไทย อีกประการหนึ่ง สิ่งที่เกิดขึ้นจะว่ากระทบก็กระทบ จะว่า

ไม่กระทบก็ไม่กระทบ อยู่ที่คนเที่จะมาเกี่ยวข้องและอยู่ที่เหตุการณ์นั้นจะหนักรุนแรงแค่ไหน แต่แน่นอน ความปลอดภัยที่อยู่ในนี้ต้องมี แล้วในรายงานนี้ได้มีบอกไว้แล้วได้พูดจากับทางตำรวจแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านประชา พรหมนอก ซึ่งเป็นอธิบดีกรมตำรวจก็อยู่ในคณะกรรมาธิการ เราได้แจ้งละไปต่อละไรไปเรียบร้อยแล้ว ท่านก็รับเอาไปว่าจะต้องดำเนินการจัดการให้เป็นเช่นนั้น แต่ความปลอดภัยต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะมีบกพร่อง เพราะคนต้องที่จะขโมย คนจ้องที่จะกระทำการอย่างมิดชิด สุดปัญญาที่ตำรวจจะรู้ แต่เมื่อทำแล้ว จับให้ได้ก็เป็นสิ่งที่ดีแล้ว แต่ขัดไม่ได้ก็ต้องเห็นใจตำรวจ เพราะว่า คนทำก็ฉลาดพอ ๆ กับตำรวจหรือจะยิ่งกว่าตำรวจเสียอีก เพราะฉะนั้นการที่เขาจะทิ้งร่องรอยเอาไว้ก็ลำบาก แต่ถามว่ากระทบหรือไม่ น่าจะมีผลอยู่ก็อยากจะกราบเรียนให้ทราบ

สำหรับเรื่องอื่นที่ค้างอยู่นั้น กระผมคิดว่า เป็นเรื่องรายละเอียดปลีกย่อย ในทางปฏิบัติแล้วการท่องเที่ยวได้ส่งเอกสารมาให้คณะกรรมาธิการ คณะกรรมาธิการได้ตรวจดูมีครอบคลุมในสิ่งที่ท่านเป็นห่วงเกือบทุกประการ แต่ประเด็นสำคัญที่สุดอยากจะกราบเรียนว่า ขณะนี้ไม่มีองค์กรใดเลยในรัฐบาลที่จะควบคุมการท่องเที่ยวให้เป็นซิงเกิลแมเนจเมนต์ (Single management) ที่เป็นเอกภาพในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวไปอยู่กระทรวงเกษตรฯ โบราณสถานไปอยู่กระทรวงศึกษาธิการ การคมนาคมไปอยู่กระทรวงคมนาคม งบประมาณสนับสนุนไปอยู่กระทรวงการคลัง สิ่งแวดล้อมไปอยู่กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ถามว่า การท่องเที่ยวมีอะไร มี ท.ท.ท. คือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ถามว่า มีอำนาจหน้าที่อะไร ไม่มีอะไรเลย มีหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและก็สนับสนุน เพราะฉะนั้นถ้าสนับสนุนไปแล้ว สิ่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมันไม่ได้เรื่องการท่องเที่ยวก็หมดปัญญาไม่รู้จะทำอะไร ก็บอกไปที่ต้นสังกัดต้นสังกัดเขาสนใจหรือไม่สนใจ ตรงนี้ก็เป็นตัวปัญหา ถึงได้เขียนไว้ว่า จำเป็นที่จะต้องมีการจัดองค์กรในการท่องเที่ยวเสียใหม่ให้เป็นเอกภาพ จะเป็นหบวง จะเป็นอะไรก็แล้วแต่ ในขณะนี้ความเป็นจริง รัฐบาลได้มีคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ขึ้นมาก็ประชุมกันน้อยครั้ง เราก็เขียนไว้ในนี้ พอถึงตรงที่ว่าน้อยครั้ง ท่านนายกฯ ประทานโทษ ท่านพลเอก ชวลิต ท่านก็เรียกประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องมาเป็นคีกรุ๊ป (Group) หนึ่ง ซึ่งไม่รู้เรียกอะไร เพื่อถามว่า มีปัญหาอะไร แล้วก็เอาตรงนั้นไปจัดการแก้ไข ก็มีการประชุมไปตั้ง ๓ ครั้งแล้ว พอถึงเปลี่ยน

รัฐบาลใหม่ก็ไม่ทราบว่า รัฐบาลนี้จะประชุมอีกหรือเปล่า เพราะเป็นเรื่องชั่วคราวที่เกิดขึ้น กระผมก็อยากจะกราบเรียนว่าธรรมชาติเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นจำเป็นที่จะต้องจัดการเสียใหม่ให้เรียบร้อยดังที่ได้เสนอแนะไว้ กระผมขอกราบเรียนอีกครั้งหนึ่งว่า อาจจะไม่ครบตามความคิดของท่าน อาจจะขาดตกบกพร่อง เรื่องนี้ทางเราก็จดบันทึกเอาไว้แล้ว การศึกษาต่อไปในคราวหน้า ซึ่งจะมีเรื่องเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่บ้างก็จะได้นำความคิดของท่านไปพิจารณาในรายละเอียด แล้วนำไปใส่ไว้ สำหรับตรงนี้สุดปัญญาแล้ว เพราะเขียนเล่มแล้วก็ต้องขอคลาดด้วย ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : ผมคิดว่าคงจะพอได้แล้ว

(ไม่มีสมาชิกฯ ขัดข้อง)

ประธานวุฒิสภา : เมื่อไม่มีท่านผู้ใดขัดข้อง ผมจะขอมติที่ประชุมว่าจะเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี ขอบคุณคณะกรรมาธิการครับ

ต่อไป ๔.๕ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณาเสร็จแล้ว

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๒๒)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษาศิลปากร (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน บรรดาท่านวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่..) พ.ศ. ..... (คณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายมีชัยแนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายชนู บุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิทักษ์	๗. นางไพศรี ศรีอรุม
๘. นายสำรวย พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุทตาร์ ราษา	๑๑. นายประยอม ชองทอง
๑๒. นายชิชัย วิชะไชยะ	๑๓. นายวิโน้ย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก ประพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมัครษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต ช่างตระบูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (นับหมดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงขอรายงานมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๐

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๗

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๔๐ ได้พิจารณาเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร (ในฐานะสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม พิจารณา (กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๑๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้ร้องเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๐ นี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมหรรษาอาตม์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ชี้แจงคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงและตอบข้อซักถาม คือ

๒.๑ นายปราโมทย์ ไชยมังคละ	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ ศักดิ์ทองพวงษ์	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เวียงสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติฯ ที่ร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายจำนงค์ ทองประเสริฐ)

เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยศิลปากร

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยมีกรรมสิทธิ์ ดูแล หรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการบริหาร ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเงินรับที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เงินเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐

"มาตรา ๑๑ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : ขอเชิญคณะกรรมาธิการครับ

(คณะกรรมาธิการเข้าประจำที่)

นายเกษม สุวรรณกุล (ประธานคณะกรรมาธิการ) : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ ท่านสมาชิกฯ ผู้ทรงเกียรติ ตามที่วุฒิสภาได้รับหลักการร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร รวมทั้งมหาวิทยาลัยอื่น ๆ อีก ๙ ฉบับ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเหล่านั้นแล้วไม่มีผู้ใดประสงค์ และคณะกรรมาธิการไม่ได้แก้ไข ฉบับใดเลยนะครับว่า เหตุที่ไม่ได้มีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติเหล่านั้น เพราะว่า ส่วนใหญ่ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติมบางมาตรา ของพระราชบัญญัติต่าง ๆ เหล่านั้นเพื่อให้เหมือนกับร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งวุฒิสภาเคยได้พิจารณาไปแล้ว มีร่างพระราชบัญญัติฉบับเดียวที่เป็นฉบับสมบูรณ์คือ มหาวิทยาลัยแพทยโบโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเสร็จเรียบร้อยกับร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาเคยได้พิจารณาเมื่อวาระมหาวิทยาลัยสงขลา ๒ ฉบับไปแล้ว จึงมิได้มีการแก้ไขแต่ประการใด ผมใคร่ขอหารือท่านประธานฯ ว่า จะพิจารณารวมกัน ๑๐ ฉบับจะได้หรือไม่

ประธานวุฒิสภา : กรรมาธิการชี้แจงครั้งเดียวก็แล้วกัน การดำเนินการก็จะง่ายไปเรื่อย

นายเกษม สุวรรณกุล (ประธานคณะกรรมาธิการ) : ขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญต่อเลยฯ

นายพิเศษ ชายะชีวิน (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : เป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไปจะขอมติในวาระที่ ๓ ว่าจะเห็นชอบตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบ

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๖ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ว ๓๔)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการดังกล่าวนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายชำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายชนู บุลยาส	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายนิกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายปีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวีนัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสังศิโต จ่างตระกูล	๑๗. นายสุริฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันต้องกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) ร่างวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

ปัจจุบัน คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงขอความกรุณามาเพื่อโปรดพิจารณาในการประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๗

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยในหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (ม. วัฒนศรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ทำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๑๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองอาตม์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงและแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ นายประเทพย์ ไชติมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ พิทยทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายเจ้านงค์ ทองประเสริฐ)

เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๓๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๔ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย มหาสารคาม พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาคลังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมิได้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : เป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไปจะถามมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๗ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๗๕)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายธนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายไกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวินัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองอาตม์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ นายปราโมทย์ โชติมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ ฟักทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : เป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่ ๒ ต่อไปจะถามมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๗ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๗๕)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายชนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายไกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวินัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยปกครอง ดูแล หรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาลาศึกษาและเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๐

"มาตรา ๑๑ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : จะขอมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๘ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๗๖)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายธนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายคำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ชองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวีนัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมศรองอาคม นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ นายปราโมทย์ ไชยมังคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ ฟักทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายจำนงค์ ทองประเสริฐ)
เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธร

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยปกครอง ดูแล หรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาลาศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๒

"มาตรา ๑๑ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ และ มาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ครับ ผมจะขอมติวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๕ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีการแก้ไขในรายงานกรุณาแก้ตามที่ได้แจกไปแล้ว

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๗๗)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายศิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายธนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวินัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	๑๗. นายสุรัช ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองอาคม นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ นายปราโมทย์ โชติมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ ฟักทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายจำนงค์ ทองประเสริฐ)
เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๒ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยปกครอง ดูแล หรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการฝึกสัญญาลาศึกษาและเบี้ยปรับที่เกิดจากการฝึกสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๑

"มาตรา ๑๒ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๒ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัติ

. . . . . .

. . . . . .

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ต่อไปผมจะขอมติวาระที่ ๓ ว่า เห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๑๐ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๗๔)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายธนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุตตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวินัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ ยัศวเทม
๑๖. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	๑๗. นายอุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๙

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองอาตม์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ชี้แจงตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ นายปราโมทย์ โชติมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ ฟักทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายจำนงค์ ทองประเสริฐ)

เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยมหิดล

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยปกครอง ดูแล หรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาสาศึกษาและเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐

"มาตรา ๑๑ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๑ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหิดล (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ต่อไปจะขอมติวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๑๑ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๑๐๐๙ / (ร ๗๙)

วุฒิสภา
ถนนสู่ทองไน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายธนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวีนัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมล้กษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงขอเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองคาตม์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ ของกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ชี้แจงคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ นายปราโมทย์ ไชยมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายคาจินต์ ฟักทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายจำนงค์ ทองประเสริฐ)

ประธานกรรมาธิการ

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยบูรพา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยบูรพา

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๙ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยปกครองดูแลหรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเงินปันผลที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เงินปันผลที่เกิดจากการถือสัญญาลาภิกษาและเงินปันผลที่เกิดจากการถือสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๓๓

"มาตรา ๙ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อ หรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๘ อธิการบดีนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙

อธิการบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งใหม่อีกก็ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคสอง อธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๔) กระทำความผิดอาญา จนได้รับโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ถูกให้ออกจากราชการเพราะเหตุมีมลทิน หรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๖) สภามหาวิทยาลัยมีมติให้ออกตลอด

รองอธิการบดี ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดี จากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙

ผู้ช่วยอธิการบดี ให้อธิการบดีเป็นผู้แต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๙

เมื่ออธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี พ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๑๙ อธิการบดี รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี ต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"คณบดีนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณาแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๔"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๔ คณบดีและรองคณบดีต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี"

มาตรา ๘ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไขคำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ ไม่มีการแก้ไข หมวด ๑ บททั่วไป มาตรา ๗ ถึง มาตรา ๑๕ ไม่มีการแก้ไขหมวด ๒ การดำเนินการ มาตรา ๑๖ ถึงมาตรา ๔๐ ไม่มีการแก้ไข หมวด ๓ การบัญชีและการตรวจสอบ มาตรา ๔๑ ถึงมาตรา ๔๕ ไม่มีการแก้ไข หมวด ๔ การกำกับและดูแล มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ ไม่มีการแก้ไข หมวด ๕ ตำแหน่งทางวิชาการ มาตรา ๔๘ ถึงมาตรา ๕๒ ไม่มีการแก้ไข หมวด ๖ ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ มาตรา ๕๓ ถึงมาตรา ๕๙ ไม่มีการแก้ไข หมวด ๗ บทกำหนดโทษ มาตรา ๖๐ ไม่มีการแก้ไข บทเฉพาะกาล มาตรา ๖๑ ถึงมาตรา ๗๑ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ต่อไปจะขอมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้น

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี ประธานโหวตครับ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ คณะกรรมาธิการมีข้อสังเกต ซึ่งได้แจกไปแล้ว ขออนุญาตไม่ต้องอ่าน จะขอมติว่าเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

๔.๑๓ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งมีการแก้คำผิด

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๘๐)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และสั่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม ชุ่มรรฆกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายธนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรปติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุดตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ชองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวินัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต จ่างตระกูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองอาตย์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

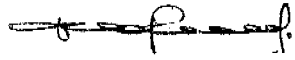
๒.๑ นายปราโมทย์ ไชติมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายดาจินต์ พักทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายจำนงค์ ทองประเสริฐ)

เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยนเรศวร (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๙ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยปกครองดูแลหรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวินัยการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาสำเร็จการศึกษาและเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓

"มาตรา ๙ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"รองอธิการบดี ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔

ผู้ช่วยอธิการบดี ให้อธิการบดีแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๙ อธิการบดี รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี ต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารแล้วไม่น้อยกว่าสามปีหรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"คณบดีนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๔"

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๔ คณบดีและรองคณบดี ต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี"

มาตรา ๙ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๙ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาลสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : คุณวิชัยมีอะไร เชิญครับ

นายวิชัย โถสุวรรณจินดา : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม วิชัย โถสุวรรณจินดา สมาชิกวุฒิสภา กระผมอยากจะตั้งข้อสังเกตว่า การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนั้นเราค่อนข้างจะไปโดยรวบรัดและรวดเร็ว กฎหมาย ๑๒ ฉบับก็อาจจะเสร็จภายใน ๑๒ นาที เรื่องนี้ก็อาจจะต้องยกเป็นปัญหาของวุฒิสภา เพราะท่านประธานฯ เชิญสมาชิกวุฒิสภาทานอาหารกลางวันในเวลาที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ เพราะฉะนั้นกระผมเห็นว่า ถ้าจะมีการเชิญเลี้ยงต่อไปน่าจะเชิญรับประทานอาหารกลางวันหลังจากการประชุม เพราะอาจจะมีปัญหาเรื่ององค์ประชุมได้ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวรมีการแก้คำผิด กระผมอยากจะขอสอบถามเพื่อความเข้าใจ คือเราแก้เพื่อให้เป็นไปตามร่างเดิมใช่ไหมครับ เพราะว่า เดิมมหาวิทยาลัยนี้มีการแก้ไข ส่วนที่แก้ไข คือ กลับมาสู่ร่างเดิม เพื่อจะได้ไม่จำเป็นจะต้องมีการอภิปรายกันอย่างนั้นใช่ไหม ท่านประธานฯ ครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญกรรมาธิการ

นายแกษม สุวรรณกุล (ประธานคณะกรรมาธิการ) : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผมอยากจะเรียนชี้แจงว่า ร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๑๐ ฉบับ มีการแก้ไขอยู่ ๒ ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร การแก้ไขนี้ได้แจกท่านสมาชิกฯ ไปแล้ว เป็นการแก้ไขที่ไม่ใช่กรรมาธิการแก้ไข แต่เป็นการพิมพ์ผิดทางธุรการ เพราะฉะนั้นก็ไม่ใช่เป็นการแก้ไขของคณะกรรมาธิการ เพียงเรียนท่านสมาชิกวุฒิสภาว่า ขอให้แก้ไขรายงานการพิจารณาให้ถูกตามร่างเดิมด้วย ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : พอเข้าใจหรือยังครับ ขอชี้แจงคุณวิชัย ทางสภาเตรียมอาหารไว้เพื่อความสะดวกกับสมาชิกฯ หากท่านใดหิวก็ไปทานได้ แต่ว่าไม่ได้เชิญให้ไปทานในระหว่างการพิจารณา แต่เราก็ไม่ได้ว่ากัน ใครจะไปทานในระหว่างไหน สำหรับกฎหมายที่พิจารณาเร็ว ก็เพราะเราตั้งคณะกรรมาธิการไปพิจารณา และไม่มีสมาชิกฯ ท่านใดขอแปรญัตติเลย กรรมาธิการก็พิจารณาแล้ว ร่างเดิมเขาก็ใช้ได้ ก็ไม่ได้แก้ไขเหมือนกัน เพราะฉะนั้นก็เร็ว ไม่ใช่เร็วเพราะเรารวบรัด เป็นไปตามกระบวนการ เชิญคุณวิชัย

นายวิชัย โกสุวรรณจินดา : ขออนุญาตสอบถามเพิ่มเติมอีกนิดสำหรับสมาชิกฯ ซึ่งจะอยู่ประชุมจนตลอด แล้วไปรับประทานอาหารหลังจากเสร็จสิ้นการประชุม ยังพอมีอาหารเหลืออีกไหมครับ เพราะได้ข่าวว่า ตัดงบประมาณไปมาก

ประธานวุฒิสภา : มีแน่ครับ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๑๐ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ผมจะขอมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๑๔ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙ / (ร ๘๑)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ฉบับที่..) พ.ศ.....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายชนู กุลชล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิพัฒน์	๗. นางไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวิโรจ สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต ช่างตระกูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๗ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ฉบับที่..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯ ได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองอาตม์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ชี้แจงคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

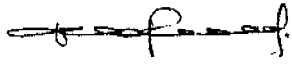
๒.๑ นายปราโมทย์ ไชศิมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ พิกทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
ความรู้	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๑	ไม่มีการแก้ไข

๕. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายจำนงค์ ทองประเสริฐ)

เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๓๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุซึ่งมหาวิทยาลัยครอบครอง ดูแล หรือใช้ประโยชน์

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาลาศึกษาและเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๓๓

"มาตรา ๑๐ ทวิ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๒ ให้มีสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

(๑) นายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๒) กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิการบดี ประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัย และประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย

(๓) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนสามคน ซึ่งเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก และผู้อำนวยการศูนย์ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ

(๔) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนสี่คน ซึ่งเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่งคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย และมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๓)

(๕) กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบคน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย

(๖) กรรมการและเลขานุการสภามหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่งคน ซึ่งอธิการบดีเสนอจากผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี

ให้สภามหาวิทยาลัยเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งเป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัย และให้อุปนายกสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่แทนนายกสภามหาวิทยาลัย เมื่อนายกสภามหาวิทยาลัยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา และคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๙ การเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๒ (๓) ให้ผู้ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ และหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะเป็นผู้เลือก ส่วนการเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๒ (๔) ให้คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย เป็นผู้เลือก

คุณสมบัติของผู้รับเลือก ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๙ อธิการบดีนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัยจากผู้ซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐

อธิการบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งใหม่อีกก็ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคสอง อธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๔) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ถูกให้ออกจากราชการเพราะเหตุมีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๖) สภามหาวิทยาลัยมีมติให้ถอดถอน

รองอธิการบดี ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐ และต้องเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยอธิการบดี ให้อธิการบดีเป็นผู้แต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๐ และต้องเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

เมื่ออธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๒๐ อธิการบดี รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดี ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(๑) ได้ปริญญาเอกหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือ

(๒) ได้รับปริญญาชั้นหนึ่งชั้นใดหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนหรือปฏิบัติงานด้านการบริหารมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๕ คณบดีและรองคณบดีต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนหรือปฏิบัติงานด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสี่ปีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง"

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๔๑ ผู้ที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง หรือได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ให้มีสิทธิใช้ตำแหน่งดังกล่าวเป็นคำนำหน้านามได้ตลอดไป โดยใช้อักษรย่อ ดังนี้

ศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ ศ.
ศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ ศ. (พิเศษ)
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ	ใช้อักษรย่อ ศ. (เกียรติคุณ)
รองศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ รศ.
รองศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ รศ. (พิเศษ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ ผศ.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ ผศ. (พิเศษ)"

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๓๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๕๑ ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนิสิตของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตรหรือตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

มาตรา ๑๐ บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๐ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๓๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ต่อไปจะขอมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๔.๑๒ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. ....

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๙/(ร ๘๒)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณา ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเกษม สุวรรณกุล	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายสิปปนนท์ เกตุทัต	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายวิจิตร ศรีสอ้าน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๕. นายธนู บุลซล	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๖. นายโกวิท วรพิพัฒน์	๗. คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ
๘. นายดำรง พุฒตาล	๙. นายนรนิติ เศรษฐบุตร
๑๐. นายนิมุคตาร์ วาบา	๑๑. นายประยอม ซองทอง
๑๒. นายมีชัย วีระไวทยะ	๑๓. นายวินัย สะมะอุน
๑๔. พลอากาศเอก วีระพงษ์ สิงหเสนี	๑๕. นายสมลักษณ์ อัศวเหม
๑๖. นายสิงห์โต ช่างตระกูล	๑๗. นายสุรัฐ ศิลปอนันต์

ร่างพระราชบัญญัตินี้ เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการฯได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) เกษม สุวรรณกุล

(นายเกษม สุวรรณกุล)

ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๓ , ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๓

รายงานของคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม พิจารณากำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้แต่งตั้ง นางนฤมล ธรรมครองอาตม์ นิติกร ๖ ฝ่ายประชุม ๓ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

๒. ผู้ชี้แจงคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ นายปราโมทย์ โชติมงคล	รองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๒ นายอาจินต์ ฟักทองพรรณ	นิติกร ๘ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๓ นายสมชาย เรืองสมวงศ์	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย
๒.๔ นายไวยพจน์ สมบัติศรี	นิติกร ๗ สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖	ไม่มีการแก้ไข
หมวด ๑ บททั่วไป	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๐	ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๕	ไม่มีการแก้ไข
หมวด ๒ การดำเนินการ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๐	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๔	ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๒๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๐	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓๙	ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๔๐	ไม่มีการแก้ไข
หมวด ๗ การบัญชีและการตรวจสอบ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๕	ไม่มีการแก้ไข
หมวด ๘ การทำกับและดูแล	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๗	ไม่มีการแก้ไข
หมวด ๙ ตำแหน่งทางวิชาการ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๐	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๑	ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๕๒	ไม่มีการแก้ไข
หมวด ๖ บริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕๙	ไม่มีการแก้ไข
หมวด ๗ บทกำหนดโทษ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๐	ไม่มีการแก้ไข
บทเฉพาะกาล	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๓	ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๖๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๕	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๖	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๗	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๘	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๖๙	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๗๐	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๗๑	ไม่มีการแก้ไข

๕. ข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการฯ

คณะกรรมาธิการฯ ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. .... แล้ว เห็นควรตั้งข้อสังเกตเพื่อให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาดังนี้

ตามที่คณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... โดยมีหลักการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อเปลี่ยนฐานะสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเป็นส่วนราชการไปเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ แต่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาล ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร เพราะเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๓๐ วรรคสอง เนื่องจากมีลักษณะเป็นการยุบส่วนราชการ ซึ่งรัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและสอดคล้องกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. ....

คณะกรรมาธิการฯ จึงเห็นสมควรที่จะได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อรองรับโดยให้มีผลบังคับใช้ไปในคราวเดียวกันกับพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีฯ

๖. คณะกรรมาธิการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายช้านงค์ ทองประเสริฐ)
เลขานุการคณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ เฉพาะที่เกี่ยวกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ให้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ เป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามพระราชบัญญัตินี้ มีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการแต่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาล และเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

"มหาวิทยาลัย" หมายความว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

"สภามหาวิทยาลัย" หมายความว่า สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

"สภาวิชาการ" หมายความว่า สภาวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

"สภาคณาจารย์และพนักงาน" หมายความว่า สภาคณาจารย์และพนักงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๗ ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ริเริ่ม ปรับแปลง ถ่ายทอด พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มาตรา ๘ มหาวิทยาลัยอาจแบ่งส่วนงาน ดังนี้

(๑) สำนักงานอธิการบดี

(๒) คณะ

(๓) สถาบัน

(๔) สำนัก

มหาวิทยาลัยอาจให้มีส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๗ เป็นส่วนงานในมหาวิทยาลัยก็ได้

สำนักงานอธิการบดีอาจแบ่งส่วนงานเป็นกอง หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

คณะอาจแบ่งส่วนงานเป็นสำนักงานคณบดี ภาควิชา ศูนย์ กอง หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา ศูนย์ หรือกอง

สถาบันอาจแบ่งส่วนงานเป็นสำนักงานผู้อำนวยการ ศูนย์ กอง หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าศูนย์ หรือกอง

สำนักและส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะอาจแบ่งส่วนงานเป็นสำนักงานผู้อำนวยการ กอง หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

มาตรา ๙ การจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกคณะ สถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้ทำเป็นข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การแบ่งส่วนงานเป็นสำนักงานคณบดี สำนักงานผู้อำนวยการ ภาควิชา ศูนย์ กอง หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา ศูนย์ หรือกอง ให้ทำเป็นประกาศมหาวิทยาลัยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๐ ภายใต้วัตถุประสงค์ตามมาตรา ๗ มหาวิทยาลัยจะร้บสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยอื่นเข้าสมทบในมหาวิทยาลัยก็ได้ และมีอำนาจให้ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นใดชั้นหนึ่งแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยนั้นได้

การรับเข้าสมทบหรือการยกเลิกการสมทบซึ่งสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยอื่น ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย และทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การควบคุมสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยอื่นที่เข้าสมทบในมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๑ กิจการของมหาวิทยาลัยไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของมหาวิทยาลัยต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๑๒ มหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่กระทำการต่าง ๆ ภายในวัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ และอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง

(๑) ซื้อ สร้าง จัดหา โอน รับโอน เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน มีกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง หรือมีทรัพยสิทธิต่าง ๆ ในทรัพย์สิน และจำหน่ายสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ตลอดจนรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทหนุนหรืออุทิศให้

การจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนอสังหาริมทรัพย์ของมหาวิทยาลัย ให้กระทำได้เฉพาะอสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาตามมาตรา ๑๓ วรรคสาม โดยมีวัตถุประสงค์ให้จำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนได้

(๒) รับค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน เบี้ยปรับ และค่าบริการในการให้บริการภายในอำนาจหน้าที่ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งทำความตกลงและกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับค่าตอบแทนและค่าบริการนั้น

(๓) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชน หรือกับองค์การหรือหน่วยงานต่างประเทศหรือระหว่างประเทศ ในกิจการที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๗

(๔) กู้ยืมเงิน ให้กู้ยืมเงิน โดยมีหลักประกันด้วยบุคคลหรือทรัพย์สิน ร่วมลงทุนหรือลงทุน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๗

การกู้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงิน การร่วมลงทุนหรือการลงทุน ถ้าเป็นจำนวนเงินเกินวงเงินที่รัฐมนตรีกำหนด ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน

มหาวิทยาลัยอาจดำเนินการจัดตั้งองค์กรที่เป็นนิติบุคคลเพื่อการร่วมลงทุนหรือการลงทุนได้

(๕) จัดให้มีทุนการศึกษาและทุนการวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ

มาตรา ๑๓ รายได้ของมหาวิทยาลัย มีดังนี้

(๑) เงินอุดหนุนที่วางไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี

(๒) เงินอุดหนุนและทรัพย์สินซึ่งมีผู้ให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน เบี้ยปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากการร่วมลงทุนหรือการลงทุน และจากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

(๕) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุหรือจัดหาประโยชน์ในที่ราชพัสดุ ซึ่งมหาวิทยาลัยปกครองดูแลหรือใช้ประโยชน์

(๖) รายได้หรือผลประโยชน์อย่างอื่น

เงินอุดหนุนทั่วไปตาม (๑) นั้น รัฐบาลพึงจัดสรรให้แก่มหาวิทยาลัยโดยตรงโดยการเสนอแนะของทบวงมหาวิทยาลัย เป็นจำนวนที่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยและในการพัฒนาการอุดมศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัย

ให้สังหาริมทรัพย์ซึ่งมหาวิทยาลัยได้มาจากการให้ หรือซื้อด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย หรือแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

ในกรณีรายได้ตามวรรคหนึ่งมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของมหาวิทยาลัยและค่าภาระต่าง ๆ ที่เหมาะสม และมหาวิทยาลัยไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่นได้ รัฐบาลพึงจัดสรรเงินงบประมาณแผ่นดินให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าจำนวนที่จำเป็น

มาตรา ๑๔ ทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยไม่อยู่ในความรับผิดแห่งการบังคับคดี และบุคคลใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับมหาวิทยาลัยในเรื่องทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยมิได้

มาตรา ๑๕ บรรดารายได้และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยจะต้องจัดการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗ และตามวัตถุประสงค์ซึ่งผู้อุทิศเงินหรือทรัพย์สินให้แก่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้

หมวด ๒

การดำเนินการ

มาตรา ๑๖ ให้มีสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

(๑) นายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๒) กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิการบดี ประธานกรรมการสภาวิทยาลัย และประธานสภาคณาจารย์และพนักงาน

(๓) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนสี่คน ซึ่งเลือกจากคณบดีหนึ่งคน จากผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหนึ่งคน จากกรรมการสภาวิชาการตามมาตรา ๑๙ (๒) หนึ่งคน และจากกรรมการสภาวิชาการตามมาตรา ๑๙ (๔) หนึ่งคน

(๔) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนสองคน ซึ่งเลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำหนึ่งคน และพนักงานอื่นซึ่งมิใช่คณาจารย์หนึ่งคน

(๕) กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเก้าคน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยโดยคำแนะนำของกรรมการสภามหาวิทยาลัยตาม (๒) (๓) และ (๔) ในจำนวนนี้จะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนไม่น้อยกว่าสองคน

(๖) กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสองคนซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยโดยคำแนะนำของทบวงมหาวิทยาลัย

(๗) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนสองคน ซึ่งได้แก่นายกสมาคมนักศึกษาเก่าหนึ่งคน และเลือกจากนักศึกษาเก่าที่เป็นบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยอีกหนึ่งคน

คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๕) และ (๖) คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกหรือเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยตาม (๓) (๔) และ (๗) ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ให้สภามหาวิทยาลัยเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งเป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัย และให้อุปนายกสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่แทนนายกสภามหาวิทยาลัย เมื่อนายกสภามหาวิทยาลัยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้หรือเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย

ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งข้าราชการหรือบุคคลหนึ่งเป็นเลขานุการสภามหาวิทยาลัยโดยคำแนะนำของอธิการบดี

มาตรา ๑๗ นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๖ (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) มีวาระการดำรงตำแหน่งสามปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง หรือลาจได้รับเลือกหรือได้รับเลือกตั้งใหม่อีกได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคหนึ่ง นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๖ (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ออกตามมาตรา

(๔) ขาดคุณสมบัติของการเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยในประเภทนั้น

(๕) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๖) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๗) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๖ (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือได้มีการเลือกหรือเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทนแล้ว ให้ผู้ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือได้รับเลือกหรือได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๖ (๖) เพิ่มขึ้น ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมิได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือยังมิได้เลือกหรือเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยขึ้นใหม่ ให้นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือได้มีการเลือกหรือเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยขึ้นขึ้นใหม่แล้ว

มาตรา ๑๘ สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) วางนโยบาย และอนุมัติแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๗

(๒) วางระเบียบ ออกประกาศ ข้อกำหนด และข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัย และอาจมอบหมายให้ส่วนงานใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบและออกข้อบังคับสำหรับส่วนงานนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้

(๓) อนุมัติให้ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร

(๔) อนุมัติการจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกคณะ สถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ รวมทั้งการแบ่งส่วนงานของหน่วยงานดังกล่าว

(๕) อนุมัติการรับเข้าสมทบหรือยกเลิกการสมทบซึ่งสถาบันการศึกษาชั้นสูงและสถาบันวิจัย

(๖) อนุมัติการเปิดสอนและหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่พบวงมหาวิทยาลัยกำหนด รวมทั้งการยุบรวมหรือยกเลิกหลักสูตร

(๗) พิจารณาสรรหาบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี และดำเนินการเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ถอดถอนอธิการบดี

(๘) พิจารณาดำเนินการเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์และศาสตราจารย์พิเศษ

(๙) แต่งตั้งและถอดถอนรองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะและศาสตราจารย์เกียรติคุณ

(๑๐) ออกข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่ง การกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สวัสดิการและประโยชน์อย่างอื่น การบรรจุและแต่งตั้ง การให้ได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้าง การออกจากงาน ระเบียบวินัย การลงโทษ การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษของพนักงานและลูกจ้าง

(๑๑) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดหารายได้ ออกข้อบังคับและวางระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานการเงิน การพัสดุ และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

(๑๒) อนุมัติการตั้งงบประมาณรายรับและอนุมัติงบประมาณรายจ่ายของมหาวิทยาลัย

(๑๓) แต่งตั้งและถอดถอนกรรมการสภาวิชาการ และกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัย

(๑๔) แต่งตั้งคณะกรรมการ อนุกรรมการ หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย

(๑๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของมหาวิทยาลัยที่มิได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ

(๑๖) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ

มาตรา ๑๙ ให้มีสภาวิชาการ ประกอบด้วย

(๑) ประธานสภาวิชาการ ได้แก่ อธิการบดี

(๒) กรรมการสภาวิชาการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รองอธิการบดีที่อธิการบดีกำหนดจำนวนไม่เกินสามคน คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก และหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ

(๓) กรรมการสภาวิชาการซึ่งสรรหาจากคณาจารย์ประจำตำแหน่งศาสตราจารย์ และผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าชั้นตามที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด จำนวนรวมไม่เกินจำนวนกรรมการสภาวิชาการโดยตำแหน่งตาม (๒)

(๔) กรรมการสภาวิชาการซึ่งสรรหาจากคณาจารย์ประจำตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าชั้นตามที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดจากคณะ สถาบัน สำนัก และส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ส่วนงานละหนึ่งคน

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหากรรมการสภาวิชาการตาม (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ให้สภาวิชาการแต่งตั้งรองอธิการบดีคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภาวิชาการโดยตำแหน่งตามคำแนะนำของอธิการบดี

มาตรา ๒๐ กรรมการสภาวิชาการตามมาตรา ๑๙ (๓) และ (๔) มีวาระการดำรงตำแหน่งสองปี แต่อาจได้รับการสรรหาให้ดำรงตำแหน่งใหม่อีกได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการสภาวิชาการตามมาตรา ๑๙ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติของการเป็นกรรมการสภาวิชาการในประเภทนั้น

ในกรณีที่กรรมการสภาวิชาการตามมาตรา ๑๙ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และได้มีการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งแทนแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้รับการสรรหาอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กรรมการสภาวิชาการตามมาตรา ๑๙ (๓) และ (๔) พ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมิได้สรรหากรรมการสภาวิชาการขึ้นใหม่ ให้กรรมการสภาวิชาการซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีการสรรหากรรมการสภาวิชาการขึ้นใหม่แล้ว

มาตรา ๒๑ สภาวิชาการมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) พิจารณากำหนดหลักสูตรการสอน และการวัดผลการศึกษา เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๒) เสนอการให้ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิตอนุปริญญา และประกาศนียบัตร ต่อสภามหาวิทยาลัย

(๓) เสนอการจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกคณะ สถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ รวมทั้งการเสนอแบ่งส่วนงานในหน่วยงานดังกล่าว ต่อสภามหาวิทยาลัย

(๔) พิจารณาการรับเข้าสมทบหรือยกเลิกการสมทบซึ่งสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยอื่น เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๕) พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการแต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ และศาสตราจารย์เกียรติคุณ เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๖) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการแต่งตั้งและถอดถอนรองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ และอาจารย์พิเศษ

(๗) พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการแต่งตั้งและถอดถอนหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ และหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์

(๘) จัดหาวิธีการอันจะทำให้การศึกษา การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม การริเริ่ม การปรับปรุง การถ่ายทอดและการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเจริญยิ่งขึ้น เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๙) พิจารณาให้ความเห็นแก่สภามหาวิทยาลัยในเรื่องเกี่ยวกับวิชาการของมหาวิทยาลัย

(๑๐) ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำแก่อธิการบดีและปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่สภามหาวิทยาลัยหรืออธิการบดีมอบหมาย

(๑๑) แต่งตั้งคณะกรรมการ อนุกรรมการ หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภาวิชาการ

มาตรา ๒๒ การประชุมของสภามหาวิทยาลัยและสภาวิชาการ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๓ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย และกรรมการอีกจำนวนหนึ่งซึ่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้ง

คณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่มหาวิทยาลัย และสนับสนุนการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย

จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๔ ให้มีอธิการบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย และอาจมีรองอธิการบดีหรือผู้ช่วยอธิการบดี หรือจะมีทั้งรองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีคนหนึ่งหรือหลายคนตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่อธิการบดีมอบหมาย

มาตรา ๒๕ อธิการบดีนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย จากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

อธิการบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

รองอธิการบดี ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

ผู้ช่วยอธิการบดี ให้อธิการบดีแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง

เมื่อตำแหน่งอธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อธิการบดีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ออกตามคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย

(๔) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๖) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

มาตรา ๒๖ อธิการบดีและรองอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

ผู้ช่วยอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

มาตรา ๒๗ อธิการบดีมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

(๒) บริหารบุคลากร การเงิน พัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนด และข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

(๓) บรรจุ แต่งตั้ง และถอดถอนพนักงานและลูกจ้าง รวมทั้งดำเนินการบริหารงานบุคคลตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

(๔) จัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัยและดูแลให้มีการปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน รวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๕) จัดหาทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินภารกิจของมหาวิทยาลัยเพื่อให้บรรลุความเป็นเลิศทางวิชาการ

(๖) เป็นผู้แทนมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไป

(๗) เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยต่อสภามหาวิทยาลัย

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยหรือตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองอธิการบดีเป็นผู้รักษาการแทน ถ้ามีรองอธิการบดีหลายคนให้รองอธิการบดีที่อธิการบดีมอบหมายเป็นผู้รักษาการแทน ถ้าอธิการบดีมิได้มอบหมาย ให้รองอธิการบดีที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้รักษาการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี หรือไม่มีผู้รักษาการแทนอธิการบดีตามความในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เป็นผู้รักษาการแทนอธิการบดี

มาตรา ๒๙ ให้มีสภาคณาจารย์และพนักงานประกอบด้วยสมาชิกซึ่งคณาจารย์และพนักงานของมหาวิทยาลัยเลือกตั้งขึ้นจากคณาจารย์และพนักงานของมหาวิทยาลัย เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำเกี่ยวกับกิจการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งเสริมสร้างด้านจรรยาบรรณและคุณธรรมของบุคลากรของมหาวิทยาลัย

จำนวนสมาชิก หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการดำเนินงานของสภาคณาจารย์และพนักงาน ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๐ ในคณะ ให้มีคณบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของคณะ และอาจมีรองคณบดีคนหนึ่งหรือหลายคนตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดีมอบหมาย

คณบดีนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๑

คณบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

รองคณบดีนั้น ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณบดีจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๑

เมื่อคณบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองคณบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

การรักษาการแทนคณบดี ให้นำมาตรา ๒๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๑ คณบดีและรองคณบดีต้องมีคุณสมบัติได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

มาตรา ๓๒ ในคณะหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการประจำคณะ การกำหนดองค์ประกอบ คุณสมบัติและการได้มาซึ่งผู้ดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำคณะ ตลอดจนการประชุมคณะกรรมการประจำคณะ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๓ คณะกรรมการประจำคณะมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) วางนโยบายและแผนงานของคณะให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย

(๒) วางระเบียบและออกข้อบังคับภายในคณะตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย ทั้งนี้ โดยไม่ขัดต่อนโยบาย ระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

(๓) วางหลักสูตรและรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรสำหรับคณะเพื่อเสนอต่อสภาวิชาการ

(๔) วางระเบียบและออกข้อบังคับเกี่ยวกับการศึกษาของคณะ เพื่อเสนอต่อสภาวิชาการ

(๕) เสนอการแต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษในคณะต่อสภาวิชาการ

(๖) จัดการวัดผล ประเมินผล และควบคุมมาตรฐานการศึกษาของคณะ

(๗) ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นแก่คณบดี

(๘) ดำเนินการอื่นใดตามที่สภามหาวิทยาลัย สภาวิชาการ หรืออธิการบดีมอบหมาย

(๙) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อกระทำกิจการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการประจำคณะ

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการแบ่งภาควิชา ศูนย์ หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์ในคณะ ให้มีหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของภาควิชา ศูนย์ หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์ และจะให้มีรองหัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าศูนย์ หรือรองหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์คนหนึ่งหรือหลายคนตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์มอบหมาย

หัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ รองหัวหน้าศูนย์ และหัวหน้าหรือรองหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์ให้แต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๑

หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์นั้น ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของสภาวิชาการ ส่วนรองหัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าศูนย์ หรือรองหัวหน้าส่วนงาน

ที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์

หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์ มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่หัวหน้าภาควิชาจะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

เมื่อหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์พ้นจากตำแหน่ง ให้รองหัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าศูนย์ หรือรองหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์พ้นจากตำแหน่งด้วย

การรักษาการแทนหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือศูนย์ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๕ ในสถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้มีผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ เป็นผู้รับผิดชอบงานของสถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะและอาจมีรองผู้อำนวยการหรือรองหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะคนหนึ่งหรือหลายคนตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะมอบหมาย

ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะและผู้ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าส่วนงานดังกล่าวตามวรรคหนึ่งต้องได้รับปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรองและมีประสบการณ์ด้านการบริหารหรือด้านวิชาชีพที่เกี่ยวข้องมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี

ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามวรรคสอง โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

รองผู้อำนวยการหรือรองหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะนั้น ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ

เมื่อผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะพ้นจากตำแหน่ง ให้รองผู้อำนวยการหรือรองหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะพ้นจากตำแหน่งด้วย

การรักษาการแทนผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้นำมาตรา ๒๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๖ การจัดให้มีคณะกรรมการประจำสถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ การกำหนดองค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ รวมทั้งวาระการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการดังกล่าว และการจัดระบบบริหารงานในสถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๗ ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน รองผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก รองผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ รองหัวหน้าศูนย์ หัวหน้าส่วนงานและรองหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ จะดำรงตำแหน่งดังกล่าวเกินหนึ่งตำแหน่งในขณะเดียวกันมิได้

ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งอยู่หนึ่งตำแหน่งแล้ว จะรักษาการแทนตำแหน่งดังกล่าวอีกหนึ่งตำแหน่งก็ได้ แต่ต้องไม่เกินหกเดือน

มาตรา ๓๘ การได้มาซึ่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ ให้ใช้วิธีการสรรหาตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

การสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นอธิการบดี ให้เป็นอำนาจของสภามหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ

มาตรา ๓๙ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานในคณะ สถาบัน สำนัก ภาควิชา ศูนย์ หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ อธิการบดีจะมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ ปฏิบัติการแทนอธิการบดีเฉพาะในส่วนงานนั้นก็ได้

ให้ผู้ปฏิบัติการแทนตามวรรคหนึ่งมีอำนาจและหน้าที่ตามที่อธิการบดีกำหนด

มาตรา ๔๐ ให้ผู้ปฏิบัติการแทนหรือผู้รักษาการแทนตามมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด ให้ผู้ปฏิบัติการแทนหรือผู้รักษาการแทน ทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในระหว่างที่ปฏิบัติการแทนหรือรักษาการแทนด้วย แล้วแต่กรณี

หมวด ๓
การบัญชีและการตรวจสอบ

มาตรา ๔๑ ให้มหาวิทยาลัยจัดทำและรักษาไว้ซึ่งระบบบัญชีอันถูกต้องแยกตามประเภทงานส่วนที่สำคัญ มีสมุดบัญชีลงรายการรับและจ่ายเงิน สินทรัพย์และหนี้สิน แสดงกิจการที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงและตามที่ควร ตามประเภทงาน พร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของรายการนั้น ๆ และให้มีการตรวจสอบบัญชีภายในเป็นประจำ

มาตรา ๔๒ ให้มหาวิทยาลัยจัดทำงบดุลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีของมหาวิทยาลัยภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

มาตรา ๔๓ ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของมหาวิทยาลัย และให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของมหาวิทยาลัยทุกรอบปี

มาตรา ๔๔ ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบถามอธิการบดี รองอธิการบดี พนักงาน และลูกจ้างของมหาวิทยาลัย และเรียกให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๔๕ ให้ผู้สอบบัญชีทำรายงานผลการสอบบัญชีและการเงินเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีเพื่อสภามหาวิทยาลัยเสนอต่อรัฐมนตรี

หมวด ๔
การกำกับและดูแล

มาตรา ๔๖ รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่กำกับและดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๗ และให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๗ บรรดาเรื่องที่มหาวิทยาลัยจะต้องเสนอไปยังคณะรัฐมนตรีตามความในพระราชบัญญัตินี้ ให้รัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

หมวด ๕
ตำแหน่งทางวิชาการ

มาตรา ๔๘ คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยมีตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้

(๑) ศาสตราจารย์

(๒) รองศาสตราจารย์

(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์

(๔) อาจารย์

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งและถอดถอนคณาจารย์ประจำตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๙ ศาสตราจารย์พิเศษนั้น จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งศาสตราจารย์พิเศษ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๐ สภามหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมและมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย เป็นรองศาสตราจารย์พิเศษ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษได้

อธิการบดีโดยความเห็นชอบของสภาวิชาการอาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมและมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยเป็นอาจารย์พิเศษได้โดยคำแนะนำของคณบดี ผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งรองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ และอาจารย์พิเศษ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๑ ศาสตราจารย์ซึ่งมีความรู้ความสามารถและความชำนาญพิเศษ และพ้นจากตำแหน่งไปโดยไม่มีความผิด สภามหาวิทยาลัยโดยคำแนะนำของสภาวิชาการ อาจแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณในสาขาวิชาที่ศาสตราจารย์ผู้นั้นมีความเชี่ยวชาญ เพื่อเป็นเกียรติยศได้

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งศาสตราจารย์เกียรติคุณให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๒ บุคคลใดได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง หรือได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้มีสิทธิใช้ตำแหน่งทางวิชาการดังกล่าวเป็นคำนำหน้านาม เพื่อแสดงวิทยฐานะได้ตลอดไป

การใช้คำนำหน้านามตามความในวรรคหนึ่งให้ใช้อักษรย่อ ดังนี้

(๑) ศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ หรือศาสตราจารย์เกียรติคุณ ให้ใช้อักษรย่อ ศ.

(๒) รองศาสตราจารย์ หรือรองศาสตราจารย์พิเศษ ให้ใช้อักษรย่อ รศ.

(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ให้ใช้อักษรย่อ ผศ.

หมวด ๖
ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ

มาตรา ๕๓ ปริญญามี ๓ ชั้น คือ

เอก เรียกว่า ดุษฎีบัณฑิต ใช้อักษรย่อ ด.

โท เรียกว่า มหาบัณฑิต ใช้อักษรย่อ ม.

ตรี เรียกว่า บัณฑิต ใช้อักษรย่อ บ.

มาตรา ๕๔ มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญาในสาขาวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัย

การกำหนดให้สาขาวิชาใดมีปริญญาชั้นใด และจะใช้อักษรย่อสำหรับสาขาวิชานั้นอย่างไร ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๕ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง หรือปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับสองก็ได้

มาตรา ๕๖ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้มีประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตรสำหรับสาขาวิชาใดได้ดังนี้

(๑) ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งภายหลังที่ได้รับปริญญาโทแล้ว

(๒) ประกาศนียบัตรบัณฑิต ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งภายหลังที่ได้รับปริญญาตรีแล้ว

(๓) อนุปริญญา ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งก่อนถึงชั้นได้รับปริญญาตรี

(๔) ประกาศนียบัตร ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะวิชา

มาตรา ๕๗ มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญากิตติมศักดิ์แก่บุคคลซึ่งสภามหาวิทยาลัยเห็นว่าทรงคุณวุฒิสมควรแก่ปริญญานั้น ๆ แต่จะให้ปริญญาดังกล่าวแก่คณาจารย์ประจำ ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยในขณะนั้นไม่ได้

ชั้น สาขาของปริญญา และหลักเกณฑ์การให้ปริญญากิตติมศักดิ์ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๘ มหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้มีครุยวิทยฐานะหรือเข็มวิทยฐานะเป็นเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะของผู้ได้รับปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร และอาจกำหนดให้มีครุยประจำตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัย ครุยประจำตำแหน่งผู้บริหาร หรือครุยประจำตำแหน่งคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยก็ได้

การกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และส่วนประกอบของครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ และครุยประจำตำแหน่ง ให้ทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ และครุยประจำตำแหน่งจะใช้ในโอกาสใด โดยมีเงื่อนไขอย่างใด ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๙ สภามหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้มีตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยหรือส่วนงานในมหาวิทยาลัยได้ โดยทำเป็นข้อกำหนดและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้มีเครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดใช้ ปลอม เลียน ซึ่งตรา เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย หรือส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะทำเป็นสิ่งใด หรือทำด้วยวิธีใด ๆ หรือทำให้ปรากฏที่วัตถุหรือสินค้าใด ๆ โดยมิได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะ หรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๖๑ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้สิน เงินงบประมาณ และรายได้ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ ไปเป็นของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่เงินงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำซึ่งมีผู้ครองอยู่ ให้โอนไปเป็นของสำนักงานปลัดทบวง ทบวงมหาวิทยาลัย

มาตรา ๖๒ ให้ข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการ ซึ่งสังกัดสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายังคงเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยหรือลูกจ้างของส่วนราชการต่อไป และให้ปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ถือว่าการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวเป็นการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะลูกจ้างของส่วนราชการ

ให้ข้าราชการหรือลูกจ้างตามวรรคหนึ่งรับเงินเดือนหรือค่าจ้างจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำซึ่งโอนไปเป็นของสำนักงานปลัดทบวง ทบวงมหาวิทยาลัยตามมาตรา ๖๑

สิทธิในการเสื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือตำแหน่งอื่นใด ของข้าราชการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

สิทธิในการเสื่อนตำแหน่งของลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยลูกจ้างของส่วนราชการ

ภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ข้าราชการตามวรรคหนึ่งมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา ศูนย์ หรือตำแหน่งรองหรือผู้ช่วยของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการประจำคณะ สถาบัน สำนัก หรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ หรือสมาชิกในสภาคณาจารย์และพนักงาน หรือตำแหน่งอื่นใด ได้เช่นเดียวกับพนักงานของมหาวิทยาลัย

ในกรณีข้าราชการตามวรรคหนึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา ศูนย์ หรือตำแหน่งรองหรือผู้ช่วยของผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวตามวรรคห้า ให้นำความในมาตรา ๖๖ วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างตามวรรคหนึ่ง และให้มีอำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ หรือหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ข้อบังคับ ระเบียบ และมติคณะรัฐมนตรีที่ใช้บังคับแก่ข้าราชการและลูกจ้างดังกล่าว

ในกรณีที่ตำแหน่งข้าราชการและลูกจ้างตามวรรคหนึ่งตำแหน่งใดว่างลง ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยุบเลิกตำแหน่งนั้น และให้โอนเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำที่ตั้งไว้สำหรับตำแหน่งนั้นไปเป็นของมหาวิทยาลัย เว้นแต่กรณีตามวรรคหกและกรณีตามมาตรา ๖๖ วรรคสาม และให้ถือว่าการโอนเงินงบประมาณดังกล่าวเป็นการโอนเงินงบประมาณรายจ่ายตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

การดำเนินการตามวรรคสาม และการดำเนินการอื่นในด้านการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการตามวรรคหนึ่ง ให้มีคณะอนุกรรมการสามัญประจำมหาวิทยาลัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย อธิการบดีเป็นประธาน รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ และหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง ทั้งนี้ อธิการบดีด้วยความเห็นชอบของอนุกรรมการโดยตำแหน่ง จะแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยเป็นอนุกรรมการอีกจำนวนไม่เกินห้าคนก็ได้ โดยให้รองอธิการบดีคนหนึ่งที่อธิการบดีกำหนดเป็นเลขานุการ

มาตรา ๖๓ ข้าราชการหรือลูกจ้างตามมาตรา ๖๒ วรรคหนึ่ง หรือผู้ซึ่งกลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยตามมาตรา ๖๒ วรรคหก หรือมาตรา ๖๖ วรรคสาม ผู้ใดสมัครใจจะเปลี่ยนไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของมหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แจ้งความจำนงเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา และจะต้องผ่านการคัดเลือกหรือการประเมินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด

ให้ผู้ซึ่งเปลี่ยนไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของมหาวิทยาลัยตามวรรคหนึ่งได้รับเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนรวมกันแล้วไม่น้อยกว่าเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนที่ข้าราชการผู้นั้นหรือลูกจ้างผู้นั้นเคยได้รับจากส่วนราชการ และได้รับสวัสดิการ และประโยชน์อย่างอื่น รวมกันแล้วไม่น้อยกว่าสวัสดิการ และประโยชน์อย่างอื่น ที่ข้าราชการผู้นั้น หรือลูกจ้างผู้นั้นเคยได้รับจากส่วนราชการ

การเปลี่ยนจากข้าราชการไปเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัยตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการให้ออกจากราชการเพราะทางราชการเลิกหรือยุบตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

การเปลี่ยนจากลูกจ้างของส่วนราชการไปเป็นลูกจ้างของมหาวิทยาลัย ตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการออกจากงานเพราะทางราชการยุบเลิกตำแหน่ง หรือเลิกจ้างโดยไม่มีความผิด และให้ได้รับบำเหน็จตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้าง

มาตรา ๖๔ ในระยะเริ่มแรกให้นายกสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อุปนายกสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และกรรมการสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่นายกสภามหาวิทยาลัย อุปนายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยจนกว่าจะได้มีสภามหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖๕ ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาวิชาการตามมาตรา ๑๙ ให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่สภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๖๔ หรือคณะกรรมการที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมายทำหน้าที่สภาวิชาการจนกว่าจะได้มีสภาวิชาการตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมของสภาวิชาการตามมาตรา ๒๒ ให้นำข้อบังคับว่าด้วยการประชุมของสภาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ และใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๖๖ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งดำรงตำแหน่งยังไม่ครบวาระคงดำรงตำแหน่งต่อไปจนครบวาระ

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองหรือผู้ช่วยของผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งจะพ้นจากตำแหน่ง

ในระหว่างดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งพ้นจากการเป็นข้าราชการ โดยให้ถือว่าเป็นการออกจากราชการไปปฏิบัติงานใด ๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ และให้นับเวลาระหว่างนั้นสำหรับตำแหน่งเหนือบำนาญเหมือนเต็มเวลาราชการตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และให้ผู้นั้นเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยสั่งบรรจุและแต่งตั้งผู้นั้นกลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยโดยให้ดำรงตำแหน่งและรับเงินเดือนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยกำหนด

มาตรา ๖๗ การนับวาระการดำรงตำแหน่งของอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าศูนย์ และหัวหน้าส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ภาควิชา หรือศูนย์ ให้นับวาระการดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัตินี้เป็นวาระแรก

มาตรา ๖๘ ให้กรรมการในคณะกรรมการประจำคณะ สถาบัน หรือสำนักซึ่งมิใช่กรรมการโดยตำแหน่ง และสมาชิกในสภาคณาจารย์ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๖๙ ให้ผู้ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ หรืออาจารย์ ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ หรืออาจารย์ ตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นอาจารย์พิเศษต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้ จนครบกำหนดเวลาที่ได้รับการแต่งตั้ง

มาตรา ๗๐ ส่วนราชการในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งมีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้คงอยู่ต่อไปจนกว่าจะได้ออกข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยจัดตั้งส่วนงานตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗๑ การออกระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด ข้อบังคับ หรือกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในกำหนดสามปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังมิได้ออกระเบียบ ประกาศ ข้อกำหนด ข้อบังคับ หรือกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามวรรคหนึ่ง ให้นำพระราชกฤษฎีกา กฎทบวง ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย ระเบียบ และข้อบังคับซึ่งออกตามพระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พ.ศ. ๒๕๒๘ เฉพาะที่เกี่ยวกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๑๑ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ผมจะขอมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มีหมดภาระของกรรมาธิการหรือยังครับ ถ้าหมดแล้วขอบคุณ

ต่อไป ๔.๑๕ ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมาธิการการต่างประเทศพิจารณาสร็จแล้ว

(สำเนา)

ที่ สว ๐๐๐๕/(ร ๘๓)

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
และร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. ....

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมาธิการ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการต่างประเทศพิจารณา โดยกรรมาธิการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายอรุณ ภาณุพงศ์	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. พลเอก จรัล กุลละวณิชย์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. นายพิชัย วาศนาส่ง	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. นายกรพจน์ อัศวินวิจิตร	๕. พลอากาศเอก จรรยา สุคนธทรัพย์
๖. นายชัชวาล อภิบาลศรี	๗. พลเอก ชาญ บุญประเสริฐ
๘. พลเอก เชษฐา ฐานะจาโร	๙. พลเอก ถวัลย์ แสวงพรรค์
๑๐. พลเอก มงคล อัมพรพิสิฏฐ์	๑๑. พลเอก สำเภา ชูศรี
๑๒. นายอดิศัย โพธารามิก	๑๓. นายอนันต์ อนันตกูล
๑๔. พลอากาศเอก อมร แนวมาลี	๑๕. พลเอก อาชุพูล กรรณสูต
๑๖. นายภูมรัตน ทักษาดิพงศ์	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๑๗. นายวิศาล ภัทรธรรมมาศ	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

ร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าว เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวเสร็จแล้ว จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) อรุณ ภาณุพงศ์

(นายอรุณ ภาณุพงศ์)

ประธานคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔-๑๕๗๒

โทรสาร ๒๔๔-๑๕๗๒

รายงานของคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ พิจารณากำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติมาถึงวุฒิสภา (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ ได้ดำเนินการแล้วปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้แต่งตั้ง นายสมศักดิ์ มนุญปิจุ ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับฯ

๒. ผู้ชี้แจงคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น จากกระทรวงการต่างประเทศ คือ

๒.๑ นายเฉลิม อาจารีย์	เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง
๒.๒ นายวศิน ธีรเวชญาณ	เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง
๒.๓ นายเรืองเดช มหาศรานนท์	ผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย
๒.๔ นายธีรกุล นิยม	ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่และฝึกอบรม
๒.๕ นางจิตราภรณ์ อาภรณ์รัตน์	บุคลากร ๗ กองการเจ้าหน้าที่และฝึกอบรม

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข

๕. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

ภุมรัตน ทักษาดิพงศ์
(นายภุมรัตน ทักษาดิพงศ์)
เลขานุการคณะกรรมาธิการ

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๒ กระทรวงการต่างประเทศมีส่วนราชการดังต่อไปนี้

(๑) สำนักงานเลขานุการรัฐมนตรี

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวง

(๓) กรมการกงสุล

(๔) กรมพิธีการทูต

(๕) กรมยุโรป

(๖) กรมเศรษฐกิจ

(๗) กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

(๘) กรมสารนิเทศ

(๙) กรมองค์การระหว่างประเทศ

(๑๐) กรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้

(๑๑) กรมอาเซียน

(๑๒) กรมเอเชียตะวันออก

(๑๓) กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา"

.....

.....

ต่อไป ๔.๑๖ ร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่ และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. ....

ประธานวุฒิสภา : เชิญเลขาฯ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ผมจะขอมติในวาระที่ ๓ ว่าจะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มีขอบคุณคณะกรรมาธิการครับ

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องที่ค้างพิจารณา ไม่มี

รายงานของคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วน
ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ
ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. ....

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่ และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ พิจารณากำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติมาถึงวุฒิสภา (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ บัดนี้ ได้ดำเนินการแล้วปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้แต่งตั้ง นายสมศักดิ์ มนุญปิจุ ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับฯ

๒. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้ชี้แจงแสดงความคิดเห็น จากกระทรวงการต่างประเทศ คือ

๒.๑ นายเฉลิม อาจารีย์	เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง
๒.๒ นายวศิน ธีรเวชญาณ	เอกอัครราชทูตประจำกระทรวง
๒.๓ นายเรืองเดช มหาศรานนท์	ผู้อำนวยการกองกฎหมาย กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

๒.๔ นายธีรกุล นิยม ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่และฝึกอบรม

๒.๕ นางจิตราภรณ์ อาภรณ์รัตน์ บุคลากร ๗ กองการเจ้าหน้าที่และฝึกอบรม

๓. ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีผู้แปรญัตติ

๔. ผลการพิจารณา

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๒	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๓	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๔	ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๕	ไม่มีการแก้ไข

๕. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามร่างเดิมมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

ภุมรัตน ทักษาดิพงศ์

(นายภุมรัตน ทักษาดิพงศ์)

เลขานุการคณะกรรมาธิการ

ร่าง

พระราชบัญญัติ

โอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นของกรมการกงสุล

กระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ. .....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรโอนอำนาจหน้าที่ กิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกองหนังสือเดินทาง และฝ่ายคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ และฝ่ายสัญชาติและนิติกรณ์ในกองกลาง ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้โอนบรรดาอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับราชการ ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ และบรรดาอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกองหนังสือเดินทาง และฝ่ายคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ และฝ่ายสัญชาติและนิติกรณ์ในกองกลาง ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ หรือของเจ้าหน้าที่ของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๔ ให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ ข้าราชการ ลูกจ้าง และเงินงบประมาณของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกองหนังสือเดินทาง และฝ่ายคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศและฝ่ายสัญชาติและนิติกรณ์ในกองกลาง ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศรักษาการ ตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

ประธานวุฒิสภา : ขอเชิญคณะกรรมาธิการเข้าประจำที่

(คณะกรรมาธิการเข้าประจำที่)

ประธานวุฒิสภา : ทางกรรมาธิการมีคะไรชี้แจงไหม เชิญครับ

นายอรุณ ภาณุพงศ์ (ประธานคณะกรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม นายอรุณ ภาณุพงศ์ สมาชิกวุฒิสภา ในฐานะประธานคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ ขอกราบเรียนต่อที่ประชุมวุฒิสภาดังนี้

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ส่งร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ ไปเป็นของกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. .... ให้คณะกรรมาธิการการต่างประเทศพิจารณานั้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และมีความเห็นให้คงรูปแบบและข้อความของร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ ไว้ตามร่างเดิม ในส่วนรายละเอียดของการพิจารณาศึกษานั้น ปรากฏตามรายงานและเอกสารซึ่งได้เสนอเพื่อให้ท่านสมาชิกวุฒิสภาทุกท่านได้โปรดพิจารณาด้วยแล้ว ขอขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ และมาตรา ๓ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : ผมจะขอมติจากที่ประชุมในวาระที่ ๓ ว่าจะเห็นชอบด้วยหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๖ เรื่องที่เสนอใหม่

๖.๑ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

(สำเนา)

ด่วนมาก
ที่ สผ ๐๐๐๘/๑๐๕๕๗ สภาผู้แทนราษฎร
ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล รวม ๒ ฉบับ

ด้วยในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๗ (สมัยประชุม สามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)

๒. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ฉะนั้น จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว มาเพื่อนำเสนอต่อวุฒิสภาพิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๔

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

วันมูหะมัดนอร์ มะทา

(นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. ๒๔๔๑๑๓๓

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๗ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบและให้เสนอต่อวุฒิสภา เพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล
(ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

หลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว และในขณะนี้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยได้ขยายเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่าง ๆ ตลอดจนการค้นคว้า การวิจัย และการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและภารกิจด้านอื่น ๆ สมควรปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารงานของมหาวิทยาลัยเสียใหม่ เพื่อให้การบริหารงานและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. .....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑

(๒) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๐ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕

มาตรา ๔ ให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตามพระราชบัญญัตินี้ และเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

"มหาวิทยาลัย" หมายความว่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

"สภามหาวิทยาลัย" หมายความว่า สภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

"วิทยาเขต" หมายความว่า เขตการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีคณะวิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะตั้งแต่สองส่วนราชการขึ้นไปตั้งอยู่ในเขตนั้นตามที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๗ ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มาตรา ๘ มหาวิทยาลัยอาจแบ่งส่วนราชการ ดังนี้

(๑) สำนักงานอธิการบดี

(๒) สำนักงานวิทยาเขต

(๓) บัณฑิตวิทยาลัย

(๔) คณะ

(๕) วิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอาจให้มีสถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๗ เป็นส่วนราชการในมหาวิทยาลัยอีกได้

สำนักงานอธิการบดีและสำนักงานวิทยาเขต อาจแบ่งส่วนราชการเป็นกองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

บัณฑิตวิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ อาจแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานเลขานุการ กองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

คณะและวิทยาลัย อาจแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานเลขานุการ ภาควิชา กองหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือกอง

สำนักงานเลขานุการ กอง หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง อาจแบ่งส่วนราชการเป็นแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าแผนก

มาตรา ๙ การจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิก สำนักงานวิทยาเขต บัณฑิตวิทยาลัย คณะ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

การแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานเลขานุการ ภาควิชา หน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา กอง และแผนกหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากองหรือแผนก ให้ทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๐ ภายใต้วัตถุประสงค์ตามมาตรา ๗ มหาวิทยาลัยจะรับสถาบันการศึกษาชั้นสูง สถาบันวิจัย หรือสถาบันส่งเสริมวิชาการชั้นสูงอื่นเข้าสมทบในมหาวิทยาลัยก็ได้ และมีอำนาจให้ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นใดชั้นหนึ่งแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันสมทบนั้นได้

การรับเข้าสมทบหรือการยกเลิกการสมทบซึ่งสถาบันการศึกษาชั้นสูง สถาบันวิจัย หรือสถาบันส่งเสริมวิชาการชั้นสูง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

การควบคุมสถาบันการศึกษาชั้นสูง สถาบันวิจัย หรือสถาบันส่งเสริมวิชาการชั้นสูง ที่เข้าสมทบในมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยและให้ทำเป็นประกาศของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๑ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินซึ่งมีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุ ซึ่งมหาวิทยาลัยปกครองดูแล หรือใช้ประโยชน์

(๕) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาสาศึกษาและเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สินหรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ

มาตรา ๑๒ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้ หรือได้มาโดยการซื้อ หรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัยตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๓ บรรดารายได้และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยจะต้องจัดการ เพื่อประโยชน์ภายในขอบวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยตามมาตรา ๗

เงิน และทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย จะต้องจัดการตามเงื่อนไขที่ผู้อุทิศให้กำหนดไว้ และต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

หมวด ๒

การดำเนินงาน

มาตรา ๑๔ ให้มีสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

(๑) นายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๒) กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิการบดี ประธานสภาข้าราชการ และประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย

(๓) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนแปดคน ซึ่งเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ

(๔) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนแปดคน ซึ่งเลือกจากคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๓)

(๕) กรรมการและเลขานุการสภามหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่งคน ซึ่งอธิการบดีเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี และมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๓)

(๖) กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย

ให้สภามหาวิทยาลัยเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยคนหนึ่ง เป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัย และให้อุปนายกสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่แทนนายกสภามหาวิทยาลัยเมื่อนายกสภามหาวิทยาลัยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์ วิธีการได้มา และคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนคุณสมบัติของผู้รับเลือก

และผู้เลือกและวิธีการเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยตาม (๓) และ (๔) ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยและให้ทำเป็นประกาศทบวงมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๕ นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย ตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) และ (๖) มีวาระการดำรงตำแหน่งสองปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง หรืออาจได้รับเลือกใหม่อีกได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคหนึ่ง นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) และ (๖) พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ออดออน เพราะขาดคุณสมบัติของการเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ

(๔) ขาดคุณสมบัติของการเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยในประเภทนั้น

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย ตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) และ (๖) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือได้มีการเลือกผู้ดำรงตำแหน่งแทนแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือได้รับเลือกอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๔ (๖) เพิ่มขึ้น ให้ผู้ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัย หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยพ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมิได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือยังมิได้เลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยอื่นขึ้นใหม่ ให้นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือ

กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือได้มีการเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยขึ้นใหม่แล้ว

ในกรณีที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยที่ได้รับเลือกตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) และ (๖) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้สภามหาวิทยาลัยดำเนินการเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

มาตรา ๑๖ สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) วางนโยบายของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการศึกษา การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

(๒) วางระเบียบและออกข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบ และออกข้อบังคับสำหรับส่วนราชการนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้

(๓) อนุมัติให้ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร

(๔) พิจารณาการจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกสำนักงานวิทยาเขต บัณฑิตวิทยาลัย คณะ วิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ รวมทั้งการแบ่งส่วนราชการของหน่วยงานดังกล่าว

(๕) อนุมัติการจัดสถาบันการศึกษาชั้นสูง สถาบันวิจัย และสถาบันส่งเสริมวิชาการชั้นสูงเข้าสมทบหรือการยกเลิกการสมทบของสถาบันดังกล่าว

(๖) กำหนดเขตการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เป็นวิทยาเขต

(๗) พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด

(๘) พิจารณาเสนอเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง และพิจารณาถอดถอนนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี ศาสตราจารย์และศาสตราจารย์พิเศษ

(๙) แต่งตั้งและถอดถอนรองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ หัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์พิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ

(๑๐) แต่งตั้งและถอดถอนประธานกรรมการ หรือกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย

(๑๑) อนุมัติงบประมาณรายจ่ายจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย

(๑๒) วางระเบียบและออกข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

(๑๓) แต่งตั้งคณะกรรมการ อนุกรรมการ หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย

(๑๔) พิจารณาและให้ความเห็นชอบในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการ ของมหาวิทยาลัยตามที่อธิการบดีเสนอ และอาจมอบหมายให้อธิการบดีดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยก็ได้

(๑๕) พิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการของมหาวิทยาลัยซึ่งมิได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ

มาตรา ๑๗ การประชุมของสภามหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๘ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการจำนวนหนึ่งซึ่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้ง

คณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ให้คำปรึกษา และข้อแนะนำแก่มหาวิทยาลัย และสนับสนุนการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย

จำนวน คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ตลอดจนการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๕ ให้มีอธิการบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย และอาจมีรองอธิการบดีหรือผู้ช่วยอธิการบดี หรือจะมีทั้งรองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดี เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่อธิการบดีมอบหมายก็ได้

จำนวนรองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดีให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

เพื่อประโยชน์ในการบังคับบัญชา ให้ถือว่าอธิการบดีเป็นอธิบดี รองอธิการบดีเป็นรองอธิบดี และผู้ช่วยอธิการบดีเป็นผู้ช่วยอธิบดี ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๑ อธิการบดีนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัยจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑

อธิการบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคสอง อธิการบดีพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๔) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ถูกให้ออกจากราชการเพราะเหตุบีบลดทิน หรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

รองอธิการบดีนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๑ และต้องเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยอธิการบดีนั้น ให้อธิการบดีแต่งตั้งจากบุคคลซึ่งได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และต้องเป็นข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย และให้อธิการบดีมีอำนาจถอดถอนผู้ช่วยอธิการบดีด้วย

เมื่ออธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองอธิการบดี และผู้ช่วยอธิการบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๒๑ อธิการบดีและรองอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) ได้ปริญญาเอกหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปีในมหาวิทยาลัย หรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปีหรือ

(๒) ได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนหรือมีประสบการณ์ด้าน การบริหารมาแล้ว รวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปีในมหาวิทยาลัย หรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี

มาตรา ๒๒ อธิการบดีมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการและของมหาวิทยาลัย รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

(๒) ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่น ของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

(๓) เป็นผู้แทนมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไป

(๔) เสนอรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ต่อสภามหาวิทยาลัย

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย หรือตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิการบดีเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรองอธิการบดีหลายคน ให้รองอธิการบดีที่อธิการบดีมอบหมายเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าอธิการบดีมิได้มอบหมาย ให้รองอธิการบดีที่มีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้รักษาราชการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี หรือไม่มีผู้รักษาราชการแทนอธิการบดีตามความในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๙ (๓) คนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนอธิการบดีและให้นำมาตรา ๓๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ให้มีสภาข้าราชการ ประกอบด้วยกรรมการซึ่งข้าราชการของมหาวิทยาลัยเลือกจากข้าราชการของมหาวิทยาลัย

สภาข้าราชการมีหน้าที่ให้คำปรึกษา และข้อแนะนำในกิจการของมหาวิทยาลัยต่ออธิการบดี และหน้าที่อื่นตามที่อธิการบดีมอบหมาย

องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือก วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการสภาข้าราชการ ตลอดจนการประชุมและการดำเนินงานของสภาข้าราชการ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๕ ในวิทยาเขตหนึ่ง ให้มีสำนักงานวิทยาเขต โดยมีรองอธิการบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานของวิทยาเขตนั้นแทนอธิการบดีตามที่ได้รับมอบหมาย และจะให้มีผู้ช่วยอธิการบดีคนหนึ่งหรือหลายคน เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่อธิการบดีมอบหมายก็ได้

มาตรา ๒๖ ในวิทยาเขตหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการประจำวิทยาเขตคณะหนึ่ง

องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำวิทยาเขต ตลอดจนการประชุมของคณะกรรมการประจำวิทยาเขต และการจัดระบบบริหารงานในวิทยาเขต ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๗ คณะกรรมการประจำวิทยาเขต มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

(๑) ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของวิทยาเขตต่ออธิการบดี

(๒) ประสานงานระหว่างบัณฑิตวิทยาลัย คณะ วิทยาลัย สถาบัน สำนักศูนย์และหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะภายในวิทยาเขต

(๓) พิจารณาเสนอการออกระเบียบปฏิบัติของวิทยาเขตต่ออธิการบดี และวางระเบียบหรือออกข้อบังคับอื่นตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

(๔) พิจารณาเสนอแผนพัฒนา แผนงานและงบประมาณประจำปี ของหน่วยงานต่าง ๆ ของวิทยาเขตต่อรองอธิการบดีประจำวิทยาเขต

(๕) ปฏิบัติงานอื่นตามที่อธิการบดีมอบหมาย

มาตรา ๒๘ ในบัณฑิตวิทยาลัย ให้มีคณบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานของบัณฑิตวิทยาลัย และจะให้มีรองคณบดีคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดีมอบหมาย

คณบดีนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากบุคคล ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๕

รองคณบดีนั้น ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณบดีจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติ ตามมาตรา ๒๙

คณบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

เมื่อคณบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองคณบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๒๕ คณบดีและรองคณบดีของบัณฑิตวิทยาลัยจะต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่ง หรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ห้าปีในมหาวิทยาลัย หรือในสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง

มาตรา ๓๐ ในบัณฑิตวิทยาลัย ให้มีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย คณะหนึ่ง

องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ตลอดจนอำนาจและหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย และการจัดระบบบริหารงานในบัณฑิตวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๑ ในคณะหนึ่ง ให้มีคณบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานของคณะ และจะให้มีรองคณบดีคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดีมอบหมาย

การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และคุณสมบัติของคณบดีและรองคณบดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ ในคณะหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการประจำคณะคณะหนึ่ง

องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำคณะ ตลอดจนการประชุมของคณะกรรมการประจำคณะ และการจัดระบบบริหารงานในคณะ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๓ คณะกรรมการประจำคณะมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) วางนโยบายและแผนงานของคณะให้สอดคล้องกับนโยบายของสภามหาวิทยาลัย

(๒) พิจารณาหลักสูตรและรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรสำหรับคณะเพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๓) พิจารณาวางระเบียบ และออกข้อบังคับภายในคณะตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย หรือเพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๔) พิจารณาเสนอเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ในคณะต่อมหาวิทยาลัย

(๕) จัดการวัดผล ประเมินผล และควบคุมมาตรฐานการศึกษาของคณะ

(๖) ส่งเสริมงานวิจัย งานบริการวิชาการแก่สังคม และงานทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

(๗) ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นต่อคณบดี

(๘) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับกิจการของคณะหรือตามที่อธิการบดีมอบหมาย

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่มีการแบ่งภาควิชาหรือแบ่งหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาในคณะ ให้มีหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานของภาควิชา หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา และจะให้มีรองหัวหน้าภาควิชาหรือรองหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาคนหนึ่ง

หรือ หลายคนก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชามอบหมาย

หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าว ให้แต่งตั้งจากคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้สังกัดสอนมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง

การแต่งตั้งหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าว ให้ใช้วิธีการลงคะแนนลับ โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของคณาจารย์ประจำในภาควิชานั้นเป็นสำคัญ

หัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา มีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

เมื่อหัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาพ้นจากตำแหน่ง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๓๕ ในวิทยาลัยหนึ่ง ให้มีคณบดีคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของวิทยาลัย และจะให้มีรองคณบดีคนหนึ่งหรือหลายคนเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดีมอบหมายก็ได้

การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และคุณสมบัติของคณบดีและรองคณบดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๖ ในวิทยาลัยหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการประจำวิทยาลัยคณะหนึ่ง

องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำวิทยาลัย ตลอดจนอำนาจและหน้าที่

และการประชุมของคณะกรรมการประจำวิทยาลัย และการจัดระบบบริหารงานในวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ในกรณีที่มีการแบ่งภาควิชาหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาในวิทยาลัย ให้นำมาตรา ๓๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๗ ในแต่ละสถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้มีผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะคนหนึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานของสถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และจะให้มีรองผู้อำนวยการหรือรองหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะมอบหมาย

การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และคุณสมบัติของผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าวให้นำมาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ ในแต่ละสถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้มีคณะกรรมการประจำสถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ แล้วแต่กรณี คณะหนึ่ง

องค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ตลอดจนอำนาจและหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการประจำสถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และการจัดระบบบริหารงานในสถาบัน สำนัก ศูนย์หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๘ ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา รองหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าหน่วยงานและรองหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ หรือภาควิชา ต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มเวลา และจะดำรงตำแหน่งดังกล่าวเกินหนึ่งตำแหน่งในขณะเดียวกันมิได้

ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งอยู่หนึ่งตำแหน่งแล้ว จะรักษาราชการแทนตำแหน่งอื่นอีกหนึ่งตำแหน่งก็ได้ แต่ต้องไม่เกินสองเดือน

มาตรา ๔๐ วิธีการสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชาและหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือภาควิชา ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๑ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการในกัณฑิตวิทยาลัย คณะวิทยาลัย สถาบัน สำนัก ศูนย์ และภาควิชา หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือภาควิชา อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการอื่นที่อธิการบดีจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด เว้นแต่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมิได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น หรือมิได้ห้ามในเรื่องการมอบอำนาจไว้ อธิการบดีจะมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้ผู้ดำรงตำแหน่งคณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือภาควิชาปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีเฉพาะในราชการของหน่วยงานนั้นก็ได้

ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทนตามวรรคหนึ่ง มีอำนาจและหน้าที่ตามที่อธิการบดีกำหนด

มาตรา ๔๒ ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือผู้รักษาราชการแทนตามมาตรา ๑๙ มาตรา ๒๓ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๓๗ มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใด ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือผู้รักษาราชการแทน ทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในระหว่างที่ปฏิบัติราชการแทนหรือรักษาราชการแทนด้วย แล้วแต่กรณี

หมวด ๓
ตำแหน่งทางวิชาการ

มาตรา ๔๓ คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยมีตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้

(๑) ศาสตราจารย์

(๒) รองศาสตราจารย์

(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์

(๔) อาจารย์

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งและถอดถอนคณาจารย์ประจำ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๔ ศาสตราจารย์พิเศษนั้น จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัยจากผู้ซึ่งมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งศาสตราจารย์พิเศษ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๕ สภามหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสม และมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย เป็นรองศาสตราจารย์พิเศษและผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษได้

อธิการบดีอาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสม และมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยให้เป็นศาสตราจารย์พิเศษโดยคำแนะนำของคณบดี ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะได้

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งรองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ และอาจารย์พิเศษตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๖ ศาสตราจารย์ที่มีความรู้ความสามารถและความชำนาญเป็นพิเศษซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปโดยไม่มีความผิด สภามหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณในสาขาวิชาที่ศาสตราจารย์ผู้นั้นมีความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นเกียรติยศได้

คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๗ ให้ผู้ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ตามความในหมวดนี้ มีสิทธิใช้ชื่อศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ แล้วแต่กรณี เป็นคำนำหน้านาม เพื่อแสดงวิทยฐานะได้ตลอดไป

การใช้คำนำหน้านามตามความในวรรคหนึ่ง ให้ใช้อักษรย่อดังนี้

ศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ ศ.
ศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ ศ. (พิเศษ)
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ	ใช้อักษรย่อ ศ. (เกียรติคุณ)
รองศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ รศ.

รองศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ รศ. (พิเศษ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ ผศ.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ ผศ. (พิเศษ)

หมวด ๔
ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ

มาตรา ๔๘ ปริญญามีสามชั้น คือ

ปริญญาเอก	เรียกว่า	ดุษฎีบัณฑิต	ใช้อักษรย่อ ด.
ปริญญาโท	เรียกว่า	มหาบัณฑิต	ใช้อักษรย่อ ม.
ปริญญาตรี	เรียกว่า	บัณฑิต	ใช้อักษรย่อ บ.

มาตรา ๔๙ มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญาในสาขาวิชาที่มีการสอน ในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันที่เข้าสมทบในมหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๐ ได้

การกำหนดให้สาขาวิชาใดมีปริญญาชั้นใด และจะใช้อักษรย่อสำหรับสาขาวิชานั้นอย่างไร ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๕๐ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง หรือปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับสองได้

มาตรา ๕๑ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้มีประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร สำหรับสาขาวิชาใดได้ ดังนี้

(๑) ประกาศนียบัตรบัณฑิต ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งภายหลังที่ได้รับปริญญาแล้ว

(๒) อนุปริญญา ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งก่อนถึงขั้นได้รับปริญญาตรี

(๓) ประกาศนียบัตร ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะวิชา

มาตรา ๕๒ มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญากิตติมศักดิ์แก่บุคคล ซึ่งสภามหาวิทยาลัยเห็นว่าควรยกย่องสมควรแก่ปริญญานั้น ๆ แต่จะให้ปริญญาดังกล่าวแก่คณาจารย์ประจำ ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ไม่ได้

ชั้น สาขาของปริญญา และหลักเกณฑ์การให้ปริญญากิตติมศักดิ์ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๓ มหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้มีครุยวิทยฐานะหรือเข็มวิทยฐานะเป็นเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะของผู้ได้รับปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร และอาจกำหนดให้มีครุยประจำตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย หรือครุยประจำตำแหน่งคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยก็ได้

การกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และส่วนประกอบของครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ และครุยประจำตำแหน่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ และครุยประจำตำแหน่งจะใช้ในโอกาสใด โดยมีเงื่อนไขอย่างใด ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๔ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้มีเครื่องแบบเครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนิสิตได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๕
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๕ ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนิสิตของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา ประกาศนียบัตร หรือตำแหน่งของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มีสิทธิ ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิที่จะใช้ หรือมีวิทยฐานะหรือตำแหน่งเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๖ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการ สภามหาวิทยาลัย ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมของสภามหาวิทยาลัย ตามมาตรา ๑๗ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ว่าด้วยเรื่องนี้ใช้บังคับไปพลางก่อน

มาตรา ๕๗ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก และหัวหน้าภาควิชาอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนครบวาระ

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีและรองคณบดี อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือคณบดีตามวรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณี จะพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๕๘ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการ ในคณะกรรมการประจำคณะ คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย คณะกรรมการประจำสถาบัน และคณะกรรมการประจำสำนักของมหาวิทยาลัย อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ ในคณะกรรมการดังกล่าวตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๙ การนับวาระการดำรงตำแหน่งของอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก และหัวหน้าภาควิชา ให้นับวาระการดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัตินี้เป็นวาระแรก

มาตรา ๖๐ ให้ผู้ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ประจำ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรืออาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้จนครบกำหนดเวลาที่ได้รับการแต่งตั้ง

มาตรา ๖๑ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของผู้ที่ได้รับปริญญา ประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งมีอยู่แล้วก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๒ ในระหว่างที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกา ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย ระเบียบ และข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นำพระราชกฤษฎีกา ประกาศ สำนักนายกรัฐมนตรี ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย ระเบียบ และข้อบังคับ ที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

.....

.....

ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

ประธานวุฒิสภา : เชิญเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) :

"สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการ แห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๗ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบและให้เสนอต่อวุฒิสภา เพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัตินี้เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว และในขณะนี้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยได้ขยายเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่าง ๆ ตลอดจนการค้นคว้า การวิจัย และการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและภารกิจด้านอื่น ๆ สมควรปรับปรุงโครงสร้างและระบบบริหารงานของมหาวิทยาลัยเสียใหม่ เพื่อให้การบริหารงานและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวและเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณวิชัย

นายวิชัย โถสุวรรณจินดา : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม วิชัย โถสุวรรณจินดา สมาชิกวุฒิสภา ขออนุญาตกราบเรียนถามผ่านไปยังท่านรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ประเด็นที่กระผมอยากจะเรียนถามก็คือ มาตรา ๑๔ ที่ว่าด้วยสภามหาวิทยาลัย มีประเด็นสั้น ๆ อยู่นิดเดียว คือโดยหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้น กระผมเข้าใจว่า ก็คงจะพยายามสร้างแนวที่เป็นมาตรฐานระหว่างมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง เพื่อที่จะได้มีวิธีการในการ

ดำเนินงานและแนวปฏิบัติอย่างเดียวกัน เช่นมีการกำหนดเรื่องการแต่งตั้งอธิการบดี โดยไม่จำเป็นต้องเป็นข้าราชการและไม่กำหนดอายุต่าง ๆ ซึ่งกระผมก็เห็นว่า เป็นเรื่องที่สอดคล้องกัน แต่ในเรื่องสภามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สภามหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีแปลกกว่าที่อื่น เมื่อเทียบกับสภามหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเสนอมา ในคราวเดียวกันอยู่ ๒ ข้อ ข้อที่ ๑ คือกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ซึ่งอยู่ในมาตรา ๑๔ (๒) ว่ามีอธิการบดี ประธานสภาข้าราชการ และประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ขณะที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่งของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่ อธิการบดี ประธานสภาคณาจารย์ และประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ข้อที่แตกต่างก็คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใช้ประธานสภาข้าราชการ แต่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใช้ประธานสภาคณาจารย์ อยากทราบว่า มีเหตุผลหรือวัตถุประสงค์อะไรที่แตกต่างกันระหว่าง ๒ มหาวิทยาลัยนี้หรือไม่

อีกข้อหนึ่งก็คือใน (๖) ที่ระบุว่า กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบเอ็ดคน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย แต่ในร่างพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้น (๖) ลักษณะอย่างเดียวกัน แต่ระบุว่า บุคคลภายนอกนั้นจะต้องเป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยอย่างน้อย ๑ คน แต่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ไม่ได้พูดถึงศิษย์เก่าเลย แสดงว่า มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ไม่ได้คิดว่า ศิษย์เก่าจะมามีส่วนช่วยในการพัฒนามหาวิทยาลัยหรืออย่างไร ขออนุญาตกราบเรียนถาม

ประธานวุฒิสภา : เชิญอาจารย์วิจิตร

นายวิจิตร ศรีสอ้าน : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม วิจิตร ศรีสอ้าน สมาชิกวุฒิสภา กระผมมีประเด็นสอดคล้องกันกับที่ท่านสมาชิกวุฒิสภาท่านที่แล้ว ในมาตราเดียวกัน คือมาตรา ๑๔ และข้ออภิปรายนี้ก็จะเกี่ยวเนื่องทั้ง ๒ ฉบับ ทั้ง ๆ ที่ขอนแก่นยังไม่ได้เสนอคือ ประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของกรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดนั้น กระผมคิดว่า ที่แล้วมามีการร่วมหลักการ แต่องค์ประกอบจะแตกต่างกันไปตามเอกลักษณ์และพัฒนาการของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน การร่วมหลักการนี้หมายความว่า เรายึดว่าองค์ประกอบ ของสภาจะประกอบด้วยบุคคล

ภายนอกและบุคคลภายใน และพยายามที่จะสร้างดุลแห่งทัศนะให้มีความสมดุล เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีองค์ประกอบของสภาที่มีนานาทัศนะ ทำให้การพิจารณาเรื่องต่าง ๆ รอบคอบตอบสนองต่อภายนอก เป็นประโยชน์ต่อภายใน ในส่วนนี้ชื่อตำแหน่งต่าง ๆ อาจจะต่างกันครับ เช่น อย่างที่กระผมเข้าใจ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีสภาข้าราชการซึ่งคลุมถึงคณาจารย์ด้วย เพราะเมื่อเขาเป็นกรมมีฐานะเป็นส่วนราชการ คณาจารย์ก็เป็นข้าราชการเขาก็เลยใช้คำว่า สภาข้าราชการ ในขณะที่ พ.ร.บ. ของมหาวิทยาลัยอีกจำนวนหนึ่ง ใน พ.ร.บ. กำหนดให้มีสภาคณาจารย์ เฉพาะอาจารย์เท่านั้นที่เข้าไปอยู่ในสภานี้ เพราะฉะนั้นกรณีที่แตกต่างโดยถ้อยคำนี้ก็เป็นไปตามวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ ซึ่งคงจะเหมือนกันไม่ได้ แต่ในประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบที่เป็นข้อสังเกตกระผมคิดว่า คงต้องไปพิจารณากันในขั้นกรรมาธิการ คือถ้าเทียบระหว่างมหาวิทยาลัยขอนแก่นกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ค่อนข้างจะหนักไปในทางบุคคลภายในในจำนวนสภาฯ ทั้งหมดประมาณ ๓๐ คน เป็นคนในเสีย ๑๕ คน เป็นคนนอก ๑๑ คน และในคนนอก ๑๑ คนนี้ กฎหมายฉบับนี้ก็เขียนแปลกกว่าทุกฉบับ คือไม่มีเลยก็ได้ เพราะระบุว่าผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน ๑๑ คน ในขณะที่ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะเขียนไว้ว่า ต้อง ๑๔ คน กระผมได้ศึกษา พ.ร.บ. ที่ผ่าน ๆ มา จะเขียนเป็นตัวเลขตายตัวไว้ เพราะมิเช่นนั้นการสร้างดุลแห่งทัศนะระหว่างคนนอกกับคนในจะสร้างไม่ได้ครับ เพราะคำว่า ไม่เกิน ๑๑ คน ถามว่าไม่ตั้งเลยได้ไหมหรือตั้งเพียง ๑ คนได้ไหม ๑ คนนั้นใครเป็นคนกำหนด ซึ่งเรื่องนี้คงจะต้องไปพิจารณากันในขั้นกรรมาธิการ ถ้าจะว่ากันถึงเรื่องดุลแห่งทัศนะนี้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จะเป็นบุคคลภายในมากที่เดียว มีบุคคลภายนอกน้อยแต่ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นนั้นเข้าใจว่า เป็นแบบเดิมของเขาที่พยายามจะให้มีองค์ประกอบคนนอก คนในใกล้เคียงกัน เพราะมหาวิทยาลัยขอนแก่นเคยมีปัญหาที่สภาฯ มีคนในมากแล้วปรากฏว่าเกิดข้อขัดแย้งภายในสภาฯ ต้องทำหน้าที่เป็นตุลาการตัดสินข้อขัดแย้งเสียมากกว่าจะทำอะไรได้ ซึ่งกระผมก็เคยไปเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น เขาก็ยังรักษาของเขาไว้โดยมีคนนอกกับ คนในเท่า ๆ กัน คือ ใน ๓๐ คนนี้จะเป็นคนในประมาณ ๑๖ คน คนนอก ๑๔ คน ซึ่งก็ถือว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของการวางโครงสร้าง เพราะฉะนั้นประเด็นนี้ก็คือประเด็นที่กระผมคิดว่า น่าจะต้องไปทบทวนกันในขั้นกรรมาธิการ เพราะ พ.ร.บ. ๒ ฉบับนี้ใช้แนวทาง

ที่แตกต่างกัน แต่ความแตกต่างนั้นคงต้องยอมให้มี เพราะมหาวิทยาลัยมีขนาดไม่เท่ากัน มีองค์ประกอบทางวิชาการไม่เท่ากัน มีวิวัฒนาการต่างกัน คงต้องยอมให้มีความแตกต่าง แต่ว่าร่วมหลักการบางประการที่ควรจะต้องยึดร่วมกัน

ประเด็นที่ ๒ เกี่ยวข้องกับมาตรา ๑๖คือเป็นครั้งแรก ที่เห็นการเขียนกฎหมายอย่างมาตรา ๑๖ ที่ให้อำนาจสภามหาวิทยาลัย ซึ่งถ้าหาก เป็นไปตามตัวหนังสือแล้วเกือบจะหมายความว่า ใน (๘) ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่องการแต่งตั้งนายกสภาฯ ถอดถอนนายกสภาฯ และการตั้งกรรมการสภาฯ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอำนาจของสภาฯ ซึ่งแต่ก่อนไม่เขียนอย่างนี้ เพราะถือว่าสภาฯ ไม่น่าจะตั้งตัวเอง เพราะถ้าสภาฯ ตั้งตัวเอง สภาฯ อาจจะโหวตว่า เราเป็นกันต่อดีไหม ก็เป็นไปเลย แต่เขาไปเขียนไว้ในอีกวรรคหนึ่งของมาตราที่ว่าด้วยองค์ประกอบว่า วิธีการได้มา วิธีการสรรหาบุคคลเหล่านี้ให้เป็นไปตามข้อบังคับ เพราะฉะนั้นคงต้องไปดูระหว่างข้อบังคับกับ (๘) ว่า อยู่ที่ตรงไหนถึงจะดีเพราะว่า ถ้า ๒ กรณีนี้ขัดกันแล้วสภาฯ เกิดถือกฎหมายเป็นหลักเอาตาม (๘) สภาฯ อาจจะตั้งตัวเอง การที่สภาฯ ตั้งตัวเอง ถอดถอนตัวเองก็กระไรอยู่ เพราะไม่ใช่สภาผู้แทนฯ ไม่ใช่สภานิติบัญญัติ นี่เป็นสภาฝ่ายบริหาร ก็ขอตั้งเป็นข้อสังเกต รวมทั้งบางส่วนก็อาจจะถือเป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ท่านสมาชิกวุฒิสภาที่ได้อภิปรายไปก่อนกระผมด้วย ขอบพระคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านรัฐมนตรี

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ (รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย) : กระผมต้องกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ดอกเตอร์วิจิตร ที่ได้อภิปรายไปเรียบร้อยแล้ว เป็นการตอบคำถามของทางทบวงฯ ไปในตัว กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภา กระผมมีแค่นี้ครับ

ประธานวุฒิสภา : ไม่มีท่าน ผู้ใดติดใจ ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่า จะเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี คณะกรรมาธิการครับ ท่านรัฐมนตรีครับ

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ (รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย) : ส่งคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณา

ประธานวุฒิสภา : คณะกรรมาธิการการศึกษาและวัฒนธรรม มีท่านผู้ใดเห็นเป็นอย่างอื่นไหมครับ

(ไม่มีสมาชิกฯ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี กำหนดการแปรญัตติ

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ (รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย) : ขอแปรญัตติตามข้อบังคับ

ประธานวุฒิสภา : ตามข้อบังคับ มีท่านผู้ใดเห็นเป็นอย่างอื่นไหมครับ

(ไม่มีสมาชิกฯ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี ขอบคุณครับ

ต่อไป ๖.๒ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๐ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๗ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบและให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล
(ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล)
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เหตุผล

โดยที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๒๑ มีขอบเขตในการให้การศึกษาและอำนาจหน้าที่อย่างจำกัด ไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นแหล่งกลางของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้เพิ่มขยายขึ้นเป็นอันมาก ทั้งในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่าง ๆ การค้นคว้า วิจัย และการบริการต่อสังคม ตลอดจนความคล่องตัว ในการปฏิบัติงานตามภารกิจอื่น ๆ และตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมควรปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ และระบบบริหารงานของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเสียใหม่ เพื่อให้สามารถรองรับการขยายงานและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยและมีความคล่องตัวในการดำเนินงานในด้านวิชาการและการบริหาร ตลอดจนสอดคล้องกับสภาวการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

ร่าง

พระราชบัญญัติ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยขอนแก่น

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๒๑

มาตรา ๔ ให้มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นมหาวิทยาลัยขอนแก่นตามพระราชบัญญัตินี้ และเป็นนิติบุคคล

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

"มหาวิทยาลัย" หมายความว่า มหาวิทยาลัยขอนแก่น

"สภามหาวิทยาลัย" หมายความว่า สภามหาวิทยาลัยขอนแก่น

"สภาคณาจารย์" หมายความว่าสภาคณาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศทบวงมหาวิทยาลัยนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๗ ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

มาตรา ๘ มหาวิทยาลัยอาจแบ่งส่วนราชการดังนี้

(๑) สำนักงานอธิการบดี

(๒) บัณฑิตวิทยาลัย

(๓) คณะ

(๔) สถาบัน

(๕) สำนัก

(๖) ศูนย์

มหาวิทยาลัยอาจให้มีวิทยาลัย และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในมาตรา ๙ เป็นส่วนราชการในมหาวิทยาลัยอีกได้

สำนักงานอธิการบดีอาจแบ่งส่วนราชการเป็นกองหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

บัณฑิตวิทยาลัยอาจแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานคณบดี กอง หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

คณะอาจแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานคณบดี ภาควิชา กอง หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือกอง

สถาบัน สำนัก ศูนย์ และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ อาจแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานผู้อำนวยการ กอง หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง

วิทยาลัยอาจแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานผู้อำนวยการ ภาควิชา กอง หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาหรือกอง

สำนักงานคณบดี สำนักงานผู้อำนวยการ กอง และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากอง อาจแบ่งส่วนราชการเป็นงาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่างาน

มาตรา ๕ การจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกบัณฑิตวิทยาลัย คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ และวิทยาลัย หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

การแบ่งส่วนราชการเป็นสำนักงานคณบดี สำนักงานผู้อำนวยการ ภาควิชา กอง และงาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา กอง หรืองาน ให้ทำเป็นประกาศทบวงมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๐ ภายใต้วัตถุประสงค์ตามมาตรา ๗ มหาวิทยาลัยจะรับสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยอื่นเข้าสมทบในมหาวิทยาลัยก็ได้ และมีอำนาจให้ปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรชั้นใดชั้นหนึ่งแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันสมทบนั้นได้

การรับเข้าสมทบหรือยกเลิกการสมทบซึ่งสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือสถาบันวิจัยให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และให้ทำเป็นประกาศทบวงมหาวิทยาลัย

การควบคุมสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยที่เข้าสมทบ ในมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๑ นอกจากเงินที่กำหนดไว้ในงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยอาจมีรายได้ ดังนี้

(๑) เงินผลประโยชน์ ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และค่าบริการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๒) เงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย

(๓) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

(๔) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการใช้ที่ราชพัสดุ ซึ่งมหาวิทยาลัยปกครองดูแลหรือใช้ประโยชน์

(๕) รายได้หรือผลประโยชน์อื่น ๆ

ให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น

รายได้ของมหาวิทยาลัยรวมทั้งเบี้ยปรับที่เกิดจากการดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมาย ว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เว้นแต่เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาลาศึกษาและเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาซื้อทรัพย์สิน หรือสัญญาจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ

มาตรา ๑๒ บรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่มหาวิทยาลัยได้มาโดยมีผู้อุทิศให้ หรือได้มาโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของมหาวิทยาลัย ตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๓ บรรดารายได้และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยจะต้องจัดการ เพื่อประโยชน์ภายในขอบวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยตามมาตรา ๗

เงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่มหาวิทยาลัย จะต้องจัดการตามเงื่อนไขที่ผู้อุทิศให้กำหนดไว้ และต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

หมวด ๒
การดำเนินการ

มาตรา ๑๔ ให้มีสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย

(๑) นายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

(๒) กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิการบดี ประธานสภาคณาจารย์ และประธานกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย

(๓) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนหกคน ซึ่งเลือกจากผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ และผู้อำนวยการวิทยาลัย หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ

(๔) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนห้าคน ซึ่งเลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยซึ่งมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ ได้ทำการสอนในมหาวิทยาลัยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี และมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๓)

(๕) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่งคน ซึ่งเลือกตั้งจากข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยที่มิใช่คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย และมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งตาม (๓)

(๖) กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบสี่คน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย ในจำนวนนี้ให้แต่งตั้งจากนักศึกษาเก่าของมหาวิทยาลัยหนึ่งคน

ให้สภามหาวิทยาลัยเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งเป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัย และให้อุปนายกสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่แทนนายกสภามหาวิทยาลัยเมื่อนายกสภามหาวิทยาลัยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย

ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งรองอธิการบดีคนหนึ่ง ซึ่งมิใช่กรรมการสภามหาวิทยาลัยตาม (๓) หรือ (๔) เป็นกรรมการและเลขานุการสภามหาวิทยาลัย โดยคำแนะนำของอธิการบดี

คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๖) คุณสมบัติของผู้เลือกและผู้เลือกตั้ง ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกและเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยตาม (๓) (๔) และ (๕) ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๕ นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย ตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) และ (๖) มีวาระการดำรงตำแหน่งสองปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง หรืออาจได้รับเลือกหรือได้รับเลือกตั้งใหม่อีกได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคหนึ่ง นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) และ (๖) พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ถอดถอน เพราะขาดคุณสมบัติของการเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ

(๔) ขาดคุณสมบัติของการเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยในประเภทนั้น

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัย หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย ตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง หรือได้มีการเลือกหรือเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งแทนแล้ว ให้ผู้ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือได้รับเลือกหรือได้รับเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งเพียงเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่นายกสภามหาวิทยาลัย หรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย ตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) (๕) หรือ (๖) พ้นจากตำแหน่งตามวาระ แต่ยังมิได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิหรือยังมิได้เลือกหรือเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยอื่นขึ้นใหม่ ให้นายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งพ้นจากตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยหรือกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือได้มีการเลือกหรือเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยอื่นขึ้นใหม่แล้ว

ในกรณีที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งได้รับเลือก หรือเลือกตั้งตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) และ (๕) พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระไม่เกินเก้าสิบวัน สภามหาวิทยาลัยจะไม่เลือก หรือเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

มาตรา ๑๖ สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจ และหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) วางนโยบายของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการศึกษา การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

(๒) วางระเบียบและออกข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และอาจมอบให้ส่วนราชการใดในมหาวิทยาลัยวางระเบียบ และออกข้อบังคับสำหรับส่วนราชการนั้นเป็นเรื่อง ๆ ไปก็ได้

(๓) อนุมัติให้ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร

(๔) พิจารณาการจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกบัณฑิตวิทยาลัย คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ และวิทยาลัย หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ รวมทั้งการแบ่งส่วนราชการของส่วนราชการดังกล่าว

(๕) อนุมัติการรับสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือสถาบันวิจัยเข้าสมทบในมหาวิทยาลัย หรือการยกเลิกการสมทบ

(๖) พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด

(๗) พิจารณาเสนอเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและถอดถอนนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี ศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์พิเศษ

(๘) แต่งตั้งและถอดถอนรองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ และผู้อำนวยการวิทยาลัย หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์พิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ

(๙) แต่งตั้งและถอดถอนประธานกรรมการและกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย

(๑๐) อนุมัติงบประมาณรายจ่ายจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย

(๑๑) วางระเบียบและออกข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย

(๑๒) แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณา และเสนอความเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเพื่อมอบหมายให้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย

(๑๓) พิจารณาและให้ความเห็นชอบในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการ ของมหาวิทยาลัย ตามที่อธิการบดีเสนอ และอาจมอบหมายให้อธิการบดีปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งอันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยก็ได้

(๑๔) หน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของมหาวิทยาลัยที่มิได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ

มาตรา ๑๗ การประชุมของสภามหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๘ ให้มีสภาคณาจารย์ประกอบด้วยกรรมการ ซึ่งคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยเลือกตั้งจากคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย

สภาคณาจารย์มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อแนะนำในกิจการของมหาวิทยาลัยต่ออธิการบดีและสภามหาวิทยาลัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่อธิการบดี หรือสภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

องค์ประกอบ จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ตลอดจนการประชุมและการดำเนินงานของสภาคณาจารย์ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๙ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยคณะหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหนึ่ง ซึ่งสภามหาวิทยาลัยแต่งตั้ง

คณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ให้คำปรึกษา และข้อแนะนำแก่มหาวิทยาลัยและสนับสนุนการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย

จำนวนและคุณสมบัติของกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนการประชุมของคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๐ ให้มีอธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย และจะให้มีรองอธิการบดีหรือผู้ช่วยอธิการบดี หรือจะมีทั้งรองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่อธิการบดีมอบหมายก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการบังคับบัญชาให้ถือว่าอธิการบดีเป็นอธิบดี รองอธิการบดีเป็นรองอธิบดี และผู้ช่วยอธิการบดีเป็นผู้ช่วยอธิบดี ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๑ อธิการบดีนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัยจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

อธิการบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งใหม่อีกก็ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามวรรคสอง อธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ถูกลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

(๔) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๕) ถูกให้ออกจากราชการเพราะเหตุมีมลทิน หรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนทางวินัยอย่างร้ายแรง

รองอธิการบดีนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

ผู้ช่วยอธิการบดีนั้น ให้อธิการบดีแต่งตั้งจากข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ วรรคสาม และให้อธิการบดีมีอำนาจถอดถอนผู้ช่วยอธิการบดีด้วย

เมื่ออธิการบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองอธิการบดีและผู้ช่วยอธิการบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๒๒ อธิการบดีและรองอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) ได้ปริญญาเอกหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนและหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารอื่น หรือ

(๒) ได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งหรือเทียบเท่าจากมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง และได้ทำการสอนและหรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปีในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารอื่น หรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสี่ปี หรือ

(๓) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัย

ในกรณีที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารอื่นตาม (๑) หรือ (๒) ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยอธิการบดีต้องมีคุณสมบัติได้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่ง จากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง

มาตรา ๒๓ อธิการบดีมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการและของมหาวิทยาลัย รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

(๒) ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการและของมหาวิทยาลัย

(๓) จัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัย และปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานรวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

(๔) รักษาระเบียบวินัย จรรยาบรรณ และมรรยาทแห่งวิชาชีพของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย และส่งเสริมกิจการนักศึกษา

(๕) เสนอแผนดำเนินงานและงบประมาณประจำปี ตลอดจนรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการด้านต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยต่อสภามหาวิทยาลัย

(๖) เป็นผู้แทนของมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไป

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย หรือตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้รองอธิการบดีเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรองอธิการบดีหลายคนให้รองอธิการบดีซึ่งอธิการบดีมอบหมายเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าอธิการบดีมิได้มอบหมายให้รองอธิการบดีซึ่งมีอาวุโสสูงสุดเป็นผู้รักษาราชการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี หรือไม่มีผู้รักษาราชการแทนอธิการบดี ตามความในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง เป็นผู้รักษาราชการแทนอธิการบดี และให้นำมาตรา ๓๗ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ ในบัณฑิตวิทยาลัย ให้มีคณบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของบัณฑิตวิทยาลัย และจะให้มีรองคณบดีตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดีมอบหมายก็ได้

คณบดีนั้น ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งโดยคำแนะนำของอธิการบดีจากข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

รองคณบดีนั้น ให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณบดีจากข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยซึ่งมีคุณสมบัติตามมาตรา ๒๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

คณบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ และให้นำมาตรา ๒๑ วรรคสาม มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของคณบดีโดยอนุโลม

การรักษาราชการแทนคณบดี ให้นำมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อคณบดีพ้นจากตำแหน่ง ให้รองคณบดีพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๒๖ ในบัณฑิตวิทยาลัย ให้มีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย คณะหนึ่ง มีอำนาจและหน้าที่บริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัย

การกำหนดขององค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ตลอดจนจำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย และการจัดระบบบริหารงานในบัณฑิตวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๗ ในคณะหนึ่ง ให้มีคณบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของคณะและจะให้มีรองคณบดีตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่คณบดีมอบหมายก็ได้

คุณสมบัติ การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณบดีและรองคณบดีตามวรรคหนึ่ง และการรักษาราชการแทน ให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๘ ในคณะหนึ่ง ให้มีคณะกรรมการประจำคณะ ประกอบด้วย

(๑) คณบดีเป็นประธานกรรมการ

(๒) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา ถ้ามี

(๓) กรรมการซึ่งอธิการบดีแต่งตั้งจากคณาจารย์ประจำในคณะ จำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการโดยตำแหน่ง และจะเป็นคณาจารย์ประจำในภาควิชาเดียวกันเกินหนึ่งคนไม่ได้

ให้หัวหน้าสำนักงานคณบดีเป็นเลขานุการของคณะกรรมการประจำคณะ

ในกรณีที่ไม่มีการแบ่งภาควิชาหรือมีแต่ไม่ถึงสี่ภาควิชา ให้อธิการบดีแต่งตั้งคณาจารย์ประจำในคณะเป็นกรรมการเพิ่มเติมให้ได้จำนวนทั้งหมดไม่น้อยกว่าเจ็ดคน แต่ไม่เกินเก้าคน

คุณสมบัติของกรรมการซึ่งอธิการบดีแต่งตั้ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

กรรมการซึ่งอธิการบดีแต่งตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งสองปี และอาจได้รับการแต่งตั้งใหม่อีกได้

การประชุมของคณะกรรมการประจำคณะ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๒๙ คณะกรรมการประจำคณะมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

(๑) วางนโยบาย และแผนงานของคณะให้สอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย

(๒) พิจารณาหลักสูตรและรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรสำหรับคณะ เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๓) พิจารณาวางระเบียบและออกข้อบังคับภายในคณะ ตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย หรือเพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(๔) พิจารณาเสนอเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งทางวิชาการของคณาจารย์ประจำในคณะต่อมหาวิทยาลัย

(๕) จัดการวัดผล ประเมินผล และกวบคุมมาตรฐานการศึกษาของคณะ

(๖) พิจารณางบประมาณของคณะ

(๗) ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นแก่คณบดี

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ เกี่ยวกับกิจการของคณะ หรือตามที่อธิการบดีมอบหมาย

มาตรา ๓๐ ในกรณีที่มีการแบ่งภาควิชา หรือแบ่งส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาในคณะ ให้มีหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานของภาควิชาหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา และจะให้มีรองหัวหน้าภาควิชาหรือรองหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาคนหนึ่งหรือหลายคนเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่หัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชามอบหมายก็ได้

หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา และรองหัวหน้าภาควิชาหรือรองหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชานั้นให้อธิการบดีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณบดีจากคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้ทำการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปีในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาอื่นที่สภามหาวิทยาลัยรับรอง

หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชามีวาระการดำรงตำแหน่งสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้ และให้นำมาตรา ๒๑ วรรคสาม มาใช้บังคับกับการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระของหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาโดยอนุโลม

การรักษาราชการแทนหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา ให้นำมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อหัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาพ้นจากตำแหน่ง ให้รองหัวหน้าภาควิชาหรือรองหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาพ้นจากตำแหน่งด้วย

มาตรา ๓๑ ในสถาบัน สำนัก หรือศูนย์หนึ่ง ให้มีผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้อำนวยการศูนย์เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของสถาบัน สำนัก หรือศูนย์นั้นแล้วแต่กรณี และจะให้มีรองผู้อำนวยการสถาบัน รองผู้อำนวยการสำนัก หรือรองผู้อำนวยการศูนย์ ตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อทำหน้าที่ และรับผิดชอบตามที่ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้อำนวยการศูนย์มอบหมายก็ได้

คุณสมบัติ การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก หรือผู้อำนวยการศูนย์ รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง และการรักษาราชการแทน ให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๒ ในสถาบัน สำนัก และศูนย์แต่ละแห่ง ให้มีคณะกรรมการประจำสถาบัน สำนัก หรือศูนย์ แล้วแต่กรณี มีอำนาจและหน้าที่บริหารงานของสถาบัน สำนัก หรือศูนย์นั้น

การกำหนดองค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ และการประชุม ของคณะกรรมการประจำสถาบัน สำนัก และศูนย์ ตลอดจนจำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มาวาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำสถาบัน สำนัก และศูนย์และการจัดระบบบริหารงานในสถาบัน สำนัก และศูนย์ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่มหาวิทยาลัยมีวิทยาลัย หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ให้มีผู้อำนวยการวิทยาลัยหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของวิทยาลัยหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ แล้วแต่กรณี และจะให้มีรองผู้อำนวยการวิทยาลัยหรือรองหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ตามจำนวนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบตามที่ผู้อำนวยการวิทยาลัย หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ แล้วแต่กรณี มอบหมายก็ได้

คุณสมบัติ การแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของผู้อำนวยการวิทยาลัย และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ รวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองของตำแหน่งดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง และการรักษาราชการแทน ให้นำมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๔ ในวิทยาลัยและส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะแต่ละแห่ง ให้มีคณะกรรมการประจำวิทยาลัย หรือคณะกรรมการประจำส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ แล้วแต่กรณี มีอำนาจและหน้าที่บริหารงานของวิทยาลัย หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะนั้น

การกำหนดองค์ประกอบ อำนาจและหน้าที่ และการประชุมของคณะกรรมการประจำวิทยาลัยและส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะตลอดจนจำนวนคุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการประจำวิทยาลัยและส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ และการจัดระบบบริหารงานในวิทยาลัยและส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

ในกรณีที่มีการแบ่งภาควิชา หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาในวิทยาลัย ให้นำมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๕ ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ หรือภาควิชารวมทั้งผู้ดำรงตำแหน่งรองและผู้ช่วยของตำแหน่งดังกล่าว จะดำรงตำแหน่งดังกล่าวเกินกว่าหนึ่งตำแหน่งในขณะเดียวกันมิได้

ผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งอยู่หนึ่งตำแหน่งแล้ว จะรักษาราชการแทนตำแหน่งอื่นอีกหนึ่งตำแหน่งก็ได้ แต่ต้องไม่เกินหกเดือน

มาตรา ๓๖ ให้มีการสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ อธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือภาควิชา และกรรมการประจำคณะซึ่งอธิการบดีแต่งตั้งจากคณาจารย์ประจำในคณะนั้น ทั้งนี้ ตามวิธีการที่กำหนดโดยข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๓๗ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการในบัณฑิตวิทยาลัย คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ วิทยาลัย และภาควิชา หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือภาควิชา อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการอื่นใดที่อธิการบดีจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมิได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น หรือมิได้ห้ามเรื่องการมอบอำนาจไว้ อธิการบดีจะมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้ผู้ดำรงตำแหน่ง คณบดี ผู้อำนวยการ และหัวหน้าภาควิชา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือภาควิชา ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดีเฉพาะในราชการของส่วนราชการนั้นก็ได้

ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทนตามวรรคหนึ่ง มีอำนาจและหน้าที่ตามที่อธิการบดีกำหนด

มาตรา ๓๘ ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือผู้รักษาราชการแทนตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๗ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๓ มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใดเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจและหน้าที่อย่างใด ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทนหรือผู้รักษาราชการแทน ทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้นในระหว่างที่ปฏิบัติราชการแทนหรือรักษาราชการแทนด้วย แล้วแต่กรณี

หมวด ๓

ตำแหน่งทางวิชาการ

มาตรา ๓๙ คณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยมีตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้

(๑) ศาสตราจารย์

(๒) รองศาสตราจารย์

(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์

(๔) อาจารย์

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการแต่งตั้งและถอดถอนคณาจารย์ประจำ ตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๐ ศาสตราจารย์พิเศษนั้นจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัยจากผู้ซึ่งมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งศาสตราจารย์พิเศษ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๑ สภามหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมและมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยเป็นรองศาสตราจารย์พิเศษ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษได้โดยคำแนะนำของอธิการบดี

อธิการบดีอาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสม และมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยเป็นอาจารย์พิเศษได้โดยคำแนะนำของคณบดี ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ แล้วแต่กรณี

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งรองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ และอาจารย์พิเศษตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๒ ศาสตราจารย์ซึ่งมีความรู้ความสามารถและความชำนาญเป็นพิเศษ และพ้นจากตำแหน่งไปโดยไม่มีความผิด สภามหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณในสาขาวิชาที่ศาสตราจารย์ผู้นั้นมีความเชี่ยวชาญเพื่อเป็นเกียรติยศได้

คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้งศาสตราจารย์เกียรติคุณ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๓ ให้ผู้เป็นศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ มีสิทธิใช้ชื่อศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรือผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ แล้วแต่กรณี เป็นคำนำหน้านามเพื่อแสดงวิทยฐานะได้ตลอดไป

การใช้คำนำหน้านามตามความในวรรคหนึ่ง ให้ใช้อักษรย่อดังนี้

ศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ ศ.
ศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ ศ. (พิเศษ)
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ	ใช้อักษรย่อ ศ. (เกียรติคุณ)
รองศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ รศ.

รองศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ รศ. (พิเศษ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	ใช้อักษรย่อ ผศ.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ	ใช้อักษรย่อ ผศ. (พิเศษ)

หมวด ๔
ปริญญาและเครื่องหมายวิทยฐานะ

มาตรา ๔๔ ปริญญามีสามชั้น คือ

ปริญญาเอก	เรียกว่า ดุษฎีบัณฑิต	ใช้อักษรย่อ ด.
ปริญญาโท	เรียกว่า มหาบัณฑิต	ใช้อักษรย่อ ม.
ปริญญาตรี	เรียกว่า บัณฑิต	ใช้อักษรย่อ บ.

มาตรา ๔๕ มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญาในสาขาวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัย

การกำหนดให้สาขาวิชาใดมีปริญญาชั้นใด และจะใช้อักษรย่อสำหรับสาขาวิชานั้นอย่างไร ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๔๖ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับให้ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง หรือปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับสองได้

มาตรา ๔๗ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับกำหนดให้มีประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร สำหรับสาขาวิชาใดได้ ดังนี้

(๑) ประกาศนียบัตรบัณฑิต ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งภายหลังที่ได้รับปริญญาแล้ว

(๒) อนุปริญญา ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งก่อนถึงขั้นได้รับปริญญาตรี

(๓) ประกาศนียบัตร ออกให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเฉพาะวิชา

มาตรา ๔๘ มหาวิทยาลัยมีอำนาจให้ปริญญากิตติมศักดิ์แก่บุคคล ซึ่งสภามหาวิทยาลัยเห็นว่าทรงคุณวุฒิสมควรแก่ปริญญานั้น ๆ แต่จะให้ปริญญาดังกล่าว แก่คณาจารย์ประจำ ผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย หรือกรรมการ สภามหาวิทยาลัยในขณะที่ดำรงตำแหน่งนั้นมิได้

ชั้น สาขาของปริญญากิตติมศักดิ์ และหลักเกณฑ์การให้ปริญญากิตติมศักดิ์ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๙ มหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้มีครุยวิทยฐานะหรือเข็มวิทยฐานะเป็นเครื่องหมายแสดงวิทยฐานะของผู้ได้รับปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา และประกาศนียบัตร และอาจกำหนดให้มีครุยประจำตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัย ครุยประจำตำแหน่งผู้บริหาร และครุยประจำตำแหน่งคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยได้

การกำหนดลักษณะ ชนิด ประเภท และส่วนประกอบของครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ และครุยประจำตำแหน่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ และครุยประจำตำแหน่งจะใช้ในโอกาสใด โดยมีเงื่อนไขอย่างใด ให้เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

มาตรา ๕๐ สภามหาวิทยาลัยอาจออกข้อบังคับให้มีเครื่องแบบ เครื่องหมาย และเครื่องแต่งกายนักศึกษาได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดใช้ครุยวิทยฐานะ เข็มวิทยฐานะ ครุยประจำตำแหน่ง เครื่องแบบ เครื่องหมาย หรือเครื่องแต่งกายนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีสิทธิที่จะใช้ หรือแสดงด้วยประการใด ๆ ว่าตนมีตำแหน่ง ปริญญา ประกาศนียบัตรบัณฑิต อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรของมหาวิทยาลัย โดยที่ตนไม่มี ถ้าได้กระทำเพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนมีสิทธิจะใช้หรือมีตำแหน่งหรือมีวิทยฐานะเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๒ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการเลือกและเลือกตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมของสภามหาวิทยาลัย ตามมาตรา ๑๗ ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๒๑ ว่าด้วยเรื่องนี้มาใช้บังคับไปพลางก่อน

มาตรา ๕๓ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ หัวหน้าภาควิชา และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ หรือภาควิชาของมหาวิทยาลัยอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนครบวาระ

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรองหรือผู้ช่วยของผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา คงดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งจะพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๕๔ การนับวาระการดำรงตำแหน่งของอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา และหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือภาควิชาให้นับวาระการดำรงตำแหน่งตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นวาระแรก

มาตรา ๕๕ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย คณะกรรมการประจำคณะ คณะกรรมการประจำสถาบัน คณะกรรมการประจำสำนัก และคณะกรรมการประจำศูนย์อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะได้มีคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย คณะกรรมการประจำคณะ คณะกรรมการประจำสถาบัน คณะกรรมการประจำสำนัก และคณะกรรมการประจำศูนย์ ตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๖ ให้ผู้ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ และอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีฐานะเป็นศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ และอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ผู้ซึ่งเป็นอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้จนครบกำหนดเวลาที่ได้รับแต่งตั้ง

มาตรา ๕๗ ให้ผู้ได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยของแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๒๑ เป็นผู้ได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๘ ในระหว่างที่ยังไม่มีพระราชกฤษฎีกา ประกาศหบวงมหาวิทยาลัย ระเบียบ และข้อบังคับเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นำพระราชกฤษฎีกา ประกาศหบวงมหาวิทยาลัย ระเบียบ และข้อบังคับ ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยของแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่ใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มาใช้บังคับโดยอนุโลม

.....

.....

ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) :

"สารบบ

เรื่อง การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. .... ซึ่งคณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๔๐ และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๐ ปีที่ ๒ ครั้งที่ ๗ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) วันพุธที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ ที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ

ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวสภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภา เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัตินี้เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

ร่างบันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. ....

หลักการ

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยขอนแก่น

เหตุผล

โดยที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๒๑ มีขอบเขตในการให้การศึกษาและอำนาจหน้าที่อย่างจำกัด ไม่สอดคล้องกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นแหล่งกลางของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้เพิ่มขยายขึ้นเป็นอันมาก ทั้งในการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาต่าง ๆ การค้นคว้า วิจัย และการบริการต่อสังคม ตลอดจนความคล่องตัว ในการปฏิบัติงานตามภารกิจอื่น ๆ และตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมควรปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ และระบบบริหารงานของมหาวิทยาลัยขอนแก่นเสียใหม่ เพื่อให้สามารถรองรับการขยายงานและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยและมีความคล่องตัวในการดำเนินงานในด้านวิชาการ และการบริหาร ตลอดจนสอดคล้องกับสภาวการณ์ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้"

ประธานวุฒิสภา : ถ้าไม่มีท่านผู้ใดอภิปราย ผมจะได้ขอมติว่า จะเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย โปรดกรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย โปรดกรุณายกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี กรรมาธิการชุดเดียวกันใช่ไหมครับ

นาวาโท เดชา สุขารมณ์ (รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย) : ใช่ครับ

ประธานวุฒิสภา : กรรมาธิการชุดเดียวกัน กำหนดการแปรญัตติอย่างเดียวกัน มีท่านผู้ใดเห็นเป็นอย่างอื่นไหมครับ

(ไม่มีสมาชิกฯ มีความเห็นเป็นอย่างอื่น)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี ก็เป็นอันตามนั้น

ต่อไประเบียบวาระที่ ๗ เรื่องอื่น ๆ

๗.๑ ด้วยได้รับหนังสือจากประธานคณะกรรมาธิการการสาธารณสุข ขอให้วุฒิสภาพิจารณาขยายเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. .... ออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๓๐ วัน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๔

(สำเนา)

ที่ ๒๙๖๕/๒๕๔๐ วุฒิสภา

ถนนอู่ทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ขอให้วุฒิสภาพิจารณาพระราชบัญญัติ

เสถานพยาบาล พ.ศ. .... ออกไปเป็นกรณีพิเศษ

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้วและมอบหมายให้คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข พิจารณานั้น

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา (วุฒิสภา ได้รับ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ และจะครบกำหนดในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๐) ซึ่งคณะกรรมาธิการพิจารณาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีสาระสำคัญและรายละเอียดอยู่มาก และต้องพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบประกอบกับระยะเวลาในการพิจารณาที่ต้องให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนั้น ได้รวมขั้นตอนต่าง ๆ ตามกระบวนการตราพระราชบัญญัติของวุฒิสภาไว้ด้วย โดยรวมทั้งการพิจารณาในขั้นคณะกรรมาธิการ และในขั้นการพิจารณาของวุฒิสภาในวาระที่สองและวาระที่สาม ซึ่งระยะเวลาตามที่กำหนดไว้อยู่แล้วจำกัด ด้วยเหตุดังกล่าว จึงพิจารณาแล้วเห็นว่าคณะกรรมาธิการจะได้ใช้เวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. .... ออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๓๐ วัน ตามความใน มาตรา ๑๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ประกอบกับข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๐๖

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ประสพ รัตนากร

(ส.ส.พ.ประสพ รัตนากร)

ประธานคณะกรรมาธิการการสาธารณสุข

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๔๕๗๓, ๒๔๔๑๖๗๑

โทรสาร ๒๔๔๑๔๕๗๓

ประธานวุฒิสภา : ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่าจะเห็นชอบด้วยกับคำขอขยายเวลาหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย โปรดกรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๗.๒ ด้วยได้รับหนังสือจากประธานคณะกรรมาธิการการปกครอง ขอให้วุฒิสภาพิจารณาขยายเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่ และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. .... ออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๒๐ วัน ทั้งสามฉบับ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๔

(สำเนา)

ด่วนที่สุด

ที่ ๒๕๗๖/๒๕๔๐ วุฒิสภา

ถนนสู่ทองใน กท. ๑๐๓๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ขอขยายเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. .... ออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๒๐ วัน

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการปกครองพิจารณานั้น

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับดังกล่าวข้างต้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวด้วยการเงินวุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา (วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ และจะครบกำหนดในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๐) ในการนี้ คณะกรรมาธิการพิจารณาเห็นว่าร่าง

พระราชบัญญัติทั้งสามฉบับดังกล่าว เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาพอสมควร ดังนั้นเพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างละเอียดรอบคอบ และสมประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม ด้วยเหตุดังกล่าว จึงควรที่วุฒิสภาจะได้ขยายเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับดังกล่าวออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๒๐ วัน ตามความในมาตรา ๑๗๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

อารีย์ วงศ์อารยะ

(นายอารีย์ วงศ์อารยะ)

ประธานคณะกรรมาธิการการปกครอง

ฝ่ายประชุม ๒

โทร. ๒๔๔๑๕๗๒, ๒๔๔๑๖๗๐

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๒

ประธานวุฒิสภา : ผมจะขอมติจากที่ประชุมว่า จะเห็นชอบกับการขยายระยะเวลาดังกล่าว ตามที่ขอมาหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย โปรดกรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ต่อไป ๑.๓ ด้วยได้รับหนังสือจากประธานคณะกรรมาธิการการคลังการธนาคาร และสถาบันการเงินขอให้วุฒิสภาพิจารณาขยายเวลาการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. .... ออกไปเป็นกรณีพิเศษ อีก ๒๐ วัน ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๓๙

(สำเนา)

ด่วนที่สุด
ที่ ๒๕๗๓/๒๕๔๐

วุฒิสภา
ถนนอู่ทองใน กท. ๑๐๓๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๐

เรื่อง ขอขยายเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. .... ออกไปเป็นกรณีพิเศษ

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. .... ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และส่งให้คณะกรรมาธิการการคลัง การธนาคารและสถาบันการเงินพิจารณา นั้น

เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน วุฒิสภาจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา (วุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๐ และจะครบกำหนดในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๐) ในการนี้ คณะกรรมาธิการพิจารณาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ประกอบกับเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีเนื้อหาสาระมาก ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาพอสมควร ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างละเอียดรอบคอบและสมประโยชน์ต่อประเทศชาติ และประชาชนโดยส่วนรวม ด้วยเหตุดังกล่าว จึงควรจะได้ขยายเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๒๐ วัน ตามความในมาตรา ๑๗๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

สุชี สิงห์เสน่ห์

(ศาสตราจารย์สุชี สิงห์เสน่ห์)

ประธานคณะกรรมาธิการ

การคลัง การธนาคารและสถาบันการเงิน

กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๔๔๑๕๗๑, ๗๔๔๑๗๓๕

โทรสาร ๒๔๔๑๕๗๑

ประธานวุฒิสภา : ผมจะขอมติที่ประชุมว่า จะเห็นชอบกับการขอขยายเวลาหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มี

ท่านสมาชิกฯ ครับ วันนี้หมดระเบียบวาระประชุมแล้ว เดี๋ยวช่วงบ่าย เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา จะมีประชุมรัฐสภา ทางวุฒิสภาเตรียมอาหารกลางวันสำหรับท่านไว้ที่อาคารรัฐสภา ๒ ขอขอบพระคุณ ผมขอปิดประชุมครับ

เลิกการประชุมเวลา ๑๒.๓๐ นาฬิกา

ผู้จดรายงานการประชุม

สุภาภรณ์	มาลัยทัต	ทิพรัตน์	แก้วสุขโข
สมบูรณ์	จำกระแสร์	สรยุทธ	ปลื้มถนอม
ทิพวรรณ์	สายสิงห์	ชุกลักษณ์	โอภาสพินิจ
สรัญญา	ศตะทัต	ศิริวรรณ	โชติพันธุ์
วิมล	แจ้งอัตถะ	มยุรี	แก่นสาร
อรสา	เจียมเจวิญ	ชีวาวรรณ	บรรเพงศ์
ภาวนา	ภักณัตรพัน	ชุวิมล	มหาจำปา
ปวีณ์พร	มีสมเพ็ม	สุชาดา	ภมะราภา
ศิริลักษณ์	แซ่ตั้ง	ลัดดาวัลย์	รัตนบุรี
ดาวทิพย์	หามะลิ	สำรวม	ผลประสิทธิ์

วุฒิสภา (สมัยสามัญทั่วไป) ครั้งที่ ๔

คณะกรรมาธิการตรวจรายงานการประชุมและพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุมลับ

ลำดับที่	รายชื่อคณะกรรมาธิการ		ลายมือชื่อ
๑.	พลเอก วิชิต บุณยะวัฒน์	ประธานคณะกรรมาธิการ	
๒.	นายไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล	รองประธาน คนที่หนึ่ง	
๓.	นายศิริ เกวลินสฤษดิ์	รองประธาน คนที่สอง	
๔.	พลอากาศเอก จรรยา สุคนธทรัพย์		
๕.	นายจำนงค์ ทองประเสริฐ		
๖.	นายชัยเชต สุนทรพิพิธ		
๗.	พลเรือเอก ทวีศักดิ์ ศรีประยูร		
๘.	พลเรือเอก บัณฑิตย์ ชุณหะวัณ		
๙.	พลเอก บุลฤทธิ์ ทรรทรานนท์		
๑๐.	นายประยอม ซองทอง		
๑๑.	นายยงยุทธ เลยลภ		
๑๒.	นายสมหมาย สุรกุล		
๑๓.	นายสิงห์ไต ข่างตระกูล		
๑๔.	นางสุกัญญา ชลศึกษ์		
๑๕.	นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย		
๑๖.	พลเรือเอก สุวัชชัย เกษมศุข		
๑๗.	นายพินิต อารยะศิริ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ	

ตรวจแล้ว วันที่ ๒๑ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๑

สภารับรองในคราวประชุม

ครั้งที่ ๑ (สมัยสามัญทั่วไป)

วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๑

ประธานวุฒิสภา